Projekt współfinansowany przez Unię Europejską z Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2014 – 2020.

ŁÓDŹ REWITALIZUJE

PROGRAM REWITALIZACJI ŁODZI 2026+

Gminny Program Rewitalizacji

Fundusze Europejskie Pomoc Techniczna
MINISTERSTWO ROZWOJU
Unia Europejska Fundusz Spójności

28.09.2016 r.

Powstanie tego Programu zostało zainicjowane uchwałą Rady Miejskiej w Łodzi Nr XXVII/678/16 z dnia 30 marca 2016 r. *w sprawie przystąpienia do sporządzenia Gminnego Programu Rewitalizacji miasta Łodzi*.

Opracowanie: Biuro ds. Rewitalizacji UMŁ we współpracy z Zespołem ds. Rewitalizacji powołanym Zarządzeniem Nr 2692/VII/16 Prezydenta Miasta Łodzi w sprawie powołania Zespołu ds. Rewitalizacji oraz ze wsparciem eksperckim Wojciecha Kłosowskiego.

Gminny program rewitalizacji przygotowany z wykorzystaniem materiałów powstałych w ramach projektu pilotażowego pn. "Opracowanie modelu prowadzenia rewitalizacji obszarów miejskich na wybranym obszarze w Mieście Łodzi", współfinansowanego ze środków Unii Europejskiej, Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna na lata 2014-2020.

Preambuła

Jak wskazuje Krajowa Polityka Miejska, *problem degradacji dotyczy istotnej części terenów zurbanizowanych w polskich miastach, a miasta z enklawami biedy i wykluczenia, o substandardowych warunkach życia, nie mają szans, by być konkurencyjnymi i dynamicznymi. Ich potencjał rozwojowy pozostaje niewykorzystany. Czynnikami degradacji są najczęściej negatywne zjawiska społeczno-gospodarcze skutkujące segregacją społeczną i dziedziczeniem biedy oraz niekorzystne zmiany infrastrukturalno-przestrzenne (dekapitalizacja tkanki miejskiej, ułomna struktura urbanistyczna), występujące najczęściej w historycznych śródmieściach*.

Łódź nie jest wyjątkiem: jej centrum także przeżywa kryzys. Natomiast wyjątkowa w przypadku Łodzi jest skala problemów: mamy największe wyzwania rewitalizacyjne spośród wszystkich miast w Polsce. Wyjątkowa jest także specyfika czynników tworzących kryzys w Łodzi. Na degradację społeczną śródmieścia Łodzi nakłada się głęboka dekapitalizacja tkanki miejskiej, lecz sama struktura urbanistyczna może być zdecydowanym atutem miasta. Jednak kryzys przekłada się na pogorszenie jakości życia, a więc – zmniejszenie atrakcyjności miasta dla jego mieszkańców. Skutkuje również znacznym pogorszeniem wizerunku Łodzi.

Nie godzimy się na taki stan rzeczy i w odpowiedzi na kryzys w centrum Łodzi podejmujemy rewitalizację. Dla jej zrealizowania ustanawiamy ten Gminny Program Rewitalizacji. Marzy nam się centrum Łodzi, w którym panuje ożywienie społeczne i pulsuje koniunktura gospodarcza. Marzy nam się śródmieście, które staje się przyjazną przestrzenią do życia, dobrym miejscem zamieszkania i przedmiotem dumy łodzian. Marzy nam się centrum, które jest zdrowym, mocno bijącym sercem miasta. Marzy nam się Łódź, do której przyjeżdżają Europejczycy by w niej zamieszkać i tu – oddychając niepowtarzalną atmosferą naszego miasta – realizować swój osobisty potencjał.

Zrealizujemy to marzenie! Już zaczęliśmy je urzeczywistniać - ŁÓDŹ REWITALIZUJE.

SPIS TREŚCI:

1 Wprowadzenie ... 6
1.1 Struktura Gminnego Programu Rewitalizacji ... 6
1.2 Obszar rewitalizacji objęty Programem ... 7
1.3 Powiązania GPR z dokumentami strategicznymi Łodzi ... 8
1.3.1 Powiązania GPR ze Strategią Zintegrowanego Rozwoju Łodzi 2020+ ... 8
1.3.2 Powiązania GPR z Polityką społeczną 2020+ dla miasta Łodzi ... 11
1.3.3 Powiązania GPR ze Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego ... 13
1.3.4 Powiązania GPR ze Strategią przestrzennego rozwoju Łodzi 2020+ ... 13
1.3.5 Powiązania GPR z Gminnym Programem Opieki nad Zabytkami ... 13
1.3.6 Powiązania GPR z Programem Nowe Centrum Łodzi ... 16
1.3.7 Powiązania GPR ze Studium Wykonalności EXPO 2022 ... 17
1.4 Powiązania Programu ze strategicznymi dokumentami Województwa Łódzkiego i Łódzkiego Obszaru Metropolitalnego ... 18
1.4.1 Powiązania GPR ze Strategią Rozwoju Województwa Łódzkiego 2020 ... 18
1.4.2 Powiązania GPR z Programem rozwoju kultury w województwie łódzkim na lata 2014-2020; . 23
1.4.3 Powiązania GPR z Wojewódzkim programem opieki nad zabytkami w województwie łódzkim na lata 2016 – 2019 ... 25
1.4.4 Powiązania GPR z planem zagospodarowania przestrzennego województwa łódzkiego ... 26
1.4.5 Powiązania GPR ze Strategią Rozwoju Łódzkiego Obszaru Metropolitalnego 2020+ ... 26
1.5 Powiązania Programu ze strategicznymi dokumentami krajowymi ... 27
1.5.1 Powiązania GPR ze Strategią Rozwoju Kraju 2020 ... 27
1.5.2 Powiązania GPR z „Krajową Strategią Rozwoju Regionalnego 2010-2020: Regiony, Miasta, Obszary Wiejskie" ... 28
1.5.3 Powiązania GPR z Krajową Polityką Miejską ... 28
1.5.4 Powiązania GPR z Narodowym Planem Rewitalizacji (założeniami), ... 29
1.6 Odstąpienie od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko ... 30
1.7 Opiniowanie GPR przez właściwe podmioty ... 31
2 CZĘŚĆ DIAGNOSTYCZNA ... 32
2.1 Wprowadzenie metodyczne do diagnozy ... 32
2.2 Analiza negatywnych zjawisk i czynników kryzysowych na obszarze rewitalizacji ... 33
2.2.1 Koncentracja negatywnych zjawisk społecznych ... 33
2.2.2 Współwystępowanie negatywnych zjawisk innych, niż społeczne ... 51
2.3 Analiza lokalnych potencjałów obszaru rewitalizacji ... 74
2.3.1 Kapitał kulturowy ... 74
2.3.2 Potencjał aktywności gospodarczej ... 77
2.3.3 Potencjał aktywności obywatelskiej ... 80
2.3.4 Elementy potencjału demograficznego ... 82
2.4 Zdiagnozowana skala i charakter potrzeb rewitalizacyjnych ... 83
2.4.1 Problemy – synteza ... 83
2.4.2 Potencjały – synteza ... 84
2.4.3 Zdiagnozowane potrzeby w zakresie przywracania spójności społecznej ... 85
2.4.4 Potrzeby poprawy wizerunku centrum i odbudowania tożsamości lokalnej ... 86
2.4.5 Potrzeby w zakresie pobudzania przedsiębiorczości i ożywienia gospodarczego ... 87
2.4.6 Potrzeby w zakresie poprawy jakości obszaru zamieszkania ... 87
3 CZĘŚĆ PLANISTYCZNA ... 89
3.1 Wizja i cele rewitalizacji ... 89
3.1.1 Opis wizji stanu obszaru po przeprowadzeniu rewitalizacji ... 89
3.1.2 Misja Gminnego Programu Rewitalizacji ... 91

3.1.3 Struktura celów rewitalizacji ... 92
3.1.4 Przyjęte kierunki działań odpowiadających celom rewitalizacji ... 93
3.1.5 Włączenie interesariuszy rewitalizacji – partycypacja w procesie tworzenia i wdrażania GPR. 105
3.2 Przedsięwzięcia rewitalizacyjne ... 116
3.2.1 Koncepcja Rewitalizacji Obszarowej Centrum Łodzi – objaśnienie. ... 116
3.2.2 Lista planowanych podstawowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych ... 120
3.2.3 Charakterystyka pozostałych dopuszczalnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych ... 314
3.3 Niezbędne zmiany w dokumentach strategicznych Łodzi ... 320
3.3.1 Niezbędne zmiany w polityce mieszkaniowej Łodzi ... 320
3.3.2 Niezbędne zmiany w zakresie planowania i zagospodarowania przestrzennego ... 321
3.4 Specjalna Strefa Rewitalizacji ... 324
4 CZĘŚĆ ZARZĄDCZA ... 325
4.1 Struktura zarządzania realizacją Programu ... 325
4.1.1 Koordynator Rewitalizacji ... 326
4.1.2 Zespół ds. Rewitalizacji ... 327
4.1.3 Komitet Sterujący do spraw Rewitalizacji ... 327
4.1.4 Komitet Rewitalizacji ... 328
4.2 Harmonogram realizacji procesu rewitalizacji ... 328
4.2.1 Zadania do końca roku 2016 ... 328
4.2.2 Okres uruchamiania GPR (rok 2017) ... 329
4.2.3 Okres pełnej funkcjonalności GPR (2018 – 2026) ... 329
4.3 Mechanizmy integrowania przedsięwzięć rewitalizacyjnych ... 330
4.3.1 Założenia dotyczące integracji działań rewitalizacyjnych (źródło: projekt pilotażowy): ... 330
4.3.2 Komplementarność problemowa ... 332
4.3.3 Komplementarność przestrzenna ... 333
4.3.4 Kompleksowość ... 333
4.3.5 Komplementarność źródeł finansowania ... 333
4.3.6 Komplementarność proceduralno-instytucjonalna ... 334
4.3.7 Realizacja zasady partnerstwa i partycypacji ... 335
4.3.8 Komplementarność międzyokresowa ... 336
4.4 Szacunkowe ramy finansowe Programu ... 336
4.5 Monitorowanie realizacji Programu ... 337
4.6 Ocena postępów osiągania celów Programu ... 339
4.7 System wprowadzania zmian w reakcji na zmienność otoczenia ... 340
5 Spis załączników: ... 341

1 Wprowadzenie

1.1 Struktura Gminnego Programu Rewitalizacji

Ustawa o rewitalizacji z dnia 9 października 2015 r., (Dz. U. poz. 1777 oraz z 2016 r. poz. 1020 i 1250, zwana dalej „Ustawą" w art. 15 ust. 1 wskazuje wymagany zakres zawartości gminnego programu rewitalizacji. Program taki zawiera w szczególności:

1. szczegółową diagnozę obszaru rewitalizacji: zjawisk negatywnych i lokalnych potencjałów;
2. opis powiązań GPR z dokumentami strategicznymi gminy, w tym strategią rozwoju gminy, Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego (SUiKZP) oraz strategią rozwiązywania problemów społecznych;
3. opis wizji stanu obszaru po przeprowadzeniu rewitalizacji;
4. cele rewitalizacji oraz odpowiadające im kierunki działań;
5. opis przedsięwzięć rewitalizacyjnych, w tym:
    a. listę planowanych podstawowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych, wraz z ich opisami zawierającymi każdorazowo: nazwę i podmiot realizujący, zakres zadań, lokalizację, szacowaną wartość, prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny;
    b. charakterystykę pozostałych dopuszczalnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych;
6. mechanizmy integrowania działań i przedsięwzięć rewitalizacyjnych;
7. szacunkowe ramy finansowe GPR wraz z oszacowaniem środków publicznych i prywatnych;
8. opis struktury zarządzania realizacją gminnego programu rewitalizacji, wskazanie kosztów tego zarządzania wraz z ramowym harmonogramem realizacji programu;
9. system monitorowania i oceny gminnego programu rewitalizacji;
10. określenie niezbędnych zmian w uchwałach dotyczących gospodarki mieszkaniowej gminy;
11. określenie niezbędnych zmian w uchwale, o Komitecie Rewitalizacji, o ile była podjęta;
12. wskazanie, czy na obszarze rewitalizacji ma zostać ustanowiona Specjalna Strefa Rewitalizacji, wraz ze wskazaniem okresu jej obowiązywania;
13. wskazanie sposobu realizacji GPR w zakresie zagospodarowania przestrzennego, w tym:
    a. wskazanie zakresu niezbędnych zmian w SUiKZP,
    b. wskazanie miejscowych planów koniecznych do uchwalenia albo zmiany,
    c. w przypadku wskazania konieczności uchwalenia miejscowego planu rewitalizacji, wskazanie granic obszarów, dla których plan ten będzie procedowany łącznie z procedurą scaleń i podziałów nieruchomości, a także wytyczne w zakresie jego ustaleń;
14. załącznik graficzny przedstawiający ustalenia GPR na mapie w skali co najmniej 1:5000.

Niniejszy dokument zachowuje w pełni strukturę wskazaną w Ustawie, jako zalecaną. GPR zarówno w fazie jego przygotowania jak i w fazie wdrażania będzie wykorzystywał rozwiązania i rekomendacje wypracowane w ramach projektu pilotażowego pt. *„Opracowanie modelu prowadzenia rewitalizacji obszarów miejskich na wybranym obszarze w Mieście Łodzi"* realizowanego na zlecenie Ministerstwa Rozwoju (wcześniej Ministerstwa Infrastruktury i Rozwoju) współfinansowanego przez Unię Europejską z Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2014-2020.

1.2 Obszar rewitalizacji objęty Programem

Ustawa w art. 14. ust. 2 stanowi, że **gminny program rewitalizacji** (GPR) jest sporządzany dla obszaru rewitalizacji wyznaczonego w drodze odrębnej uchwały rady gminy, o której mowa w art. 8. Ustawy. W odniesieniu do miasta Łodzi aktem wyznaczającym te obszary jest **Uchwała Nr XXV/589/16 Rady Miejskiej w Łodzi z dnia 10 lutego 2016 r. w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji miasta Łodzi.** Uchwała ta wyznacza dla Łodzi obszar rewitalizacji o granicach tożsamych z granicami obszaru zdegradowanego, zgodnie z poniższą mapą (ryc. 1). Powierzchnia obszaru stanowi 1783 ha co stanowi **6,08% całkowitej powierzchni Łodzi** a zamieszkuje go 152 292 osób co stanowi **22,83% populacji mieszkańców miasta.**

Ryc. 1. Obszar zdegradowany i obszar rewitalizacji dla Łodzi

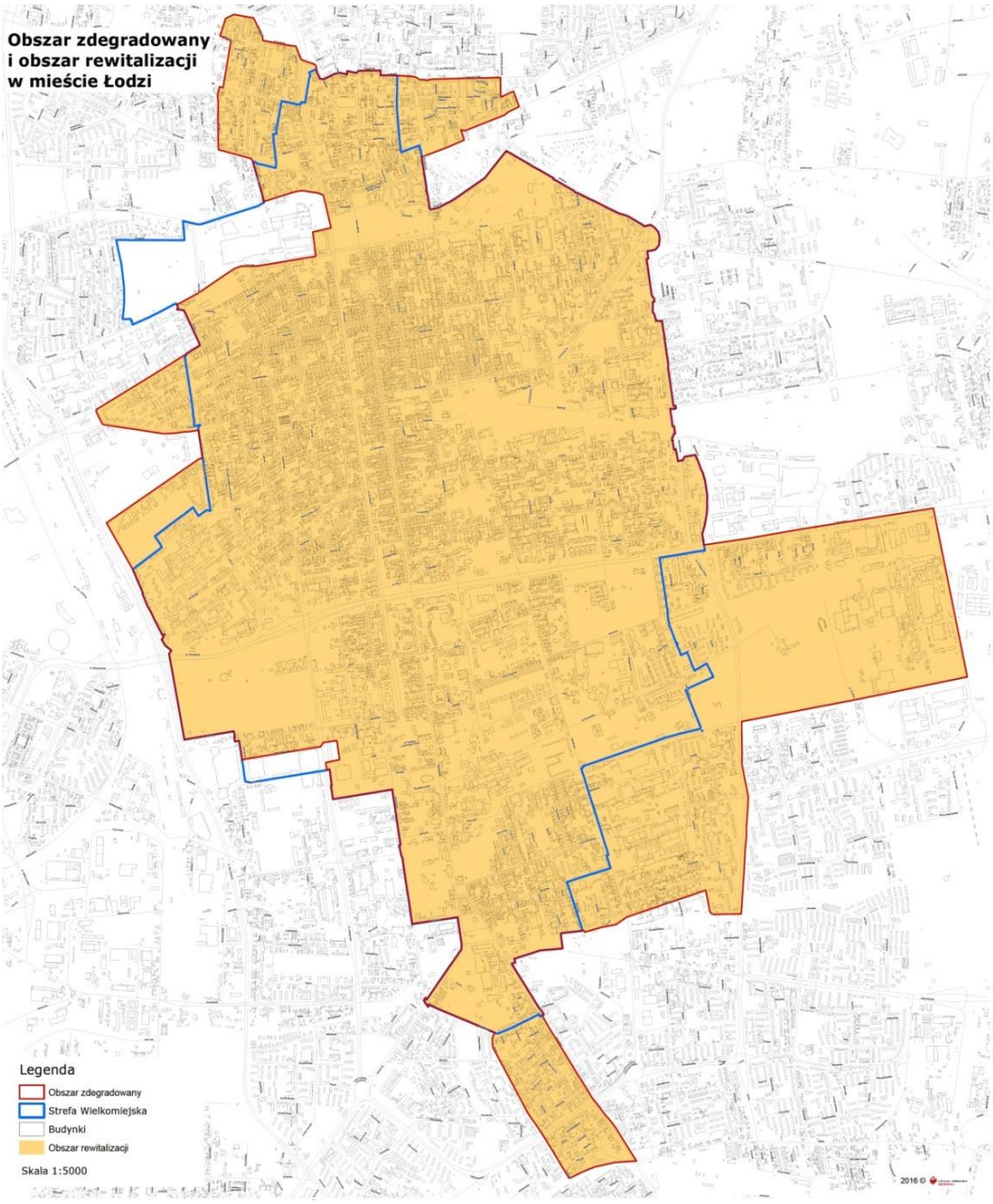

Źródło: Uchwała Nr XXV/589/16 Rady Miejskiej w Łodzi z dnia 10 lutego 2016 r.

1.3 Powiązania GPR z dokumentami strategicznymi Łodzi

Niniejszy Program ma bezpośrednie powiązania wdrożeniowe z następującymi dokumentami systemu planowania strategicznego Łodzi:

- Strategią Zintegrowanego Rozwoju Łodzi 2020+[1],
- Polityką Społeczną 2020+ dla Miasta Łodzi[2],
- Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego[3] z uwzględnieniem elementów prac nad nowym Studium[4], prowadzonych równolegle z niniejszym opracowaniem,
- Strategią Przestrzennego Rozwoju Łodzi 2020+,
- Gminnym Programem Opieki nad Zabytkami Miasta Łodzi na lata 2014-2017[5],
- Polityką Miasta Łodzi dotyczącą gminnego zasobu mieszkaniowego 2020+[6] i Wieloletnim programem gospodarowania mieszkaniowym zasobem Miasta Łodzi na lata 2012-2016,
- Polityką rozwoju edukacji Miasta Łodzi 2020+[7],
- Polityką Rozwoju Kultury 2020+ dla Miasta Łodzi[8],
- Polityką komunalną i ochrony środowiska Miasta Łodzi 2020+[9],
- Programem Nowe Centrum Łodzi[10],
- Planem Gospodarki Niskoemisyjnej dla Miasta Łodzi[11],
- Atrakcyjne Przestrzenie Miejskie 2020+.

Powyższe dokumenty po uchwaleniu niniejszego Programu podlegać będą aktualizacji w zakresie uzyskania ich zgodności z GPR m.in. dotyczących obszaru rewitalizacji, terminologii – zmiana Lokalnego Programu Rewitalizacji na GPR etc.

Dodatkowo, GPR bierze pod uwagę elementy Studium Wykonalności Projektu Expo 2022, które przewidziane jest do realizacji w obszarze Nowego Centrum Łodzi.

1.3.1 Powiązania GPR ze Strategią Zintegrowanego Rozwoju Łodzi 2020+

W Strategii Zintegrowanego Rozwoju Łodzi 2020+ (zwanej dalej Strategią) GPR jest planem wykonawczym w zakresie zadań rewitalizacyjnych. Stanowi on w polityce miejskiej Łodzi płaszczyznę koor-

---

[1] Uchwała Nr XLIII/824/12 Rady Miejskiej w Łodzi z dnia 25 czerwca 2012 r.

[2] Uchwała Nr XXIV/570/16 Rady Miejskiej w Łodzi z dnia 3 lutego 2016 r.

[3] Uchwała Nr XCIX/1826/10 Rady Miejskiej w Łodzi z dnia 27 października 2010 r.

[4] Uchwała Nr LXVI/1415/13 Rady Miejskiej w Łodzi z dnia 3 lipca 2013 r.

[5] Uchwała Nr XCVI/2002/14 Rady Miejskiej w Łodzi z dnia 22 października 2014 r.

[6] Uchwała Nr XLIV/825/12 Rady Miejskiej w Łodzi z dnia 29 czerwca 2012 r.

[7] Uchwała Nr LXII/1322/13 Rady Miejskiej w Łodzi z dnia 16 maja 2013 r.

[8] Uchwała Nr LIX/1252/13 Rady Miejskiej w Łodzi z dnia 27 marca 2013 r.

[9] Uchwała Nr LV/1151/13 Rady Miejskiej w Łodzi z dnia 16 stycznia 2013 r.

[10] Uchwała Nr XII/241/15 Rady Miejskiej w Łodzi z dnia 20 maja 2015

[11] Uchwała Nr XX/451/15 Rady Miejskiej w Łodzi z dnia 18.11.2015 r.

dynacji wszelkich działań rewitalizacyjnych i ramę operacyjną dla tych działań. W chwili powstawania Strategii, Rewitalizację wymieniono wprost w Filarze III, rozumiejąc wówczas rewitalizację jako interwencję techniczną i przestrzenną. Dziś to rozumienie trzeba zdecydowanie odczytać po nowemu.

Ustawa nadała rewitalizacji nowe znaczenie: jest ona **interwencją w kryzys społeczny**, a dopiero potem – gospodarczy, ekologiczny funkcjonalno-przestrzenny i techniczny. Sama Strategia umieszcza tak rozumiane zadania rewitalizacyjne we wszystkich trzech filarach strategicznych:

1. Zadania społeczne – w Filarze II *„Społeczeństwo i kultura”,*
2. Zadania gospodarcze oraz techniczne – w Filarze I *„Gospodarka i infrastruktura”*,
3. Zadania ekologiczne i funkcjonalno-przestrzenne – w Filarze III *„Przestrzeń i środowisko”*.

Ponieważ Gminny Program Rewitalizacji ma za zadanie tworzyć płaszczyznę koordynacji tych działań, należy wskazać jego miejsce – jako narzędzia systemowego – w fundamencie struktury zarządzania strategicznego miastem.

Ryc. 2. GPR w strukturze zarządzania strategicznego Łodzią

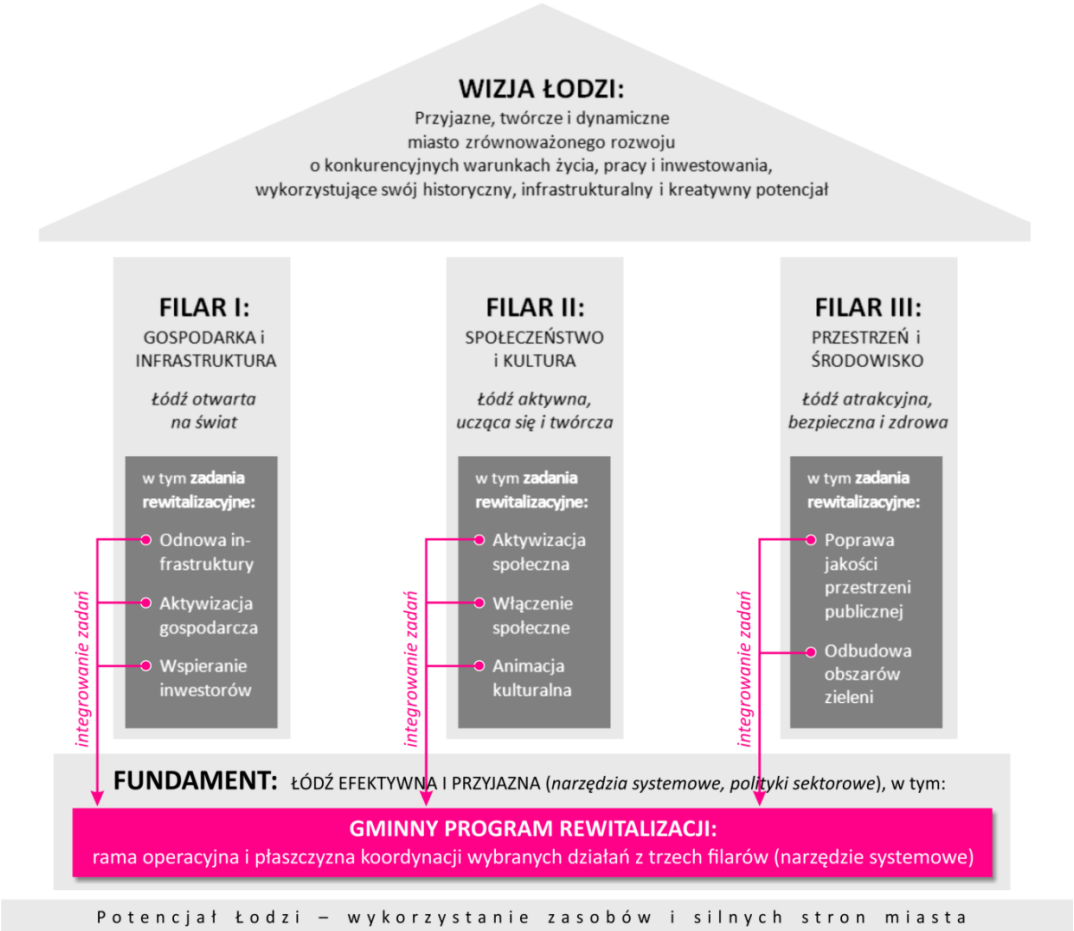

Opracowanie: W. Kłosowski

Ze względu na swój – wskazany Ustawą – interdyscyplinarny charakter, **GPR nie jest jedną z polityk branżowych Łodzi, ale – strategicznym narzędziem systemowym:**

- na etapie programowania – GPR jest płaszczyzną integracji działań rewitalizacyjnych mogących należeć merytorycznie do różnych polityk branżowych,
- na etapie wdrażania – GPR jest ramą operacyjną służącą spójnemu zarządzaniu działaniami z obszaru różnych branż merytorycznych.

Przy takim usytuowaniu GPR w systemie realizacji polityk i strategii miejskich Łodzi system ten staje się spójny, a całość działań strategicznych jest efektywniejsza.

Tab. 1. Wskazania strategiczne dla polityki społecznej 2020+ dla miasta Łodzi zawarte w *Strategii Zintegrowanego Rozwoju Łodzi 2020+*

FILAR:	Cel strategiczny:		Działanie:	
I. GOSPODARKA i INFRASTRUKTURA	1.1.	Nowe Centrum Łodzi	1.1.1.	stworzenie wielofunkcyjnych atrakcyjnych przestrzeni publicznych, zintegrowanych funkcjonalnie, urbanistycznie i społecznie z rewitalizowanym historycznym centrum Łodzi i połączenie tkanki miejskiej Nowego Centrum Łodzi z osią ulicy Piotrkowskiej;
			1.1.2.	rewitalizacja obszarów poprzemysłowych i kolejowych;
			1.1.3.	stworzenie obszaru aktywności gospodarczej;
			1.1.4.	wzmocnienie funkcji kulturalnych oraz obudowa NCŁ z funkcją mieszkalną;
			1.1.5.	zachowanie istotnych elementów tkanki urbanistycznej stanowiących o tożsamości i historii tego obszaru;
			1.1.6.	stworzeniu centrów społecznych oraz warunków dla funkcjonowania łódzkich organizacji pozarządowych prowadzących działalność integracyjną i aktywizującą społecznie. Zintegrowanie społeczne rewitalizowanego obszaru pilotażowego LPR Łodzi z przestrzeniami publicznymi NCŁ.
	1.2.	Funkcjonalna metropolia łódzka	1.2.1.	usprawnienie procedur umożliwiających tworzenie i wsparcie na terenie aglomeracji nowych miejsc pracy, poprawę jakości życia mieszkańców, przeciwdziałanie negatywnym zjawiskom związanym z depopulacją.
	1.3.	Łódź przedsiębiorcza, kreatywna i innowacyjna	1.3.1.	wsparcie rozwoju przemysłów kreatywnych, w tym w szczególności sektora mody, wzornictwa i produkcji filmowej;
			1.3.2.	wspomaganie rozwoju struktur klastrowych oraz inwestycji w nowoczesne włókiennictwo, ekobiznes (innowacyjne przedsięwzięcia z zakresu ochrony środowiska), przemysł farmaceutyczny i medyczny oraz ekologiczne przetwórstwo spożywcze;
			1.3.3.	stymulowanie wzrostu liczby inicjatyw gospodarczych w sektorze mikroprzedsiębiorstw i MSP, zwłaszcza start-upów oraz przedsięwzięć z zakresu ekonomii społecznej.
II. SPOŁECZEŃSTWO i KULTURA	2.1.	Miasto – dobro wspólne	2.1.1.	poszerzanie oferty programowej realizowanej we współpracy z organizacjami pozarządowymi budującymi społeczeństwo obywatelskie;
			2.1.2.	promowanie wolontariatu i inicjatyw pozarządowych rozwiązujących problemy społeczne;
			2.1.3.	wsparcie działań organizacji społecznych na rzecz likwidacji łódzkich obszarów niedostatku i wykluczenia, w tym służących edukacji;
			2.1.4.	edukacja służąca rozwojowi kapitału społecznego, prowadzona wśród najmłodszych łodzian;
			2.1.5.	tworzenie systemowych rozwiązań mających na celu aktywizację i poprawę jakości życia seniorów, a także pozycji i perspektyw łódzkich kobiet;
			2.2.6.	budżet partycypacyjny, jako narzędzie współdecydowania przez mieszkańców o kształcie inwestycji lokalnych.
	2.2.	Kultura u podstaw	2.2.1.	upowszechnianie dostępu do kultury i działań kulturotwórczych, zwiększenie uczestnictwa mieszkańców w kulturze;

FILAR:	Cel strategiczny:	Działanie:	
		2.2.2.	podjęcie współpracy między placówkami edukacyjnymi, instytucjami kultury, organizacjami pozarządowymi, artystami i animatorami;
		2.2.3.	wspieranie kształcenia na rzecz edukacji obywatelskiej i kulturalnej;
		2.2.4.	rozwój kapitału kulturowego i kreatywnego tworzącego atrakcyjność Miasta, jako miejsca zamieszkania dla nowych mieszkańców;
		2.2.5.	powiązanie działań kulturotwórczych z procesami rewitalizacji społecznej i programami wyrównywania szans najmłodszych łodzian i pokolenia 60+;
		2.2.6.	przekształcenie dziedzictwa filmowego, awangardowego i industrialnego Łodzi w zasób symboliczny, istotny dla tożsamości mieszkańców Miasta i wspomagający jego promocję.
	2.3. Łódź ucząca się	2.3.1.	aktywizacja zawodowa łodzian i zapewnienie pracodawcom odpowiednio przygotowanych kadr;
		2.3.2.	przebudowa i wzrost jakości usług świadczonych przez łódzki system oświaty;
		2.3.3.	rozwój systemu kształcenia ustawicznego dla wszystkich grup wiekowych;
		2.3.4.	zwiększenie stopnia aktywności zawodowej kobiet i przeciwdziałanie depopulacji dzięki zapewnieniu pełnej dostępności do żłobków i przedszkoli.
III. PRZESTRZE Ń i ŚRODOWISKO	3.1. Rewitalizacja śródmieścia	3.1. 1.	odbudowa znaczenia historycznego centrum Łodzi poprzez połączenie kluczowych, najcenniejszych historycznie obszarów w jeden uporządkowany prawnie i odnowiony urbanistycznie, ekonomicznie i społecznie obszar atrakcyjny dla mieszkańców i inwestorów, stanowiący ważny instrument aktywnej polityki miejskiej;
		3.1.2.	poprawa stanu komunalnego mieszkalnictwa i przestrzeni publicznych, przy wykorzystaniu funduszy pomocowych i PPP;
		3.1.3.	aktywizacja społeczna i gospodarcza mieszkańców służącą włączeniu społecznemu i likwidacji obszarów biedy na terenach rewitalizowanych;
		3.1.4.	przedsięwzięcia tworzące nowoczesne miejsca pracy i budujące kapitał społeczny oraz kulturowy w obszarach kluczowych dla rewitalizacji;
		3.1.5.	realizacja celów społecznych przy przekształceniach własnościowych zasobu komunalnego i racjonalizacji zarządzania nim;
		3.1.6.	podniesienie bezpieczeństwa mieszkańców i czystości Miasta.
	3.4. Miasto Bezpieczne	3.4.1.	powszechna edukacja na rzecz odpowiedzialności za przestrzeń wspólną i budowy pozytywnej identyfikacji mieszkańców z Łodzią.

Źródło: Strategia Zintegrowanego Rozwoju Łodzi 2020+; oprac. W. Kłosowski

1.3.2 Powiązania GPR z Polityką społeczną 2020+ dla miasta Łodzi

Polityka społeczna 2020+ dla miasta Łodzi była opracowywana podczas pilotażu programu rewitalizacji w Łodzi, w ścisłej zgodności z wcześniejszym dokumentem: *„Lokalny Program Rewitalizacji Łodzi 2020+; ZAŁOŻENIA”*. Polityka społeczna uwzględnia elementy niniejszego Programu i zawiera liczne zapisy, w tym zadania będące bezpośrednio częścią procesu rewitalizacji. Są to w szczególności:

Zapis wizji Polityki społecznej, gdzie czytamy m. in.:

> *„Rewitalizuje się centrum miasta i widać tam gołym okiem poruszenie społeczne, aktywność i optymizm. Wśród mieszkańców jest poczucie, że wokół wszystko zaczęło się poprawiać”.*

W ramach **Celu strategicznego C. 1. *Umożliwić Łodzianom zarabianie i życie w poczuciu godności*** – następujące programy strategiczne:

- Program C.1.1.: *„Aktywny Krok”*
- Program C.1.3.: *„Ekonomia społeczna – ważna część łódzkiego rynku pracy”*

- Program C.1.4.: *„Jestem dumny, że pracuję”*

W ramach **Celu strategicznego C. 2. *Pobudzać lokalne miejsca pracy w obszarach koncentracji problemów* –** następujące programy strategiczne:

- Program C.2.2.: *„Placówki polityki społecznej – bliżej odbiorców”*
- Program C.2.3.: *„Łodzianie razem – kampania na rzecz solidarności sąsiedzkiej”*
- Program C.2.4.: *„Zintegrowane społecznie przestrzenie publiczne Nowego Centrum Łodzi”*

W ramach **Celu strategicznego D. 1. *Wzmacniać kapitał społeczny dzieci i młodzieży*** – następujący program strategiczny:

- Program D.1.1.*: „Dobry początek (program kluczowy)”*

W ramach **Celu strategicznego D. 2. *Wesprzeć społeczne komponenty rewitalizacji*** – następujące programy strategiczne (KLUCZOWY obszar powiązań polityki społecznej z GPR):

- Program D.2.1.: *„Łódzka tożsamość – PILOTAŻ wieloletniego programu edukacyjnego w łódzkich szkołach pn. »Nasza Łódź«”*
- Program D.2.2.: *„Serce Łodzi – wspólna sprawa (program kluczowy)”*
- Program D.2.3.: *„Łodzianie razem – kampania na rzecz solidarności sąsiedzkiej”*
- Program D.2.4.: *„Zintegrowane społecznie przestrzenie publiczne Nowego Centrum Łodzi”*

W ramach **Celu strategicznego D. 3. *Budować łódzkie poczucie wspólnej tożsamości i solidarności*** – następujące programy strategiczne:

- Program D.3.1.*: „Łódzka tożsamość – wieloletni program edukacyjny w łódzkich szkołach pn. »Nasza Łódź«”*
- Program D.3.2.*: „Łódzka tożsamość – kampania animacyjno-kulturalna”*

W ramach **Celu strategicznego E. 5. *Zapobiegać ryzykownym zachowaniom seksualnym młodzieży*** – następujące programy strategiczne:

- Program E.5.1.: *„Szkolna profilaktyka ryzykownych zachowań seksualnych młodzieży”*
- Program E.5.2.: *„Punkt konsultacyjno-edukacyjny z zakresu poradnictwa młodzieżowego”*

W ramach **Celu strategicznego E. 6. *Budować solidarność, wyrównywać szanse*** – następujący program strategiczny:

- Program E.6.1.*: „Program wyrównywania szans edukacyjnych”*

W ramach **Celu strategicznego F. 2. *Wygospodarować odpowiedni zasób mieszkań dla celów polityki społecznej*** – następujące programy strategiczne:

- Program F.2.1.*: „Analiza bezpośrednich potrzeb mieszkaniowych w ramach celów polityki społecznej”*
- Program F.2.2.*: „Analiza problematyki na styku polityki społecznej i mieszkaniowej”*

Ponieważ oba dokumenty – GPR i Polityka Społeczna - były opracowywane niemal równolegle i procesy ich przygotowania były skoordynowane, nie zachodzi konieczność wprowadzania zmian w polityce społecznej w związku z uchwaleniem GPR.

1.3.3 Powiązania GPR ze Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego

W chwili opracowywania niniejszego GPR nowe studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego dla miasta Łodzi jest w końcowej fazie opracowywania. Z chwilą jego uchwalenia przestanie obowiązywać studium dotychczasowe, uchwalone w roku 2010. Przy opracowywaniu tego Programu brano pod uwagę wymóg zgodności z nim, nowo opracowywanego SUiKZP. Ponieważ oba dokumenty były opracowywane równolegle i w procesie skoordynowanym, nie zachodzi konieczność wprowadzania zmian w studium instrumentami ustawy o rewitalizacji.

1.3.4 Powiązania GPR ze Strategią przestrzennego rozwoju Łodzi 2020+

Treści Strategii przestrzennego rozwoju Łodzi 2020+ przyjętej w styczniu 2013 są powiązane z niniejszym Programem[12]. W części III. Dokumentu: *„Wytyczne do działań i programów oraz określenie zasad realizacji celów strategicznych”* wytyczna 4 nosi tytuł *„Strategia zintegrowanej rewitalizacji Strefy Wielkomiejskiej – wyznaczenie obszarów priorytetowych rewitalizacji*” i jest zgodna co do generalnych zasad z GPR (choć dotyczy nieco inaczej wytyczonego obszaru i – ze względu na swą specyfikę – koncentruje się na kwestiach przestrzennych i technicznych). Zawarte w strategii przestrzennej*:* schemat postępowania przy planowaniu działań rewitalizacyjnych, zasady finansowania, system monitoringu i wymiany informacji oraz schemat zarządzania działaniami rewitalizacyjnymi – tracą aktualność. Materię tę reguluje – z chwilą uchwalenia – niniejszy Gminny Program Rewitalizacji.

1.3.5 Powiązania GPR z Gminnym Programem Opieki nad Zabytkami

Celem strategicznym GPOZ jest odnowa obszaru Strefy Wielkomiejskiej, objętej obecnie destrukcyjnymi procesami przestrzennymi, społecznymi i gospodarczymi. Rewitalizacja Strefy Wielkomiejskiej ma kluczowe znaczenie dla zachowania naszego dziedzictwa. W ramach tego procesu, program uwzględnia przeprowadzenie takich działań, które zmienią ten obszar w atrakcyjne miejsce do życia i przebywania. W przypadku Strefy Wielkomiejskiej konieczne jest dostosowanie zasobów tego obszaru do wymogów współczesnego życia, przy maksymalnym poszanowaniu jego oryginalnej substancji.

4.3.1. Cel strategiczny *Odnowa obszaru Strefy Wielkomiejskiej, objętej obecnie destrukcyjnymi procesami przestrzennymi, społecznymi i gospodarczymi.* Historyczne obszary i budynki zabytkowe, znajdujące się w przeważającym stopniu w złym stanie technicznym, należy ratować ze względu na zachowanie tożsamości i szacunek dla dziedzictwa kulturowego Łodzi. Priorytetowym działaniem, będącym warunkiem pomyślnej przyszłości Miasta jest wskazywana w dokumentach strategicznych wszechstronna rewitalizacja śródmieścia warunkująca dźwignięcie się Miasta z sytuacji kryzysowej oraz prace remontowo-modernizacyjne, które doprowadzą do poprawy stanu technicznego budynków mieszkalnych i pofabrycznych, zmiany estetyki funkcjonalności najważniejszych przestrzeni publicznych oraz poprawy warunków społeczno-socjalnych dla mieszkańców. Prawidłowo przeprowadzona i kompleksowa rewitalizacja powinna obejmować równoczesne

[12] Trzeba jednak zaznaczyć, że przyjęcie przez Radę *Strategii przestrzennego rozwoju Łodzi 2020+* miało miejsce na ponad 2,5 roku przed wejściem w życie Ustawy, toteż część zapisów *Strategii przestrzennego rozwoju Łodzi 2020+* jest nieaktualna. W związku z tym w przypadku stwierdzonych niezgodności miedzy dokumentami, aktem nadrzędnym jest GPR.

działania podejmowane na zdegradowanych, zaniedbanych i izolowanych obszarach oraz w obiektach Strefy Wielkomiejskiej, a także uwzględniać aspekty społeczne, gospodarcze, kulturowe i środowiskowe. Istotne znaczenie w odnowie Strefy Wielkomiejskiej ma budowanie związku pomiędzy akceptacją społeczną a zarządzaniem procesem rewitalizacji. Osiągnięcie celu strategicznego w aspekcie ochrony i opieki nad zabytkami będzie możliwe poprzez realizację celów operacyjnych.

4.3.2.Cel operacyjny I *Zachowanie i ochrona historycznej struktury Miasta oraz obiektów zabytkowych.* Za najważniejsze uznane zostały działania, które powinny doprowadzić do poprawy stanu obszarów i obiektów zabytkowych, współczesnego rozwoju urbanistycznego opartego na dziedzictwie kulturowym, wzmacniają-cym jego atrakcyjność i konkurencyjność. Wykorzystując potencjał materialnego i niematerialnego dziedzictwa kulturowego Łodzi dla społeczno–gospodarczego rozwoju Miasta (wzrost zatrudnienia i oferty usług opartych na zasobach dziedzictwa), podnoszenia warunków i jakości życia mieszkańców, należy równolegle podejmować działania chroniące potencjał dziedzictwa dla przyszłych pokoleń. Kluczowe znaczenie będzie miała skuteczna ochrona i rewaloryzacja zarówno obszarów i przestrzeni oraz pojedynczych obiektów zabytkowych w zapisach miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. Kierunek I: Zatrzymanie i przeciwdziałanie degradacji obszarów i obiektów zabytkowych, głównie budynków mieszkalnych, dążenie do poprawy ich stanu zachowania poprzez kompleksową rewaloryzację i adaptację:

Zadanie I-1: Rewitalizacja Strefy Wielkomiejskiej – miejskie projekty kluczowe na lata 2014-2020, tj. poprawa wizerunku Łodzi w celu zwiększenia atrakcyjności centralnego obszaru Miasta, stanu zachowania obiektów, przywrócenia ładu przestrzennego, poprawy jakości życia mieszkańców poprzez wdrożenie synergicznej i zintegrowanej rewitalizacji łączącej działania w sferze przestrzennej (podniesienie atrakcyjności przestrzeni publicznych, priorytetowe remonty budowlano-konserwatorskie budynków mieszkalnych – poprawa estetyki i funkcjonalności kamienic), w sferze społecznej (przeciwdziałanie negatywnym zjawiskom społecznym, zjawiskom wykluczenia społecznego, negatywnym zmianom i trendom demograficznym), w sferze ekonomiczno-gospodarczej (tworzenie nowych miejsc pracy, wspieranie lokalnych przedsiębiorców i inwestorów); równoczesne poddawanie kompleksowej rewaloryzacji obszarów i obiektów zabytkowych przy dążeniu do maksymalnego zachowania oryginalnej tkanki miejskiej w odniesieniu do układów urbanistycznych oraz substancji zabytkowej w przypadku obiektów architektonicznych; poprawa stanu technicznego historycznej zabudowy mieszkaniowej i dostosowanie do współczesnych standardów (ocena stanu zachowania konstrukcji i realizacja zaleceń wynikających z orzeczeń technicznych, osuszanie i izolacje fundamentów i piwnic, odtwarzanie zniszczonego wystroju architektonicznego, wymiana ogrzewania, instalacji, itp.); modernizacja placówek edukacyjnych w zakresie racjonalizacji zużycia energii (termomodernizacja, oświetlenie wewnętrzne); utrzymanie dotychczasowych lub wprowadzanie nowych funkcji odpowiednich do charakteru budynków zabytkowych; remonty i przebudowa dróg w obszarze śródmiejskim, wykorzystanie transportu zbiorowego w działaniach rewitalizacyjnych.

4.3.3. Cel operacyjny II *Edukacja i promocja dziedzictwa kulturowego służąca zwiększeniu świadomości jego znaczenia oraz budowaniu tożsamości lokalnej.* Kluczowe dla ochrony i opieki nad zabytkami Łodzi jest zmiana świadomości społecznej (inwestorów, projektantów, mieszkańców) oraz podejścia do struktury budowlanej tkanki miejskiej w skali urbanistycznej, poszczególnych zespołów i indywidualnych budynków. Szacunek dla dzieł twórców minionych epok nakłada na współczesnych dysponentów obiektów historycznych, moralny obowiązek przekazania ich przyszłym pokoleniom w dobrze utrzymanym stanie. Wzrost wśród mieszkańców Miasta poczucia współodpowiedzialności za przestrzeń publiczną, m.in. poprzez

zaangażowanie w realizację budżetu obywatelskiego, zwiększenie ilości inicjatyw społecznych, powstawanie nowych stowarzyszeń i fundacji zajmujących się dziedzictwem kulturowym Miasta, będzie czynnikiem warunkującym zachowanie przestrzeni kulturowej w aspekcie urbanistycznym i architektonicznym. Konieczny jest także nacisk na edukację lokalną poprzez upowszechnianie w szkołach wiedzy o regionie oraz pobudzanie zainteresowania łodzian dziedzictwem kulturowym. Szczególnego znaczenia nabierać powinna edukacja i partycypacja społeczna – współpraca ze społecznością lokalną w zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego. Niezwykle istotne jest kształtowanie świadomości społecznej mieszkańców i interesariuszy procesu odnowy tkanki historycznej Miasta: nawiązanie dialogu środowiska konserwatorskiego z architektonicznym, rozszerzanie wiedzy projektantów i inwestorów, wydawanie informatorów, organizowanie konferencji, organizowanie spotkań dotyczących zagadnień ochrony i opieki nad zabytkami.

4.3.4. Cel operacyjny III. *Aktywne, zintegrowane zarządzanie zasobem dziedzictwa kulturowego Miasta.* Współczesne zarządzanie zasobem dziedzictwa kulturowego miasta w przypadku Łodzi wymaga w pierwszej kolejności skoordynowania działań w zakresie rewitalizacyjnym, konserwatorskim i inwestycyjnym. Pozwoli to na stworzenie spójnego systemu finansowania działań w dziedzinie rewitalizacji obszarów zabytkowych oraz remontów konserwatorskich, modernizacyjnych i adaptacyjnych zabytkowych obiektów gminnych, wspólnotowych i prywatnych. Włączanie obiektów zabytkowych w obieg gospodarczy poprzez szukanie dla nich nowych funkcji przy zachowaniu ich zabytkowego charakteru stworzy możliwość kreowania nowych miejsc pracy oraz zapewni rozwój oferty turystycznej z wykorzystaniem walorów dziedzictwa. Bogactwo i unikatowość dziedzictwa Łodzi wymaga mądrego inwestowania, przynoszącego zwrot w postaci włączenia historycznej tkanki Miasta w korzystne procesy gospodarcze z zachowaniem priorytetu ochrony zabytków oraz autentyczności i integralności dziedzictwa. W procesach tych istotne znaczenie ma także tworzenie spójnych, kompleksowych systemów informacji, opisu i interpretacji materialnego i niematerialnego dziedzictwa, wykorzystujących nowe technologie i tym samym poprawiających dostęp do jego zasobów. Kierunek II: Włączenie problematyki ochrony zabytków do nowych dokumentów i programów strategicznych Miasta:

Zadanie II-1: Uwzględnianie znaczenia ochrony i opieki nad zabytkami w takich dokumentach, jak: studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta, lokalny program rewitalizacji, strategia rozwoju turystyki, strategia promocji, strategia polityki transportowej, aktualizacja studium systemu transportowego miasta, tj. utrzymanie spójności strategii i polityki Miasta odnoszącej się do wszystkich zagadnień związanymi z przestrzenią miejską (uzgadnianie ze stanowiska konserwatorskiego projektów ww. opracowań).

Kierunek III: Koordynacja działań rewitalizacyjnych: Zadanie III-1: Stworzenie spójnego systemu działań w zakresie rewitalizacji Strefy Wielkomiejskiej w oparciu o Lokalny Program Rewitalizacji, tj. opracowanie systemu i harmonogramu działań rewitalizacyjnych obszarów, budynków, przestrzeni publicznych, dróg, finansowanych na zasadach określonych w kierunku – Zatrzymanie i przeciwdziałanie degradacji obszarów i obiektów zabytkowych, głównie budynków mieszkalnych, dążenie do poprawy ich stanu zachowania poprzez kompleksową rewaloryzacje i adaptację; stworzenie specjalnego doradztwa wskazującego i ułatwiającego prywatnym właścicielom i inwestorom wykorzystanie funduszy przeznaczonych na rewitalizację.

1.3.6 Powiązania GPR z Programem Nowe Centrum Łodzi

Program Nowe Centrum Łodzi dotyczy obszaru ograniczonego ulicami: J. Tuwima, G. Narutowicza, Piotrkowskiej oraz S. Kopcińskiego (ok 100 ha). Teren ten podzielony został na trzy strefy.

Strefa I (około 40 ha) to teren, na którym toczyć się będzie całodobowe życie dzięki zrównoważonemu rozwojowi funkcji kulturalnych, komercyjnych i mieszkaniowych. Tym celom służyć ma realizacja projektów: Rewitalizacja EC-1 i jej adaptacja na cele kulturalno – artystyczne i Specjalna Strefa Kultury. Miasto podejmie również działania mające na celu analizę możliwości realizacji innych projektów na tym obszarze, takich jak: rynek, brama Miasta, centrum kongresowe. Istotnym czynnikiem zmian urbanistycznych i społecznych w tym obszarze jest przebudowa Dworca Łódź Fabryczna wraz z węzłem multimodalnym i nowym układem komunikacyjnym.

Strefa II (około 30 ha) to obszar, na którym winny być realizowane przedsięwzięcia komercyjne z uwzględnieniem programów rewitalizacyjnych, mających na celu zachowanie historycznej tkanki miejskiej.

Strefa III (około 30 ha) to obszar gęstej zabudowy historycznej z przełomu XIX i XX wieku, w postaci kwartałów wielkomiejskich wymagających intensywnej rewitalizacji i uzupełnień.

Ryc. 3. Obszar rewitalizacji a obszar Programu Nowe Centrum Łodzi

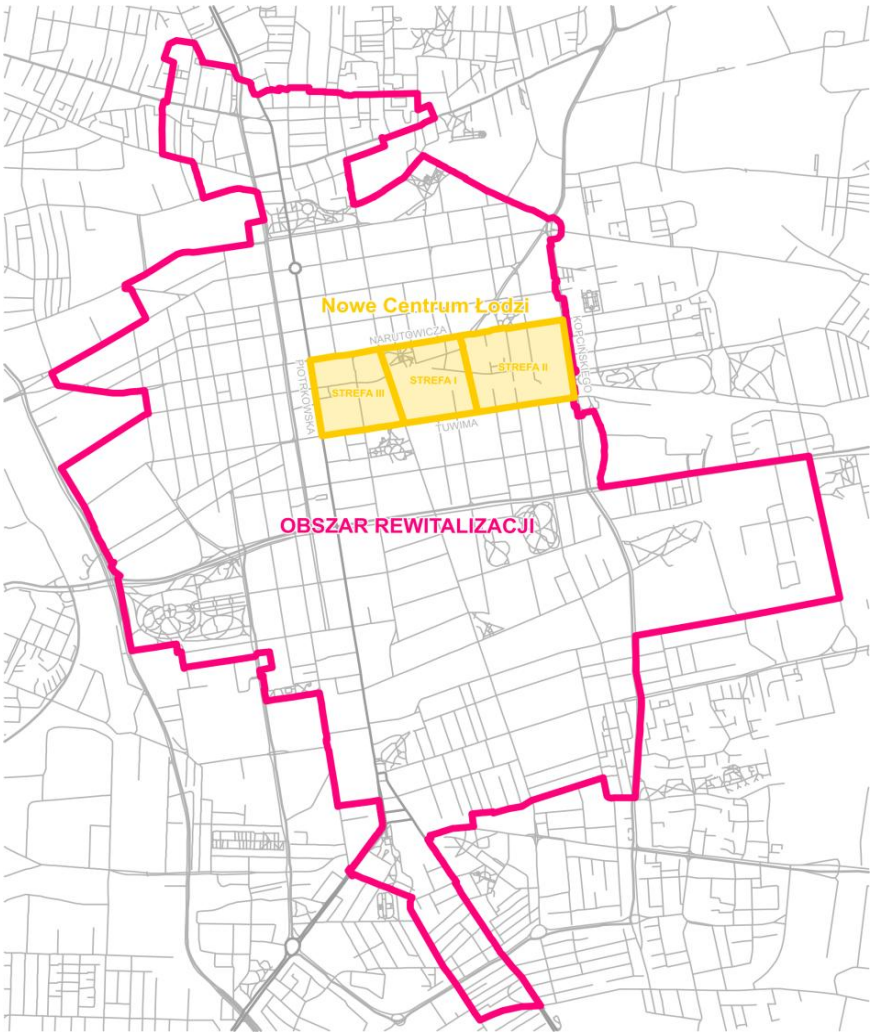

Opracowanie własne

Program ma obecnie cztery grupy celów[13]:

CEL 1: Jakość życia.	Wzrost zaufania mieszkańców, turystów i środowiska biznesu do centrum Miasta oraz stworzenie atrakcyjnego miejsca do życia i spotkań poprzez działania na rzecz poprawy bezpieczeństwa oraz rozwój oferty komercyjnej, kulturalnej i rekreacyjnej.
CEL 3: Transport.	Wdrożenie usprawnień infrastruktury komunikacyjnej oraz rozwiązań organizacji transportu zbiorowego i indywidualnego zwiększających dostępność Śródmieścia oraz Miasta w skali lokalnej, regionalnej, krajowej i międzynarodowej.
CEL 2: Rewitalizacja.	Rewitalizacja Nowego Centrum Łodzi jako impuls do przyspieszenia procesu odnowy Strefy Wielkomiejskiej oraz rozwoju Miasta do wewnątrz.
CEL 4: Innowacje.	Wykorzystanie innowacyjnych rozwiązań wprowadzanych na obszarze Nowego Centrum Łodzi, stanowiącego inkubator dla nowych pomysłów i technologii, jako bodźca do rozwoju całego Miasta.

Część przedsięwzięć Programu NCŁ ma charakter przedsięwzięć rewitalizacyjnych, a pozostałe stanowią przedsięwzięcia nierewitalizacyjne realizowane na obszarze rewitalizacji i mające istotny wpływ na GPR. Wobec tego miasto Łódź będzie dążyło do zachowania komplementarności przedsięwzięć GPR i NCŁ bez dzielenia tych ostatnich na rewitalizacyjne i nierewitalizacyjne.

1.3.7 Powiązania GPR ze Studium Wykonalności EXPO 2022

Łódź podjęła starania o uzyskanie praw do organizowania Światowej Wystawy EXPO International w 2022 roku, której **tematem przewodnim byłaby <u>rewitalizacja</u> obszarów miejskich**. Decyzja Międzynarodowego Biura Wystaw o ewentualnym przyznaniu Polsce praw do organizacji EXPO zapadnie w drugiej połowie 2017 r. Jednak GPR uwzględnia wskazania Studium Wykonalności opracowanego na potrzeby ubiegania się Łodzi o prawa do organizacji EXPO. Jesteśmy przekonani, że jest to uzasadnione. W przypadku powodzenia tych starań w perspektywie najbliższych 7 lat znaczny obszar centrum Łodzi podlegałby całkowitemu zagospodarowaniu na cele Wystawy, przy czym chodzi tu o tereny objęte częściowo GPR. Należy brać pod uwagę, że przedsięwzięcia związane z organizacją wystawy, a także wydatki na ten cel mogą czasowo (w okresie przejściowym) konkurować z bezpośrednimi celami rewitalizacji (np. w skutek czasowej dezorganizacji życia miejskiego w obszarze objętym przygotowaniami do wystawy) i ryzyko takie szczegółowo rozważono. Jednak z drugiej strony stwierdzono następujące niewątpliwe korzyści dla długofalowego osiągnięcia celów rewitalizacji:

1. Znaczący wzrost **prestiżu miasta** i umocnienie dumy mieszkańców z zamieszkiwania w obszarze objętym rewitalizacją. Dotychczas badania społeczne ujawniały problem odczuwania przez mieszkańców zakłopotania a nawet wstydu z powodu zamieszkiwania w obszarze zdegradowanym. Wystawa może umocnić w mieszkańcach poczucie że rewitalizowanie Łodzi to powód do dumy a nie wstydu.
2. Powstanie w obszarze rewitalizacji części trwałej infrastruktury (częściowo sfinansowanej z dedykowanych EXPO środków zewnętrznych), która to infrastruktura po zakończeniu wystawy trwale podniesie jakość życia w obszarze rewitalizacji.

Konkluzja 1. Łódź powinna promować się na arenie międzynarodowej jako *miasto rewitalizowane modelowo*, a następnie wykorzystać ten wizerunek dla wsparcia starań o uzyskanie praw do organizacji Światowej Wystawy EXPO 2022.

[13] Uchwała Nr XII/241/15 przyjmująca aktualizację Programu NCŁ, w tym – masterplan Programu

Trzeba zaznaczyć, że EXPO poświęcone tematyce rewitalizacji, wypełnia założenia rewitalizacji obszarów miejskich w sferze planowania zagospodarowania terenów Wystawy, obejmujących 25 ha całkowicie przekształcanych na potrzeby EXPO, z uwzględnieniem jednakże funkcji tychże terenów po zakończeniu Wystawy, w sposób jak najbardziej odzwierciedlający założenia miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego obowiązujących na obszarze NCŁ. Intencją władz Łodzi jest, aby rozwój obszarów otaczających teren przyszłej wystawy odbywał się w sposób zrównoważony, chroniący pożądane funkcje, bez „ucinania" rozwoju na granicy terenów przewidywanych pod Wystawę EXPO. Niezbędne jest zachowanie spójności między procesem rewitalizacji centrum Łodzi a jej staraniami o EXPO 2022 i ewentualnym realizowaniem wystawy.

Konkluzja 2. Trzeba planować aranżację terenu Wystawy oraz obsługującą ją infrastrukturę, pod kątem długofalowej przydatności wybudowanej infrastruktury dla tkanki miasta po zakończeniu EXPO 2022. Część infrastruktury, która powstanie w obszarze rewitalizacji bezwzględnie musi być od początku planowana w taki sposób aby po pierwsze długofalowo realizowała cele rewitalizacji, a dopiero w ramach spełnienia tego warunku obsługiwała EXPO.

Ponieważ kwestia przyznania Łodzi prawa organizacji EXPO 2022 rozstrzygnie się w listopadzie 2017 r., a więc ponad rok po uchwaleniu niniejszego GPR, na etapie prac nad Programem powstała wątpliwość, czy uwzględniać perspektywę EXPO w tym GPR. **Ostatecznie decydujemy się uwzględnić przyszłą Wystawę w GPR a jej planowane skutki włączyć także do opisu wizji obszaru po przeprowadzeniu rewitalizacji.** GPR z istoty musi czynić wiele założeń co do przyszłych zdarzeń bez pewności czy potoczą się one zgodnie z tymi założeniami. Wystawa EXPO nie jest jedynym założeniem tego rodzaju. Z drugiej strony, jeśli starania mają się powieść, w co mocno wierzymy, to Łódź musi otwarcie zadeklarować swój odważny optymizm w tej sprawie, swoją wiarę w sukces w staraniach o organizację EXPO; wycofując z wizji ten element dawalibyśmy świadectwo własnej niewiary w ten sukces.

1.4 Powiązania Programu ze strategicznymi dokumentami Województwa Łódzkiego i Łódzkiego Obszaru Metropolitalnego

Niniejszy program jest powiązany ze wskazaniami strategicznych i planistycznych dokumentów ponadlokalnych, w szczególności ze Strategią Rozwoju Województwa Łódzkiego 2020, Wojewódzkim programem opieki nad zabytkami w województwie łódzkim na lata 2016 – 2019, Programem rozwoju kultury w województwie łódzkim na lata 2014-2020, aktualizacją Planu zagospodarowania przestrzennego województwa łódzkiego, oraz ze Strategią Łódzkiego Obszaru Metropolitalnego 2020+.

1.4.1 Powiązania GPR ze Strategią Rozwoju Województwa Łódzkiego 2020[14]

Cele rewitalizacji Łodzi są spójne w szczególności z następującymi elementami struktury celów Strategii Rozwoju Województwa Łódzkiego 2020:

[14] Uchwała Nr XXIII/644/13 z dnia 26.02.2013 r. w sprawie: uchwalenia zaktualizowanej Strategii Rozwoju Województwa Łódzkiego na lata 2007-2020 i zmiana jej nazwy na Strategia Rozwoju Województwa Łódzkiego 2020

- Filarem I „Spójność gospodarcza”:
  - W szczególności Celem operacyjnym 2. NOWOCZESNY KAPITAŁ LUDZKI I RYNEK PRACY, a w jego ramach – kierunkiem 2.2. **Kształtowanie aktywnych postaw na rynku pracy**:
    - 2.2.1. aktywizacja zawodowa ludności, w szczególności poprzez: wspieranie mobilności zawodowej i przestrzennej ludności, wsparcie osób zakładających własną działalność gospodarczą, promocję elastycznych form zatrudnienia i organizacji pracy, w tym samozatrudnienia i firm rodzinnych, wspieranie rozwoju przedsiębiorczości akademickiej pozwalającej godzić rozwój naukowy i pracę zarobkową, stymulowanie współpracy między instytucjami edukacyjnymi a pracodawcami, rozwój profesjonalnego doradztwa zawodowego, wspieranie podnoszenia poziomu wiedzy i umiejętności zawodowych w ramach kształcenia ustawicznego, podnoszenie kwalifikacji pracowników instytucji rynku pracy, stworzenie systemu informacyjnego o potrzebach i aktualnych trendach na regionalnym rynku pracy, wprowadzenie systemu zachęt promujących zatrudnienie w regionie;
    - 2.2.2. upowszechnianie modelu „silver economy”, m. in. poprzez wspieranie podnoszenia poziomu wiedzy i umiejętności zawodowych osób starszych, rozwój doradztwa zawodowego, promowanie i prowadzenie szkoleń oraz społecznych kampanii informacyjnych skierowanych do pracodawców w zakresie przeciwdziałania wykluczeniom spowodowanym wiekiem, wspieranie tworzenia miejsc pracy związanych z zaspokajaniem potrzeb osób starszych.
- Filarem II „Spójność społeczna”:
  - W szczególności Celem operacyjnym 2. WYSOKI POZIOM KAPITAŁU SPOŁECZNEGO I SILNE SPOŁECZEŃSTWO OBYWATELSKIE, w tym szczególnie z kierunkiem **4.1. Rozwój społeczności lokalnych**:
    - 4.1.1. kształtowanie społeczeństwa obywatelskiego, m. in. poprzez: wspieranie szkoleń, programów edukacyjnych i konkursów promujących postawy proobywatelskie, prospołeczne i proekologiczne m. in. w szkołach, wspieranie działań na rzecz wzmacniania dialogu obywatelskiego i działań na rzecz dobra wspólnego, w szczególności wśród młodzieży, zaangażowanie lokalnych instytucji publicznych we współpracę z mieszkańcami, stymulowanie rozwoju indywidualnej korporacyjnej filantropii, wspieranie podnoszenia kompetencji liderów społecznych i animatorów działań społeczności lokalnych, aktywności osób starszych, upowszechnienie i rozwój mechanizmów partycypacji obywatelskiej w rządzeniu;
    - 4.1.2. rozwój sektora organizacji pozarządowych, m. in. poprzez promowanie wolontariatu i wspieranie szkolenia wolontariuszy oraz członków organizacji pozarządowych w zakresie wykonywania zadań statutowych, stymulowanie współpracy między organizacjami pozarządowymi, sektorem prywatnym i publicznym, tworzenie regionalnych centrów współpracy, wspieranie powoływania

i funkcjonowania lokalnych centrów dialogu społecznego, tworzenia wieloletnich programów współpracy samorządów lokalnych z organizacjami pozarządowymi, wzmocnienie podstaw samofinansowania organizacji pozarządowych i ich zaplecza materialnego, promocję usług świadczonych przez organizacje pozarządowe, wspieranie podnoszenia kompetencji pracowników organizacji pozarządowych, wspieranie przekazywania zadań publicznych organizacjom pozarządowym.

- Z Celem operacyjnym 5. WYSOKI STANDARD I DOSTĘP DO USŁUG PUBLICZNYCH, w tym z kierunkiem **5.1 Rozwój usług i poprawa dostępu do sektora edukacji:**
    - 5.1.1. rozwój bazy żłobków i przedszkoli, m. in. poprzez: wspieranie budowy nowych i modernizację istniejących obiektów, w tym zwłaszcza na obszarach wiejskich i w małych miastach, wspieranie rozwoju różnych form opieki nad dziećmi w wieku przedszkolnym oraz dziećmi do lat 3;
    - 5.1.2. podniesienie standardu placówek edukacyjnych na wszystkich etapach kształcenia, m. in. poprzez: wspieranie dostosowywania szkół podstawowych do potrzeb edukacyjnych 6-latków, rozwoju specjalistycznych pracowni przedmiotowych w szkołach oraz infrastruktury szkoleniowej placówek kształcenia dla dorosłych;
    - 5.1.3. rozwój kompetencji i technik cyfrowych w procesie edukacji na wszystkich etapach kształcenia, w szczególności poprzez: wspieranie programów, szkoleń i kursów przygotowawczych dla nauczycieli w zakresie stosowania technik cyfrowych w ramach realizowanych programów nauczania, wspieranie tworzenia platform edukacyjnych będących środkiem komunikacji między nauczycielami i uczniami, poszerzenia kształcenia o formy e-learningu, wspieranie rozwoju informatycznego zaplecza naukowego w placówkach edukacyjnych.

- z kierunkiem **5.2. Rozwój usług i poprawa dostępu do sektora ochrony zdrowia, pomocy społecznej oraz pieczy zastępczej:**
    - 5.2.1. rozwój i racjonalizacja bazy ochrony zdrowia, pomocy społecznej oraz pieczy zastępczej, m. in. poprzez: wspieranie rozbudowy infrastruktury ochrony zdrowia oraz pomocy społecznej i pieczy zastępczej, w tym sieci ośrodków dziennego pobytu oraz innych alternatywnych form opieki dla osób przewlekle chorych i starszych, wdrażanie rozwiązań teleinformatycznych w obszarze zdrowia publicznego – rozwój e-usług ochrony zdrowia;
    - 5.2.2. rozwój usług i programów profilaktyki zdrowotnej oraz innych z zakresu pomocy społecznej i pieczy zastępczej, m. in. poprzez: wspieranie realizacji programów profilaktycznych ukierunkowanych na zmniejszanie zachorowalności na choroby cywilizacyjne, programów edukacyjnych, szkoleń i akcji promocyjnych na rzecz zdrowego stylu życia oraz regularnego korzystania z badań profilaktycznych, upowszechnianie zachowań prozdrowotnych,

wspieranie rozwoju usług opieki środowiskowej dla osób przewlekle chorych i starszych, wspieranie działań na rzecz podnoszenia kwalifikacji zawodowych kadr pomocy społecznej i pieczy zastępczej.

- z kierunkiem **5.3. Rozwój usług i poprawa dostępu do sektora kultury, sportu, turystyki i rekreacji:**
  - 5.3.1. rozwój bazy kultury, sportu, turystyki i rekreacji, m. in. poprzez: wspieranie działań na rzecz podnoszenia atrakcyjności i unowocześnienia bazy kultury, bazy sportowo-rekreacyjnej, w tym w placówkach edukacyjnych, bazy widowiskowej, biznesowo-konferencyjnej oraz bazy i infrastruktury turystycznej, w tym szlaków turystycznych, zorientowanej na turystykę uzdrowiskową, aktywną i kulturową, wspieranie cyfryzacji zasobów i usług turystyki, kultury oraz zasobów dziedzictwa kulturowego;
  - 5.3.2. rozwój usług kultury, sportu, turystyki i rekreacji, m. in. poprzez: wspieranie tworzenia zintegrowanych produktów turystycznych, promocję istniejących produktów turystycznych, wspieranie szkoleń na rzecz podniesienia jakości świadczonych usług kultury, sportu, turystyki i rekreacji, stymulowanie działań w zakresie rozszerzenia oferty kulturalnej instytucji kultury, wspieranie wydarzeń kulturalnych o randze krajowej i międzynarodowej, wspieranie podnoszenia kompetencji kadr sektora kultury, sportu, turystyki i rekreacji, wspieranie tworzenia sieci współpracy podmiotów zaangażowanych w działania na rzecz rozwoju kultury.

- Z Celem operacyjnym 6. REINTEGRACJA SPOŁECZNA GRUP WYKLUCZONYCH LUB ZAGROŻONYCH WYKLUCZENIEM SPOŁECZNYM, w tym szczególnie:
  - z kierunkiem **6.1. Przeciwdziałanie ubóstwu ekonomicznemu:**
    - 6.1.1. przeciwdziałanie wyuczonej bezradności, m. in. poprzez: wspieranie programów, szkoleń, kursów umożliwiających pozbywanie się nawyków tzw. wyuczonej bezradności, podniesienie kwalifikacji zawodowych, wspieranie rozwoju przedsiębiorczości społecznej;
  - 6.1.2. wspieranie dzieci i młodzieży z rodzin znajdujących się w trudnej sytuacji ekonomicznej, szczególnie poprzez: wspieranie inicjatyw i programów przyczyniających się do wyrównywania szans rozwojowych i edukacyjnych dzieci i młodzieży z rodzin znajdujących sięw trudnej sytuacji ekonomicznej, w tym m.in. programów dożywiania w szkołach, programów zaopatrzenia w sprzęt komputerowy, pomoce naukowe oraz materiały niezbędne do rozwijania zdolności i zainteresowań, inicjatyw umożliwiających udział w dodatkowych zajęciach dydaktycznych i kursach pozalekcyjnych, programów stypendialnych dla najbardziej uzdolnionej młodzieży.z kierunkiem **6.2. Reintegracja zawodowa oraz przeciwdziałanie dyskryminacji i wykluczeniom społecznym:**
    - 6.2.1. rozwój i upowszechnianie ekonomii społecznej, m. in. poprzez: wspieranie tworzenia i rozwoju przedsiębiorstw społecznych, w tym spółdzielni socjalnych, podmiotów ekonomii społecznej, m. in.

centrów i klubów integracji społecznej, zakładów aktywizacji zawodowej, warsztatów terapii zajęciowej, tworzenia infrastruktury wsparcia dostarczającej profesjonalnych usług doradczych sieci współpracy, zwrotnych i bezzwrotnych mechanizmów finansowania, w tym wspieranie tworzenia funduszu pożyczkowego i poręczeniowego dla przedsiębiorstw społecz**nych i podmiotów ekonomii społecznej działań edukacyjnych, propagowanie idei ekonomii spo**łecznej, wspieranie tworzenia platform i sieci współpracy i inicjatyw lokalnych;

- 6.2.2. aktywizacja grup zagrożonych wykluczeniem społecznym, m. in. poprzez: wspieranie tworzenia specjalistycznych ośrodków szkoleniowo – rehabilitacyjnych, w tym realizujących rehabilitację zawodową, wspieranie zakładów pracy chronionej, wspieranie rozwoju specjalistycznych usług rehabilitacyjnych oraz upowszechnienie programów rehabilitacji osób niepełnosprawnych umożliwiających powrót na rynek pracy i integrację społeczną, wspieranie przedsięwzięć na rzecz ograniczenia zjawiska wykluczenia cyfrowego, wspieranie rozwoju instytucji aktywizujących osoby starsze oraz zapewniających opiekę i terapię osobom niesamodzielnym, wspieranie rozwoju kształcenia integracyjnego na różnych etapach edukacji, wspieranie przedsięwzięć na rzecz uniwersalnej dostępności, w tym dostępności komunikacyjnej i projektowania uniwersalnego służących włączeniu społecznemu osób z obniżona funkcjonalnością;
- 6.2.3. zapobieganie i przeciwdziałanie zjawiskom wykluczenia społecznego, m. in. poprzez: wspieranie innowacyjnych rozwiązań w zakresie przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu, szkoleń i programów edukacyjnych w zakresie problematyki uzależnień, w tym m. in. profilaktyki ukierunkowanej na zapobieganie uzależnieniom, zapewnienia dostępu do nowoczesnych metod terapeutycznych, wspieranie działań w zakresie reintegracji społecznej osób wykluczonych, przeciwdziałania przemocy w rodzinie, wspieranie działań i programów skierowanych do bezdomnych, w tym programów wychodzenia z bezdomności, rozwoju sieci świetlic środowiskowych i socjoterapeutycznych oraz programów resocjalizacji młodzieży wchodzącej w konflikt z prawem, wspieranie działań i programów skierowanych do młodzieży opuszczającej rodzinne i instytucjonalne formy pieczy zastępczej.

- Z Filarem III „Spójność przestrzenna”, a w szczególności z:
  - Celem operacyjnym 9. ZRÓWNOWAŻONY SYSTEM OSADNICZY, w tym szczególnie:
    - z kierunkiem **9.2. Wspieranie procesów rewitalizacji i poprawa ładu przestrzennego:**
      - 9.2.1. rewitalizacja zdegradowanych obszarów mieszkaniowych i poprzemysłowych, w tym rewaloryzacja zabytkowych układów przestrzennych oraz obiektów zabytkowych, m. in. poprzez: wsparcie

dla tworzenia i realizacji zintegrowanych projektów obejmujących kompleksową odnowę obszarów, organizację warsztatów i konferencji w zakresie możliwości rozwiązywania problemów na obszarach zdegradowanych, wspieranie prac konserwatorskich prowadzących do odnowy obiektów i obszarów zabytkowych oraz wykorzystania obiektów zabytkowych na cele kulturalne, społeczne, edukacyjne, turystyczne, gospodarcze, organizowanie konkursów na najlepiej przeprowadzone rewitalizacje i rewaloryzacje;

- 9.2.2. kształtowanie krajobrazu kulturowego, w tym zapewnienie wysokiej jakości przestrzeni publicznych, zapobieganie procesom chaotycznej suburbanizacji oraz propagowanie dobrych wzorców architektury regionalnej, m. in. poprzez: stymulowanie opracowywania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, studiów historycznych i katalogów budownictwa regionalnego formułujących ustalenia kształtowania ładu przestrzennego, wspieranie konkursów na najlepsze projekty urbanistyczne dotyczące zagospodarowania przestrzeni publicznych, promocję walorów krajobrazu kulturowego, zwłaszcza mogących tworzyć symbole miejsca (m.in. w założeniach architektonicznych, na terenach zieleni urządzonej i w lasach).

1.4.2 Powiązania GPR z Programem rozwoju kultury w województwie łódzkim na lata 2014-2020;

Powiązania GPR Łodzi z Programem rozwoju kultury w województwie łódzkim na lata 2014-2020 występują szczególnie w obszarach:

- Celu strategicznego **III. Partycypacja**:
  - III.1. Współodpowiedzialność mieszkańców za budowanie oferty kulturalnej:
    - III.1.1. Opracowywanie i wdrażanie metod i narzędzi umożliwiających budowanie programów instytucji kultury przy zaangażowaniu odbiorców oferty. Konsultacje społeczne, deliberacje, a także budżet partycypacyjny w samorządowych instytucjach kultury (głównie w instytucjach upowszechniania, realizujących działania o zasięgu lokalnym, na rzecz lokalnej społeczności);
    - III.1.2. Tworzenie warunków umożliwiających mieszkańcom realizację własnych przedsięwzięć w kulturze. Tworzenie przez instytucje kultury i samorządy lokalne regulacji umożliwiających mieszkańcom (organizacjom pozarządowym, animatorom lokalnym oraz wszystkim zainteresowanym) zgłaszanie i realizację własnych pomysłów działań kulturalnych (konkursy, giełdy pomysłów etc.).
  - III.2. Aktywny udział mieszkańców w przedsięwzięciach kulturalnych:
    - III.2.1. Działania kulturalne aktywizujące odbiorców, umożliwiające udział w procesie tworzenia oraz dystrybucji nowopowstałych treści kultury. Organizacja wydarzeń kulturalnych zakładających aktywizację uczestników; wykorzystanie warsztatowych form działania;

        - III.2.2. Kampanie promujące aktywne uczestnictwo w życiu kulturalnym regionu Kampanie społeczne zachęcające do aktywnego uczestnictwa w życiu kulturalnym regionu, dotyczące różnego rodzaju aktywności kulturalnych (promujące np. czytelnictwo, kulturę kinową, turystykę kulturową w województwie łódzkim etc.); wojewódzkie kampanie zachęcające lokalnych przedsiębiorców do działań wspierających rozwój kultury w regionie.
- Celu strategicznego **V. Instytucje otwarte dla wszystkich:**
    - V.1. Zwiększenie dostępności instytucji kultury:
        - V.1.1. Działania na rzecz poprawy infrastruktury kultury. Inwestycje w nowoczesną infrastrukturę kultury: modernizacje, których celem jest zwiększenie dostępności i otwarcie się instytucji na odbiorców (z uwzględnieniem osób niepełnosprawnych); nowe inwestycje, na terenach o utrudnionym dostępie do usług kultury, poprawa infrastruktury otoczenia instytucji kultury);
        - V.1.2. Digitalizacja zasobów kultury województwa łódzkiego i udostępnienie ich mieszkańcom. Zmiany technologiczne w procesach digitalizacji, gromadzenie, przechowywanie i udostępnianie wojewódzkich zasobów cyfrowych;
        - V.1.3. Tworzenie warunków do udostępniania instytucji w godzinach i dniach dogodnych dla odbiorców. Tworzenie regulacji wewnętrznych w instytucjach kultury oraz rozwiązań kadrowych i organizacyjnych umożliwiających dostosowanie godzin i dni pracy do potrzeb odbiorców- instytucje otwarte w weekendy oraz w godzinach popołudniowych i wieczornych w ciągu tygodnia, większa elastyczność godzin pracy dostosowanych np. do natężenia ruchu turystycznego itp.), wprowadzenie internetowych systemów rezerwacji;
        - V.1.4. Komunikacja publiczna sprzyjająca uczestnictwu w kulturze Połączenia komunikacyjne zwiększające dostępność instytucji kultury, rozwiązania komunikacyjne dedykowane konkretnym wydarzeniom kulturalnym wpływające na poziom uczestnictwa.
    - V.2. Zagwarantowanie odbiorcom wsparcia merytorycznego w kontakcie ze stałą ofertą:
        - V.2.1. Tworzenie i wdrażanie rozwiązań zapewniających wsparcie merytoryczne dla indywidualnych odwiedzających. Wprowadzanie odbiorców w tematykę koncertów, wystaw, spektakli prezentowanych w ramach oferty instytucji, wykorzystywanie m.in. audioprzewodników, aplikacji mobilnych itp.;
        - V.2.2. Media przyjazne kulturze. Zwiększenie dostępności kultury w mediach (programy radiowe i TV, kanały Internet dedykowane kulturze), wsparcie mediów branżowych dedykowanych sektorowi kultury.
    - V.3. Oferta zróżnicowana pokoleniowo:
        - V.3.1. Programy działań międzypokoleniowych. Rodzinne działania/wydarzenia kulturalne (warsztaty, koncerty, spektakle)

dedykowane zarówno dzieciom jak i dorosłym (dorosły jako aktywny uczestnik a nie jedynie opiekun);

- V.3.2. Rozwój specjalistycznych produktów i usług dostosowanych do potrzeb różnych grup wiekowych i im dedykowanych. Tworzenie oferty kulturalnej dostosowanej do potrzeb danej grupy wiekowej ze szczególnym uwzględnieniem osób starszych (50+) oraz osób w wieku 30-45 lat.

1.4.3 Powiązania GPR z Wojewódzkim programem opieki nad zabytkami w województwie łódzkim na lata 2016 – 2019[15]

Misję *Wojewódzkiego programu opieki nad zabytkami w województwie łódzkim na lata 2016 – 2019* sformułowano następująco:

> *„Prowadzenie polityki zarządzania dziedzictwem kulturowym nakierowanej na **rewitalizację układów przestrzennych miast** i wsi, poprawę stanu obiektów i obszarów zabytkowych i ich społecznych funkcji. Polityka ta będzie oparta o partnerską wielopodmiotową współpracę, kształtowanie świadomości społecznej i promocję różnorodności kulturowej'.*

Dalej w programie wyjaśniono:

> *Istotą rewitalizacji jako procesu wyprowadzenia obszarów zdegradowanych ze stanu kryzysowego są działania skoncentrowane terytorialnie, integrujące interwencję na rzecz przestrzeni oraz lokalnej społeczności i gospodarki. Zakłada się, że **rewitalizacja w rozumieniu „Wojewódzkiego programu opieki nad zabytkami w województwie łódzkim na lata 2016-2019" będzie stanowić jedynie część kompleksowego procesu przemian przestrzennych, społecznych i ekonomicznych w zdegradowanych częściach miast, skoncentrowanego na ich historycznych strukturach zabytkowych**. Zachowane historyczne układy przestrzenne wymagają podjęcia lub kontynuacji złożonych działań na rzecz zachowania ich zabytkowego charakteru. Działania rewitalizacyjne obejmą remonty, modernizacje, rewaloryzacje i rehabilitacje obiektów zabytkowych oraz ich zespołów, ze szczególnym wyróżnieniem obiektów i obszarów reprezentatywnych dla walorów kulturowych regionu. Cześć działań prowadzonych w zabytkach i ich otoczeniu będzie miała charakter naprawczy. Przyjmuje się, że będą to kompleksowo przeprowadzane działania konserwatorskie, umożliwiające np. tworzenie kolejnych pomników historii w regionie. Podejmowane działania wpłyną na poprawę jakości życia mieszkańców oraz ożywianie zrewitalizowanych obszarów. Zakłada się, że działania rewitalizacyjne będą oparte na studiach historycznych oraz katalogach budownictwa regionalnego jako wytycznych dla nowych dokumentów planistycznych i prowadzonych działań rewitalizacyjnych. Przyjmuje się, że katalogi tradycyjnego budownictwa powstaną zarówno na poziomie regionalnym, jak i lokalnym, a w dokumentach planistycznych (studiach uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego oraz miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego) pojawią się stosowne zapisy odnoszące się do zasad ochrony tradycyjnego*

[15] Uchwała Nr XXV/319/16 Sejmiku Województwa Łódzkiego z dnia 21 czerwca 2016 r. w sprawie: przyjęcia Wojewódzkiego programu opieki nad zabytkami w województwie łódzkim na lata 2016- 2019

budownictwa i stosowania form tradycyjnych w budownictwie współczesnym. Ustalenia miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego doprowadzą także do ograniczania powstawania obiektów dysharmonijnych, obcych kulturowo, przysłaniających historyczne panoramy i deformujących sylwety miejscowości widoczne z tradycyjnych punktów widokowych.

Fragment ten ściśle oddaje istotę spójności GPR z programem wojewódzkim: w GPR zawarto – wśród innych aspektów rewitalizacji – troskę o historyczne struktury zabytkowe miasta.

1.4.4 Powiązania GPR z planem zagospodarowania przestrzennego województwa łódzkiego

W aktualizowanym obecnie Planie zagospodarowania przestrzennego województwa łódzkiego[16] Łódź jest wskazana jako trwały biegun wzrostu, którego dominacja nad regionem będzie jedynie nieco osłabiana w procesie rozwoju według modelu polaryzacyjno-dyfuzyjnego. Ze względu na trwającą aktualizację Planu na tym etapie można stwierdzić, że łódzki GPR jest niesprzeczny z wizją rozwoju przestrzennego województwa łódzkiego.

1.4.5 Powiązania GPR ze Strategią Rozwoju Łódzkiego Obszaru Metropolitalnego 2020+

Strategia Rozwoju Łódzkiego Obszaru Metropolitalnego 2020+ wskazuje kierunki rozwoju obszaru, w skład którego wchodzi Miasto Łódź oraz jednostki samorządu terytorialnego z terenu czterech powiatów go otaczających: brzezińskiego, łódzkiego wschodniego, pabianickiego i zgierskiego. Pełni też rolę operacyjnej Strategii Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych (ZIT). W ramach diagnozy Strategii zidentyfikowano problemy związane ze zdegradowanymi obszarami miejskimi w aspekcie przestrzennym i społeczno gospodarczym miast ŁOM, w tym Łodzi. Zapisano rekomendację „realizacji zintegrowanych działań rewitalizacyjnych w oparciu o Programy Rewitalizacji". W Strategii wskazano cel ***„Rewitalizacja obszarów zdegradowanych w miastach"*** wraz z dwoma priorytetami:

Priorytet 2.1: Zintegrowane działania rewitalizacyjne w wymiarze przestrzennym, przyrodniczym, społecznym, gospodarczym i kulturowym.

Priorytet 2.2: Budowanie i ochrona tożsamości ŁOM oraz kreowanie wizerunku w oparciu o spójne dziedzictwo kulturowe.

Powyższe priorytety mają być realizowane poprzez Kompleksowy Program Rewitalizacji Zdegradowanych Obszarów Miejskich, w ramach, którego wskazano dwie wiązki projektów:

- **Rewitalizacja** – obejmuje projekty, które polegają na przywracaniu lub nadaniu nowych funkcji społecznych i gospodarczych na terenach zdegradowanych poprzez prace konserwatorskie, restauratorskie, modernizacyjne i remontowe obiektów użyteczności publicznej, obiektów zabytkowych i tkanki mieszkaniowej. Projekty w zaproponowanej wiązce są odpowiedzią na

[16] Uchwała Nr Lx/1648/10 Sejmiku Województwa Łódzkiego z dnia 21 września 2010 r. w sprawie: zmiany Uchwały Nr XLV/524/2002 Sejmiku Województwa Łódzkiego z dnia 9 lipca 2002 r. w sprawie uchwalenia „Planu zagospodarowania przestrzennego województwa łódzkiego"

konieczność przeprowadzenia zintegrowanych działań rewitalizacyjnych. Integracja tych działań ma ujawnić się w wymiarze przestrzennym, przyrodniczym, społecznym, gospodarczym i kulturowym.

- **Kultura** – obejmuje projekty służące wzmocnieniu szeroko rozumianych funkcji kulturalnych, edukacyjnych i wystawienniczych związanych z tworzeniem nowych możliwości działania na rzecz integracji i promocji ŁOM.

W Strategii ZIT wskazano 15 projektów rewitalizacyjnych miasta Łodzi. Zgodnie ze schematem realizacji projektów wskazanych w Szczegółowym Opisie Osi Priorytetowych Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Łódzkiego (SzOOP RPO WŁ) na lata 2014-2020 środki na rewitalizację dla Łodzi zostały wskazane w dwóch poddziałaniach:

- VI.3.1 Rewitalizacja i rozwój potencjału społeczno-gospodarczego – ZIT: tryb wyboru projektów pozakonkursowy, projekt musi być zidentyfikowany w Strategii ZIT, projekt musi wynikać z programu rewitalizacji;
- VI.3.3 Rewitalizacja i rozwój potencjału społeczno-gospodarczego – miasto Łódź: tryb wyboru projektów pozakonkursowy, projekt musi wynikać z programu rewitalizacji.

Wobec tego projekty wskazane w Strategii ZIT zostały wskazane w niniejszym GPR. Ponieważ projekty miasta Łodzi zostały wskazane w Strategii ZIT przed zakończeniem prac nad GPR, w toku prac nad GPR dokonano weryfikacji zgodności tych projektów w ramach obydwu dokumentów i zagwarantowano właściwe powiązanie na etapie wdrożeniowym zapisów GPR i zapisów Strategii ZIT – także poprzez powiązanie niektórych projektów przewidzianych w ZIT z odrębnymi, komplementarnymi projektami miękkimi, wskutek czego pary takich projektów lepiej realizują cele rewitalizacji.

1.5 Powiązania Programu ze strategicznymi dokumentami krajowymi

1.5.1 Powiązania GPR ze Strategią Rozwoju Kraju 2020[17]

W wizji określonej w Strategii czytamy:

> „[…] Zatrzymane zostaną również procesy marginalizacji na obszarach tracących dotychczasowe funkcje społeczno-gospodarcze i pobudzona zostanie **zdolność do rozwoju dzięki procesom rewitalizacyjnym**. **W najbardziej zdegradowanych dzielnicach miast, w efekcie spójnych działań rewitalizacyjnych, nastąpi lokalizacja nowych funkcji, ożywienie i dywersyfikacja gospodarcza z jednoczesną poprawą sytuacji społecznej.** Podjęte zostaną działania bezpośrednio nakierowane na wzmocnienie spójności społecznej, zwiększenie aktywności osób wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz na zwiększenie efektywności świadczeń społecznych. Wykorzystane w tym celu będą przedsiębiorstwa społeczne funkcjonujące w systemie ekonomii społecznej, które nie tylko powodują wzmacnianie spójności społecznej, ale także pozwalają realizować wiele usług użyteczności publicznej, kreują kapitał

[17] MONITOR POLSKI, dnia 22 listopada 2012 r. Poz. 882 UCHWAŁA Nr 157 RADY MINISTRÓW z dnia 25 września 2012 r. w sprawie przyjęcia Strategii Rozwoju Kraju 2020

społeczny oraz stanowią spoiwo dla społeczności lokalnych, funkcjonując w oparciu o zasadę solidarności (przy tym nie są nastawione na osiągnięcie zysku)".

W ramach **celu III.3.3.** ***Tworzenie warunków dla rozwoju ośrodków regionalnych, subregionalnych i lokalnych oraz wzmacniania potencjału obszarów wiejskich*** czytamy:

„Prowadzone też będą **działania na rzecz rewitalizacji zdegradowanych oraz najuboższych obszarów miejskich** oraz wsparcia powiązań miasto-wieś."

Zamieszczona w Strategii Rozwoju Kraju 2020 na str. 170 Mapa 2: *Obszary strategicznej interwencji na rzecz restrukturyzacji i rewitalizacji miast tracących funkcje społeczno-gospodarcze* wskazuje przybliżoną grupę miast, do których kierowana będzie interwencja. Strategia doprecyzowuje, że dokładne wyznaczenie obszarów zdegradowanych i tych części miast, które wymagają interwencji odbywać się będzie na poziomie regionalnym. Obszary te będą wskazane w Strategiach Rozwoju Województw oraz w Planach Zagospodarowania Przestrzennego Województw. **Łódź jest wskazana na tej mapie jako ośrodek przewidziany do wsparcia w zakresie lokalnych wyzwań rewitalizacyjnych.**

1.5.2 Powiązania GPR z „Krajową Strategią Rozwoju Regionalnego 2010-2020: Regiony, Miasta, Obszary Wiejskie"

Strategia formułuje Cel 2. BUDOWANIE SPÓJNOŚCI TERYTORIALNEJ I PRZECIWDZIAŁANIE MARGINALIZACJI OBSZARÓW PROBLEMOWYCH, w opisie którego czytamy:

„Jak wynika z diagnozy i analizy wyzwań na pewnych obszarach kraju następuje kumulacja negatywnych zjawisk społeczno-gospodarczych. […] Na podstawie przeprowadzonej diagnozy sytuacji społeczno-gospodarczej zidentyfikowano następujące cele wobec skoncentrowanych problemów rozwojowych:

2.1. Wzmacnianie spójności w układzie krajowym,

2.2. Wspieranie obszarów wiejskich o najniższym poziomie dostępu mieszkańców do dóbr i usług warunkujących możliwości rozwojowe,

2.3. Restrukturyzacja i <u>rewitalizacja miast</u> i innych obszarów tracących dotychczasowe funkcje społeczno-gospodarcze,

2.4. Przezwyciężanie niedogodności związanych z położeniem obszarów przygranicznych, szczególnie wzdłuż zewnętrznych granic UE,

2.5. Zwiększanie dostępności transportowej do ośrodków wojewódzkich na obszarach o najniższej dostępności."

1.5.3 Powiązania GPR z Krajową Polityką Miejską

Niniejszy Program jest w całości spójny z zapisami wątku tematycznego 4.5. KPM zatytułowanego „Rewitalizacja". W strukturze celów KPM rewitalizacji dotyczy przede wszystkim **cel III: Odbudowa zdolności do rozwoju poprzez rewitalizację zdegradowanych społecznie, ekonomicznie i fizycznie obszarów miejskich**. W jego opisie czytamy:

Celem działań w zakresie rewitalizacji jest zmiana strukturalna danego obszaru – poprzez modernizację tkanki miejskiej oraz wzmocnienie lub przywrócenie na nim aktywności gospodarczej i społecznej – poprawa jakości życia mieszkańców. […] *Celem polityki miejskiej w zakresie rewitalizacji jest wypracowanie i wdrażanie skutecznych mechanizmów koordynowania i integrowania zadań i działań różnych podmiotów, w tym prywatnych, w przygotowaniu i prowadzeniu kompleksowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych.*

W opisie kolejnych wątków (w tym wątku rewitalizacji) w KPM czytamy m.in.:

Wsparciem dla prac modernizacyjnych, prowadzonych przez samorządy w ramach szeroko pojmowanych programów rewitalizacji, będzie długoterminowa strategia wspierania inwestycji w renowację krajowych zasobów budynków mieszkalnych i użytkowych, do której zobowiązuje dyrektywa 2012/27/UE w sprawie efektywności energetycznej. Niewątpliwie elementem tych działań będzie przegląd wszystkich dostępnych źródeł finansowania takich zadań, zarówno krajowych (w tym Funduszu Termomodernizacji i Remontów, który jest dostępny dla szerokiego grona odbiorców, w tym jednostek samorządu terytorialnego) jak i funduszy europejskich na lata 2014-2020, w celu najlepszego ich skoordynowania i skoncentrowania na przedsięwzięciach, które przyniosą najsilniej odczuwalne efekty. Ponadto zgodnie z postanowieniami dyrektywy 2010/31/UE w sprawie charakterystyki energetycznej budynków powstał Krajowy plan mający na celu zwiększenie liczby budynków o niskim zużyciu energii, który swoją treścią obejmie zasady finansowania oraz polską definicję budynku o niemal zerowym zużyciu energii.[…]

Najbardziej zaawansowanym procesem przemian jest kompleksowa rewitalizacja, realizowana na obszarach zdegradowanych, odnosząca się do konkretnego, wyznaczonego w oparciu o obiektywne kryteria, terytorium i łącząca wysiłki różnych podmiotów, których suma ma spowodować trwałe ożywienie społeczne i gospodarcze obszaru, zwiększenie jego atrakcyjności dla mieszkańców i przedsiębiorców oraz poprawę jakości życia. W ten sposób należy wypracować przedsięwzięcia całościowe (integrujące interwencję na rzecz społeczności lokalnej, przestrzeni i lokalnej gospodarki), skoncentrowane terytorialnie i powstające we współpracy z lokalną społecznością. Rewitalizacja jest ważną częścią myślenia o rozwoju miasta – powinna stać się kluczowym programem społecznym i gospodarczym miasta w odniesieniu do jego obszarów problemowych. Równocześnie jest ona procesem długotrwałym, kosztownym i wymagającym zachowania ciągłości oraz konsekwencji. Co więcej, wymaga trafnego zidentyfikowania i uruchomienia lokalnych potencjałów, co często jest trudnym wyzwaniem. […]

Niniejszy GPR był tworzony ze starannym zachowaniem zgodności ze wszystkimi zapisami Krajowej Polityki Miejskiej w zakresie rewitalizacji i z zachowaniem ducha pozostałych jej wątków.

1.5.4 Powiązania GPR z Narodowym Planem Rewitalizacji (założeniami),

Założenia do NPR jako przyszłego dokumentu ramowego[18] należy traktować kierunkowo. Przede wszystkim należy sprawdzić, czy rozumienie rewitalizacji w GPR Łodzi jest spójne z rozumieniem rewi-

[18] NPR dotychczas nie został opracowany a opublikowano go jedynie w formie założeń.

talizacji w założeniach do NPR. Dokument ten w tym zakresie powtarza definicję Krajowej Polityki Miejskiej:

> *Rewitalizację należy rozumieć jako wyprowadzanie ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych poprzez przedsięwzięcia całościowe (integrujące interwencję na rzecz społeczności lokalnej, przestrzeni i lokalnej gospodarki), skoncentrowane terytorialnie i prowadzone we współpracy z lokalną społecznością, w sposób zaplanowany oraz zintegrowany przez określenie i realizację programów rewitalizacji. Taka definicja rewitalizacji, wynikająca z projektu Krajowej Polityki Miejskiej, jest podstawą prac ustawowych w tym zakresie oraz elementem Wytycznych zakresie rewitalizacji obszarów zdegradowanych – perspektywa finansowa 2014-2020 (…).*

Rozumienie pojęcia rewitalizacji przyjęte w niniejszym GPR jest ściśle zgodne z definicją NPR. Spójność występuje też na poziomie całości zapisów obu dokumentów.

1.6 Odstąpienie od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko

W dniu 8 sierpnia 2016 r. Miasto Łódź na postawie art. 48 i 49 oraz art. 57 ust. 1 pkt. 2 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2016 r., poz. 353) wystąpiło do Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska (RDOŚ) w Łodzi o uzgodnienie możliwości odstąpienia od strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dla projektu Gminnego Programu Rewitalizacji miasta Łodzi. Jak stwierdzono we wniosku, Gminny Program Rewitalizacji jest dokumentem wyznaczającym ramę operacyjną dla późniejszych przedsięwzięć, które zdaniem wnioskodawcy nie będą znacząco oddziaływać na środowisko. 12 sierpnia 2016 r. złożono do RDOŚ pismo uzupełniające argumentację wnioskodawcy.

W odpowiedzi na wniosek Miasta Łodzi z 8 sierpnia 2016 r.[19], Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Łodzi na podstawie art. 48 oraz art. 57 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2016 r. poz. 353 ze zm.), **odstąpił od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dla projektu dokumentu pn. „Gminny Program Rewitalizacji miasta Łodzi 2026+"**. W uzasadnieniu Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska uznaje – przychylając się do argumentacji wnioskodawcy – że realizacja postanowień GPR nie spowoduje znaczącego oddziaływania na środowisko.

[19] Wniosek dotyczący uzgodnienia odstąpienia od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dla projektu dokumentu pn. „Gminny Program Rewitalizacji miasta Łodzi" (znak: DAR-BR-Iy.7011.I06.2016), uzupełniony przy piśmie z 12 sierpnia 2016 r. (znak: DAR-BR-Iy.7011.106.2016).

1.7 Opiniowanie GPR przez właściwe podmioty

Prezydent Miasta Łodzi po przeprowadzonych konsultacjach społecznych, zgodnie z art. 17 ust. 2 pkt. 4 ustawy wystąpił do właściwych podmiotów o zaopiniowanie projektu Gminnego Programu Rewitalizacji, a zmiany wynikające z uzyskanych opinii zostały wprowadzone do projektu Gminnego Programu Rewitalizacji.

Opinie, które wpłynęły po terminie wyznaczonym przez Prezydenta Miasta Łodzi, zgodnie z art. 18 ust. 3 ustawy uznane zostały za pozytywne zaopiniowanie projektu GPR.

2 CZĘŚĆ DIAGNOSTYCZNA

Niniejsza szczegółowa diagnoza obszaru rewitalizacji odnosi się do obszaru wyznaczonego Uchwałą nr XXV/589/16 Rady Miejskiej w Łodzi z dnia 10 lutego 2016 r. w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji miasta Łodzi. Składa się ona z czterech rozdziałów:

- W rozdziale 2.1. przedstawiono wprowadzenie metodyczne do diagnozy;
- W rozdziale 2.2. przedstawiono szczegółową diagnozę negatywnych zjawisk na obszarze rewitalizacji;
- W rozdziale 2.3. przedstawiono szczegółową diagnozę lokalnych potencjałów obszaru rewitalizacji;
- W rozdziale 2.4. przedstawiono syntetyczne podsumowanie diagnozy i wnioski.

2.1 Wprowadzenie metodyczne do diagnozy

Zgodnie z Ustawą o rewitalizacji podstawowa diagnoza problemów została wykonana odrębnie: poprzedziła ona wytyczenie obszaru rewitalizacji. Dla tak wyznaczonego (a więc także wstępnie zdiagnozowanego) obszaru rewitalizacji sporządza się niniejszy Gminny Program Rewitalizacji. Jednak Ustawa w artykule 15 ust. 1 p. 1) wskazuje jako obowiązkowy element GPR-u „**szczegółową diagnozę obszaru rewitalizacji (…) obejmującą analizę negatywnych zjawisk, o których mowa w art. 9 ust. 1, oraz lokalnych potencjałów występujących na terenie tego obszaru**”.

Wobec takiego wskazania ustawowego niniejsza diagnoza – jakkolwiek w części opiera się o ustalenia poprzednio sporządzonej *diagnozy służącej wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji* – różni się od niej zasadniczo trzema parametrami:

1. jest diagnozą **wyznaczonego już obszaru rewitalizacji**, a nie całego miasta (do obszaru całego miasta odwołuje się jedynie kontekstowo w tych przypadkach gdyż bez tego diagnoza samego obszaru rewitalizacji nie byłaby czytelna;
2. jest diagnozą **szczegółową**, przez co rozumiemy, że musi ona wnikać w poszczególne fragmenty diagnozowanej materii na tyle głęboko i rozważać je na tyle dokładnie, aby dało się zakończyć każdy z merytorycznych fragmentów diagnozy precyzyjną **konkluzją**, która następnie posłuży do sformułowania jasnego celu rewitalizacji; dodatkowo większe części diagnozy mogą być podsumowywane konkluzjami ogólniejszymi, z których da się wyprowadzić bardziej generalne cele strategiczne rewitalizacji (którym z kolei byłyby podporządkowane grupy bardziej szczegółowych celów operacyjnych, przyjętych poprzednio w odpowiedzi na szczegółowe konkluzje diagnozy);
3. jest na tym etapie już nie tylko diagnozą problemów, ale i **potencjałów**; o ile diagnoza problemów została wykonana już na etapie wytyczania obszaru i może być jedynie uszczegółowiona, o tyle diagnoza potencjałów jest wykonywana na tym etapie po raz pierwszy.

Konkluzja 3. Celem niniejszej diagnozy jest więc szczegółowe przeanalizowanie występujących na obszarze rewitalizacji problemów oraz potencjałów, i na podstawie tej analizy sformułowanie wniosków (konkluzji) umożliwiających wyznaczenie następnie celów rewitalizacji.

2.2 Analiza negatywnych zjawisk i czynników kryzysowych na obszarze rewitalizacji

2.2.1 Koncentracja negatywnych zjawisk społecznych

Diagnoza koncentracji negatywnych zjawisk społecznych – zgodnie z art. 9 ust. 1 ustawy – obejmuje w szczególności kwestie bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, niskiego poziomu edukacji lub kapitału społecznego, a także niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym.

2.2.1.1 Bezrobocie

Na etapie wytyczania obszaru rewitalizacji zdiagnozowano przestrzenny rozkład na terenie Łodzi bezrobocia rejestrowanego ogółem, a odrębnie – bezrobocia długotrwałego (ponad 1 rok). Ponieważ nie ma danych o osobach pracujących ogółem według adresów zamieszkania, nie było możliwe wyliczenie stopy bezrobocia rejestrowanego[20] dla poszczególnych heksagonów siatki analitycznej. Toteż posłużono się **wskaźnikiem *odsetek bezrobotnych w populacji ogółem***. Zarówno bezrobocie ogółem jak i bezrobocie długotrwałe – jakkolwiek widoczne w całym mieście – mają wyraźnie widoczną koncentrację przestrzenną w wyznaczonym obszarze rewitalizacji. **Jednak z kolei w samym obszarze są rozłożone w miarę równomiernie i nie można mówić o biegunie szczególnie nasilonych problemów bezrobocia w którejś konkretnej części obszaru rewitalizacji** (obszarami mniejszego nasycenia są rzecz jasna obszary niezamieszkałe (przed wszystkim parki miejskie i WiMa).

[20] Stopa bezrobocia rejestrowanego to stosunek liczby zarejestrowanych bezrobotnych do liczby osób aktywnych ekonomicznie (a więc – sumy osób bezrobotnych i pracujących).

Ryc. 4. Odsetek osób bezrobotnych (ogółem i długotrwale) w populacji mieszkańców Łodzi

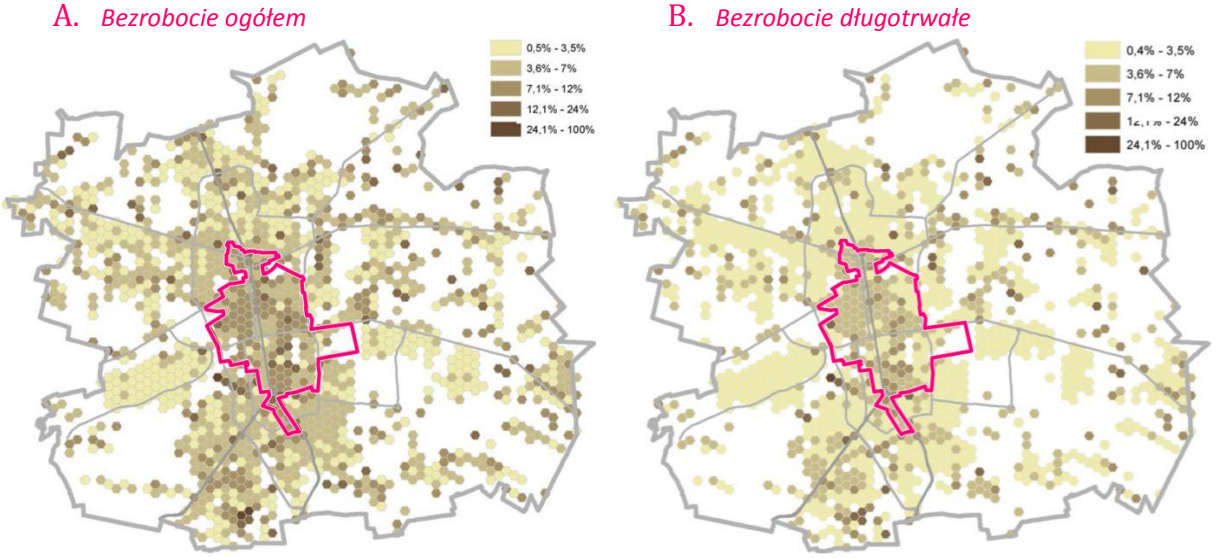

Źródło: dane PUP w Łodzi, przetworzone przez Łódzki Ośrodek Geodezji

Warto na chwilę wrócić do szerszego kontekstu sytuacji w obszarze rewitalizacji: ponieważ pod względem średniej płacy netto Łódź sytuuje się znacznie poniżej średniej dla innych dużych miast w Polsce, należy zakładać, że w Łodzi – oprócz niepokojącej stopy bezrobocia – istnieje też problem niskiej jakości zatrudnienia. Badania potwierdzają to w wielu aspektach: w mieście występuje stosunkowo dużo zatrudnienia niskiej jakości, związanego z bardzo niskimi płacami, a w związku z tym mamy problem tzw. *ubogich pracujących*: osób, które znajdują się w strefie ubóstwa (a czasami – głębokiego ubóstwa), pomimo że pracują i mają stały dochód.

Odrębnym problemem rynku pracy jest bardzo znaczący deficyt zatrudnienia wyższej jakości dla kobiet. W branżach tradycyjnie sfeminizowanych płace są bardzo niskie, zaś branże z wyższymi płacami zatrudniają niewiele kobiet, także ze względu na stereotyp społeczny zaczynający się już od szkolnictwa zawodowego: kierunki kształcenia przygotowujące do zawodów lepiej płatnych są wyraźnie zdominowane przez mężczyzn. Nie są też wystarczająco wykorzystywane instrumenty CSR na rzecz promowania wśród przedsiębiorców zatrudnienia wyższej jakości.

Konkluzja 4. Potrzebne jest promowanie i wpieranie trwałego zatrudnienia wysokiej jakości, w szczególności zatrudnienia dla kobiet, już od poziomu kształcenia zawodowego do zawodów lepiej płatnych. Potrzebne jest promowanie dobrego zatrudniania wśród pracodawców (instrumentami CSR).

Rozeznania poczynione podczas realizacji projektu pilotażowego pozwalają też stwierdzić, że istnieje w Łodzi znacząca grupa osób wychodzących z wykluczenia, znacznie oddalonych od rynku pracy i mających bardzo małe szanse na znalezienie jej na otwartym rynku. Dla tych osób jedną z szans może być rozwój ekonomii społecznej i zatrudnienia socjalnego. Działania na rzecz tej grupy wymagają także wzmocnienia sektora pozarządowego działającego na rzecz aktywizacji zawodowej.

Wreszcie badania pilotażu oraz Polityka Społeczna wyraźnie wskazują na potrzebę poświęcenia szczególnej uwagi zagadnieniu drobnego handlu ulicznego. Istnieje znacząca grupa osób, dla których

dodatkowym – a czasami jedynym – źródłem utrzymania jest właśnie handel uliczny. Zaliczają się do tej grupy szczególnie seniorzy z bardzo niskimi emeryturami lub pozbawieni emerytur.

Konkluzja 5. W obszarze rewitalizacji potrzebne są działania na rzecz bezrobotnych znacznie oddalonych od rynku pracy, wspierające podjęcie przez nich zatrudnienia. Potrzebny jest też rozwój ekonomii społecznej, w tym wsparcie dla jej podmiotów poprzez m.in. preferencyjne zlecanie im zadań publicznych. To samo dotyczy organizacji pozarządowych działających na rzecz aktywizacji zawodowej. Potrzebne są przyjazne regulacje dla najdrobniejszego handlu targowiskowego i ulicznego.

W badaniach jakościowych w ramach diagnozy ujawniło się wśród mieszkańców przede wszystkim zapotrzebowanie na wsparcie **sektora handlu i usług** z wyraźnym ukierunkowaniem na wsparcie drobnego handlu odczuwającego presję konkurencyjną ze strony sklepów sieciowych średnio i wielkopowierzchniowych oraz drobnych usług dla ludności prowadzonych przez firmy rodzinne. Przy tym należy podkreślić, że społeczne oczekiwanie wsparcia dotyczyło nie tylko sektorów tradycyjnych, ale i nowoczesnych a nawet przyszłościowych. Czynnikiem różnicującym była raczej skala: oczekiwano wsparcia podmiotów najmniejszych (mikroprzedsiębiorstw). Nie ujawniło się w zasadzie zapotrzebowanie na wsparcie sektora produkcyjnego (a jeżeli już, to jedynie w postaci wyrażanego czasami nostalgicznego oczekiwania, że do Łodzi powróci przemysł tekstylny w formule sprzed 30 lat).

Konkluzja 6. Wsparcie dla rozwoju w Łodzi branż wytwórczych, w tym nowoczesnych gałęzi przemysłu, choć nie ma oparcia w diagnozie – jest zamiarem strategicznym władz Łodzi. Strategiczne przedsięwzięcia miejskie nie muszą być wyłącznie reaktywną odpowiedzią na diagnozę; mogą być także projekcją własnych pomysłów, które być może w danej chwili wyprzedzają zdiagnozowane potrzeby. **Wsparcie dla branż wytwórczych, w szczególności dla nowoczesnych gałęzi przemysłu winno być przedmiotem odrębnej strategii miejskiej.** Może ono pośrednio być związane z celami rewitalizacji, jednak tylko pod warunkiem rozwinięcia najpierw na lokalnym rynku kompetencji, za które następnie nowoczesna gospodarka będzie chciała płacić. W przeciwnym razie ukierunkowanie na wsparcie nowoczesnych gałęzi przemysłu groziłoby lokowaniem w Łodzi głównie tych przedsiębiorstw, które bazują na kompetencjach podstawowych, a więc płace w nich są odpowiednio niskie, co jest już obecnie istotnym problemem Łodzi. **Wobec tego podstawową rekomendacją w zakresie budowania w Łodzi warunków do rozwoju tu w przyszłości nowoczesnego przemysłu jest inwestowanie dziś w kompetencje, których taki przemysł poszukuje.**

2.2.1.2 Ubóstwo

Ubóstwo to stan doznawania przez kogoś przynajmniej jednego z dwóch problemów[21]:

- głęboki niedostatek – jego dochody ekwiwalentne na członka rodziny są niższe niż 60% mediany takich dochodów w danym kraju (*kryterium dochodowe*),
- głęboka deprywacja materialna – brak środków na wydatki związane z realizacją podstawowych, uzasadnionych potrzeb: opłacenia bieżących rachunków za czynsz i energię, ogrzania domu, pokrycia niespodziewanych wydatków, zjedzenia przynajmniej raz na dwa dni

[21] Definicja EAPN dodaje jeszcze trzecie kryterium: skrajnie niskiej intensywności pracy. W niniejszym opracowaniu nie stosujemy tego kryterium zakładając, że zawiera się ono w obu pozostałych kryteriach.

posiłku z odpowiednią ilością białka, spędzenia tygodnia urlopu rocznie poza miejscem zamieszkania, posiadania podstawowych udogodnień technicznych standardowych dla danego społeczeństwa (*kryterium wydatkowe*).

W przypadku niniejszej diagnozy ubóstwo według kryterium dochodowego diagnozowano po adresach pobierania zasiłków pomocy społecznej (uwarunkowanych ustawowym kryterium dochodowym) natomiast ubóstwo według kryterium wydatkowego diagnozowano pomocniczo rozkładem przestrzennym zadłużeń czynszowych w komunalnych lokalach mieszkalnych.

Wyliczając dla Łodzi *zespolony indeks natężenia ubóstwa* posłużono się czterema miarami cząstkowymi: wyliczono, jaki odsetek w całej populacji mieszkańców stanową osoby w rodzinach pobierających cztery świadczenia pieniężne pomocy społecznej:

- zasiłek stały,
- zasiłek celowy,
- zasiłek okresowy,
- pomoc na dożywianie dzieci.

Suma osób w rodzinach dla każdego zasiłku osobno, odniesiona do liczby mieszkańców ogółem daje właśnie *zespolony indeks natężenia ubóstwa* (ZINU – wyrażony liczbą niemianowaną[22]).

[22] Indeks nie jest procentowy, bo osoba pobierająca więcej niż jeden zasiłek będzie w indeksie uwzględniona kilkakrotnie

Ryc. 5. Zespolony indeks natężenia ubóstwa ZINU – rozkład terytorialny

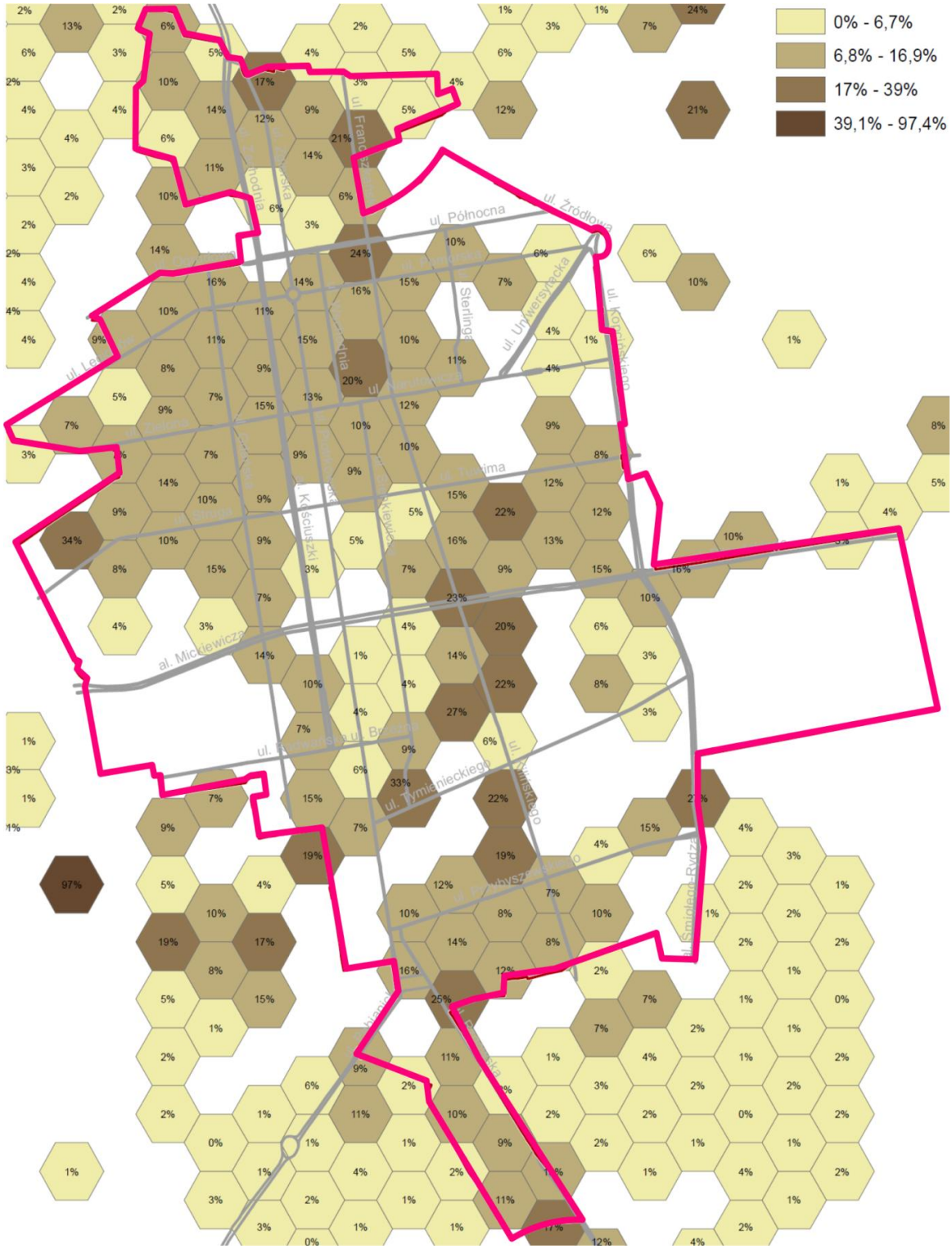

Opracowanie własne na podstawie danych MOPS w Łodzi, przetworzonych przez Łódzki Ośrodek Geodezji

Kartogram obrazujący **zespolony indeks natężenia ubóstwa** należy odczytywać następująco: skala barwna wyraża – w podziale na cztery klasy wielkościowe wartość indeksu: całkowitą liczbę osób w rodzinach pobierających którykolwiek z zasiłków na terenie danego heksagonu jako umowny odsetek liczby ludności w tym heksagonie. Liczba wpisana w heksagonie doprecyzowuje tę wielkość (wartość indeksu).

Ryc. 6. Całkowity strumień świadczeń socjalnych w obszarze rewitalizacji

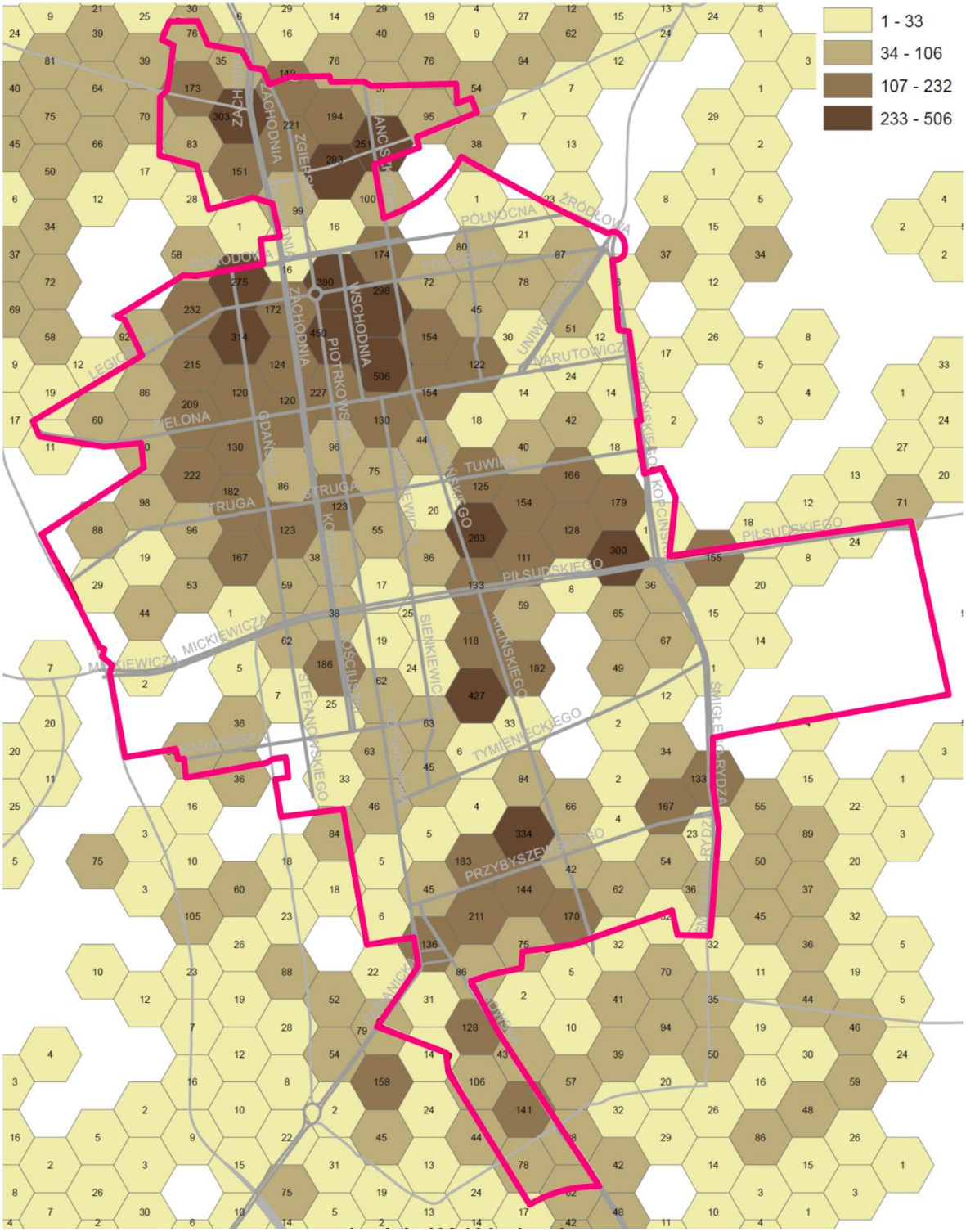

Źródło: dane MOPS w Łodzi, przetworzone przez Łódzki Ośrodek Geodezji

Kartogram obrazujący **strumień świadczeń ogółem** należy odczytywać następująco: skala barwna wyraża – w podziale na cztery klasy wielkości – całkowitą liczbę osób w rodzinach pobierających którykolwiek z zasiłków na terenie danego heksagonu, natomiast liczba wpisana w heksagonie doprecyzowuje tę wielkość (liczbę osób w rodzinach). Z mapy *strumienia świadczeń* nie wynika jednak, czy poszczególne koncentracje nie są po prostu konsekwencją większego zagęszczenia ludności.

Z kolei z diagnozy do polityki społecznej Łodzi wynika, że na obszarze śródmiejskim zdiagnozowanym jako koncentracja ubóstwa mamy znaczący deficyt usług społecznych, które powinny najintensywniej działać właśnie w obszarach ubóstwa: placówek wsparcia dziennego, świetlic i innych form pracy z dziećmi i młodzieżą, instrumentów wsparcia rodziny, usług na rzecz seniorów. Brakuje też na tym obszarze mieszkań specjalnego przeznaczenia: chronionych, treningowych, wspomaganych itp.

Konkluzja 7. W obszarze rewitalizacji – wobec zdiagnozowanych koncentracji ubóstwa i jednocześnie – zdiagnozowanego deficytu zlokalizowanych tu form wsparcia i aktywizacji – potrzebny jest bardzo intensywny rozwój usług społecznych: placówek wsparcie dziennego, form pracy z dziećmi i młodzieżą, instrumentów wsparcia rodziny i seniorów. Potrzebne są mieszkania chronione, treningowe i wspomagane.

Program animacyjny Pilotażu Rewitalizacji ujawnił na tym obszarze potencjał inicjatyw samopomocowych, ale na razie potrzebuje on intensywnego wsparcia i promowania. To samo dotyczy różnych form pracy organizacji pozarządowych z dziećmi i młodzieżą nakierowanych na przerwanie cyklu dziedziczenia ubóstwa: pilotaż ujawnił istnienie takich inicjatyw, w tym bardzo skutecznych inicjatyw z obszaru animacji kultury, jednak potrzeby w tym zakresie mają przytłaczającą skalę i obecne inicjatywy to za mało.

Konkluzja 8. Jednocześnie trzeba tu lokalizować najróżniejsze programy aktywizujące i wspomagające wychodzenie z ubóstwa, przełamujące bezradność, wspierające oddolną samoorganizację, budujące wiarę we własny potencjał. Trzeba intensywnie wspierać: mikro-inicjatywy współdziałania sąsiedzkiego (np. projekty wymiany usług i współużytkowania dóbr), wszelkie formy pracy z dziećmi i młodzieżą nakierowane na przerwanie cyklu dziedziczenia ubóstwa, formy aktywizacji środowisk z wykorzystaniem instrumentów animacji kultury i pobudzania do żywego uczestnictwa w kulturze poprzez pracę animatorów w terenie.

Nie ma też w Łodzi wystarczająco skutecznego mechanizmu rozwiązywania problemu nawarstwionych zadłużeń czynszowych, który dotyka znaczącej liczby najemców, zadłużonych często nie z własnej winy (przykładowo, odziedziczenie długu lub zadłużenie z przyczyn wypadku losowego).

Konkluzja 9. Trzeba rozwiązać problem nawarstwionych, nieściągalnych zadłużeń czynszowych, traktując go jako problem społeczny, a nie tylko finansowy miasta.

Wreszcie ostatni problem sytuuje się na pograniczu problemu ubóstwa i dotyczy dostępu do mieszkań ludzi pracujących lecz nisko wynagradzanych lub pracujących na niestabilnej umowie. Dla takich osób nie są dostępne mieszkania komunalne z uwagi na niespełnianie kryterium dochodowego, zaś wynajem na rynku wpycha ich w strefę ubóstwa wydatkowego (są faktycznie w sytuacji ubóstwa po opłaceniu comiesięcznego czynszu). Dla takich osób, tzw. „ubogich pracujących" potrzebna jest oferta tanich mieszkań na wynajem (budownictwo czynszowe realizowane w ramach inwestycji celu publicznego), o którym mowa w ustawie o rewitalizacji.

Konkluzja 10. W Łodzi należy wyznaczyć na poziomie planów miejscowych lokalizację przedsięwzięć społecznego budownictwa czynszowego (celu publicznego).

2.2.1.3 Przestępczość

Z wieloletnich statystyk Komendy Miejskiej Policji w Łodzi, zestawianych w poprzednich latach dla obszaru strefy wielkomiejskiej wynika, że na tym terenie dochodziło do ponad 2,3 tys. przestępstw

rocznie, co stanowiło ponad 12% wszystkich rejestrowanych w tym czasie przestępstw w mieście. Należy odnotować, że **jest to wskaźnik bardzo niski,** zważywszy na fakt, że obszar ten zamieszkuje 26% ludności Łodzi. **Jest to przesłanka do skutecznej walki z negatywnym stereotypem strefy śródmiejskiej jako terenu niebezpiecznego**. Konieczne jednak jest podjęcie działań przeciwdziałających niskiemu poczuciu bezpieczeństwa osób przebywających na obszarze rewitalizacji.

Konkluzja 11. Przestępczość ogółem nie jest problemem obszaru rewitalizacji w Łodzi. Wręcz przeciwnie – jest to obszar o wskaźniku przestępczości wyraźnie niższym niż średnia dla Łodzi.

Badano także, jak ma się sprawa z wybranymi kategoriami czynów karalnych. Problemy przestępczości i zagrożeń dla porządku zostały zdiagnozowane natężeniem zjawiska przemocy w rodzinie, oraz wykroczeń przeciwko porządkowi publicznemu dokonywanych w przestrzeni publicznej.

Przemoc w rodzinie (inaczej: przemoc domowa) nie jest problemem indywidualnym, lecz społecznym. Powszechnie przyjmuje się, że przemoc domowa, to intencjonalne działanie skierowane przeciwko członkom rodziny, naruszające prawa lub dobra osobiste ofiar, wykorzystujące wyraźną asymetrię sił i powodujące ból i cierpienie. Można wyodrębnić przemoc fizyczną, psychiczną, seksualną, ekonomiczną oraz zaniedbanie (które dotyczy szczególnie dzieci, osób niepełnosprawnych i niesamodzielnych osób w podeszłym wieku).

Na mapie poniżej wyraźnie widać, że obszar rewitalizacji nie jest bynajmniej obszarem gwałtownego nasilenia przemocy w rodzinie w porównaniu z resztą miasta. Jeśli średnie wskaźniki dla miasta są przekraczane, to nieznacznie. **Potwierdza to ogólną diagnozę polityki społecznej, że przemoc domowa nie jest zjawiskiem specyficznym dla obszarów ubóstwa i w podobnym nasileniu występuje także w dzielnicach zamożnych i w rodzinach dobrze sytuowanych.**

Natomiast istotnym problemem obszaru jest alkoholizm, narkomania (w tym szkodliwe używanie narkotyków projektowanych – tzw. „dopalaczy”) oraz ostatnio coraz bardziej nasilające się uzależnienia krzyżowe. Diagnoza do polityki społecznej miasta Łodzi ujawniła, że w Łodzi brakuje form terapii i resocjalizacji dla osób wychodzących z uzależnienia, u których uzależnienie było wcześniej przyczyną głębokiego i wieloletniego wykluczenia społecznego. Lęk społeczny przed osobami uzależnionymi utrudnia planowanie typowych form włączenia społecznego.

Powiązane z tym jest zagadnienie resocjalizacji osób opuszczających zakłady karne po długoletnich wyrokach. Podobnie tu – zawodzi wiele typowych form działań na rzecz włączenia społecznego, ponieważ długoletnie pozbawienie wolności zrywa więzi społeczne bardzo głęboko a osoby opuszczające zakłady karne są także otoczone bardzo silnym lękiem społecznym, co jest przeszkodą dla włączania ich poprzez standardowe wsparcie ich zatrudnienia.

Konkluzja 12. W Łodzi potrzebna jest pilnie forma terapii i resocjalizacji osób wychodzących z uzależnień oraz osób opuszczających zakłady karne, zapewniająca miękkie pokonanie bariery lęku społecznego przed tymi osobami.

Ryc. 7. Liczba procedur Niebieskiej Karty na 100 mieszkańców: obszar rewitalizacji

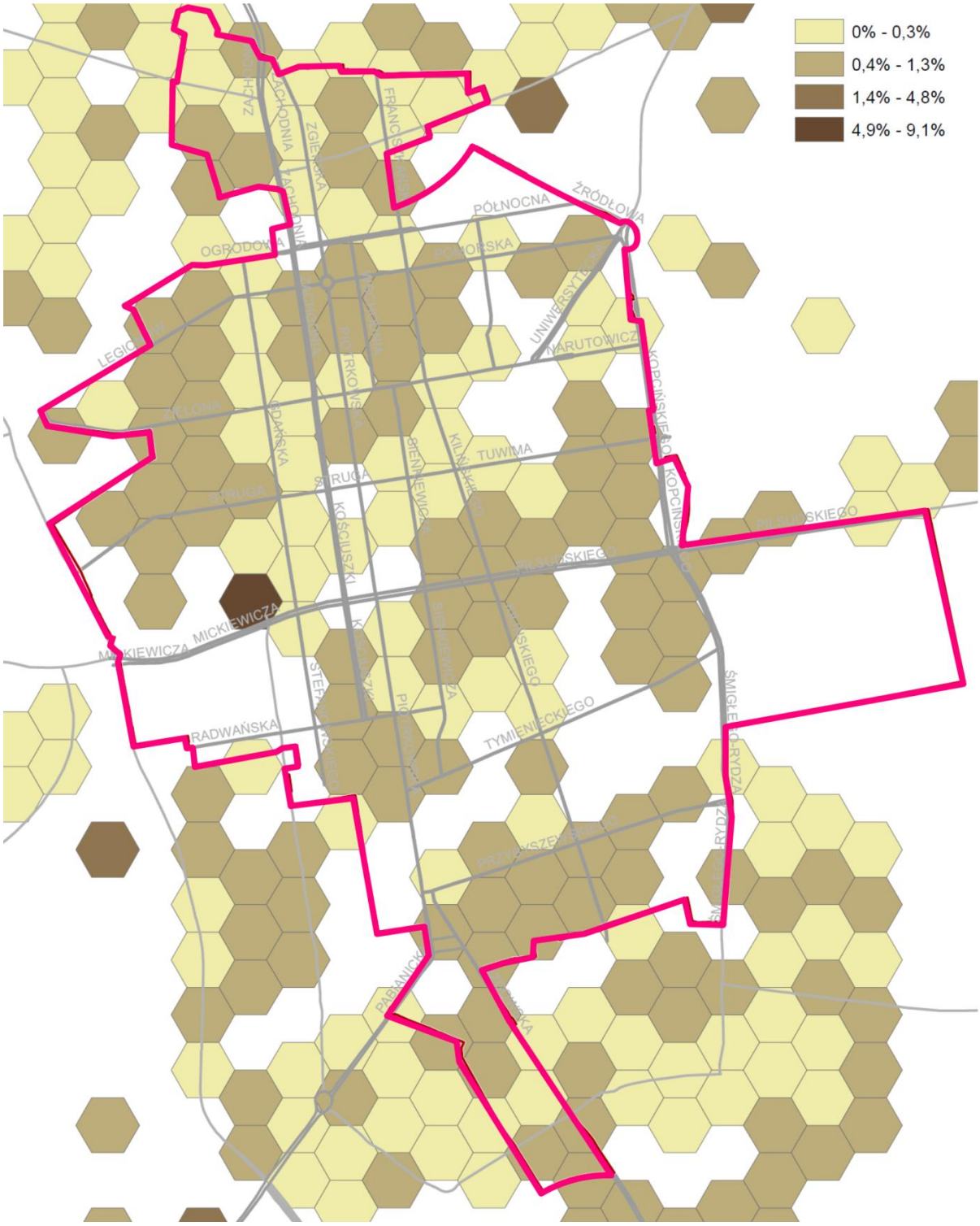

Źródło: dane Zespołu Interdyscyplinarnego przetworzone przez Łódzki Ośrodek Geodezji

2.2.1.3.1 Wykroczenia przeciwko porządkowi w przestrzeni publicznej

Mapę wykroczeń takich jak zakłócanie porządku, spożywanie alkoholu w miejscach publicznych, wykroczenia sanitarno-porządkowe oraz związane ze zwierzętami, obrazuje poniższa mapa. Widoczne koncentracje wykroczeń są związane z parkami: Staromiejskim, Moniuszki i Sienkiewicza, oraz z ulicą Piotrkowską na odcinku od Placu Wolności do ul. Piłsudskiego, a także z Placem Komuny Paryskiej.

Ryc. 8. Wykroczenia (III kwartał 2015): obszar rewitalizacji

Źródło: dane Straży Miejskiej, przetworzone przez Łódzki Ośrodek Geodezji

Koncentracje wykroczeń wyraziście pokrywają się z lokalizacjami przestrzeni publicznych z których po prostu łodzianie korzystają intensywnie (np. parki, ul. Piotrkowska itp.). A że przestrzenie takie usytuowane są w centralnym obszarze miasta, toteż właśnie tam pojawiają się koncentracje miejsc popełniania wykroczeń. **Nie można wywodzić stąd wniosków o stanie społecznym mieszkańców obszaru rewitalizacji, ponieważ statystyka nie odnotowuje, skąd pochodzą sprawcy czynów.**

2.2.1.4 Problemy niskiego poziomu edukacji oraz kapitału społecznego

2.2.1.4.1 Niski poziom edukacji

W obszarze rewitalizacji odnotowuje się nie tylko średnio niższe wyniki edukacyjne w zlokalizowanych tam szkołach podstawowych i gimnazjach, ale przede wszystkim zauważalnie niższe są wyniki zamieszkałych tam uczniów szkół obu tych poziomów.

Ryc. 9. Średnie wyniki sprawdzianu szóstoklasisty wg miejsc zamieszkania uczniów (2015)

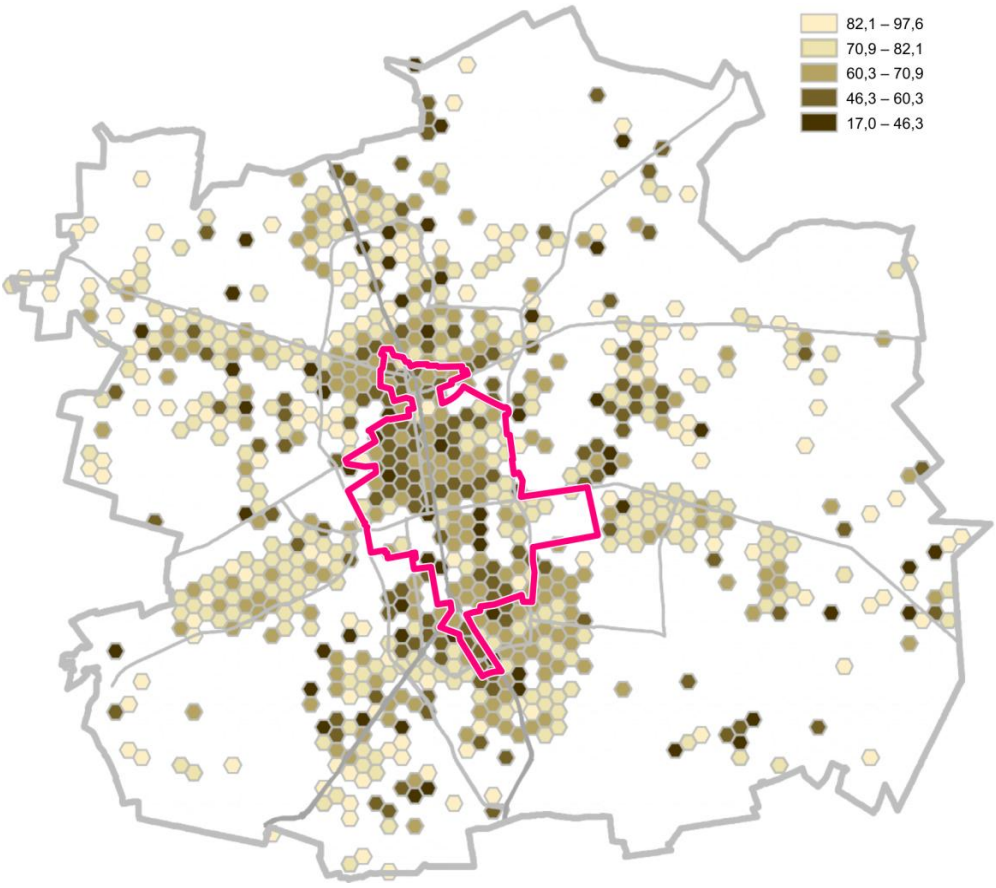

Źródło: dane Wydziału Edukacji UMŁ przetworzone przez Łódzki Ośrodek Geodezji

Jak widać na kartogramie, wprawdzie miejsca o słabych wynikach sprawdzianu szóstoklasisty są porozrzucane po różnych częściach Łodzi, jednak współwystępują tam z miejscami, gdzie dominują wyniki dobre i bardzo dobre. Natomiast **specyfiką obszaru rewitalizacji jest to, że niemal cały jest zwartą enklawą wyników słabych i bardzo słabych.** Widoczne są istotne różnice z Retkinią, która z kolei niemal w całości jest zwartą enklawą wyników ponadprzeciętnych.

Na poziomie egzaminu gimnazjalnego szczególnie wyraźna jest różnica pomiędzy obszarem rewitalizacji a pozostałą częścią miasta w zakresie wyników z matematyki (która wydaje się kluczowa, jeśli chodzi o szanse na przyszły sukces edukacyjny w kierunkach technicznych czy informatycznych).

Nieco mniej wyrazista jest różnica w zakresie wyników z części humanistycznej egzaminu gimnazjalnego. Jeżeli nawet obszar rewitalizacji średnio ustępuje otoczeniu w tym zakresie, to różnica jest wyraźnie mniejsza, niż w wynikach z matematyki.

Ryc. 10. Wyniki egzaminu gimnazjalnego 2015 wg miejsc zamieszkania uczniów – matematyka

Źródło: dane Wydziału Edukacji UMŁ, przetworzone przez Łódzki Ośrodek Geodezji

Ryc. 11. Wyniki egzaminu gimnazjalnego 2015 wg miejsc zamieszkania uczniów – język polski

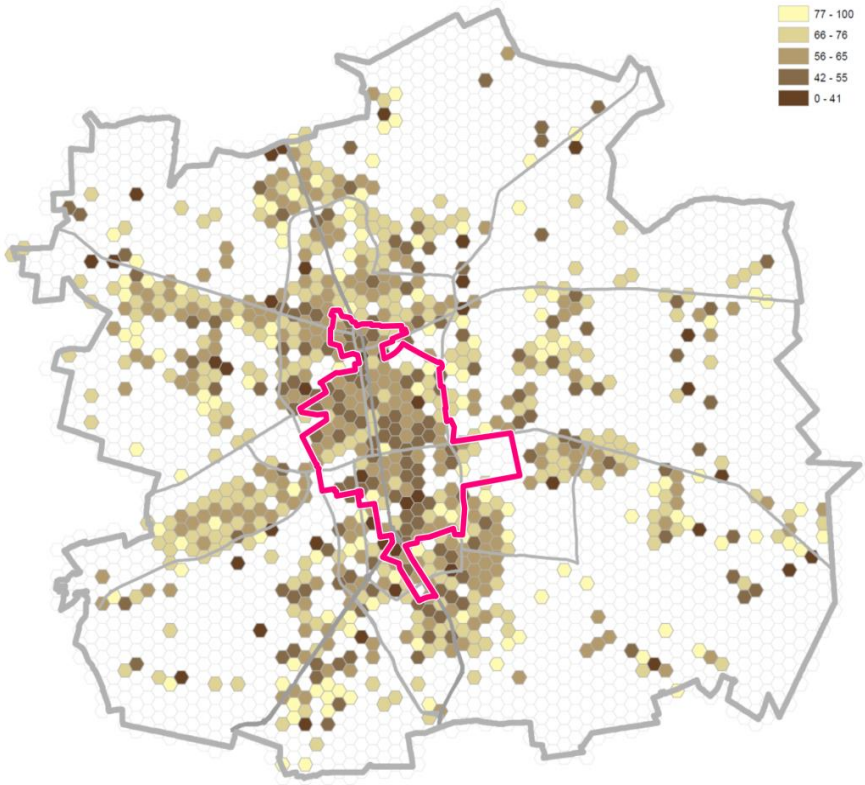

Źródło: dane Wydziału Edukacji UMŁ, przetworzone przez Łódzki Ośrodek Geodezji

Natomiast w wynikach nauczania na poziomie ponadgimnazjalnym nie widać zróżnicowania na obszar rewitalizacji i pozostałą część miasta. Wydaje się prawdopodobne, że próg selekcyjny szans edukacyjnych, jakim jest egzamin gimnazjalny, w obszarach zdegradowanych pozostawia w systemie edukacji tylko te osoby, które radzą sobie dobrze.

2.2.1.4.2 Poziom kapitału społecznego

Kapitał społeczny to sieć istniejących w danej grupie społecznych relacji zaufania, lojalności i solidarności, tworząca warunki do faktycznego współdziałania jednostek we wspólnym interesie i rozwijania pomiędzy tymi jednostkami realnych kooperacji o różnych celach. Celem tej części diagnozy powinno być zbadanie, czy w jakichś obszarach miasta nie mamy problemów właśnie z siecią pozytywnych relacji społecznych, będących podstawą współpracy.

W analizie brano pod uwagę pośrednie miary kapitału społecznego, jakimi są niewątpliwie: aktywność w procedurach demokratycznych, zarówno w zakresie demokracji przedstawicielskiej (której miarą może być frekwencja w wyborach), jak i demokracji bezpośredniej, której miarą może być uczestnictwo w lokalnych procedurach partycypacyjnych, np. w budżecie obywatelskim.

Oba te obszary są jednak równocześnie miarami poziomu uczestnictwa w życiu publicznym, toteż zostały przeanalizowane w kolejnym rozdziale. **Należy rozumieć przez to, że przedstawione dalej wnioski dotyczą zarówno kapitału społecznego, jak i uczestnictwa w życiu publicznym.**

Z kolei innymi miarami kapitału społecznego jest skłonność danej społeczności do zrzeszania się i działania wspólnego. W tym zakresie wskaźnikiem kapitału społecznego może być ilość organizacji pozarządowych zarejestrowanych na danym terenie. Jednak z uwagi na niemożliwość odróżnienia w rejestrze organizacji rzeczywiście lokalnych (założonych przez bezpośrednich mieszkańców obszaru w celu działania na rzecz tego obszaru) od organizacji, które mają jedynie siedzibę w centrum z przyczyn logistycznych lub prestiżowych – analizę rozkładu przestrzennego siedzib organizacji pozarządowych przedstawiono w części dotyczącej potencjału lokalnego (ponieważ potencjałem są zarówno organizacje ściśle lokalne jak i te mające tylko siedzibę na danym terenie).

2.2.1.4.3 Problemy niskiego poziomu edukacji oraz kapitału społecznego - podsumowanie

Problem obniżonych szans edukacyjnych uczniów z obszaru rewitalizacji jest w świetle diagnozy nabrzmiały i połączony współzależnością z procesem dziedziczenia ubóstwa: problemy edukacyjne są przeszkodą dla wyższych zarobków w przyszłości, co generuje ubóstwo, zaś z kolei ubóstwo osłabia w rodzinie potencjał wsparcia edukacyjnego dzieci w kolejnym pokoleniu. Prawdopodobnie możemy mieć w obszarze rewitalizacji problem koncentracji w szkołach tego obszaru młodzieży z obniżonymi szansami edukacyjnymi, co z kolei obniża ogólny poziom nauczania w tych szkołach.

Konkluzja 13. Drogą do maksymalizowania szans edukacyjnych uczniów wydaje się współpraca ze szkołami i znaczące wzmocnienie ich. Trzeba też oceniać pracę szkół w tym obszarze inaczej, niż tylko średnią ocen końcowych, biorąc pod uwagę większy poziom wyzwań w punkcie startu.

Istotny jest problem dzieci i młodzieży przekwaterowywanych z obszaru rewitalizacji na stałe i na czas remontów mieszkań: zerwanie więzi ze swoim środowiskiem wsparcia oraz zagrożenie dyskryminacją w nowych miejscach nauki może znacząco pogorszyć ich szanse rozwojowe i edukacyjne. Potrzebne

będzie tu wsparcie pedagogiczne w nowych miejscach nauki, (w tym przeszkolenie pedagogów i wychowawców z tematyki antydyskryminacyjnej).

Konkluzja 14. Dzieci i młodzież przekwaterowywane z obszaru rewitalizacji trzeba objąć szczególną uwagą, zapewniając im wsparcie pedagogiczne w nowych miejscach nauki, (w tym przeszkolenie pedagogów i wychowawców z tematyki antydyskryminacyjnej). Warto wspierać utrzymywanie sieci kontaktów ułatwiające powrót do pierwotnego miejsca zamieszkania po zakończeniu remontów.

Doświadczenia pilotażu oraz opinie praktyków potwierdzają znaczenie edukacji pozaformalnej i nieformalnej na obszarze rewitalizacji, adresowanej głównie do młodzieży; wiele kompetencji istotnych dla późniejszego osobistego sukcesu nie mieści się w szkolnych programach nauczania i powinny istnieć formy zdobywania ich poza szkołą. Respondenci wskazywali też na ważność edukacji seniorów, jako ważnej nie tylko dla samych seniorów, lecz tworzącej wzorce dla młodzieży.

Konkluzja 15. Trzeba wspierać edukację pozaformalną i nieformalną młodzieży oraz edukację ustawiczną dorosłych, w tym seniorów.

W sytuacji Łodzi bardzo ważne okazuje się kontynuowanie rozpoczętej w pilotażu edukacji na rzecz odbudowania poczucia tożsamości lokalnej, wspierającej świadomość zakorzenienia w historii miasta i lokalny patriotyzm. Wątek ten jest słabo obecny w programach edukacji szkolnej. Tymczasem diagnoza polityki społecznej ujawniła, że jednym z czynników nasilających trwałą emigrację – kluczowy problem demograficzny Łodzi – jest brak poczucia zakorzenienia i dumy ze swojego miasta.

Konkluzja 16. Trzeba poprzez edukację odbudować poczucie tożsamości lokalnej, wspierać poczucie zakorzenienia w historii miasta i budować lokalny patriotyzm, szczególnie poprzez kontynuowanie programu edukacyjnego z pilotażu.

W kontekście synergii między zjawiskiem ubóstwa i problemami edukacyjnymi pojawia się temat edukacji przedsiębiorczej, którą w Łodzi – zważywszy na ogólny stan zamożności mieszkańców i poziom ich aktywności – należy ocenić jako niewystarczającą. Nie chodzi tu o kształcenie zawodowe, ale o rozwijanie postawy przedsiębiorczej wśród dzieci i młodzieży. „Przedsiębiorczość" w tym znaczeniu, to nie tylko *prowadzenie przedsiębiorstwa* ale także postawa *bycia przedsiębiorczym*, samosterowność, gotowość do wyznaczania sobie samemu celów i podejmowania ryzyka.

Konkluzja 17. W Łodzi bardzo ważne jest, aby promować i wzmacniać wśród młodzieży postawy przedsiębiorcze, także poprzez odpowiednie treningi i inicjatywy typu Media-Lab'ów, młodzieżowych inkubatorów start-up'owych itp.

2.2.1.5 Problem niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym

W tym punkcie diagnozujemy problemy wycofania z życia społecznego i kulturalnego. Miarami dla obu zjawisk będą – odpowiednio: frekwencja wyborcza oraz wypożyczenie książek z bibliotek i filii.

2.2.1.5.1 Niewystarczające uczestnictwo w życiu publicznym

Za miary deficytu uczestnictwa w życiu publicznym przyjęto tu przede wszystkim: poziom korzystania z czynnego prawa wyborczego wyrażony frekwencją wyborczą.

Ryc. 12. Frekwencja wyborcza – obwodami głosowania (wybory do Sejmu 2015)

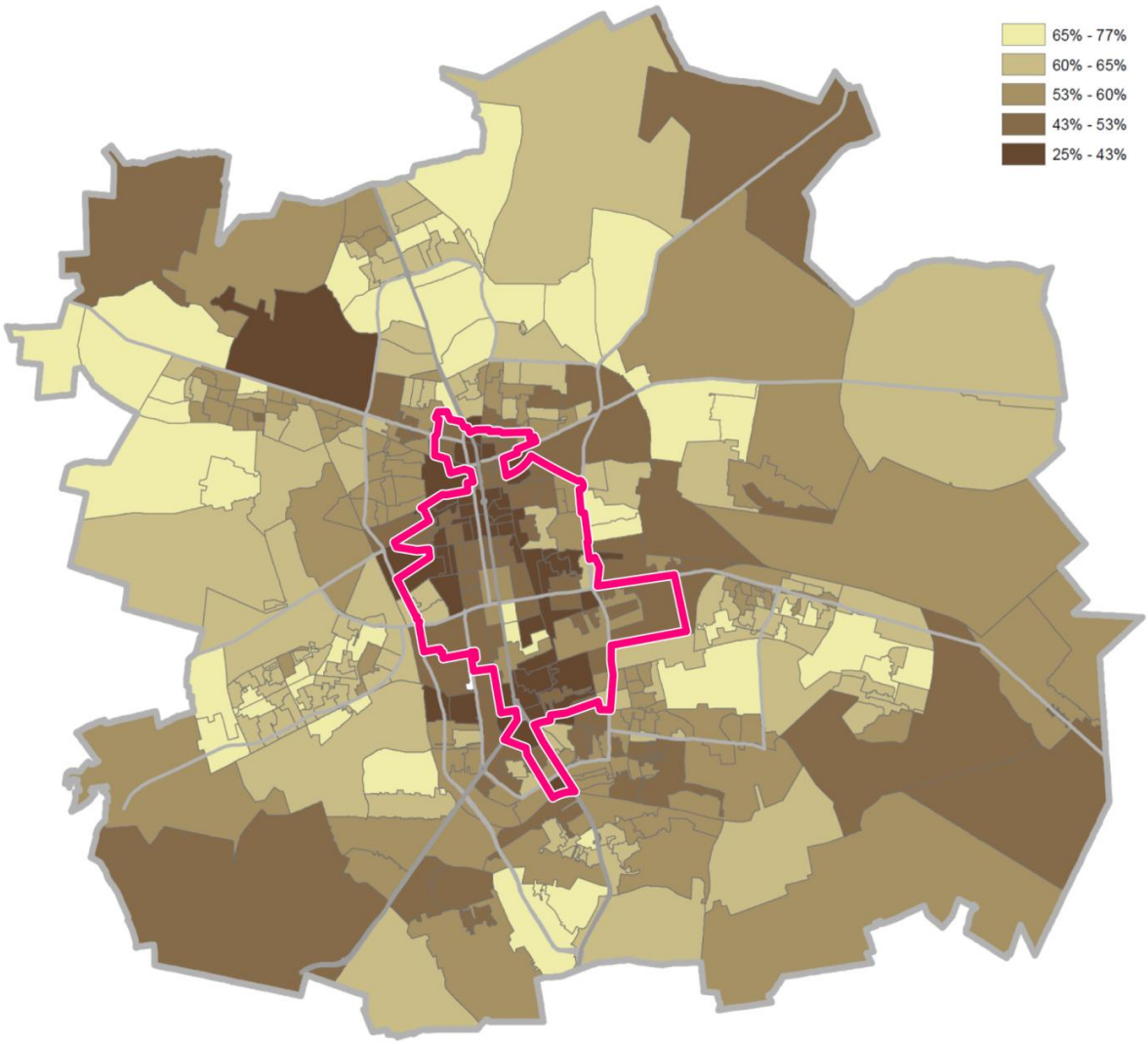

Źródło: dane PKW, przetworzone przez Łódzki Ośrodek Geodezji

Ciemna plama niższej frekwencji pokrywa większość obszaru rewitalizacji. O ile w peryferyjnych obwodach głosowania niższa frekwencja może wynikać z trudności dotarcia do komisji, o tyle w centrum miasta **niska frekwencja może być interpretowana jako miara wycofania z życia publicznego.**

2.2.1.5.2 Niewystarczające uczestnictwo w życiu kulturalnym

Poziom uczestnictwa w życiu kulturalnym mieszkańców poszczególnych części miasta możemy – z uwagi na bardzo ograniczony dostęp do danych – mierzyć tylko pośrednio i wycinkowo. Za miarę takiego uczestnictwa przyjmiemy czytelnictwo w bibliotekach publicznych i ich filiach.

Ryc. 13. Czytelnictwo w bibliotekach publicznych i ich filiach – rozkład terytorialny

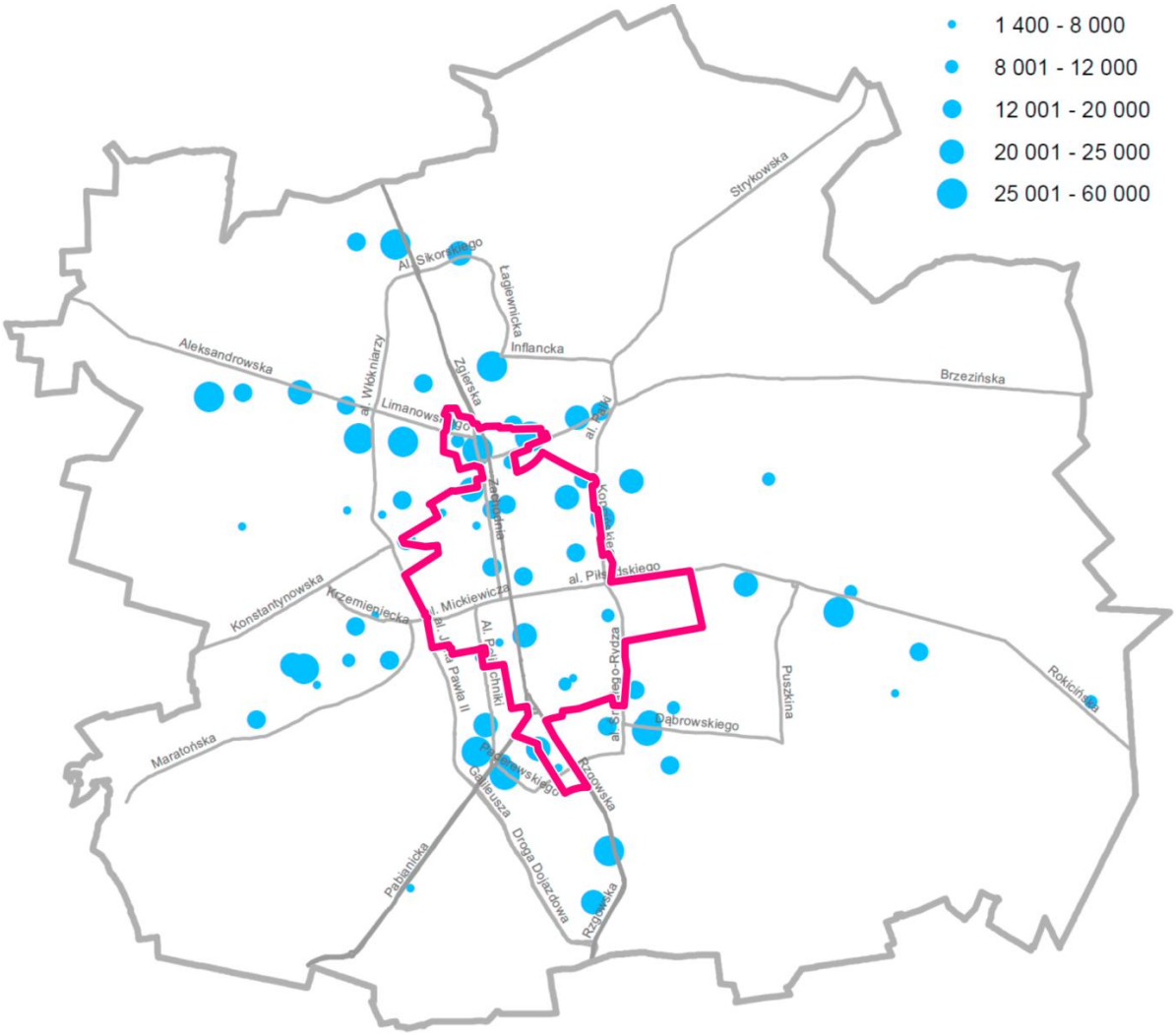

Źródło: dane Wydziału Kultury UMŁ, przetworzone przez Łódzki Ośrodek Geodezji

Jak wynika z kartodiagramu – obszar rewitalizacji nie jest wprawdzie „pustynią czytelniczą", jednak zważywszy z kolei na bardzo intensywne zagęszczenie ludności w centrum – wskaźniki czytelnictwa są tu wyraźnie niższe, niż w innych częściach miasta.

2.2.1.6 Koncentracja problemów społecznych – podsumowanie

W kontekście całościowego spojrzenia na nawarstwioną wieloletnio koncentrację problemów społecznych śródmieścia Łodzi ujawniają się problemy szersze, które nie mieszczą się w żadnym z omówionych działów (bezrobocie, ubóstwo, przestępczość, problemy edukacji i uczestnictwa w kulturze) ale mają charakter przekrojowy. W szczególności nasuwa się problem o charakterze ogólnym, który wydaje się fundamentalny: mieszkańcy centrum Łodzi przytłoczeni często problemami osobistymi i doraźnymi zatracili wrażliwość na dobro wspólne, widziane w perspektywie wieloletniej. Ważne jest dla nich ze zrozumiałych względów „tu i teraz", podczas gdy dla celów rewitalizacji ważne jest długoterminowe odbudowanie szerszej wspólnoty. Mieszkańcom brakuje obecnie poczucia do dumy z zamieszkiwania w centrum Łodzi; wręcz przeciwnie: zamieszkiwaniu w niektórych miejscach towarzyszy zakłopotanie i wstyd spowodowane degradacją obszaru.

Konkluzja 18. Potrzebujemy dobrego, mocnego wizerunku centrum Łodzi, jako podstawy do dumy z faktu mieszkania tutaj. W centrum Łodzi potrzebny jest swoisty „prestiż lokalizacji".

Niepokojąca jest bierności wobec lokalnych procedur demokratycznych (budżetu obywatelskiego, inicjatyw lokalnych) w sytuacji, gdy właśnie aktywność mieszkańców ma być motorem rozwoju obszaru rewitalizacji.

Konkluzja 19. Trzeba promować pozytywne skutki zaangażowania najaktywniejszych mieszkańców w budżet obywatelski lub inicjatywy lokalne i w ten sposób – poprzez pozytywny przykład sąsiedzki – przełamywać stopniowo utrwaloną bierność pozostałych mieszkańców.

Dotychczasowe oddolne inicjatywy zawiązują się najczęściej w celu realizacji *wspólnego interesu* (bezpośredniej korzyści danej grupy). Problemem wydaje się marnowanie ich potencjału, gdyż po zrealizowaniu własnej sprawy inicjatywy te z reguły wygasają, bo nikt nie podsuwa im kolejnych możliwych pól aktywności. W sytuacji ogólnego deficytu aktywności jest to duże marnotrawstwo.

Konkluzja 20. Warto obserwować oddolne inicjatywy *wspólnego interesu* i z chwilą zrealizowania zadania, dla którego takie inicjatywy zawiązały się, zapraszać je do kolejnych projektów, tym razem nakierowanych na szersze dobro wspólne, wykorzystując ich uzyskane wcześniej doświadczenie współdziałania.

Z badań pilotażu a także z doświadczeń programu animacyjnego w pilotażu ujawnił się deficyt „poczucia bycia gospodarzem swego terenu" wśród mieszkańców. Wydaje się, że kluczowe dla pobudzenia aktywności i zaangażowania może być angażowanie mieszkańców we współkształtowanie swego otoczenia tak, by szybko dostrzegli bezpośrednie pozytywne efekty swej aktywności.

Konkluzja 21. Decyzje w sprawie kształtowania przestrzeni publicznych powinny w jak najszerszym zakresie zapadać z istotnym udziałem mieszkańców. Trzeba budować wśród mieszkańców poczucie „bycia rzeczywistym współgospodarzem swego terenu".

W problematyce rewitalizacji, szczególnie z doświadczeń miast w innych krajach, znane są dwa typowe problemy: **gettoizacji** – powstawania (w wyniku zorganizowanych przesiedleń lub w sposób niekontrolowany) zwartych skupisk mieszkańców dotkniętych jednym typem problemów, albo przeciwnie – **gentryfikacji** - powstawania terenów, z których ludność doznająca problemów zostaje całkowicie wyparta, a zastępuje ją zamożna klasa średnia. Zgodnie z zaleceniami Krajowej Polityki Miejskiej należy unikać obu zjawisk: tworzyć na obszarze rewitalizacji zróżnicowany miks społeczny i przez to zapobiegać zarówno gettoizacji jak i gentryfikacji.

Konkluzja 22. Wprowadzając na obszar rewitalizacji nowe budownictwo wielorodzinne należy planować zawczasu i gwarantować odpowiednimi narzędziami prawnymi zasiedlanie takiego zasobu przemyślanym miksem społecznym nowych mieszkańców.

Badania wykazały, że o ile wiążący kapitał społeczny (sieć relacji zaufania, lojalności i solidarności wobec „swoich") jest w obszarze rewitalizacji silna, o tyle pomostowy kapitał społeczny – sieć relacji z szerszym otoczeniem jest bardzo słaba. Młodzi ludzie z obszaru rewitalizacji – myśląc o własnej karierze w przyszłości – zbyt rzadko sięgają wyobraźnią poza swoją dzielnicę, a jeszcze rzadziej poza Łódź, Polskę czy Europę.

Konkluzja 23. Trzeba przełamywać ograniczenie kręgu zaufania do osób z najbliższego środowiska. Trzeba budować sieci zaufania, lojalności i solidarności ponad barierami tego środowiska (pokolenia, klasy, grupy zawodowej, dzielnicy). Trzeba wspierać budowanie osobistej sieci kontaktów ponad barierami własnego środowiska i otwieranie się na nowe wzory, style życia i aspiracje.

W konsultacjach obszaru rewitalizacji pytano często, czy działania rewitalizacyjne będą ostro ucinane na granicy obszaru. Wskazywano, że szczególnie działania miękkie powinny rozlewać się na sąsiednie tereny. Autorzy Programu Rewitalizacji uznają to wskazanie za trafne.

Konkluzja 24. Należy przewidzieć działania „rozmywające granicę" obszaru rewitalizacji poprzez włączanie bezpośredniego sąsiedztwa do miękkich działań rewitalizacyjnych.

Z kolei w Krajowej Polityce Miejskiej występuje wyraźne wskazanie, aby zapobiegać eksportowaniu problemów społecznych poza obszar rewitalizacji (przeciwdziałać fikcyjnemu poprawianiu wskaźników rezultatu w obszarze rewitalizacji poprzez fizyczne usuwanie problemów poza obszar). Szczególnie dotyczy to uważnego obserwowania ruchów ludności w wyniku procesów rewitalizacyjnych. W Łodzi występuje też na obszarze rewitalizacji znaczący ilościowo problem bezumownych użytkowników lokali. Jest to na tyle liczna grupa rodzin, że trzeba znaleźć nań rozwiązanie systemowe.

Konkluzja 25. Należy obserwować przesiedlenia ludności związane z rewitalizacją, nie tylko przekwaterowania planowane, ale i następujące wskutek procesów rynkowych. W tym należy uwzględnić użytkowników bezumownych, rozwiązując ich problem inaczej, niż poprzez ich automatyczne wysiedlanie z obszaru rewitalizacji. Kierunkiem jest raczej wdrożenie odpowiedniego programu naprawczego.

W pilotażu oraz konsultacjach obszaru dało się odnotować niedosyt informacji o rewitalizacji ze strony mieszkańców. Brakowało wiedzy, jak będzie przebiegała rewitalizacja, a w związku z tym część mieszkańców odczuwała rewitalizację jako bliżej niesprecyzowane „zagrożenie". Z kolei część mieszkańców wyrażała opinię (nieopartą na faktach), że obszar rewitalizacji jest niebezpieczny, że zamieszkują go osoby stwarzające zagrożenie. Taki zły stereotyp to jeden ze skutków niedoinformowania.

Konkluzja 26. Trzeba dbać o pełną wiedzę mieszkańców miasta – w szczególności bezpośrednich mieszkańców obszaru – o planowanym przebiegu procesów rewitalizacyjnych. To właśnie rzetelna informacja może wytworzyć dobrą opinię o rewitalizacji. Warto rozważyć kontynuację medialnej kampanii rozpoczętej w Pilotażu. Promować i nagłaśniać to, co dzieje się w rewitalizacji, w tym – promować obszar rewitalizacji jako bezpieczny (aby przełamać pokutujący stereotyp).

Okazało się także, że mieszkańcy miasta rzadko odczuwają dumę z centrum Łodzi. Widzi się raczej jego degradację, katastrofalny stan kamienic i brak dobrych przestrzeni publicznych, niż bogactwo dziedzictwa kulturowego, potencjał i szanse rozwojowe. Mieszkańcy nie potrafili – oprócz „Manufaktury" i (rzadziej) ul. Piotrkowskiej – wskazać miejsc ani obiektów w Łodzi, z których są dumni.

Konkluzja 27. W centrum powinny być lokowane funkcje i obiekty budujące prestiż tego obszaru, szczególnie na terenie projektu Nowe Centrum Łodzi. Trzeba wspierać rozszerzanie działalności uczelni wyższych w centrum jako czynnika tworzącego prestiż. Warto koncentrować tu coroczne wydarzenia kulturalne, naukowe, obywatelskie, biznesowe, polityczne, wzmacniające wizerunek tej części miasta.

2.2.2 Współwystępowanie negatywnych zjawisk innych, niż społeczne

Ustawa w art. 9 ust. 1 wskazuje iż obszar gminy znajdujący się w stanie kryzysowym z powodu koncentracji negatywnych zjawisk społecznych (które omówiono dotychczas, w części 2 Diagnozy), można wyznaczyć jako obszar zdegradowany w przypadku występowania na nim ponadto co najmniej jednego z następujących negatywnych zjawisk:

1) **gospodarczych** – w szczególności: niskiego stopnia przedsiębiorczości, słabej kondycji lokalnych przedsiębiorstw, lub

2) **środowiskowych** – w szczególności przekroczenia standardów jakości środowiska, obecności odpadów stwarzających zagrożenie dla życia, zdrowia ludzi lub stanu środowiska, lub

3) **przestrzenno-funkcjonalnych** – w szczególności niewystarczającego wyposażenia w infrastrukturę techniczną i społeczną lub jej złego stanu technicznego, braku dostępu do podstawowych usług lub ich niskiej jakości, niedostosowania rozwiązań urbanistycznych do zmieniających się funkcji obszaru, niskiego poziomu obsługi komunikacyjnej, niedoboru lub niskiej jakości terenów publicznych, lub

4) **technicznych** – w szczególności degradacji stanu technicznego obiektów budowlanych, w tym o przeznaczeniu mieszkaniowym, oraz niefunkcjonowaniu rozwiązań technicznych umożliwiających efektywne korzystanie z obiektów budowlanych, w szczególności w zakresie energooszczędności i ochrony środowiska.

2.2.2.1 Negatywne zjawiska gospodarcze

Zapis ustawy zwraca uwagę w szczególności na dwa rodzaje negatywnych zjawisk gospodarczych:

- niski stopień przedsiębiorczości oraz
- słabą kondycję lokalnych przedsiębiorstw.

2.2.2.1.1 Niski stopień przedsiębiorczości

Prostą i podstawową miarą stopnia przedsiębiorczości może być informacja statystyczna o ilości firm na danym terenie. W szczególności trafny obraz daje informacja o firmach nowo rejestrowanych, w tym - mikroprzedsiębiorstwach. To informacja najtrafniej obrazująca bieżący lokalny optymizm gospodarczy i aktualną skłonność do podejmowania ryzyka gospodarczego.

Informacji statystycznej o prowadzonej działalności gospodarczej dostarcza CEIDG (Centralna Ewidencja i Informacja o Działalności Gospodarczej). Wg danych CEIDG działalność gospodarcza na terenie Łodzi rozkłada się jak na poniższym kartogramie. Obszar rewitalizacji w ujęciu statystycznym jest – jak widać – raczej obszarem aktywności, niż zapaści. Inny obraz mógłby wynikać z analizy jakościowej prowadzonej działalności, ale wniosek z analizy ilościowej jest jednoznaczny: **na obszarze rewitalizacji obserwujemy raczej wysoki lub zdecydowanie wysoki stopień przedsiębiorczości w porównaniu z innymi częściami miasta.**

Ryc. 14. Przedsiębiorcy działający na terenie miasta – rozkład terytorialny

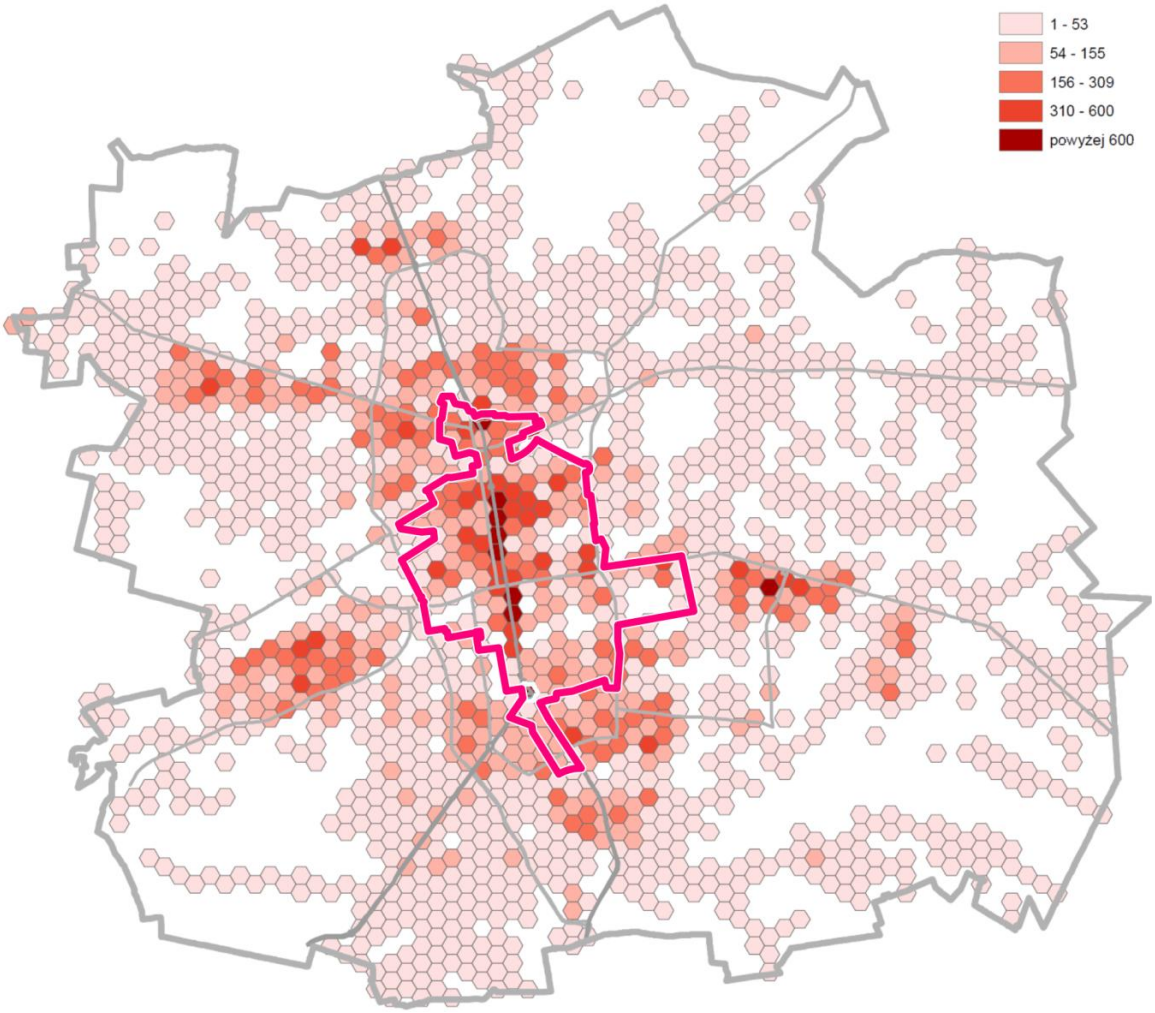

Źródło: dane CEIDG, przetworzone przez Łódzki Ośrodek Geodezji

2.2.2.1.2 Słaba kondycja przedsiębiorstw

O ile lokalna gotowość do podejmowania ryzyka gospodarczego nie budzi wątpliwości, o tyle skutki podejmowania tego ryzyka, a więc kondycja lokalnych przedsiębiorstw i ich potencjał przetrwania na rynku wyglądają dużo mniej optymistycznie. Centrum miasta, a więc obszar o potencjalnie najlepszych warunkach do prowadzenia działalności handlowo-usługowej, jest obecnie obszarem bardzo umiarkowanego sukcesu gospodarczego.

Według danych CEIDG wyrejestrowania działalności gospodarczej na terenie Łodzi w 2015 roku rozkładają się, jak na kartogramie poniżej. Działalności gospodarcze, które nie przetrwały, koncentrują się w obszarze rewitalizacji, szczególnie w jego części północnej, w stopniu nieco większym, niż w częściach miasta o potencjalnie gorszych warunkach do osiągania sukcesu gospodarczego.

Potwierdzeniem złej kondycji lokalnej przedsiębiorczości w obszarze rewitalizacji są też dane o zadłużeniach w komunalnych lokalach użytkowych oraz – pośrednio – wyniki badawcze z łódzkiego pilotażu rewitalizacji.

Ryc. 15. Przedsiębiorcy wykreśleni z ewidencji działalności gospodarczej

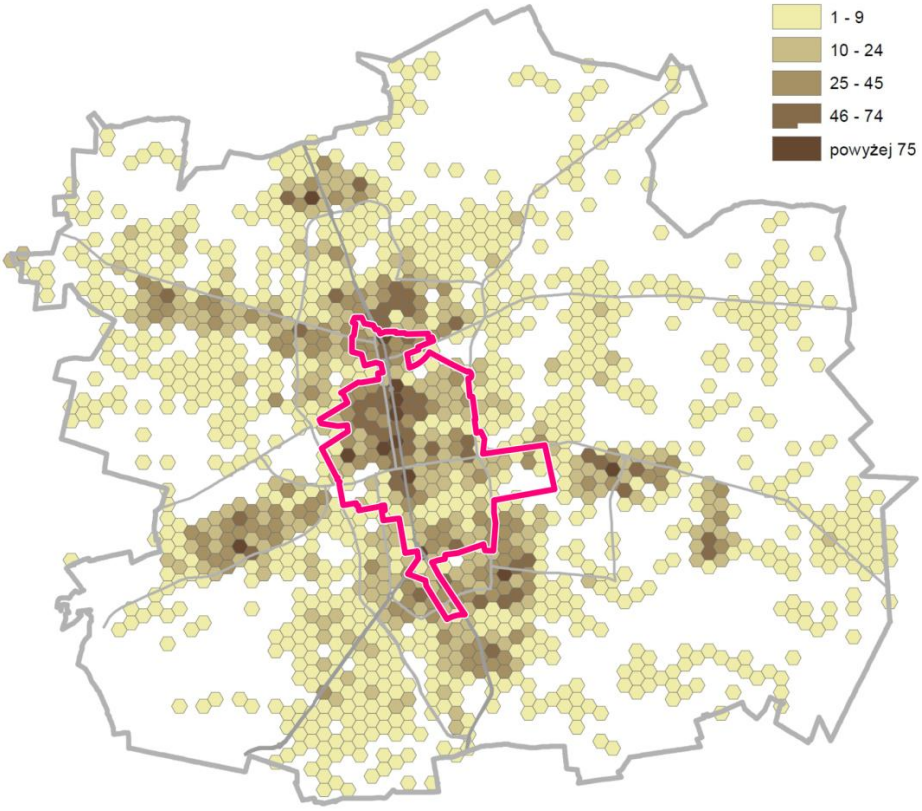

Źródło: dane CEIDG, przetworzone przez Łódzki Ośrodek Geodezji

Ryc. 16. Zadłużone komunalne lokale użytkowe

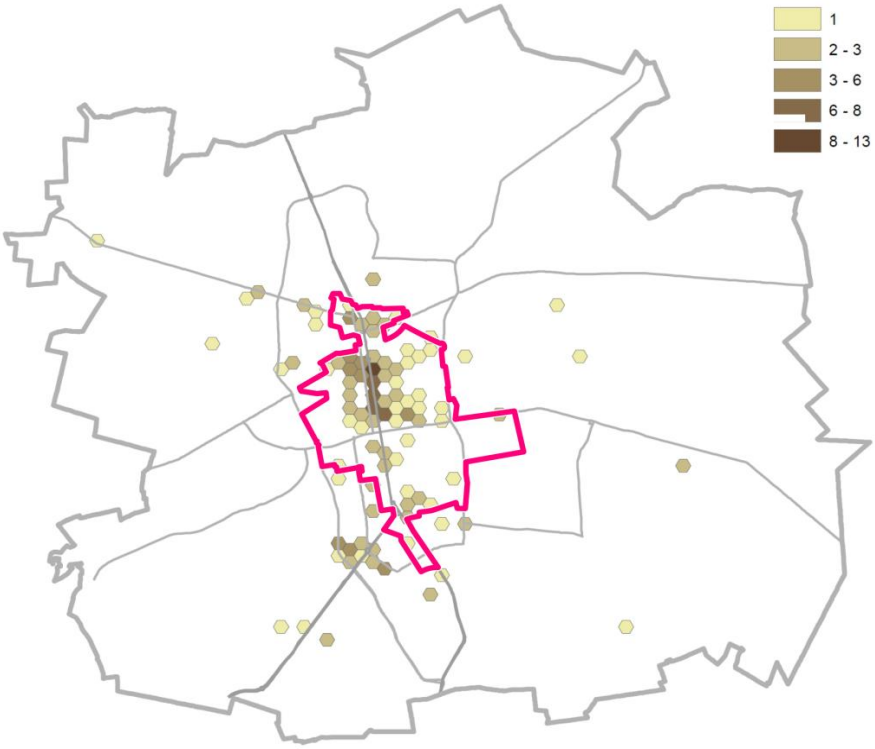

Źródło: dane UMŁ, przetworzone przez Łódzki Ośrodek Geodezji

2.2.2.1.3 Negatywne zjawiska gospodarcze – wnioski i konkluzje

Charakterystyczne dla centrum Łodzi negatywne zjawisko zdiagnozowano na styku diagnozy gospodarczej i przestrzennej. Otóż liczne pierzeje ścisłej zabudowy w centrum Łodzi mają bardzo niekonsekwentnie zagospodarowane partery: zdarzają się pojedyncze lokale użytkowe w ciągach kamienic, których partery są mieszkalne. Tymczasem w zabudowie pierzejowej lepiej funkcjonują lokale użytkowe usytuowane w pierzei, w której każdy parter ma przeznaczenie użytkowe: koncentracja funkcji intensyfikuje korzystanie z niej i ułatwia orientację klientom tworząc czytelniejsze uporządkowanie przestrzeni miejskiej.

Konkluzja 28. Należy tworzyć bodźce dla przeznaczania przez właścicieli lokali w parterach kamienic na cele użytkowe. Warto też w uzasadnionych przypadkach zagospodarowywać na cele użytkowe inne części budynków: piwnice, lokale na pierwszym piętrze itd.

Z punktu widzenia lokalnego handlu i usług przestrzeniami atrakcyjnymi są obecnie przede wszystkim lokale w parterach kamienic dostępne od frontu (z głównej ulicy). Tymczasem z uwagi na specyfikę układu przestrzennego centrum Łodzi potencjalnie atrakcyjnymi przestrzeniami aktywności gospodarczej są też wnętrza kwartałów, pod warunkiem wytworzenia w nich przejść (uliczek wewnętrznych) i poprawienia w ten sposób ich dostępności. Powstanie wówczas problem wypromowania tych przestrzeni i stworzenia zachęt do rozpoczynania w nich działalności, zanim nie staną się one rozpoznawalne dla klientów. Obecnie niewielka jest pula doświadczeń co do promowania takich nowych przestrzeni wewnątrzkwartałowych, czy kształtowania w nich polityki czynszowej, zanim nie powstanie wokół nich popyt.

Konkluzja 29. Należy tworzyć zachęcające warunki dla ożywiania gospodarczego wnętrz kwartałów: wspierać ożywianie parterów w oficynach, innych powierzchni i obiektów.

Bardzo ważnym potencjałem gospodarczym Łodzi są zabytkowe obiekty pofabryczne. Są one specyficzną dla Łodzi szansą na dość szybkie zorganizowanie usług wymagających wielkich powierzchni, a nawet niektórych funkcji produkcyjnych, w bardzo atrakcyjnych architektonicznie obiektach.

Konkluzja 30. Należy wspierać zagospodarowywanie łódzkich obiektów pofabrycznych na działalność gospodarczą: powierzchnie biurowe, usługowe, produkcyjne lub handlowe.

Wspomniana wcześniej zdiagnozowana potrzeba zagęszczania lokali użytkowych, to nie wszystko: w Łodzi widać niedobór przestrzeni będących koncentracjami działalności gospodarczej jednego rodzaju (lub – komplementarnych rodzajów), swoistych „zagłębi" usług jednolitych tematycznie, np. gastronomii, „usług dobrostanu fizycznego" (rekreacyjnych, pielęgnacyjnych, prozdrowotnych itp.) czy handlu produktami dizajnerskimi i wytworami przemysłów kreatywnych. Tymczasem takie rozwiązania – jeśli się pojawią – natychmiast odnoszą sukces (jak choćby OFF Piotrkowska). Koncentracje tego rodzaju mogą przybierać też postać bardziej zaawansowaną: inkubatorów, klastrów.

Konkluzja 31. Trzeba wspierać tematyzację przestrzeni miejskiej: terytorialne zagęszczenia i skupiska działalności o podobnym lub uzupełniającym się charakterze, np. skupiska działalności gastronomicznej, tradycyjnych rzemiosł, usług kreatywnych itp. Potrzebne są inkubatory, szczególnie – wyspecjalizowane, o wyraźnym profilu. Trzeba też wspierać klastry, sprzyjać łączeniu się przedsiębiorców w sieci kooperacyjne, w tym także z udziałem uczelni i ośrodków badawczych.

Z krajobrazu gospodarczego Łodzi znikają w szybkim tempie tradycyjne rzemiosła, które były ważne nie tylko w sensie gospodarczym, lecz także jako elementy krajobrazu kulturowego miasta. W branży rzemieślniczej jest dominujący udział mikroprzedsiębiorstw, a co za tym idzie – ograniczone są też własne zasoby kapitałowe i zdolność kredytowa. Słabość wielu rzemieślników można przełamać.

Konkluzja 32. Trzeba wspierać tradycyjne rzemiosła, poprzez różnego rodzaju preferencje, ułatwienia i zachęty, specjalną politykę czynszową. Sformułować w tym zakresie oficjalną długoterminową politykę miejską. Wspierać inicjatywy polegające na przestrzennym koncentrowaniu oferty tradycyjnych rzemiosł. Należy wspierać naukę młodych adeptów rzemiosł oraz osób przekwalifikowujących się do wykonywania tradycyjnych rzemiosł.

2.2.2.2 Negatywne zjawiska środowiskowe

Ustawa wskazuje, że wśród negatywnych zjawisk środowiskowych należy w szczególności rozpatrzyć (1) przekroczenie standardów jakości środowiska oraz (2) obecność odpadów stwarzających zagrożenie dla życia, zdrowia ludzi lub stanu środowiska.

2.2.2.2.1 Problem niskiej emisji z palenisk indywidualnych

W obszarze rewitalizacji Łodzi problemem jest niska emisja wynikająca z niepełnego podłączenia zasobu mieszkaniowego do ciepła sieciowego. Głównym źródłem zasilania miasta Łodzi w ciepło jest miejski system ciepłowniczy, kotłownie lokalne oraz indywidualne źródła ciepła. Scentralizowany miejski system ciepłowniczy jest zarządzany przez przedsiębiorstwo energetyczne Veolia Energia Łódź S.A. obejmujące swoim zasięgiem obszar ok. 210 km^2. Uzupełniającym źródłem zasilania miasta w ciepło są kotłownie lokalne, występujące najczęściej tam gdzie występują ograniczenia z dostępnością do miejskiego systemu ciepłowniczego, a także indywidualne źródła energii cieplnej, stanowiące instalacje zasilające pojedynczy lokal bądź obiekt mieszkalny. W skład miejskiego scentralizowanego systemu ciepłowniczego wchodzą elektrociepłownie: EC - 3, przy ul. Pojezierskiej 70, i EC - 4, przy ul. J. Andrzejewskiej 5. Zakład Sieci Cieplnej, zajmujący się obsługą infrastruktury ciepłowniczej (sieci i węzły), w którego strukturze znajdują się rejony eksploatacyjne:

- C1, przy ul. H. Wieniawskiego 40,
- C2, przy ul. S. Harnama 3,
- C3, przy ul. Częstochowskiej .

Elektrociepłownie dostarczają łącznie 100% rocznego zużycia ciepła w systemie ciepłowniczym (pary technologicznej i wody gorącej), pokrywając w pełni zapotrzebowanie na wodę gorącą[23].

Tab. 2. Sprzedaż ciepła sieciowego na terenie miasta Łodzi w latach 2011-2013

Lata	ogółem [GJ]	budynki mieszkalne [GJ]	urzędy i instytucje [GJ]
2011	11 997 459	7 950 472	4 046 987
2012	10 134 118	8 268 470	1 865 648
2013	10 015 845	8 214 699	1 801 146

Źródło: Opracowanie własne. Główny Urząd Statystyczny.

[23] Plan Gospodarki Niskoemisyjnej dla Miasta Łodzi, 10.2015

Na zły stan powietrza w Łodzi główny wpływ ma niska emisja. W wyniku badań przeprowadzonych w roku 2013 stwierdzono[24] przekroczenie poziomu dopuszczalnego dla 24–godzin pyłu PM10 w roku kalendarzowym,

- Przekroczenie poziomu dopuszczalnego dla pyłu PM2, 5 w roku kalendarzowym;
- Odnotowano przekroczenie stężenia średniorocznego dla roku dla benzo(α)pirenu zawartego w pyle PM10.

Wysokie stężenia zanieczyszczeń pyłowych i gazowych w mieście szczególnie w sezonie grzewczym, są skutkiem „niskiej emisji". Na terenie miasta realizowane są, zapisane w programie ochrony środowiska dla miasta Łodzi, zadania związane z modernizacją źródeł ciepła w placówkach oświatowych oraz komunalnych zasobach mieszkaniowych. Odbiorcy indywidualni (prawie 30% ludności w mieście) swoje potrzeby grzewcze pokrywają głównie poprzez wykorzystanie energii chemicznej paliwa stałego (węgla kamiennego), spalając go we własnych kotłach węglowych lub piecach ceramicznych. Ten rodzaj ogrzewania jest głównym emitorem tlenku węgla, ze względu na to, że w warunkach pracy większości pieców domowych czy też niewielkich kotłów węglowych, niemożliwe jest przeprowadzenie pełnego spalania (dopalania paliw). Ogrzewania takie są głównym źródłem zanieczyszczenia powietrza – tak zwanej „niskiej emisji"[25]. Na podstawie opublikowanego w październiku 2015 r. Planu Gospodarki Niskoemisyjnej dla Miasta Łodzi i zawartych w Planie wyników inwentaryzacji obejmującej wskazanie na terenie rdzenia Strefy Wielkomiejskiej lokalizacji czynnych pieców, kotłowni i kominków na paliwo stałe – ogółem, a także wskazanie tylko tych lokali, w których występuje źródło ogrzewania na paliwo stałe, poniżej wskazano procentowe wyniki inwentaryzacji. Z otrzymanych danych geoprzestrzennych wynika, iż inwentaryzacji podlegają 1822 punkty adresowe przekazane przez Łódzki Ośrodek Geodezji. W ramach prac analitycznych z 1822 punktów wyodrębniono 464 punkty, które wg danych przesłanych przez ŁOG korzystają ze źródła ogrzewania w postaci ciepła sieciowego.

Tab. 3. Procentowe zestawienie źródeł ogrzewania na paliwa stałe występujących w zinwentaryzowanych punktach adresowych

Procentowe zestawienie źródeł ogrzewania na paliwa stałe w budynkach w rdzeniu Strefy Wielkomiejskiej	
Centralne ogrzewanie	1,87%
Węglowy piec kuchenny	1,85%
Piece kaflowe	90,70%
Piec/kocioł/koza na drewno	4,07%
Kominki	1,51%
Łącznie	**100,00%**

Źródło: Plan Gospodarki Niskoemisyjnej dla Miasta Łodzi

Tab. 4. Emisja CO2 w mieszkalnictwie w mieście Łódź w 2013 r. [$MgCO_2$/rok]

energia elektryczna	gaz ziemny	ciepło sieciowe	węgiel kamienny	olej opałowy	Drewno
486 119,23	144 275,84	646 552,36	1 206 594,94	35 769,20	39,66

Źródło: Plan Gospodarki Niskoemisyjnej dla Miasta Łodzi

[24] Plan Gospodarki Niskoemisyjnej dla Miasta Łodzi, 10.2015

[25] Program Ochrony Środowiska dla miasta Łodzi na lata 2011-2014

Przyczyną jest też niewielkie wykorzystanie odnawialnych źródeł energii na terenie miasta. Obecnie procent wykorzystania Odnawialnych Źródeł Energii (OZE) w ogólnym bilansie energetycznym miasta Łodzi jest niewielki. Nie przyczynia się to do realizacji celów wyznaczonych w pakiecie klimatyczno-energetycznym do roku 2020, czyli tzw. 3 × 20. Pakiet ten wskazuje kierunek w jakim powinno się rozwijać zaopatrzenie w energię cieplną, elektryczną i paliwa gazowe mieszkańców miast i gmin[26]. Montaż Odnawialnych Źródeł Energii (OZE) na budynkach pozwala redukować emisję CO_2. Działania związane z wykorzystaniem OZE są działaniami fakultatywnymi. Ich realizacja uwarunkowana jest od pozyskania zewnętrznych form wsparcia. Plan Gospodarki Niskoemisyjnej swoim zakresem obejmuje plany związane ze wzrostem wykorzystania odnawialnych źródeł energii na terenie Łodzi[27].

Tab. 5. Emisja CO2 w poszczególnych sektorach na terenie Łodzi w 2013 roku

sektor	emisja CO_2 [Mg/rok]
obiekty użyteczności publicznej	118 061,13
mieszkalnictwo	2 519 351,22
przemysł	1 588 978,90
oświetlenie uliczne	40 242,02
transport prywatny	1 618 711,58
transport publiczny	100 048,95
SUMA	**5 985 393,80**

Źródło: Plan Gospodarki Niskoemisyjnej dla Miasta Łodzi

Na złą jakość powietrza w Łodzi wpływ mają również:

- Znaczne straty energii cieplnej spowodowane niezadowalającym stanem technicznym budynków,
- Znaczne straty energii na przesyle w ciepłowniczych magistralach dosyłowych spowodowane niezadowalającą jakością materiałów izolacyjnych rurociągów czy nieszczelnością przewodów,
- Emisja zanieczyszczeń ze źródeł komunikacyjnych rosnąca wraz ze wzrostem natężenia ruchu samochodowego przy niedostatecznej przepustowości układów drogowych,
- Niedostosowanie instalacji i urządzeń przemysłowych oraz energetycznego spalania paliw do obowiązujących standardów emisyjnych[28].

Brak obecnie wyodrębnionych danych, zarówno o emisji jak i o immisji, dla nowo wytyczonego obszaru rewitalizacji. Dane takie będą dopiero gromadzone począwszy od roku, w którym wytyczono obszar (2016). Wiadomo jednak, że **zachodzi pilna potrzeba zaopatrzenia całego obszaru rewitalizacji w instalacje sieciowe rozwiązujące problem ogrzewania: ciepło sieciowe lub alternatywnie paliwo gazowe (w tym rozbudowa sieci, przyłączy i instalacji w budynkach).**

Konkluzja 33. Należy sprzyjać podniesieniu standardu technicznego budynków zarówno mieszkalnych jak i usługowych w obszarach zamieszkania, poprzez ich termomodernizację i podnoszenie ogólnej efektywności energetycznej, w powiązaniu z likwidacją indywidualnych palenisk, poprawę izolacyjności termicznej budynków i instalowanie źródeł energii odnawialnej.

[26] Plan Gospodarki Niskoemisyjnej dla Miasta Łodzi,10.2015

[27] Plan Gospodarki Niskoemisyjnej dla Miasta Łodzi,10.2015

[28] Program Ochrony Środowiska dla miasta Łodzi na lata 2011-2014

2.2.2.2.2 Niska emisja ze źródeł transportowych

Należy brać pod uwagę, że bardzo znacząca część niskiej emisji w obszarze śródmiejskim Łodzi pochodzi ze źródeł transportowych. Dotyczy to w szczególności emisji gazowych (głównie dwutlenku węgla i wielotlenków azotu), ale także zanieczyszczeń pyłowych (pył gumowy ze ścieranych opon) oraz metalami ciężkimi (szczególnie ołów). Należy brać pod uwagę, że ten segment niskiej emisji może być głęboko niedoszacowany z uwagi na niedoskonałość metod oceny wielkości emisji stosowanych przez WIOŚ (metody parametryczno-przeliczeniowe w oparciu o szacowany ruch średni dla danej klasy drogi zamiast pomiarów ruchu rzeczywistego). W sytuacji posiadania niepełnych danych diagnostycznych zgodnie z zasadą *należytej ostrożności* przyjmuje się, że należy dążyć do znaczącego ograniczenia ruchu samochodów indywidualnych w strefie wielkomiejskiej i budowania modelu transportu zrównoważonego (możliwie niskoemisyjnego).

2.2.2.2.3 Inne przekroczenia norm środowiskowych lub nagromadzenia odpadów

W obszarze rewitalizacji nie stwierdzono innych znaczących przekroczeń standardów środowiskowych oprócz niewielkiego przekroczenia norm hałasu. Natomiast problem nagromadzenia szkodliwych odpadów na obszarze rewitalizacji nie występuje.

2.2.2.2.4 Potencjalne zagrożenia dla form ochrony przyrody.

Na obszarze rewitalizacji miasta Łodzi nie występują następujące formy ochrony przyrody:

- parki narodowe,
- rezerwaty przyrody,
- parki krajobrazowe,
- obszary chronionego krajobrazu,
- obszary Natura 2000,
- stanowiska dokumentacyjne,
- użytki ekologiczne,
- zespoły przyrodniczo-krajobrazowe,
- ochrona gatunkowa roślin, zwierząt i grzybów.

Występują natomiast pomniki przyrody, w liczbie 109, wyszczególnione w poniższej tabeli.

Tab. 6. Pomniki przyrody na obszarze rewitalizacji Łodzi

Lp	Nazwa pomnika przyrody (jak w akcie prawnym o ustanowieniu)	Obręb ewidencyjny	Nr działki ewidencyjnej	Opis lokalizacji
1	Buk pospolity	B-48	179/11	Park Helenów
2	Dąb szypułkowy	B-48	179/11	Park Helenów
3	Dąb szypułkowy	B-48	179/11	Park Helenów
4	Kasztanowiec biały	S-2	228/9	Park im. St. Staszica
5	Klon jawor	S-2	228/9	Park im. St. Staszica
6	Klon jawor	S-2	228/9	Park im. St. Staszica
7	Buk pospolity odm. zwisła	S-2	228/9	Park im. St. Staszica
8	głaz narzutowy	S-2	228/9	Park im. St. Staszica
9	głaz narzutowy	S-2	228/9	Park im. St. Staszica
10	Kasztanowiec biały	P-29	212/2	ul. Wólczańska 29
11	głaz narzutowy poświęcony pamięci Edwarda Potęgi	S-6	273/14	Park im. H. Sienkiewicza
12	Lipa srebrzysta	S-6	273/14	Park im. H. Sienkiewicza

13	Lipa srebrzysta	S-6	273/14	Park im. H. Sienkiewicza
14	Platan klonolistny	S-6	273/14	Park im. H. Sienkiewicza
15	Klon jawor	S-6	273/14	Park im. H. Sienkiewicza
16	Klon pospolity	S-6	273/14	Park im. H. Sienkiewicza
17	Wiąz szypułkowy	S-6	273/14	Park im. H. Sienkiewicza
18	Wiąz szypułkowy	S-6	276	Park im. H. Sienkiewicza
19	Wiąz szypułkowy	S-6	273/14	Park im. H. Sienkiewicza
20	Klon pospolity	S-6	188/11	Park im. H. Sienkiewicza
21	Kasztanowiec biały	S-6	188/11	Park im. H. Sienkiewicza
22	Kasztanowiec biały	S-6	188/11	Park im. H. Sienkiewicza
23	Kasztanowiec biały	S-6	188/11	Park im. H. Sienkiewicza
24	Kasztanowiec biały	S-6	188/11	Park im. H. Sienkiewicza
25	Kasztanowiec biały	S-6	188/11	Park im. H. Sienkiewicza
26	Klon jawor	S-6	273/14	Park im. H. Sienkiewicza
27	Buk pospolity	S-6	188/11	Park im. H. Sienkiewicza
28	Buk pospolity odmiana zwisła	S-6	273/14	Park im. H. Sienkiewicza
29	Jarząb szwedzki	S-6	188/11	Park im. H. Sienkiewicza
30	Bluszcz kwitnący	S-6	462/39	ul. J. Kilińskiego 101 pas drogowy
31	Buk pospolity	W-25	33/8	ul. Targowa 61/63
32	Platan klonolistny	W-25	33/8	ul. Targowa 61/63
33	Platan klonolistny	W-25	33/8	ul. Targowa 61/63
34	Cały park- drzewostan z 43 dębami pomnikowymi i głazami narzutowymi	W-25	49, 54/11, 54/3, 53, 54/3	Park „Źródliska I” i „Źródliska II”
35	Sofora chińska	P-30	11	ul. Wólczańska 145
36	Kasztanowiec biały	S-7	24/13	ul. Piotrkowska 175
37	Dąb szypułkowy	P-28	5/20	Park im. Księcia J. Poniatowskiego
38	Dąb szypułkowy	P-28	5/20	Park im. Księcia J. Poniatowskiego
39	Klon srebrzysty	P-28	5/20	Park im. Księcia J. Poniatowskiego
40	Dąb szypułkowy	P-28	5/20	Park im. Księcia J. Poniatowskiego
41	Dąb szypułkowy	P-28	5/20	Park im. Księcia J. Poniatowskiego
42	Klon srebrzysty	P-28	5/20	Park im. Księcia J. Poniatowskiego
43	Klon srebrzysty	P-28	5/20	Park im. Księcia J. Poniatowskiego
44	jarząb szwedzki	P-28	5/20	Park im. Księcia J. Poniatowskiego
45	Lipa szerokolistna była lipa drobnolistna	P-28	5/20	Park im. Księcia J. Poniatowskiego
46	Buk pospolity	P-28	5/20	Park im. Księcia J. Poniatowskiego
47	Klon srebrzysty	P-28	5/20	Park im. Księcia J. Poniatowskiego
48	Dąb szypułkowy „Karol”	P-28	5/20	Park im. Księcia J. Poniatowskiego
49	Klon pospolity	P-28	5/20	Park im. Księcia J. Poniatowskiego
50	Klon jawor	P-28	5/20	Park im. Księcia J. Poniatowskiego
51	Klon srebrzysty	P-28	5/20	Park im. Księcia J. Poniatowskiego
52	Jarząb szwedzki	P-28	5/20	Park im. Księcia J. Poniatowskiego
53	Sosna czarna	P-28	5/24	al. A. Mickiewicza
54	Wiąz górski	P-30	93/4	ul. Stefanowskiego 21
55	Buk pospolity	P-30	95/2	Park im. M. Klepacza
56	Dąb szypułkowy	P-30	95/2	Park im. M. Klepacza
57	Dąb szypułkowy	P-30	95/2	Park im. M. Klepacza
58	Dąb szypułkowy	P-30	95/2	Park im. M. Klepacza
59	Dąb szypułkowy	P-30	96/2	Park im. M. Klepacza
60	Klon pospolity	P-30	96/2	Park im. M. Klepacza
61	Dąb szypułkowy	P-30	95/3	Park im. M. Klepacza
62	Dąb szypułkowy	P-30	95/3	Park im. M. Klepacza
63	Dąb czerwony	P-30	95/3	Park im. M. Klepacza
64	Wiąz szypułkowy	P-30	/95/3	Park im. M. Klepacza
65	Dąb szypułkowy	P-30	/95/3	Park im. M. Klepacza
66	Wiąz szypułkowy	P-30	/95/3	Park im. M. Klepacza

67	Kasztanowiec biały	P-30	96/2	Park im. M. Klepacza
68	Lipa drobnolistna	P-30	95/2	Park im. M. Klepacza
69	Kasztanowiec biały	P-30	95/2	Park im. M. Klepacza
70	Topola czarna „Berlińska”	P-30	95/3	Park im. M. Klepacza
71	Topola czarna „Berlińska”	P-30	95/2	Park im. M. Klepacza
72	Platan klonolistny	S-9	82/4	ul. Piotrkowska 262
73	Buk pospolity odmiana purpurowa	S-9	83/1	ul. Piotrkowska 266/268
74	Jesion wyniosły	S-9	84/1	ul. H. Sienkiewicza 175
75	Klon srebrzysty	S-9	84/1	ul. H. Sienkiewicza 175
76	Klon srebrzysty	S-9	84/1	ul. H. Sienkiewicza 175
77	Kasztanowiec biały	S-9	84/1	ul. H. Sienkiewicza 175
78	Klon pospolity	S-9	84/1	ul. H. Sienkiewicza 175
79	Kasztanowiec biały	S-9	103/23	ul. Tymienieckiego 18 – pas drogowy
80	Kasztanowiec biały	W-25	80/14	ul. Tymienieckiego 22
81	Szupin Japoński	W-25	80/13	ul. Tymienieckiego 24
82	Platan klonolistny	W-25	82/3	Park im. J. Kilińskiego
83	Lipa drobnolistna	W-25	82/3	Park im. J. Kilińskiego
84	Lipa drobnolistna	W-25	82/3	Park im. J. Kilińskiego
85	Klon pospolity	W-25	82/3	Park im. J. Kilińskiego
86	Lipa drobnolistna	W-25	82/3	Park im. J. Kilińskiego
87	Lipa drobnolistna	W-25	82/3	Park im. J. Kilińskiego
88	Klon srebrzysty	W-25	82/3	Park im. J. Kilińskiego
89	Dąb szypułkowy	W-25	82/3	Park im. J. Kilińskiego
90	Dąb szypułkowy	W-25	83	Park im. J. Kilińskiego
91	Topola biała	W-25	82/3	Park im. J. Kilińskiego
92	Topola biała	W-25	82/3	Park im. J. Kilińskiego
93	Topola biała	W-25	82/3	Park im. J. Kilińskiego
94	Kasztanowiec biały	W-25	83	Park im. J. Kilińskiego
95	Dąb szypułkowy	W-25	82/3	Park im. J. Kilińskiego
96	Dąb szypułkowy	G-3	33/25	Park im. Wł. Reymonta
97	Buk pospolity odmiana purpurowa	G-3	33/26	Park im. Wł. Reymonta
98	Platan klonolistny	G-3	33/26	Park im. Wł. Reymonta
99	Platan klonolistny	G-3	33/26	Park im. Wł. Reymonta
100	Klon pospolity	G-3	33/26	Park im. Wł. Reymonta
101	Lipa srebrzysta	G-3	33/26	Park im. Wł. Reymonta
102	Kasztanowiec biały	G-3	33/26	Park im. Wł. Reymonta
103	Dąb czerwony	G-3	195/3	Park im. Legionów (dawny Hibnera)
104	Dąb szypułkowy	G-3	242/2	Park im. Legionów (dawny Hibnera)
105	Dąb szypułkowy	G-3	195/3	Park im. Legionów (dawny Hibnera)
106	Dąb szypułkowy	G-3	195/3	Park im. Legionów (dawny Hibnera)
107	Buk pospolity odmiana purpurowa	G-3	195/2	Park im. Legionów (dawny Hibnera)
108	Dąb szypułkowy	G-3	195/3	Park im. Legionów (dawny Hibnera)
109	Dąb czerwony	G-3	244	Park im. Legionów (dawny Hibnera)

Źródło: Wydział Ochrony Środowiska i Rolnictwa, Urząd Miasta Łodzi

Żaden z wymienionych pomników przyrody nie jest zagrożony planowanymi przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi, a przy realizacji przedsięwzięć w sąsiedztwie pomników przyrody będą uwzględnione wszelkie działania zapobiegające ewentualnym nieplanowanym zagrożeniom dla tych pomników.

2.2.2.3 Negatywne zjawiska przestrzenno-funkcjonalne

Ustawa wskazuje, że wśród negatywnych zjawisk **przestrzenno-funkcjonalnych** należy przeanalizować w szczególności (1) niewystarczające wyposażenie w infrastrukturę techniczną i społeczną lub jej

zły stan techniczny, (2) brak dostępu do podstawowych usług lub ich niską jakość, (3) niedostosowanie rozwiązań urbanistycznych do zmieniających się funkcji obszaru, (4) niski poziom obsługi komunikacyjnej oraz (5) niedobór lub niską jakość terenów publicznych.

Łódź w obrębie obszaru rewitalizacji ma wyjątkową w skali kraju liczbę unikatowych, zabytkowych fabryk, pałaców, willi miejskich oraz kamienic, tworzących wyjątkowy charakter tego obszaru. Różnorodność typów historycznej zabudowy oraz ich wymieszanie w strukturze miasta znacznie zwiększa atrakcyjność inwestowania na obszarze rewitalizacji. Przy znacznym zasobie niewykorzystanej zabudowy umożliwia to adaptowanie obiektów historycznych na potrzeby zróżnicowanych funkcji, co może wpływać korzystnie na jakość życia w centrum. Charakterystyczny układ łódzkich podwórzy pozwala na ich przekrywanie w celu stworzenia atrakcyjnych przestrzeni użytkowych: socjalnych (również prywatnych lub półprywatnych) lub handlowo-usługowych, co w połączeniu z bardzo ważnym czynnikiem, jakim jest dobry system komunikacji miejskiej, dodatkowo może podnieść dostępność usług i handlu stanowiąc konkurencję dla centrów handlowych. Jednocześnie, zabytkowe budynki mieszkalne, ze względu na swoją specyfikę, pozwalają na stworzenie wyjątkowych mieszkań, o niedostępnym poza Strefą Wielkomiejską standardzie.

Przestrzeń publiczną w obszarze rewitalizacji stanowią przede wszystkim: ulice, place, parki i skwery a potencjalną przestrzeń półpubliczną (parapubliczną) – przede wszystkim wnętrza kwartałów. Jakość przestrzeni publicznej oraz sposób jej zagospodarowania wpływa w decydującym stopniu na postrzeganie całego miasta.

Konkluzja 34. Według badań „Jakość życia mieszkańców Łodzi i jej przestrzenne zróżnicowanie" (Uniwersytet Łódzki 2012) do osiedlania się w centrum Łodzi najbardziej zniechęca – obok degradacji zabudowy – **zła jakość przestrzeni publicznych**.

W ramach realizacji Strategii przestrzennego rozwoju Łodzi Biuro Architekta Miasta opracowało program Atrakcyjne Przestrzenie Miejskie 2020+ zawierający diagnozę przestrzeni publicznej oraz sposoby jej poprawy (obszerne odniesienie do tego dokumentu nastąpi dalej). Istotnym dokumentem, który bezpośrednio odnosi się nie tylko do poprawy stanu historycznej zabudowy, ale też stanu zieleni i przestrzeni publicznych, jest Gminny Program Opieki nad Zabytkami na lata 2014-2017. Jego kierunki i zadania odnoszące się do rewitalizacji są uwzględnione w niniejszym Programie.

Transport miejski w Łodzi, mimo wielu inwestycji, jakie zostały przeprowadzone w ostatnich latach, nadal boryka się z wieloma problemami. Efektem tego analizowany obszar poddany jest szczególnej presji ze strony indywidualnego ruchu samochodowego, co odbija się na warunkach życia jego mieszkańców. Na terenie miasta planowane są działania, które służyć mają minimalizowaniu tej presji, w szczególności dzięki zwiększeniu liczby użytkowników transportu zbiorowego i niezmotoryzowanego.

Ważną inwestycją, która wpłynie na dostępność obszaru centralnego i atrakcyjność transportu zbiorowego, jako środka dojazdu do centrum, będzie planowana inwestycja w tunel kolejowy pomiędzy dworcami Łódź Fabryczna i Łódź Kaliska. Planowany przystanek kolejowy w rejonie skrzyżowania ul. Zielonej i al. T. Kościuszki zapewni masowy dostęp do centralnego punktu strefy wielkomiejskiej z obszaru aglomeracji łódzkiej. Inwestycja ma być realizowana w latach 2016-2023 przez spółkę PKP PLK S.A. z dofinansowaniem zewnętrznym.

Działania planowane przez Miasto Łódź, zebrane w projekcie „Modelu Zrównoważonego Transportu Zbiorowego w Łodzi 2020+" prowadzić mają do poprawy jakości transportu zbiorowego, zwłaszcza tramwajowego i autobusowego. Głównym mankamentem, zgłaszanym przez mieszkańców w trakcie przeprowadzonych konsultacji społecznych projektu, była niewystarczająca częstotliwość kursowania pojazdów lokalnego transportu zbiorowego. Inne problemy, które identyfikowane są przez władze miasta oraz społeczeństwo to m.in. niekomfortowe przesiadki pomiędzy autobusami i tramwajami, zła jakość taboru - zwłaszcza tramwajowego, w dużej części niedostosowanego do potrzeb osób o ograniczonej mobilności, brak płynności ruchu tramwajowego w centrum i niska prędkość tramwajów, czy tzw. „czarne dziury" komunikacyjne, czyli miejsca z niewystarczającą obsługą. Projekt *Modelu Zrównoważonego Transportu Zbiorowego w Łodzi 2020+, za największe wyzwania związane z transportem miejskim uznaje m.in.:*

- Skrócenie czasu przejazdu pojazdów i skrócenie czasu podróży dla pasażerów komunikacji zbiorowej;
- Zwiększenie roli tramwaju w realizacji przewozów;
- Odnowienie taboru oraz polepszenie infrastruktury transportowej;
- Zwiększenie roli Łódzkiej Kolei Aglomeracyjnej;
- Dostosowanie układu połączeń do aktualnych potrzeb.

W Modelu Zrównoważonego Transportu wskazano także założenia strategiczne i cele, jakie miasto chce osiągnąć w zakresie podniesienia jakości komunikacji zbiorowej. Do najważniejszych założeń - zaliczono m.in. stopniowe zwiększenie częstotliwości kursowania, wprowadzenie przywileju dla transportu tramwajowego czy ograniczenie pokrywających się linii autobusowych i tramwajowych. Miasto planuje także zwiększenie inwestycji w system parkingów Park&Ride, wyznaczenie nowych bus-pasów a także budowę nowych pasów autobusowo-tramwajowych (PAT). W Modelu Zrównoważonego Transportu Zbiorowego zaproponowano także ograniczenie ruchu samochodowego w Strefie Wielkomiejskiej na wybranych ulicach. Rozwiązanie postulowane jest tam, gdzie ruch komunikacji miejskiej jest blokowany przez zatory drogowe. Model zakłada wysoką dostępność do transportu zbiorowego i wysoką częstotliwość obsługi w obszarze objętym GPR[29].

Uchwałą Rady Miejskiej nr XI/211/15 z dnia 29.04.2015 r. przyjęty został Program Atrakcyjne Przestrzenie Miejskie 2020+, który swoim zakresem obejmuje także procesy związane z rewitalizacją Strefy Wielkomiejskiej. Program zawiera wytyczne dla działań remontowych ulic Strefy Wielkomiejskiej. Wytyczne zostały oparte na zasadzie przebudowy ze zmianą geometrii ulic, co jest niezbędne do zlikwidowania konfliktów funkcjonalnych i poprawy jakości przestrzeni publicznej poprawiającej jakość całego zagospodarowania ulic. Z przeprowadzonej analizy wynika, iż konieczne jest zastosowanie w Strefie Wielkomiejskiej parametrów ulic ruchu uspokojonego, co pozwoli na zwężenie pasa jezdnego do 2,75 m w przypadku braku komunikacji autobusowej w obrębie danego pasa ruchu. Takie rozwiązanie pozwala na swobodniejsze gospodarowanie przestrzenią w obszarze wyznaczonym przez pierzeje.

[29] Źródło: Model zrównoważonego transportu zbiorowego w Łodzi 2020+. Materiał do konsultacji społecznych.

Ryc. 17. Schemat kategorii rozwiązań projektowych dla ulic Strefy Wielkomiejskiej.

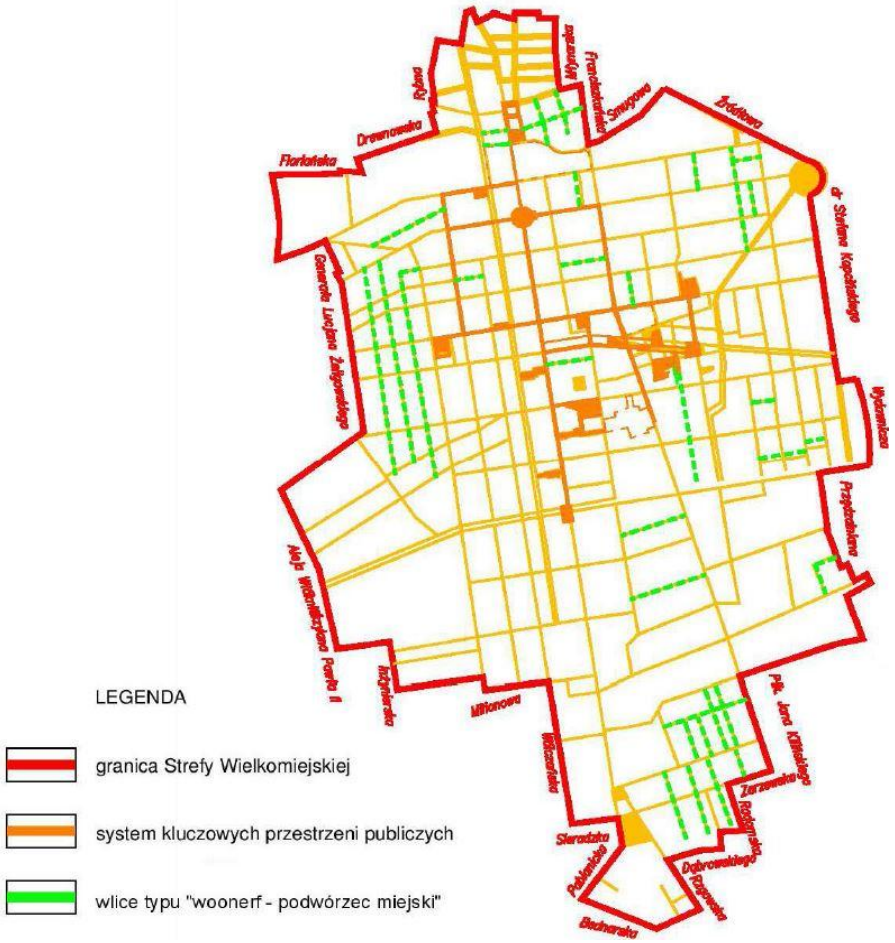

Źródło: Program Atrakcyjne Przestrzenie Miejskie 2020+

Ogół projektowanych i proponowanych działań w zakresie transportu na obszarze rewitalizacji wymuszać będzie kompleksową przebudowę infrastruktury drogowej. Działania te będą miały na celu dostosowanie przestrzeni ulic do nowych założeń funkcjonalno-użytkowych.

Na system drogowo-transportowy w Łodzi i otoczeniu znacząco wpłynęłoby powodzenie starań miasta o prawo organizowania EXPO 2022. Zgodnie z założeniami Studium Wykonalności EXPO 2022, przewiduje się utworzenie czterech kompleksów parkingów Park&Ride, ulokowanych w pobliżu węzłów autostradowych i intermodalnych. Łączna przewidywana powierzchnia Park&Ride na EXPO 2022 oscyluje wokół 48 ha, przy czym większość parkingów miałaby charakter tymczasowy, a po EXPO pozostałyby Park&Ride użyteczne dla funkcjonowania Aglomeracji Łódzkiej. Następnie należy stwierdzić, iż warunkiem *sine qua non* realizacji EXPO 2022 w Łodzi jest wybudowanie tunelu średnicowego pomiędzy Dworcem Łódź Fabryczna, a Dworcem Łódź Kaliska, drogi ekspresowej S-14, dojazdów do autostrad oraz szeregu mniejszych inwestycji drogowych wewnątrz miasta. Ponadto funkcjonalny system transportu na EXPO 2022 wymagałby szerszej aniżeli przewidywana obecnie, modernizacji infrastruktury tramwajowej oraz zakupu taboru tramwajowego. Opisane inwestycje stanowiłyby w znacznym stopniu inwestycje EXPO 2022 i nie obciążałyby w całości budżetu Miasta Łodzi.

W ramach Modelu Zrównoważonego Transportu Zbiorowego poddano także konsultacjom propozycję ograniczenia ruchu samochodowego w Strefie Wielkomiejskiej o kolejne ulice.

Ryc. 18. Schemat kluczowych przestrzeni publicznych 2020+ na tle Rdzenia Strefy Wielkomiejskiej.

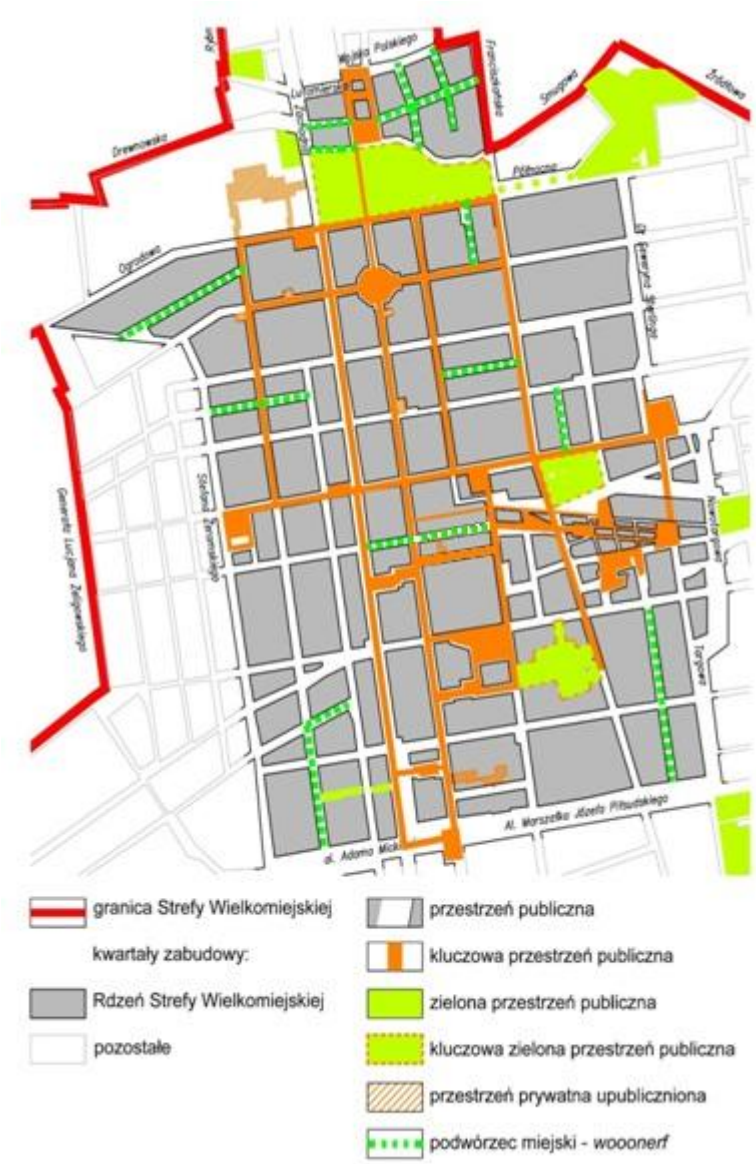

Źródło: Program Atrakcyjne Przestrzenie Miejskie 2020+

W chwili opracowywania GPR uruchomiono system Łódzkiego Roweru Miejskiego, jako kolejnego elementu infrastruktury transportowej. Większość stacji rowerowych została zlokalizowana na obszarze rewitalizacji. Na poniższej grafice zaprezentowano transport miejski w Strefie Wielkomiejskiej i okolicy.

Ryc. 19. Ustalenia obowiązującego SUiKZP z 2010 r. dla obecnego obszaru rewitalizacji

PRZEZNACZENIE TERENU

SZ	TERENY ZABUDOWY ŚRÓDMIEJSKIEJ
UCI	TERENY OBSZARU FUNKCJONALNEGO ULICY PIOTRKOWSKIEJ
UCII	TERENY WSPÓŁCZESNEJ OSI USŁUGOWEJ W - Z
UCIII	TERENY LOKALIZACJI PROGRAMU NOWEGO CENTRUM ŁODZI
UCIII*	TERENY PROGRAMU NOWEGO CENTRUM ŁODZI Z MOŻLIWOŚCIĄ LOKALIZACJI OBIEKTÓW HANDLU WIELKOPOWIERZCHNIOWEGO
UCIV	TERENY SKRZYŻOWANIA GŁÓWNYCH OSI KOMPOZYCYJNYCH MIASTA
UC	TERENY KONCENTRACJI USŁUGOWYCH
UCL	TERENY KONCENTRACJI USŁUGOWYCH Z PREFERENCJĄ PROGRAMU ZWIĄZANEGO Z FUNKCJONOWANIEM LOTNISKA
UM	TERENY USŁUG METROPOLITALNYCH
UH	TERENY USŁUG HANDLU WIELKOPOWIERZCHNIOWEGO
UC*	TERENY KONCENTRACJI USŁUGOWYCH Z MOŻLIWOŚCIĄ LOKALIZACJI OBIEKTÓW HANDLU WIELKOPOWIERZCHNIOWEGO
UM*	TERENY USŁUG METROPOLITALNYCH Z MOŻLIWOŚCIĄ LOKALIZACJI OBIEKTÓW HANDLU WIELKOPOWIERZCHNIOWEGO
MW	TERENY O PRZEWADZE ZABUDOWY MIESZKANIOWEJ WIELORODZINNEJ
MN	TERENY O PRZEWADZE ZABUDOWY MIESZKANIOWEJ JEDNORODZINNEJ
MNU	TERENY ZABUDOWY MIESZKANIOWEJ JEDNORODZINNEJ I USŁUGOWEJ
MN1	TERENY ZABUDOWY JEDNORODZINNEJ I USŁUGOWEJ, PRZEKSZTAŁCANEJ Z OSADNICTWA WIEJSKIEGO
MR	TERENY ZABUDOWY JEDNORODZINNEJ REZYDENCJONALNEJ
PP	TERENY PRZEMYSŁOWE
PU	TERENY PRZEMYSŁOWO-USŁUGOWE
PL	TERENY CENTRÓW LOGISTYCZNYCH
PG	TERENY EKSPLOATACJI POWIERZCHNIOWEJ
ZL	TERENY ZIELENI LEŚNEJ
ZL1	TERENY ZIELENI LEŚNEJ Z ZACHOWANIEM ISTNIEJĄCEJ ZABUDOWY
ZLK	TERENY LASÓW KOMUNALNYCH ORAZ ZALESIEŃ ZWIĄZANYCH Z POWIĘKSZENIEM ISTNIEJĄCYCH KOMPLEKSÓW LEŚNYCH
ZP	TERENY ZIELENI URZĄDZONEJ Z PROGRAMEM USŁUGOWYM
ZD	TERENY OGRODÓW DZIAŁKOWYCH
ZC	TERENY CMENTARZY
ZN	TERENY ZIELENI NATURALNEJ I DOLIN RZECZNYCH
	TERENY WÓD OTWARTYCH
KM	TERENY KOMUNIKACJI MIEJSKIEJ
KK	TERENY KOLEJOWE
KL	TERENY TRANSPORTU LOTNICZEGO
IK	TERENY INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ
RP	TERENY UPRAW ROLNYCH

Źródło: SUiKZP dla miasta Łodzi

Obecny stan funkcjonalno-przestrzenny w obszarze rewitalizacji jest nadal definiowany zapisami obowiązującego Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego dla miasta Łodzi z 2010 roku. Na ukończeniu są prace nad nowym studium.

Ryc. 20. Istniejące tereny zurbanizowane (podział funkcjonalny), uwarunkowania – projekt nowego Studium; czerwiec 2015 r.

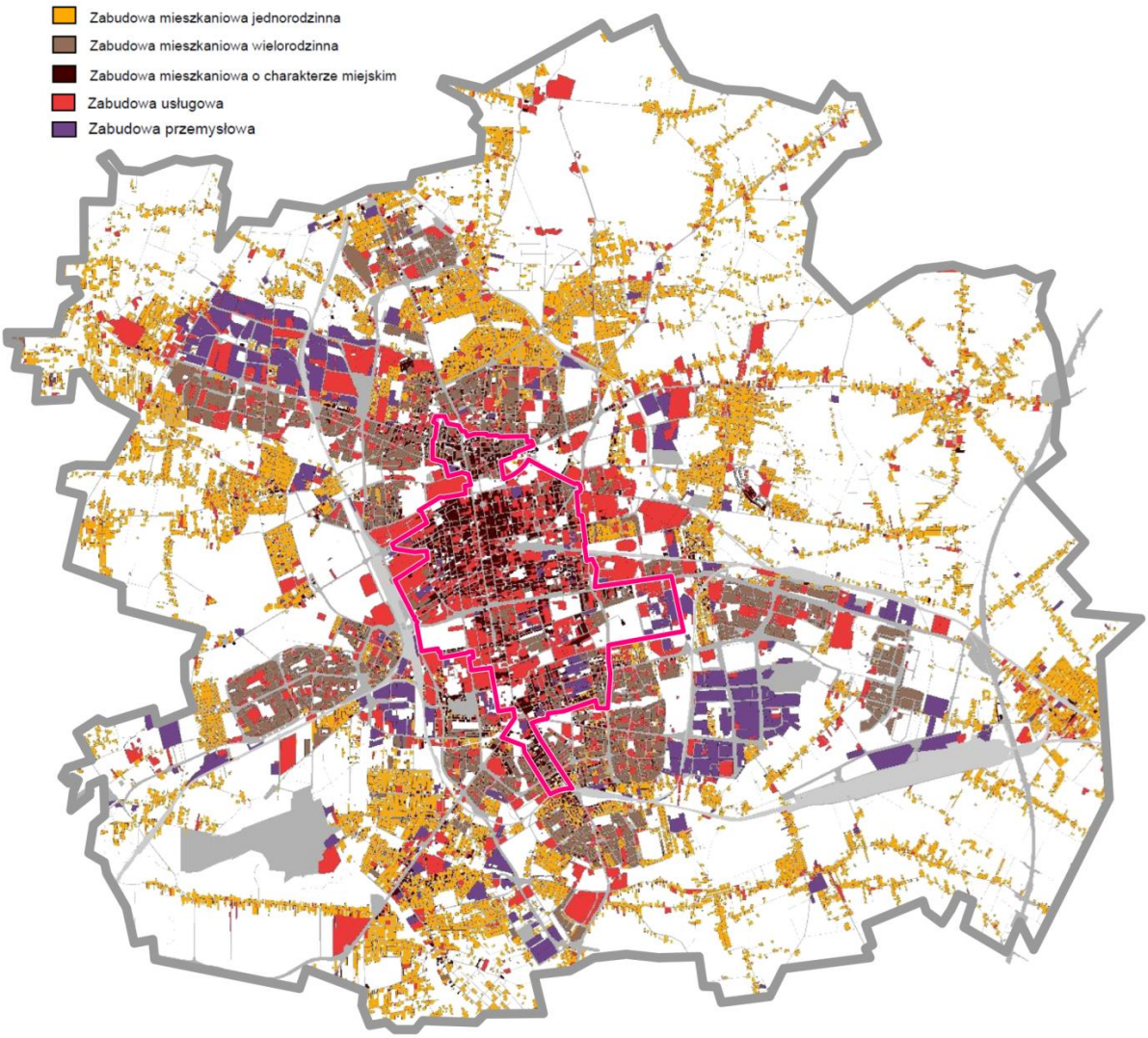

Opracowanie: Miejska Pracownia Urbanistyczna

Jak pokazuje to dobitnie mapa, w obszarze rewitalizacji koncentruje się olbrzymia większość łódzkiej zabudowy mieszkalnej o charakterze miejskim (głównie – pierzejowa zabudowa kamieniczna). Problemy funkcjonalno-przestrzenne tego obszaru przesądzają więc zarówno o jakości przestrzeni miejskich Łodzi jak i o jakości miejsca zamieszkania ponad 20% łodzian.

Ryc. 21. Jakość przestrzeni publicznej w części obszaru rewitalizacji wchodzącej w skład Strefy Wielkomiejskiej

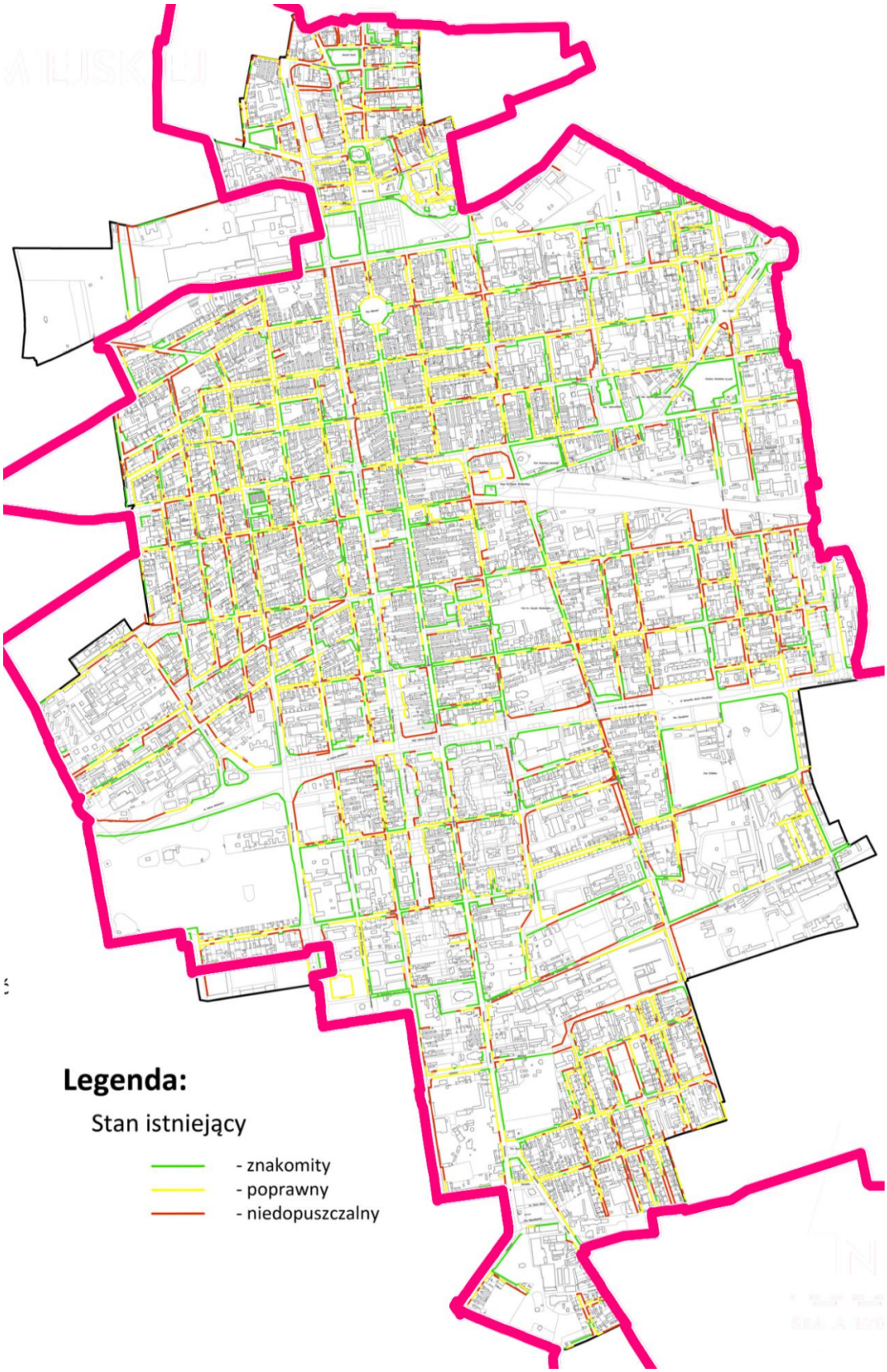

Źródło: Lokalny Program Rewitalizacji Łódź 2020. ZAŁOŻENIA

Ryc. 22. Przykłady *znakomitego, poprawnego* i *niedopuszczalnego* stanu przestrzeni publicznej

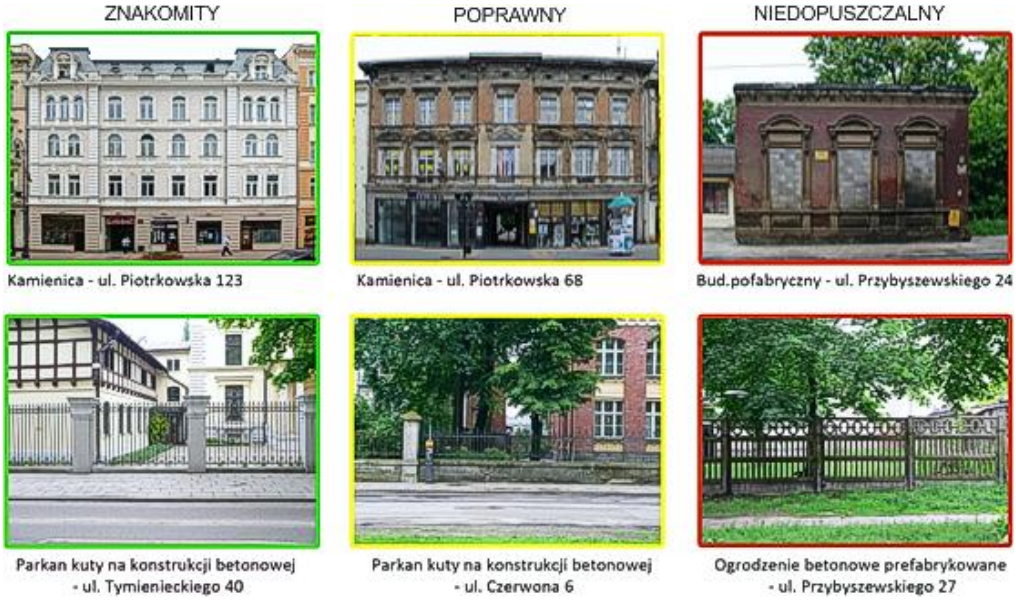

Źródło: Lokalny Program Rewitalizacji Łódź 2020. ZAŁOŻENIA

Diagnoza przestrzeni publicznej Łodzi i sugerowane kierunki jej poprawy zawarte w programie Atrakcyjne Przestrzenie Miejskie 2020+ są istotne dla programu rewitalizacji, ponieważ tworzą ramę koncepcyjną dla szerszego myślenia o przestrzeniach publicznych Łodzi.

Konkluzja 35. Krajobraz kulturowy Łodzi jest jej unikalną przewagą konkurencyjną która – jako być może jedyna – nie jest zagrożona skopiowaniem przez inne miasta.

Niewątpliwie krajobraz kulturowy obszaru, jako fundament jego tożsamości lokalnej, należy uspójniać i wzbogacać. Jednak diagnoza z pilotażu wykazała także, że w opinii wielu mieszkańców należy myśleć nie tylko w kategoriach konserwowania warstw historycznych, ale też – harmonijnego dobudowywania do nich warstwy współczesnej. W opinii respondentów trzeba raczej budować współczesną atrakcyjność obszaru rewitalizacji w oparciu o odważny, twórczy dialog z historią.

Konkluzja 36. Diagnoza wykazała, że nie znajduje akceptacji mieszkańców wizja przestrzeni homogenicznie historycyzującej, będącej naiwną rekonstrukcją miasta XIX-wiecznego[30]. Zdiagnozowano raczej oczekiwanie urozmaicania przestrzeni, szczególnie wewnątrzkwartałowych czy pobocznych względem głównych ulic i osi, które spełniałyby potrzeby różnych grup (młodzieży, dzieci, seniorów).

Konsultacje potwierdziły także, że trzeba konsekwentnie kierować się zasadą „rozwoju miasta do wewnątrz": zagęszczać centrum, nie zaś zabudowywać peryferie.

Konkluzja 37. Trzeba stwarzać preferencje dla mądrego uzupełniania struktury urbanistycznej, w tym uzupełniania ubytków w zabudowie pierzejowej współczesnymi budynkami plombowymi dobrze wpisanymi w kontekst.

[30] W opiniach z badań przeprowadzonych w ramach Pilotażu pojawiały się negatywne lub ironiczne konotacje, jak „drobnomieszczański gust", „miasto na wysoki glanc" czy „muzeum". Zasadność podejścia w duchu odważnego dialogu współczesności z dziedzictwem potwierdza niekwestionowany sukces OFF Piotrkowska.

Dodatkowo – na styku problemów przestrzennych i gospodarczych – zdiagnozowano słabość polegającą na chaotycznym wymieszaniu funkcji: „w Łodzi wszystko może być wszędzie i przez to niczego nie można znaleźć". Tymczasem przestrzenie świadomie i planowo aranżowane co do przemyślanej kompozycji funkcji, jak Off Piotrkowska, czy kompleks Manufaktury – odnoszą sukces przez czytelność ich odpowiedzi na potrzeby mieszkańców. Diagnoza pośrednio wykazała potrzebę rozszerzenia tej filozofii na inne kwartały w centrum miasta. Temat ten był już sygnalizowany poprzednio ze względu na jego uzasadnienie gospodarcze, jednak ma on także znaczenie odrębne z punktu widzenia porządkowania przestrzeni miejskiej.

Konkluzja 38. Potrzebne są „myśli przewodnie" lub „tematy wiodące" poszczególnych obszarów, związane nie tylko z charakterem prowadzonej działalności, dominującymi funkcjami, ale także z dominującym sposobem kształtowania przestrzeni. Podejście takie powinno wpłynąć pozytywnie na łatwość identyfikowania konkretnych przestrzeni w centrum Miasta, a w efekcie budowanie więzi z danym miejscem.

Odrębnym problemem przestrzennym jest „zaśmiecanie" krajobrazu miejskiego agresywnymi reklamami i szyldami. Problem ten w centrum Łodzi bywa bardzo dotkliwy, znacząco obniżając jakość przestrzeni miejskiej, choć są też udane przykłady porządkowania tej sfery. Z diagnozy wynika bardzo wyraźna potrzeba jeszcze głębszego uporządkowania obecności szyldów i reklam w krajobrazie centrum miasta.

Konkluzja 39. Należy inicjować i wspierać wzbogacanie przestrzeni miejskiej o dobrze zaprojektowany system szyldów i reklam, trafnie wkomponowany w krajobraz kulturowy Łodzi. Warto też opublikować katalogi dobrej praktyki, budować wśród przedsiębiorców poczucie wspólnej odpowiedzialności za standard przestrzeni wokół ich biznesów. Warto byłoby stworzyć też zachętę w postaci choćby miejskiej nagrody za estetykę szyldów i aranżacji lokali.

Diagnoza potwierdziła także wniosek z doświadczeń pilotażu: mieszkańcy zgłaszają postulat włączania ich w projektowanie własnego otoczenia, w szczególności przestrzeni publicznych, których współużytkownikami staną się potem. W szczególności dotyczy to przestrzeni wewnątrz kwartałów, gdzie zasadą powinno być otwieranie przejść i udostępnianie wnętrz kwartałów nie tylko ich mieszkańcom, ale szerszej grupie użytkowników miasta.

Konkluzja 40. Należy jak najszerzej angażować mieszkańców w projektowanie placów, skwerów, woonerfów, ciągów pieszych, enklaw zieleni, kameralnych miejsc wypoczynku i spotkań, wkomponowanych pomiędzy funkcje techniczne przestrzeni miejskiej. Jeśli chodzi o aranżowanie przestrzeni wewnątrz kwartałów, włączenie mieszkańców powinno być bezwzględną zasadą.

Diagnoza wykazała też, że mieszkańcy uważają za niewykorzystany zasób tereny wokół budynków instytucji publicznych: przedszkoli, szkół, bibliotek i ich filii, instytucji kultury itd., które często są zamknięte poza godzinami pracy instytucji. Tymczasem zdaniem respondentów tereny takie - szczególnie, jeśli są to tereny z zielenią lub urządzeniami rekreacyjnymi czy sportowymi – należy otwierać i udostępniać mieszkańcom.

Konkluzja 41. Istnieje silne społeczne oczekiwanie, aby przy każdej instytucji publicznej na obszarze rewitalizacji aranżować otwarte mikro-przestrzenie publiczne.

Wreszcie zdiagnozowanym zjawiskiem o charakterze funkcjonalno-przestrzennym jest nieodpowiadający potrzebom mieszkańców standard projektowania terenów rekreacyjnych i placów zabaw. Bardzo

brakuje głębszego przyjrzenia się specyficznym potrzebom różnych grup wiekowych i osób o różnym stanie sprawności. Dopiero po takim analitycznym i pogłębionym przyjrzeniu się potrzebom możliwe jest projektowanie uniwersalne.

Konkluzja 42. Należy włączyć grupy mieszkańców w różnym wieku, różnej sytuacji życiowej i zdrowotnej do wypracowania łódzkiego standardu przestrzeni rekreacyjnej dostosowanej do potrzeb łodzian, w szczególności – zgodnej ze standardami projektowania uniwersalnego i zasadami „przestrzeni przyjaznej seniorom".

2.2.2.4 Negatywne zjawiska techniczne

Na obszarze rewitalizacji określonym w Uchwale o wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji miasta Łodzi zidentyfikowano ponad 10 000 nieruchomości. Tylko 9% budynków mieszkalnych stanowi własność Miasta, a w dalszych 15% Miasto posiada udziały (są to m.in. budynki wspólnot mieszkaniowych).

Tab. 7. Zestawienie ilości budynków i lokali Strefy Wielkomiejskiej

Rodzaj zasobu:	BUDYNKI	LOKALE					
		MIESZKALNE		SOCJALNE			
Własność:		Ogółem:	Wyłączone z użytkowania	Ogółem:	wynajęte	wolne	Pomieszczenia tymczasowe
100% gmina	927	11613	1763	500	416	30	32
Wspólnoty z udziałem gminy	1508	19082	770	254	232	14	34
RAZEM:	**2435**	**30695**	**2533**	**754**	**648**	**44**	**66**

Źródło: Lokalny Program Rewitalizacji Łodzi 2020+. ZAŁOŻENIA

Z ogólnej liczby niemal 2,5 tys. budynków mieszkalnych pozostających w dyspozycji Miasta (stanowiących własność Miasta, Skarbu Państwa i własność wspólnot mieszkaniowych) prawie 26% było wyeksploatowanych w ponad 70%. Około siedemdziesięciu budynków zostało zakwalifikowanych do natychmiastowego wyłączenia z użytkowania, w tym 49 do rozbiórki. W dobrym stanie technicznym, o zużyciu poniżej 30% jest zaledwie 4% budynków należących do gminnego zasobu.

Według szacunkowych danych ilość pustostanów w granicach Rdzenia Strefy Wielkomiejskiej kształtuje się następująco:

- ok 4 500 budynków z rezerwami lokalowymi na cele mieszkalne (ok. 1/5 znajduje się w zasobie gminnym),
- ok. 200 całkowicie opuszczonych i nieużytkowanych budynków (ok. 1/4 w zasobie miejskim).

Łączna powierzchnia użytkowa pustostanów to ok. 4 mln m^2, dodatkowo w rejonie Strefy Wielkomiejskiej znajduje się ok. 1000 działek bez zabudowy („nieużytków" miejskich) o łącznej powierzchni

ok. 100 ha – prawie 8% Strefy Wielkomiejskiej[31]. W Rdzeniu Strefy Wielkomiejskiej znajduje się 8084 lokali komunalnych, 278 lokali socjalnych i 5 pracowniczych (na czas trwania stosunku pracy). Liczba zadłużonych lokali powyżej 3 miesięcy wynosi 1850. Niepokojąca jest także skala wyburzeń budynków w Strefie Wielkomiejskiej[32]. Niemal cały obszar rewitalizacji jest istotną koncentracją przestrzenną budynków komunalnych w stanie technicznym złym. Dotyczy to w szczególności budynków mieszkalnych, ale także – szczególnie w północnej i środkowej części obszaru – budynków niemieszkalnych.

Ryc. 23. Procentowe zużycie budynków: udział w całym zasobie komunalnym

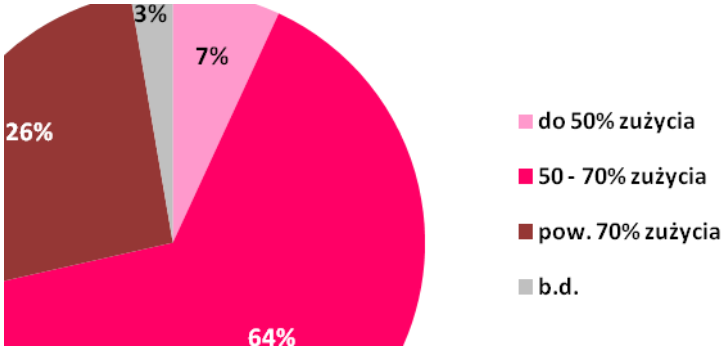

Źródło: Lokalny Program Rewitalizacji Łodzi 2020+. ZAŁOŻENIA

Budynki o złym stanie technicznym dominują głównie w obszarze Rdzenia Strefy Wielkomiejskiej, na Bałutach oraz w południowej części Strefy Wielkomiejskiej – w rejonie ulic Przybyszewskiego i Rzgowskiej. Brak danych dotyczących liczby pustostanów, należących do prywatnych właścicieli nie pozwala na precyzyjną analizę, jednak na podstawie obserwacji należy stwierdzić, iż ilość opuszczonych budynków stanowi istotny problem w śródmieściu. Przyczyną jest prawdopodobnie brak środków na przeprowadzenie remontu, działalność spekulacyjna, trudności w sprzedaży nieruchomości zabudowanej budynkiem objętym wpisem do ewidencji zabytków.

[31] Odsetka dla nowo wyznaczonego obszaru rewitalizacji jeszcze nie wyznaczono precyzyjnie, ale jest on szacowany na 8,2%

[32] Założenia Lokalnego Programu Rewitalizacji Miasta Łodzi 2020+

Ryc. 24. Stan techniczny budynków będących własnością gminy w części obszaru rewitalizacji wchodzącej w skład Strefy Wielkomiejskiej

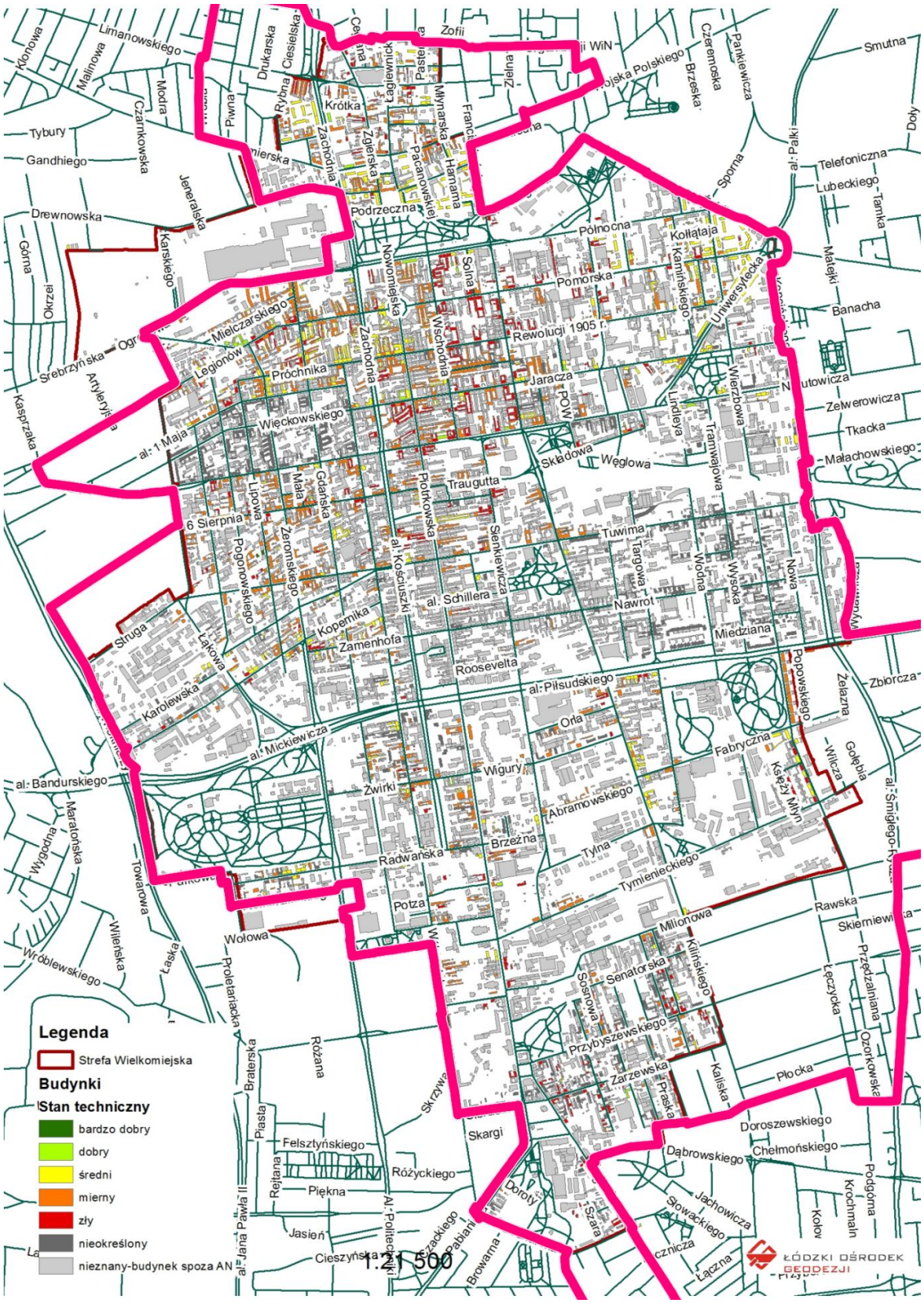

Źródło: Lokalny Program Rewitalizacji Łódź 2020. ZAŁOŻENIA

Ryc. 25. Komunalne budynki o zużyciu powyżej 70%: rozkład terytorialny

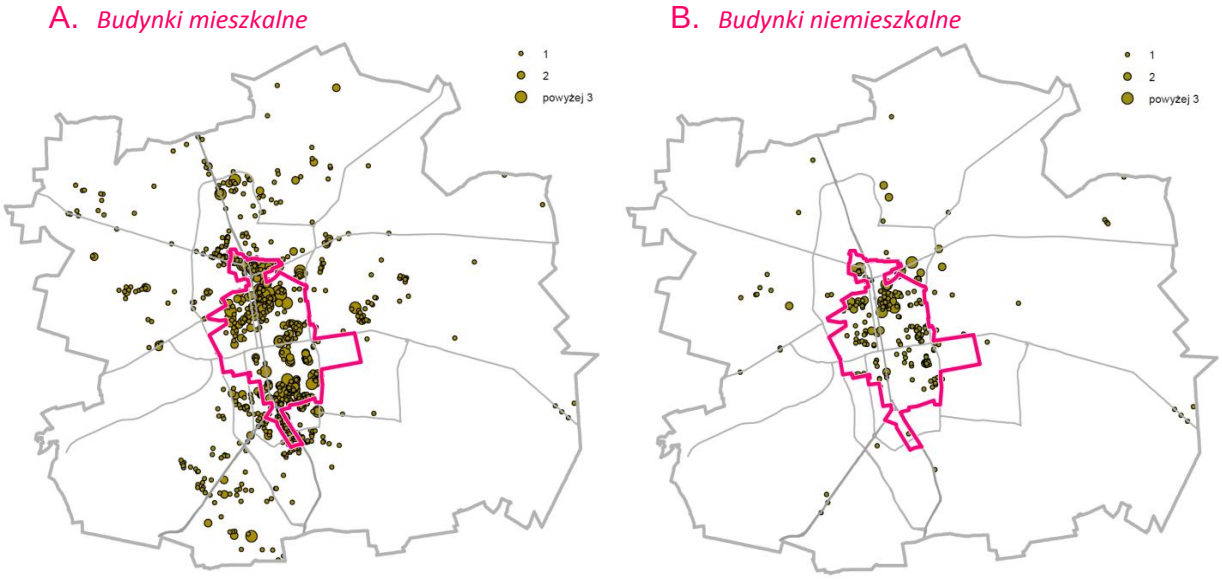

Źródło: dane CEIDG, przetworzone przez Łódzki Ośrodek Geodezji

Podsumowując: na stwierdzoną poprzednio koncentrację negatywnych zjawisk społecznych nakładają się zarówno **problemy gospodarcze** (w szczególności zła kondycja lokalnych przedsiębiorstw), **funkcjonalno-przestrzenne** (np. niska jakość przestrzeni publicznych, niewystarczająca infrastruktura społeczna i techniczna, niska jakość niektórych usług społecznych), jak i – w szczególności – problemy techniczne: zły stan budynków mieszkalnych i niemieszkalnych (w tym także budynków o istotnej wartości zabytkowej).

Konkluzja 43. Według badań „Jakość życia mieszkańców Łodzi i jej przestrzenne zróżnicowanie" (Uniwersytet Łódzki 2012) do osiedlania się w centrum Łodzi najbardziej zniechęca – obok złej jakości przestrzeni publicznych – **głęboka degradacja zabudowy.**

Istotna jest przy tym degradacja techniczna nie tylko budynków mieszkalnych, ale i usługowych, jak budynki oświaty, kultury i innych usług społecznych, współtworzące jakość obszaru zamieszkania. Poprawa musi następować kompleksowo, zarówno w zabudowie mieszkalnej, jak i usługowej, jednak to degradacja zabudowy mieszkalnej osiąga niewątpliwie większą skalę. Tu także istnieje większe zagrożenie, że sami właściciele (albo wieczyści dzierżawcy) nieruchomości nie będą w stanie udźwignąć kosztów ich remontów. Z drugiej strony remonty są niepowtarzalną okazją do faktycznego zaktywizowania wspólnot mieszkańców i skłonienia ich do zaaranżowania przy tej okazji przestrzeni wspólnych w podwórzach, na poddaszach, czy w przyziemiach.

Konkluzja 44. Wsparcie właścicieli nieruchomości w ich staraniach o podniesienie technicznego standardu budynków musi być uwarunkowane podjęciem przy tej okazji działań wspólnototwórczych: aranżowanie części przestrzeni na funkcje współużytkowane, służące zawiązaniu i umocnieniu autentycznej, a nie tylko formalnej wspólnoty sąsiedzkiej.

Bardzo znaczącym elementem nasilającym zjawiska kryzysowe jest – jak wspomniano wcześniej – niska emisja pochodząca z palenisk domowych, wynikająca z niepodłączenia mieszkań do sieci ciepłowniczej. Wiąże się to także z brakami infrastruktury przesyłowej.

Konkluzja 45. Długofalowo trzeba na obszarze rewitalizacji dążyć do likwidacji tradycyjnych indywidualnych źródeł ogrzewania na rzecz podłączania do sieci ciepła systemowego, gazowego czy też wykorzystania odnawialnych źródeł energii.

Skoro mowa o technicznych problemach z niewystarczającym uzbrojeniem obszaru rewitalizacji w instalacje sieciowe, to na pierwszy plan wysunie się w najbliższym czasie słabe wyposażenie w infrastrukturę teletechniczną, w tym – teleinformatyczną. Ten aspekt wyposażenia obszaru w sieć będzie w najbliższym czasie – a być może jest już obecnie – najważniejszym czynnikiem napędzającym lub osłabiającym lokalną gospodarkę.

Konkluzja 46. Należy zdecydowanie poprawić wyposażenie obszaru w niezbędną sieciową infrastrukturę teletechniczną, w tym w szczególności infrastrukturę teleinformatyczną oraz infrastrukturę teletransmisyjną monitoringu bezpieczeństwa.

Diagnoza wykazała także bardzo zły stan techniczny wielu ulic, a przy okazji –zbytnie ukierunkowanie dotychczasowych rozwiązań w drogownictwie na obsłużenie ruchu samochodów indywidualnych. Nie jest to rozwiązanie odpowiadające wyzwaniom jutra. Potrzebne są ulice zaprojektowane z myślą o ruchu pieszym i związanych z nim funkcjach kulturowych i rekreacyjnych, dalej – o rowerze, transporcie publicznym a dopiero na końcu o samochodzie indywidualnym.

Konkluzja 47. Poprawiając wyposażenie obszaru w infrastrukturę drogową trzeba poprawić bezpieczeństwo ruchu, ustanawiając preferencję dla ruchu pieszego, rowerowego i transportu publicznego oraz traktować ulicę jako przestrzeń kulturową, nie tylko techniczną.

2.3 Analiza lokalnych potencjałów obszaru rewitalizacji

Dotychczasowa analiza negatywnych zjawisk w obszarze rewitalizacji została zestawiona z analizą lokalnych potencjałów. Za potencjały obszaru uznano w szczególności:

- Kapitał kulturowy i potencjał dziedzictwa kulturowego,
- Potencjał aktywności gospodarczej,
- Potencjał aktywności obywatelskiej,
- Potencjał demograficzny.

2.3.1 Kapitał kulturowy

Kapitał kulturowy w przypadku Łodzi to w szczególności zasób chronionego dziedzictwa kulturowego składający się na wielokulturowy krajobraz miasta przemysłowego oraz specyficzne dziedzictwo awangardy artystycznej. Potencjał stanowi zarówno znakomita łódzka tradycja sztuki awangardowej, jak i obecność współczesnych twórców i inicjatyw artystycznych. Łódzkie inicjatywy kulturalne i przedsiębiorczość kreatywna związana z dizajnem, rzemiosłem, modą, filmem, multimediami i grafiką użytkową, ma cechy niepowtarzalności, niemożliwej do skopiowania w innym mieście.

Konkluzja 48. Swoiste creative milieu Łodzi, jej specyficzna atmosfera przesiąknięta duchem awangardy artystycznej, powinna być traktowana jako bardzo istotna część jej potencjału, sprzyjająca rozwojowi gospodarki kreatywnej.

Z kolei jeśli chodzi o zasób chronionego dziedzictwa kulturowego, to na poniższej mapie widać wyraźnie, że **kluczowa część potencjału kulturowego Łodzi koncentruje się w obszarze rewitalizacji.**

Ryc. 26. Identyfikacja dziedzictwa kulturowego, zabytków oraz dóbr kultury współczesnej

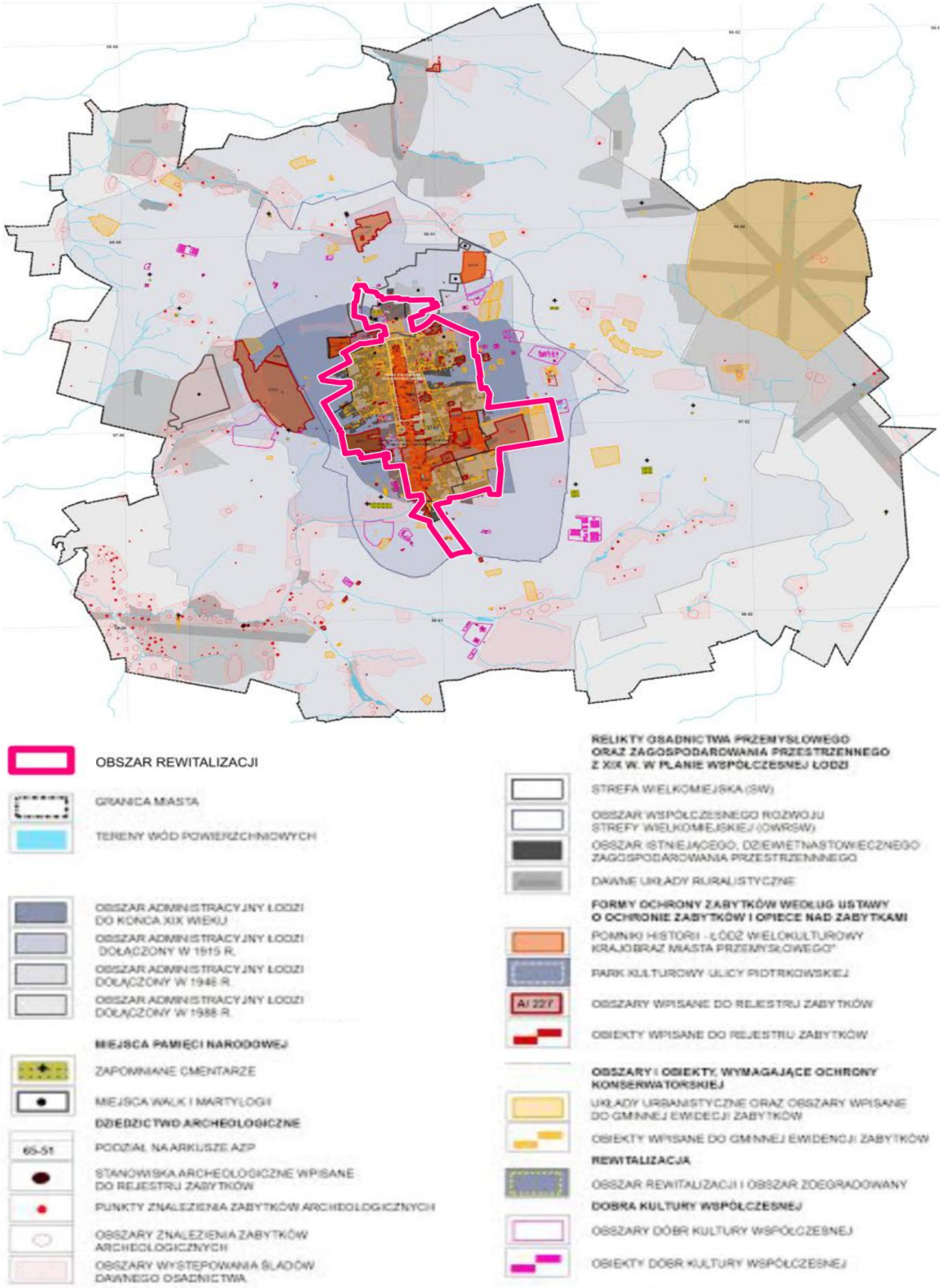

Źródło: Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Łodzi (projekt w trakcie opracowywania).
Opracowanie mapy: Miejska Pracownia Urbanistyczna

Jak czytamy w *Gminnym Programie Opieki nad Zabytkami Miasta Łodzi na lata 2014-2017*[33]:

> *„W skali całego kraju, Łódź stanowi najważniejszy i największy pod względem rozplanowania, kompletności i różnorodności form zabudowy zespół miejski, który ukazuje unikatowy krajobraz wielokulturowego Miasta ukształtowanego planistycznie i architektonicznie niemal całkowicie w okresie od początku XIX w. do wybuchu II wojny światowej. Prezentuje wybitne walory indywidualne m.in. jako najważniejszy historyczny ośrodek rozwoju przemysłu włókienniczego na ziemiach polskich, dorównując pod tym względem największym postindustrialnym miastom Europy."*
>
> *„Obiekty i obszary o największej wartości dla dziedzictwa kulturowego Łodzi, dokumentujące XIX-wieczny rozwój Miasta i okres międzywojenny, skoncentrowane są przede wszystkim na obszarze Strefy Wielkomiejskiej, której zwarta zabudowa śródmiejska zdominowana przez budynki mieszkalne wraz z obszarami poprzemysłowymi, decyduje obecnie o wyjątkowości Miasta w skali Polski, a także stanowi wyróżniający się historyczny krajobraz miejski na terenie Europy."*
>
> *„Miasto przetrwało II wojnę światową w dobrym stanie, ale radykalnie zmienił się przekrój jego mieszkańców (znacząca absencja dotychczasowej ludności głównie pochodzenia żydowskiego i niemieckiego, intensywny napływ i migracja ludności zewnętrznej w pierwszych latach powojennych). Co więcej, tuż po zakończeniu działań wojennych rozpoczął się proces nacjonalizacji łódzkiego przemysłu. Kamienice opuszczone przez prawowitych właścicieli były obejmowane zarządem komunalnym oraz zasiedlane ludnością napływającą do Miasta".*

Konkluzja 49. Zasób chronionego dziedzictwa kulturowego Łodzi składający się na wielokulturowy krajobraz miasta przemysłowego jest kluczowym potencjałem Łodzi.

Miasto zainwestowało w poprzednich latach istotne środki w remonty kamienic współtworzących łódzki wielokulturowy krajobraz miasta przemysłowego. Najwięcej środków zainwestowano w ramach wieloletniego programu remontów *Mia100 kamienic,* kontynuowanego następnie pod skorygowaną nazwą *Miasto Kamienic*.

W programie tym nie tylko wyremontowano kompleksowo wybrane kamienice miejskie, ale także zgromadzono bardzo istotny zasób wiedzy i doświadczenia instytucjonalnego w zakresie prowadzenia wielkoskalowych przedsięwzięć remontowych w obiektach zamieszkałych (kwestie przekwaterowań), a zarazem wpisanych do rejestru lub ewidencji zabytków.

[33] Uchwała Nr XCVI/2002/14 Rady Miejskiej w Łodzi z dnia 22 października 2014 r.

Wiedza ta, z uwagi na dbałość o komplementarność międzyokresową, zostanie wykorzystana obecnie i w następnych latach w procesie rewitalizacji Łodzi.

Należy uznać, że kapitał kulturowy Łodzi – szczególny zasób chronionego dziedzictwa kulturowego składającego się na wielokulturowy krajobraz miasta przemysłowego – przez swą wyjątkowość i skalę powinien być w programie rewitalizacji traktowany jako jeden z potencjałów kluczowych równolegle z potencjałem społecznym i gospodarczym.

2.3.2 Potencjał aktywności gospodarczej

Potencjał gospodarczy to działające w obszarze podmioty gospodarcze, szczególnie mikroprzedsiębiorstwa.

Ryc. 27. Działalność gospodarcza w obszarze rewitalizacji: rozkład terytorialny

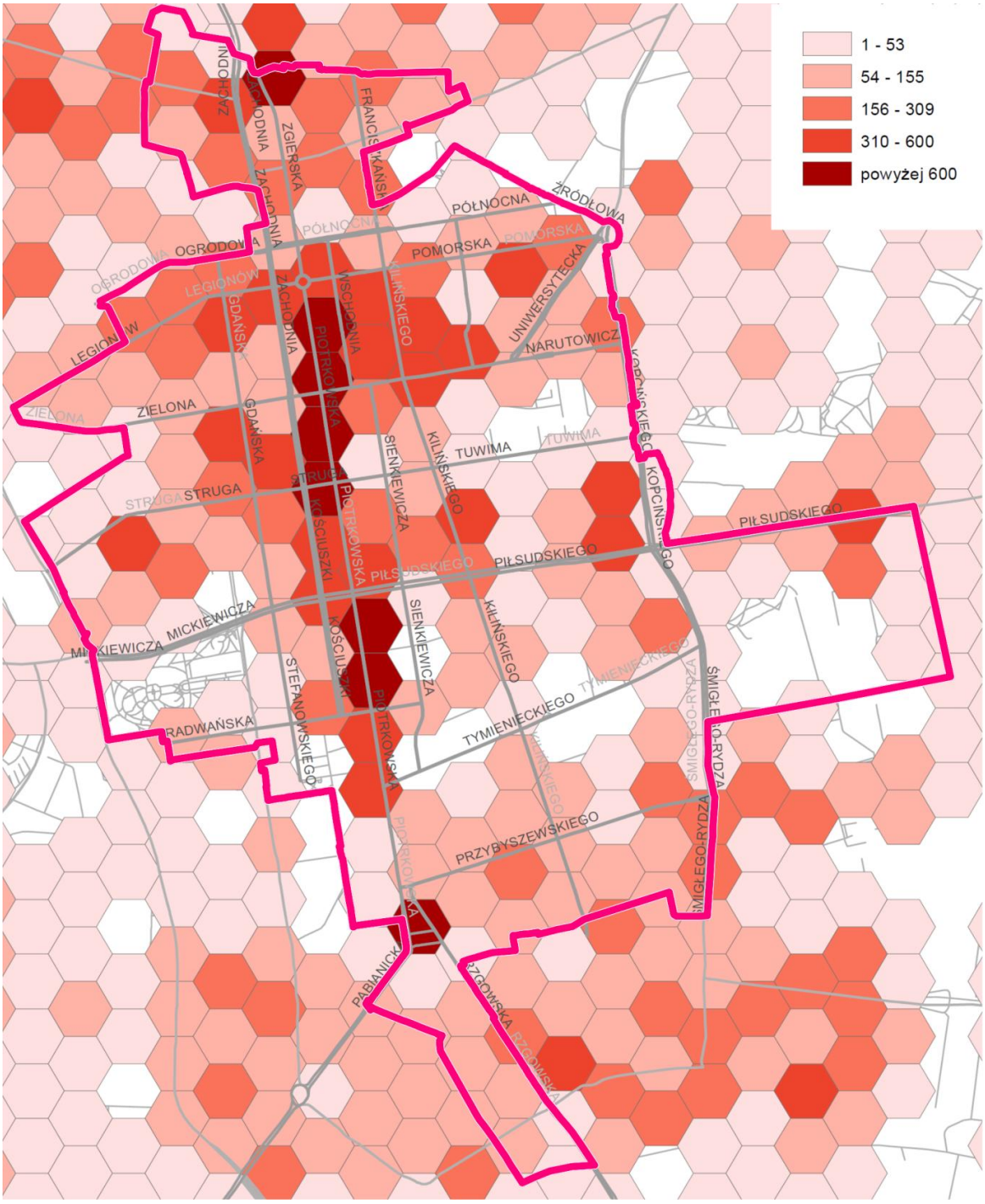

Źródło: dane CEIDG, przetworzone przez Łódzki Ośrodek Geodezji

Ryc. 28. Wyrejestrowania działalności gospodarczej w obszarze rewitalizacji: rozkład terytorialny

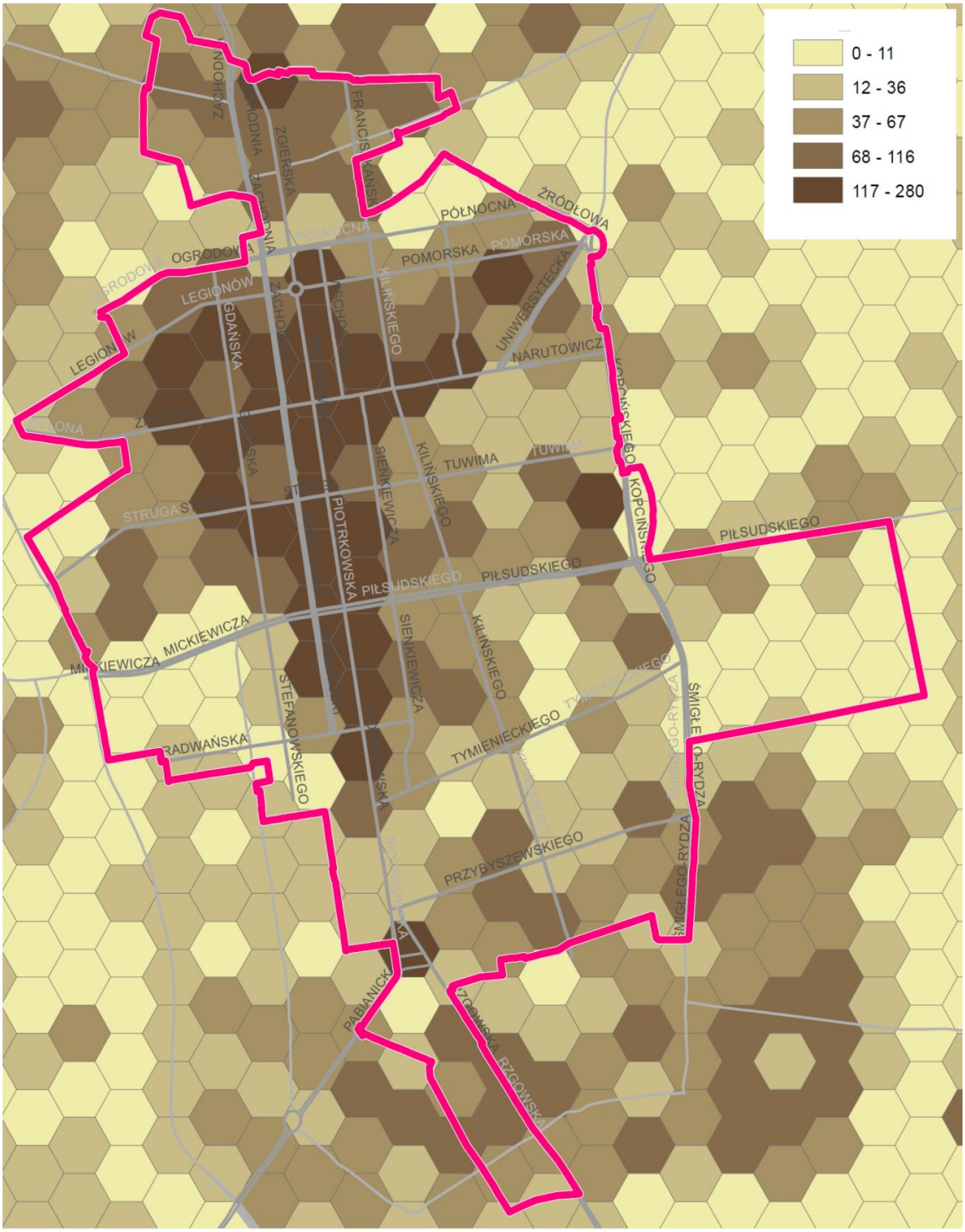

Źródło: dane CEIDG, przetworzone przez Łódzki Ośrodek Geodezji

O ile przedsiębiorstwa ogółem nie tworzą w obszarze rewitalizacji szczególnej koncentracji przestrzennej (za wyjątkiem jedynie osi ulicy Piotrkowskiej), o tyle już mikroprzedsiębiorstwa tworzą w obszarze bardzo wyraźną i rozległą koncentrację. **Mamy więc do czynienia z bardzo istotnym potencjałem lokalnym: doświadczeniem rynkowym i gotowością podejmowania ryzyka, a więc tymi elementami kapitału ludzkiego, które najtrudniej byłoby na tym obszarze wytworzyć od zera.**

2.3.3 Potencjał aktywności obywatelskiej

Potencjał aktywności obywatelskiej zostanie zdiagnozowany przez dwie wielkości: ilość organizacji pozarządowych oraz ilość wniosków do budżetu obywatelskiego składanych z obszaru rewitalizacji.

Ryc. 29. Składający wnioski do Budżetu Obywatelskiego: rozkład terytorialny

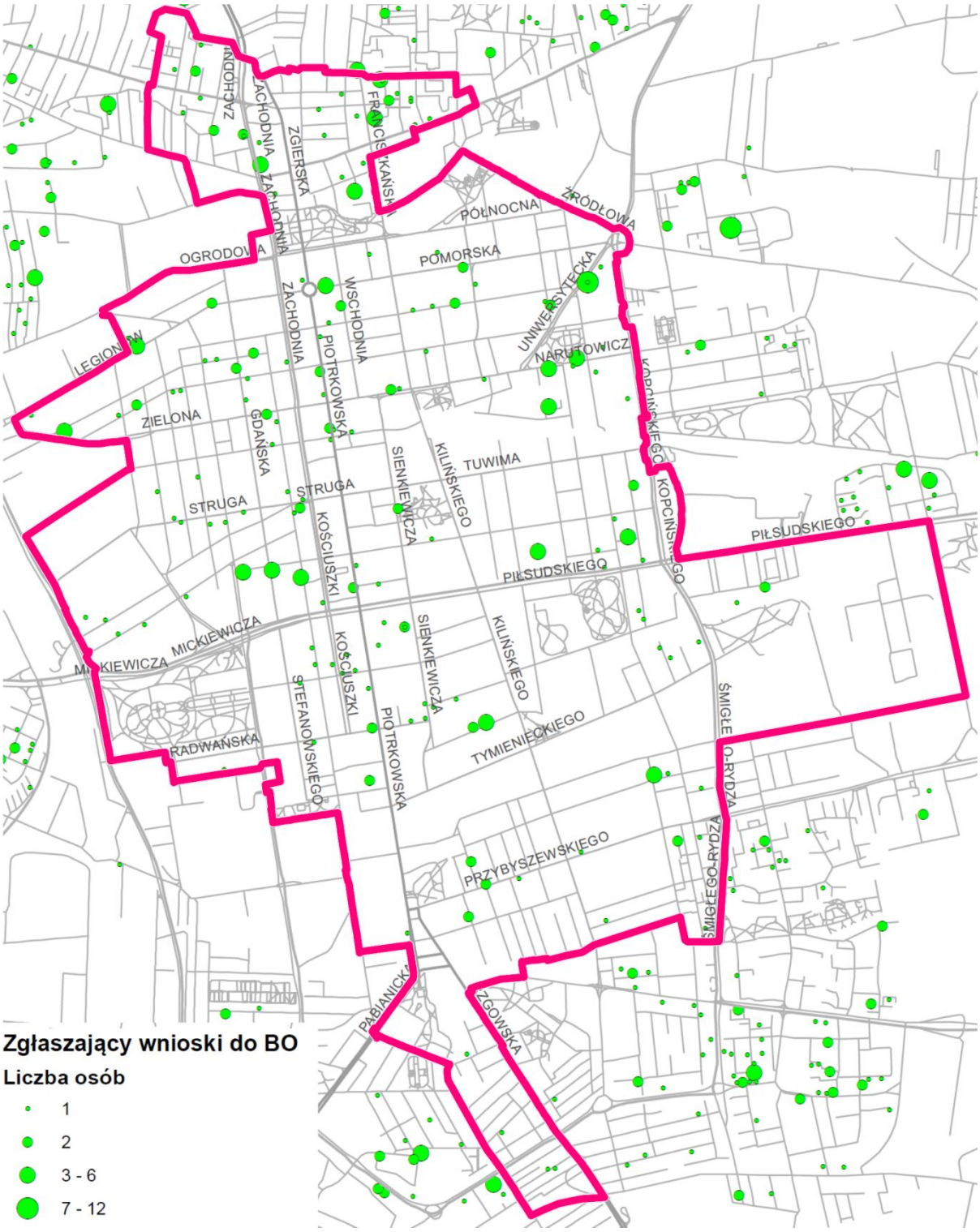

Źródło: dane CEIDG, przetworzone przez Łódzki Ośrodek Geodezji

Ryc. 30. Organizacje pozarządowe w obszarze rewitalizacji: rozkład terytorialny

Źródło: dane CEIDG przetworzone przez Łódzki Ośrodek Geodezji

Jak widać na mapach, pod względem wniosków składanych do budżetu obywatelskiego cały obszar rewitalizacji, a pod względem ilości organizacji – szczególnie jego północna i centralna część, są już obecnie obszarem aktywności obywatelskiej. **Należy uznać, że potencjał społecznej aktywności na tym obszarze jest zauważalny a nawet wyraźny. Jeżeli nawet nie ma podstaw aby uznać go za docelowo wystarczający, to w każdym razie jest z kim rozpoczynać pracę.**

2.3.4 Elementy potencjału demograficznego

Stereotyp na temat strefy wielkomiejskiej każe postrzegać ją jako dzielnicę demograficznie starą, zdominowaną przez seniorów (a więc – mniej aktywną, zdominowaną przez konserwatywny styl życia i zachowawcze wzorce konsumpcji). **Badania pokazują jednak zupełnie przeciwny obraz.**

Ryc. 31. Odsetek w populacji osób w wieku ponad 60 lat

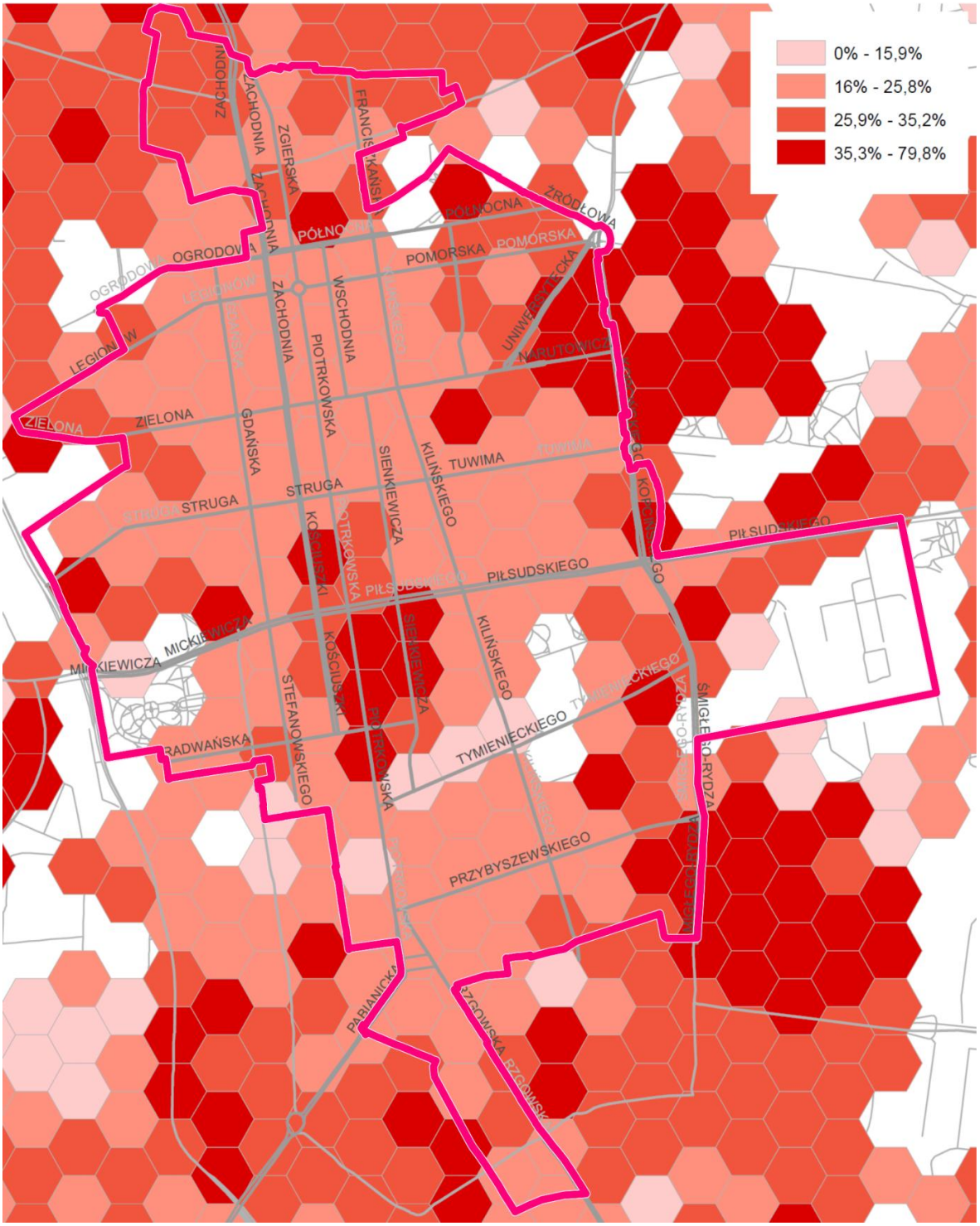

Źródło: dane Oddziału Ewidencji Ludności UM Łodzi, przetworzone przez Łódzki Ośrodek Geodezji

Udział seniorów w populacji jest – wbrew stereotypowemu postrzeganiu tego obszaru – nieco niższy, niż średnio w mieście. **Jest to więc obszar demograficznie młody**. Obecnie grupą nadreprezentowaną są dzieci i młodzież w przedziale wieku 8 – 25 lat. Jednak z kolei dzieci do lat siedmiu są grupą lekko niedoreprezentowaną. Perspektywiczność demograficzna populacji obszaru rewitalizacji nie jest więc obecnie trwała.

Należy również odnieść się w tym punkcie do szans jakie niesie ze sobą organizacja wystawy tzw. małego EXPO w 2022 roku, która będzie stanowiła dla całego Miasta istotny potencjał rozwojowy.

2.4 Zdiagnozowana skala i charakter potrzeb rewitalizacyjnych

2.4.1 Problemy – synteza

Szczegółowa diagnoza potwierdziła trafność wytyczenia obszaru rewitalizacji. Obszar rewitalizacji został zdiagnozowany jako objęty w całości[34] koncentracją powiązanych ze sobą problemów bezrobocia, ubóstwa, niskiego pomostowego kapitału społecznego[35] i niskiego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym. Problemy edukacyjne występują tu na poziomie szkoły podstawowej i gimnazjum. **Koncentracja negatywnych zjawisk społecznych jest więc faktem[36].**

Na tę koncentrację nakłada się szczególna skala wyzwań technicznych związanych ze złym stanem technicznym budynków i infrastruktury technicznej. Wyzwania funkcjonalno-przestrzenne są obecnie ogromne, lecz jednocześnie trudne do precyzyjnego oszacowania z uwagi na to, że w chwili opracowywania GPR trwa nadal proces definiowania funkcji obszarów (w ramach prac nad SUiKZP oraz program funkcjonalno – użytkowy (PF-U) dla ośmiu obszarów objętych priorytetowymi projektami Rewitalizacji Obszarowej Centrum Łodzi[37]). Problemy gospodarcze obszaru dotyczą w szczególności złej kondycji licznych mikroprzedsiębiorstw. W całym obszarze widoczne jest zjawisko prowadzenia drobnych działalności handlowych i usługowych na minimalnym poziomie rentowności, bez inwestowania

---

[34] Diagnoza potwierdziła występowanie kryzysu na całym obszarze zamieszkałym. Co zrozumiałe – bezpośrednimi miejscami kryzysu społecznego nie są tereny niezamieszkałe: parki, przestrzenie publiczne (okolice EC1 i Dworca Fabrycznego), czy teren po zabytkowej fabryce WiMa. Tereny te jednak zostały także włączone w obszar rewitalizacji jako spójne z nim funkcjonalnie i niezbędne dla zrealizowania celów rewitalizacji – podniesienia jakości życia na tym obszarze.

[35] Kapitał społeczny to sieć społecznych relacji zaufania, lojalności i solidarności. Pomostowy kapitał społeczny to sieć takich relacji z grupami społecznymi spoza własnego środowiska, w odróżnieniu od wiążącego kapitału społecznego, który jest siecią relacji wewnątrz własnego środowiska i na obszarze rewitalizacji okazuje się bardzo wysoki.

[36] Nie potwierdziło się natomiast podejrzenie szczególnie wysokiego zagrożenia przestępczością: w przeliczeniu na 1000 mieszkańców zagrożenia te są niższe, niż w innych częściach miasta (a należy pamiętać że spośród dużych miast w Polsce Łódź ma w ogóle jedne z niższych wskaźników przestępczości).

[37] Koncepcja Rewitalizacji Obszarowej Centrum Łodzi i wyznaczenia jej ośmiu obszarów zostanie wyjaśniona szczegółowo dalej, w podrozdziale 3.2.1.

w rozwój („gospodarka przetrwania"). Jednak sama gotowość do podejmowania działalności na tym obszarze jest nadal wyższa, niżw innych częściach miasta. Nieznany jest obecnie poziom *przedsiębiorczości* rozumianej jako postawa życiowa „bycia przedsiębiorczym", brania spraw w swoje ręce, wyznaczania sobie celów i podejmowania wyzwań. A taka postawa jest bazą sukcesu gospodarczego obszaru. W obszarze rewitalizacji stwierdzono także problem ekologiczny w postaci bardzo niepokojącego poziomu emisji CO_2 oraz pyłów pochodzących głównie z niskiej emisji (spalanie w paleniskach indywidualnych) i z transportu. Kryzys w łódzkim obszarze rewitalizacji ma więc charakter społeczny (z ubóstwem jako problemem kluczowym) oraz gospodarczy, ekologiczny, techniczny i funkcjonalno-przestrzenny.

Na koncentrację negatywnych zjawisk społecznych nakładają się równocześnie wszystkie zjawiska, wymienione w Ustawie o rewitalizacji w art.9., oraz wiele innych, takich jak chociażby katastrofalny stan obiektów zabytkowych i zespołów zabudowy historycznej.

2.4.2 Potencjały – synteza

Obszar rewitalizacji ma jednak także **kluczowe potencjały, na których można się oprzeć przeciwdziałając wyżej zdefiniowanemu kryzysowi**:

- **Kapitał kulturowy** tego obszaru jest unikalny w skali kraju i Europy. Swoisty *genius loci* związany z przeszłością wielokulturowego miasta przemysłowego i ośrodka awangardy artystycznej jest zasobem nie do skopiowania przez inne miasta, a więc – trwałą przewagą konkurencyjną Łodzi, wartą rozwijania. Dla realizacji celów rewitalizacji może on zostać wykorzystany w następujący sposób:
    - Dla aktywizacji gospodarczej obszaru rewitalizacji istotna jest – szczególnie w niektórych branżach (hotelowej, gastronomicznej, częściowo – kreatywnej, tradycyjnych rzemiosł itp.) – atrakcyjność położenia, „klimat miejsca", na który składa się kontekst urbanistyczny i zasób kapitału kulturowego w otoczeniu. Będziemy starali się o wykorzystanie kapitału kulturowego jako dźwigni rozwoju gospodarczego.
    - Poczucie dumy z miejsca zamieszkania, będące istotnym czynnikiem przywrócenia energii i aktywności na obszarze zdegradowanym, jest częściowo zależne od jakości otoczenia. Będziemy – korzystając z doświadczeń rewitalizacji Księżego Młyna - starali się wykorzystać kapitał kulturowy do odbudowania dumy mieszkańców z miejsca zamieszkania.
    - Poczucie tożsamości lokalnej jest potencjalnie jednym z najmocniejszych czynników przeciwdziałających trwałej emigracji najaktywniejszych osób (diagnoza Polityki Społecznej Łodzi). Będziemy starali się wykorzystywać kapitał kulturowy do budowania poczucia „zakorzenienia", osobistej więzi z miejscem, by zminimalizować uciekanie z obszaru rewitalizacji najaktywniejszych osób.
- Pomimo trudności gospodarczych obszar rewitalizacji jest nadal obszarem **intensywnej aktywności gospodarczej**, a optymizm rynku na tym terenie nie wygasł. Dla realizacji celów rewitalizacji ta aktywność może być wykorzystana w następujący sposób:

- Przedsiębiorcy aktywni w tej chwili na obszarze rewitalizacji będą pierwszymi beneficjentami różnych działań na rzecz sektora gospodarczego, a z kolei ich dobra opinia o zachodzących zmianach ma szanse przyciągnąć następnych.
- Planowane jest stopniowe oddawanie dodatkowej znacznej powierzchni na cele gospodarcze, co może zmienić ekonomikę utrzymania wielu nieruchomości w centrum Łodzi; w obecnym optymizmie gospodarczym widzimy szansę na powodzenie tego planu, przesłankę do stwierdzenia, że znajdą się najemcy i nabywcy tej powierzchni.

- Jest to **obszar intensywnej i stale rosnącej aktywności obywatelskiej**. Dla realizacji celów rewitalizacji może ona zostać wykorzystana w następujący sposób:
  - Znacząca część przedsięwzięć rewitalizacyjnych albo sama ma charakter działania miękkiego, którego naturalnym wykonawcą są organizacje obywatelskie, albo z kolei mają komplementarne przedsięwzięcia o takim charakterze; przy nich będzie wykorzystywany zdiagnozowany potencjał.
  - Aktywność obywatelska będzie też gwarantem rzetelnej ewaluacji GPR przez dodawanie do tej ewaluacji niezależnych opinii zewnętrznych.
- Wbrew stereotypowemu postrzeganiu analiza potwierdza, że **jest to obszar demograficznie względnie młody** (z czego oczywiście nie wynika, że nie należy na nim skupiać się na potrzebach seniorów; cała Łódź jest miastem bardzo intensywnie starzejącym się). Dla realizacji celów rewitalizacji demograficzna „młodość" obszaru rewitalizacji może zostać wykorzystana w następujący sposób:
  - Należy przyjąć, że osoby wychowujące dzieci są w ogóle bardziej skłonne do myślenia perspektywicznego, długofalowego i – co za tym idzie – bardziej zainteresowane strategiczną zmianą sytuacji obszaru; liczymy że w związku z takim potencjałem będzie łatwiej znaleźć aktywnych partnerów do różnych przedsięwzięć o charakterze strategicznym, oraz osoby samodzielnie podejmujące takie przedsięwzięcia.
  - Z kolei stosunkowo mniejszy udział seniorów w populacji obszaru rewitalizacji w porównaniu z innymi częściami miasta może ułatwić osiągnięcie takiej skali działań na rzecz tej grupy, w której niemal każdy senior z obszaru rewitalizacji jest bezpośrednim beneficjentem jakiegoś działania (co byłoby trudne w dzielnicy gdzie grupa seniorów jest dużo liczniejsza).
  - Jednak należy pamiętać, ze potencjał ten ma też pewne zdiagnozowane ograniczenie: najmłodsza część populacji (dzieci do lat 7) jest ponownie niedoreprezentowana w obszarze, co każe patrzeć z wielką ostrożnością na perspektywiczność potencjału demograficznego obszaru.

2.4.3 Zdiagnozowane potrzeby w zakresie przywracania spójności społecznej

Skala i charakter potrzeb w zakresie przezwyciężania negatywnych zjawisk społecznych i przywracania utraconej spójności społecznej zostały ocenione następująco:

1. Trzeba w centrum tworzyć lepsze zatrudnienie. Na całym obszarze rewitalizacji potrzebne są bodźce dla tworzenia zatrudnienia, lecz nie „jakiegokolwiek", ale – zatrudnienia wyższej jakości, w szczególności kobiet. Odrębnie potrzebne jest też wyciągnięcie ręki do bezrobotnych

zarejestrowanych w ewidencji urzędu pracy. Potrzebne jest bardzo zdecydowane wspieranie spółdzielczości socjalnej. Praca to nie tylko pieniądze na utrzymanie, ale także godność, źródło poczucia własnej wartości i motor poprawy swojej sytuacji.

2. Trzeba zdecydowanie zmniejszyć skalę narażenia na ubóstwo, a w szczególności – zahamować proces dziedziczenia ubóstwa: trzeba odbudowywać i wzmacniać sieć wzajemnego wsparcia w środowiskach dotkniętych ubóstwem. Potrzeba bardzo dużo różnorodnych form pracy z dziećmi i młodzieżą nakierowanych na przerwanie cyklu dziedziczenia ubóstwa. Niezbędne jest wpieranie wszelkich form animacji społecznej, w tym animacji kultury i sportu, oraz pobudzania do żywego uczestnictwa w życiu społecznym (w tym – aktywności kulturowych, ekologicznych, sportowych, edukacyjnych, prozdrowotnych i profilaktycznych) poprzez pracę animatorów w terenie. Potrzebne jest traktowanie problemu ubóstwa jako jednego z problemów węzłowych, splecionych jednak siecią współzależności z całą masą innych problemów. W tej sieci współzależności konieczne jest szerokie uwzględnianie profilaktyki społecznej.
3. Zdiagnozowano bardzo pilną potrzebę zwiększenia szans edukacyjnych młodych mieszkańców obszaru rewitalizacji, w szczególności na poziomie szkoły podstawowej i gimnazjum. Istnieje też potrzeba edukacji powszechnej i ustawicznej. Chodzi nie tyle o mechaniczne ukierunkowanie na wzmocnienie edukacji w układzie przedmiotów szkolnych, co poszukiwanie kierunków edukacji zwiększających szanse życiowe.
4. Trzeba budować wspólnotę łodzian wokół dobra wspólnego, wzmacniać tożsamość lokalną i poczucie związku z tą tożsamością, ale równolegle trzeba budować pomostowy kapitał społeczny – zapobiegającą efektowi getta sieć relacji przekraczających granice własnego środowiska społecznego, szczególnie wśród młodzieży.
5. Bezwzględnie należy zapobiegać eksportowaniu problemów społecznych poza obszar rewitalizacji: priorytetem musi być prawo powrotu na obszar każdego, kto został poza obszar czasowo przeniesiony w związku z remontami. Tworzenie nowego miksu społecznego nie może się odbywać inaczej, niż tylko w oparciu o dotychczasowych mieszkańców jako główny składnik tego miksu. Beneficjentami zmiany na lepsze muszą być także dotychczasowi użytkownicy bezumowni lokali w tym obszarze: faktyczni mieszkańcy obszaru rewitalizacji: należy poszukiwać formuły uregulowania z nimi najmu lokali zajmowanych dotychczas lub podobnych.

2.4.4 Potrzeby poprawy wizerunku centrum i odbudowania tożsamości lokalnej

Skala i charakter potrzeb w zakresie poprawy wizerunku centrum i odbudowania tożsamości lokalnej zostały ocenione następująco:

1. Bardzo ważne jest aby konsekwentnie budować wizerunek centrum Łodzi jako przestrzeni atrakcyjnej, żywej, kreatywnej, ciekawej i przyjaznej. W szczególności trzeba dbać o pełną wiedzę o planowanym przebiegu procesów rewitalizacyjnych wśród bezpośrednich mieszkańców obszaru, których procesy te mają dotyczyć. Warto kontynuować medialną kampanię promocyjną rewitalizacji rozpoczętą w Pilotażu: promować przedsięwzięcia rewitalizacyjne i zmiany zachodzące dzięki nim.
2. Bardzo ważne jest tworzenie przesłanek do odczuwania dumy z faktu zamieszkiwania w centrum Łodzi (obecnie niektóre obszary centrum mają opinię obszarów, w których wstyd jest mieszkać). Trzeba wprowadzać do centrum obiekty, wydarzenia i funkcje budujące prestiż: rozszerzać tu działalność wyższych uczelni, koncentrować wydarzenia kulturalne, naukowe, obywatelskie,

biznesowe i polityczne. Trzeba – szanując historyczny krajobraz kulturowy Łodzi – mądrze rozwijać go o wątki współczesne i zorientowane w przyszłość.

3. Trzeba wykorzystać starania Łodzi o EXPO 2022 do wypracowania trwałych korzyści dla miasta. Należy prowadzić działania promujące Łódź na arenie międzynarodowej w kontekście prowadzonej tu rewitalizacji (Łódź – miasto rewitalizowane modelowo). Trzeba planować aranżację terenu Wystawy EXPO International 2022 oraz modelu transportowego zdolnych obsłużyć wydarzenie światowej skali, mając na uwadze długofalową przydatność struktur i funkcji dla mieszkańców Miasta.

2.4.5 Potrzeby w zakresie pobudzania przedsiębiorczości i ożywienia gospodarczego

Skala i charakter potrzeb w zakresie pobudzania przedsiębiorczości zostały ocenione następująco:

1. Potrzebne są nowe zróżnicowane przestrzenie dla działalności gospodarczej. Trzeba też tworzyć warunki dla ożywiania gospodarczego wnętrz kwartałów: wspierać ożywianie parterów w oficynach, innych powierzchni i obiektów. Należy wspierać zagospodarowywanie obiektów pofabrycznych na działalność gospodarczą: powierzchnie biurowe, usługowe, produkcyjne lub handlowe.
2. Należy wspierać inkubatory, klastry i sieci współpracy przedsiębiorców. Trzeba planować i wspierać tematyzację przestrzeni miejskiej: terytorialne zagęszczenia i skupiska działalności o podobnym lub uzupełniającym się charakterze, np. skupiska działalności gastronomicznej, tradycyjnych rzemiosł, usług kreatywnych, usług rekreacyjno-lifestylowo-prozdrowotnych, kwartały tematyczne itd.
3. Potrzebne jest wspieranie przedsiębiorców z branży kreatywnej oraz tradycyjnych rzemiosł.
4. Należy wspierać inicjatywy polegające na przestrzennym koncentrowaniu oferty kreatywnej i unikatowej oraz tradycyjnej działalności rzemieślniczej w określonych częściach obszaru rewitalizacji, w tym wspieranie nauki młodych adeptów rzemiosł oraz osób przekwalifikowujących się do wykonywania tradycyjnych rzemiosł. Rozwijać postawę przedsiębiorczą, szczególnie wśród dzieci i młodzieży.
5. Bardzo ważne jest, aby kreować postawy przedsiębiorcze wśród dzieci i młodzieży. „Przedsiębiorczość" to nie tylko 'prowadzenie przedsiębiorstwa' ale także postawa bycia przedsiębiorczym, samosterowność, gotowość do wyznaczania sobie celów i podejmowania ryzyka.
6. Trzeba budować spójne systemy identyfikacji wizualnej i reklamy, inicjować wzbogacanie przestrzeni miejskiej o dobrze zaprojektowany system szyldów i reklam, trafnie wkomponowany w krajobraz kulturowy Łodzi.
7. Jest także konieczne oddziaływanie na rzecz nowoczesnych branż gospodarki, i synergii z nauką.

2.4.6 Potrzeby w zakresie poprawy jakości obszaru zamieszkania

Skala i charakter potrzeb w zakresie poprawy jakości obszaru zamieszkania są następujące:

1. Bardzo pilną potrzebą jest poprawa standardu technicznego miejsc zamieszkania (remonty). Trzeba wspierać właścicieli w ich staraniach o podniesienie technicznego standardu mieszkań i części wspólnych budynków. Jednak musi się to odbywać ze szczególnym ukierunkowaniem na działania wspólnoto twórcze: aranżowanie części przestrzeni, np. poddaszy, podwórek, kondygnacji podziemnych itd. na funkcje współużytkowane, służące zawiązaniu i umocnieniu autentycznej, a nie tylko formalnej wspólnoty sąsiedzkiej. Trzeba też sprzyjać

termomodernizacji budynków i podniesieniu ich ogólnej efektywności energetycznej. Trzeba poprawić wyposażenie w sieciową infrastrukturę ciepłowniczą. W obiektach zabytkowych oprócz typowych prac budowlanych niezbędne są prace konserwatorskie, restauratorskie.

2. Bardzo ważne jest, aby powstawały przestrzenie publiczne i półpubliczne (parapubliczne) aranżowane z udziałem mieszkańców: chodzi tu o przestrzenie w sensie formalnym prywatne np. w podwórzach i wnętrzach kwartałów, jednak z zapewnionym otwartym dostępem i funkcjonujące jak przestrzeń publiczna; przestrzenie takie są szczególnie pożądane we wnętrzach kwartałów z uliczkami bądź ciągami pieszymi łączącymi przeciwległe ulice.
3. Trzeba włączać mieszkańców w kształtowanie takich przestrzeni wspólnych jak: place, skwery, woonerfy (podwórce miejskie), trakty piesze, parki, zielone enklawy, kameralne miejsca wypoczynku i spotkań, wkomponowane pomiędzy funkcje techniczne przestrzeni miejskiej. Trzeba wytwarzać przestrzenie publiczne wokół instytucji samorządowych świadczących usługi publiczne: przedszkoli, szkół, bibliotek i ich filii, jednostek administracyjnych itd.
4. Koniecznie trzeba włączyć mieszkańców w różnym wieku, różnej sytuacji życiowej i zdrowotnej do wypracowania łódzkiego standardu przestrzeni rekreacyjnej dostosowanej do potrzeb łodzian, w szczególności – zgodnej ze standardami projektowania uniwersalnego i zasadami „przestrzeni przyjaznej seniorom".
5. Trzeba poprawić wyposażenie obszarów zamieszkania w infrastrukturę drogową z uwzględnieniem preferencji dla ruchu pieszego, rowerowego oraz transportu publicznego oraz z uwzględnieniem traktowania ulicy jako przestrzeni kulturowej, a nie tylko technicznej. Trzeba dostosowywać przestrzeń pieszą do zmian klimatycznych; należy stworzyć dostęp do zieleni: miejsc zacienionych i przewietrzanych oraz w możliwie największym stopniu lokalizować źródła wody w formie m.in. fontann płaskich, zdrojów ulicznych, etc. Zadbać o inne elementy dostosowania obszaru rewitalizacji do zmian klimatycznych.

6. Trzeba wyznaczyć na poziomie planów miejscowych lokalizację w Łodzi przedsięwzięć społecznego budownictwa czynszowego (celu publicznego). Budownictwo to powinno być realizowane w różnych konstrukcjach formalnych m.in. poprzez wykorzystanie spółek miejskich.

3 CZĘŚĆ PLANISTYCZNA

Część planistyczna programu rewitalizacji jest odpowiedzią na wyniki przeprowadzonej diagnozy. Nie jest ona jednak odpowiedzią bierną: w wielu aspektach nie ogranicza się do tego, co niejako automatycznie wynika z diagnozy problemów, lecz – opierając się o zdiagnozowany potencjał – wychodzi naprzeciw wyzwaniom, podejmując przedsięwzięcia prewencyjne i wyprzedzając powstawanie problemów możliwych do przewidzenia w przyszłości. **Niniejszy program ma więc za swe źródło – oprócz oparcia na diagnozie – wizję, która jest zakotwiczona w przyszłości.**

3.1 Wizja i cele rewitalizacji

Ustawa w art. 15 ust 1 pkt. 3 i 4 stanowi, że gminny program rewitalizacji zawiera w szczególności opis **wizji stanu obszaru po przeprowadzeniu rewitalizacji**, a także **cele rewitalizacji** oraz odpowiadające im **kierunki działań** służące eliminacji lub ograniczeniu zdiagnozowanych poprzednio negatywnych zjawisk społecznych i powiązanych z nimi problemów gospodarczych, przestrzenno-funkcjonalnych i technicznych. Wizja i uporządkowany system celów rewitalizacji powinny stanowić spójną całość w tym sensie, że każdy z celów rewitalizacji musi w sposób czytelny i nie budzący wątpliwości przyczyniać się do realizacji określonego fragmentu wizji oraz – wizji jako całości.

3.1.1 Opis wizji stanu obszaru po przeprowadzeniu rewitalizacji

Punktem wyjścia do opracowania niniejszej wizji była wizja zawarta w dokumencie „Lokalny Program Rewitalizacji Łodzi 2020+. ZAŁOŻENIA", w którym nie sformułowano wprawdzie celów rewitalizacji, ale sformułowano pierwszą wersję wizji stanu po pomyślnym zrealizowaniu rewitalizacji. W niniejszym Programie wizja ta została znacznie rozwinięta i uszczegółowiona. Ponieważ proces rewitalizacji z istoty ma charakter ciągły i wieloletni, zdecydowano się sformułować nie tyle wizję statycznego stanu po zrealizowaniu wszystkich celów rewitalizacji[38], co wizję „procesu w toku", na którą składają się zrealizowane etapy i jasna perspektywa etapów kolejnych.

Niniejszy GPR ma *de facto* perspektywę długoterminową (rok 2026), a więc przekracza dość znacznie horyzont *Strategii Zintegrowanego Rozwoju Łodzi 2020+*, w której zadeklarowano następującą wizję:

> *Przyjazne, twórcze i dynamiczne Miasto zrównoważonego rozwoju o konkurencyjnych warunkach życia, pracy i inwestowania, wykorzystujące historyczny, infrastrukturalny i kreatywny potencjał.*

Wizja niniejszego GPR, dotycząca perspektywy 2026+, uszczegóławia powyższą wizję dla samego obszaru rewitalizacji, ale też przekracza ją w niektórych elementach z uwagi na dłuższy horyzont.

[38] Nie byłoby to w praktyce możliwe, ponieważ niektóre cele rewitalizacji mają charakter aproksymatywny: są nie tyle zamkniętymi stanami rzeczy, jakie mają zostać osiągnięte, co – swego rodzaju idealnymi modelami, „punktami na horyzoncie" wytyczającymi kierunek ciągłego dążenia miasta Łodzi.

WIZJA OBSZARU REWITALIZACJI 2030:

*W roku 2030 na **obszarze rewitalizacji** panuje powszechne poczucie trwającego ożywienia i stopniowego odradzania się centrum Łodzi, które staje się przyjazną przestrzenią do życia, dobrym miejscem zamieszkania i przedmiotem dumy łodzian. Serce miasta – Strefa Wielkomiejska - bije znów mocno.*

Została odtworzona i wzmocniona spójność społeczna, przede wszystkim przez tworzenie i utrwalanie więzi sąsiedzkich i mnogość oddolnych mikro-inicjatyw. Zjawisko wykluczenia społecznego – choć nie znikło – jest dobrze rozpoznane i cały czas mądrze ograniczane. Radykalnie wzmocniła się zaradność gospodarcza i społeczna mieszkańców. Stale rośnie liczba przedsięwzięć indywidualnych i wspólnych. Wśród łodzian odrodziło się poczucie, że małe sukcesy też się liczą i są doceniane. Społeczeństwo powoli bogaci się.

Odtworzył się patriotyzm łódzki, a w jego ramach – mikro-patriotyzmy poszczególnych ulic, kwartałów i podwórek. Sieć instytucji i publicznych i obywatelskich sprzyja powstawaniu oddolnych inicjatyw. Otoczenie pięknieje nie tylko dzięki wielkim inwestycjom publicznym, ale także – a może przede wszystkim – dzięki odbudowanej zaradności i inicjatywie samych mieszkańców. Powszechnie odczuwana jest kreatywna atmosfera, która udziela się coraz większej ilości ludzi. Łódź rzeczywiście kreuje. Kreatywność jest doceniana, a rynek jest gotów płacić za nią coraz więcej.

Wskutek zachodzących zmian – szczególnie od czasu zakończenia światowej wystawy EXPO 2022, która okazała się wielkim sukcesem Łodzi – obszar stał się atrakcyjny pod względem zamieszkania i inwestowania. W obszarze rewitalizacji osiedlają się nowi mieszkańcy i przybywają nowi użytkownicy, zachęceni niepowtarzalną atmosferą tego obszaru, którą przez ostatnie lata – wykorzystując potencjał dziedzictwa historycznego – stworzyli sami łodzianie. Ożywia się przestrzeń publiczna, powstają w niej – z udziałem mieszkańców – miejsca spotkań, w których umacnia się poczucie wspólnoty.

Partery wyremontowanych kamienic zapełniają się sklepami i lokalami usługowymi, miejscami kultury i przestrzeniami aktywności obywatelskiej zaspokajającymi potrzeby mieszkańców. W wielu kamienicach działają pracownie artystów, świetlice dla dzieci, młodzieżowe kluby i sąsiedzkie miejsca spotkań.

Władze miejskie czuwają, aby nowe inwestycje w obszarze rewitalizacji uzupełniały nadane jej funkcje i przyczyniały się do poprawy jakości życia mieszkańców, a nie konkurowały z nimi. Wszystkie te czynniki wpływają pozytywnie na zmianę wizerunku: Łódź jest powszechnie postrzegana jako miasto rozwijające się w sposób zrównoważony, planujące swój rozwój z mieszkańcami i dla mieszkańców.

Powszechnie doceniana jest niepowtarzalna atmosfera Łodzi – miasta przedsiębiorczego, otwartego na różnorodność społeczną, kreatywnego i tętniącego żywą kulturą, w którym unikatowe dziedzictwo architektury przełomu XIX i XX wieku jest pożądanym w Europie tłem dla kreatywnych mieszkańców i gości.

W Europie pojawia się moda na osiedlanie się w Łodzi.

3.1.2 Misja Gminnego Programu Rewitalizacji

Misja to generalna wartość, do której dążenie jest niezmiennym celem samorządu miasta Łodzi w perspektywie długoletniej. Misja rewitalizacji miasta Łodzi musi stanowić inspirującą odpowiedź na zdefiniowane problemy w długoterminowej perspektywie rozwoju, wskazując na korzyści oczekiwanych przemian płynące dla wszystkich mieszkańców.

Misja rewitalizacji Łodzi:

WYZWOLIĆ POTENCJAŁ CENTRUM ŁODZI I JEGO MIESZKAŃCÓW

Rozumiemy tę misję następująco:

- Łódź będzie wyciągać pomocną dłoń do każdego kto znalazł się w trudnej sytuacji życiowej i stwarzać szanse na udział w pozytywnych efektach procesu rewitalizacji.
- Łódź będzie aktywnie wspierać rozwój przedsiębiorczości mieszkańców, którzy coraz chętniej będą chcieli brać sprawy zawodowe we własne ręce.
- Łódź przywróci dumę z zamieszkiwania w centrum, zmieni je w obszar inspirujący.
- Łódź będzie utrwalać wśród mieszkańców poczucie wspólnoty i współodpowiedzialności za własne miasto.
- Łódź zmieni przestrzenie martwe i opuszczone w miejsca tętniące życiem miejskim.
- Łódź dołączy do największych atrakcji turystycznych kraju jako kreatywna przestrzeń miejska stworzona na unikatowej w skali Europy poprzemysłowej zabudowie mieszkalnej, rezydencjonalnej i pofabrycznej.
- Łodzianie są postrzegani w kraju i na świecie jako społeczność przyjazna różnorodności kulturowej, żyjąca z poszanowaniem środowiska naturalnego, kreatywna i przedsiębiorcza a przede wszystkim solidarna i dbająca o słabszych.
- Dziedzictwo architektury i urbanistyki przełomu XIX i XX wieku, zostanie docenione i wykorzystane we współczesnych działaniach będąc powodem do dumy i fundamentem tożsamości lokalnej.

Tak rozumiemy misję rewitalizacji Łodzi „WYZWOLIĆ POTENCJAŁ CENTRUM ŁODZI I JEGO MIESZKAŃCÓW".

3.1.2.1 Hasło promocyjne rewitalizacji – promocyjne sformułowanie misji

W sensie zadaniowym formułujemy misję w sposób postulatywny: WYZWOLIĆ POTENCJAŁ CENTRUM ŁODZI I JEGO MIESZKAŃCÓW. Jednak dla celów promocyjnych oraz tworzenia przekazu komunikacyjnego będzie używane równolegle hasło promocyjne „ŁÓDŹ REWITALIZUJE". Oba sposoby sformułowania misji są **tożsame co do treści**, różnią się jedynie zakresami użycia:

- w zastosowaniach zarządczych i operacyjnych używa się postulatywnego sformułowania misji WYZWOLIĆ POTENCJAŁ CENTRUM ŁODZI I JEJ MIESZKAŃCÓW,

- natomiast w sferze promocji celów rewitalizacji częściej będzie używane sformułowanie-hasło „ŁÓDŹ REWITALIZUJE", które dobrze promuje samo pojęcie rewitalizacji, a ponadto jest spójne z hasłami *Łódź kreuje* czy *Łódź włącza*.

3.1.3 Struktura celów rewitalizacji

W myśl ustawy (art. 15 ust 1 pkt. 4) **cele rewitalizacji** powinny być wybrane tak, aby implikowały następnie kierunki działań służących eliminacji lub ograniczeniu negatywnych zjawisk ujawnionych w diagnozie. Przeciwdziałanie negatywnym zjawiskom powinno z kolei polegać na wykorzystaniu potencjałów zidentyfikowanych w drugiej części diagnozy.

3.1.3.1 Przyjęty układ celów rewitalizacji

W niniejszym Programie definiuje się cztery podporządkowane misji cele strategiczne, oraz strukturę celów operacyjnych podporządkowanych celom strategicznym. Struktura celów jest więc *de facto* trójstopniowa: *misja – cele strategiczne – cele operacyjne.*

Układ misji i celów strategicznych Programu należy traktować jako stały w całym okresie jego obowiązywania. W miarę możliwości powinien on także być utrzymany w kolejnym programie opracowywanym na okres po 2026 roku. Natomiast cele operacyjne mogą być dołączane do Programu (lub wykreślane z Programu po ich ewentualnym zrealizowaniu) w trybie śródokresowej aktualizacji GPR.

Ryc. 32. Ideowy schemat struktury celów rewitalizacji Łodzi

Opracowanie własne

Struktura przyjętych w niniejszym GPR **czterech celów strategicznych** i podporządkowanych im **dwudziestu jeden celów operacyjnych** przedstawia się następująco:

Cel strategiczny 1. **UZYSKAĆ SPÓJNOŚĆ SPOŁECZNĄ**

Cel operacyjny 1.1. *Tworzyć bodźce dla lepszego zatrudnienia.*

Cel operacyjny 1.2. *Zmniejszyć skalę narażenia na ubóstwo, zahamować proces dziedziczenia ubóstwa, w tym – poprzez animację społeczną.*

Cel operacyjny 1.3. *Zwiększyć szanse edukacyjne młodych mieszkańców obszaru rewitalizacji.*

Cel operacyjny 1.4. *Budować wspólnotę łodzian wokół dobra wspólnego.*

Cel operacyjny 1.5. *Zapobiegać segregacji przestrzennej, tworzyć zróżnicowaną społeczność na obszarach rewitalizowanych.*

Cel operacyjny 1.6. *Budować pomostowy kapitał społeczny.*

Cel operacyjny 1.7. *Zapobiegać eksportowaniu problemów społecznych poza obszar.*

Cel strategiczny 2. **ZMIENIĆ DZIĘKI REWITALIZACJI WIZERUNEK MIASTA I JEGO CENTRUM**

Cel operacyjny 2.1. *Budować wizerunek centrum Łodzi jako przestrzeni atrakcyjnej, żywej, kreatywnej, ciekawej i przyjaznej.*

Cel operacyjny 2.2. *Tworzyć przesłanki do odczuwania dumy z centrum Łodzi przez uznanie wartości architektury przełomu XIX i XX wieku oraz wprowadzanie do centrum projektów budujących prestiż obszaru.*

Cel operacyjny 2.3. *Stopniowo uspójniać i wzbogacać krajobraz kulturowy obszaru jako fundament tożsamości lokalnej.*

Cel operacyjny 2.4. *Budować spójność między rewitalizacją a staraniami Łodzi o EXPO 2022.*

Cel strategiczny 3. **OŻYWIĆ LOKALNĄ PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ**

Cel operacyjny 3.1. *Tworzyć przestrzenie dla działalności gospodarczej.*

Cel operacyjny 3.2. *Wspierać synergię przedsiębiorczości.*

Cel operacyjny 3.3. *Wspierać inicjatywy lokalnych przedsiębiorców, w tym przedsiębiorców z branży kreatywnej oraz tradycyjnych rzemiosł.*

Cel operacyjny 3.4. *Rozwijać postawę przedsiębiorczą, szczególnie wśród dzieci i młodzieży.*

Cel operacyjny 3.5. *Budować spójne systemy identyfikacji wizualnej i reklamy.*

Cel strategiczny 4. **OŻYWIĆ OBSZAR ZAMIESZKANIA**

Cel operacyjny 4.1. *Poprawić standard techniczny budynków mieszkalnych i usługowych w obszarze zamieszkania.*

Cel operacyjny 4.2. *Promować powstawanie przestrzeni publicznych i półpublicznych aranżowanych z udziałem mieszkańców.*

Cel operacyjny 4.3. *Poprawić wyposażenie obszarów zamieszkania w niezbędną sieciową infrastrukturę techniczną.*

Cel operacyjny 4.4. *Tworzyć konsekwentną preferencję dla ruchu pieszego z uwzględnieniem dostosowania do zmian klimatycznych.*

Cel operacyjny 4.5. *Rozwijać w Łodzi społeczne budownictwo czynszowe.*

3.1.4 Przyjęte kierunki działań odpowiadających celom rewitalizacji

Ustawa – w art. 15 ust. 1 pkt. 4 – wskazuje jako obowiązkowy element programu rewitalizacji – **kierunki działań** służących eliminacji lub ograniczeniu zdiagnozowanych wcześniej negatywnych zjawisk, **ściśle odpowiadające przyjętym celom rewitalizacji**. Toteż w niniejszym Programie kierunki działań zostały opisane właśnie w układzie celów rewitalizacji.

Cel strategiczny 1. **UZYSKAĆ SPÓJNOŚĆ SPOŁECZNĄ**

W myśl definicji stosowanej przez Radę Europy *spójność społeczna* to zdolność społeczeństwa do zapewnienia dobrobytu wszystkim swoim członkom, zminimalizowania różnic i uniknięcia społecznej polaryzacji. W praktyce istotą spójności spo-

łecznej jest budowanie takich relacji społecznych, aby naturalna różnorodność wzbogacająca społeczeństwo nie przeradzała się w bolesne podziały generujące nieufność i wrogość między grupami społecznymi a nawet w segregację społeczną.

Kierunek działania: w ramach 1 celu skupiają się działania ukierunkowane na: zmniejszenie bezrobocia i zwiększanie liczby trwałych miejsc pracy dobrej jakości, przeciwdziałanie ubóstwu i jego dziedziczeniu, wyrównywanie szans edukacyjnych, budowanie zaangażowania obywatelskiego w dobro wspólne oraz pomostowego kapitału społecznego. Uszczegółowienie kierunków działań jest przypisane do poszczególnych celów operacyjnych.

Cel operacyjny 1.1. *Tworzyć bodźce dla lepszego zatrudnienia.*

Kierunki działania:

- Wspierać aktywizację zawodową, poprzez zlecanie podmiotom ekonomii społecznej w trybie bezprzetargowym – zgodnie z ustawą o rewitalizacji, zadań w ramach procesu rewitalizacji, takich jak: prace porządkowe, utrzymanie zieleni itp. Wspierać zlecanie podmiotom ekonomii społecznej niektórych zadań integrujących społeczność lokalną.
- Wspierać tworzenie trwałego zatrudnienia wysokiej jakości, w szczególności zatrudnienia dla kobiet, między innymi poprzez wspieranie programów budowania wśród łodzianek i łodzian kompetencji poszukiwanych w sektorze IT, (w tym – kompetencji programistycznych i front-endowych)[39]. Kierunek ten jest komplementarny problemowo z trzecim kierunkiem w ramach celu 1.3.
- Intensywnie wykorzystywać instrumenty ustawy o promocji zatrudnienia i instrumentach rynku pracy[40] ze szczególnym ukierunkowaniem na wspieranie bezrobotnych zagrożonych w największym stopniu oddaleniem od rynku pracy lub niegotowych do podjęcia zatrudnienia.[41]. Kierunkiem jest monitoring sytuacji rejestrujących się w Łodzi bezrobotnych będących na pograniczu kryteriów profilu II i III. Zaplanowane zostaną programy indywidualnej pomocy wspierające osoby bezrobotne ze średnią gotowością do

[39] Wzorcowym przedsięwzięciem w tym zakresie jest międzynarodowa niekomercyjna inicjatywa Rails Girls, organizująca w różnych krajach otwarte kursy programowania dla kobiet, w oparciu o zasadę braku odpłatności od beneficjentek i pracy trenerów w etapach wstępnych na zasadzie wolontariatu. Zasada darmowego dostępu dla beneficjentek powinna być przestrzegana we wszystkich przedsięwzięciach w ramach tego kierunku.

[40] Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (tekst jednolity: Dz. U. RP z 2015, poz. 149, ze zmianami).

[41] Po nowelizacji ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach na rynku pracy przyznanie bezrobotnym jakiejkolwiek pomocy jest uzależnione od przypisania im tzw. profilu: Profil I – *osoby blisko rynku pracy i gotowe do powrotu na rynek*, Profil II – *średnia gotowość do pracy i średnie oddalenie od rynku pracy*, oraz Profil III – *osoby oddalone znacznie od rynku pracy lub niegotowe do podjęcia zatrudnienia*. Kryteria profilowania są niejawne dla profilowanych.Należy brać pod uwagę, że w obecnych realiach prawnych i ekonomicznych przyznanie komukolwiek trzeciego profilu radykalnie oddala tę osobę od rynku pracy i de facto jest przerzuceniem ciężaru wspierania tej osoby na służby socjalne miasta. Stąd uzasadnienie zaangażowania miasta we wsparcie takich osób jeszcze przed ich profilowaniem przez PUP.

pracy i średnim oddaleniem do rynku pracy. Szeroko wdrożyć w miejskich zamówieniach publicznych klauzule społeczne oraz instrumenty ustawy o rewitalizacji wspierające zatrudnienie lokalne u wykonawców przedsięwzięć rewitalizacyjnych. *Stosować kryterium podstawy zatrudnienia personelu w przetargach/*konkursach na wykonawstwo zadań w ramach przedsięwzięć rewitalizacyjnych, także w odniesieniu do organizacji pozarządowych jako wykonawców tych zadań.

- Współpracować z pracodawcami z obszaru rewitalizacji w celu wspierania instrumentami CSR (Społeczna Odpowiedzialność Biznesu) zatrudnienia godziwej jakości; promować pracodawców przez przyznawanie certyfikatu „Dobre zatrudnienie w Łodzi".
- Wytworzyć model preferencji dla handlu targowiskowego i ulicznego. Badania pilotażu, oraz Polityka Społeczna wyraźnie wskazują na potrzebę szczególnej uwagi poświęconej temu zagadnieniu[42].

Cel operacyjny 1.2. *Zmniejszyć skalę narażenia na ubóstwo, zahamować proces dziedziczenia ubóstwa, w tym - poprzez animację społeczną.*

Kierunki działania:

- Wspierać mikro-inicjatywy samopomocowe, współdziałanie sąsiedzkie, projekty wymiany usług i współużytkowania dóbr, w celu budowania trwałej sieci wzajemnego wsparcia w środowiskach dotkniętych ubóstwem.
- Intensywnie wspierać wszelkie formy pracy z dziećmi i młodzieżą nakierowane na przerwanie cyklu dziedziczenia ubóstwa. Preferencja obejmuje także modele pracy środowiskowej z rodziną, w których obecne są nie tylko elementy interwencji w zastane problemy, ale i profilaktyka.
- Stosować preferencyjne wsparcie dla działań nastawionych na zintegrowaną pracę modelem *Labiryntu Problemów* – złożonej sieci współzależnych przyczyn problemów społecznych, z których ubóstwo jest jednym z problemów węzłowych.

[42] Model rewitalizacji w oparciu o „Handel uliczny i targowiskowy" jest dostępny w Centrum Wiedzy, pod adresem http://centrumwiedzy.org/wp-content/uploads/2015/10/Zalacznik_3-Model-6_Handel-uliczny-i-targowiskowy.pdf).

Ryc. 33. „Labirynt Problemów" – preferowany model pracy z problemem ubóstwa i wykluczenia

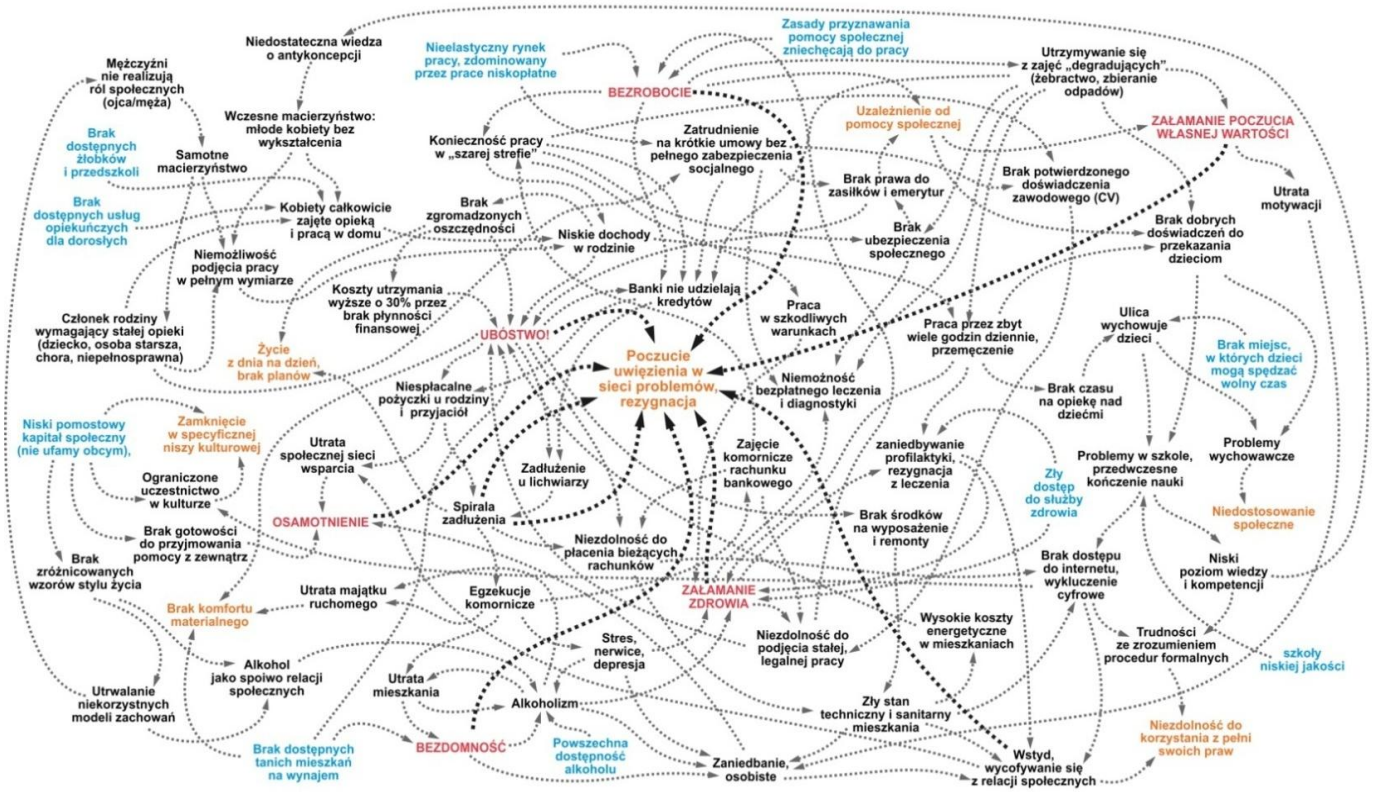

Opracowanie: Wojciech Kłosowski

- Wpierać wszelkie formy aktywizacji środowisk i osób, w tym poprzez animację kultury i sportu, oraz pobudzanie do żywego uczestnictwa w życiu społecznym: aktywności kulturowych, ekologicznych, sportowych, edukacyjnych, prozdrowotnych i profilaktycznych itp.
- Rozwijać na obszarze rewitalizacji usługi społeczne, takie jak placówki wsparcia dziennego (opiekuńcze, specjalistyczne i w formie pracy podwórkowej), świetlice środowiskowe, świetlice socjoterapeutyczne i inne formy pracy z dziećmi i młodzieżą, instrumenty wsparcia rodziny, w tym rodziny sprawującej stałą opiekę nad osobą od tej opieki zależną, usługi na rzecz seniorów, a także różne mieszkania specjalnego przeznaczenia: chronione, treningowe, wspomagane itd.
- Rozwijać programy rozwiązywania problemu nawarstwionych, nieściągalnych zadłużeń czynszowych; programy powinny uwzględniać m.in. mechanizm stopniowego umarzania wynegocjowanej części zadłużenia pod warunkiem spłaty w ratach pozostałej części, możliwość odpracowania zadłużenia oraz możliwość zamiany lokalu mieszkalnego na mniejszy.

Cel operacyjny 1.3. Zwiększyć szanse edukacyjne młodych mieszkańców obszaru rewitalizacji.

Kierunki działania:

- Podjąć współpracę ze szkołami w celu maksymalizowania szans edukacyjnych uczniów. Przejść w obszarze rewitalizacji na ocenę szkół poprzez kryterium Edukacyjnej Wartości Dodanej (zamiast średnich wyników ze sprawdzianu szóstoklasisty czy egzaminu gimnazjalnego).

- Szczególną uwagą objąć dzieci i młodzież przekwaterowywanych z obszaru rewitalizacji. Zapewnić wsparcie pedagogiczne w nowych miejscach nauki, (w tym przeszkolenie pedagogów i wychowawców z tematyki antydyskryminacyjnej), wspierać utrzymywanie sieci kontaktów ułatwiających powrót do pierwotnego miejsca zamieszkania po zakończeniu remontów; działania komplementarne z działaniami remontowymi wymagającymi przekwaterowań w ramach celu operacyjnego 4.1.).
- Wspierać inicjatywy w zakresie edukacji pozaformalnej i nieformalnej, zwiększającej potencjał sukcesu osobistego (komplementarność problemowa z pierwszym kierunkiem celu operacyjnego 1.1.).
- Wspierać inicjatywy edukacji ustawicznej ze świadomością, że edukacja ustawiczna seniorów pełni rolę wzorcotwórczą dla młodzieży i podnosi ogólny poziom aspiracji edukacyjnych wśród mieszkańców obszaru.
- Realizować wieloletni program edukacyjny na rzecz odbudowania poczucia tożsamości lokalnej, wspierający świadomość zakorzenienia w historii miasta i lokalny patriotyzm. Kontynuować projekty edukacyjne przetestowane w Pilotażu Rewitalizacji, w tym – wykorzystywać powstałe w Pilotażu scenariusze, wiedzę metodyczną, pomoce. Kontynuować i poszerzać program Klubów Detektywów Łódzkich.

Cel operacyjny 1.4. *Budować wspólnotę łodzian wokół dobra wspólnego.*

Kierunki działania:

- Pracować nad odbudową dobrego wizerunku centrum Łodzi, jako podstawy do dumy z mieszkania tutaj. Wspierać przedsięwzięcia budujące prestiż centrum (kierunek komplementarny z działaniami w ramach wszystkich kierunków celu operacyjnego 2.1).
- Przełamać efekt bierności wobec lokalnych procedur demokratycznych, przez specjalne działania promujące pozytywne skutki takiego zaangażowania, szczególnie w obszarze budżetu obywatelskiego lub inicjatywy lokalnej.
- Wykorzystywać oddolne inicjatywy zawiązane w celu realizacji *wspólnego interesu* (bezpośredniej korzyści) danej grupy, poprzez zapraszanie ich w kolejnym etapie do projektów nakierowanych na dobro wspólne (na korzyść szerszej wspólnoty); wykorzystać aktywność w sprawach partykularnych, jako zalążek budowania aktywności *pro publico bono* (kierunek komplementarny do działań w ramach celu operacyjnego 4.2.).
- Zwiększać zakres i wachlarz tematów, w których decyzje publiczne zapadają ze współdecydującym udziałem mieszkańców; budować wśród mieszkańców poczucie „bycia rzeczywistym współgospodarzem swego terenu" (kierunek komplementarny do działań w ramach celu operacyjnego 4.2.).

Cel operacyjny 1.5. *Zapobiegać segregacji przestrzennej, tworzyć zróżnicowaną społeczność na obszarach rewitalizowanych.*

Kierunki działania:

- Zgodnie z zaleceniami Krajowej Polityki Miejskiej tworzyć na obszarze rewitalizacji zróżnicowany miks społeczny, zapobiegać gettoizacji, tworzeniu się zwartych skupisk mieszkańców dotkniętych jednym typem problemów.

- Wprowadzając na obszar rewitalizacji nowe budownictwo wielorodzinne planować zawczasu i gwarantować odpowiednimi narzędziami prawnymi zasiedlanie takiego zasobu przemyślanym miksem społecznym nowych mieszkańców, w tym wspierać oddolne inicjatywy mieszkaniowe.

Cel operacyjny 1.6. *Budować pomostowy kapitał społeczny.*

Kierunki działania:

- Przełamywać „efekt getta" (ograniczenia kręgu zaufania do osób z najbliższego środowiska) przez budowanie sieci relacji zaufania, lojalności i solidarności ponad barierami środowisk społecznych, pokoleń, klas i grup zawodowych, czy dzielnic zamieszkania.
- Szczególnie wspierać programy dla młodzieży, których celem jest budowanie osobistej sieci kontaktów ponad barierami własnego środowiska i otwieranie się na wzory zachowań, normy i style życia spoza tego środowiska.
- Preferować mikrodziałania na obrzeżach obszaru rewitalizacji „rozmywające granicę" tego obszaru poprzez włączanie bezpośredniego sąsiedztwa do działań rewitalizacyjnych i przeciwdziałanie „ucinaniu" działań na granicy wytyczonego formalnie obszaru.

Cel operacyjny 1.7. *Zapobiegać eksportowaniu problemów społecznych poza obszar.*

Kierunki działania:

- Monitorować ruchy ludności związane z przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi, w tym – przekwaterowaniami związanymi z remontami i powroty po zakończeniu remontów. Należy dążyć do stanu, w którym możliwie najwyższy odsetek mieszkańców pozostanie na obszarze rewitalizacji po zakończeniu tego procesu zgodnie z zapisami ustawy o rewitalizacji.
- Wypracować formułę pracy z użytkownikami bezumownymi lokali w obszarze rewitalizacji; zapobiegać ich niekontrolowanemu wysiedlaniu bez przeprowadzenia właściwej diagnozy przyczyn niepłacenia czynszu i przedstawienia oferty wsparcia; elementem takiej pracy powinny być indywidualne plany działań.

Cel strategiczny 2. ZMIENIĆ DZIĘKI REWITALIZACJI WIZERUNEK MIASTA I JEGO CENTRUM

Wizerunek miasta i jego centrum jest nie tylko sam w sobie istotnym czynnikiem rozwoju (może wspierać lub hamować rozwój), ale także wpływa decydująco na powodzenie pozostałych działań rewitalizacyjnych: spójność społeczna, czy aktywizacja gospodarcza mają większe szanse na urzeczywistnienie się w obszarze, w który ludzie wierzą, który postrzegają jako obszar szans rozwojowych, a nie zapaści.

Kierunek działania: w ramach celu drugiego skupiają się działania ukierunkowane na: (1) budowanie w obszarze rewitalizacji przesłanek do postrzegania go jako przestrzeń żywą, aktywną, kreatywną, ciekawą i przyjazną; (2) kreowanie w wybranych lokalizacjach przestrzeni prestiżowych, wokół których mogłaby się budować duma mieszkańców; (3) tworzenie poprzez rewitalizację nowego wizerunku Łodzi o oddziaływaniu kontynentalnym i światowym (*miasto rewitalizowane modelowo*), co powinno sprzyjać pozyskaniu

przez Łódź praw do organizacji Światowej Wystawy EXPO 2022 poświęconej tematycznie rewitalizacji.

Cel operacyjny 2.1. *Budować wizerunek centrum Łodzi jako przestrzeni atrakcyjnej, żywej, kreatywnej, ciekawej i przyjaznej.*

Kierunki działania:

- Kontynuować kampanię informacyjną o rewitalizacji rozpoczętą w Pilotażu, adresowaną zarówno do ogółu obywateli, jak i do poszczególnych grup interesariuszy. W szczególności dbać o pełną wiedzę o planowanym przebiegu procesów rewitalizacyjnych wśród bezpośrednich mieszkańców obszaru, których procesy te mają dotyczyć. Dobry wizerunek musi być oparty na pełnej i rzetelnej informacji.
- Kontynuować medialną kampanię promocyjną procesu rewitalizacji rozpoczętą w Pilotażu. Promować i nagłaśniać przedsięwzięcia rewitalizacyjne. Budować pozytywny wizerunek obszaru rewitalizacji poprzez obszerne relacjonowanie całego strumienia przedsięwzięć rewitalizacyjnych i zmian zachodzących dzięki nim.
- Wspierać promowanie wizerunku centrum Łodzi jako obszaru bezpiecznego (kierunek komplementarny z kierunkami: 2 i – częściowo – 3 celu operacyjnego 4.3.).

Cel operacyjny 2.2. *Tworzyć przesłanki do odczuwania dumy z centrum Łodzi przez wprowadzanie do centrum projektów budujących prestiż obszaru.*

Kierunki działania:

- Sprzyjać lokowaniu w centrum funkcji i obiektów, które będą budować prestiż tego obszaru. W szczególności dotyczy to obszaru objętego programem Nowe Centrum Łodzi, który powinien stać się obszarem koncentracji funkcji budujących prestiż.
- Wspierać rozszerzanie działalności uczelni wyższych w centrum miasta (w tym – rozbudowę bazy akademickiej) jako istotnego czynnika prestiżotwórczego.
- Koncentrować w centrum Łodzi coroczne wydarzenia prestiżotwórcze: kulturalne, naukowe, obywatelskie, biznesowe, polityczne.

Cel operacyjny 2.3. *Uspójniać i wzbogacać krajobraz kulturowy obszaru jako fundament tożsamości lokalnej.*

Kierunki działania:

- Przyjmując, że unikalny krajobraz kulturowy Łodzi jest jej jedyną przewagą konkurencyjną niemożliwą do skopiowania przez inne miasta, zachować i chronić historyczną strukturę miasta oraz obiekty zabytkowe istotne dla krajobrazu kulturowego Łodzi – miasta przemysłowego o wielokulturowej przeszłości.
- Konsekwentnie kierować się zasadą „rozwoju miasta do wewnątrz: stwarzać preferencje dla uzupełniania ubytków w kamienicznej zabudowie pierzejowej, szczególnie brakujących budynków narożnych, współczesnymi budynkami plombowymi.
- Budować współczesną atrakcyjność obszaru rewitalizacji w oparciu o odważny, twórczy dialog z historią. Wizja przestrzeni homogenicznej, będącej naiwną rekonstrukcją miasta XIX-wiecznego musi być zastąpiona wizją przestrzeni urozmaiconej (szczególnie wewnątrz kwartałów czy w bocznych ulicach) spełniającej

potrzeby różnych grup (młodzieży, dzieci, seniorów). Stąd szczególnie ważna jest umiejętność dobrego wpisania nowych obiektów w zabytkowy kontekst.

- Dodatkowo zakłada się - w zależności od specyfiki danego kwartału/okolicy – wskazywanie tzw. „myśli przewodniej/tematu wiodącego" dla danego obszaru na przykład związanego z charakterem prowadzonej działalności gospodarczej, specyfiką zagospodarowania przestrzeni, dominującymi funkcjami – rekreacyjną, kulturalną, gospodarczą etc. Podejście takie powinno wpłynąć pozytywnie na możliwość identyfikowania konkretnych przestrzeni w centrum Miasta, a w efekcie budowanie więzi z danym miejscem, ale również zwiększać zainteresowanie zarówno nowych mieszkańców, przedsiębiorców czy też turystów. Wpłynie to pozytywnie na ożywianie przestrzeni miejskich, a tym samym wzrost poczucia bezpieczeństwa, tworzenie nowych miejsc pracy, poprawę jakości przestrzeni. Kierunek ten jest komplementarny z działaniami w ramach celu operacyjnego 3.3.

Cel operacyjny 2.4. *Budować spójność między rewitalizacją a staraniami Łodzi o EXPO 2022.*

Kierunki działania:

- Prowadzić działania promujące Łódź na arenie międzynarodowej w kontekście prowadzonej tu rewitalizacji (Łódź – *miasto rewitalizowane modelowo*).
- Wykorzystać międzynarodowy wizerunek Łodzi jako miasta rewitalizowanego modelowo, dla wsparcia starań Łodzi o uzyskanie praw do organizacji Światowej Wystawy EXPO 2022.
- Planować aranżację terenu Wystawy EXPO International 2022 oraz modelu transportowego zdolnych obsłużyć wydarzenie światowej skali, mając na uwadze znaczenie tego wydarzenia dla wizerunku Łodzi i dumy łodzian ze swego miasta, a także długofalową przydatność ewentualnych inwestycji dla tkanki Miasta.

Cel strategiczny 3. OŻYWIĆ LOKALNĄ PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ

Przez *przedsiębiorczość* rozumiemy tutaj nie tylko prowadzoną działalność gospodarczą: produkcję, handel czy usługi, ale także – życiową postawę „bycia przedsiębiorczym" – samosterowność, aktywność i gotowość do podejmowania skalkulowanego ryzyka. Choć przedsiębiorczość rozumiana jako „bycie przedsiębiorcą" jest nadal rdzeniem celu strategicznego 3, to nie tracimy z pola uwagi cechy „bycia przedsiębiorczym", ważnej także poza obszarem biznesu.

Kierunek działania: w ramach celu trzeciego skupiają się działania ukierunkowane na: tworzenie fizycznych przestrzeni dla działalności gospodarczej, inkubacja startujących przedsiębiorstw wybranych branż, wspieranie synergii między przedsiębiorcami, w tym z udziałem sektora nauki, wspieranie lokalnej przedsiębiorczości, w tym drobnego handlu i usług, sektora kreatywnego, tradycyjnych rzemiosł, oraz nowoczesnych gałęzi przemysłu, rozwijanie postawy „bycia przedsiębiorczym", budowanie spójnych systemów identyfikacji wizualnej i reklamy oraz promowanie oddolnego tworzenia standardów.

Cel operacyjny 3.1. *Tworzyć przestrzenie dla działalności gospodarczej.*

Kierunki działania:

- Tworzyć bodźce dla przeznaczania przez wspólnoty i właścicieli lokali w parterach kamienic na cele użytkowe. Zagospodarowywać na cele użytkowe w uzasadnionych przypadkach inne części budynków (piwnice, lokale na pierwszym piętrze itd.).
- Tworzyć warunki dla ożywiania gospodarczego wnętrz kwartałów: wspierać ożywianie oficyn, innych powierzchni i obiektów.
- Wspierać zagospodarowywanie i renowację/remont obiektów dziedzictwa poprzemysłowego, w tym zasobów pofabrycznych oraz przestrzeni miejskich na działalność gospodarczą: powierzchnie biurowe, usługowe, produkcyjne lub handlowe.
- Tworzyć programy wsparcia dla przedsiębiorców, wynajmujących lokale, w tym w prywatnych nieruchomościach w związku z prowadzonymi inwestycjami.

Cel operacyjny 3.2. *Wspierać synergię przedsiębiorczości.*

Kierunki działania:

- Planować i wspierać tematyzację przestrzeni miejskiej: terytorialne zagęszczenia i skupiska działalności o podobnym lub uzupełniającym się charakterze, np. skupiska działalności gastronomicznej, tradycyjnych rzemiosł, usług kreatywnych itp.
- Wspierać organizowanie i działalność inkubatorów przedsiębiorczości, inicjatyw klastrowych, sieci współpracy, w szczególności o profilu tematycznym lub branżowym zgodnym ze zdiagnozowanymi potrzebami rozwoju centrum miasta.
- Wspierać działania uczelni i przedsiębiorców skutkujące tworzeniem centrów badań i rozwoju, projektów badawczych skutkujących wdrożeniami biznesowymi, oraz stymulujące rozwój start-upów.
- Wspierać inicjatywy kreujące Łódź jako centrum wydarzeń naukowo-biznesowych.
- Wspierać na obszarze rewitalizacji rozwój gałęzi przemysłu lub usług kluczowych lub perspektywicznych dla rozwoju Łodzi, w zakresie, w jakim rozwój ten realizuje cele rewitalizacji, np. – stwarza na obszarze rewitalizacji zatrudnienie wysokiej jakości.

UWAGA: kierunki tego celu operacyjnego będą w przyszłości realizowane w sposób komplementarny z celami przyszłej miejskiej polityki wspierania gałęzi przemysłu lub usług kluczowych lub perspektywicznych dla rozwoju Łodzi, kiedy polityka taka zostanie sformułowana. Linia demarkacyjna między oboma programami strategicznymi będzie wyznaczona w ten sposób, że przyszła polityka wspierania branż kluczowych będzie uwzględniać rozwój gospodarczy całej Łodzi i rozwiązywanie problemów w skali całego miasta, natomiast Gminny Program Rewitalizacji - zgodnie z ustawą - uwzględnia i rozwiązuje zdiagnozowane problemy wyznaczonego uchwałą obszaru rewitalizacji, zaspokajając jego konkretne, zdiagnozowane potrzeby i rozwiązując jego zdiagnozowane problemy.

Cel operacyjny 3.3. *Wspierać inicjatywy lokalnych przedsiębiorców, w tym przedsiębiorców z branży kreatywnej oraz tradycyjnych rzemiosł.*

Kierunki działania:

- Wspierać inicjatywy lokalnych przedsiębiorców, przedsiębiorców z sektorów kreatywnych oraz tradycyjnych rzemiosł poprzez różnego rodzaju preferencje, ułatwienia i zachęty do

działalności tego rodzaju. Sformułować w tym zakresie oficjalną długoterminową politykę miejską.

- Wspierać inicjatywy polegające na przestrzennym koncentrowaniu oferty kreatywnej i unikatowej oraz tradycyjnej działalności rzemieślniczej w określonych częściach obszaru rewitalizacji: tworzeniu „ulic kreatywnych" czy „podwórek rzemiosł".
- Wspierać naukę młodych adeptów rzemiosł oraz osób przekwalifikowujących się do wykonywania tradycyjnych rzemiosł.
- Wspierać i wzmacniać podmioty ekonomii społecznej.

Cel operacyjny 3.4. *Rozwijać postawę przedsiębiorczą, szczególnie wśród dzieci i młodzieży.*

„Przedsiębiorczość" w rozumieniu tego Programu to nie tylko 'prowadzenie przedsiębiorstwa' ale także postawa bycia przedsiębiorczym, samosterowność, gotowość do wyznaczania sobie samemu celów i podejmowania ryzyka.

Kierunki działania:

- Kreować postawy przedsiębiorcze, innowacyjne i kreatywne wśród dzieci i młodzieży poprzez programy aktywizacji i edukacji pozaszkolnej, nastawione na wzbudzanie i utrwalanie takiej postawy z inkubacją młodzieżowych inicjatyw.
- Kreować postawy przedsiębiorcze, innowacyjne i kreatywne wśród dorosłych poprzez programy aktywizacji i edukacji dorosłych, nastawione na wzbudzanie i utrwalanie takiej postawy.
- Wspierać rozwój edukacji i promować kształcenie zawodowe i techniczne wśród dzieci, młodzieży i osób dorosłych, w tym na poziomie akademickim.

Cel operacyjny 3.5. *Budować spójne systemy identyfikacji wizualnej i reklamy.*

Kierunki działania:

- Inicjować i wspierać wzbogacanie przestrzeni miejskiej o dobrze zaprojektowany system szyldów i reklam, trafnie wkomponowany w krajobraz kulturowy Łodzi.
- Tworzyć i publikować katalogi dobrej praktyki, budować wśród przedsiębiorców poczucie wspólnej odpowiedzialności za standard.
- Ustanowić miejską nagrodę przyznawaną coroczne w trybie konkursowym dla najlepszych szyldów, wystaw i aranżacji lokali, trafnie wpisujących się w krajobraz kulturowy miasta.

Cel strategiczny 4. OŻYWIĆ OBSZAR ZAMIESZKANIA

Przez *obszar zamieszkania* rozumiemy tutaj nie tylko same miejsca zamieszkania: budynki mieszkalne i lokale mieszkalne, ale też ich otoczenie powiązane z nimi funkcjonalnie i współtworzące jakość życia na danym terenie: budynki mieszczące usługi publiczne, przestrzenie publiczne oraz półpubliczne, ważne jako miejsca spotkań i dające poczucie wspólnoty. Przez „ożywienie" obszaru zamieszkania rozumiemy podniesienie jakości życia poprzez poprawę standardu technicznego budynków oraz wprowadzanie na ten obszar funkcji współużytkowanych przez mieszkańców i innych użytkowników centrum miasta (lub – w niektórych, rzadszych przypadkach –

przez samych mieszkańców obszaru rewitalizacji, a nawet – wyłącznie mieszkańców bezpośredniego otoczenia lokalizacji danej funkcji). Miarą sukcesu „ożywienia" danego obszaru będzie obiektywne podwyższenie standardu technicznego budynków mieszkalnych i usługowych oraz podniesienie jakości przestrzeni publicznych, dzięki czemu wzrośnie faktyczna intensywność korzystania z funkcji wspólnych.

Kierunek działania: w ramach celu czwartego skupiają się działania ukierunkowane na: poprawie standardu technicznego budynków mieszkalnych, w tym również z uwzględnieniem tworzenia w tych budynkach i przy nich przestrzeni wspólnych dla ich mieszkańców, oraz poprawa standardu technicznego budynków mieszczących usługi dla mieszkańców, w tym termomodernizację budynków, promowanie powstawania dostępnych niewielkich przestrzeni publicznych, włączenia mieszkańców w projektowanie i zagospodarowywanie otwartych przestrzeni publicznych, tworzenie preferencji dla ruchu pieszego, rowerowego i transportu publicznego (z uwzględnieniem dostosowania do zmian klimatycznych), oraz stopniowym uspójnianiem i wzbogacaniem krajobrazu kulturowego obszaru rewitalizacji.

Cel operacyjny 4.1. *Poprawić standard techniczny budynków mieszkalnych i usługowych w obszarze zamieszkania.*

Kierunki działania:

- Wspierać właścicieli budynków mieszkalnych, wspólnoty mieszkaniowe oraz użytkowników wieczystych w ich staraniach o podniesienie technicznego standardu mieszkań i części wspólnych budynków, ze szczególnym ukierunkowaniem na działania wspólnototwórcze: aranżowanie części przestrzeni, np. poddaszy, podwórek, kondygnacji podziemnych itd. na funkcje współużytkowane, służące zawiązaniu i umocnieniu autentycznej, a nie tylko formalnej wspólnoty sąsiedzkiej.
- Sprzyjać podniesieniu standardu technicznego budynków zarówno mieszkalnych jak i usługowych w obszarach zamieszkania, w tym termomodernizacji i podnoszeniu ogólnej efektywności energetycznej, w szczególności dzięki likwidacji indywidualnych palenisk, poprawie izolacyjności termicznej budynków i instalowaniu źródeł energii odnawialnej.
- Unifikacja przestrzeni publicznej i dostępności dla osób niepełnosprawnych, likwidowanie barier architektonicznych zgodnie z zasadą uniwersalnego projektowania.
- Rozwój mieszkań chronionych i wspomaganych poprzez ich tworzenie oraz dalsze prowadzenie.

Cel operacyjny 4.2. *Promować podnoszenie jakości oraz powstawanie przestrzeni publicznych i półpublicznych (parapublicznych) aranżowanych z udziałem mieszkańców.*

Kierunki działania:

Przez *przestrzenie półpubliczne (parapubliczne)* rozumiemy tutaj przestrzenie w sensie formalnym prywatne np. w podwórzach i wnętrzach kwartałów, jednak z zapewnionym otwartym dostępem i funkcjonujące jak prze-

strzeń publiczna; przestrzenie takie są szczególnie pożądane we wnętrzach kwartałów z uliczkami bądź ciągami pieszymi łączącymi przeciwległe ulice.

- Angażować mieszkańców w kształtowanie takich przestrzeni wspólnych jak: place, skwery, woonerfy (podwórce miejskie), trakty piesze, parki, zielone enklawy, kameralne miejsca wypoczynku i spotkań, wkomponowane pomiędzy funkcje techniczne przestrzeni miejskiej. Konsekwentnie stosować do przebudowy ulic standardy opisane w programie „Atrakcyjne przestrzenie miejskie" (kierunek komplementarny do kierunku 2 w ramach celu operacyjnego 4.3.).
- Wspierać aranżowanie niewielkich przestrzeni publicznych wewnątrz kwartałów, również przez wspólnoty i właścicieli nieruchomości, koordynować i integrować działania w tym zakresie w celu otwierania przejść przez kwartały i ożywiania społeczno-gospodarczego ich wnętrz (kierunek komplementarny do kierunku 3 i 4 w ramach celu operacyjnego 1.4.).
- Wytwarzać przestrzenie publiczne wokół instytucji publicznych i jednostek organizacyjnych samorządu miasta świadczących usługi publiczne: przedszkoli, szkół, bibliotek i ich filii, jednostek administracyjnych itd. Jako podstawowy sposób projektowania przestrzeni publicznych przyjęta będzie zasada włączania mieszkańców na każdym etapie tego procesu (kierunek komplementarny do kierunku 3 i 4 w ramach celu operacyjnego 1.4.).
- Włączyć mieszkańców w różnym wieku, różnej sytuacji życiowej i zdrowotnej do wypracowania łódzkiego standardu przestrzeni rekreacyjnej dostosowanej do potrzeb łodzian, w szczególności – zgodnej ze standardami CEPTED, standardami projektowania uniwersalnego i zasadami „przestrzeni przyjaznej seniorom".
- Chronić i pielęgnować istniejącą zieleń w szczególności zieleń wysoką i przyuliczną.
- Zmierzać do zwiększania powierzchni czynnych biologicznie przy realizacji inwestycji.
- Dążyć do wyrównania deficytów w częściach homogenicznych obszaru rewitalizacji w zakresie zieleni publicznej różnego typu oraz funkcji społecznych.

Cel operacyjny 4.3. *Poprawić wyposażenie obszarów zamieszkania w niezbędną sieciową infrastrukturę techniczną.*

Kierunki działania:

- Poprawić wyposażenie obszaru w niezbędną sieciową infrastrukturę ciepłowniczą.
- Poprawić wyposażenie obszaru w niezbędną sieciową infrastrukturę teletechniczną, w tym w szczególności infrastrukturę teleinformatyczną oraz infrastrukturę monitoringu bezpieczeństwa (kierunek komplementarny z kierunkiem 3 w ramach celu operacyjnego 2.1).
- Poprawić wyposażenie obszaru w infrastrukturę drogową z uwzględnieniem poprawy bezpieczeństwa uczestników ruchu, preferencji dla ruchu pieszego, rowerowego oraz transportu publicznego, oraz z uwzględnieniem traktowania ulicy jako przestrzeni kulturowej, a nie tylko technicznej (kierunek komplementarny do kierunku 1 w ramach celu operacyjnego 4.2. oraz – w aspekcie poprawy bezpieczeństwa w obszarze rewitalizacji – do kierunku 3 celu operacyjnego 2.1).

Cel operacyjny 4.4. *Tworzyć konsekwentną preferencję dla ruchu pieszego, rowerowego i transportu publicznego z uwzględnieniem dostosowania do zmian klimatycznych.*

Kierunki działania:

- Uznać konsekwentnie, że ruch pieszy, rowerowy i transport publiczny w centrum miasta mają znaczenie priorytetowe; tworzyć infrastrukturę przyjaznego transportu: wysokiej jakości infrastrukturę transportu publicznego, zaawansowaną infrastrukturę rowerową i infrastrukturę traktów pieszych z miejscami wytchnienia, oraz rozwiązania intermodalne.
- Zadbać o stopniowe usuwanie wszelkich kolizji innych funkcji z ruchem pieszym, rowerowym i transportem publicznym, ze szczególnym ukierunkowaniem na kolizyjność parkowania przyulicznego samochodów indywidualnych.
- Uwzględnić systemowo fakt, że pieszy w mieście użytkuje przestrzeń inaczej, niż osoba w samochodzie; stworzyć dostęp do zieleni: miejsc zacienionych i przewietrzanych oraz w możliwie największym stopniu lokalizować źródła wody w formie m.in. fontann płaskich, zdrojów ulicznych etc. Zadbać o inne elementy dostosowania obszaru rewitalizacji do zmian klimatycznych.
- Opracować i wdrożyć standardy dla rozwoju ruchu pieszego.

Cel operacyjny 4.5. *Rozwijać w Łodzi społeczne budownictwo czynszowe.*

Kierunki działania:

- Wyznaczyć na poziomie planów miejscowych lokalizację w Łodzi przedsięwzięć społecznego budownictwa czynszowego (celu publicznego).
- Ustalić czytelne i przejrzyste zasady dostępu do wynajmu lokali (korzystniejszego, niż na rynku) w ramach tworzonego zasobu społecznego budownictwa czynszowego.

3.1.5 Włączenie interesariuszy rewitalizacji – partycypacja w procesie tworzenia i wdrażania GPR

3.1.5.1 Uczestnictwo mieszkańców w procesie tworzenia GPR

Mieszkańcy miasta biorą czynny udział w procesie rewitalizacji w szczególności poprzez organizowane przez Biuro ds. Rewitalizacji konsultacje społeczne oraz inne działania partycypacyjne zrealizowane w ramach projektu pt. „Opracowanie modelu prowadzenia rewitalizacji obszarów miejskich na wybranym obszarze w mieście Łodzi" realizowanego we współpracy z Ministerstwem Rozwoju w latach 2014-2016 r. Przed wejściem w życie ustawy o rewitalizacji Miasto Łódź planowało zaktualizować obowiązujący do 2013 r. Uproszczony Lokalny Program Rewitalizacji przyjęty uchwałą Nr XXXIV/0568/04 z dnia 14 lipca 2004 r. Rady Miejskiej w Łodzi w sprawie przyjęcia **„Uproszczonego lokalnego programu rewitalizacji wybranych terenów śródmiejskich oraz pofabrycznych Łodzi na lata 2004-2013".**

Komórką odpowiedzialną za kontakt z mieszkańcami w procesie rewitalizacji jest Biuro ds. Rewitalizacji, a w szczególności Oddział ds. Działań Społeczno-Gospodarczych. Działania partycypacyjne rozpoczęto na długo przed uchwaleniem ustawy. Pierwsze z nich prowadzono w centrum Miasta (tj. na terenie Rdzenia Strefy Wielkomiejskiej). W I kwartale 2014 r. zorganizowano **spotkanie ze wspólno-**

tami mieszkaniowymi funkcjonującymi na tym terenie. Celem spotkania było przedstawienie planów rewitalizacyjnych Urzędu Miasta Łodzi w perspektywie 2014-2020 oraz skonfrontowanie ich z planami remontowymi prywatnych właścicieli i wspólnot mieszkaniowych. Uczestnicy spotkania zostali poproszeni o wypełnienie ankiety dotyczącej problemów, z jakimi borykają się właściciele nieruchomości. Jako kluczowe bariery wyszczególnione zostały:

1. Niska atrakcyjność sąsiedztwa, a także niski poziom bezpieczeństwa;
2. Zbyt wysoki podatek od nieruchomości;
3. Najemcy lokali z orzeczonymi wyrokami eksmisyjnymi, nie dbający o nieruchomość;
4. Brak wiedzy na temat pozyskiwania środków zewnętrznych, w tym środków unijnych;
5. Procedury administracyjne dotyczące pozyskiwania pozwoleń na realizację prac remontowo-budowlanych na własnej nieruchomości;
6. Brak wiedzy na temat warunków przygotowania i realizacji prac remontowych uzgadnianych przez Konserwatora Zabytków;
7. Brak wyodrębnionego miejsca w Urzędzie Miasta Łodzi, gdzie właściciele nieruchomości mogliby się zgłaszać ze swoimi problemami;
8. Brak wiedzy na temat funkcjonujących mechanizmów wsparcia (uchwała elewacyjna, zwolnienia, ulgi, programy pomocy publicznej *de minimis*) dostępnych w UMŁ i poza nim (np. Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej).

Łącznie w ramach przeprowadzonego spotkania złożonych zostało 110 ankiet. Do najczęściej wymienianych przez właścicieli nieruchomości kwestii problemowych zaliczyć należy:

1. Brak środków finansowych na remonty;
2. Zbyt wysokie koszty remontów;
3. Wysokie koszty utrzymania budynków;
4. Zaległości czynszowe najemców;
5. Brak regularnych wpłat na fundusze remontowe;
6. Nieuregulowany status prawny nieruchomości;
7. Brak dostępu do środków unijnych na finansowanie remontów dla wspólnot mieszkaniowych;
8. Brak wsparcia ze strony Urzędu Miasta w pozyskiwaniu funduszy zewnętrznych;
9. Brak mechanizmów wsparcia dla właścicieli ze strony Miasta Łódź;
10. Problemy związane z objęciem budynku ochroną konserwatorską.

Kolejnym działaniem partycypacyjnym były konsultacje społeczne badające potrzeby mieszkańców w obszarze Rdzenia Strefy Wielkomiejskiej.

Konsultacje społeczne projektów 1-8 Rewitalizacji Obszarowej Centrum Łodzi przeprowadzone na przełomie kwietnia i maja 2014 r. przez Biuro ds. Rewitalizacji, na podstawie Zarządzenia Nr 6083/VI/14 Prezydenta Miasta Łodzi z dnia 7 kwietnia 2014 r. Ich przedmiotem były priorytetowe projekty rewitalizacji obszarowej centrum Łodzi na lata 2014-2020+. Konsultacje prowadzone były z wykorzystaniem następujących form:

- 6 spotkań z mieszkańcami Miasta Łodzi z wykorzystaniem metody pracy warsztatowej umożliwiającej wyrażenie opinii i składanie propozycji i opinii do protokołu;
- zbieranie propozycji i opinii na formularzu konsultacyjnym, w tym drogą elektroniczną;

- 2 spacery badawcze;
- mobilny punkt konsultacyjny umożliwiający zbieranie propozycji i opinii na formularzu konsultacyjnym.

Dzięki intensywnej i zróżnicowanej promocji w konsultacjach wzięło udział ponad **500 osób**.

Otwarte spotkania dla mieszkańców składały się z dwóch części:

- informacyjnej, podczas której przedstawiano krótką prezentację nt. procesu rewitalizacji wraz ze wstępnymi propozycjami działań inwestycyjnych, jakie chce podjąć Miasto na danym Obszarze;
- warsztatowej, podczas której uczestnicy w grupach prowadzonych przez moderatorów mogli wypracowywać rozwiązania i rekomendacje dla danych Obszarów.

Praca w grupach pozwoliła na pełniejsze wykorzystanie potencjału uczestników i uczestniczek, gwarantowała też możliwość wypowiedzenia się i dyskutowania każdej z obecnych osób.

W trakcie trwania konsultacji społecznych złożono **127 ważnych formularzy konsultacyjnych**.

W dwóch spacerach badawczych, które odbyły się 27 kwietnia 2014 r. (niedziela) wzięło udział **55 osób**. Spacery odbyły się w różnych godzinach, aby umożliwić chętnym udział w obydwu. Godziny spacerów oraz dzień tygodnia (niedziela) dobrano tak, aby umożliwić udział w nich osobom pracującym i uczącym się.

Mobilny Punkt Konsultacyjny zorganizowany został 26 kwietnia 2014 r., we współpracy z Orange Property Group, które udostępniło Miastu teren na stworzenie Punktu na obszarze prowadzonego przez siebie centrum OFF Piotrkowska. Lokalizacja ta została wybrana z dwóch powodów. Po pierwsze, celem było dotarcie do grupy, która zazwyczaj nie bierze udziału w konsultacjach społecznych (osoby młode w wieku 15-25 lat), a która jest główną klientelą OFF Piotrkowska. Po drugie, OFF Piotrkowska znajduje się w centrum Obszaru 6 i zlokalizowanie tam punktu konsultacyjnego kompensowało brak możliwości zorganizowania otwartego spotkania dla mieszkańców na terenie tego Obszaru.

Mobilny Punkt Konsultacyjny działał w godzinach **14.00 – 18.00** i za jego pośrednictwem złożono kilkanaście formularzy konsultacyjnych.

Kolejnym działaniem partycypacyjnym były przeprowadzone na przełomie maja i czerwca 2015 r. konsultacje społeczne, których przedmiotem były priorytetowe projekty Rewitalizacji Obszarowej Centrum Łodzi na lata 2014 – 2020+ (projekty 9 – 20). Konsultacje prowadzone były z wykorzystaniem następujących form:

1. mobilnych punktów konsultacyjnych, czynnych od 8 maja do 1 czerwca 2015 r., w których były zbierane, na formularzu konsultacyjnym, opinie i propozycje mieszkańców Łodzi;
2. 8 otwartych spotkań z mieszkańcami Miasta Łodzi z wykorzystaniem metody pracy warsztatowej umożliwiającej wyrażenie opinii i składanie propozycji i opinii do protokołu;
3. 4 spacerów badawczych;
4. zbierania propozycji i opinii na formularzu konsultacyjnym.

W ramach Programu w sumie zorganizowano **24 mobilne punkty konsultacyjne**. Punkty te pracowały przez 6 godzin dziennie w wyznaczonych lokalizacjach (skwery, chodniki, podwórka). Każdy z punktów wyposażony był w namiot, stół, krzesła i materiały informacyjne. Obsługiwało go dwóch badaczy, którzy udzielali najważniejszych informacji na temat planów rewitalizacyjnych i zachęcali do wypełniania formularzy konsultacyjnych.

W ramach procesu konsultacji zorganizowano **8 spotkań**, w trakcie których dyskutowano o 12 obszarach miasta, które mają zostać poddane procesowi rewitalizacji. Spotkania organizowane były w różnych miejscach należących lub sąsiadujących z konsultowanymi obszarami. Przyjęto założenie, że spotkania powinny odbywać się w przestrzeni dobrze znanej uczestnikom, dlatego też zdecydowano o organizowaniu ich przede wszystkim w szkołach. Spotkania podzielone zostały na dwie części – pierwsza miała charakter ogólny i informacyjny, w trakcie drugiej części uczestnicy byli zapraszani do pracy w grupach prowadzonych przez doświadczonych moderatorów. W trakcie spotkań udało się zebrać cenne informacje, które umożliwią prawidłowe przeprowadzenie procesu rewitalizacji.

Kolejną formą pozyskiwania informacji na temat planowanej rewitalizacji i potrzeb mieszkańców były spacery badawcze.

W procesie konsultacji udział wzięło **1318 Łodzian**. 1122 mieszkańców wypełniło formularz konsultacyjny w ramach mobilnych punktów konsultacyjnych lub w trakcie spotkań konsultacyjnych. W ośmiu zorganizowanych spotkaniach konsultacyjnych udział wzięło 157 osób, natomiast w czterech spacerach badawczych 39 osób.

Organizatorem konsultacji społecznych obszarów 9-20, zrealizowanych w ramach zamówienia H „Program Partycypacyjny" projektu pilotażowego pt. „Opracowanie modelu prowadzenia rewitalizacji obszarów miejskich na wybranym obszarze w mieście Łodzi" była Fundacja „Urban Forms". W 2015 r. Miasto Łódź przeprowadziło również konsultacje społeczne, których przedmiotem były założenia Lokalnego Programu Rewitalizacji Łodzi 2020+, (zgodnie z Zarządzeniem Nr 732/VII/15 Prezydenta Miasta Łodzi z dnia 31 marca 2015 r.). Konsultacje miały na celu zebranie od mieszkańców opinii i propozycji dotyczących założeń Programu. Konsultacje przeprowadzone były w okresie **od dnia 15 kwietnia 2015 r. do dnia 5 maja 2015** r. w formie:

1. spotkania otwartego z mieszkańcami Miasta Łodzi, w formie warsztatów, umożliwiających omówienie i ocenę konsultowanych założeń Lokalnego Programu Rewitalizacji Łodzi 2020+, a także wyrażenie opinii i propozycji oraz składanie ich do protokołu;
2. zbierania propozycji i opinii na piśmie, w tym drogą elektroniczną, z możliwością wykorzystania formularza konsultacyjnego.

W ramach konsultacji społecznych zorganizowano jedno otwarte spotkanie dla mieszkańców w którym wzięło udział 13 osób.

Kolejnym działaniem partycypacyjnym były **Fajranty po Łódzku**: tzw. badania w działaniu, prowadzone w ramach akcji animacji społecznej (Zamówienie H, projekt pilotażowy). Namioty animatorów zostały rozstawione na kilkunastu podwórkach oraz w przestrzeni miejskiej (place, skwery, parki). Każdy fajrant trwał 5 dni. W tym czasie zbierano opinie mieszkańców podczas prowadzonych rozmów, animacji i działań, które cieszyły się dużą popularnością wśród Łodzian. Celem było zbudowanie

relacji mieszkańców z samorządem oraz uzyskanie danych na temat stosunku mieszkańców do kwestii rewitalizacji, polityk przestrzennych łódzkiego magistratu i stanu przestrzeni miasta w ogóle, a śródmieścia w szczególności.

W okresie od 26 listopada 2015 r. do 28 grudnia 2015 r. odbyły się **konsultacje w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji miasta Łodzi.** Konsultacje miały na celu zebranie od interesariuszy rewitalizacji opinii, propozycji oraz uwag dotyczących wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji Miasta Łodzi oraz wprowadzenia do uchwały prawa pierwokupu dla wszystkich nieruchomości położonych na obszarze rewitalizacji.

Konsultacje miały formę:

- spotkania otwartego z interesariuszami rewitalizacji, w formie warsztatów, umożliwiających omówienie i ocenę propozycji wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji miasta Łodzi, a także wyrażenie opinii, propozycji i uwag oraz składanie ich do protokołu (3 grudnia 2015 r. w godz. 17:30 – 20:00, siedziba UMŁ);
- debaty publicznej (9 grudnia 2015 r. w godz. 17:30 – 20:00, siedziba UMŁ)
  zbierania uwag, propozycji i opinii w formie papierowej i elektronicznej, z wykorzystaniem formularza konsultacyjnego.
  Konsultacje społeczne były promowane poprzez:
- ogłoszenie w lokalnej prasie – Gazeta Wyborcza i Dziennik Łódzki w dniach 20, 27 listopada i 4 grudnia 2015 r;
- plakaty A3 w pojazdach komunikacji publicznej (MPK Łódź Sp. z o.o.) od 30 listopada do 23 grudnia 2015 r;
- plakaty w placówkach oświatowych prowadzonych przez Miasto Łódź oraz na nieruchomościach administrowanych przez Miasto Łódź;
- emisje banera internetowego w lokalnych portalach informacyjnych (lodz.naszemiasto.pl, mmlodz.pl, expressilustrowany.pl, dzienniklodzki.pl i na portalach społecznościowych Facebook i Google od 30 listopada do 23 grudnia 2015 r;
- spot radiowy w Radio Łódź od 30 listopada do 23 grudnia 2015 r.

W trakcie konsultacji społecznych złożono 182 propozycje, które odnosiły się do przedmiotu konsultacji. W trakcie konsultacji zgłoszono 277 opinii spośród których 122 opinie nie dotyczyły przedmiotu prowadzonych konsultacji.

Obszar rewitalizacji został wytyczony na podstawie nowych granic obszaru zdegradowanego, opartego o analizy dołączone do projektu Polityki Społecznej dla Łodzi 2020+ i Strefy Wielkomiejskiej, która została wskazana w Polityce przestrzennego rozwoju Łodzi jako obszar charakteryzujący się złym stanem technicznym zabudowy i deficytami przestrzenno-funkcjonalnymi. W oparciu o powyższe analizy i wskutek wniosków złożonych w konsultacjach obszar zdegradowany został poszerzony o część zgłoszonych obszarów.

Po wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji Uchwałą Nr XXV/589/16 Rady Miejskiej w Łodzi z dnia 10 lutego 2016 r. oraz po podjęciu Uchwały Nr XXVII/678/16 w sprawie przystąpienia do sporządzenia Gminnego Programu Rewitalizacji miasta Łodzi z dnia 30 marca 2016 r. Urząd Mia-

sta Łodzi, zaprosił wszystkich interesariuszy rewitalizacji do zgłaszania przedsięwzięć rewitalizacyjnych do opracowywanego projektu Gminnego Programu Rewitalizacji miasta Łodzi. Nabór przedsięwzięć cieszył się dużym zainteresowaniem różnych grup interesariuszy, w tym: prywatnych właścicieli, instytucji kultury, uczelni wyższych, szpitali oraz organizacji pozarządowych. Łącznie w trakcie naboru przedsięwzięć do GPR wpłynęło **615 formularzy** zgłoszenia przedsięwzięć rewitalizacyjnych. Zgłoszenia zostały przeanalizowane i podzielone na dwie kategorie, zgodnie z ustawą o rewitalizacji: podstawowe i pozostałe dopuszczalne. W trakcie tworzenia Gminnego Programu Rewitalizacji, Miasto zaprosiło do udziału wszystkich interesariuszy rewitalizacji – na stronie internetowej Urzędu Miasta Łodzi zamieszczony został „Materiał Roboczy" oraz informacje o obowiązującej strukturze dokumentu wraz z formularzem, na którym można było złożyć propozycję do dokumentu. Na podstawie wspólnej pracy Miasta z interesariuszami oraz przy udziale Pana Wojciecha Kłosowskiego – eksperta rewitalizacji powstał projekt dokumentu, który został przedłożony mieszkańcom do konsultacji.

Konsultacje społeczne projektu Gminnego Programu Rewitalizacji miasta Łodzi zostały przeprowadzone przez Prezydenta Miasta Łodzi na podstawie art. 17 ust. 2 pkt. 3 w zw. z art. 6 ustawy o rewitalizacji oraz zarządzenia Nr *3762/VII/16* Prezydenta Miasta Łodzi z dnia 15 czerwca 2016 r. Przedmiotem konsultacji społecznych było zaprezentowanie i omówienie projektu Gminnego Programu Rewitalizacji miasta Łodzi 2026+ oraz poznanie opinii, zebranie propozycji i uwag do projektu dokumentu. Projekt dokumentu wraz z załącznikami oraz formularz konsultacyjny były dostępne na 7 dni przed dniem przeprowadzenia konsultacji tj. od dnia 15 czerwca 2016 r.:

a. w Biuletynie Informacji Publicznej UMŁ pod adresem internetowym http://bip.uml.lodz.pl/;
b. w sposób zwyczajowo przyjęty tj. na stronie internetowej Urzędu Miasta Łodzi pod adresem http://www.uml.lodz.pl (wejście przez zakładki „Samorząd", „Konsultacje społeczne"), pod adresem http://www.uml.lodz.pl/rewitalizacja;
c. w obwieszczeniach na urzędowych tablicach informacyjnych;
d. w sekretariacie Biura ds. Rewitalizacji Urzędu Miasta Łodzi, ul. Piotrkowska 171, II piętro, w godzinach pracy Urzędu Miasta Łodzi.

Ponadto konsultacje społeczne były promowane poprzez:

1. ogłoszenia w lokalnej prasie – Gazeta Wyborcza w dniach 23, 27, 29 czerwca 2016 r.;
2. plakaty informacyjne w formacie A3 w pojazdach komunikacji publicznej (MPK Łódź) od 27 czerwca do 22 lipca 2016 r.;
3. spoty radiowe w Radiu Łódź od 27 czerwca do 20 lipca 2016 r.

Konsultacje rozpoczęły się w dniu 23 czerwca 2016 r. Obejmowały zbieranie uwag w postaci papierowej i elektronicznej na formularzach konsultacyjnych, zamieszczonych na stronie internetowej gminy, w tym w Biuletynie Informacji Publicznej oraz w formie spotkań otwartych z częścią warsztatową i debaty z możliwością składania uwag i propozycji do protokołu.

Termin wyznaczony na składanie uwag upłynął w dniu 22 lipca 2016 r., tj. po 30 dniach od ogłoszenia. Proces konsultacji społecznych został zakończony opublikowaniem raportu w Biuletynie Informacji Publicznej w dniu 11 sierpnia 2016 r.

3.1.5.2 Planowane włączenie interesariuszy w proces wdrażania rewitalizacji

Działania podejmowane przez Miasto odnoszące się do poszczególnych aspektów rewitalizacji wymagają współpracy i włączenia w ten proces szerokiego grona interesariuszy. Potrzeba ta wiąże się w szczególności z koniecznością rozważenia powodzenia realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych w perspektywie długookresowej, jak również z ograniczonymi możliwościami finansowania ze środków publicznych. Na uwadze należy mieć tu między innymi fakt ostatniego już okresu wsparcia finansowego z funduszy europejskich w latach 2014-2020.

W szczególności konieczne jest podjęcie działań inwestycyjnych przez wspólnoty mieszkaniowe oraz prywatnych inwestorów umożliwiających kompleksową przemianę przestrzeni publicznych, których jakość wpływa na postrzeganie Łodzi przez mieszkańców oraz osoby przyjezdne. W tym celu w niniejszym programie zakłada się potrzebę ustanowienia mechanizmu dotacji wskazanego w art. 35 ustawy o rewitalizacji.

Istotnym aspektem jest również włączenie społeczności lokalnej w działania realizowane na obszarze objętym projektami rewitalizacyjnymi, w tym organizacji pozarządowych realizujących inicjatywy m. in. na rzecz rozwoju społeczno-gospodarczego i wyrównywania szans.

Dojrzała partycypacja społeczna jest podstawowym warunkiem zapewnienia komplementarności pomiędzy obranymi kierunkami działań i poszczególnymi przedsięwzięciami. Formy dojrzałej partycypacji społecznej wskazane zostały ustawą o rewitalizacji: warunkiem dojrzałości wskazanym w art. 5 ust. 3 jest dążenie do wypowiedzenia się wszystkich interesariuszy, o których mowa w art. 2 ust. 2 pkt. 1, oraz wszystkich interesariuszy prowadzących na obszarze rewitalizacji działalność, o której mowa w art. 2 ust. 2 pkt. 3 i 4 na etapie przygotowania, prowadzenia i oceny rewitalizacji. Partycypacja społeczna realizowana powinna być z wykorzystaniem co najmniej form wskazanych w ustawie. Dla zapewnienia powodzenia przedsięwzięć rewitalizacyjnych wskazane jest jednak rozważenie także innych, możliwych form współpracy pomiędzy interesariuszami, takich jak spotkania, warsztaty, imprezy okolicznościowe, itp.

Kolejnym mechanizmem zapewnienia komplementarności jest funkcjonowanie jednostki koordynującej przedsięwzięcia rewitalizacyjne na danym obszarze (tzw. operatora rewitalizacji). Jak wskazuje się w Krajowej Polityce Miejskiej „W celu zapewnienia sprawnego realizowania programu rewitalizacji władze miasta ustanowić muszą skuteczny system wdrożeniowy, który z jednej strony zapewni dobrą koordynację między poszczególnymi aktorami (w tym jednostkami organizacyjnymi gminy), z drugiej strony będzie dostosowany do uwarunkowań instytucjonalnych, skali działań rewitalizacyjnych itd.”. Jako jednostkę taką wskazane zostało Biuro ds. Rewitalizacji.

Koordynacja przedsięwzięć rewitalizacyjnych dotyczy nie tylko etapu ich realizacji, ale także planowania. Planując i realizując konkretne zadania należy w optymalny sposób wykorzystywać dostępny potencjał znajdujący się na danym obszarze – zarówno społeczny jak i przestrzenny - zapewniając właściwą koordynację działań rewitalizacyjnych oraz wykorzystując dostępne instrumenty wsparcia. Rolą jednostki koordynującej jest zatem rozpoznanie potencjału na danym obszarze już na etapie planowania przedsięwzięć rewitalizacyjnych, ale także wskazanie możliwych instrumentów finansowego oraz pozafinansowego wsparcia tych przedsięwzięć, jak również instrumentów eliminacji potencjalnych barier.

W ramach koordynacji działań rewitalizacyjnych warto mieć również na uwadze fakt, że grono interesariuszy takich działań jest dość szerokie, więc zasadne jest dążenie do integracji tych działań w celu optymalizacji wykorzystania dostępnych zasobów (w tym funduszy unijnych). Istnieje zatem potrzeba ścisłej współpracy pomiędzy organizacjami pozarządowymi a miastem w celu podejmowania działań, w tym pozyskiwania środków finansowych na przedsięwzięcia wynikające z GPR.

3.1.5.3 Mieszkańcy

Ustawa o rewitalizacji wskazuje mieszkańców – w szczególności mieszkańców obszaru rewitalizacji, ale też w wielu aspektach mieszkańców całego miasta – jako podstawową grupę interesariuszy rewitalizacji. Należy więc ustalić, kto będzie w tym Programie uważany za mieszkańca obszaru rewitalizacji. Kategoria *zameldowania* (kategoria prawa administracyjnego) jest w tym przypadku zdecydowanie za wąska; ustawodawca nie mówi o *zameldowanych,* lecz o *mieszkańcach,* a więc właściwa będzie kategoria *zamieszkania* (kategoria prawa cywilnego). W świetle art. 25 Kodeksu Cywilnego (Dz. U. 1964 numer 16 poz. 93 z dnia 23.04.1964 r.) „miejscem zamieszkania osoby fizycznej jest miejscowość, w której osoba ta przebywa z zamiarem stałego pobytu". Nie jest więc wymagane zameldowanie pod konkretnym adresem. Decyduje raczej uwiarygodniony zamiar stałego pobytu w danym miejscu. Wobec tego niniejszy Program nie może tracić też z horyzontu faktycznych mieszkańców obszaru, którzy nie są na nim zameldowani, w tym – użytkowników bezumownych lokali mieszkalnych na obszarze rewitalizacji. W myśl zasady komplementarności terytorialnej żaden z mieszkańców obszaru rewitalizacji nie może być ze względu na swoje problemy skłaniany do opuszczenia obszaru rewitalizacji.

3.1.5.4 Wspólnoty mieszkaniowe

Specyfika wyznaczonego obszaru rewitalizacji wskazuje na znaczący udział własnościowy nieruchomości w formie wspólnot mieszkaniowych. Podmioty te tworzą małe społeczności funkcjonujące na zasadzie wyłanianego demokratycznie przedstawicielstwa w formie Zarządów i decydują o działaniach podejmowanych na terenie nieruchomości – remontach budynków, zagospodarowaniu przestrzeni podwórek, wykorzystaniu części usługowych i wspólnych. Wydaje się, że taka forma funkcjonowania jest jednym z najlepszych rozwiązań pozwalających na budowanie więzi sąsiedzkich, postaw przedsiębiorczych i poczucia odpowiedzialności za otaczające przestrzenie. Z uwagi na fakt, że wspólnoty mieszkaniowe są swoistą „mozaiką społeczną" stopień zróżnicowania ich sytuacji finansowej, a tym samym stan techniczny nieruchomości są bardzo zróżnicowane. W celu zapewnienia możliwości poprawy stanu technicznego budynków, tworzenia stref spędzania czasu wolnego sprzyjających utrwalaniu więzi sąsiedzkich a także w celu poprawy jakości powietrza w centrum Łodzi planowane jest w ramach tworzenia Specjalnej Strefy Rewitalizacji funduszu dotacji dla właścicieli i użytkowników wieczystych, w tym do remontów budynków wspólnot mieszkaniowych i prywatnych właścicieli kamienic. Szczegółowe kryteria przydzielania środków zostaną wskazane w uchwale powołującej Specjalną Strefę Rewitalizacji i powinny uwzględniać m.in. stan techniczny budynków oraz oddziaływanie na otoczenie (w tym w aspekcie społeczno-gospodarczym). Powyższe działania zostały ujęte w ramach jednego z podstawowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych w niniejszym dokumencie.

3.1.5.5 Właściciele kamienic

Zgodnie z analizą stanów własnościowych obszaru rewitalizacji do gminy należy ok. 25% ogółu nieruchomości. Stan techniczny większości budynków zgodnie z diagnozą wymaga podjęcia pilnych działań remonto-

wych. Na podstawie szerokiego dialogu prowadzonego przez Miasto Łódź z właścicielami i zarządcami prywatnych nieruchomości wynika, że potrzebują oni wsparcia w usuwaniu barier ograniczających możliwość inwestowania w swoje nieruchomości. Do podstawowych barier zaliczone zostały lokale mieszkalne zajmowane przez osoby z wyrokami eksmisyjnymi z prawem do lokali socjalnych. Z uwagi na niewystarczający zasób lokali socjalnych należących do Miasta Łodzi, wyroki eksmisyjne są realizowane w małym zakresie. Miasto w wielu przypadkach jest zmuszone do wypłacania właścicielom nieruchomości odszkodowań, których celem jest rekompensowanie strat właścicieli wynikających z braku możliwości wynajęcia lokali na wolnym rynku. Sytuacja taka jest bardzo niekorzystna zarówno w aspekcie technicznym – budynki pozostają w złym stanie i negatywnie oddziałują na jakość otoczenia, jak i w aspekcie społecznym – osoby z wyrokami eksmisyjnymi pozostają w stanie niepewności z poczuciem bycia niepożądanym co może bardzo ograniczać możliwości budowania więzi zarówno z sąsiadami jak i z miejscem. W ramach procesu rewitalizacji podejmowane będą działania w celu rozwiązania powyższego problemu z uwzględnieniem potrzeb interesariuszy, w tym przypadku właścicieli kamienic oraz mieszkańców z wyrokami eksmisyjnymi. Podejście do sposobu zapewnienia właściwych lokali socjalnych dostosowanych do sytuacji rodzinnej i stanu zdrowia będzie uwzględniało udział w tym procesie przedstawicieli właściwych jednostek gminy w szczególności odpowiedzialnych za politykę lokalową oraz pomoc społeczną. Zakłada się, że osoby pozbawione tytułu prawnego do lokali mieszkalnych będą obejmowane odpowiednimi projektami oferującymi ścieżki wyjścia z trudnej sytuacji i umożliwiającymi aktywny udział w życiu społeczności lokalnych. Drugą z barier wskazywanych przez właścicieli kamienic jest niska atrakcyjność otoczenia tj. przestrzeni publicznych i stan budynków sąsiadujących. Zgodnie z diagnozą i oczekiwaniami mieszkańców wyrażanymi podczas licznych konsultacji społecznych na wstępnych etapach przygotowywania założeń programu rewitalizacji, w ramach podstawowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych wymienione zostały projekty skierowane na znaczące podniesienie jakości przestrzeni publicznych – w tym przebudowa ciągów komunikacyjnych, zagospodarowanie skwerów czy też modernizacja parków. Dodatkowo zaplanowane zostały kompleksowe remonty kamienic komunalnych a zgodnie z treścią punktu 3.1.5.4 również wsparcie finansowe wspólnot mieszkaniowych. Ostatnią ze zdiagnozowanych barier jest brak wystarczających środków finansowych szczególnie w odniesieniu do prac związanych z remontami elewacji frontowych czy też budową instalacji sieci tzw. centralnego ogrzewania. Odpowiedzią w tym zakresie będzie fundusz dotacji utworzony na etapie powoływania Specjalnej Strefy Rewitalizacji, który powinien przewidywać możliwość dotowania również prywatnych nieruchomości.

3.1.5.6 Uczelnie wyższe

Łódź jako miasto akademickie w procesie rewitalizacji zamierza aktywnie wykorzystywać potencjał wyższych uczelni i w tym celu na wstępnym etapie przygotowywania procesu rewitalizacji podpisane zostały pomiędzy władzami największych uczelni i władzami Miasta listy intencyjne wyrażające deklaracje chęci współpracy w przygotowaniu i prowadzeniu procesu rewitalizacji w Łodzi. Do kluczowych partnerów zaliczyć tu należy Politechnikę Łódzką, Uniwersytet Łódzki, Uniwersytet Medyczny oraz Akademię Sztuk Pięknych. Współpraca będzie przebiegała w kilku płaszczyznach m.in. wymianie wiedzy i doświadczeń, wspólnej realizacji i wspieraniu projektów, aktywnym włączaniu środowisk akademickich w proces oceny efektów realizacji programu. Wyrazem chęci środowiska akademickiego do aktywnego udziału w procesie rewitalizacji są również przedsięwzięcia zgłoszone i ujęte w niniejszym Programie.

3.1.5.7 Organizacje pozarządowe

Przy planowanym zakresie działań oraz posiadanym w mieście potencjale III sektora trudno wyobrazić sobie przygotowanie i realizację procesu rewitalizacji bez udziału organizacji pozarządowych. Z tego powodu już na wstępnym etapie przygotowywania założeń procesu powołana została Komisja Dialogu Obywatelskiego przy Biurze ds. Rewitalizacji, stanowiąca płaszczyznę dialogu pomiędzy tymi dwoma sektorami. Organizacje w Łodzi posiadają szerokie doświadczenia w realizacji działań związanych z wieloaspektową pomocą osobom zagrożonym wykluczeniem społecznym w różnej sytuacji życiowej, zdrowotnej oraz w różnym wieku – zarówno dzieci i młodzież, samotne matki, seniorzy. Łódź w procesie rewitalizacji będzie z pełną determinacją realizować zasadę pomocniczości państwa poprzez aktywne włączanie NGO's w realizację konkretnych projektów skierowanych na rozwiązywanie zdiagnozowanych problemów. Jednym ze sposobów współpracy jest planowane przygotowywanie lokali użytkowych w ramach remontów kamienic dla potrzeb prowadzenia świetlic środowiskowych oraz innych form organizowania czasu wolnego i wspierania mieszkańców prowadzonych przez organizacje pozarządowe. Szczegółowe założenia w zakresie realizacji projektów w formie międzysektorowego partnerstwa publiczno-pozarządowego zostały opisane w punkcie 3.1.5.7.1 niniejszego Programu Rewitalizacji. W ramach realizowania GPR będą przestrzegane następujące ogólne zasady współpracy z organizacjami pozarządowymi:

3.1.5.7.1 Zasady tworzenia partnerstwa z organizacjami pozarządowymi.

Realizacja projektów w ramach przedsięwzięć rewitalizacyjnych będzie mogła odbywać się w partnerstwie z organizacjami pozarządowymi. Zasady tworzenia partnerstw reguluje Program Współpracy Miasta Łodzi z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami, o których mowa w art 3 ust 3 Ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Ustawa z dnia 24.kwietnia 2003 r. Dz.U.2003 nr 93 poz. 873. Program uchwalany jest corocznie a zawarte w nim zadania są konsultowane z organizacjami pozarządowymi. Program współpracy zawiera wyszczególnione zadania publiczne, które realizowane są w 2 formach współpracy: finansowej i pozafinansowej. Program reguluje też zasady realizacji projektów partnerskich (rozdział 10). Powstanie partnerstwa może nastąpić wówczas, gdy planowane zadanie dotyczy zadań priorytetowych wpisanych w Programie bądź wpisuje się w cele strategiczne Miasta. W przypadku GPR partnerstwo może zostać zawiązane przy realizacji projektów stanowiących kluczowe przedsięwzięcia rewitalizacyjne i/lub w odpowiedzi na wyznaczone w GPR cele. Partnerstwo może być zawiązane z inicjatywy władz miasta bądź organizacji pozarządowej. W przypadku, gdy z inicjatywą występuję Miasto, ogłasza nabór na partnerów w drodze otwartego konkursu ofert. Ogłoszenie zamieszcza na stronie internetowej i w BIP w celu umożliwienia potencjalnym partnerom zapoznanie się z inicjatywą i zgłoszenia zamiaru wspólnego działania. W przypadku, gdy z inicjatywą występuje organizacja pozarządowa, przedstawia ona Miastu koncepcję zawierającą cel zadania, założenia merytoryczne, planowane działania i proponowany udział partnera (Miasta) w projekcie. Decyzję o realizacji projektu w partnerstwie z organizacją władze miasta podejmuje w oparciu o spójność działań z celami strategicznymi i listą przedsięwzięć rewitalizacji.

3.1.5.7.2 . Zasady użyczania lokali użytkowych

Miasto może użyczać organizacjom pozarządowym[43] lokale użytkowe znajdujące się w obszarze rewitalizacji do realizacji zadań publicznych zgodnych z GPR, w tym przedsięwzięć rewitalizacyjnych. Lokale mogą być oddawane w użyczenie organizacjom pozarządowym w trybie konkursowym lub pozakonkursowym. W trybie konkursowym stosuje się następujące kryteria oceny wniosków o lokale:

[43] Zasady powyższe mogą być rozszerzone na ogół podmiotów prowadzących działalność pożytku publicznego.

Tab. 8. Kryteria oceny wniosków o przyznanie lokalu dla NGO w obszarze rewitalizacji

Kryteria formalne:	Kryteria merytoryczne:
dysponuje środkami pozwalającym na pokrycie kosztów użytkowania lokalu, lub środki te ma zagwarantowane w ramach finansowania zadania rewitalizacyjnego;	ocena celów, harmonogramu i zakresu planowanych działań;
prowadzi w lokalu działalność statutową lub działalność odpłatną pożytku publicznego, a w przypadku prowadzenia działalności gospodarczej, nie może ona przekraczać 35% powierzchni użytkowej najmowanego lokalu, przy czym zyski z jej prowadzenia przeznaczane są w całości na działalność pożytku publicznego służącą realizacji zadań Miasta Łodzi określonych w politykach publicznych;	efektywność ekonomiczna użyczenia;
	zgodność prowadzonych działań z celami GPR, oraz z innymi politykami/strategiami Łodzi;
nie posiada zaległości finansowych wobec Miasta Łodzi;	efektywność społeczna użyczenia;
posiada rekomendację komórki merytorycznej lub innej jednostki organizacyjnej Urzędu Miasta Łodzi.	zapewnienie dostępności lokalu dla osób niepełnosprawnych.

W trybie pozakonkursowym przekazany może być lokal, w przypadku:

1. konieczności przyznania lokalu w użyczenie na prowadzenie zadania ze względu na oddziaływanie siły wyższej np. klęski żywiołowej;
2. wypowiedzenia organizacji umowy użyczenia w związku ze sprzedażą nieruchomości;
3. przeniesienia praw do użyczenia z obecnie zajmowanego lokalu na inny, w przypadku dalszego celowego realizowania zadania publicznego Miasta Łodzi;
4. jeżeli gmina wpiera lub powierza organizacjom w drodze konkursu realizację zadania publicznego, wskazując jednocześnie konkretny lokal jako miejsce realizacji tego zadania;
5. w innej nadzwyczajnej sytuacji na podstawie decyzji Prezydenta Miasta Łodzi.

Umowy o użyczenie co do zasady zawierane są na okres 3 lat lub na okres nieoznaczony, z założeniem corocznej weryfikacji celowości użyczenia, ze względu na charakter realizowanych zadań i sposobu ich prowadzenia.

3.1.5.8 Instytucje kultury

Istotnym potencjałem obszaru rewitalizacji mogącym przyczynić się do osiągnięcia zakładanych celów procesu jest koncentracja szeregu instytucji kultury – teatrów, muzeów, galerii sztuki, bibliotek. Instytucje te powinny odegrać ważną rolę w zakresie zwiększania dostępu do kultury dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, ale również jako potencjał do podejmowania nowych inicjatyw ukierunkowanych na wykorzystywanie dostępnych instrumentów i zasobów w celu realizacji różnych form wspierania procesu budowania społeczności lokalnych. W ramach zaplanowanych przedsięwzięć realizowane będą zadania związane z modernizacją oraz dostosowaniem nowych przestrzeni m.in. do prowadzenia animacji społeczności lokalnych poprzez wykorzystanie narzędzi jakie dają różne formy obcowania z kulturą – sztuka teatralna, działania artystyczne, w tym wychodzące w przestrzeń Miasta. Zakłada się również kontynuowanie i rozwijanie takich inicjatyw jak „Lokale dla studentów", program „Strych", „Zielone podwórka" czy „Lokale dla Kreatywnych" (w tym – pracownie twórcze) , które są pozytywnym przykładem projektów komplementarnych do zadań inwestycyjnych i mogą być adaptowane do każdego z obszarów na poziomie uszczegółowienia konkretnych rozwiązań funkcjonalno-przestrzennych poszczególnych kwartałów.

3.1.5.9 Gestorzy sieci

Jednym z głównych czynników negatywnie wpływających na jakość życia na obszarze rewitalizacji jest niska jakość powietrza, na którą istotny wpływ ma sposób ogrzewania budynków. W celu niwelowania tzw. *niskiej emisji* konieczne jest wprowadzanie alternatywnych źródeł ogrzewania nie powodujących emisji CO_2 w centrum Miasta. W celu realizacji powyższego niezbędne jest włączenie w proces rewitalizacji gestorów sieci ciepłowniczych, elektrycznych oraz gazowych. Dla osiągnięcia zakładanych rezultatów konieczne jest zbudowanie partnerskich relacji i poczucia współodpowiedzialności za miasto czego wyrazem są podpisane pomiędzy władzami Miasta i spółkami Veolia (Dalkia), PGE oraz PGNiG listy intencyjne z deklaracją chęci współpracy w procesie rewitalizacji. Współpraca będzie koncentrować się głównie na aspekcie właściwej koordynacji prac związanych z przebudową ulic, chodników oraz budynków z modernizacjami oraz rozbudową odpowiednich sieci energetycznych. Gestorzy będą również prowadzić własne działania marketingowe zachęcające właścicieli do wymiany źródeł ogrzewania na źródła nie powodujące emisji CO_2 w centrum Miasta.

3.2 Przedsięwzięcia rewitalizacyjne

Ustawa wskazuje[44], że obowiązkowym elementem gminnego programu rewitalizacji jest opis przedsięwzięć rewitalizacyjnych, w szczególności o charakterze społecznym oraz gospodarczym, środowiskowym, przestrzenno-funkcjonalnym lub technicznym, w tym lista planowanych podstawowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych i charakterystyka pozostałych dopuszczalnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych. Lista planowanych **podstawowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych,** zgodnie z Ustawą, powinna mieć formę opisów zawierających w odniesieniu do każdego przedsięwzięcia: nazwę, wskazanie podmiotów je realizujących, zakres realizowanych zadań, lokalizację, szacowaną wartość, prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny w odniesieniu do celów rewitalizacji.

3.2.1 Koncepcja Rewitalizacji Obszarowej Centrum Łodzi – objaśnienie.

Na liście podstawowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych niniejszego programu szczególne miejsce zajmuje osiem tak zwanych „**Projektów Rewitalizacji Obszarowej Centrum Łodzi**" (przedsięwzięcia rewitalizacyjne o numerach od 5 do 12). Są to *de facto* odrębne rozbudowane podprogramy GPR (wiązki komplementarnych projektów skoncentrowanych terytorialnie w odpowiadających im ośmiu obszarach *koncentracji działań*). Podkreślamy, że rewitalizacja obszarowa nie wskazuje obszaru w których rewitalizacja ma się zamknąć, ale – obszar, od którego rewitalizacja ma się rozpocząć najintensywniej. Są to więc obszary „pierwszego zmasowanego uderzenia", na których rewitalizacja – poprzez przestrzenną koncentrację działań na stosunkowo niewielkim obszarze i równoległe uruchomienie ich w stosunkowo krótkim czasie, powinna odnieść pierwsze sukcesy. Równolegle będą rzecz jasna realizowane przedsięwzięcia rozproszone po całym obszarze rewitalizacji, ale nie będą one tak skoncentrowane, jak w projektach rewitalizacji obszarowej. Zakłada się też, że w kolejnych aktualizacjach GPR będą wskazywane kolejne obszary koncentracji działań. Tak więc **rewitalizacja obszarowa wskazuje obszar pierwszej koncentracji przedsięwzięć rewitalizacyjnych.**

[44] W art. 15 ust 1 p 5) litera a)

Koncepcja koncentracji działań na tych właśnie obszarach została pierwotnie sformułowana w dokumencie *Lokalny Program Rewitalizacji Łodzi 2020+. ZAŁOŻENIA*, pod nazwą „projektów priorytetowych". Zakładano w tym dokumencie, że obszary te są wskazane wstępnie i zostaną zweryfikowane w toku diagnozy. Jednak kalendarium prac nad rewitalizacją Łodzi wymusiło pewną korektę: wytyczenie obszarów potwierdzono jeszcze przed zakończeniem pełnej diagnozy, na podstawie posiadanych wówczas danych, które na tym etapie uznano za wystarczające. Wybór tych akurat a nie innych obszarów był więc do pewnego stopnia arbitralny, jednak zdecydowano się na to, rozumiejąc że decyzja dotyczy nie zakresu przestrzennego interwencji, ale **kolejności realizacji interwencji** w poszczególnych częściach obszaru rewitalizacji a ta nie wyniknie przecież w sposób mechaniczny z diagnozy, lecz zawsze musi być przedmiotem rozstrzygnięcia zarządczego. Rozstrzygnięcia takiego dokonano właśnie wyznaczając **dwadzieścia Projektów Rewitalizacji Obszarowej Centrum Łodzi,** z **których pierwsze 8 uznano za priorytetowe i na ich obszarach jako pierwszych realizowane będą skoncentrowane działania rewitalizacyjne**.

Każdy z ośmiu projektów rewitalizacji obszarowej – jak już wspomniano – jest *de facto* złożonym podprogramem GPR dla wskazanego obszaru, zawierającym w sobie przedsięwzięcia poszczególnych rodzajów zaplanowane w sposób zintegrowany wewnątrz danego projektu Rewitalizacji Obszarowej. Jednak **z uwagi na jednolite finansowanie (pojedyncza umowa dla całego projektu obszarowego) zarówno działań inwestycyjnych, jak i zintegrowanych z nimi działań społeczno-aktywizacyjnych przewidzianych do finansowania w formule cross-finacing'u, każdy z ośmiu projektów obszarowych jest wpisany na listę jako jedno złożone przedsięwzięcie rewitalizacyjne.**

Ryc. 34. Projekty Rewitalizacji Obszarowej Centrum Łodzi na tle obszaru rewitalizacji i NCŁ

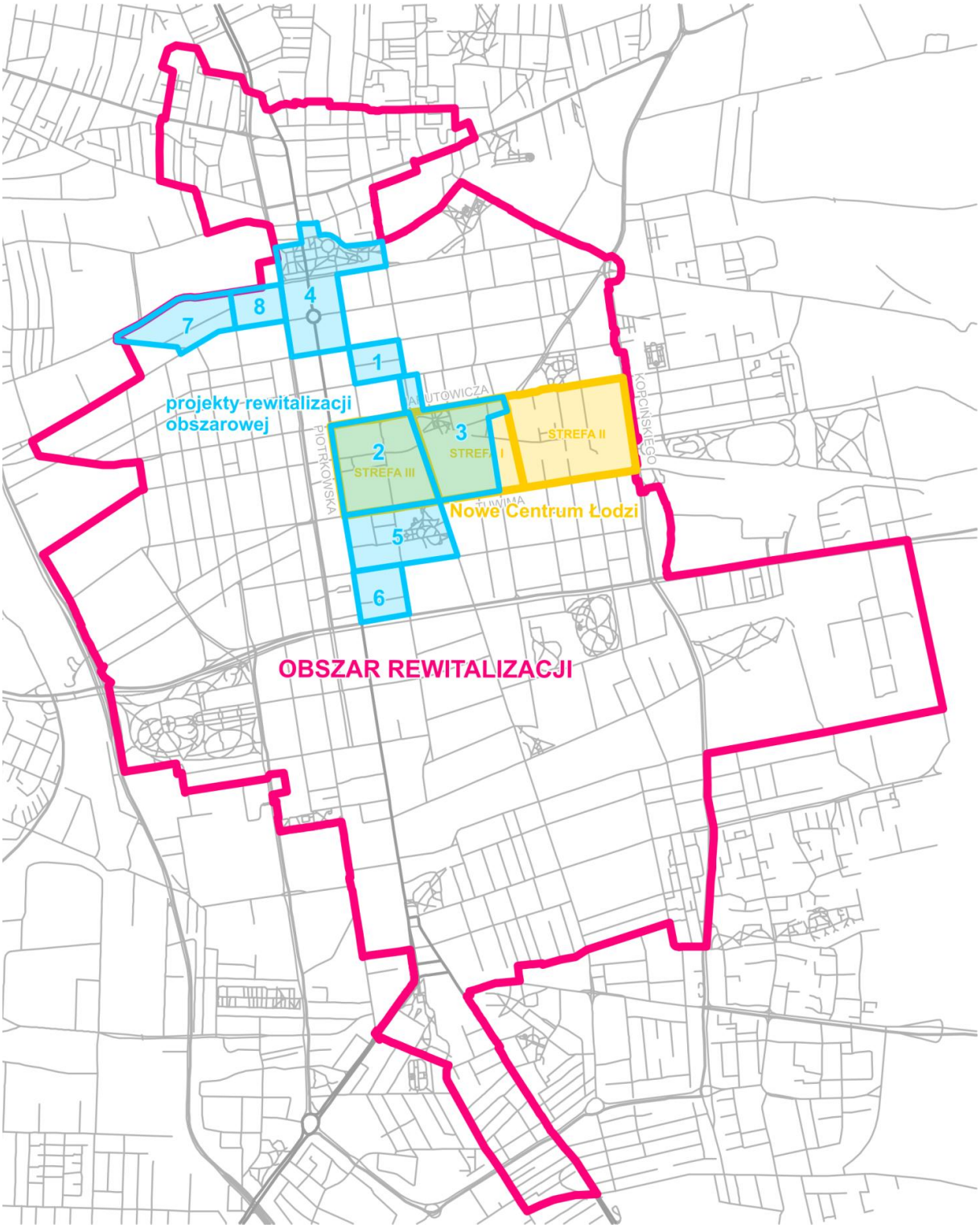

Opracowanie własne

Oto wykaz obszarów objętych poszczególnymi projektami:

- **Projekt nr 1.** Obszar ograniczony ulicami: J.Kilińskiego, S. Jaracza, Wschodnia, Rewolucji 1905 r.
- **Projekt nr 2.** Obszar ograniczony ulicami: Piotrkowska, G. Narutowicza, J. Kilińskiego, J. Tuwima.

- **Projekt nr 3.** Obszar ograniczony ulicami: G.Narutowicza, Targowa/Nowotargowa, J.Tuwima, J.Kilińskiego + obie pierzeje J.Kilińskiego od S. Jaracza do G. Narutowicza (tzw. „łącznik Kilińskiego”).
- **Projekt nr 4.** Obszar ograniczony ulicami: Zachodnia, Podrzeczna/Stary Rynek/Wolborska, Franciszkańska, Północna, Wschodnia, Rewolucji 1905 r.
- **Projekt nr 5.** Obszar ograniczony ulicami: J. Kilińskiego, Nawrot, Piotrkowska, J. Tuwima.
- **Projekt nr 6.** Obszar ograniczony ulicami: Piotrkowska, Nawrot, H. Sienkiewicza, J. Piłsudskiego.
- **Projekt nr 7.** Obszar ograniczony ulicami: Cmentarna, Ogrodowa, Gdańska, Legionów.
- **Projekt nr 8.** Obszar ograniczony ulicami: Gdańska, Ogrodowa, Zachodnia, Legionów.

3.2.2 Lista planowanych podstawowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Przedsięwzięcie nr 1.: Przedsięwzięcia właścicieli i użytkowników wieczystych nieruchomości obejmujące roboty budowlane, prace konserwatorskie oraz prace restauratorskie

- **Cel rewitalizacji realizowany przez to przedsięwzięcie**

  Cel operacyjny 4.1. *Poprawić standard techniczny budynków mieszkalnych i usługowych w obszarze zamieszkania.*

  (Pomocniczo – Cel operacyjny 1.4. *Budować wspólnotę łodzian wokół dobra wspólnego)*.

- **Opis realizowanych zadań i lokalizacja przedsięwzięcia**

  Przedsięwzięcie jest zlokalizowane w całości na obszarze rewitalizacji. Przewiduje się wykonanie robót budowlanych polegających na remoncie lub przebudowie, pracach konserwatorskich i restauratorskich w odniesieniu do nieruchomości niewpisanych do rejestru zabytków. Zadanie będzie miało charakter konkursu, przy czym warunkiem zgłoszenia do dofinansowania w konkursie projektu dotyczącego konkretnego budynku będzie zawarcie w projekcie elementu zaaranżowania przestrzeni wspólnej, umacniającej wspólnotę mieszkańców.

- **Podmiot realizujący przedsięwzięcie**

  Miasto Łódź oraz uczestniczący w konkursie właściciele (w tym wspólnoty reprezentujące właścicieli) lub użytkownicy wieczyści.

- **Szacowana wartość przedsięwzięcia i źródło finansowania**

  500 000 000 zł

  Środki będą wydatkowane w szczególności w ramach limitów ustalanych dla Budżetu Miasta. Ponadto przewiduje się możliwość zaangażowania środków programów operacyjnych oraz innych źródeł zewnętrznych.

- **Opis powiązań i synergii z innymi przedsięwzięciami**

  Występują powiązania i synergia z następującymi przedsięwzięciami:

  - Przedsięwzięcie 4: Tworzenie przyjaznych przestrzeni miejskich – synergia poprzez tworzenie przestrzennych koncentracji przedsięwzięć podnoszących jakość miejsc zamieszkania (w przedsięwzięciu nr 1 – budynki i podwórza, w przedsięwzięciu nr 4 – przestrzenie publiczne);
  - Przedsięwzięcia 5 – 12 (8 projektów rewitalizacji obszarowej) – synergia poprzez tworzenie przestrzennych koncentracji zabudowy mieszkaniowej o wysokim standardzie zamieszkania;
  - Przedsięwzięcie 35: Program ochrony powietrza;
  - Przedsięwzięcie 36: Szlakiem Architektury Włókienniczej. Rewitalizacja Księżego Młyna – komplementarność w zakresie renowacji budynków mieszkalnych na terenie Księżego Młyna stanowiących własność Miasta oraz budynków gospodarczych, podniesienie atrakcyjności przestrzeni dla mieszkańców i turystów. Przedsięwzięcie 38: Zagospodarowanie obiektów pofabrycznych i kompleksu pałacowego Steinertów;
  - Przedsięwzięcie 39: Program termomodernizacji budynków – program komplementarny w stosunku do Rewitalizacji Obszarowej Centrum Łodzi – komplementarność w zakresie poprawienia efektywności energetycznej w sektorze

budownictwa mieszkaniowego, w tym poprawa jakości życia mieszkańców poprzez modernizację energetyczną budynków;

- Grupa przedsięwzięć dotyczących modernizacji budynków publicznych - 51: Modernizacja budynku Wydziału Postępowań Administracyjnych KWP w Łodzi. 52: Modernizacja budynku Komendy Miejskiej Policji w Łodzi przy ul. Tuwima 12a. 53: Modernizacja budynku Komendy Miejskiej Policji w Łodzi przy ul. Sienkiewicza 28/30. 54: Modernizacja budynku dawnego kina „Przedwiośnie" zlokalizowanego przy ul. Żeromskiego 74/76 w Łodzi. 55: Modernizacja budynku zabytkowego kina „Tatry" zlokalizowanego przy ul. Sienkiewicza 40 w Łodzi. 56: Modernizacja budynku zlokalizowanego przy ul. Sienkiewicza 3 w Łodzi. 57: Modernizacja budynku zlokalizowanego przy ul. Roosevelta 15 w Łodzi. 58: Modernizacja budynku zlokalizowanego przy ul. Pomorskiej 54 w Łodzi. 59: Modernizacja budynku kina „Polonia" zlokalizowanego przy ul. Piotrkowskiej 67 w Łodzi. 60: Modernizacja budynków zlokalizowanych przy ul. Narutowicza 58 w Łodzi. 61: Modernizacja budynku kina „Bałtyk" zlokalizowanego przy ul. Narutowicza 20 w Łodzi. 62: Modernizacja budynku zlokalizowanego przy ul. Mielczarskiego 35 w Łodzi. 63: Modernizacja budynku zlokalizowanego przy ul. Kamińskiego 7/9 w Łodzi. 64: Remont konserwatorski willi Reinholda Richtera, obecnie rektorat Politechniki Łódzkiej. 66: Remont konserwatorski willi Józefa Richtera, obecnie budynek administracji rektorskiej Politechniki Łódzkiej. 68: Rewitalizacja kompleksu pałacowego przy ul. Piotrkowskiej 266 w Łodzi (Pałac Scheiblera z zabudowaniami towarzyszącymi).Synergia poprzez poprawę stanu technicznego budynków podmiotów publicznych, w tym placówek oświatowych. Ponadto podniesienie atrakcyjności obszaru rewitalizacji i zwiększenie dostępności dla mieszkańców w tym seniorów i osób niepełnosprawnych do miejsc publicznych;
- Przedsięwzięcie 48: Renowacja elewacji budynków Biblioteki Uniwersytetu Łódzkiego w Łodzi przy ul. Matejki 32/38;
- Przedsięwzięcie 49: Dostosowanie frontonu budynku głównego do standardu zrewitalizowanego otoczenia ulicy Jaracza Przedsięwzięcie 67: Przebudowa parkingu na terenie kampusu „A" Politechniki Łódzkiej przy ul. Żeromskiego 116;
- Przedsięwzięcia 70 – 79 (dotyczące budowy sieci ciepłowniczej wraz z przyłączami) - komplementarność w zakresie szerszego oddziaływania na podniesienie standardu miejsc zamieszkania;

  Przedsięwzięcie 94: „Nowa Łódka".

- **Opis oddziaływania przedsięwzięcia na zdiagnozowany kryzys**

  Według badań „Jakość życia mieszkańców Łodzi i jej przestrzenne zróżnicowanie" (Uniwersytet Łódzki 2012) do osiedlania się w centrum Łodzi najbardziej zniechęca – obok złej jakości przestrzeni publicznych – **głęboka degradacja zabudowy** (2. Część diagnostyczna: konkluzja nr 43, 44, 45). Przedsięwzięcie bezpośrednio oddziałuje na zmniejszenie zdiagnozowanej degradacji jako czynnika kryzysu.

- **Prognozowane rezultaty przedsięwzięcia i sposób ich oceny**

  Planowany rezultat to **poprawa jakości miejsc zamieszkania** poprzez podwyższenie standardu technicznego budynków. Sposób pomiaru: powierzchnia użytkowa w budynkach objętych interwencją. Wartością bazową wskaźnika będzie 0. Zakłada się, że wskaźnik będzie corocznie narastający.

Przedsięwzięcie nr 2.: Miejski program współpracy z organizacjami pozarządowymi – rewitalizacja

- **Cel rewitalizacji realizowany przez to przedsięwzięcie**

  Program będzie w szczególności skoncentrowany na następujących celach rewitalizacji:

Cel operacyjny 1.2.	Zmniejszyć skalę narażenia na ubóstwo, zahamować proces dziedziczenia ubóstwa, w tym - poprzez animację społeczną.
Cel operacyjny 1.3.	Zwiększyć szanse edukacyjne młodych mieszkańców obszaru rewitalizacji.
Cel operacyjny 1.4.	Budować wspólnotę łodzian wokół dobra wspólnego.
Cel operacyjny 1.6.	Budować pomostowy kapitał społeczny.
Cel operacyjny 2.1.	Budować wizerunek centrum Łodzi jako przestrzeni atrakcyjnej, żywej, kreatywnej, ciekawej i przyjaznej.
Cel operacyjny 2.2.	Tworzyć przesłanki do odczuwania dumy z centrum Łodzi przez wprowadzanie do centrum projektów budujących prestiż obszaru.
Cel operacyjny 3.2.	Wspierać synergię przedsiębiorczości.
Cel operacyjny 3.3.	Wspierać inicjatywy lokalnych przedsiębiorców, w tym przedsiębiorców z branży kreatywnej oraz tradycyjnych rzemiosł.
Cel operacyjny 3.4.	Rozwijać postawę przedsiębiorczą, szczególnie wśród dzieci i młodzieży.
Cel operacyjny 4.2.	Promować powstawanie przestrzeni publicznych i półpublicznych aranżowanych z udziałem mieszkańców.
Cel operacyjny 4.4.	Tworzyć konsekwentną preferencję dla ruchu pieszego z uwzględnieniem dostosowania do zmian klimatycznych.

- **Opis realizowanych zadań i lokalizacja przedsięwzięcia**

  Ma ono charakter corocznego konkursu. Kwota na zadanie będzie ustalana co roku na podstawie *rocznego programu współpracy Miasta Łodzi z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami, o których mowa w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie,* na średnim poziomie rocznym około 6 200 000 zł.

  W ramach corocznego konkursu będą zlecane lub powierzane zadania skierowane na osiągnięcie celów rewitalizacji, przewidziane do realizowania na obszarze rewitalizacji lub jednoznacznie adresowane do mieszkańców obszaru, w szczególności z następujących dziedzin:

  - wsparcia społecznego, animacji społecznej, umacniania oddolnej samoorganizacji mieszkańców, w tym inicjatyw samopomocy i mikrodziałań sąsiedzkich;
  - żywego uczestnictwa w kulturze, w tym – animacji kultury bezpośrednio w środowiskach zamieszkania: amatorskich inicjatyw twórczych i kulturalno-edukacyjnych, włączających społecznie działań artystycznych, działań na rzecz upiększania miejsc zamieszkania, projektów artystycznych wywołujących publiczną debatę na tematy ważne dla mieszkańców;
  - animacji sportu i aktywności fizycznej, w tym – aktywności rekreacyjnej, w szczególności tych rodzajów aktywności, których uprawianie jest niskokosztowe i nie jest uwarunkowane dostępem do drogiej infrastruktury, oraz form aktywności dostosowanych do specyficznych potrzeb różnych grup społecznych;
  - edukacji prozdrowotnej i profilaktyki chorób, w szczególności – profilaktyki chorób układu krążenia, edukacji na rzecz wczesnej diagnostyki przesiewowej, zróżnicowanej i szeroko dostępnej profilaktyki uzależnień i edukacji o zagrożeniach uzależnieniami, edukacji seksualnej i profilaktyki ryzykownych zachowań seksualnych, profilaktyki

otyłości, profilaktyki chorób psychicznych, w tym depresji oraz zaburzeń demencyjnych wieku starszego;

- inicjatyw edukacyjnych, w tym inicjatyw edukacji powszechnej i ustawicznej, o charakterze nieformalnym i pozaformalnym, nastawionych na budowanie pożądanych kompetencji społecznych i zawodowych.

Powyższa lista nie jest zamknięta. Coroczne konkursy w każdym roku będą przewidywały możliwość aplikowania z projektami innowacyjnymi, wykraczającymi poza tę listę a trafnie odpowiadającymi na wyzwania rewitalizacji i realizującymi jej cele. Ponadto **w każdym rocznym konkursie będą włączane projekty regrantingowe, nastawione na wyłonienie operatorów programu mikrograntów dla grup nieformalnych,** oparte na doświadczeniach programu animacyjnego Pilotażu Rewitalizacji w Łodzi.

Uwaga: w ramach przedsięwzięcia przewidziano między innymi kluczowe zadanie zrealizowania wieloletniego programu terapeutyczno-resocjalizacyjnego dla osób wychodzących z uzależnień oraz dla osób opuszczających zakłady karne, w ścisłej synergii z przedsięwzięciem rewitalizacyjnym 35 (budowa schroniska dla zwierząt – istotą programu jest resocjalizacja poprzez opiekę nad zwierzętami). Zadanie kluczowe – choć polega na rozwiązywaniu problemów obszaru rewitalizacji, fizycznie **będzie realizowane poza obszarem rewitalizacji**. Szczegółowe uzasadnienie lokalizacji poza obszarem rewitalizacji zamieszczono przy opisie komplementarnie powiązanego przedsięwzięcia 35.

- **Podmiot realizujący przedsięwzięcie**

  Miasto Łódź oraz wnioskodawcy w procedurze konkursowej.

- **Szacowana wartość przedsięwzięcia i źródło finansowania**

  62,0 mln zł (średnio rocznie 6,2 mln)

  Środki będą wydatkowane w szczególności w ramach limitów ustalanych dla Budżetu Miasta. Ponadto przewiduje się możliwość zaangażowania środków programów operacyjnych oraz innych źródeł zewnętrznych.

- **Opis powiązań i synergii z innymi przedsięwzięciami**

  Występują powiązania i synergia z następującymi przedsięwzięciami:

  - Przedsięwzięcie 4: *Tworzenie przyjaznych przestrzeni miejskich* – powiązanie poprzez potrzebę animacji mieszkańców na rzecz aktywności we współprojektowaniu przyjaznych przestrzeni miejskich;
  - Przedsięwzięcia 5 – 12 (8 projektów rewitalizacji obszarowej), w zakresie ostatniego komponentu każdego z nich: *Wsparcie działań miękkich skierowanych do lokalnej społeczności w ramach cross-financingu.* Komponenty te w ramach wszystkich ośmiu projektów rewitalizacji obszarowej będą starannie przejrzane pod kątem wytwarzania synergii (a w żadnym wypadku nie dublowania się!) z działaniami wyłonionymi w konkursach w ramach niniejszego przedsięwzięcia. Jednak po pierwsze istotnym zadaniem będzie zapewnienie faktycznej komplementarności i synergii wewnątrz każdego z projektów rewitalizacji obszarowej, pomiędzy jego działaniami inwestycyjnymi i tzw. Miękkimi;
  - Przedsięwzięcia 23 – 26 (w obszarze edukacji), komplementarność z ewentualnymi projektami organizacji pozarządowych w obszarze edukacji realizowanych w partnerstwie z Miastem Łodzią;
  - Przedsięwzięcia 27 – 29 (w obszarze polityki społecznej realizowane przez MOPS) - komplementarność w zakresie możliwości obejmowani tych samych beneficjentów końcowych oddziaływaniami obu przedsięwzięć (koncentracja działań), co wzmocni skuteczność obu przedsięwzięć;

- Przedsięwzięcia 30 – 32 (w obszarze rynku pracy), komplementarność z ewentualnymi projektami organizacji pozarządowych w obszarze aktywizacji zawodowej i promocji zatrudnienia, realizowanych w partnerstwie z Miastem Łodzią;
- 42: Budowa systemów teleinformatycznych wspierających realizację I Etapu Programu Inteligentna Polityka Społeczna w Łodzi – IPS (Program Technologii Informacyjno- Komunikacyjnych- Inteligentna Polityka Społeczna - nazwa z listy projektów strategicznych) – synergia w zakresie zwiększenia dostępu do informacji na temat form pomocy dostępnych w obszarze polityki społecznej dla klientów i pracowników polityki społecznej oraz dokonanie usprawnień w zakresie korzystania z poszczególnych usług;
- Przedsięwzięcia w obszarze turystyki - Przedsięwzięcie 36: Szlakiem Architektury Włókienniczej. Rewitalizacja Księżego Młyna – komplementarność w zakresie renowacji budynków mieszkalnych na terenie Księżego Młyna stanowiących m.in. przestrzeń do działań organizacji pozarządowych z udziałem mieszkańców;
- Przedsięwzięcie 43: Modernizacja oraz rozbudowa szlaków i tras turystycznych w Łodzi, w tym „Wille i pałace", „Architektura przemysłowa", „Ulica Piotrkowska" „Łódź Bajkowa". 44: Program rozwoju gospodarki turystycznej - program komplementarny w stosunku do Rewitalizacji Obszarowej Centrum Łodzi. Komplementarność w zakresie zwiększenia dostępu do informacji dla mieszkańców i turystów i wykorzystania walorów przyrodniczych i kulturowych dla rozwoju gospodarki turystycznej oraz w zakresie animacji mieszkańców do włączania się w projektowanie przyjaznych przestrzeni miejskich w sąsiedztwie ich miejsc zamieszkania;
- Przedsięwzięcie 69: Utworzenie centrum opieki koordynowanej w zabytkowym obiekcie COLLEGIUM ANATOMICUM – komplementarność w zakresie programów aktywizujących i usług opiekuńczych skierowanych do seniorów;
- Przedsięwzięcie 97: Powołanie Miejskiego Centrum Aktywnego Seniora.

Opis oddziaływania przedsięwzięcia na zdiagnozowany kryzys

Przewiduje się bardzo szerokie i kluczowo istotne oddziaływanie tego przedsięwzięcia, przede wszystkim na następujące zdiagnozowane czynniki kryzysu:

- Cały obszar zdiagnozowanych problemów ubóstwa (działania naprawcze, edukacyjne, animacyjne, opiekuńcze i wspierające, diagnostyczno-badawcze) - 2. Część diagnostyczna: konkluzja 7, 8;
- Obszar problemów bezrobocia (w szczególności inicjatywy na rzecz podnoszenia kompetencji, samoorganizowania się i przyjmowania postawy przedsiębiorczej) - 2. Część diagnostyczna: konkluzja 4, 5;
- Problemy przestępczości (w szczególności poprzez inicjatywy w obszarze problemu przemocy domowej, oraz na rzecz bezpieczeństwa w przestrzeniach publicznych, a także poprzez przedsięwzięcie kluczowe – program resocjalizacyjny dla osób wychodzących z uzależnienia oraz dla osób opuszczających zakłady karne) - 2. Część diagnostyczna: konkluzja 12;
- Obszar problemów edukacyjnych (w szczególności inicjatywy na rzecz edukacji pozaformalnej oraz na rzecz budowania pomostowego kapitału społecznego) - 2. Część diagnostyczna: konkluzja 13, 14, 15, 16, 17;
- Obszar problemów niewystarczającego uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym, w tym w szczególności inicjatywy animacji społecznej i animacji kultury - 2. Część diagnostyczna: konkluzja 19, 20, 21;

- **Prognozowane rezultaty przedsięwzięcia i sposób ich oceny**

  UWAGA: ROZWIĄZANIE SZCZEGÓLNE. Z uwagi na specyfikę tego przedsięwzięcia, którego istotą jest coroczny konkurs pomysłów na wspieranie dwunastu różnych celów rewitalizacji (a w szerszym ujęciu – całej rewitalizacji), zaplanowanie już w GPR konkretnych rezultatów merytorycznych zawężałoby możliwość zgłaszania przedsięwzięć wykraczających poza te rezultaty, a potencjalnie wartościowszych dla celów rewitalizacji. Stąd **szczegółowe wskaźniki rezultatów będą wyznaczane dopiero na poziomie corocznych konkursów**. Natomiast na poziomie GPR **przyjmuje się ogólny wskaźnik: osiągnięcie co najmniej 95% wskaźników rezultatu założonych w każdym kolejnym rocznym konkursie na dany rok.**

Przedsięwzięcie nr 3.: Budowa lub przebudowa budynków służących rozwojowi społecznego budownictwa czynszowego

- **Cel rewitalizacji realizowany przez to przedsięwzięcie**

  Cel operacyjny 4.1. Poprawić standard techniczny budynków mieszkalnych i usługowych w obszarze zamieszkania.

  Cel operacyjny 4.3. Poprawić wyposażenie obszarów zamieszkania w niezbędną sieciową infrastrukturę techniczną.

  Cel operacyjny 4.5. Rozwijać w Łodzi społeczne budownictwo czynszowe.

  Pomocniczo – *Cel operacyjny. 1.4. Budować wspólnotę łodzian wokół dobra wspólnego.*

- **Opis realizowanych zadań i lokalizacja przedsięwzięcia**

  W ramach przedsięwzięcia przewiduje się budowę lub przebudowę budynków służących rozwojowi społecznego budownictwa czynszowego. Przedsięwzięcie przewiduje odzyskanie pełnej własności nieruchomości położonych na obszarze rewitalizacji wraz z ich przebudową w celu podniesienia stanu technicznego gminnego zasobu mieszkaniowego następujących nieruchomości:

  - ul. Włókiennicza 17
  - ul. Jaracza 23
  - ul. Jaracza 29
  - ul. Rewolucji 19
  - ul. Kilińskiego 77
  - ul. POW 42
  - ul. Traugutta 7
  - ul. Nowomiejska 2
  - ul. Próchnika 1
  - ul. Próchnika 4
  - ul. Próchnika 7
  - ul. Wschodnia 15
  - ul. Wschodnia 29
  - ul. Wschodnia 33
  - ul. Wschodnia 38
  - ul. Nawrot 35
  - ul. Kilińskiego 88
  - ul. Kilińskiego 92
  - ul. Kilińskiego 104
  - ul. Mielczarskiego 5
  - ul. Mielczarskiego 6
  - ul. Mielczarskiego 25
  - ul. Gdańska 11
  - ul. Legionów 46
  - ul. Kilińskiego 49
  - pl. Zwycięstwa 8, 9, 10, 11, 12
  - ul. Nawrot 13
  - ul. Roosvelta 5
  - ul. Zamenhofa 30

W ramach przedsięwzięcia przewiduje się również budowę lub przebudowę budynków służących rozwojowi społecznego budownictwa czynszowego następujących nieruchomości będących własnością Miasta Łódź:

- ul. Rewolucji 1905 r. 13
- ul. Rewolucji 1905 r. 15
- ul. Rewolucji 1905 r. 17
- ul. Rewolucji 1905 r. 29
- ul. Rewolucji 1905 r. 31
- ul. Wschodnia 45
- ul. Wschodnia 52
- ul. Wschodnia 54 / Włókiennicza 1
- ul. Kilińskiego 26
- ul. Kilińskiego 28
- ul. Kilińskiego 36
- ul. Włókiennicza 2
- ul. Włókiennicza 3
- ul. Włókiennicza 4
- ul. Włókiennicza 5
- ul. Włókiennicza 7
- ul. Włókiennicza 8
- ul. Włókiennicza 12
- ul. Włókiennicza 14
- ul. Włókiennicza 15
- ul. Włókiennicza 16
- ul. Włókiennicza 22
- ul. Kilińskiego 39
- ul. Narutowicza 4
- ul. Narutowicza 12
- ul. Północna 7
- ul. Wschodnia 20
- ul. Wschodnia 23
- ul. Wschodnia 24
- ul. Wschodnia 35
- ul. Wschodnia 42
- ul. Pomorska 11
- ul. Piotrkowska 118
- ul. Sienkiewicza 56
- ul. Roosvelta 17
- ul. Ogrodowa 24
- ul. Ogrodowa 26
- ul. Ogrodowa 28
- ul. Gdańska 1
- ul. Mielczarskiego 3
- ul. Mielczarskiego 15
- ul. Mielczarskiego 22
- ul. Mielczarskiego 33
- ul. Legionów 44
- ul. Legionów 37a
- ul. Gdańska 8
- ul. Legionów 20
- ul. Lipowa 19
- ul. Gdańska 154
- ul. Gdańska 8
- ul. Kilińskiego 26
- ul. Gdańska 114
- ul. Pomorska 54
- ul. Zielona 57
- ul. Żwirki 28
- ul. Kopernika 20
- ul. Piotrkowska 243
- ul. Zielona 6
- ul. Więckowskiego 19
- ul. Piotrkowska 54
- ul. Narutowicza 1
- ul. Żwirki 22
- ul. Gdańska 25
- ul. Jaracza 32
- ul. Kopernika 6
- ul. Żeromskiego 59
- ul. Zamenhofa 15
- ul. Wólczańska 95
- ul. Wólczańska 168
- ul. Zielona 21
- ul. Więckowskiego 4
- ul. Legionów 72

- ul. Zielona 59
- ul. Żeromskiego 41
- ul. Rewolucji 1905 r. 29
- ul. Pomorska 67
- ul. Zamenhofa 26
- ul. Żeromskiego 54
- ul. Żeromskiego 44
- ul. Gdańska 29
- ul. Wólczańska 17
- ul. Więckowskiego 21
- ul. Zielona 41
- ul. Nawrot 47
- ul. Nawrot 49
- ul. Dowborczyków 23 / Nawrot 51
- ul. Zachodnia 99
- ul. Drewnowska 2
- ul. Zachodnia 76
- ul. Piotrkowska 34
- ul. Jaracza 1
- ul. Tuwima 17a

- **Podmiot realizujący przedsięwzięcie**
  Miasto Łódź oraz spółki zależne Miasta.

- **Szacowana wartość przedsięwzięcia i źródło finansowania**
  194 326 000 zł.

  Środki będą wydatkowane w szczególności w ramach limitów ustalanych dla Budżetu Miasta. Ponadto przewiduje się możliwość zaangażowania środków programów operacyjnych oraz innych źródeł zewnętrznych.

- **Opis powiązań i synergii z innymi przedsięwzięciami**
  - Przedsięwzięcie nr 1: Przedsięwzięcia właścicieli i użytkowników wieczystych nieruchomości obejmujące roboty budowlane, prace konserwatorskie oraz prace restauratorskie;
  - Przedsięwzięcie 4: Tworzenie przyjaznych przestrzeni miejskich. Synergia poprzez tworzenie przestrzennych koncentracji przedsięwzięć podnoszących jakość miejsc zamieszkania;
  - Przedsięwzięcia 5 – 12 (8 projektów rewitalizacji obszarowej) – synergia poprzez tworzenie przestrzennych koncentracji zabudowy mieszkaniowej o wysokim standardzie zamieszkania;
  - Przedsięwzięcie 39: Program termomodernizacji budynków – program komplementarny w stosunku do Rewitalizacji Obszarowej Centrum Łodzi – komplementarność w zakresie poprawienia efektywności energetycznej w sektorze budownictwa mieszkaniowego, w tym poprawa jakości życia mieszkańców poprzez modernizację energetyczną budynków;
  - Modernizacja budynku zlokalizowanego przy ul. Sienkiewicza 3 w Łodzi. 57: Modernizacja budynku zlokalizowanego przy ul. Roosevelta 15 w Łodzi. 58: Modernizacja budynku zlokalizowanego przy ul. Pomorskiej 54 w Łodzi. 59:. 60: Modernizacja budynków zlokalizowanych przy ul. Narutowicza 58 w Łodzi. 62: Modernizacja budynku zlokalizowanego przy ul. Mielczarskiego 35 w Łodzi. 63: Modernizacja budynku zlokalizowanego przy ul. Kamińskiego 7/9 w Łodzi. Ponadto podniesienie atrakcyjności obszaru rewitalizacji i zwiększenie dostępności dla mieszkańców w tym seniorów i osób niepełnosprawnych do miejsc publicznych;
  - Przedsięwzięcia 70 – 79 (dotyczące budowy sieci ciepłowniczej wraz z przyłączami) - komplementarność w zakresie szerszego oddziaływania na podniesienie standardu miejsc zamieszkania poprzez eliminację indywidualnych źródeł ciepła, co przyczyni się do obniżenia emisji gazów i pyłów do atmosfery.

- **Opis oddziaływania przedsięwzięcia na zdiagnozowany kryzys**

Przewiduje się istotne oddziaływanie tego przedsięwzięcia na następujące zdiagnozowane problemy:

- zły stan techniczny budynków mieszkalnych i niemieszkalnych (w tym budynków o wartości zabytkowej) położonych w obszarze rewitalizacji -2. Część diagnostyczna: konkluzja 33, 43;
- niedostosowanie zasobu mieszkań czynszowych do potrzeb mieszkańców - 2. Część diagnostyczna: konkluzja: 10, 22;
- ubóstwa wydatkowego (niska dostępność mieszkań komunalnych z powodu niespełniania kryterium dochodowego) – 2. Część diagnostyczna: konkluzja 9;
- niskiej emisji wynikającej z niepełnego podłączenia zasobu mieszkaniowego do ciepła sieciowego – 2. Część diagnostyczna: konkluzja 45.

- **Prognozowane rezultaty przedsięwzięcia i sposób ich oceny**

Prognozowane rezultaty to powstanie zasobu lokali mieszkalnych przeznaczonych na wynajem na zasadach specjalnych, korzystniejszych niż rynkowe. Wskaźnikiem będzie liczba lokali mieszkalnych oddanych do użytkowania. Wartość bazowa wskaźnika 0. Zakłada się, że wskaźnik będzie narastał corocznie.

Przedsięwzięcie nr 4.: Tworzenie przyjaznych przestrzeni miejskich

- **Cel rewitalizacji realizowany przez to przedsięwzięcie**

Cel operacyjny 4.2. *Promować powstawanie przestrzeni publicznych i półpublicznych aranżowanych z udziałem mieszkańców*.

Pomocniczo – Cel operacyjny 1.4. *Budować wspólnotę łodzian wokół dobra wspólnego* (realizacją tego celu będzie angażowanie mieszkańców w projektowanie przestrzeni) oraz Cel operacyjny 4.4. *Tworzyć konsekwentną preferencję dla ruchu pieszego z uwzględnieniem dostosowania do zmian klimatycznych*.

- **Opis realizowanych zadań i lokalizacja przedsięwzięcia**

Przedsięwzięcie będzie realizowane w całości na obszarze rewitalizacji, w wielu lokalizacjach. W jego ramach przewiduje się zaprojektowanie i urządzenie atrakcyjnych przestrzeni miejskich o cechach inkluzywnych[45], z włączeniem mieszkańców w etap proponowania lokalizacji i funkcji oraz projektowania rozwiązań, w tym szczególnie:

- tworzenie tzw. parków kieszonkowych – niewielkich enklaw zieleni blisko miejsc zamieszkania z infrastrukturą dla wypoczynku;

[45] Przez „atrakcyjną przestrzeń miejską o cechach inkluzywnych" rozumie się tu przestrzeń publiczną odpowiadającą wytycznym miejskiego programu Atrakcyjne Przestrzenie Miejskie, a dodatkowo „zapraszającą", świadomie zaaranżowaną – poprzez wysoką estetykę i odpowiednio dobrane funkcje – tak, aby skłaniać mieszkańców do bezinteresownego przebywania w niej (korzystania z niej nie tylko w celach techniczno-użytkowych). Przestrzeń taka musi każdorazowo spełniać trzy warunki (1) ruch pieszy ma w niej być priorytetowy, (2) muszą być w niej zaprojektowane publiczne miejsca do siedzenia oraz (3) elementem jej aranżacji musi być zieleń miejska (z priorytetem dla zieleni wysokiej). Weryfikującym kryterium dla przestrzeni już zrealizowanych jest obserwowana w nich bezinteresowna obecność ludzi. „Atrakcyjną przestrzenią miejską o cechach inkluzywnych" NIE JEST na ogół przebudowana ulica, jeśli spełnia tylko funkcje techniczne (arterii komunikacyjnej). Jest natomiast taką przestrzenią niemal zawsze woonerf, skwer lub park, czy plac miejski z infrastrukturą do wypoczynku i spotkań oraz zielenią.

- przebudowy dróg z preferencją dla podniesienia wygody i bezpieczeństwa ruchu pieszego oraz estetyki przestrzeni i jej inkluzywności („zapraszającego" charakteru).

- **Podmiot realizujący przedsięwzięcie**
  Miasto Łódź.

- **Szacowana wartość przedsięwzięcia i źródło finansowania**
  100,0 mln zł.

  Środki będą wydatkowane w szczególności w ramach limitów ustalanych dla Budżetu Miasta. Ponadto przewiduje się możliwość zaangażowania środków programów operacyjnych oraz innych źródeł zewnętrznych.

- **Opis powiązań i synergii z innymi przedsięwzięciami**
  Występują powiązania i synergia z następującymi przedsięwzięciami:

  - Przedsięwzięcie 1.: Przedsięwzięcia właścicieli i użytkowników wieczystych nieruchomości obejmujące roboty budowlane, prace konserwatorskie oraz prace restauratorskie – synergia poprzez tworzenie przestrzennych koncentracji przedsięwzięć podnoszących jakość miejsc zamieszkania (w przedsięwzięciu nr 4 – przestrzenie publiczne, a w przedsięwzięciu nr 1 – budynki i podwórza);
  - Przedsięwzięcie 2: Miejski program współpracy z organizacjami pozarządowymi - rewitalizacja – w zakresie animacji mieszkańców do włączania się w projektowanie przyjaznych przestrzeni miejskich w sąsiedztwie ich miejsc zamieszkania;
  - Przedsięwzięcie 3: Budowa lub przebudowa budynków służących rozwojowi społecznego budownictwa czynszowego. Synergia poprzez poprawę stanu technicznego mieszkań, termomodernizację budynków, zmianę struktury mieszkań oraz podniesienie standardów lokali adekwatnie do potrzeb mieszkańców, w tym osób niepełnosprawnych;
  - Przedsięwzięcia 5 – 12 (8 projekty rewitalizacji obszarowej) – synergia poprzez tworzenie przestrzennych koncentracji zabudowy mieszkaniowej o wysokim standardzie zamieszkania;
  - Przedsięwzięcie 34: Program niskoemisyjnego transportu miejskiego - komplementarność poprzez stworzenia sprawnego i bezpiecznego systemu publicznego transportu zbiorowego o wysokiej jakości świadczonych usług, spełniającego standardy unijne w zakresie ochrony środowiska;
  - Przedsięwzięcie 36: Szlakiem Architektury Włókienniczej. Rewitalizacja Księżego Młyna – komplementarność w zakresie renowacji budynków mieszkalnych na terenie Księżego Młyna stanowiących własność Miasta oraz budynków gospodarczych, podniesienie atrakcyjności przestrzeni dla mieszkańców i turystów;
  - Przedsięwzięcie 37: Rewitalizacja przestrzeni miejskiej przy ul. Moniuszki 3, 5 i Tuwima 10 (Program Nowe Centrum Łodzi) – synergia poprzez tworzenie przestrzennych koncentracji przedsięwzięć podnoszących jakość miejsc publicznych; 38: Zagospodarowanie obiektów pofabrycznych i kompleksu pałacowego Steinertów;
  - Przedsięwzięcia w obszarze turystyki - Przedsięwzięcie 43: Modernizacja oraz rozbudowa szlaków i tras turystycznych w Łodzi, w tym „Wille i pałace", „Architektura przemysłowa", „Ulica Piotrkowska" „Łódź Bajkowa". Przedsięwzięcie 44: Program rozwoju gospodarki turystycznej – synergia w zakresie możliwości włączania zaaranżowanych przyjaznych przestrzeni miejskich w programy tras turystyki miejskiej;
  - Przedsięwzięcie 46: Budowa rynku z układem komunikacyjnym na terenie Nowego Centrum Łodzi (Rynek Kobro) – możliwość wykorzystania przestrzeni Rynku Kobro na

poziomie terenu na funkcje komplementarne z niniejszym przedsięwzięciem (stworzenie przestrzeni inkluzywnej z udziałem mieszkańców);

- Przedsięwzięcie 68: Rewitalizacja kompleksu pałacowego przy ul. Piotrkowskiej 266 w Łodzi (Pałac Scheiblera z zabudowaniami towarzyszącymi). Synergia poprzez poprawę stanu technicznego budynków podmiotów publicznych, w tym placówek oświatowych. Ponadto podniesienie atrakcyjności obszaru rewitalizacji i zwiększenie dostępności dla mieszkańców w tym seniorów i osób niepełnosprawnych do miejsc publicznych;
- Przedsięwzięcie 65: Rewitalizacja zabytkowego parku Klepacza w Łodzi – komplementarne cele, przedsięwzięcie podnosi ten sam wskaźnik;
- Przedsięwzięcie 80: Modernizacja czołowego zabytku Łodzi – kamienicy wielkomiejskiej Pinkusa, dla uruchomienia w niej innowacyjnych aktywności;
- Przedsięwzięcie 87: Dostosowanie budynku przy ul. Ogrodowej 28d na potrzeby Regionalnej Izby Obrachunkowej w Łodzi;
- Przedsięwzięcie 92: MASTERPLAN ILUMINACJI dla Miasta Łodzi;
- Przedsięwzięcie 94: „Nowa Łódka", 95: Ogrody Geyera – modernizacja budynków zabytkowych oraz zagospodarowanie terenu poprzez nową zabudowę;
- Przedsięwzięcie 96: Adaptacja dawnego budynku przędzalni M. Lubińskiego polegająca na rozbudowie, nadbudowie i przebudowie budynków produkcyjno-usługowo-handlowych ze zmianą sposobu użytkowania na obiekty zamieszkania zbiorowego oraz budowie garażu podziemnego – CENTRUM AKADEMICKIE Łódź;
- Przedsięwzięcie 98: Utworzenie nowego podziału na osi wschód-zachód kwartału ul. Gdańska, Mickiewicza, Kościuszki, Żwirki poprzez budowę pasywnego biurowca przy ul. Wólczańskiej 143.

- **Opis oddziaływania przedsięwzięcia na zdiagnozowany kryzys**

  Przewiduje się istotne oddziaływanie tego przedsięwzięcia na następujące zdiagnozowane problemy:

  - - niewystarczające uczestnictwo mieszkańców w życiu publicznym - 2 Część diagnostyczna, konkluzja 19, 20, 21;
  - - niski poziom kapitału społecznego - 2 Część diagnostyczna, konkluzja 19, 20, 23, 24;
  - - zły stan techniczny ulic niedostosowanych do ruchu pieszego i rowerowego - 2 Część diagnostyczna, konkluzja 47.

  Przedsięwzięcie bezpośrednio oddziałuje na zwiększenie poczucia tożsamości lokalnej mieszkańców, wzrost zaangażowania w kształtowanie przestrzeni publicznej w najbliższym otoczeniu, pogłębienie relacji zaufania i solidarności w celu aktywizacji jednostek.

- **Prognozowane rezultaty przedsięwzięcia i sposób ich oceny**

  Planowany rezultat to **zwiększenie** w obszarze rewitalizacji **dostępności** do dobrze zagospodarowanych, inkluzywnych przestrzeni publicznych. Sposób pomiaru: **odsetek mieszkańców** zamieszkujący w odległości nie większej, niż 5 minut pieszego dojścia[46] od najbliższej atrakcyjnej przestrzeni miejskiej o cechach inkluzywnych. Wartością bazową wskaźnika będzie odsetek mieszkańców obszaru rewitalizacji spełniający ten warunek przed rozpoczęciem programu (zamieszkałych w odległości 5 minut pieszego dojścia do obecnie istniejących przestrzeni inkluzywnych (parków, woonerfów itp.). Wartość bazową wskaźnika

[46] Dla osoby o ograniczonej sprawności lub osoby z małym dzieckiem zakłada się prędkość poruszania ok. 4 km/h, a więc odległość umożliwiającą ok. 5-minutowy czas dojścia przyjmuje się umownie jako 350 m.

należy wyliczyć przed przystąpieniem do realizacji przedsięwzięcia na podstawie mapy aktualnie istniejących *atrakcyjnych przestrzeni miejskich*, wykonanej przez Biuro Architekta Miejskiego we współpracy z Miejską Pracownią urbanistyczną. Przecięcie obszaru 350-metrowej strefy dostępności wokół istniejących przestrzeni inkluzywnych z liczbą ludności w punktach adresowych w tej strefie da wartość wskaźnika. Zakłada się, że wartość ta będzie corocznie narastająca.

Przedsięwzięcie nr 5.: Rewitalizacja Obszarowa Centrum Łodzi - Projekt 1[47]

- **Cel rewitalizacji realizowany przez to przedsięwzięcie**

Cel operacyjny 1.1. Tworzyć bodźce dla lepszego zatrudnienia.

Cel operacyjny 1.2. Zmniejszyć skalę narażenia na ubóstwo, zahamować proces dziedziczenia ubóstwa, w tym - poprzez animację społeczną.

Cel operacyjny 1.3. Zwiększyć szanse edukacyjne młodych mieszkańców obszaru rewitalizacji.

Cel operacyjny 1.4. Budować wspólnotę łodzian wokół dobra wspólnego.

Cel operacyjny 1.5. Zapobiegać segregacji przestrzennej, tworzyć zróżnicowaną społeczność na obszarach rewitalizowanych.

Cel operacyjny 1.6. Budować pomostowy kapitał społeczny.

Cel operacyjny 1.7. Zapobiegać eksportowaniu problemów społecznych poza obszar.

Cel operacyjny 2.1. Budować wizerunek centrum Łodzi jako przestrzeni atrakcyjnej, żywej, kreatywnej, ciekawej i przyjaznej.

Cel operacyjny 2.2. Tworzyć przesłanki do odczuwania dumy z centrum Łodzi przez wprowadzanie do centrum projektów budujących prestiż obszaru.

Cel operacyjny 2.3. Stopniowo uspójniać i wzbogacać krajobraz kulturowy obszaru jako fundament tożsamości lokalnej.

Cel operacyjny 2.4. Budować spójność między rewitalizacją a staraniami Łodzi o EXPO 2022.

Cel operacyjny 3.1. Tworzyć przestrzenie dla działalności gospodarczej.

Cel operacyjny 3.2. Wspierać synergię przedsiębiorczości.

Cel operacyjny 3.3. Wspierać inicjatywy lokalnych przedsiębiorców, w tym przedsiębiorców z branży kreatywnej oraz tradycyjnych rzemiosł.

Cel operacyjny 3.4. Rozwijać postawę przedsiębiorczą, szczególnie wśród dzieci i młodzieży.

Cel operacyjny 3.5. Budować spójne systemy identyfikacji wizualnej i reklamy.

Cel operacyjny 4.1. Poprawić standard techniczny budynków mieszkalnych i usługowych w obszarze zamieszkania.

Cel operacyjny 4.2. Promować powstawanie przestrzeni publicznych i półpublicznych aranżowanych z udziałem mieszkańców.

Cel operacyjny 4.3. Poprawić wyposażenie obszarów zamieszkania w niezbędną sieciową infrastrukturę techniczną.

[47] W Kontrakcie Terytorialnym dla Województwa Łódzkiego rozumiany jako Rewitalizacja Obszarowa Centrum Łodzi – obszar o powierzchni 7,5 ha ograniczony ulicami: Wschodnią, Rewolucji 1905 r., Kilińskiego, Jaracza wraz z pierzejami po drugiej stronie ww. ulic)

Cel operacyjny 4.4. Tworzyć konsekwentną preferencję dla ruchu pieszego z uwzględnieniem dostosowania do zmian klimatycznych.

Cel operacyjny 4.5. Rozwijać w Łodzi społeczne budownictwo czynszowe.

- **Opis realizowanych zadań i lokalizacja przedsięwzięcia**

  Przedsięwzięcie będzie realizowane w całości na obszarze rewitalizacji, w wielu lokalizacjach; Obszar ograniczony ulicami: Rewolucji 1905 r., Wschodnią, Jaracza, Kilińskiego.

  Zakres projektu to zestaw działań w szczególności o charakterze społecznym, które wspierają oddolną aktywność mieszkańców obszaru na rzecz poprawy jakości zamieszkania (m.in. poprzez programy wzorowane na programie „Zielone podwórka", możliwość organizowania działań społecznych, kulturalnych, sportowych dla mieszkańców w formie wydarzeń oraz w formie ciągłej działalności, prowadzenie przez organizacje pozarządowe i grupy nieformalnych świetlic, miejsc spotkań dla mieszkańców, społecznych domów kultury, domów sąsiedzkich i innych form pozwalających na generowanie aktywności mieszkańców).

  Ponadto do zakresu rzeczowego projektu włączono także działania inwestycyjne obejmujące remont/przebudowę/rozbudowę/nadbudowę/prace konserwatorskie/prace restauratorskie kamienic w 100 % gminnych. Miasto Łódź realizując zadania własne gminy do tych budynków wprowadza funkcje społeczne takie jak m.in. świetlice artystyczne i środowiskowe, domy dziecka, Centrum Interwencji Kryzysowej, Centrum Obywatelskie, Punkt Konsultacyjno - Edukacyjny, powstaną także lokale z przeznaczeniem pod mieszkania chronione.

  Ponadto zakres rzeczowy projektu obejmuje również działania inwestycyjne w odniesieniu do układu komunikacyjnego i zagospodarowanie terenu na obszarze projektu.

- **Podmiot realizujący przedsięwzięcie**

  Miasto Łódź.

- **Szacowana wartość przedsięwzięcia i źródło finansowania**

  208 518 706 zł – środki EFRR i budżetu miasta.

  Ponadto przewiduje się możliwość zaangażowania środków budżetu państwa.

  Dla projektu przyznany został kredyt z Europejskiego Banku Inwestycyjnego.

- **Opis powiązań i synergii z innymi przedsięwzięciami**

  Występują powiązania i synergia z następującymi przedsięwzięciami:

  - Przedsięwzięcie 1.: Przedsięwzięcia właścicieli i użytkowników wieczystych nieruchomości obejmujące roboty budowlane, prace konserwatorskie oraz prace restauratorskie. Komplementarność poprzez tworzenie przestrzennych koncentracji przedsięwzięć podnoszących jakość miejsc zamieszkania;
  - Przedsięwzięcie 2: Miejski program współpracy z organizacjami pozarządowymi - rewitalizacja – w zakresie animacji mieszkańców do włączania się w projektowanie przyjaznych przestrzeni miejskich w sąsiedztwie ich miejsc zamieszkania;
  - Przedsięwzięcie 3: Budowa lub przebudowa budynków służących rozwojowi społecznego budownictwa czynszowego; synergia poprzez poprawę stanu technicznego mieszkań, termomodernizację budynków, zmianę struktury mieszkań oraz podniesienie standardów lokali adekwatnie do potrzeb mieszkańców, w tym osób niepełnosprawnych;
  - Przedsięwzięcie 4: Tworzenie przyjaznych przestrzeni miejskich – synergia poprzez tworzenie przestrzennych koncentracji przedsięwzięć podnoszących jakość miejsc zamieszkania;

- Przedsięwzięcie 6 – 12 (7 projektów rewitalizacji obszarowej) – synergia poprzez tworzenie przestrzennych koncentracji zabudowy mieszkaniowej o wysokim standardzie zamieszkania;
- Przedsięwzięcie 20: Modernizacja, rozszerzenie funkcji i wyposażenie bibliotek - komplementarność w zakresie wzrostu poziomu edukacji, uczestnictwa w życiu kulturalnym oraz rozwijania wśród mieszkańców kapitału społecznego;
- Przedsięwzięcie 21: Program kształcenia zawodowego i ustawicznego; 22: Program edukacji ogólne; 24: Program podnoszenia jakości nauczania w zakresie kształcenia ogólnego – komplementarność przedsięwzięć w zakresie wzrostu poziomu edukacji i wykształcenia wśród mieszkańców poprzez nabywanie kompetencji opartych na indywidualnych predyspozycjach oraz poprzez rozwijanie umiejętności ułatwiających dostosowanie się do zmieniających warunków i potrzeb rynku pracy;
- Przedsięwzięcie 23: Program podnoszenia jakości edukacji przedszkolnej - komplementarność poprzez wzrost jakości edukacji przedszkolnej świadczonej w ośrodkach wychowania przedszkolnego, w szczególności w przedszkolach specjalnych i integracyjnych;
- Przedsięwzięcie 25: Program podniesienia kompetencji kluczowych osób dorosłych znajdujących się w szczególnie niekorzystnej sytuacji na rynku pracy, w obszarze TIK i języków obcych. 26: Program poprawy zdolności do zatrudnienia absolwentów kształcenia i szkolenia zawodowego oraz dostosowanie kierunków kształcenia i szkolenia zawodowego do regionalnego rynku pracy we współpracy z otoczeniem społeczno-gospodarczym 27: Program aktywizacji społeczno-zawodowej osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem. 28: Program aktywizacji społeczno-zawodowej osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem finansowany w ramach ZIT. 30: Program wzrostu zatrudnienia osób bezrobotnych, biernych zawodowo i poszukujących pracy. Komplementarność przedsięwzięć poprzez wdrażanie programów kształcenia zawodowego służących aktywizacji społeczno – zawodowej mieszkańców, w tym osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, ubóstwem lub bezrobociem;
- Przedsięwzięcie 29: Program wsparcia usług społecznych i zdrowotnych finansowany w ramach ZIT – komplementarność w zakresie pomocy dzieciom i młodzieży (od 3 r.ż. do 18 r.ż.) poprzez rozwój usług placówek wsparcia dziennego oraz innych alternatywnych form opieki w celu przeciwdziałaniu patologiom. Synergia poprzez rozwój usług medyczno – opiekuńczych skierowanych do osób starszych lub niepełnosprawnych;
- Przedsięwzięcie 30: Program wzrostu zatrudnienia osób bezrobotnych, biernych zawodowo i poszukujących pracy. Komplementarność przedsięwzięć poprzez wdrażanie programów kształcenia zawodowego służących aktywizacji społeczno – zawodowej mieszkańców, w tym osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, ubóstwem lub bezrobociem;
- Przedsięwzięcie 31: Program zwiększania liczby trwałych, nowopowstałych przedsiębiorstw (start-upów). 32: Program zwiększania liczby trwałych, nowopowstałych przedsiębiorstw (start-upów) finansowany w ramach ZIT. 45: Program promocji gospodarczej. 80: Modernizacja czołowego zabytku Łodzi – Kamienicy Wielkomiejskiej Pinkusa, dla uruchomienia w niej innowacyjnych aktywności. Komplementarność w zakresie wsparcia osób znajdujących się w najtrudniejszej sytuacji na rynku pracy, które zamierzają rozpocząć prowadzenie działalności gospodarczej. Ponadto synergia przedsięwzięć w zakresie wypracowania kompleksowej oferty promocji gospodarczej zmierzającej do wzrostu eksportu i zdobywania nowych rynków zbytu, nawiązywania kontaktów z partnerami zagranicznymi i pozyskiwania informacji na temat rynków zagranicznych;
- Przedsięwzięcie 33: Racjonalizacja zużycia energii - termomodernizacja obiektów edukacyjnych Łodzi. 39: Program termomodernizacji budynków – program

komplementarny w stosunku do Rewitalizacji Obszarowej Centrum Łodzi – komplementarność w zakresie poprawienia efektywności energetycznej w sektorze placówek oświatowych i budownictwa mieszkaniowego;

- Przedsięwzięcie 34: Program niskoemisyjnego transportu miejskiego - komplementarność poprzez stworzenia sprawnego i bezpiecznego systemu publicznego transportu zbiorowego o wysokiej jakości świadczonych usług, spełniającego standardy unijne w zakresie ochrony środowiska;
- Przedsięwzięcie 35: Program ochrony powietrza;
- Przedsięwzięcie 39: Program termomodernizacji budynków – program komplementarny w stosunku do Rewitalizacji Obszarowej Centrum Łodzi – komplementarność w zakresie poprawienia efektywności energetycznej w sektorze placówek oświatowych i budownictwa mieszkaniowego;
- Przedsięwzięcie 41: Informatyczne usługi przestrzenne w rewitalizowanej strefie wielkomiejskiej miasta Łodzi – komplementarność w zakresie informowania interesariuszy na temat prowadzonych działań w ramach procesu rewitalizacji;
- Przedsięwzięcie 42: Budowa systemów teleinformatycznych wspierających realizację I Etapu Programu Inteligentna Polityka Społeczna w Łodzi – IPS (Program Technologii Informacyjno- Komunikacyjnych- Inteligentna Polityka Społeczna - nazwa z listy projektów strategicznych) – synergia w zakresie zwiększenia dostępu do informacji na temat form pomocy dostępnych w obszarze polityki społecznej dla klientów i pracowników polityki społecznej oraz dokonanie usprawnień w zakresie korzystania z poszczególnych usług;
- Przedsięwzięcie 44: Program rozwoju gospodarki turystycznej - program komplementarny w stosunku do Rewitalizacji Obszarowej Centrum Łodzi. Komplementarność w zakresie zwiększenia dostępu do informacji dla mieszkańców i turystów i wykorzystania walorów przyrodniczych i kulturowych dla rozwoju gospodarki turystycznej. Przedsięwzięcie 45: Program promocji gospodarczej;
- Przedsięwzięcie 70, 78: Budowa sieci ciepłowniczej i przyłączy w Łodzi wraz z likwidacją niskiej emisji w Strefie Wielkomiejskiej obejmujący przyłączenie do ciepła systemowego budynków z obszaru ograniczonego ulicami Wschodnią, Rewolucji 1905r, Jaracza i Kilińskiego - komplementarność w zakresie szerszego oddziaływania na podniesienie standardu miejsc zamieszkania poprzez eliminację indywidualnych źródeł ciepła, co przyczyni się do obniżenia emisji gazów i pyłów do atmosfery;
- Przedsięwzięcie 85: Rozwój funkcji i usług oferowanych przez „EC1 Łódź Miasto Kultury" w Łodzi;
- Przedsięwzięcie 86: Promocja Łodzi i regionu łódzkiego poprzez markę EC1 Łódź – Miasto Kultury;
- Przedsięwzięcie 92: MASTERPLAN ILUMINACJI dla Miasta Łodzi;
- Przedsięwzięcie 96: Adaptacja dawnego budynku przędzalni M. Lubińskiego polegająca na rozbudowie, nadbudowie i przebudowie budynków produkcyjno-usługowo-handlowych ze zmianą sposobu użytkowania na obiekty zamieszkania zbiorowego oraz budowie garażu podziemnego – CENTRUM AKADEMICKIE Łódź.

- **Opis oddziaływania przedsięwzięcia na zdiagnozowany kryzys**

  Przewiduje się istotne oddziaływanie tego przedsięwzięcia na następujące zdiagnozowane problemy:

  - *wysokie bezrobocie – 2. Część diagnostyczna: konkluzja 4, 5, 6;*
  - *ubóstwo – 2. Część diagnostyczna: konkluzja 7, 8, 9;*
  - *przestępczość – 2. Część diagnostyczna: konkluzja 12;*

- *niski poziom edukacji oraz kapitału społecznego – 2. Część diagnostyczna: konkluzja 13-17, 23;*
- *niski poziom uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym: Część diagnostyczna, konkluzja 18-27;*
- *negatywne zjawiska gospodarcze w tym niski stopień przedsiębiorczości oraz słaba kondycja przedsiębiorstw: Część diagnostyczna, konkluzja 28-32;*
- *negatywne zjawiska środowiskowe w tym problem niskiej emisji: Część diagnostyczna, konkluzja 45;*
- *negatywne zjawiska przestrzenno-funkcjonalne: Część diagnostyczna, konkluzja 34-36, 38, 40, 41, 43.*

Prognozowane rezultaty przedsięwzięcia i sposób ich oceny

Planowane rezultaty to:

1. Dostęp beneficjentów do usług socjalnych.
a. Sposób pomiaru:
- dla usług pobytowych – ilość tzw. miejsc organizacyjnych oddanych do użytkowania jako odsetek miejsc organizacyjnych zaplanowanych ogółem (wskaźnik ma stopniowo zmierzać do 100%);
- dla usług pozostałych – ilość korzystających miesięcznie jako odsetek liczby osób zgłaszających potrzebę korzystania (wskaźnik mierzy proporcję istniejącej oferty do faktycznych potrzeb i nie zakłada się z góry, jak będzie się kształtował).

2. Zwiększenie dostępności do inkluzywnych przestrzeni publicznych.
a. Sposób pomiaru: odsetek mieszkańców zamieszkujący w odległości nie większej, niż 350 m (5 min. pieszego dojścia) od najbliższej urządzonej otwartej przestrzeni publicznej o cechach inkluzywnych, dostępnej bezpłatnie. Wartością bazową wskaźnika będzie odsetek mieszkańców obszaru rewitalizacji spełniający ten warunek przed rozpoczęciem programu. Wartość bazową wskaźnika należy zbadać (wyliczyć) przed przystąpieniem do realizacji przedsięwzięcia na podstawie mapy aktualnie istniejących przestrzeni publicznych wykonaną przez BAM we współpracy z MPU.

3. Poprawa jakości miejsc zamieszkania poprzez podwyższenie standardu technicznego budynków.
a. Sposób pomiaru: powierzchnia użytkowa w budynkach objętych interwencją. Wartością bazową wskaźnika będzie 0. Zakłada się, że wskaźnik ma być corocznie narastający, aż do osiągnięcia 100% powierzchni zaplanowanej do objęcia interwencją.

4. Aktywizacja zawodowa osób bezrobotnych:
Objęcie różnymi formami aktywizacji zawodowej 209 osób bezrobotnych z obszaru rewitalizacji przy działaniach objętych niniejszym przedsięwzięciem , w tym w szczególności klauzulami społecznymi w zamówieniach publicznych.
Sposób pomiaru - ilość osób objętych aktywizacją zawodową jako odsetek ilości osób przewidzianych do objęcia aktywizacją zawodową. Wskaźnik może przekroczyć 100%.

5. Wskaźniki sprawozdawcze:
a. Liczba przedsiębiorstw ulokowanych na zrewitalizowanych obszarach;
b. Liczba przedsiębiorstw zlikwidowanych na zrewitalizowanych obszarach;
c. Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją;
d. Liczba wspartych obiektów infrastruktury zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach;
e. Wyremontowane budynki mieszkalne na obszarach miejskich (CO40);
f. Liczba zastosowanych klauzul społecznych w zamówieniach publicznych.

Przedsięwzięcie nr 6.: Rewitalizacja Obszarowa Centrum Łodzi – Projekt 2[48]

- **Cel rewitalizacji realizowany przez to przedsięwzięcie**

  Cel operacyjny 1.1. Tworzyć bodźce dla lepszego zatrudnienia.

  Cel operacyjny 1.2. Zmniejszyć skalę narażenia na ubóstwo, zahamować proces dziedziczenia ubóstwa, w tym - poprzez animację społeczną.

  Cel operacyjny 1.3. Zwiększyć szanse edukacyjne młodych mieszkańców obszaru rewitalizacji.

  Cel operacyjny 1.4. Budować wspólnotę łodzian wokół dobra wspólnego.

  Cel operacyjny 1.5. Zapobiegać segregacji przestrzennej, tworzyć zróżnicowaną społeczność na obszarach rewitalizowanych.

  Cel operacyjny 1.6. Budować pomostowy kapitał społeczny.

  Cel operacyjny 1.7. Zapobiegać eksportowaniu problemów społecznych poza obszar.

  Cel operacyjny 2.1. Budować wizerunek centrum Łodzi jako przestrzeni atrakcyjnej, żywej, kreatywnej, ciekawej i przyjaznej.

  Cel operacyjny 2.2. Tworzyć przesłanki do odczuwania dumy z centrum Łodzi przez wprowadzanie do centrum projektów budujących prestiż obszaru.

  Cel operacyjny 2.3. Stopniowo uspójniać i wzbogacać krajobraz kulturowy obszaru jako fundament tożsamości lokalnej.

  Cel operacyjny 2.4. Budować spójność między rewitalizacją a staraniami Łodzi o EXPO 2022.

  Cel operacyjny 3.1. Tworzyć przestrzenie dla działalności gospodarczej.

  Cel operacyjny 3.2. Wspierać synergię przedsiębiorczości.

  Cel operacyjny 3.3. Wspierać inicjatywy lokalnych przedsiębiorców, w tym przedsiębiorców z branży kreatywnej oraz tradycyjnych rzemiosł.

  Cel operacyjny 3.4. Rozwijać postawę przedsiębiorczą, szczególnie wśród dzieci i młodzieży.

  Cel operacyjny 3.5. Budować spójne systemy identyfikacji wizualnej i reklamy.

  Cel operacyjny 4.1. Poprawić standard techniczny budynków mieszkalnych i usługowych w obszarze zamieszkania.

  Cel operacyjny 4.2. Promować powstawanie przestrzeni publicznych i półpublicznych aranżowanych z udziałem mieszkańców.

  Cel operacyjny 4.3. Poprawić wyposażenie obszarów zamieszkania w niezbędną sieciową infrastrukturę techniczną.

  Cel operacyjny 4.4. Tworzyć konsekwentną preferencję dla ruchu pieszego z uwzględnieniem dostosowania do zmian klimatycznych.

  Cel operacyjny 4.5. Rozwijać w Łodzi społeczne budownictwo czynszowe.

- **Opis realizowanych zadań i lokalizacja przedsięwzięcia**

  Przedsięwzięcie będzie realizowane w całości na obszarze rewitalizacji, w wielu lokalizacjach (obszar ograniczony ulicami: Piotrkowską, Narutowicza, Kilińskiego, Tuwima).

  Zakres projektu to zestaw działań w szczególności o charakterze społecznym, które wspierają oddolną aktywność mieszkańców obszaru na rzecz poprawy jakości zamieszkania (m.in. poprzez programy wzorowane na programie „Zielone podwórka", możliwość organizowania

[48] W Kontrakcie Terytorialnym dla Województwa Łódzkiego rozumiany jako Rewitalizacja Obszarowa Centrum Łodzi – obszar ograniczony ulicami: Narutowicza, Kilińskiego, Tuwima, Piotrkowską

działań społecznych, kulturalnych, sportowych dla mieszkańców w formie wydarzeń oraz w formie ciągłej działalności, prowadzenie przez organizacje pozarządowe i grupy nieformalnych świetlic, miejsc spotkań dla mieszkańców, społecznych domów kultury, domów sąsiedzkich i innych form pozwalających na generowanie aktywności mieszkańców).

Ponadto do zakresu rzeczowego projektu włączono także działania inwestycyjne obejmujące remont/przebudowę/rozbudowę/nadbudowę/prace konserwatorskie/prace restauratorskie kamienic w 100 % gminnych. Miasto Łódź realizując zadania własne gminy do tych budynków wprowadza funkcje społeczne takie jak m.in. lokale z przeznaczeniem pod działalność NGO oraz pod mieszkania chronione.
Ponadto zakres rzeczowy projektu obejmuje również działania inwestycyjne w odniesieniu do układu komunikacyjnego i zagospodarowanie terenu na obszarze projektu.

- **Podmiot realizujący przedsięwzięcie**
  Miasto Łódź.

- **Szacowana wartość przedsięwzięcia i źródło finansowania**
  106 219 629 zł – środki EFRR i budżetu miasta.

  Ponadto przewiduje się możliwość zaangażowania środków budżetu państwa.

  Dla projektu przyznany został kredyt z Europejskiego Banku Inwestycyjnego.

- **Opis powiązań i synergii z innymi przedsięwzięciami**
  Występują powiązania i synergia z następującymi przedsięwzięciami:

  - Przedsięwzięcie 1.: Przedsięwzięcia właścicieli i użytkowników wieczystych nieruchomości obejmujące roboty budowlane, prace konserwatorskie oraz prace restauratorskie. Komplementarność poprzez tworzenie przestrzennych koncentracji przedsięwzięć podnoszących jakość miejsc zamieszkania;
  - Przedsięwzięcie 2: Miejski program współpracy z organizacjami pozarządowymi - rewitalizacja – w zakresie animacji mieszkańców do włączania się w projektowanie przyjaznych przestrzeni miejskich w sąsiedztwie ich miejsc zamieszkania;
  - Przedsięwzięcie 3: Budowa lub przebudowa budynków służących rozwojowi społecznego budownictwa czynszowego; synergia poprzez poprawę stanu technicznego mieszkań, termomodernizację budynków, zmianę struktury mieszkań oraz podniesienie standardów lokali adekwatnie do potrzeb mieszkańców, w tym osób niepełnosprawnych;
  - Przedsięwzięcie 4: Tworzenie przyjaznych przestrzeni miejskich – synergia poprzez tworzenie przestrzennych koncentracji przedsięwzięć podnoszących jakość miejsc zamieszkania;
  - Przedsięwzięcie 5, 7 – 12 (7 projektów rewitalizacji obszarowej) – synergia poprzez tworzenie przestrzennych koncentracji zabudowy mieszkaniowej o wysokim standardzie zamieszkania;
  - Przedsięwzięcie 37: Rewitalizacja przestrzeni miejskiej przy ul. Moniuszki 3, 5 i ul. Tuwima 10 (Program Nowe Centrum Łodzi). 47: Remont przebudowa i rozbudowa Muzeum Przyrodniczego Uniwersytetu Łódzkiego wraz z infrastrukturą techniczną. Komplementarność przedsięwzięć w zakresie wzrostu poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym mieszkańców;
  - Przedsięwzięcie 20: Modernizacja, rozszerzenie funkcji i wyposażenie bibliotek - komplementarność w zakresie wzrostu poziomu edukacji, uczestnictwa w życiu kulturalnym oraz rozwijania wśród mieszkańców kapitału społecznego;
  - Przedsięwzięcie 21: Program kształcenia zawodowego i ustawicznego; 22: Program edukacji ogólne; 24: Program podnoszenia jakości nauczania w zakresie kształcenia ogólnego – komplementarność przedsięwzięć w zakresie wzrostu poziomu edukacji

i wykształcenia wśród mieszkańców poprzez nabywanie kompetencji opartych na indywidualnych predyspozycjach oraz poprzez rozwijanie umiejętności ułatwiających dostosowanie się do zmieniających warunków i potrzeb rynku pracy;

- Przedsięwzięcie 23: Program podnoszenia jakości edukacji przedszkolnej - komplementarność poprzez wzrost jakości edukacji przedszkolnej świadczonej w ośrodkach wychowania przedszkolnego, w szczególności w przedszkolach specjalnych i integracyjnych;
- Przedsięwzięcie 25: Program podniesienia kompetencji kluczowych osób dorosłych znajdujących się w szczególnie niekorzystnej sytuacji na rynku pracy, w obszarze TIK i języków obcych. 26: Program poprawy zdolności do zatrudnienia absolwentów kształcenia i szkolenia zawodowego oraz dostosowanie kierunków kształcenia i szkolenia zawodowego do regionalnego rynku pracy we współpracy z otoczeniem społeczno-gospodarczym 27: Program aktywizacji społeczno-zawodowej osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem. 28: Program aktywizacji społeczno-zawodowej osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem finansowany w ramach ZIT. 30: Program wzrostu zatrudnienia osób bezrobotnych, biernych zawodowo i poszukujących pracy. Komplementarność przedsięwzięć poprzez wdrażanie programów kształcenia zawodowego służących aktywizacji społeczno – zawodowej mieszkańców, w tym osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, ubóstwem lub bezrobociem;
- Przedsięwzięcie 29: Program wsparcia usług społecznych i zdrowotnych finansowany w ramach ZIT – komplementarność w zakresie pomocy dzieciom i młodzieży (od 3 r.ż. do 18 r.ż.) poprzez rozwój usług placówek wsparcia dziennego oraz innych alternatywnych form opieki w celu przeciwdziałaniu patologiom. Synergia poprzez rozwój usług medyczno – opiekuńczych skierowanych do osób starszych lub niepełnosprawnych;
- Przedsięwzięcie 30: Program wzrostu zatrudnienia osób bezrobotnych, biernych zawodowo i poszukujących pracy. Komplementarność przedsięwzięć poprzez wdrażanie programów kształcenia zawodowego służących aktywizacji społeczno – zawodowej mieszkańców, w tym osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, ubóstwem lub bezrobociem;
- Przedsięwzięcie 31: Program zwiększania liczby trwałych, nowopowstałych przedsiębiorstw (start-upów). 32: Program zwiększania liczby trwałych, nowopowstałych przedsiębiorstw (start-upów) finansowany w ramach ZIT. 45: Program promocji gospodarczej. 80: Modernizacja czołowego zabytku Łodzi – Kamienicy Wielkomiejskiej Pinkusa, dla uruchomienia w niej innowacyjnych aktywności. Komplementarność w zakresie wsparcia osób znajdujących się w najtrudniejszej sytuacji na rynku pracy, które zamierzają rozpocząć prowadzenie działalności gospodarczej. Ponadto synergia przedsięwzięć w zakresie wypracowania kompleksowej oferty promocji gospodarczej zmierzającej do wzrostu eksportu i zdobywania nowych rynków zbytu, nawiązywania kontaktów z partnerami zagranicznymi i pozyskiwania informacji na temat rynków zagranicznych;
- Przedsięwzięcie 33: Racjonalizacja zużycia energii - termomodernizacja obiektów edukacyjnych Łodzi. 39: Program termomodernizacji budynków – program komplementarny w stosunku do Rewitalizacji Obszarowej Centrum Łodzi – komplementarność w zakresie poprawienia efektywności energetycznej w sektorze placówek oświatowych i budownictwa mieszkaniowego;
- Przedsięwzięcie 34: Program niskoemisyjnego transportu miejskiego - komplementarność poprzez stworzenia sprawnego i bezpiecznego systemu publicznego transportu zbiorowego o wysokiej jakości świadczonych usług, spełniającego standardy unijne w zakresie ochrony środowiska;
- Przedsięwzięcie 35: Program ochrony powietrza;

- Przedsięwzięcie 37: Rewitalizacja przestrzeni miejskiej przy ul. Moniuszki 3, 5 i Tuwima 10 (Program Nowe Centrum Łodzi) – w zakresie piątego zadnia (budowa nowej ulicy wewnątrz kwartału z elementami małej architektury, meblami miejskimi, nasadzeniami zieleni) – zadanie o komplementarnych celach, podnoszące ten sam wskaźnik dostępności przyjaznych przestrzeni;
- Przedsięwzięcie 41: Informatyczne usługi przestrzenne w rewitalizowanej strefie wielkomiejskiej miasta Łodzi – komplementarność w zakresie informowania interesariuszy na temat prowadzonych działań w ramach procesu rewitalizacji;
- Przedsięwzięcie 42: Budowa systemów teleinformatycznych wspierających realizację I Etapu Programu Inteligentna Polityka Społeczna w Łodzi – IPS (Program Technologii Informacyjno- Komunikacyjnych- Inteligentna Polityka Społeczna - nazwa z listy projektów strategicznych) – synergia w zakresie zwiększenia dostępu do informacji na temat form pomocy dostępnych w obszarze polityki społecznej dla klientów i pracowników polityki społecznej oraz dokonanie usprawnień w zakresie korzystania z poszczególnych usług;
- Przedsięwzięcie 44: Program rozwoju gospodarki turystycznej - program komplementarny w stosunku do Rewitalizacji Obszarowej Centrum Łodzi. Komplementarność w zakresie zwiększenia dostępu do informacji dla mieszkańców i turystów i wykorzystania walorów przyrodniczych i kulturowych dla rozwoju gospodarki turystycznej. Przedsięwzięcie 45: Program promocji gospodarczej Przedsięwzięcie 46: Budowa rynku z układem komunikacyjnym na terenie nowego Centrum Łodzi (Rynek Kobro)- komplementarność poprzez zwiększenie dostępności do przestrzeni publicznych dzięki powstaniu parkingów;
- Przedsięwzięcie 51: Modernizacja budynku Wydziału Postępowań Administracyjnych KWP w Łodzi. 52: Modernizacja budynku Komendy Miejskiej Policji w Łodzi przy ul. Tuwima 12a. 53: Rewitalizacja budynku Komendy Miejskiej Policji w Łodzi przy ul. Sienkiewicza 28/30.
- Przedsięwzięcie 71: Budowa sieci ciepłowniczej i przyłączy w Łodzi wraz z likwidacją niskiej emisji w Strefie Wielkomiejskiej obejmujący przyłączenie do ciepła systemowego budynków z obszaru ograniczonego ulicami Wschodnią, Rewolucji 1905r, Jaracza i Kilińskiego - komplementarność w zakresie szerszego oddziaływania na podniesienie standardu miejsc zamieszkania poprzez eliminację indywidualnych źródeł ciepła, co przyczyni się do obniżenia emisji gazów i pyłów do atmosfery;
- Przedsięwzięcie 85: Rozwój funkcji i usług oferowanych przez „EC1 Łódź Miasto Kultury" w Łodzi;
- Przedsięwzięcie 86: Promocja Łodzi i regionu łódzkiego poprzez markę EC1 Łódź – Miasto Kultury;
- Przedsięwzięcie 91: Modernizacja nieruchomości zabudowanej przy ul. Tuwima 28 w Łodzi z przeznaczeniem na siedzibę administracji publicznej;
- Przedsięwzięcie 92: MASTERPLAN ILUMINACJI dla Miasta Łodzi;
- Przedsięwzięcie 96: Adaptacja dawnego budynku przędzalni M. Lubińskiego polegająca na rozbudowie, nadbudowie i przebudowie budynków produkcyjno-usługowo-handlowych ze zmianą sposobu użytkowania na obiekty zamieszkania zbiorowego oraz budowie garażu podziemnego – CENTRUM AKADEMICKIE Łódź.

- **Opis oddziaływania przedsięwzięcia na zdiagnozowany kryzys**

  Przewiduje się istotne oddziaływanie tego przedsięwzięcia na następujące zdiagnozowane problemy:

  - *wysokie bezrobocie – 2. Część diagnostyczna: konkluzja 4, 5, 6;*
  - *ubóstwo – 2. Część diagnostyczna: konkluzja 7, 8, 9;*

- *przestępczość – 2. Część diagnostyczna: konkluzja 12;*
- *niski poziom edukacji oraz kapitału społecznego – 2. Część diagnostyczna: konkluzja 13-17, 23;*
- *niski poziom uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym: Część diagnostyczna, konkluzja 18-27;*
- *negatywne zjawiska gospodarcze w tym niski stopień przedsiębiorczości oraz słaba kondycja przedsiębiorstw: Część diagnostyczna, konkluzja 28-32;*
- *negatywne zjawiska środowiskowe w tym problem niskiej emisji: Część diagnostyczna, konkluzja 45;*
- *negatywne zjawiska przestrzenno-funkcjonalne: Część diagnostyczna, konkluzja 34-36, 38, 40, 41, 43*.

- **Prognozowane rezultaty przedsięwzięcia i sposób ich oceny**

Planowane rezultaty to:

1. Dostęp beneficjentów do usług socjalnych.
a. Sposób pomiaru:
   - dla usług pobytowych – ilość tzw. miejsc organizacyjnych oddanych do użytkowania jako odsetek miejsc organizacyjnych zaplanowanych ogółem (wskaźnik ma stopniowo zmierzać do 100%);
   - dla usług pozostałych – ilość korzystających miesięcznie jako odsetek liczby osób zgłaszających potrzebę korzystania (wskaźnik mierzy proporcję istniejącej ofertydo faktycznych potrzeb i nie zakłada się z góry, jak będzie się kształtował).

2. Zwiększenie dostępności do inkluzywnych przestrzeni publicznych.
a. Sposób pomiaru: odsetek mieszkańców zamieszkujący w odległości nie większej, niż 350 m (5 min. pieszego dojścia) od najbliższej urządzonej otwartej przestrzeni publicznej o cechach inkluzywnych, dostępnej bezpłatnie. Wartością bazową wskaźnika będzie odsetek mieszkańców obszaru rewitalizacji spełniający ten warunek przed rozpoczęciem programu. Wartość bazową wskaźnika należy zbadać (wyliczyć) przed przystąpieniem do realizacji przedsięwzięcia na podstawie mapy aktualnie istniejących przestrzeni publicznych wykonaną przez BAM we współpracy z MPU.

3. Poprawa jakości miejsc zamieszkania poprzez podwyższenie standardu technicznego budynków.
a. Sposób pomiaru: powierzchnia użytkowa w budynkach objętych interwencją. Wartością bazową wskaźnika będzie 0. Zakłada się, że wskaźnik ma być corocznie narastający, aż do osiągnięcia 100% powierzchni zaplanowanej do objęcia interwencją.

4. Aktywizacja zawodowa osób bezrobotnych:
Objęcie różnymi formami aktywizacji zawodowej 107 osób bezrobotnych z obszaru rewitalizacji przy działaniach objętych niniejszym przedsięwzięciem , w tym w szczególności klauzulami społecznymi w zamówieniach publicznych;
Sposób pomiaru - ilość osób objętych aktywizacją zawodową jako odsetek ilości osób przewidzianych do objęcia aktywizacją zawodową. Wskaźnik może przekroczyć 100%.

5. Wskaźniki sprawozdawcze:
a. Liczba przedsiębiorstw ulokowanych na zrewitalizowanych obszarach;
b. liczba przedsiębiorstw zlikwidowanych na zrewitalizowanych obszarach;
c. Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją;
d. Liczba wspartych obiektów infrastruktury zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach;
e. Wyremontowane budynki mieszkalne na obszarach miejskich (CO40);
f. Liczba zastosowanych klauzul społecznych w zamówieniach publicznych.

Przedsięwzięcie nr 7.: Rewitalizacja Obszarowa Centrum Łodzi – Projekt 3[49]

- **Cel rewitalizacji realizowany przez to przedsięwzięcie**

  Cel operacyjny 1.1. Tworzyć bodźce dla lepszego zatrudnienia.

  Cel operacyjny 1.2. Zmniejszyć skalę narażenia na ubóstwo, zahamować proces dziedziczenia ubóstwa, w tym - poprzez animację społeczną.

  Cel operacyjny 1.3. Zwiększyć szanse edukacyjne młodych mieszkańców obszaru rewitalizacji.

  Cel operacyjny 1.4. Budować wspólnotę łodzian wokół dobra wspólnego.

  Cel operacyjny 1.5. Zapobiegać segregacji przestrzennej, tworzyć zróżnicowaną społeczność na obszarach rewitalizowanych.

  Cel operacyjny 1.6. Budować pomostowy kapitał społeczny.

  Cel operacyjny 1.7. Zapobiegać eksportowaniu problemów społecznych poza obszar.

  Cel operacyjny 2.1. Budować wizerunek centrum Łodzi jako przestrzeni atrakcyjnej, żywej, kreatywnej, ciekawej i przyjaznej.

  Cel operacyjny 2.2. Tworzyć przesłanki do odczuwania dumy z centrum Łodzi przez wprowadzanie do centrum projektów budujących prestiż obszaru.

  Cel operacyjny 2.3. Stopniowo uspójniać i wzbogacać krajobraz kulturowy obszaru jako fundament tożsamości lokalnej.

  Cel operacyjny 2.4. Budować spójność między rewitalizacją a staraniami Łodzi o EXPO 2022.

  Cel operacyjny 3.1. Tworzyć przestrzenie dla działalności gospodarczej.

  Cel operacyjny 3.2. Wspierać synergię przedsiębiorczości.

  Cel operacyjny 3.3. Wspierać inicjatywy lokalnych przedsiębiorców, w tym przedsiębiorców z branży kreatywnej oraz tradycyjnych rzemiosł.

  Cel operacyjny 3.4. Rozwijać postawę przedsiębiorczą, szczególnie wśród dzieci i młodzieży.

  Cel operacyjny 3.5. Budować spójne systemy identyfikacji wizualnej i reklamy.

  Cel operacyjny 4.1. Poprawić standard techniczny budynków mieszkalnych i usługowych w obszarze zamieszkania.

  Cel operacyjny 4.2. Promować powstawanie przestrzeni publicznych i półpublicznych aranżowanych z udziałem mieszkańców.

  Cel operacyjny 4.3. Poprawić wyposażenie obszarów zamieszkania w niezbędną sieciową infrastrukturę techniczną.

  Cel operacyjny 4.4. Tworzyć konsekwentną preferencję dla ruchu pieszego z uwzględnieniem dostosowania do zmian klimatycznych.

  Cel operacyjny 4.5. Rozwijać w Łodzi społeczne budownictwo czynszowe.

- **Opis realizowanych zadań i lokalizacja przedsięwzięcia**

  Przedsięwzięcie będzie realizowane w całości na obszarze rewitalizacji, w wielu lokalizacjach. Obszar ograniczony ulicami: Kilińskiego, Narutowicza, Składową/Targową, Tuwima oraz pierzeje ul. Kilińskiego na odcinku od Jaracza do Narutowicza.

  Zakres projektu to zestaw działań w szczególności o charakterze społecznym, które wspierają oddolną aktywność mieszkańców obszaru na rzecz poprawy jakości zamieszkania (m.in. poprzez programy wzorowane na programie „Zielone podwórka", możliwość organizowania działań społecznych, kulturalnych, sportowych dla mieszkańców w formie wydarzeń oraz

[49] W Kontrakcie Terytorialnym dla Województwa Łódzkiego rozumiany jako Rewitalizacja Obszarowa Centrum Łodzi – obszar ograniczony ulicami: Narutowicza, Targową, Tuwima, Kilińskiego wraz z pierzejami po drugiej stronie ww. ulic a także pierzeje ul. Kilińskiego.

w formie ciągłej działalności, prowadzenie przez organizacje pozarządowe i grupy nieformalnych świetlic, miejsc spotkań dla mieszkańców, społecznych domów kultury, domów sąsiedzkich i innych form pozwalających na generowanie aktywności mieszkańców).

Ponadto do zakresu rzeczowego projektu włączono także działania inwestycyjne obejmujące remont/przebudowę/rozbudowę/nadbudowę/prace konserwatorskie/prace restauratorskie kamienic w 100 %gminnych. Miasto Łódź realizując zadania własne gminy do tych budynków wprowadza funkcje społeczne takie jak m.in. dom dziennego pobytu dla seniorów, biblioteka miejska, powstaną także lokale z przeznaczeniem pod działalność NGO oraz pod mieszkania chronione, lokale z przeznaczeniem pod zatrudnienie osób bezrobotnych, dom wielopokoleniowy.
Ponadto zakres rzeczowy projektu obejmuje również działania inwestycyjne w odniesieniu do układu komunikacyjnego i zagospodarowanie terenu na obszarze projektu.

- **Podmiot realizujący przedsięwzięcie**
  Miasto Łódź.

- **Szacowana wartość przedsięwzięcia i źródło finansowania**
  78 635 543 zł – środki EFRR i budżetu miasta.

  Ponadto przewiduje się możliwość zaangażowania środków budżetu państwa.

  Dla projektu przyznany został kredyt z Europejskiego Banku Inwestycyjnego.

- **Opis powiązań i synergii z innymi przedsięwzięciami**
  Występują powiązania i synergia z następującymi przedsięwzięciami:

  - Przedsięwzięcie 1.: Przedsięwzięcia właścicieli i użytkowników wieczystych nieruchomości obejmujące roboty budowlane, prace konserwatorskie oraz prace restauratorskie. Komplementarność poprzez tworzenie przestrzennych koncentracji przedsięwzięć podnoszących jakość miejsc zamieszkania;
  - Przedsięwzięcie 2: Miejski program współpracy z organizacjami pozarządowymi - rewitalizacja – w zakresie animacji mieszkańców do włączania się w projektowanie przyjaznych przestrzeni miejskich w sąsiedztwie ich miejsc zamieszkania;
  - Przedsięwzięcie 3: Budowa lub przebudowa budynków służących rozwojowi społecznego budownictwa czynszowego; synergia poprzez poprawę stanu technicznego mieszkań, termomodernizację budynków, zmianę struktury mieszkań oraz podniesienie standardów lokali adekwatnie do potrzeb mieszkańców, w tym osób niepełnosprawnych;
  - Przedsięwzięcie 4: Tworzenie przyjaznych przestrzeni miejskich – synergia poprzez tworzenie przestrzennych koncentracji przedsięwzięć podnoszących jakość miejsc zamieszkania;
  - Przedsięwzięcie 5 – 6 i 8 - 12 (7 projektów rewitalizacji obszarowej) – synergia poprzez tworzenie przestrzennych koncentracji zabudowy mieszkaniowej o wysokim standardzie zamieszkania;
  - Przedsięwzięcie 20: Modernizacja, rozszerzenie funkcji i wyposażenie bibliotek - komplementarność w zakresie wzrostu poziomu edukacji, uczestnictwa w życiu kulturalnym oraz rozwijania wśród mieszkańców kapitału społecznego;
  - Przedsięwzięcie 21: Program kształcenia zawodowego i ustawicznego; 22: Program edukacji ogólne; 24: Program podnoszenia jakości nauczania w zakresie kształcenia ogólnego – komplementarność przedsięwzięć w zakresie wzrostu poziomu edukacji i wykształcenia wśród mieszkańców poprzez nabywanie kompetencji opartych na indywidualnych predyspozycjach oraz poprzez rozwijanie umiejętności ułatwiających dostosowanie się do zmieniających warunków i potrzeb rynku pracy;

- Przedsięwzięcie 23: Program podnoszenia jakości edukacji przedszkolnej - komplementarność poprzez wzrost jakości edukacji przedszkolnej świadczonej w ośrodkach wychowania przedszkolnego, w szczególności w przedszkolach specjalnych i integracyjnych;
- Przedsięwzięcie 25: Program podniesienia kompetencji kluczowych osób dorosłych znajdujących się w szczególnie niekorzystnej sytuacji na rynku pracy, w obszarze TIK i języków obcych. 26: Program poprawy zdolności do zatrudnienia absolwentów kształcenia i szkolenia zawodowego oraz dostosowanie kierunków kształcenia i szkolenia zawodowego do regionalnego rynku pracy we współpracy z otoczeniem społeczno-gospodarczym 27: Program aktywizacji społeczno-zawodowej osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem. 28. Program aktywizacji społeczno-zawodowej osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem finansowany w ramach ZIT. 30: Program wzrostu zatrudnienia osób bezrobotnych, biernych zawodowo i poszukujących pracy. Komplementarność przedsięwzięć poprzez wdrażanie programów kształcenia zawodowego służących aktywizacji społeczno – zawodowej mieszkańców, w tym osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, ubóstwem lub bezrobociem;
- Przedsięwzięcie 29: Program wsparcia usług społecznych i zdrowotnych finansowany w ramach ZIT – komplementarność w zakresie pomocy dzieciom i młodzieży (od 3 r.ż. do 18 r.ż.) poprzez rozwój usług placówek wsparcia dziennego oraz innych alternatywnych form opieki w celu przeciwdziałaniu patologiom. Synergia poprzez rozwój usług medyczno – opiekuńczych skierowanych do osób starszych lub niepełnosprawnych;
- Przedsięwzięcie 30: Program wzrostu zatrudnienia osób bezrobotnych, biernych zawodowo i poszukujących pracy. Komplementarność przedsięwzięć poprzez wdrażanie programów kształcenia zawodowego służących aktywizacji społeczno – zawodowej mieszkańców, w tym osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, ubóstwem lub bezrobociem;
- Przedsięwzięcie 31: Program zwiększania liczby trwałych, nowopowstałych przedsiębiorstw (start-upów). 32: Program zwiększania liczby trwałych, nowopowstałych przedsiębiorstw (start-upów) finansowany w ramach ZIT. 45: Program promocji gospodarczej. 80: Modernizacja czołowego zabytku Łodzi – Kamienicy Wielkomiejskiej Pinkusa, dla uruchomienia w niej innowacyjnych aktywności. Komplementarność w zakresie wsparcia osób znajdujących się w najtrudniejszej sytuacji na rynku pracy, które zamierzają rozpocząć prowadzenie działalności gospodarczej. Ponadto synergia przedsięwzięć w zakresie wypracowania kompleksowej oferty promocji gospodarczej zmierzającej do wzrostu eksportu i zdobywania nowych rynków zbytu, nawiązywania kontaktów z partnerami zagranicznymi i pozyskiwania informacji na temat rynków zagranicznych.
- Przedsięwzięcie 33: Racjonalizacja zużycia energii - termomodernizacja obiektów edukacyjnych Łodzi. 39: Program termomodernizacji budynków – program komplementarny w stosunku do Rewitalizacji Obszarowej Centrum Łodzi – komplementarność w zakresie poprawienia efektywności energetycznej w sektorze placówek oświatowych i budownictwa mieszkaniowego;
- Przedsięwzięcie 34: Program niskoemisyjnego transportu miejskiego - komplementarność poprzez stworzenia sprawnego i bezpiecznego systemu publicznego transportu zbiorowego o wysokiej jakości świadczonych usług, spełniającego standardy unijne w zakresie ochrony środowiska;
- Przedsięwzięcie 35: Program ochrony powietrza;
- Przedsięwzięcie 41: Informatyczne usługi przestrzenne w rewitalizowanej strefie wielkomiejskiej miasta Łodzi – komplementarność w zakresie informowania interesariuszy na temat prowadzonych działań w ramach procesu rewitalizacji;

- Przedsięwzięcie 42: Budowa systemów teleinformatycznych wspierających realizację I Etapu Programu Inteligentna Polityka Społeczna w Łodzi – IPS (Program Technologii Informacyjno- Komunikacyjnych- Inteligentna Polityka Społeczna - nazwa z listy projektów strategicznych) – synergia w zakresie zwiększenia dostępu do informacji na temat form pomocy dostępnych w obszarze polityki społecznej dla klientów i pracowników polityki społecznej oraz dokonanie usprawnień w zakresie korzystania z poszczególnych usług;
- Przedsięwzięcie 44: Program rozwoju gospodarki turystycznej - program komplementarny w stosunku do Rewitalizacji Obszarowej Centrum Łodzi. Komplementarność w zakresie zwiększenia dostępu do informacji dla mieszkańców i turystów i wykorzystania walorów przyrodniczych i kulturowych dla rozwoju gospodarki turystycznej. Przedsięwzięcie 45: Program promocji gospodarczej;
- Przedsięwzięcie 55: Modernizacja budynku zabytkowego kina „Tatry" zlokalizowanego przy ul. Sienkiewicza 40 w Łodzi;
- Przedsięwzięcie 60: Modernizacja budynków zlokalizowanych przy ul. Narutowicza 58 w Łodzi;
- Przedsięwzięcie 61: Modernizacja budynku kina „Bałtyk" zlokalizowanego przy ul. Narutowicza 20 w Łodzi;
- Przedsięwzięcie 69: Utworzenie centrum opieki koordynowanej w zabytkowym obiekcie COLLEGIUM ANATOMICUM – komplementarność w zakresie wdrożenia kompleksowego modelu opieki nad osobami starszymi;
- Przedsięwzięcie 72: Budowa sieci ciepłowniczej i przyłączy w Łodzi wraz z likwidacją niskiej emisji w Strefie Wielkomiejskiej obejmujący przyłączenie do ciepła systemowego budynków z obszaru ograniczonego ulicami Wschodnią, Rewolucji 1905r, Jaracza i Kilińskiego - komplementarność w zakresie szerszego oddziaływania na podniesienie standardu miejsc zamieszkania poprzez eliminację indywidualnych źródeł ciepła, co przyczyni się do obniżenia emisji gazów i pyłów do atmosfery;
- Przedsięwzięcie 85: Rozwój funkcji i usług oferowanych przez „EC1 Łódź Miasto Kultury" w Łodzi;
- Przedsięwzięcie 86: Promocja Łodzi i regionu łódzkiego poprzez markę EC1 Łódź – Miasto Kultury;
- Przedsięwzięcie 92: MASTERPLAN ILUMINACJI dla Miasta Łodzi;
- Przedsięwzięcie 96: Adaptacja dawnego budynku przędzalni M. Lubińskiego polegająca na rozbudowie, nadbudowie i przebudowie budynków produkcyjno-usługowo-handlowych ze zmianą sposobu użytkowania na obiekty zamieszkania zbiorowego oraz budowie garażu podziemnego – CENTRUM AKADEMICKIE Łódź.

■ **Opis oddziaływania przedsięwzięcia na zdiagnozowany kryzys**

Przewiduje się istotne oddziaływanie tego przedsięwzięcia na następujące zdiagnozowane problemy:

- *wysokie bezrobocie – 2. Część diagnostyczna: konkluzja 4, 5, 6;*
- *ubóstwo – 2. Część diagnostyczna: konkluzja 7, 8, 9;*
- *przestępczość – 2. Część diagnostyczna: konkluzja 12;*
- *niski poziom edukacji oraz kapitału społecznego – 2. Część diagnostyczna: konkluzja 13-17, 23;*
- *niski poziom uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym: Część diagnostyczna, konkluzja 18-27;*

- *negatywne zjawiska gospodarcze w tym niski stopień przedsiębiorczości oraz słaba kondycja przedsiębiorstw: Część diagnostyczna, konkluzja 28-32;*
- *negatywne zjawiska środowiskowe w tym problem niskiej emisji: Część diagnostyczna, konkluzja 45;*
- *negatywne zjawiska przestrzenno-funkcjonalne: Część diagnostyczna, konkluzja 34-36, 38, 40, 41, 43*.

- **Prognozowane rezultaty przedsięwzięcia i sposób ich oceny**

Planowane rezultaty to:

1. Dostęp beneficjentów do usług socjalnych.
a. Sposób pomiaru:
- dla usług pobytowych – ilość tzw. miejsc organizacyjnych oddanych do użytkowania jako odsetek miejsc organizacyjnych zaplanowanych ogółem (wskaźnik ma stopniowo zmierzać do 100%);
- dla usług pozostałych – ilość korzystających miesięcznie jako odsetek liczby osób zgłaszających potrzebę korzystania (wskaźnik mierzy proporcję istniejącej oferty do faktycznych potrzeb i nie zakłada się z góry, jak będzie się kształtował).

2. Zwiększenie dostępności do inkluzywnych przestrzeni publicznych.
a. Sposób pomiaru: odsetek mieszkańców zamieszkujący w odległości nie większej, niż 350 m (5 min. pieszego dojścia) od najbliższej urządzonej otwartej przestrzeni publicznej o cechach inkluzywnych, dostępnej bezpłatnie. Wartością bazową wskaźnika będzie odsetek mieszkańców obszaru rewitalizacji spełniający ten warunek przed rozpoczęciem programu. Wartość bazową wskaźnika należy zbadać (wyliczyć) przed przystąpieniem do realizacji przedsięwzięcia na podstawie mapy aktualnie istniejących przestrzeni publicznych wykonaną przez BAM we współpracy z MPU.

3. Poprawa jakości miejsc zamieszkania poprzez podwyższenie standardu technicznego budynków.
a. Sposób pomiaru: powierzchnia użytkowa w budynkach objętych interwencją. Wartością bazową wskaźnika będzie 0. Zakłada się, że wskaźnik ma być corocznie narastający, aż do osiągnięcia 100% powierzchni zaplanowanej do objęcia interwencją.

4. Aktywizacja zawodowa osób bezrobotnych:
Objęcie różnymi formami aktywizacji zawodowej 79 osób bezrobotnych z obszaru rewitalizacji przy działaniach objętych niniejszym przedsięwzięciem , w tym w szczególności klauzulami społecznymi w zamówieniach publicznych.
Sposób pomiaru - ilość osób objętych aktywizacją zawodową jako odsetek ilości osób przewidzianych do objęcia aktywizacją zawodową. Wskaźnik może przekroczyć 100%.

5. Wskaźniki sprawozdawcze:
a. Liczba przedsiębiorstw ulokowanych na zrewitalizowanych obszarach;
b. Liczba przedsiębiorstw zlikwidowanych na zrewitalizowanych obszarach;
c. Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją;
d. Liczba wspartych obiektów infrastruktury zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach;
e. Wyremontowane budynki mieszkalne na obszarach miejskich (CO40);
f. Liczba zastosowanych klauzul społecznych w zamówieniach publicznych.

Przedsięwzięcie nr 8.: Rewitalizacja Obszarowa Centrum Łodzi – Projekt 4[50]

- **Cel rewitalizacji realizowany przez to przedsięwzięcie**

  Cel operacyjny 1.1. Tworzyć bodźce dla lepszego zatrudnienia.

  Cel operacyjny 1.2. Zmniejszyć skalę narażenia na ubóstwo, zahamować proces dziedziczenia ubóstwa, w tym - poprzez animację społeczną.

  Cel operacyjny 1.3. Zwiększyć szanse edukacyjne młodych mieszkańców obszaru rewitalizacji.

  Cel operacyjny 1.4. Budować wspólnotę łodzian wokół dobra wspólnego.

  Cel operacyjny 1.5. Zapobiegać segregacji przestrzennej, tworzyć zróżnicowaną społeczność na obszarach rewitalizowanych.

  Cel operacyjny 1.6. Budować pomostowy kapitał społeczny.

  Cel operacyjny 1.7. Zapobiegać eksportowaniu problemów społecznych poza obszar.

  Cel operacyjny 2.1. Budować wizerunek centrum Łodzi jako przestrzeni atrakcyjnej, żywej, kreatywnej, ciekawej i przyjaznej.

  Cel operacyjny 2.2. Tworzyć przesłanki do odczuwania dumy z centrum Łodzi przez wprowadzanie do centrum projektów budujących prestiż obszaru.

  Cel operacyjny 2.3. Stopniowo uspójniać i wzbogacać krajobraz kulturowy obszaru jako fundament tożsamości lokalnej.

  Cel operacyjny 2.4. Budować spójność między rewitalizacją a staraniami Łodzi o EXPO 2022.

  Cel operacyjny 3.1. Tworzyć przestrzenie dla działalności gospodarczej.

  Cel operacyjny 3.2. Wspierać synergię przedsiębiorczości.

  Cel operacyjny 3.3. Wspierać inicjatywy lokalnych przedsiębiorców, w tym przedsiębiorców z branży kreatywnej oraz tradycyjnych rzemiosł.

  Cel operacyjny 3.4. Rozwijać postawę przedsiębiorczą, szczególnie wśród dzieci i młodzieży.

  Cel operacyjny 3.5. Budować spójne systemy identyfikacji wizualnej i reklamy.

  Cel operacyjny 4.1. Poprawić standard techniczny budynków mieszkalnych i usługowych w obszarze zamieszkania.

  Cel operacyjny 4.2. Promować powstawanie przestrzeni publicznych i półpublicznych aranżowanych z udziałem mieszkańców.

  Cel operacyjny 4.3. Poprawić wyposażenie obszarów zamieszkania w niezbędną sieciową infrastrukturę techniczną.

  Cel operacyjny 4.4. Tworzyć konsekwentną preferencję dla ruchu pieszego z uwzględnieniem dostosowania do zmian klimatycznych.

  Cel operacyjny 4.5. Rozwijać w Łodzi społeczne budownictwo czynszowe.

- **Opis realizowanych zadań i lokalizacja przedsięwzięcia**

  Przedsięwzięcie będzie realizowane w całości na obszarze rewitalizacji, w wielu lokalizacjach. Obszar ograniczony ulicami: Zachodnią, Podrzeczną / Stary Rynek / Wolborską, Franciszkańską, Północną, Wschodnią, Rewolucji 1905 r.

  Zakres projektu to zestaw działań w szczególności o charakterze społecznym, które wspierają oddolną aktywność mieszkańców obszaru na rzecz poprawy jakości zamieszkania (m.in. poprzez programy wzorowane na programie „Zielone podwórka", możliwość organizowania

[50] W Kontrakcie Terytorialnym dla Województwa Łódzkiego rozumiany jako Rewitalizacja Obszarowa Centrum Łodzi – obszar o powierzchni 32,5 ha ograniczony ulicami: Zachodnią, Podrzeczną, Stary Rynek, Wolborską, Franciszkańską, Północną, Wschodnią, Rewolucji 1905 r., Próchnika wraz z pierzejami po drugiej stronie ww. ulic

działań społecznych, kulturalnych, sportowych dla mieszkańców w formie wydarzeń oraz w formie ciągłej działalności, prowadzenie przez organizacje pozarządowe i grupy nieformalnych świetlic, miejsc spotkań dla mieszkańców, społecznych domów kultury, domów sąsiedzkich i innych form pozwalających na generowanie aktywności mieszkańców).

Ponadto do zakresu rzeczowego projektu włączono także działania inwestycyjne obejmujące remont/przebudowę/rozbudowę/nadbudowę/prace konserwatorskie/prace restauratorskie kamienic w 100 %gminnych. Miasto Łódź realizując zadania własne gminy do tych budynków wprowadza funkcje społeczne takie jak m.in. świetlice środowiskowe i podwórkowe, placówka opiekuńczo-wychowawcza, środowiskowy dom samopomocy, Akademickie Centrum Inicjatyw Artystycznych, Miejska Biblioteka Publiczna, powstaną także lokale z przeznaczeniem pod mieszkania chronione.
Ponadto zakres rzeczowy projektu obejmuje również działania inwestycyjne w odniesieniu do układu komunikacyjnego i zagospodarowanie terenu na obszarze projektu.

- **Podmiot realizujący przedsięwzięcie**
  Miasto Łódź.

- **Szacowana wartość przedsięwzięcia i źródło finansowania**
  199 633 148 zł – środki EFRR i budżetu miasta.

  Ponadto przewiduje się możliwość zaangażowania środków budżetu państwa.
  Dla projektu przyznany został kredyt z Europejskiego Banku Inwestycyjnego.

- **Opis powiązań i synergii z innymi przedsięwzięciami**
  Występują powiązania i synergia z następującymi przedsięwzięciami:

  - Przedsięwzięcie 1.: Przedsięwzięcia właścicieli i użytkowników wieczystych nieruchomości obejmujące roboty budowlane, prace konserwatorskie oraz prace restauratorskie. Komplementarność poprzez tworzenie przestrzennych koncentracji przedsięwzięć podnoszących jakość miejsc zamieszkania;
  - Przedsięwzięcie 2: Miejski program współpracy z organizacjami pozarządowymi - rewitalizacja – w zakresie animacji mieszkańców do włączania się w projektowanie przyjaznych przestrzeni miejskich w sąsiedztwie ich miejsc zamieszkania;
  - Przedsięwzięcie 3: Budowa lub przebudowa budynków służących rozwojowi społecznego budownictwa czynszowego; synergia poprzez poprawę stanu technicznego mieszkań, termomodernizację budynków, zmianę struktury mieszkań oraz podniesienie standardów lokali adekwatnie do potrzeb mieszkańców, w tym osób niepełnosprawnych;
  - Przedsięwzięcie 4: Tworzenie przyjaznych przestrzeni miejskich – synergia poprzez tworzenie przestrzennych koncentracji przedsięwzięć podnoszących jakość miejsc zamieszkania;
  - Przedsięwzięcie 5 – 7 i 9 – 12 (8 projekt rewitalizacji obszarowej) – synergia poprzez tworzenie przestrzennych koncentracji zabudowy mieszkaniowej o wysokim standardzie zamieszkania;
  - Przedsięwzięcie 20: Modernizacja, rozszerzenie funkcji i wyposażenie bibliotek - komplementarność w zakresie wzrostu poziomu edukacji, uczestnictwa w życiu kulturalnym oraz rozwijania wśród mieszkańców kapitału społecznego;
  - Przedsięwzięcie 21: Program kształcenia zawodowego i ustawicznego; 22: Program edukacji ogólne; 24: Program podnoszenia jakości nauczania w zakresie kształcenia ogólnego – komplementarność przedsięwzięć w zakresie wzrostu poziomu edukacji i wykształcenia wśród mieszkańców poprzez nabywanie kompetencji opartych na

indywidualnych predyspozycjach oraz poprzez rozwijanie umiejętności ułatwiających dostosowanie się do zmieniających warunków i potrzeb rynku pracy;

- Przedsięwzięcie 23: Program podnoszenia jakości edukacji przedszkolnej - komplementarność poprzez wzrost jakości edukacji przedszkolnej świadczonej w ośrodkach wychowania przedszkolnego, w szczególności w przedszkolach specjalnych i integracyjnych;
- Przedsięwzięcie 25: Program podniesienia kompetencji kluczowych osób dorosłych znajdujących się w szczególnie niekorzystnej sytuacji na rynku pracy, w obszarze TIK i języków obcych. 26: Program poprawy zdolności do zatrudnienia absolwentów kształcenia i szkolenia zawodowego oraz dostosowanie kierunków kształcenia i szkolenia zawodowego do regionalnego rynku pracy we współpracy z otoczeniem społeczno-gospodarczym 27: Program aktywizacji społeczno-zawodowej osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem. 28: Program aktywizacji społeczno-zawodowej osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem finansowany w ramach ZIT. 30: Program wzrostu zatrudnienia osób bezrobotnych, biernych zawodowo i poszukujących pracy. Komplementarność przedsięwzięć poprzez wdrażanie programów kształcenia zawodowego służących aktywizacji społeczno – zawodowej mieszkańców, w tym osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, ubóstwem lub bezrobociem;
- Przedsięwzięcie 29: Program wsparcia usług społecznych i zdrowotnych finansowany w ramach ZIT – komplementarność w zakresie pomocy dzieciom i młodzieży (od 3 r.ż. do 18 r.ż.) poprzez rozwój usług placówek wsparcia dziennego oraz innych alternatywnych form opieki w celu przeciwdziałaniu patologiom. Synergia poprzez rozwój usług medyczno – opiekuńczych skierowanych do osób starszych lub niepełnosprawnych;
- Przedsięwzięcie 30: Program wzrostu zatrudnienia osób bezrobotnych, biernych zawodowo i poszukujących pracy. Komplementarność przedsięwzięć poprzez wdrażanie programów kształcenia zawodowego służących aktywizacji społeczno – zawodowej mieszkańców, w tym osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, ubóstwem lub bezrobociem;
- Przedsięwzięcie 31: Program zwiększania liczby trwałych, nowopowstałych przedsiębiorstw (start-upów). 32: Program zwiększania liczby trwałych, nowopowstałych przedsiębiorstw (start-upów) finansowany w ramach ZIT. 45: Program promocji gospodarczej. 80: Modernizacja czołowego zabytku Łodzi – Kamienicy Wielkomiejskiej Pinkusa, dla uruchomienia w niej innowacyjnych aktywności. Komplementarność w zakresie wsparcia osób znajdujących się w najtrudniejszej sytuacji na rynku pracy, które zamierzają rozpocząć prowadzenie działalności gospodarczej. Ponadto synergia przedsięwzięć w zakresie wypracowania kompleksowej oferty promocji gospodarczej zmierzającej do wzrostu eksportu i zdobywania nowych rynków zbytu, nawiązywania kontaktów z partnerami zagranicznymi i pozyskiwania informacji na temat rynków zagranicznych;
- Przedsięwzięcie 33: Racjonalizacja zużycia energii - termomodernizacja obiektów edukacyjnych Łodzi. 39: Program termomodernizacji budynków – program komplementarny w stosunku do Rewitalizacji Obszarowej Centrum Łodzi – komplementarność w zakresie poprawienia efektywności energetycznej w sektorze placówek oświatowych i budownictwa mieszkaniowego;
- Przedsięwzięcie 34: Program niskoemisyjnego transportu miejskiego - komplementarność poprzez stworzenia sprawnego i bezpiecznego systemu publicznego transportu zbiorowego o wysokiej jakości świadczonych usług, spełniającego standardy unijne w zakresie ochrony środowiska;.
- Przedsięwzięcie 35: Program ochrony powietrza ;

- Przedsięwzięcie 41: Informatyczne usługi przestrzenne w rewitalizowanej strefie wielkomiejskiej miasta Łodzi – komplementarność w zakresie informowania interesariuszy na temat prowadzonych działań w ramach procesu rewitalizacji;
- Przedsięwzięcie 42: Budowa systemów teleinformatycznych wspierających realizację I Etapu Programu Inteligentna Polityka Społeczna w Łodzi – IPS (Program Technologii Informacyjno- Komunikacyjnych- Inteligentna Polityka Społeczna - nazwa z listy projektów strategicznych) – synergia w zakresie zwiększenia dostępu do informacji na temat form pomocy dostępnych w obszarze polityki społecznej dla klientów i pracowników polityki społecznej oraz dokonanie usprawnień w zakresie korzystania z poszczególnych usług;
- Przedsięwzięcie 43: Modernizacja oraz rozbudowa szlaków i tras turystycznych w Łodzi, w tym „Wille i pałace", „Architektura przemysłowa", „Ulica Piotrkowska" „Łódź Bajkowa". 44: Program rozwoju gospodarki turystycznej - program komplementarny w stosunku do Rewitalizacji Obszarowej Centrum Łodzi. Komplementarność w zakresie zwiększenia dostępu do informacji dla mieszkańców i turystów i wykorzystania walorów przyrodniczych i kulturowych dla rozwoju gospodarki turystycznej. Przedsięwzięcie 45: Program promocji gospodarczej;
- Przedsięwzięcie 73: Budowa sieci ciepłowniczej i przyłączy w Łodzi wraz z likwidacją niskiej emisji w Strefie Wielkomiejskiej obejmujący przyłączenie do ciepła systemowego budynków z obszaru ograniczonego ulicami Wschodnią, Rewolucji 1905r, Jaracza i Kilińskiego - komplementarność w zakresie szerszego oddziaływania na podniesienie standardu miejsc zamieszkania poprzez eliminację indywidualnych źródeł ciepła, co przyczyni się do obniżenia emisji gazów i pyłów do atmosfery;
- Przedsięwzięcie 85: Rozwój funkcji i usług oferowanych przez „EC1 Łódź Miasto Kultury" w Łodzi;
- Przedsięwzięcie 86: Promocja Łodzi i regionu łódzkiego poprzez markę EC1 Łódź – Miasto Kultury;
- Przedsięwzięcie 92: MASTERPLAN ILUMINACJI dla Miasta Łodzi;
- Przedsięwzięcie 96: Adaptacja dawnego budynku przędzalni M. Lubińskiego polegająca na rozbudowie, nadbudowie i przebudowie budynków produkcyjno-usługowo-handlowych ze zmianą sposobu użytkowania na obiekty zamieszkania zbiorowego oraz budowie garażu podziemnego – CENTRUM AKADEMICKIE Łódź;
- Przedsięwzięcie 100: Rewitalizacja, modernizacja i poprawa infrastruktury zabytkowego obiektu Muzeum Miasta Łodzi.

■ **Opis oddziaływania przedsięwzięcia na zdiagnozowany kryzys**

Przewiduje się istotne oddziaływanie tego przedsięwzięcia na następujące zdiagnozowane problemy:

- *wysokie bezrobocie – 2. Część diagnostyczna: konkluzja 4, 5, 6;*
- *ubóstwo – 2. Część diagnostyczna: konkluzja 7, 8, 9;*
- *przestępczość – 2. Część diagnostyczna: konkluzja 12;*
- *niski poziom edukacji oraz kapitału społecznego – 2. Część diagnostyczna: konkluzja 13-17, 23;*
- *niski poziom uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym: Część diagnostyczna, konkluzja 18-27;*
- *negatywne zjawiska gospodarcze w tym niski stopień przedsiębiorczości oraz słaba kondycja przedsiębiorstw: Część diagnostyczna, konkluzja 28-32;*
- *negatywne zjawiska środowiskowe w tym problem niskiej emisji: Część diagnostyczna, konkluzja 45;*

- *negatywne zjawiska przestrzenno-funkcjonalne: Część diagnostyczna, konkluzja 34-36, 38, 40, 41, 43*.

■ **Prognozowane rezultaty przedsięwzięcia i sposób ich oceny**
Planowane rezultaty to:

1. Dostęp beneficjentów do usług socjalnych.
a. Sposób pomiaru:
- dla usług pobytowych – ilość tzw. miejsc organizacyjnych oddanych do użytkowania jako odsetek miejsc organizacyjnych zaplanowanych ogółem (wskaźnik ma stopniowo zmierzać do 100%);
- dla usług pozostałych – ilość korzystających miesięcznie jako odsetek liczby osób zgłaszających potrzebę korzystania (wskaźnik mierzy proporcję istniejącej oferty do faktycznych potrzeb i nie zakłada się z góry, jak będzie się kształtował).

2. Zwiększenie dostępności do inkluzywnych przestrzeni publicznych.
a. Sposób pomiaru: odsetek mieszkańców zamieszkujący w odległości nie większej, niż 350 m (5 min. pieszego dojścia) od najbliższej urządzonej otwartej przestrzeni publicznej o cechach inkluzywnych, dostępnej bezpłatnie. Wartością bazową wskaźnika będzie odsetek mieszkańców obszaru rewitalizacji spełniający ten warunek przed rozpoczęciem programu. Wartość bazową wskaźnika należy zbadać (wyliczyć) przed przystąpieniem do realizacji przedsięwzięcia na podstawie mapy aktualnie istniejących przestrzeni publicznych wykonaną przez BAM we współpracy z MPU.

3. Poprawa jakości miejsc zamieszkania poprzez podwyższenie standardu technicznego budynków.
a. Sposób pomiaru: powierzchnia użytkowa w budynkach objętych interwencją. Wartością bazową wskaźnika będzie 0. Zakłada się, że wskaźnik ma być corocznie narastający, aż do osiągnięcia 100% powierzchni zaplanowanej do objęcia interwencją.

4. Aktywizacja zawodowa osób bezrobotnych:
Objęcie różnymi formami aktywizacji zawodowej 200 osób bezrobotnych z obszaru rewitalizacji przy działaniach objętych niniejszym przedsięwzięciem , w tym w szczególności klauzulami społecznymi w zamówieniach publicznych.
Sposób pomiaru - ilość osób objętych aktywizacją zawodową jako odsetek ilości osób przewidzianych do objęcia aktywizacją zawodową. Wskaźnik może przekroczyć 100%.

5. Wskaźniki sprawozdawcze:
a. Liczba przedsiębiorstw ulokowanych na zrewitalizowanych obszarach;
b. Liczba przedsiębiorstw zlikwidowanych na zrewitalizowanych obszarach;
c. Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją;
d. Liczba wspartych obiektów infrastruktury zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach;
e. Wyremontowane budynki mieszkalne na obszarach miejskich (CO40);
f. Liczba zastosowanych klauzul społecznych w zamówieniach publicznych.

Przedsięwzięcie nr 9.: Rewitalizacja Obszarowa Centrum Łodzi – Projekt 5[51]

■ **Cel rewitalizacji realizowany przez to przedsięwzięcie**

Cel operacyjny 1.1. Tworzyć bodźce dla lepszego zatrudnienia.

[51] W Kontrakcie Terytorialnym dla Województwa Łódzkiego rozumiany jako Rewitalizacja Obszarowa Centrum Łodzi – obszar ograniczony ulicami: Piotrkowską, Tuwima, Kilińskiego, Nawrot

Cel operacyjny 1.2. Zmniejszyć skalę narażenia na ubóstwo, zahamować proces dziedziczenia ubóstwa, w tym - poprzez animację społeczną.

Cel operacyjny 1.3. Zwiększyć szanse edukacyjne młodych mieszkańców obszaru rewitalizacji.

Cel operacyjny 1.4. Budować wspólnotę łodzian wokół dobra wspólnego.

Cel operacyjny 1.5. Zapobiegać segregacji przestrzennej, tworzyć zróżnicowaną społeczność na obszarach rewitalizowanych.

Cel operacyjny 1.6. Budować pomostowy kapitał społeczny.

Cel operacyjny 1.7. Zapobiegać eksportowaniu problemów społecznych poza obszar.

Cel operacyjny 2.1. Budować wizerunek centrum Łodzi jako przestrzeni atrakcyjnej, żywej, kreatywnej, ciekawej i przyjaznej.

Cel operacyjny 2.2. Tworzyć przesłanki do odczuwania dumy z centrum Łodzi przez wprowadzanie do centrum projektów budujących prestiż obszaru.

Cel operacyjny 2.3. Stopniowo uspójniać i wzbogacać krajobraz kulturowy obszaru jako fundament tożsamości lokalnej.

Cel operacyjny 2.4. Budować spójność między rewitalizacją a staraniami Łodzi o EXPO 2022.

Cel operacyjny 3.1. Tworzyć przestrzenie dla działalności gospodarczej.

Cel operacyjny 3.2. Wspierać synergię przedsiębiorczości.

Cel operacyjny 3.3. Wspierać inicjatywy lokalnych przedsiębiorców, w tym przedsiębiorców z branży kreatywnej oraz tradycyjnych rzemiosł.

Cel operacyjny 3.4. Rozwijać postawę przedsiębiorczą, szczególnie wśród dzieci i młodzieży.

Cel operacyjny 3.5. Budować spójne systemy identyfikacji wizualnej i reklamy.

Cel operacyjny 4.1. Poprawić standard techniczny budynków mieszkalnych i usługowych w obszarze zamieszkania.

Cel operacyjny 4.2. Promować powstawanie przestrzeni publicznych i półpublicznych aranżowanych z udziałem mieszkańców.

Cel operacyjny 4.3. Poprawić wyposażenie obszarów zamieszkania w niezbędną sieciową infrastrukturę techniczną.

Cel operacyjny 4.4. Tworzyć konsekwentną preferencję dla ruchu pieszego z uwzględnieniem dostosowania do zmian klimatycznych.

Cel operacyjny 4.5. Rozwijać w Łodzi społeczne budownictwo czynszowe.

- **Opis realizowanych zadań i lokalizacja przedsięwzięcia**

Przedsięwzięcie będzie realizowane w całości na obszarze rewitalizacji, w wielu lokalizacjach. Obszar ograniczony ulicami: Piotrkowską, Tuwima, Kilińskiego i Nawrot.

Zakres projektu to zestaw działań w szczególności o charakterze społecznym, które wspierają oddolną aktywność mieszkańców obszaru na rzecz poprawy jakości zamieszkania (m.in. poprzez programy wzorowane na programie „Zielone podwórka", możliwość organizowania działań społecznych, kulturalnych, sportowych dla mieszkańców w formie wydarzeń oraz w formie ciągłej działalności, prowadzenie przez organizacje pozarządowe i grupy nieformalnych świetlic, miejsc spotkań dla mieszkańców, społecznych domów kultury, domów sąsiedzkich i innych form pozwalających na generowanie aktywności mieszkańców).

Ponadto do zakresu rzeczowego projektu włączono także działania inwestycyjne obejmujące remont/przebudowę/rozbudowę/nadbudowę/prace konserwatorskie/prace restauratorskie kamienic w 100 % gminnych. Miasto Łódź realizując zadania własne gminy do tych budynków wprowadza funkcje społeczne takie jak m.in. świetlica środowiskowa, poddasza na pracownie twórcze, centrum administracyjne MOPS, powstaną także lokale przeznaczone pod działalność NGO, pod mieszkania chronione.
Ponadto zakres rzeczowy projektu obejmuje również działania inwestycyjne w odniesieniu do układu komunikacyjnego i zagospodarowanie terenu na obszarze projektu.

- **Podmiot realizujący przedsięwzięcie**
  Miasto Łódź.

- **Szacowana wartość przedsięwzięcia i źródło finansowania**
  68 090 000 zł – środki EFRR i budżetu miasta.

  Ponadto przewiduje się możliwość zaangażowania środków budżetu państwa.

  Dla projektu przyznany został kredyt z Europejskiego Banku Inwestycyjnego.

- **Opis powiązań i synergii z innymi przedsięwzięciami**
  Występują powiązania i synergia z następującymi przedsięwzięciami:

  - Przedsięwzięcie 1.: Przedsięwzięcia właścicieli i użytkowników wieczystych nieruchomości obejmujące roboty budowlane, prace konserwatorskie oraz prace restauratorskie. Komplementarność poprzez tworzenie przestrzennych koncentracji przedsięwzięć podnoszących jakość miejsc zamieszkania;
  - Przedsięwzięcie 2: Miejski program współpracy z organizacjami pozarządowymi - rewitalizacja – w zakresie animacji mieszkańców do włączania się w projektowanie przyjaznych przestrzeni miejskich w sąsiedztwie ich miejsc zamieszkania;
  - Przedsięwzięcie 3: Budowa lub przebudowa budynków służących rozwojowi społecznego budownictwa czynszowego; synergia poprzez poprawę stanu technicznego mieszkań, termomodernizację budynków, zmianę struktury mieszkań oraz podniesienie standardów lokali adekwatnie do potrzeb mieszkańców, w tym osób niepełnosprawnych;
  - Przedsięwzięcie 4: Tworzenie przyjaznych przestrzeni miejskich – synergia poprzez tworzenie przestrzennych koncentracji przedsięwzięć podnoszących jakość miejsc zamieszkania;
  - Przedsięwzięcie 5 – 8 i 10 – 12 (7 projektów rewitalizacji obszarowej) – synergia poprzez tworzenie przestrzennych koncentracji zabudowy mieszkaniowej o wysokim standardzie zamieszkania.
  - Przedsięwzięcie 20: Modernizacja, rozszerzenie funkcji i wyposażenie bibliotek - komplementarność w zakresie wzrostu poziomu edukacji, uczestnictwa w życiu kulturalnym oraz rozwijania wśród mieszkańców kapitału społecznego.
  - Przedsięwzięcie 21: Program kształcenia zawodowego i ustawicznego; 22: Program edukacji ogólne; 24: Program podnoszenia jakości nauczania w zakresie kształcenia ogólnego – komplementarność przedsięwzięć w zakresie wzrostu poziomu edukacji i wykształcenia wśród mieszkańców poprzez nabywanie kompetencji opartych na indywidualnych predyspozycjach oraz poprzez rozwijanie umiejętności ułatwiających dostosowanie się do zmieniających warunków i potrzeb rynku pracy;
  - Przedsięwzięcie 23: Program podnoszenia jakości edukacji przedszkolnej - komplementarność poprzez wzrost jakości edukacji przedszkolnej świadczonej w ośrodkach wychowania przedszkolnego, w szczególności w przedszkolach specjalnych i integracyjnych.

- Przedsięwzięcie 25: Program podniesienia kompetencji kluczowych osób dorosłych znajdujących się w szczególnie niekorzystnej sytuacji na rynku pracy, w obszarze TIK i języków obcych. 26: Program poprawy zdolności do zatrudnienia absolwentów kształcenia i szkolenia zawodowego oraz dostosowanie kierunków kształcenia i szkolenia zawodowego do regionalnego rynku pracy we współpracy z otoczeniem społeczno-gospodarczym 27: Program aktywizacji społeczno-zawodowej osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem. 28: Program aktywizacji społeczno-zawodowej osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem finansowany w ramach ZIT. 30: Program wzrostu zatrudnienia osób bezrobotnych, biernych zawodowo i poszukujących pracy. Komplementarność przedsięwzięć poprzez wdrażanie programów kształcenia zawodowego służących aktywizacji społeczno – zawodowej mieszkańców, w tym osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, ubóstwem lub bezrobociem;
- Przedsięwzięcie 29: Program wsparcia usług społecznych i zdrowotnych finansowany w ramach ZIT – komplementarność w zakresie pomocy dzieciom i młodzieży (od 3 r.ż. do 18 r.ż.) poprzez rozwój usług placówek wsparcia dziennego oraz innych alternatywnych form opieki w celu przeciwdziałaniu patologiom. Synergia poprzez rozwój usług medyczno – opiekuńczych skierowanych do osób starszych lub niepełnosprawnych;
- Przedsięwzięcie 30: Program wzrostu zatrudnienia osób bezrobotnych, biernych zawodowo i poszukujących pracy. Komplementarność przedsięwzięć poprzez wdrażanie programów kształcenia zawodowego służących aktywizacji społeczno – zawodowej mieszkańców, w tym osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, ubóstwem lub bezrobociem;
- Przedsięwzięcie 31: Program zwiększania liczby trwałych, nowopowstałych przedsiębiorstw (start-upów). 32: Program zwiększania liczby trwałych, nowopowstałych przedsiębiorstw (start-upów) finansowany w ramach ZIT. 45: Program promocji gospodarczej. 80: Modernizacja czołowego zabytku Łodzi – Kamienicy Wielkomiejskiej Pinkusa, dla uruchomienia w niej innowacyjnych aktywności. Komplementarność w zakresie wsparcia osób znajdujących się w najtrudniejszej sytuacji na rynku pracy, które zamierzają rozpocząć prowadzenie działalności gospodarczej. Ponadto synergia przedsięwzięć w zakresie wypracowania kompleksowej oferty promocji gospodarczej zmierzającej do wzrostu eksportu i zdobywania nowych rynków zbytu, nawiązywania kontaktów z partnerami zagranicznymi i pozyskiwania informacji na temat rynków zagranicznych;
- Przedsięwzięcie 33: Racjonalizacja zużycia energii - termomodernizacja obiektów edukacyjnych Łodzi. 39: Program termomodernizacji budynków – program komplementarny w stosunku do Rewitalizacji Obszarowej Centrum Łodzi – komplementarność w zakresie poprawienia efektywności energetycznej w sektorze placówek oświatowych i budownictwa mieszkaniowego;
- Przedsięwzięcie 34: Program niskoemisyjnego transportu miejskiego - komplementarność poprzez stworzenia sprawnego i bezpiecznego systemu publicznego transportu zbiorowego o wysokiej jakości świadczonych usług, spełniającego standardy unijne w zakresie ochrony środowiska;
- Przedsięwzięcie 35: Program ochrony powietrza;
- Przedsięwzięcie 41: Informatyczne usługi przestrzenne w rewitalizowanej strefie wielkomiejskiej miasta Łodzi – komplementarność w zakresie informowania interesariuszy na temat prowadzonych działań w ramach procesu rewitalizacji;
- Przedsięwzięcie 42: Budowa systemów teleinformatycznych wspierających realizację I Etapu Programu Inteligentna Polityka Społeczna w Łodzi – IPS (Program Technologii Informacyjno- Komunikacyjnych- Inteligentna Polityka Społeczna - nazwa z listy projektów strategicznych) – synergia w zakresie zwiększenia dostępu do informacji na temat form pomocy dostępnych w obszarze polityki społecznej dla klientów

i pracowników polityki społecznej oraz dokonanie usprawnień w zakresie korzystania z poszczególnych usług.44: Program rozwoju gospodarki turystycznej - program komplementarny w stosunku do Rewitalizacji Obszarowej Centrum Łodzi. Komplementarność w zakresie zwiększenia dostępu do informacji dla mieszkańców i turystów i wykorzystania walorów przyrodniczych i kulturowych dla rozwoju gospodarki turystycznej. Przedsięwzięcie 45: Program promocji gospodarczej;

- Przedsięwzięcie 47: Remont przebudowa i rozbudowa Muzeum Przyrodniczego Uniwersytetu Łódzkiego wraz z infrastrukturą techniczną;
- Przedsięwzięcie 74: Budowa sieci ciepłowniczej i przyłączy w Łodzi wraz z likwidacją niskiej emisji w Strefie Wielkomiejskiej obejmujący przyłączenie do ciepła systemowego budynków z obszaru ograniczonego ulicami Wschodnią, Rewolucji 1905r, Jaracza i Kilińskiego – komplementarność w zakresie szerszego oddziaływania na podniesienie standardu miejsc zamieszkania poprzez eliminację indywidualnych źródeł ciepła, co przyczyni się do obniżenia emisji gazów i pyłów do atmosfery;
- Przedsięwzięcie 85: Rozwój funkcji i usług oferowanych przez „EC1 Łódź Miasto Kultury" w Łodzi;
- Przedsięwzięcie 86: Promocja Łodzi i regionu łódzkiego poprzez markę EC1 Łódź – Miasto Kultury;
- Przedsięwzięcie 92: MASTERPLAN ILUMINACJI dla Miasta Łodzi;
- Przedsięwzięcie 96: Adaptacja dawnego budynku przędzalni M. Lubińskiego polegająca na rozbudowie, nadbudowie i przebudowie budynków produkcyjno-usługowo-handlowych ze zmianą sposobu użytkowania na obiekty zamieszkania zbiorowego oraz budowie garażu podziemnego – CENTRUM AKADEMICKIE Łódź.

- **Opis oddziaływania przedsięwzięcia na zdiagnozowany kryzys**

  Przewiduje się istotne oddziaływanie tego przedsięwzięcia na następujące zdiagnozowane problemy:

  - *wysokie bezrobocie – 2. Część diagnostyczna: konkluzja 4, 5, 6;*
  - *ubóstwo – 2. Część diagnostyczna: konkluzja 7, 8, 9;*
  - *przestępczość – 2. Część diagnostyczna: konkluzja 12;*
  - *niski poziom edukacji oraz kapitału społecznego – 2. Część diagnostyczna: konkluzja 13-17, 23;*
  - *niski poziom uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym: Część diagnostyczna, konkluzja 18-27;*
  - *negatywne zjawiska gospodarcze w tym niski stopień przedsiębiorczości oraz słaba kondycja przedsiębiorstw: Część diagnostyczna, konkluzja 28-32;*
  - *negatywne zjawiska środowiskowe w tym problem niskiej emisji: Część diagnostyczna, konkluzja 45;*
  - *negatywne zjawiska przestrzenno-funkcjonalne: Część diagnostyczna, konkluzja 34-36, 38, 40, 41, 43*.

- **Prognozowane rezultaty przedsięwzięcia i sposób ich oceny**

  Planowane rezultaty to:

  1. Dostęp beneficjentów do usług socjalnych.

  a. Sposób pomiaru:

  - dla usług pobytowych – ilość tzw. miejsc organizacyjnych oddanych do użytkowania jako odsetek miejsc organizacyjnych zaplanowanych ogółem (wskaźnik ma stopniowo zmierzać do 100%);

- dla usług pozostałych – ilość korzystających miesięcznie jako odsetek liczby osób zgłaszających potrzebę korzystania (wskaźnik mierzy proporcję istniejącej ofertydo faktycznych potrzeb i nie zakłada się z góry, jak będzie się kształtował).

2. Zwiększenie dostępności do inkluzywnych przestrzeni publicznych.
a. Sposób pomiaru: odsetek mieszkańców zamieszkujący w odległości nie większej, niż 350 m (5 min. pieszego dojścia) od najbliższej urządzonej otwartej przestrzeni publicznej o cechach inkluzywnych, dostępnej bezpłatnie. Wartością bazową wskaźnika będzie odsetek mieszkańców obszaru rewitalizacji spełniający ten warunek przed rozpoczęciem programu. Wartość bazową wskaźnika należy zbadać (wyliczyć) przed przystąpieniem do realizacji przedsięwzięcia na podstawie mapy aktualnie istniejących przestrzeni publicznych wykonaną przez BAM we współpracy z MPU.

3. Poprawa jakości miejsc zamieszkania poprzez podwyższenie standardu technicznego budynków.
a. Sposób pomiaru: powierzchnia użytkowa w budynkach objętych interwencją. Wartością bazową wskaźnika będzie 0. Zakłada się, że wskaźnik ma być corocznie narastający, aż do osiągnięcia 100% powierzchni zaplanowanej do objęcia interwencją.

4. Aktywizacja zawodowa osób bezrobotnych:
Objęcie różnymi formami aktywizacji zawodowej 68 osób bezrobotnych z obszaru rewitalizacji przy działaniach objętych niniejszym przedsięwzięciem , w tym w szczególności klauzulami społecznymi w zamówieniach publicznych.
Sposób pomiaru - ilość osób objętych aktywizacją zawodową jako odsetek ilości osób przewidzianych do objęcia aktywizacją zawodową. Wskaźnik może przekroczyć 100%.

5. Wskaźniki sprawozdawcze:
a. Liczba przedsiębiorstw ulokowanych na zrewitalizowanych obszarach;
b. Liczba przedsiębiorstw zlikwidowanych na zrewitalizowanych obszarach;
c. Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją;
d. Liczba wspartych obiektów infrastruktury zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach;
e. Wyremontowane budynki mieszkalne na obszarach miejskich (CO40);
f. Liczba zastosowanych klauzul społecznych w zamówieniach publicznych.

Przedsięwzięcie nr 10.: Rewitalizacja Obszarowa Centrum Łodzi – Projekt 6[52]

- **Cel rewitalizacji realizowany przez to przedsięwzięcie**

Cel operacyjny 1.1. Tworzyć bodźce dla lepszego zatrudnienia.

Cel operacyjny 1.2. Zmniejszyć skalę narażenia na ubóstwo, zahamować proces dziedziczenia ubóstwa, w tym - poprzez animację społeczną.

Cel operacyjny 1.3. Zwiększyć szanse edukacyjne młodych mieszkańców obszaru rewitalizacji.

Cel operacyjny 1.4. Budować wspólnotę łodzian wokół dobra wspólnego.

Cel operacyjny 1.5. Zapobiegać segregacji przestrzennej, tworzyć zróżnicowaną społeczność na obszarach rewitalizowanych.

Cel operacyjny 1.6. Budować pomostowy kapitał społeczny.

Cel operacyjny 1.7. Zapobiegać eksportowaniu problemów społecznych poza obszar.

[52] W Kontrakcie Terytorialnym dla Województwa Łódzkiego rozumiany jako Rewitalizacja Obszarowa Centrum Łodzi – obszar o powierzchni 10 ha ograniczony ulicami: Nawrot, Sienkiewicza, Piłsudskiego, Piotrkowską

Cel operacyjny 2.1. Budować wizerunek centrum Łodzi jako przestrzeni atrakcyjnej, żywej, kreatywnej, ciekawej i przyjaznej.

Cel operacyjny 2.2. Tworzyć przesłanki do odczuwania dumy z centrum Łodzi przez wprowadzanie do centrum projektów budujących prestiż obszaru.

Cel operacyjny 2.3. Stopniowo uspójniać i wzbogacać krajobraz kulturowy obszaru jako fundament tożsamości lokalnej.

Cel operacyjny 2.4. Budować spójność między rewitalizacją a staraniami Łodzi o EXPO 2022.

Cel operacyjny 3.1. Tworzyć przestrzenie dla działalności gospodarczej.

Cel operacyjny 3.2. Wspierać synergię przedsiębiorczości.

Cel operacyjny 3.3. Wspierać inicjatywy lokalnych przedsiębiorców, w tym przedsiębiorców z branży kreatywnej oraz tradycyjnych rzemiosł.

Cel operacyjny 3.4. Rozwijać postawę przedsiębiorczą, szczególnie wśród dzieci i młodzieży.

Cel operacyjny 3.5. Budować spójne systemy identyfikacji wizualnej i reklamy.

Cel operacyjny 4.1. Poprawić standard techniczny budynków mieszkalnych i usługowych w obszarze zamieszkania.

Cel operacyjny 4.2. Promować powstawanie przestrzeni publicznych i półpublicznych aranżowanych z udziałem mieszkańców.

Cel operacyjny 4.3. Poprawić wyposażenie obszarów zamieszkania w niezbędną sieciową infrastrukturę techniczną.

Cel operacyjny 4.4. Tworzyć konsekwentną preferencję dla ruchu pieszego z uwzględnieniem dostosowania do zmian klimatycznych.

Cel operacyjny 4.5. Rozwijać w Łodzi społeczne budownictwo czynszowe.

- **Opis realizowanych zadań i lokalizacja przedsięwzięcia**

  Przedsięwzięcie będzie realizowane w całości na obszarze rewitalizacji, w wielu lokalizacjach. Obszar ograniczony ulicami: Piotrkowską, Nawrot, Sienkiewicza, Piłsudskiego.

  Zakres projektu to zestaw działań w szczególności o charakterze społecznym, które wspierają oddolną aktywność mieszkańców obszaru na rzecz poprawy jakości zamieszkania (m.in. poprzez programy wzorowane na programie „Zielone podwórka", możliwość organizowania działań społecznych, kulturalnych, sportowych dla mieszkańców w formie wydarzeń oraz w formie ciągłej działalności, prowadzenie przez organizacje pozarządowe i grupy nieformalnych świetlic, miejsc spotkań dla mieszkańców, społecznych domów kultury, domów sąsiedzkich i innych form pozwalających na generowanie aktywności mieszkańców).

  Ponadto do zakresu rzeczowego projektu włączono także działania inwestycyjne obejmujące remont/przebudowę/rozbudowę/nadbudowę/prace konserwatorskie/prace restauratorskie kamienic w 100 %gminnych. Miasto Łódź realizując zadania własne gminy do tych budynków wprowadza funkcje społeczne takie jak m.in. dom dziennego pobytu, powstaną także lokale z przeznaczeniem na działalność NGO oraz podmiotów ekonomii społecznej, pod mieszkania chronione.
  Ponadto zakres rzeczowy projektu obejmuje również działania inwestycyjne w odniesieniu do układu komunikacyjnego i zagospodarowanie terenu na obszarze projektu.

- **Podmiot realizujący przedsięwzięcie**

  Miasto Łódź.

- **Szacowana wartość przedsięwzięcia i źródło finansowania**

  55 113 469 zł – środki EFRR i budżetu miasta.

  Ponadto przewiduje się możliwość zaangażowania środków budżetu państwa.

Dla projektu przyznany został kredyt z Europejskiego Banku Inwestycyjnego.

- **Opis powiązań i synergii z innymi przedsięwzięciami**

Występują powiązania i synergia z następującymi przedsięwzięciami:

- Przedsięwzięcie 1.: Przedsięwzięcia właścicieli i użytkowników wieczystych nieruchomości obejmujące roboty budowlane, prace konserwatorskie oraz prace restauratorskie. Komplementarność poprzez tworzenie przestrzennych koncentracji przedsięwzięć podnoszących jakość miejsc zamieszkania;
- Przedsięwzięcie 2: Miejski program współpracy z organizacjami pozarządowymi - rewitalizacja – w zakresie animacji mieszkańców do włączania się w projektowanie przyjaznych przestrzeni miejskich w sąsiedztwie ich miejsc zamieszkania;
- Przedsięwzięcie 3: Budowa lub przebudowa budynków służących rozwojowi społecznego budownictwa czynszowego; synergia poprzez poprawę stanu technicznego mieszkań, termomodernizację budynków, zmianę struktury mieszkań oraz podniesienie standardów lokali adekwatnie do potrzeb mieszkańców, w tym osób niepełnosprawnych;
- Przedsięwzięcie 4: Tworzenie przyjaznych przestrzeni miejskich – synergia poprzez tworzenie przestrzennych koncentracji przedsięwzięć podnoszących jakość miejsc zamieszkania;
- Przedsięwzięcie 5 – 9, 11 - 12 (7 projektów rewitalizacji obszarowej) – synergia poprzez tworzenie przestrzennych koncentracji zabudowy mieszkaniowej o wysokim standardzie zamieszkania;
- Przedsięwzięcie 20: Modernizacja, rozszerzenie funkcji i wyposażenie bibliotek - komplementarność w zakresie wzrostu poziomu edukacji, uczestnictwa w życiu kulturalnym oraz rozwijania wśród mieszkańców kapitału społecznego;
- Przedsięwzięcie 21: Program kształcenia zawodowego i ustawicznego; 22: Program edukacji ogólne; 24: Program podnoszenia jakości nauczania w zakresie kształcenia ogólnego – komplementarność przedsięwzięć w zakresie wzrostu poziomu edukacji i wykształcenia wśród mieszkańców poprzez nabywanie kompetencji opartych na indywidualnych predyspozycjach oraz poprzez rozwijanie umiejętności ułatwiających dostosowanie się do zmieniających warunków i potrzeb rynku pracy;
- Przedsięwzięcie 23: Program podnoszenia jakości edukacji przedszkolnej - komplementarność poprzez wzrost jakości edukacji przedszkolnej świadczonej w ośrodkach wychowania przedszkolnego, w szczególności w przedszkolach specjalnych i integracyjnych;
- Przedsięwzięcie 25: Program podniesienia kompetencji kluczowych osób dorosłych znajdujących się w szczególnie niekorzystnej sytuacji na rynku pracy, w obszarze TIK i języków obcych. 26: Program poprawy zdolności do zatrudnienia absolwentów kształcenia i szkolenia zawodowego oraz dostosowanie kierunków kształcenia i szkolenia zawodowego do regionalnego rynku pracy we współpracy z otoczeniem społeczno-gospodarczym 27: Program aktywizacji społeczno-zawodowej osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem. 28: Program aktywizacji społeczno-zawodowej osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem finansowany w ramach ZIT. 30: Program wzrostu zatrudnienia osób bezrobotnych, biernych zawodowo i poszukujących pracy. Komplementarność przedsięwzięć poprzez wdrażanie programów kształcenia zawodowego służących aktywizacji społeczno – zawodowej mieszkańców, w tym osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, ubóstwem lub bezrobociem;
- Przedsięwzięcie 29: Program wsparcia usług społecznych i zdrowotnych finansowany w ramach ZIT – komplementarność w zakresie pomocy dzieciom i młodzieży (od 3 r.ż. do 18 r.ż.) poprzez rozwój usług placówek wsparcia dziennego oraz innych

alternatywnych form opieki w celu przeciwdziałaniu patologiom. Synergia poprzez rozwój usług medyczno – opiekuńczych skierowanych do osób starszych lub niepełnosprawnych;

- Przedsięwzięcie 30: Program wzrostu zatrudnienia osób bezrobotnych, biernych zawodowo i poszukujących pracy. Komplementarność przedsięwzięć poprzez wdrażanie programów kształcenia zawodowego służących aktywizacji społeczno – zawodowej mieszkańców, w tym osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, ubóstwem lub bezrobociem;
- Przedsięwzięcie 31: Program zwiększania liczby trwałych, nowopowstałych przedsiębiorstw (start-upów). 32: Program zwiększania liczby trwałych, nowopowstałych przedsiębiorstw (start-upów) finansowany w ramach ZIT. 45: Program promocji gospodarczej. 80: Modernizacja czołowego zabytku Łodzi – Kamienicy Wielkomiejskiej Pinkusa, dla uruchomienia w niej innowacyjnych aktywności. Komplementarność w zakresie wsparcia osób znajdujących się w najtrudniejszej sytuacji na rynku pracy, które zamierzają rozpocząć prowadzenie działalności gospodarczej. Ponadto synergia przedsięwzięć w zakresie wypracowania kompleksowej oferty promocji gospodarczej zmierzającej do wzrostu eksportu;
- i zdobywania nowych rynków zbytu, nawiązywania kontaktów z partnerami zagranicznymi i pozyskiwania informacji na temat rynków zagranicznych;
- Przedsięwzięcie 33: Racjonalizacja zużycia energii - termomodernizacja obiektów edukacyjnych Łodzi. 39: Program termomodernizacji budynków – program komplementarny w stosunku do Rewitalizacji Obszarowej Centrum Łodzi – komplementarność w zakresie poprawienia efektywności energetycznej w sektorze placówek oświatowych i budownictwa mieszkaniowego;
- Przedsięwzięcie 34: Program niskoemisyjnego transportu miejskiego - komplementarność poprzez stworzenia sprawnego i bezpiecznego systemu publicznego transportu zbiorowego o wysokiej jakości świadczonych usług, spełniającego standardy unijne w zakresie ochrony środowiska;
- Przedsięwzięcie 35: Program ochrony powietrza;
- Przedsięwzięcie 41: Informatyczne usługi przestrzenne w rewitalizowanej strefie wielkomiejskiej miasta Łodzi – komplementarność w zakresie informowania interesariuszy na temat prowadzonych działań w ramach procesu rewitalizacji.
- Przedsięwzięcie 42: Budowa systemów teleinformatycznych wspierających realizację I Etapu Programu Inteligentna Polityka Społeczna w Łodzi – IPS (Program Technologii Informacyjno- Komunikacyjnych- Inteligentna Polityka Społeczna - nazwa z listy projektów strategicznych) – synergia w zakresie zwiększenia dostępu do informacji na temat form pomocy dostępnych w obszarze polityki społecznej dla klientów i pracowników polityki społecznej oraz dokonanie usprawnień w zakresie korzystania z poszczególnych usług;
- Przedsięwzięcie 44: Program rozwoju gospodarki turystycznej - program komplementarny w stosunku do Rewitalizacji Obszarowej Centrum Łodzi. Komplementarność w zakresie zwiększenia dostępu do informacji dla mieszkańców i turystów i wykorzystania walorów przyrodniczych i kulturowych dla rozwoju gospodarki turystycznej. Przedsięwzięcie 45: Program promocji gospodarczej, 57: Modernizacja budynku zlokalizowanego przy ul. Roosevelta 15 w Łodzi;
- Przedsięwzięcie 75: Budowa sieci ciepłowniczej i przyłączy w Łodzi wraz z likwidacją niskiej emisji w Strefie Wielkomiejskiej obejmujący przyłączenie do ciepła systemowego budynków z obszaru ograniczonego ulicami Wschodnią, Rewolucji 1905r., Jaracza i Kilińskiego - komplementarność w zakresie szerszego oddziaływania na podniesienie standardu miejsc zamieszkania poprzez eliminację indywidualnych źródeł ciepła, co przyczyni się do obniżenia emisji gazów i pyłów do atmosfery;

- Przedsięwzięcie 85: Rozwój funkcji i usług oferowanych przez „EC1 Łódź Miasto Kultury" w Łodzi;
- Przedsięwzięcie 86: Promocja Łodzi i regionu łódzkiego poprzez markę EC1 Łódź – Miasto Kultury;
- Przedsięwzięcie 92: MASTERPLAN ILUMINACJI dla Miasta Łodzi;
- Przedsięwzięcie 96: Adaptacja dawnego budynku przędzalni M. Lubińskiego polegająca na rozbudowie, nadbudowie i przebudowie budynków produkcyjno-usługowo-handlowych ze zmianą sposobu użytkowania na obiekty zamieszkania zbiorowego oraz budowie garażu podziemnego – CENTRUM AKADEMICKIE Łódź;

- **Opis oddziaływania przedsięwzięcia na zdiagnozowany kryzys**

Przewiduje się istotne oddziaływanie tego przedsięwzięcia na następujące zdiagnozowane problemy:

- *wysokie bezrobocie – 2. Część diagnostyczna: konkluzja 4, 5, 6;*
- *ubóstwo – 2. Część diagnostyczna: konkluzja 7, 8, 9;*
- *przestępczość – 2. Część diagnostyczna: konkluzja 12;*
- *niski poziom edukacji oraz kapitału społecznego – 2. Część diagnostyczna: konkluzja 13-17, 23;*
- *niski poziom uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym: Część diagnostyczna, konkluzja 18-27;*
- *negatywne zjawiska gospodarcze w tym niski stopień przedsiębiorczości oraz słaba kondycja przedsiębiorstw: Część diagnostyczna, konkluzja 28-32;*
- *negatywne zjawiska środowiskowe w tym problem niskiej emisji: Część diagnostyczna, konkluzja 45;*
- *negatywne zjawiska przestrzenno-funkcjonalne: Część diagnostyczna, konkluzja 34-36, 38, 40, 41, 43*.

- **Prognozowane rezultaty przedsięwzięcia i sposób ich oceny**

Planowane rezultaty to:

1. Dostęp beneficjentów do usług socjalnych.
a. Sposób pomiaru:
   - dla usług pobytowych – ilość tzw. miejsc organizacyjnych oddanych do użytkowania jako odsetek miejsc organizacyjnych zaplanowanych ogółem (wskaźnik ma stopniowo zmierzać do 100%);
   - dla usług pozostałych – ilość korzystających miesięcznie jako odsetek liczby osób zgłaszających potrzebę korzystania (wskaźnik mierzy proporcję istniejącej ofertydo faktycznych potrzeb i nie zakłada się z góry, jak będzie się kształtował).

2. Zwiększenie dostępności do inkluzywnych przestrzeni publicznych.
a. Sposób pomiaru: odsetek mieszkańców zamieszkujący w odległości nie większej, niż 350 m (5 min. pieszego dojścia) od najbliższej urządzonej otwartej przestrzeni publicznej o cechach inkluzywnych, dostępnej bezpłatnie. Wartością bazową wskaźnika będzie odsetek mieszkańców obszaru rewitalizacji spełniający ten warunek przed rozpoczęciem programu. Wartość bazową wskaźnika należy zbadać (wyliczyć) przed przystąpieniem do realizacji przedsięwzięcia na podstawie mapy aktualnie istniejących przestrzeni publicznych wykonaną przez BAM we współpracy z MPU.

3. Poprawa jakości miejsc zamieszkania poprzez podwyższenie standardu technicznego budynków.

a. Sposób pomiaru: powierzchnia użytkowa w budynkach objętych interwencją. Wartością bazową wskaźnika będzie 0. Zakłada się, że wskaźnik ma być corocznie narastający, aż do osiągnięcia 100% powierzchni zaplanowanej do objęcia interwencją.

4. Aktywizacja zawodowa osób bezrobotnych:
Objęcie różnymi formami aktywizacji zawodowej 55 osób bezrobotnych z obszaru rewitalizacji przy działaniach objętych niniejszym przedsięwzięciem , w tym w szczególności klauzulami społecznymi w zamówieniach publicznych.
Sposób pomiaru - ilość osób objętych aktywizacją zawodową jako odsetek ilości osób przewidzianych do objęcia aktywizacją zawodową. Wskaźnik może przekroczyć 100%.

5. Wskaźniki sprawozdawcze:
a. Liczba przedsiębiorstw ulokowanych na zrewitalizowanych obszarach;
b. Liczba przedsiębiorstw zlikwidowanych na zrewitalizowanych obszarach;
c. Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją;
d. Liczba wspartych obiektów infrastruktury zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach;
e. Wyremontowane budynki mieszkalne na obszarach miejskich (CO40);
f. Liczba zastosowanych klauzul społecznych w zamówieniach publicznych.

Przedsięwzięcie nr 11.: Rewitalizacja Obszarowa Centrum Łodzi – Projekt 7[53]

- **Cel rewitalizacji realizowany przez to przedsięwzięcie**

Cel operacyjny 1.1. Tworzyć bodźce dla lepszego zatrudnienia.

Cel operacyjny 1.2. Zmniejszyć skalę narażenia na ubóstwo, zahamować proces dziedziczenia ubóstwa, w tym - poprzez animację społeczną.

Cel operacyjny 1.3. Zwiększyć szanse edukacyjne młodych mieszkańców obszaru rewitalizacji.

Cel operacyjny 1.4. Budować wspólnotę łodzian wokół dobra wspólnego.

Cel operacyjny 1.5. Zapobiegać segregacji przestrzennej, tworzyć zróżnicowaną społeczność na obszarach rewitalizowanych.

Cel operacyjny 1.6. Budować pomostowy kapitał społeczny.

Cel operacyjny 1.7. Zapobiegać eksportowaniu problemów społecznych poza obszar.

Cel operacyjny 2.1. Budować wizerunek centrum Łodzi jako przestrzeni atrakcyjnej, żywej, kreatywnej, ciekawej i przyjaznej.

Cel operacyjny 2.2. Tworzyć przesłanki do odczuwania dumy z centrum Łodzi przez wprowadzanie do centrum projektów budujących prestiż obszaru.

Cel operacyjny 2.3. Stopniowo uspójniać i wzbogacać krajobraz kulturowy obszaru jako fundament tożsamości lokalnej.

Cel operacyjny 2.4. Budować spójność między rewitalizacją a staraniami Łodzi o EXPO 2022.

Cel operacyjny 3.1. Tworzyć przestrzenie dla działalności gospodarczej.

Cel operacyjny 3.2. Wspierać synergię przedsiębiorczości.

Cel operacyjny 3.3. Wspierać inicjatywy lokalnych przedsiębiorców, w tym przedsiębiorców z branży kreatywnej oraz tradycyjnych rzemiosł.

Cel operacyjny 3.4. Rozwijać postawę przedsiębiorczą, szczególnie wśród dzieci i młodzieży.

[53] W Kontrakcie Terytorialnym dla Województwa Łódzkiego rozumiany jako Rewitalizacja Obszarowa Centrum Łodzi – obszar o powierzchni 14 ha ograniczony ulicami: Ogrodową, Gdańską, Legionów, Cmentarną wraz z pierzejami po drugiej stronie ww. ulic

Cel operacyjny 3.5. Budować spójne systemy identyfikacji wizualnej i reklamy.

Cel operacyjny 4.1. Poprawić standard techniczny budynków mieszkalnych i usługowych w obszarze zamieszkania.

Cel operacyjny 4.2. Promować powstawanie przestrzeni publicznych i półpublicznych aranżowanych z udziałem mieszkańców.

Cel operacyjny 4.3. Poprawić wyposażenie obszarów zamieszkania w niezbędną sieciową infrastrukturę techniczną.

Cel operacyjny 4.4. Tworzyć konsekwentną preferencję dla ruchu pieszego z uwzględnieniem dostosowania do zmian klimatycznych.

Cel operacyjny 4.5. Rozwijać w Łodzi społeczne budownictwo czynszowe.

- **Opis realizowanych zadań i lokalizacja przedsięwzięcia**

Przedsięwzięcie będzie realizowane w całości na obszarze rewitalizacji, w wielu lokalizacjach. Obszar ograniczony ulicami: Ogrodową, Gdańską, Legionów, Cmentarną.

Zakres projektu to zestaw działań w szczególności o charakterze społecznym, które wspierają oddolną aktywność mieszkańców obszaru na rzecz poprawy jakości zamieszkania (m.in. poprzez programy wzorowane na programie „Zielone podwórka", możliwość organizowania działań społecznych, kulturalnych, sportowych dla mieszkańców w formie wydarzeń oraz w formie ciągłej działalności, prowadzenie przez organizacje pozarządowe i grupy nieformalnych świetlic, miejsc spotkań dla mieszkańców, społecznych domów kultury, domów sąsiedzkich i innych form pozwalających na generowanie aktywności mieszkańców).

Ponadto do zakresu rzeczowego projektu włączono także działania inwestycyjne obejmujące remont/przebudowę/rozbudowę/nadbudowę/prace konserwatorskie/prace restauratorskie kamienic w 100 %gminnych. Miasto Łódź realizując zadania własne gminy do tych budynków wprowadza funkcje społeczne takie jak m.in. placówki opiekuńczo – wychowawcze w tym dom dla małoletnich matek z dziećmi, powstaną także lokale z przeznaczeniem dla NGO, pod mieszkania chronione, pod lokale użytkowe prowadzone przez podmioty ekonomii społecznej.
Ponadto zakres rzeczowy projektu obejmuje również działania inwestycyjne w odniesieniu do układu komunikacyjnego i zagospodarowanie terenu na obszarze projektu.

- **Podmiot realizujący przedsięwzięcie**

Miasto Łódź.

- **Szacowana wartość przedsięwzięcia i źródło finansowania**

219 449 450 zł – środki EFRR i budżetu miasta.

Ponadto przewiduje się możliwość zaangażowania środków budżetu państwa.

Dla projektu przyznany został kredyt z Europejskiego Banku Inwestycyjnego.

- **Opis powiązań i synergii z innymi przedsięwzięciami**

Występują powiązania i synergia z następującymi przedsięwzięciami:

- Przedsięwzięcie 1.: Przedsięwzięcia właścicieli i użytkowników wieczystych nieruchomości obejmujące roboty budowlane, prace konserwatorskie oraz prace restauratorskie. Komplementarność poprzez tworzenie przestrzennych koncentracji przedsięwzięć podnoszących jakość miejsc zamieszkania;
- Przedsięwzięcie 2: Miejski program współpracy z organizacjami pozarządowymi - rewitalizacja – w zakresie animacji mieszkańców do włączania się w projektowanie przyjaznych przestrzeni miejskich w sąsiedztwie ich miejsc zamieszkania;

- Przedsięwzięcie 3: Budowa lub przebudowa budynków służących rozwojowi społecznego budownictwa czynszowego; synergia poprzez poprawę stanu technicznego mieszkań, termomodernizację budynków, zmianę struktury mieszkań oraz podniesienie standardów lokali adekwatnie do potrzeb mieszkańców, w tym osób niepełnosprawnych;
- Przedsięwzięcie 4: Tworzenie przyjaznych przestrzeni miejskich – synergia poprzez tworzenie przestrzennych koncentracji przedsięwzięć podnoszących jakość miejsc zamieszkania;
- Przedsięwzięcie 5 – 10, 12 (7 projektów rewitalizacji obszarowej) – synergia poprzez tworzenie przestrzennych koncentracji zabudowy mieszkaniowej o wysokim standardzie zamieszkania;
- Przedsięwzięcie 20: Modernizacja, rozszerzenie funkcji i wyposażenie bibliotek - komplementarność w zakresie wzrostu poziomu edukacji, uczestnictwa w życiu kulturalnym oraz rozwijania wśród mieszkańców kapitału społecznego;
- Przedsięwzięcie 21: Program kształcenia zawodowego i ustawicznego; 22: Program edukacji ogólne; 24: Program podnoszenia jakości nauczania w zakresie kształcenia ogólnego – komplementarność przedsięwzięć w zakresie wzrostu poziomu edukacji i wykształcenia wśród mieszkańców poprzez nabywanie kompetencji opartych na indywidualnych predyspozycjach oraz poprzez rozwijanie umiejętności ułatwiających dostosowanie się do zmieniających warunków i potrzeb rynku pracy;
- Przedsięwzięcie 23: Program podnoszenia jakości edukacji przedszkolnej - komplementarność poprzez wzrost jakości edukacji przedszkolnej świadczonej w ośrodkach wychowania przedszkolnego, w szczególności w przedszkolach specjalnych i integracyjnych;
- Przedsięwzięcie 25: Program podniesienia kompetencji kluczowych osób dorosłych znajdujących się w szczególnie niekorzystnej sytuacji na rynku pracy, w obszarze TIK i języków obcych. 26: Program poprawy zdolności do zatrudnienia absolwentów kształcenia i szkolenia zawodowego oraz dostosowanie kierunków kształcenia i szkolenia zawodowego do regionalnego rynku pracy we współpracy z otoczeniem społeczno-gospodarczym 27: Program aktywizacji społeczno-zawodowej osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem. 28: Program aktywizacji społeczno-zawodowej osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem finansowany w ramach ZIT. 30: Program wzrostu zatrudnienia osób bezrobotnych, biernych zawodowo i poszukujących pracy. Komplementarność przedsięwzięć poprzez wdrażanie programów kształcenia zawodowego służących aktywizacji społeczno – zawodowej mieszkańców, w tym osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, ubóstwem lub bezrobociem;
- Przedsięwzięcie 29: Program wsparcia usług społecznych i zdrowotnych finansowany w ramach ZIT – komplementarność w zakresie pomocy dzieciom i młodzieży (od 3 r.ż. do 18 r.ż.) poprzez rozwój usług placówek wsparcia dziennego oraz innych alternatywnych form opieki w celu przeciwdziałaniu patologiom. Synergia poprzez rozwój usług medyczno – opiekuńczych skierowanych do osób starszych lub niepełnosprawnych;
- Przedsięwzięcie 30: Program wzrostu zatrudnienia osób bezrobotnych, biernych zawodowo i poszukujących pracy. Komplementarność przedsięwzięć poprzez wdrażanie programów kształcenia zawodowego służących aktywizacji społeczno – zawodowej mieszkańców, w tym osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, ubóstwem lub bezrobociem;
- Przedsięwzięcie 31: Program zwiększania liczby trwałych, nowopowstałych przedsiębiorstw (start-upów). 32: Program zwiększania liczby trwałych, nowopowstałych przedsiębiorstw (start-upów) finansowany w ramach ZIT. 45: Program promocji gospodarczej. 80: Modernizacja czołowego zabytku Łodzi –

Kamienicy Wielkomiejskiej Pinkusa, dla uruchomienia w niej innowacyjnych aktywności. Komplementarność w zakresie wsparcia osób znajdujących się w najtrudniejszej sytuacji na rynku pracy, które zamierzają rozpocząć prowadzenie działalności gospodarczej. Ponadto synergia przedsięwzięć w zakresie wypracowania kompleksowej oferty promocji gospodarczej zmierzającej do wzrostu eksportu i zdobywania nowych rynków zbytu, nawiązywania kontaktów z partnerami zagranicznymi i pozyskiwania informacji na temat rynków zagranicznych;

- Przedsięwzięcie 33: Racjonalizacja zużycia energii - termomodernizacja obiektów edukacyjnych Łodzi. 39: Program termomodernizacji budynków – program komplementarny w stosunku do Rewitalizacji Obszarowej Centrum Łodzi – komplementarność w zakresie poprawienia efektywności energetycznej w sektorze placówek oświatowych i budownictwa mieszkaniowego;
- Przedsięwzięcie 34: Program niskoemisyjnego transportu miejskiego - komplementarność poprzez stworzenia sprawnego i bezpiecznego systemu publicznego transportu zbiorowego o wysokiej jakości świadczonych usług, spełniającego standardy unijne w zakresie ochrony środowiska;
- Przedsięwzięcie 35: Program ochrony powietrza;
- Przedsięwzięcie 41: Informatyczne usługi przestrzenne w rewitalizowanej strefie wielkomiejskiej miasta Łodzi – komplementarność w zakresie informowania interesariuszy na temat prowadzonych działań w ramach procesu rewitalizacji;
- Przedsięwzięcie 42: Budowa systemów teleinformatycznych wspierających realizację I Etapu Programu Inteligentna Polityka Społeczna w Łodzi – IPS (Program Technologii Informacyjno- Komunikacyjnych- Inteligentna Polityka Społeczna - nazwa z listy projektów strategicznych) – synergia w zakresie zwiększenia dostępu do informacji na temat form pomocy dostępnych w obszarze polityki społecznej dla klientów i pracowników polityki społecznej oraz dokonanie usprawnień w zakresie korzystania z poszczególnych usług;
- Przedsięwzięcie 44: Program rozwoju gospodarki turystycznej - program komplementarny w stosunku do Rewitalizacji Obszarowej Centrum Łodzi. Komplementarność w zakresie zwiększenia dostępu do informacji dla mieszkańców i turystów i wykorzystania walorów przyrodniczych i kulturowych dla rozwoju gospodarki turystycznej. Przedsięwzięcie 45: Program promocji gospodarczej 62: Modernizacja budynku zlokalizowanego przy ul. Mielczarskiego 35 w Łodzi.
- Przedsięwzięcie 76: Budowa sieci ciepłowniczej i przyłączy w Łodzi wraz z likwidacją niskiej emisji w Strefie Wielkomiejskiej obejmujący przyłączenie do ciepła systemowego budynków z obszaru ograniczonego ulicami Wschodnią, Rewolucji 1905r., Jaracza i Kilińskiego - komplementarność w zakresie szerszego oddziaływania na podniesienie standardu miejsc zamieszkania poprzez eliminację indywidualnych źródeł ciepła, co przyczyni się do obniżenia emisji gazów i pyłów do atmosfery;
- Przedsięwzięcie 85: Rozwój funkcji i usług oferowanych przez „EC1 Łódź Miasto Kultury" w Łodzi;
- Przedsięwzięcie 86: Promocja Łodzi i regionu łódzkiego poprzez markę EC1 Łódź – Miasto Kultury;
- Przedsięwzięcie 87: Dostosowanie budynku przy ul. Ogrodowej 28d na potrzeby Regionalnej Izby Obrachunkowej w Łodzi;
- Przedsięwzięcie 92: MASTERPLAN ILUMINACJI dla Miasta Łodzi;
- Przedsięwzięcie 96: Adaptacja dawnego budynku przędzalni M. Lubińskiego polegająca na rozbudowie, nadbudowie i przebudowie budynków produkcyjno-usługowo-handlowych ze zmianą sposobu użytkowania na obiekty zamieszkania zbiorowego oraz budowie garażu podziemnego – CENTRUM AKADEMICKIE Łódź.

- **Opis oddziaływania przedsięwzięcia na zdiagnozowany kryzys**

  Przewiduje się istotne oddziaływanie tego przedsięwzięcia na następujące zdiagnozowane problemy:

  - *wysokie bezrobocie – 2. Część diagnostyczna: konkluzja 4, 5, 6;*
  - *ubóstwo – 2. Część diagnostyczna: konkluzja 7, 8, 9;*
  - *przestępczość – 2. Część diagnostyczna: konkluzja 12;*
  - *niski poziom edukacji oraz kapitału społecznego – 2. Część diagnostyczna: konkluzja 13-17, 23;*
  - *niski poziom uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym: Część diagnostyczna, konkluzja 18-27;*
  - *negatywne zjawiska gospodarcze w tym niski stopień przedsiębiorczości oraz słaba kondycja przedsiębiorstw: Część diagnostyczna, konkluzja 28-32;*
  - *negatywne zjawiska środowiskowe w tym problem niskiej emisji: Część diagnostyczna, konkluzja 45;*
  - *negatywne zjawiska przestrzenno-funkcjonalne: Część diagnostyczna, konkluzja 34-36, 38, 40, 41, 43*.

- **Prognozowane rezultaty przedsięwzięcia i sposób ich oceny**

  Planowane rezultaty to:

  1. Dostęp beneficjentów do usług socjalnych.
  a. Sposób pomiaru:
     - dla usług pobytowych – ilość tzw. miejsc organizacyjnych oddanych do użytkowania jako odsetek miejsc organizacyjnych zaplanowanych ogółem (wskaźnik ma stopniowo zmierzać do 100%);
     - dla usług pozostałych – ilość korzystających miesięcznie jako odsetek liczby osób zgłaszających potrzebę korzystania (wskaźnik mierzy proporcję istniejącej oferty do faktycznych potrzeb i nie zakłada się z góry, jak będzie się kształtował).

  2. Zwiększenie dostępności do inkluzywnych przestrzeni publicznych.
  a. Sposób pomiaru: odsetek mieszkańców zamieszkujący w odległości nie większej, niż 350 m (5 min. pieszego dojścia) od najbliższej urządzonej otwartej przestrzeni publicznej o cechach inkluzywnych, dostępnej bezpłatnie. Wartością bazową wskaźnika będzie odsetek mieszkańców obszaru rewitalizacji spełniający ten warunek przed rozpoczęciem programu. Wartość bazową wskaźnika należy zbadać (wyliczyć) przed przystąpieniem do realizacji przedsięwzięcia na podstawie mapy aktualnie istniejących przestrzeni publicznych wykonaną przez BAM we współpracy z MPU.

  3. Poprawa jakości miejsc zamieszkania poprzez podwyższenie standardu technicznego budynków.
  a. Sposób pomiaru: powierzchnia użytkowa w budynkach objętych interwencją. Wartością bazową wskaźnika będzie 0. Zakłada się, że wskaźnik ma być corocznie narastający, aż do osiągnięcia 100% powierzchni zaplanowanej do objęcia interwencją.

  4. Aktywizacja zawodowa osób bezrobotnych:
  Objęcie różnymi formami aktywizacji zawodowej 219 osób bezrobotnych z obszaru rewitalizacji przy działaniach objętych niniejszym przedsięwzięciem , w tym w szczególności klauzulami społecznymi w zamówieniach publicznych.
  Sposób pomiaru - ilość osób objętych aktywizacją zawodową jako odsetek ilości osób przewidzianych do objęcia aktywizacją zawodową. Wskaźnik może przekroczyć 100%.

  5. Wskaźniki sprawozdawcze:
  a. Liczba przedsiębiorstw ulokowanych na zrewitalizowanych obszarach;

b. Liczba przedsiębiorstw zlikwidowanych na zrewitalizowanych obszarach;
c. Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją;
d. Liczba wspartych obiektów infrastruktury zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach;
e. Wyremontowane budynki mieszkalne na obszarach miejskich (CO40);
f. Liczba zastosowanych klauzul społecznych w zamówieniach publicznych.

Przedsięwzięcie nr 12.: Rewitalizacja Obszarowa Centrum Łodzi – Projekt 8[54]

- **Cel rewitalizacji realizowany przez to przedsięwzięcie**

Cel operacyjny 1.1. Tworzyć bodźce dla lepszego zatrudnienia.

Cel operacyjny 1.2. Zmniejszyć skalę narażenia na ubóstwo, zahamować proces dziedziczenia ubóstwa, w tym - poprzez animację społeczną.

Cel operacyjny 1.3. Zwiększyć szanse edukacyjne młodych mieszkańców obszaru rewitalizacji.

Cel operacyjny 1.4. Budować wspólnotę łodzian wokół dobra wspólnego.

Cel operacyjny 1.5. Zapobiegać segregacji przestrzennej, tworzyć zróżnicowaną społeczność na obszarach rewitalizowanych.

Cel operacyjny 1.6. Budować pomostowy kapitał społeczny.

Cel operacyjny 1.7. Zapobiegać eksportowaniu problemów społecznych poza obszar.

Cel operacyjny 2.1. Budować wizerunek centrum Łodzi jako przestrzeni atrakcyjnej, żywej, kreatywnej, ciekawej i przyjaznej.

Cel operacyjny 2.2. Tworzyć przesłanki do odczuwania dumy z centrum Łodzi przez wprowadzanie do centrum projektów budujących prestiż obszaru.

Cel operacyjny 2.3. Stopniowo uspójniać i wzbogacać krajobraz kulturowy obszaru jako fundament tożsamości lokalnej.

Cel operacyjny 2.4. Budować spójność między rewitalizacją a staraniami Łodzi o EXPO 2022.

Cel operacyjny 3.1. Tworzyć przestrzenie dla działalności gospodarczej.

Cel operacyjny 3.2. Wspierać synergię przedsiębiorczości.

Cel operacyjny 3.3. Wspierać inicjatywy lokalnych przedsiębiorców, w tym przedsiębiorców z branży kreatywnej oraz tradycyjnych rzemiosł.

Cel operacyjny 3.4. Rozwijać postawę przedsiębiorczą, szczególnie wśród dzieci i młodzieży.

Cel operacyjny 3.5. Budować spójne systemy identyfikacji wizualnej i reklamy.

Cel operacyjny 4.1. Poprawić standard techniczny budynków mieszkalnych i usługowych w obszarze zamieszkania.

Cel operacyjny 4.2. Promować powstawanie przestrzeni publicznych i półpublicznych aranżowanych z udziałem mieszkańców.

Cel operacyjny 4.3. Poprawić wyposażenie obszarów zamieszkania w niezbędną sieciową infrastrukturę techniczną.

Cel operacyjny 4.4. Tworzyć konsekwentną preferencję dla ruchu pieszego z uwzględnieniem dostosowania do zmian klimatycznych.

Cel operacyjny 4.5. Rozwijać w Łodzi społeczne budownictwo czynszowe.

[54] W Kontrakcie Terytorialnym dla Województwa Łódzkiego rozumiany jako Rewitalizacja Obszarowa Centrum Łodzi – obszar o powierzchni 7 ha ograniczony ulicami: Ogrodową, Zachodnią, Legionów, Gdańską wraz z pierzejami po drugiej stronie ulic

- **Opis realizowanych zadań i lokalizacja przedsięwzięcia**

  Przedsięwzięcie będzie realizowane w całości na obszarze rewitalizacji, w wielu lokalizacjach. Obszar ograniczony ulicami: Gdańską, Ogrodową, Zachodnią i Legionów.

  Zakres projektu to zestaw działań w szczególności o charakterze społecznym, które wspierają oddolną aktywność mieszkańców obszaru na rzecz poprawy jakości zamieszkania (m.in. poprzez programy wzorowane na programie „Zielone podwórka", możliwość organizowania działań społecznych, kulturalnych, sportowych dla mieszkańców w formie wydarzeń oraz w formie ciągłej działalności, prowadzenie przez organizacje pozarządowe i grupy nieformalnych świetlic, miejsc spotkań dla mieszkańców, społecznych domów kultury, domów sąsiedzkich i innych form pozwalających na generowanie aktywności mieszkańców).

  Ponadto do zakresu rzeczowego projektu włączono także działania inwestycyjne obejmujące remont/przebudowę/rozbudowę/nadbudowę/prace konserwatorskie/prace restauratorskie kamienic w 100 %gminnych. Miasto Łódź realizując zadania własne gminy do tych budynków wprowadza funkcje społeczne takie jak m.in. biblioteka dla dorosłych, dzieci i młodzieży świetlica środowiskowa z dodatkowymi funkcjami terapeutycznymi, powstaną także lokale z przeznaczeniem pod mieszkania chronione, w tym także mieszkania chronione dostosowane do potrzeb osób niepełnosprawnych ruchowo.
  Ponadto zakres rzeczowy projektu obejmuje również działania inwestycyjne w odniesieniu do układu komunikacyjnego i zagospodarowanie terenu na obszarze projektu.

- **Podmiot realizujący przedsięwzięcie**

  Miasto Łódź.

- **Szacowana wartość przedsięwzięcia i źródło finansowania**

  76 274 000 zł – środki EFRR i budżetu miasta.

  Ponadto przewiduje się możliwość zaangażowania środków budżetu państwa.

  Dla projektu przyznany został kredyt z Europejskiego Banku Inwestycyjnego.

- **Opis powiązań i synergii z innymi przedsięwzięciami**

  Występują powiązania i synergia z następującymi przedsięwzięciami:

  - Przedsięwzięcie 1.: Przedsięwzięcia właścicieli i użytkowników wieczystych nieruchomości obejmujące roboty budowlane, prace konserwatorskie oraz prace restauratorskie. Komplementarność poprzez tworzenie przestrzennych koncentracji przedsięwzięć podnoszących jakość miejsc zamieszkania;
  - Przedsięwzięcie 2: Miejski program współpracy z organizacjami pozarządowymi - rewitalizacja – w zakresie animacji mieszkańców do włączania się w projektowanie przyjaznych przestrzeni miejskich w sąsiedztwie ich miejsc zamieszkania;
  - Przedsięwzięcie 3: Budowa lub przebudowa budynków służących rozwojowi społecznego budownictwa czynszowego; synergia poprzez poprawę stanu technicznego mieszkań, termomodernizację budynków, zmianę struktury mieszkań oraz podniesienie standardów lokali adekwatnie do potrzeb mieszkańców, w tym osób niepełnosprawnych;
  - Przedsięwzięcie 4: Tworzenie przyjaznych przestrzeni miejskich – synergia poprzez tworzenie przestrzennych koncentracji przedsięwzięć podnoszących jakość miejsc zamieszkania;
  - Przedsięwzięcie 5 – 11 (7 projektów rewitalizacji obszarowej) – synergia poprzez tworzenie przestrzennych koncentracji zabudowy mieszkaniowej o wysokim standardzie zamieszkania;
  - Przedsięwzięcie 17: Rewitalizacja Teatru Powszechnego w Łodzi - Polskie Centrum Komedii - Regionalne Centrum Edukacji Teatralnej. 18: Nowe funkcje łódzkich

domów kultury. Komplementarność przedsięwzięć w zakresie wzrostu poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym mieszkańców;

- Przedsięwzięcie 20: Modernizacja, rozszerzenie funkcji i wyposażenie bibliotek - komplementarność w zakresie wzrostu poziomu edukacji, uczestnictwa w życiu kulturalnym oraz rozwijania wśród mieszkańców kapitału społecznego;
- Przedsięwzięcie 21: Program kształcenia zawodowego i ustawicznego; 22: Program edukacji ogólne; 24: Program podnoszenia jakości nauczania w zakresie kształcenia ogólnego – komplementarność przedsięwzięć w zakresie wzrostu poziomu edukacji i wykształcenia wśród mieszkańców poprzez nabywanie kompetencji opartych na indywidualnych predyspozycjach oraz poprzez rozwijanie umiejętności ułatwiających dostosowanie się do zmieniających warunków i potrzeb rynku pracy;
- Przedsięwzięcie 23: Program podnoszenia jakości edukacji przedszkolnej - komplementarność poprzez wzrost jakości edukacji przedszkolnej świadczonej w ośrodkach wychowania przedszkolnego, w szczególności w przedszkolach specjalnych i integracyjnych;
- Przedsięwzięcie 25: Program podniesienia kluczowych kompetencji osób dorosłych znajdujących się w szczególnie niekorzystnej sytuacji na rynku pracy, w obszarze TIK i języków obcych. 26: Program poprawy zdolności do zatrudnienia absolwentów kształcenia i szkolenia zawodowego oraz dostosowanie kierunków kształcenia i szkolenia zawodowego do regionalnego rynku pracy we współpracy z otoczeniem społeczno-gospodarczym 27: Program aktywizacji społeczno-zawodowej osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem. 28: Program aktywizacji społeczno-zawodowej osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem finansowany w ramach ZIT. 30: Program wzrostu zatrudnienia osób bezrobotnych, biernych zawodowo i poszukujących pracy. Komplementarność przedsięwzięć poprzez wdrażanie programów kształcenia zawodowego służących aktywizacji społeczno – zawodowej mieszkańców, w tym osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, ubóstwem lub bezrobociem;
- Przedsięwzięcie 29: Program wsparcia usług społecznych i zdrowotnych finansowany w ramach ZIT – komplementarność w zakresie pomocy dzieciom i młodzieży (od 3 r.ż. do 18 r.ż.) poprzez rozwój usług placówek wsparcia dziennego oraz innych alternatywnych form opieki w celu przeciwdziałaniu patologiom. Synergia poprzez rozwój usług medyczno – opiekuńczych skierowanych do osób starszych lub niepełnosprawnych;
- Przedsięwzięcie 30: Program wzrostu zatrudnienia osób bezrobotnych, biernych zawodowo i poszukujących pracy. Komplementarność przedsięwzięć poprzez wdrażanie programów kształcenia zawodowego służących aktywizacji społeczno – zawodowej mieszkańców, w tym osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, ubóstwem lub bezrobociem;
- Przedsięwzięcie 31: Program zwiększania liczby trwałych, nowopowstałych przedsiębiorstw (start-upów). 32: Program zwiększania liczby trwałych, nowopowstałych przedsiębiorstw (start-upów) finansowany w ramach ZIT. 45: Program promocji gospodarczej. 80: Modernizacja czołowego zabytku Łodzi – Kamienicy Wielkomiejskiej Pinkusa, dla uruchomienia w niej innowacyjnych aktywności. Komplementarność w zakresie wsparcia osób znajdujących się w najtrudniejszej sytuacji na rynku pracy, które zamierzają rozpocząć prowadzenie działalności gospodarczej. Ponadto synergia przedsięwzięć w zakresie wypracowania kompleksowej oferty promocji gospodarczej zmierzającej do wzrostu eksportu i zdobywania nowych rynków zbytu, nawiązywania kontaktów z partnerami zagranicznymi i pozyskiwania informacji na temat rynków zagranicznych;
- Przedsięwzięcie 33: Racjonalizacja zużycia energii - termomodernizacja obiektów edukacyjnych Łodzi. 39: Program termomodernizacji budynków – program komplementarny w stosunku do Rewitalizacji Obszarowej Centrum Łodzi –

komplementarność w zakresie poprawienia efektywności energetycznej w sektorze placówek oświatowych i budownictwa mieszkaniowego;

- Przedsięwzięcie 34: Program niskoemisyjnego transportu miejskiego - komplementarność poprzez stworzenia sprawnego i bezpiecznego systemu publicznego transportu zbiorowego o wysokiej jakości świadczonych usług, spełniającego standardy unijne w zakresie ochrony środowiska;
- Przedsięwzięcie 35: Program ochrony powietrza;
- Przedsięwzięcie 41: Informatyczne usługi przestrzenne w rewitalizowanej strefie wielkomiejskiej miasta Łodzi – komplementarność w zakresie informowania interesariuszy na temat prowadzonych działań w ramach procesu rewitalizacji;
- Przedsięwzięcie 42: Budowa systemów teleinformatycznych wspierających realizację I Etapu Programu Inteligentna Polityka Społeczna w Łodzi – IPS (Program Technologii Informacyjno- Komunikacyjnych- Inteligentna Polityka Społeczna - nazwa z listy projektów strategicznych) – synergia w zakresie zwiększenia dostępu do informacji na temat form pomocy dostępnych w obszarze polityki społecznej dla klientów i pracowników polityki społecznej oraz dokonanie usprawnień w zakresie korzystania z poszczególnych usług;
- Przedsięwzięcie 43: Modernizacja oraz rozbudowa szlaków i tras turystycznych w Łodzi, w tym „Wille i pałace", „Architektura przemysłowa", „Ulica Piotrkowska" „Łódź Bajkowa". 44: Program rozwoju gospodarki turystycznej - program komplementarny w stosunku do Rewitalizacji Obszarowej Centrum Łodzi. Komplementarność w zakresie zwiększenia dostępu do informacji dla mieszkańców i turystów i wykorzystania walorów przyrodniczych i kulturowych dla rozwoju gospodarki turystycznej. Przedsięwzięcie 45: Program promocji gospodarczej;
- Przedsięwzięcie 77: Budowa sieci ciepłowniczej i przyłączy w Łodzi wraz z likwidacją niskiej emisji w Strefie Wielkomiejskiej obejmujący przyłączenie do ciepła systemowego budynków z obszaru ograniczonego ulicami Wschodnią, Rewolucji 1905r, Jaracza i Kilińskiego - komplementarność w zakresie szerszego oddziaływania na podniesienie standardu miejsc zamieszkania poprzez eliminację indywidualnych źródeł ciepła, co przyczyni się do obniżenia emisji gazów i pyłów do atmosfery;
- Przedsięwzięcie 85: Rozwój funkcji i usług oferowanych przez „EC1 Łódź Miasto Kultury" w Łodzi;
- Przedsięwzięcie 86: Promocja Łodzi i regionu łódzkiego poprzez markę EC1 Łódź – Miasto Kultury;
- Przedsięwzięcie 92: MASTERPLAN ILUMINACJI dla Miasta Łodzi;
- Przedsięwzięcie 96: Adaptacja dawnego budynku przędzalni M. Lubińskiego polegająca na rozbudowie, nadbudowie i przebudowie budynków produkcyjno-usługowo-handlowych ze zmianą sposobu użytkowania na obiekty zamieszkania zbiorowego oraz budowie garażu podziemnego – CENTRUM AKADEMICKIE Łódź;
- Przedsięwzięcie 100: Rewitalizacja, modernizacja i poprawa infrastruktury zabytkowego obiektu Muzeum Miasta Łodzi;

■ **Opis oddziaływania przedsięwzięcia na zdiagnozowany kryzys**

Przewiduje się istotne oddziaływanie tego przedsięwzięcia na następujące zdiagnozowane problemy:

- *wysokie bezrobocie – 2. Część diagnostyczna: konkluzja 4, 5, 6;*
- *ubóstwo – 2. Część diagnostyczna: konkluzja 7, 8, 9;*
- *przestępczość – 2. Część diagnostyczna: konkluzja 12;*

- *niski poziom edukacji oraz kapitału społecznego – 2. Część diagnostyczna: konkluzja 13-17, 23;*
- *niski poziom uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym: Część diagnostyczna, konkluzja 18-27;*
- *negatywne zjawiska gospodarcze w tym niski stopień przedsiębiorczości oraz słaba kondycja przedsiębiorstw: Część diagnostyczna, konkluzja 28-32;*
- *negatywne zjawiska środowiskowe w tym problem niskiej emisji: Część diagnostyczna, konkluzja 45;*
- *negatywne zjawiska przestrzenno-funkcjonalne: Część diagnostyczna, konkluzja 34-36, 38, 40, 41, 43*.

- **Prognozowane rezultaty przedsięwzięcia i sposób ich oceny**

Planowane rezultaty to:

1. Dostęp beneficjentów do usług socjalnych.
a. Sposób pomiaru:
   - dla usług pobytowych – ilość tzw. miejsc organizacyjnych oddanych do użytkowania jako odsetek miejsc organizacyjnych zaplanowanych ogółem (wskaźnik ma stopniowo zmierzać do 100%);
   - dla usług pozostałych – ilość korzystających miesięcznie jako odsetek liczby osób zgłaszających potrzebę korzystania (wskaźnik mierzy proporcję istniejącej oferty do faktycznych potrzeb i nie zakłada się z góry, jak będzie się kształtował).

2. Zwiększenie dostępności do inkluzywnych przestrzeni publicznych.
a. Sposób pomiaru: odsetek mieszkańców zamieszkujący w odległości nie większej, niż 350 m (5 min. pieszego dojścia) od najbliższej urządzonej otwartej przestrzeni publicznej o cechach inkluzywnych, dostępnej bezpłatnie. Wartością bazową wskaźnika będzie odsetek mieszkańców obszaru rewitalizacji spełniający ten warunek przed rozpoczęciem programu. Wartość bazową wskaźnika należy zbadać (wyliczyć) przed przystąpieniem do realizacji przedsięwzięcia na podstawie mapy aktualnie istniejących przestrzeni publicznych wykonaną przez BAM we współpracy z MPU.

3. Poprawa jakości miejsc zamieszkania poprzez podwyższenie standardu technicznego budynków.
a. Sposób pomiaru: powierzchnia użytkowa w budynkach objętych interwencją. Wartością bazową wskaźnika będzie 0. Zakłada się, że wskaźnik ma być corocznie narastający, aż do osiągnięcia 100% powierzchni zaplanowanej do objęcia interwencją.

4. Aktywizacja zawodowa osób bezrobotnych:
Objęcie różnymi formami aktywizacji zawodowej 76 osób bezrobotnych z obszaru rewitalizacji przy działaniach objętych niniejszym przedsięwzięciem , w tym w szczególności klauzulami społecznymi w zamówieniach publicznych.
Sposób pomiaru - ilość osób objętych aktywizacją zawodową jako odsetek ilości osób przewidzianych do objęcia aktywizacją zawodową. Wskaźnik może przekroczyć 100%.

5. Wskaźniki sprawozdawcze:
a. Liczba przedsiębiorstw ulokowanych na zrewitalizowanych obszarach;
b. Liczba przedsiębiorstw zlikwidowanych na zrewitalizowanych obszarach;
c. Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją;
d. Liczba wspartych obiektów infrastruktury zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach;
e. Wyremontowane budynki mieszkalne na obszarach miejskich (CO40);
f. Liczba zastosowanych klauzul społecznych w zamówieniach publicznych.

Przedsięwzięcie nr 13.: Rewitalizacja EC-1 Południowy-Wschód

- **Cel rewitalizacji realizowany przez to przedsięwzięcie**

  Cel operacyjny 1.2. Zmniejszyć skalę narażenia na ubóstwo, zahamować proces dziedziczenia ubóstwa, w tym - poprzez animację społeczną.

  Pomocniczo:

  Cel operacyjny 1.3. Zwiększyć szanse edukacyjne młodych mieszkańców obszaru rewitalizacji.

  Cel operacyjny 1.4. Budować wspólnotę łodzian wokół dobra wspólnego.

  Cel operacyjny 2.1. Budować wizerunek centrum Łodzi jako przestrzeni atrakcyjnej, żywej, kreatywnej, ciekawej i przyjaznej.

  Cel operacyjny 2.2. Tworzyć przesłanki do odczuwania dumy z centrum Łodzi przez wprowadzanie do centrum projektów budujących prestiż obszaru.

  Cel operacyjny 2.3. Stopniowo uspójniać i wzbogacać krajobraz kulturowy obszaru jako fundament tożsamości lokalnej.

  Budować spójność między rewitalizacją a staraniami Łodzi o EXPO 2022.

- **Opis realizowanych zadań i lokalizacja przedsięwzięcia**

  Przedsięwzięcie jest zlokalizowane w całości na obszarze rewitalizacji, ul. Targowa 1/3

  Opis zadań:

  1. Utworzenie Centrum Komiksu i Narracji Interaktywnej w ramach instytucji „EC1 Łódź – Miasto Kultury" w Łodzi;
  2. Opracowanie z udziałem społecznym strategii (w tym – planu rozwoju widowni) dla Centrum z uwzględnieniem jego funkcji edukacyjnej i animacyjno-kulturalnej (w tym – pracy animatorskiej poza siedzibą stacjonarną) oraz specyficznych potrzeb osób niepełnosprawnych. Strategia winna obejmować między innymi:
     a. działania na rzecz zwiększenia uczestnictwa w kulturze mieszkańców obszaru rewitalizacji,
     b. uczestnictwo mieszkańców obszaru rewitalizacji w planowaniu rozwoju instytucji,
     c. zatrudnianie i inne formy ich aktywizacji społeczno-zawodowej mieszkańców obszaru, w szczególności wychodzących z bezrobocia,
     d. stworzenie systemu zlecania zadań dla podmiotów ekonomii społecznej z obszaru rewitalizacji,
     e. organizowanie wydarzeń we współpracy z lokalnymi organizacjami pozarządowymi i mieszkańcami
  3. Niezbędne prace adaptacyjno-aranżacyjne w budynku EC1 Południowy-Wschód.

- **Podmiot realizujący przedsięwzięcie**

  EC-1 Łódź Miasto Kultury w Łodzi.

- **Szacowana wartość przedsięwzięcia i źródło finansowania**

  20 000 000 zł – EFRR i budżet miasta.

  Ponadto przewiduje się możliwość zaangażowania środków budżetu państwa i innych środków zewnętrznych.

- **Opis powiązań i synergii z innymi przedsięwzięciami**

  Występują powiązania i synergia z następującymi przedsięwzięciami:

- Przedsięwzięcie 5 – 12 (8 projektów rewitalizacji obszarowej) – synergia poprzez tworzenie przestrzennych koncentracji zabudowy mieszkaniowej o wysokim standardzie zamieszkania;
- Przedsięwzięcie 14: Rozwój funkcji wystawienniczo - edukacyjnych Centrum Nauki i Techniki w Łodzi wraz z zapleczem warsztatowym. 15: Poszerzenie oferty kulturalno - edukacyjnej Narodowego Centrum Kultury Filmowej. 16: Budowanie przewag konkurencyjnych poprzez poszerzenie oferty kulturalno - edukacyjnej Muzeum Kinematografii. 17: Rewitalizacja Teatru Powszechnego w Łodzi - Polskie Centrum Komedii - Regionalne Centrum Edukacji Teatralnej. 18: Nowe funkcje łódzkich domów kultury. 19: Budowanie nowoczesnego muzeum dzięki innowacyjnym rozwiązaniom. Muzeum Tradycji Niepodległościowych w Łodzi placówką kreatywną. 47: Remont przebudowa i rozbudowa Muzeum Przyrodniczego Uniwersytetu Łódzkiego wraz z infrastrukturą techniczną. Komplementarność przedsięwzięć w zakresie wzrostu poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym mieszkańców;
- Przedsięwzięcie 20: Modernizacja, rozszerzenie funkcji i wyposażenie bibliotek - komplementarność w zakresie wzrostu poziomu edukacji, uczestnictwa w życiu kulturalnym oraz rozwijania wśród mieszkańców kapitału społecznego;
- Przedsięwzięcie 44: Program rozwoju gospodarki turystycznej – program komplementarny w stosunku do Rewitalizacji Obszarowej Centrum Łodzi;.
- Przedsięwzięcie 46: Budowa rynku z układem komunikacyjnym na terenie nowego Centrum Łodzi (Rynek Kobro)- komplementarność poprzez zwiększenie dostępności do przestrzeni publicznych dzięki powstaniu parkingów;
- Przedsięwzięcie 85: Rozwój funkcji i usług oferowanych przez „EC1 Łódź Miasto Kultury" w Łodzi;
- Przedsięwzięcie 86: Promocja Łodzi i regionu łódzkiego poprzez markę EC1 Łódź – Miasto Kultury;
- Przedsięwzięcie 99: Wzbogacenie oferty Centralnego Muzeum Włókiennictwa w Łodzi poprzez modernizację infrastruktury, prace konserwatorskie i zakup wyposażenia;
- Przedsięwzięcie 100: Rewitalizacja, modernizacja i poprawa infrastruktury zabytkowego obiektu Muzeum Miasta Łodzi.

■ **Opis oddziaływania przedsięwzięcia na zdiagnozowany kryzys**

Przewiduje się istotne oddziaływanie tego przedsięwzięcia na następujące zdiagnozowane problemy:

- niski poziom edukacji oraz kapitału społecznego – 2. Część diagnostyczna: konkluzja *13, 15-16*;
- niski poziom uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym – 2. Część diagnostyczna: konkluzja *18, 27*.

■ **Prognozowane rezultaty przedsięwzięcia i sposób ich oceny**

Rezultatem utworzenia Centrum Gier Komputerowych i Komiksu w EC1 będzie zwiększenie poziomu żywego uczestnictwa w kulturze mieszkańców obszaru rewitalizacji. Wskaźnikiem rezultatu będzie:

(1) powstanie planu rozwoju widowni dla Centrum, oraz

(2) liczba odwiedzających Centrum Gier Komputerowych i Komiksu rocznie.

Wskaźnik (1) ma charakter binarny (TAK/NIE) i musi być osiągnięty przed oddaniem do użytkowania części inwestycyjnej przedsięwzięcia. Wartość bazowa wskaźnika (2) wynosi 0. Zakłada się że wskaźnik ten będzie corocznie rosnący.

Przedsięwzięcie nr 14.: Rozwój funkcji wystawienniczo-edukacyjnych Centrum Nauki i Techniki w Łodzi wraz z zapleczem warsztatowym.

- **Cel rewitalizacji realizowany przez to przedsięwzięcie**

  Cel operacyjny 1.2. Zmniejszyć skalę narażenia na ubóstwo, zahamować proces dziedziczenia ubóstwa, w tym - poprzez animację społeczną.

  Pomocniczo:

  Cel operacyjny 1.3. Zwiększyć szanse edukacyjne młodych mieszkańców obszaru rewitalizacji.

  Cel operacyjny 1.4. Budować wspólnotę łodzian wokół dobra wspólnego.

  Cel operacyjny 2.1. Budować wizerunek centrum Łodzi jako przestrzeni atrakcyjnej, żywej, kreatywnej, ciekawej i przyjaznej.

  Cel operacyjny 2.2. Tworzyć przesłanki do odczuwania dumy z centrum Łodzi przez wprowadzanie do centrum projektów budujących prestiż obszaru.

  Cel operacyjny 2.3. Stopniowo uspójniać i wzbogacać krajobraz kulturowy obszaru jako fundament tożsamości lokalnej.

- **Opis realizowanych zadań i lokalizacja przedsięwzięcia**

  Przedsięwzięcie jest zlokalizowane w całości na obszarze rewitalizacji (Łódź, ul. Targowa 1/3).

  Opis zadań:

  1. Utworzenie wystaw stałych Centrum Nauki i Techniki w ramach instytucji „EC1 Łódź – Miasto Kultury" w Łodzi
  2. Opracowanie z udziałem społecznym strategii (w tym – planu rozwoju widowni) dla Centrum z uwzględnieniem jego funkcji edukacyjnej i animacyjno-kulturalnej (w tym – pracy animatorskiej poza siedzibą stacjonarną) oraz specyficznych potrzeb osób niepełnosprawnych. Strategia winna obejmować między innymi:
     a. działania na rzecz zwiększenia uczestnictwa w kulturze mieszkańców obszaru rewitalizacji,
     b. uczestnictwo mieszkańców obszaru rewitalizacji w planowaniu rozwoju instytucji,
     c. zatrudnianie i inne formy ich aktywizacji społeczno-zawodowej mieszkańców obszaru, w szczególności wychodzących z bezrobocia,
     d. stworzenie systemu zlecania zadań dla podmiotów ekonomii społecznej z obszaru rewitalizacji,
     e. organizowanie wydarzeń we współpracy z lokalnymi organizacjami pozarządowymi i mieszkańcami.
  3. Utworzenie zaplecza warsztatowego niezbędnego dla realizacji funkcji Centrum.

- **Podmiot realizujący przedsięwzięcie**

  EC-1 Łódź Miasto Kultury w Łodzi.

- **Szacowana wartość przedsięwzięcia i źródło finansowania**

  20 000 000 zł, środki z EFRR i budżetu miasta.

  Ponadto przewiduje się możliwość zaangażowania środków budżetu państwa i innych środków zewnętrznych.

- **Opis powiązań i synergii z innymi przedsięwzięciami**
  - Przedsięwzięcie 5 – 12 (8 projektów rewitalizacji obszarowej) – synergia poprzez tworzenie przestrzennych koncentracji zabudowy mieszkaniowej o wysokim standardzie zamieszkania;
  - Przedsięwzięcie 13: Rewitalizacja EC-1 Południowy – Wschód. 15: Poszerzenie oferty kulturalno - edukacyjnej Narodowego Centrum Kultury Filmowej. 16: Budowanie przewag konkurencyjnych poprzez poszerzenie oferty kulturalno - edukacyjnej Muzeum Kinematografii. 17: Rewitalizacja Teatru Powszechnego w Łodzi - Polskie Centrum Komedii - Regionalne Centrum Edukacji Teatralnej. 18: Nowe funkcje łódzkich domów kultury. 19: Budowanie nowoczesnego muzeum dzięki innowacyjnym rozwiązaniom. Muzeum Tradycji Niepodległościowych w Łodzi placówką kreatywną. 47: Remont przebudowa i rozbudowa Muzeum Przyrodniczego Uniwersytetu Łódzkiego wraz z infrastrukturą techniczną. Komplementarność przedsięwzięć w zakresie wzrostu poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym mieszkańców;
  - Przedsięwzięcie 20: Modernizacja, rozszerzenie funkcji i wyposażenie bibliotek - komplementarność w zakresie wzrostu poziomu edukacji, uczestnictwa w życiu kulturalnym oraz rozwijania wśród mieszkańców kapitału społecznego;
  - Przedsięwzięcie 44: Program rozwoju gospodarki turystycznej – program komplementarny w stosunku do Rewitalizacji Obszarowej Centrum Łodzi;
  - Przedsięwzięcie 46: Budowa rynku z układem komunikacyjnym na terenie nowego Centrum Łodzi (Rynek Kobro)- komplementarność poprzez zwiększenie dostępności do przestrzeni publicznych dzięki powstaniu parkingów;
  - Przedsięwzięcie 85: Rozwój funkcji i usług oferowanych przez „EC1 Łódź Miasto Kultury" w Łodzi;
  - Przedsięwzięcie 86: Promocja Łodzi i regionu łódzkiego poprzez markę EC1 Łódź – Miasto Kultury;
  - Przedsięwzięcie 99: Wzbogacenie oferty Centralnego Muzeum Włókiennictwa w Łodzi poprzez modernizację infrastruktury, prace konserwatorskie i zakup wyposażenia.
  - Przedsięwzięcie 100: Rewitalizacja, modernizacja i poprawa infrastruktury zabytkowego obiektu Muzeum Miasta Łodzi.

- **Opis oddziaływania przedsięwzięcia na zdiagnozowany kryzys**

  Przewiduje się istotne oddziaływanie tego przedsięwzięcia na następujące zdiagnozowane problemy:
  - niski poziom edukacji oraz kapitału społecznego – 2. Część diagnostyczna: konkluzja *13, 15-16*;
  - niski poziom uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym – 2. Część diagnostyczna: konkluzja *18, 27*;

- **Prognozowane rezultaty przedsięwzięcia i sposób ich oceny**

  Rezultatem rozwinięcia funkcji wystawienniczo-edukacyjnych Centrum Nauki i Techniki w Łodzi będzie zwiększenie poziomu żywego uczestnictwa w kulturze mieszkańców obszaru rewitalizacji. Wskaźnikiem rezultatu będzie:

  (1) powstanie planu rozwoju widowni dla Centrum, oraz

  (2) liczba odwiedzających Centrum rocznie.

Wskaźnik (1) ma charakter binarny (TAK/NIE) i musi być osiągnięty przed oddaniem do użytkowania części inwestycyjnej przedsięwzięcia. Wartość bazowa wskaźnika (2) wynosi 0. Zakłada się że wskaźnik ten będzie corocznie rosnący.

Przedsięwzięcie nr 15.: Poszerzenie oferty kulturalno-edukacyjnej Narodowego Centrum Kultury Filmowej

- **Cel rewitalizacji realizowany przez to przedsięwzięcie**

  Cel operacyjny 1.2. Zmniejszyć skalę narażenia na ubóstwo, zahamować proces dziedziczenia ubóstwa, w tym - poprzez animację społeczną.

  Pomocniczo:

  Cel operacyjny 1.3. Zwiększyć szanse edukacyjne młodych mieszkańców obszaru rewitalizacji.

  Cel operacyjny 1.4. Budować wspólnotę łodzian wokół dobra wspólnego.

  Cel operacyjny 2.1. Budować wizerunek centrum Łodzi jako przestrzeni atrakcyjnej, żywej, kreatywnej, ciekawej i przyjaznej.

  Cel operacyjny 2.2. Tworzyć przesłanki do odczuwania dumy z centrum Łodzi przez wprowadzanie do centrum projektów budujących prestiż obszaru.

  Cel operacyjny 2.3. Stopniowo uspójniać i wzbogacać krajobraz kulturowy obszaru jako fundament tożsamości lokalnej.

- **Opis realizowanych zadań i lokalizacja przedsięwzięcia**

  Przedsięwzięcie jest zlokalizowane w całości na obszarze rewitalizacji (Łódź, ul. Targowa 1/3).

  Opis realizowanych zadań:

  1. Opracowanie z udziałem społecznym strategii (w tym – planu rozwoju widowni) dla Narodowego Centrum Kultury Filmowej z uwzględnieniem jego funkcji edukacyjnej i animacyjno-kulturalnej (w tym – pracy animatorskiej poza siedzibą stacjonarną) oraz specyficznych potrzeb osób niepełnosprawnych; Strategia winna obejmować między innymi:
     a. działania na rzecz zwiększenia uczestnictwa w kulturze mieszkańców obszaru rewitalizacji,
     b. uczestnictwo mieszkańców obszaru rewitalizacji w planowaniu rozwoju instytucji,
     c. zatrudnianie i inne formy ich aktywizacji społeczno-zawodowej mieszkańców obszaru, w szczególności wychodzących z bezrobocia,
     d. stworzenie systemu zlecania zadań dla podmiotów ekonomii społecznej z obszaru rewitalizacji,
     e. organizowanie wydarzeń we współpracy z lokalnymi organizacjami pozarządowymi i mieszkańcami.
  2. Wdrożenie wystaw stałych i ścieżek edukacyjnych w budynku EC1 Wschód dotyczących kultury filmowej dla Narodowego Centrum Kultury Filmowej.

- **Podmiot realizujący przedsięwzięcie**

  EC-1 Łódź Miasto Kultury w Łodzi.

- **Szacowana wartość przedsięwzięcia i źródło finansowania**

  20 000 000 zł, środki z EFRR i budżetu miasta.

Ponadto przewiduje się możliwość zaangażowania środków budżetu państwa i innych środków zewnętrznych.

- **Opis powiązań i synergii z innymi przedsięwzięciami**
  - Przedsięwzięcie 5 – 12 (8 projektów rewitalizacji obszarowej) – synergia poprzez tworzenie przestrzennych koncentracji zabudowy mieszkaniowej o wysokim standardzie zamieszkania;
  - Przedsięwzięcie 13: Rewitalizacja EC-1 Południowy – Wschód. 14: Rozwój funkcji wystawienniczo - edukacyjnych Centrum Nauki i Techniki w Łodzi wraz z zapleczem warsztatowym. 16: Budowanie przewag konkurencyjnych poprzez poszerzenie oferty kulturalno - edukacyjnej Muzeum Kinematografii. 17: Rewitalizacja Teatru Powszechnego w Łodzi - Polskie Centrum Komedii - Regionalne Centrum Edukacji Teatralnej. 18: Nowe funkcje łódzkich domów kultury. 19: Budowanie nowoczesnego muzeum dzięki innowacyjnym rozwiązaniom. Muzeum Tradycji Niepodległościowych w Łodzi placówką kreatywną. 47: Remont przebudowa i rozbudowa Muzeum Przyrodniczego Uniwersytetu Łódzkiego wraz z infrastrukturą techniczną. Komplementarność przedsięwzięć w zakresie wzrostu poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym mieszkańców;
  - Przedsięwzięcie 20: Modernizacja, rozszerzenie funkcji i wyposażenie bibliotek - komplementarność w zakresie wzrostu poziomu edukacji, uczestnictwa w życiu kulturalnym oraz rozwijania wśród mieszkańców kapitału społecznego;
  - Przedsięwzięcie 44: Program rozwoju gospodarki turystycznej – program komplementarny w stosunku do Rewitalizacji Obszarowej Centrum Łodzi;
  - Przedsięwzięcie 46: Budowa rynku z układem komunikacyjnym na terenie nowego Centrum Łodzi (Rynek Kobro)- komplementarność poprzez zwiększenie dostępności do przestrzeni publicznych dzięki powstaniu parkingów;
  - Przedsięwzięcie 50: Remont i modernizacja budynku Starej Fabryki Termometrów przy ul. Targowej 57;
  - Przedsięwzięcie 85: Rozwój funkcji i usług oferowanych przez „EC1 Łódź Miasto Kultury" w Łodzi;
  - Przedsięwzięcie 86: Promocja Łodzi i regionu łódzkiego poprzez markę EC1 Łódź – Miasto Kultury;
  - Przedsięwzięcie 99: Wzbogacenie oferty Centralnego Muzeum Włókiennictwa w Łodzi poprzez modernizację infrastruktury, prace konserwatorskie i zakup wyposażenia;
  - Przedsięwzięcie 100: Rewitalizacja, modernizacja i poprawa infrastruktury zabytkowego obiektu Muzeum Miasta Łodzi.

- **Opis oddziaływania przedsięwzięcia na zdiagnozowany kryzys**

  Przewiduje się istotne oddziaływanie tego przedsięwzięcia na następujące zdiagnozowane problemy:
  - niski poziom edukacji oraz kapitału społecznego – 2. Część diagnostyczna: konkluzja *13, 15-16*;
  - niski poziom uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym – 2. Część diagnostyczna: konkluzja *18, 27*;

- **Prognozowane rezultaty przedsięwzięcia i sposób ich oceny**

  Rezultatem poszerzenia oferty kulturalno-edukacyjnej Narodowego Centrum Kultury Filmowej będzie zwiększenie poziomu żywego uczestnictwa w kulturze mieszkańców obszaru rewitalizacji. Wskaźnikiem rezultatu będzie:

(1) powstanie planu rozwoju widowni dla Narodowego Centrum Kultury Filmowej, oraz

(2) liczba odwiedzających Centrum rocznie.

Wskaźnik (1) ma charakter binarny (TAK/NIE) i musi być osiągnięty przed oddaniem do użytkowania części inwestycyjnej przedsięwzięcia. Wartość bazowa wskaźnika (2) wynosi 0. Zakłada się że wskaźnik ten będzie corocznie rosnący.

Przedsięwzięcie nr 16.: Budowanie przewag konkurencyjnych poprzez poszerzenie oferty kulturalno-edukacyjnej Muzeum Kinematografii

- **Cel rewitalizacji realizowany przez to przedsięwzięcie**

  Cel operacyjny 1.2. Zmniejszyć skalę narażenia na ubóstwo, zahamować proces dziedziczenia ubóstwa, w tym - poprzez animację społeczną.

  Pomocniczo:

  Cel operacyjny 1.3. Zwiększyć szanse edukacyjne młodych mieszkańców obszaru rewitalizacji.

  Cel operacyjny 1.4. Budować wspólnotę łodzian wokół dobra wspólnego.

  Cel operacyjny 2.1. Budować wizerunek centrum Łodzi jako przestrzeni atrakcyjnej, żywej, kreatywnej, ciekawej i przyjaznej.

  Cel operacyjny 2.2. Tworzyć przesłanki do odczuwania dumy z centrum Łodzi przez wprowadzanie do centrum projektów budujących prestiż obszaru.

  Cel operacyjny 2.3. Stopniowo uspójniać i wzbogacać krajobraz kulturowy obszaru jako fundament tożsamości lokalnej.

- **Opis realizowanych zadań i lokalizacja przedsięwzięcia**

  Przedsięwzięcie jest zlokalizowane w całości na obszarze rewitalizacji (Łódź, pl. Zwycięstwa 1).

  Opis realizowanych zadań:

  1. Opracowanie z udziałem społecznym strategii Muzeum zawierającej także plan rozwoju widowni z uwzględnieniem specyficznych potrzeb osób niepełnosprawnych. Strategia winna obejmować między innymi:
     a. działania na rzecz zwiększenia uczestnictwa w kulturze mieszkańców obszaru rewitalizacji,
     b. uczestnictwo mieszkańców obszaru rewitalizacji w planowaniu rozwoju instytucji,
     c. zatrudnianie i inne formy ich aktywizacji społeczno-zawodowej mieszkańców obszaru, w szczególności wychodzących z bezrobocia,
     d. stworzenie systemu zlecania zadań dla podmiotów ekonomii społecznej z obszaru rewitalizacji,
     e. organizowanie wydarzeń we współpracy z lokalnymi organizacjami pozarządowymi i mieszkańcami.
  2. Prace konserwatorskie w zakresie renowacji eksponatów, niezbędne dla realizacji przyjętej strategii;
  3. Zakup niezbędnego wyposażenia w zakresie ekspozycji i multimediów oraz wykorzystanie technologii informacyjno-komunikacyjnych w celu obsługi zwiedzających w szczególności osób niepełnosprawnych.

- **Podmiot realizujący przedsięwzięcie**
  Muzeum Kinematografii w Łodzi.

- **Szacowana wartość przedsięwzięcia i źródło finansowania**
  8 000 000 zł, środki z EFRR i budżetu miasta.

  Ponadto przewiduje się możliwość zaangażowania środków budżetu państwa i innych środków zewnętrznych.

- **Opis powiązań i synergii z innymi przedsięwzięciami**
  - Przedsięwzięcie 5 – 12 (8 projektów rewitalizacji obszarowej) – synergia poprzez tworzenie przestrzennych koncentracji zabudowy mieszkaniowej o wysokim standardzie zamieszkania;
  - Przedsięwzięcie 13: Rewitalizacja EC-1 Południowy – Wschód. 14: Rozwój funkcji wystawienniczo - edukacyjnych Centrum Nauki i Techniki w Łodzi wraz z zapleczem warsztatowym. 15: Poszerzenie oferty kulturalno - edukacyjnej Narodowego Centrum Kultury Filmowej. 17: Rewitalizacja Teatru Powszechnego w Łodzi - Polskie Centrum Komedii - Regionalne Centrum Edukacji Teatralnej. 18: Nowe funkcje łódzkich domów kultury. 19: Budowanie nowoczesnego muzeum dzięki innowacyjnym rozwiązaniom. Muzeum Tradycji Niepodległościowych w Łodzi placówką kreatywną. 47: Remont przebudowa i rozbudowa Muzeum Przyrodniczego Uniwersytetu Łódzkiego wraz z infrastrukturą techniczną. Komplementarność przedsięwzięć w zakresie wzrostu poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym mieszkańców;
  - Przedsięwzięcie 20: Modernizacja, rozszerzenie funkcji i wyposażenie bibliotek - komplementarność w zakresie wzrostu poziomu edukacji, uczestnictwa w życiu kulturalnym oraz rozwijania wśród mieszkańców kapitału społecznego;
  - Przedsięwzięcie 36: Szlakiem Architektury Włókienniczej. Rewitalizacja Księżego Młyna – komplementarność w zakresie renowacji budynków mieszkalnych na terenie Księżego Młyna stanowiących własność Miasta oraz budynków gospodarczych, podniesienie atrakcyjności przestrzeni dla mieszkańców i turystów;
  - Przedsięwzięcie 43: Modernizacja oraz rozbudowa szlaków i tras turystycznych w Łodzi, w tym „Wille i pałace", „Architektura przemysłowa", „Ulica Piotrkowska" „Łódź Bajkowa". 44: Program rozwoju gospodarki turystycznej – program komplementarny w stosunku do Rewitalizacji Obszarowej Centrum Łodzi;
  - Przedsięwzięcie 50: Remont i modernizacja budynku Starej Fabryki Termometrów przy ul. Targowej 57;
  - Przedsięwzięcie 85: Rozwój funkcji i usług oferowanych przez „EC1 Łódź Miasto Kultury" w Łodzi;
  - Przedsięwzięcie 88: Modernizacja Zespołu Pofabrycznego Karola Scheiblera z lat 1855 – 1870; Framac Sp. z o.o.;
  - Przedsięwzięcie 99: Wzbogacenie oferty Centralnego Muzeum Włókiennictwa w Łodzi poprzez modernizację infrastruktury, prace konserwatorskie i zakup wyposażenia;
  - Przedsięwzięcie 100: Rewitalizacja, modernizacja i poprawa infrastruktury zabytkowego obiektu Muzeum Miasta Łodzi.

- **Opis oddziaływania przedsięwzięcia na zdiagnozowany kryzys**
  Przewiduje się istotne oddziaływanie tego przedsięwzięcia na następujące zdiagnozowane problemy:

- niski poziom edukacji oraz kapitału społecznego – 2. Część diagnostyczna: konkluzja *13, 15-16*;
- niski poziom uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym – 2. Część diagnostyczna: konkluzja *18, 27*;

■ **Prognozowane rezultaty przedsięwzięcia i sposób ich oceny**

Prognozowane rezultaty to zintensyfikowanie i podniesienie jakości edukacji muzealnej prowadzonej przez Muzeum Kinematografii.

Wskaźnikiem rezultatu będzie:

(1) powstanie strategii i planu rozwoju widowni dla Muzeum, oraz

(2) liczba godzin edukacji muzealnej prowadzonej dla zorganizowanych grup odwiedzających Muzeum w ciągu roku.

Wskaźnik (1) ma charakter binarny (TAK/NIE) i musi być osiągnięty przed oddaniem do użytkowania części inwestycyjnej przedsięwzięcia. Wartość bazowa wskaźnika (2) będzie podana przez Muzeum Kinematografii na podstawie zrealizowanej edukacji muzealnej w roku 2015. Zakłada się, że wskaźnik (2) będzie narastał corocznie.

Przedsięwzięcie nr 17.: Rewitalizacja Teatru Powszechnego w Łodzi – Polskie Centrum Komedii – Regionalne Centrum Edukacji Teatralnej

■ **Cel rewitalizacji realizowany przez to przedsięwzięcie**

Cel operacyjny 1.2. Zmniejszyć skalę narażenia na ubóstwo, zahamować proces dziedziczenia ubóstwa, w tym - poprzez animację społeczną.

Pomocniczo:

Cel operacyjny 1.3. Zwiększyć szanse edukacyjne młodych mieszkańców obszaru rewitalizacji.

Cel operacyjny 1.4. Budować wspólnotę łodzian wokół dobra wspólnego.

Cel operacyjny 2.1. Budować wizerunek centrum Łodzi jako przestrzeni atrakcyjnej, żywej, kreatywnej, ciekawej i przyjaznej.

Cel operacyjny 2.2. Tworzyć przesłanki do odczuwania dumy z centrum Łodzi przez wprowadzanie do centrum projektów budujących prestiż obszaru.

Cel operacyjny 2.3. Stopniowo uspójniać i wzbogacać krajobraz kulturowy obszaru jako fundament tożsamości lokalnej.

■ **Opis realizowanych zadań i lokalizacja przedsięwzięcia**

Przedsięwzięcie jest zlokalizowane w całości na obszarze rewitalizacji (ul. Legionów 21).

Opis realizowanych zadań:

1. Opracowanie z udziałem społecznym (widzów i potencjalnych widzów) strategicznego planu działania Teatru, w tym – planu rozwoju widowni, z uwzględnieniem potrzeby realizacji celów rewitalizacji, w szczególności – zmniejszenia skali narażenia na ubóstwo i zahamować proces dziedziczenia ubóstwa poprzez animację kultury; Strategia winna obejmować między innymi:
    a. działania na rzecz zwiększenia uczestnictwa w kulturze mieszkańców obszaru rewitalizacji,
    b. uczestnictwo mieszkańców obszaru rewitalizacji w planowaniu rozwoju instytucji,

c. zatrudnianie i inne formy ich aktywizacji społeczno-zawodowej mieszkańców obszaru, w szczególności wychodzących z bezrobocia,

d. stworzenie systemu zlecania zadań dla podmiotów ekonomii społecznej z obszaru rewitalizacji,

e. organizowanie wydarzeń we współpracy z lokalnymi organizacjami pozarządowymi i mieszkańcami.

2. Roboty remontowo-budowlane w siedzibie Teatru, niezbędne dla realizacji strategii.
3. Zakup nowego wyposażenia niezbędnego dla realizacji strategii.

- **Podmiot realizujący przedsięwzięcie**
  Teatr Powszechny w Łodzi.

- **Szacowana wartość przedsięwzięcia i źródło finansowania**
  20 000 000 zł – EFRR i budżet miasta.

  Ponadto przewiduje się możliwość zaangażowania środków budżetu państwa i innych środków zewnętrznych.

- **Opis powiązań i synergii z innymi przedsięwzięciami**
  - Przedsięwzięcie 12 (8 projekt rewitalizacji obszarowej) – synergia poprzez tworzenie przestrzennych koncentracji zabudowy mieszkaniowej o wysokim standardzie zamieszkania;
  - Przedsięwzięcie 13: Rewitalizacja EC-1 Południowy – Wschód. 14: Rozwój funkcji wystawienniczo - edukacyjnych Centrum Nauki i Techniki w Łodzi wraz z zapleczem warsztatowym. 15: Poszerzenie oferty kulturalno - edukacyjnej Narodowego Centrum Kultury Filmowej. 16: Budowanie przewag konkurencyjnych poprzez poszerzenie oferty kulturalno - edukacyjnej Muzeum Kinematografii. 18: Nowe funkcje łódzkich domów kultury. 19: Budowanie nowoczesnego muzeum dzięki innowacyjnym rozwiązaniom. Muzeum Tradycji Niepodległościowych w Łodzi placówką kreatywną Komplementarność przedsięwzięć w zakresie wzrostu poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym mieszkańców;
  - Przedsięwzięcie 20: Modernizacja, rozszerzenie funkcji i wyposażenie bibliotek - komplementarność w zakresie wzrostu poziomu edukacji, uczestnictwa w życiu kulturalnym oraz rozwijania wśród mieszkańców kapitału społecznego;
  - Przedsięwzięcie 21: Program kształcenia zawodowego i ustawicznego; 22: Program edukacji ogólne; 24: Program podnoszenia jakości nauczania w zakresie kształcenia ogólnego – komplementarność przedsięwzięć w zakresie wzrostu poziomu edukacji i wykształcenia wśród mieszkańców poprzez nabywanie kompetencji opartych na indywidualnych predyspozycjach oraz poprzez rozwijanie umiejętności ułatwiających dostosowanie się do zmieniających warunków i potrzeb rynku pracy;
  - Przedsięwzięcie 44: Program rozwoju gospodarki turystycznej – program komplementarny w stosunku do Rewitalizacji Obszarowej Centrum Łodzi;
  - Przedsięwzięcie 49: Dostosowanie frontonu budynku głównego do standardu zrewitalizowanego otoczenia ulicy Jaracza;
  - Przedsięwzięcie 99: Wzbogacenie oferty Centralnego Muzeum Włókiennictwa w Łodzi poprzez modernizację infrastruktury, prace konserwatorskie i zakup wyposażenia;
  - Przedsięwzięcie 100: Rewitalizacja, modernizacja i poprawa infrastruktury zabytkowego obiektu Muzeum Miasta Łodzi.

- **Opis oddziaływania przedsięwzięcia na zdiagnozowany kryzys**

  Przewiduje się istotne oddziaływanie tego przedsięwzięcia na następujące zdiagnozowane problemy:

  - niski poziom edukacji oraz kapitału społecznego – 2. Część diagnostyczna: konkluzja *13, 15-16*;
  - niski poziom uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym – 2. Część diagnostyczna: konkluzja *18, 27*.

- **Prognozowane rezultaty przedsięwzięcia i sposób ich oceny**

  Rezultatem modernizacji Teatru Powszechnego w Łodzi – Polskie Centrum Komedii – Regionalne Centrum Edukacji Teatralnej będzie zwiększenie poziomu żywego uczestnictwa w kulturze mieszkańców obszaru rewitalizacji poprzez wdrożenie w Teatrze – równolegle z realizowanymi działaniami inwestycyjnymi – programu rozwoju widowni (*audience development*). Wskaźnikiem rezultatu będzie:

  (1) powstanie planu rozwoju widowni dla Teatru, oraz

  (2) liczba widzów rocznie.

  Wskaźnik (1) ma charakter binarny (TAK/NIE) i musi być osiągnięty przed oddaniem do użytkowania części inwestycyjnej przedsięwzięcia. Wartość bazowa wskaźnika (2) zostanie ustalona na postawie sprawozdania Teatru o liczbie widzów w ostatnim pełnym roku sprawozdawczym poprzedzającym realizację przedsięwzięcia. Zakłada się że wskaźnik będzie corocznie rosnący.

Przedsięwzięcie nr 18.: Nowe funkcje łódzkich domów kultury

- **Cel rewitalizacji realizowany przez to przedsięwzięcie**

  Cel operacyjny 1.2. Zmniejszyć skalę narażenia na ubóstwo, zahamować proces dziedziczenia ubóstwa, w tym - poprzez animację społeczną.

  Pomocniczo:

  Cel operacyjny 1.3. Zwiększyć szanse edukacyjne młodych mieszkańców obszaru rewitalizacji.

  Cel operacyjny 1.4. Budować wspólnotę łodzian wokół dobra wspólnego.

  Cel operacyjny 2.1. Budować wizerunek centrum Łodzi jako przestrzeni atrakcyjnej, żywej, kreatywnej, ciekawej i przyjaznej.

  Cel operacyjny 2.2. Tworzyć przesłanki do odczuwania dumy z centrum Łodzi przez wprowadzanie do centrum projektów budujących prestiż obszaru.

  Cel operacyjny 2.3. Stopniowo uspójniać i wzbogacać krajobraz kulturowy obszaru jako fundament tożsamości lokalnej.

- **Opis realizowanych zadań i lokalizacja przedsięwzięcia**

  Przedsięwzięcie będzie realizowane na obszarze rewitalizacji oraz częściowo poza obszarem, w wielu lokalizacjach.

  Lokalizacja przedsięwzięcia znajduje się częściowo poza obszarem rewitalizacji (ul. Gorkiego 16). Łódź, ul. Struga 90, ul. Krzemieniecka 2a, ul. Piłsudskiego 133, ul. Gorkiego 16, ul. Siedlecka 1.

  Opis realizowanych zadań:

  1. Opracowanie z udziałem społecznym (odbiorców i potencjalnych odbiorców działalności poszczególnych domów kultury) strategicznych planów

działania każdego z domów kultury, z uwzględnieniem potrzeby realizacji celów rewitalizacji, w szczególności – zmniejszenia skali narażenia na ubóstwo i zahamować proces dziedziczenia ubóstwa poprzez animację kultury. Strategie takie winny obejmować między innymi:

a. działania na rzecz zwiększenia uczestnictwa w kulturze mieszkańców obszaru rewitalizacji,

b. uczestnictwo mieszkańców obszaru rewitalizacji w planowaniu rozwoju instytucji,

c. zatrudnianie i inne formy ich aktywizacji społeczno-zawodowej mieszkańców obszaru, w szczególności wychodzących z bezrobocia,

d. stworzenie systemu zlecania zadań dla podmiotów ekonomii społecznej z obszaru rewitalizacji,

e. organizowanie wydarzeń we współpracy z lokalnymi organizacjami pozarządowymi i mieszkańcami.

2. Prace remontowe umożliwiające sprawną realizację opracowanych strategii.

3. Zakup nowego wyposażenia potrzebnego dla realizacji tych strategii.

- **Podmiot realizujący przedsięwzięcie**

  Miasto Łódź / Widzewskie Domy Kultury, Poleski Ośrodek Sztuki, Ośrodek Kultury Górna

- **Szacowana wartość przedsięwzięcia i źródło finansowania**

  8 000 000 zł, środki z EFRR i budżetu miasta.

  Ponadto przewiduje się możliwość zaangażowania środków budżetu państwa i innych środków zewnętrznych.

- **Opis powiązań i synergii z innymi przedsięwzięciami**

Przedsięwzięcie to jest komplementarne z przedsięwzięciami:

16: *Budowanie przewag konkurencyjnych poprzez poszerzenie oferty kulturalno - edukacyjnej Muzeum Kinematografii*. , 17: Rewitalizacja Teatru Powszechnego w Łodzi – Polskie Centrum Komedii – Regionalne Centrum edukacji Teatralnej; 20: Modernizacja, rozszerzenie funkcji i wyposażenie bibliotek; 37: Rewitalizacja przestrzeni miejskiej przy ulicy Moniuszki 3,5 i ul. Tuwima 10 (Program Nowe Centrum Łodzi) , które wpisują się w cel strategiczny 1. uzyskać spójność społeczną, w ramach których będą realizowane zadania kluczowe takie jak: zmniejszenie skali narażenia na ubóstwo i zahamowanie procesu dziedziczenia ubóstwa dzięki angażowaniu do aktywnego uczestnictwa w kulturze oraz zwiększaniu szans edukacyjnych młodych mieszkańców, w tym z obszaru rewitalizacji poprzez udział w zajęciach w łódzkich domach kultury.

Realizacja przedsięwzięcia będzie odgrywała ważną rolę w zakresie zwiększania dostępu do kultury dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym z obszaru rewitalizacji. Łódzkie domy kultury będą prowadzić działalność poza obszarem rewitalizacji, włączając wszystkich mieszkańców miasta Łodzi w budowanie tożsamości lokalnej, ze szczególnym uwzględnieniem tych z obszaru rewitalizacji.

- **Opis oddziaływania przedsięwzięcia na zdiagnozowany kryzys**

  Przewiduje się istotne oddziaływanie tego przedsięwzięcia na następujące zdiagnozowane problemy:

  - ubóstwo – 2. Część diagnostyczna: konkluzja 7, 8;

- niski poziom edukacji oraz kapitału społecznego – 2. Część diagnostyczna: konkluzja *13, 15, 16, 17*;
- niski poziom uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym – 2. Część diagnostyczna: konkluzja 19, 20, *27*.

■ **Prognozowane rezultaty przedsięwzięcia i sposób ich oceny**

Rezultatem modernizacji i zakupu wyposażenia domów kultury będzie zwiększenie poziomu żywego uczestnictwa w kulturze mieszkańców obszaru rewitalizacji poprzez wprowadzenie w tych placówkach nowych funkcji. Wskaźnikiem rezultatu będzie:

(1) powstanie strategii i planów rozwoju widowni w każdym z domów kultury objętych przedsięwzięciem, oraz

(2) liczba uczestników zajęć regularnych rocznie.

Wskaźnik (1) ma charakter binarny (TAK/NIE) i musi być osiągnięty przed oddaniem do użytkowania części inwestycyjnej przedsięwzięcia. Wartość bazowa wskaźnika (2) zostanie ustalona na podstawie sprawozdań domów kultury za rok 2016. Zakłada się że wskaźnik ten będzie corocznie rosnący.

Przedsięwzięcie nr 19.: Budowanie nowoczesnego muzeum dzięki innowacyjnym rozwiązaniom. Muzeum Tradycji Niepodległościowych w Łodzi placówką kreatywną.

■ **Cel rewitalizacji realizowany przez to przedsięwzięcie**

Cel operacyjny 1.4. Budować wspólnotę łodzian wokół dobra wspólnego.

Pomocniczo:

Cel operacyjny 1.2. Zmniejszyć skalę narażenia na ubóstwo, zahamować proces dziedziczenia ubóstwa, w tym - poprzez animację społeczną.

Cel operacyjny 1.3. Zwiększyć szanse edukacyjne młodych mieszkańców obszaru rewitalizacji.

Cel operacyjny 1.4. Budować wspólnotę łodzian wokół dobra wspólnego.

Cel operacyjny 2.1. Budować wizerunek centrum Łodzi jako przestrzeni atrakcyjnej, żywej, kreatywnej, ciekawej i przyjaznej.

Cel operacyjny 2.2. Tworzyć przesłanki do odczuwania dumy z centrum Łodzi przez wprowadzanie do centrum projektów budujących prestiż obszaru.

Cel operacyjny 2.3. Stopniowo uspójniać i wzbogacać krajobraz kulturowy obszaru jako fundament tożsamości lokalnej.

■ **Opis realizowanych zadań i lokalizacja przedsięwzięcia**

Lokalizacja przedsięwzięcia znajduje się poza obszarem rewitalizacji (ul. Zgierska 147, Alei Pamięci Ofiar Litzmannstadt Getto 12).

Realizacja przedsięwzięcia pozwoli na stopniowe wzbogacenie krajobrazu kulturowego jako fundamentu do budowania tożsamości lokalnej. Zadania przedsięwzięcia pozwolą na zwiększenie szans edukacyjnych młodych mieszkańców, w tym z obszaru rewitalizacji. Z racji tego, że niezwykle ważne jest podtrzymywanie pamięci o losach miasta Łodzi i jego mieszkańcach, aby tworzyć tożsamość lokalną, należy pielęgnować miejsca pamięci ofiar hitleryzmu.

Opis zadań:

1. Opracowanie z udziałem społecznym strategii i planu rozwoju widowni dla Muzeum z uwzględnieniem jego funkcji edukacyjnej i animacyjno-kulturalnej (w tym – pracy animatorskiej poza siedzibą stacjonarną) oraz specyficznych potrzeb osób niepełnosprawnych;
2. Roboty budowlane: wykonanie prac konserwatorskich i budowlanych, dostawy wyposażenia: zarówno dla obecnej jak i nowej ekspozycji wystawienniczej i edukacyjnej. Przewiduje się montaż nowoczesnej infrastruktury technicznej i multimedialnej umożliwiającej elastyczne aranżowanie wystaw oraz wykorzystanie technologii informacyjno–komunikacyjnych w celu obsługi zwiedzających, przygotowanie kompleksowej identyfikacji wizualnej, odpowiedniej infrastruktury technicznej umożliwiającej bezpieczne przechowywanie zbiorów muzealnych.

- **Podmiot realizujący przedsięwzięcie**
  Miasto Łódź / Muzeum Tradycji Niepodległościowych w Łodzi.

- **Szacowana wartość przedsięwzięcia i źródło finansowania**
  5 951 220 zł, środki z EFRR i budżetu miasta.

  Ponadto przewiduje się możliwość zaangażowania środków budżetu państwa i innych środków zewnętrznych.

- **Opis powiązań i synergii z innymi przedsięwzięciami**
  Przedsięwzięcie to jest komplementarne z przedsięwzięciami 16: Budowanie przewag konkurencyjnych poprzez poszerzenie oferty kulturalno - edukacyjnej Muzeum Kinematografii, 17: Rewitalizacja Teatru Powszechnego w Łodzi – Polskie Centrum Komedii – Regionalne Centrum edukacji Teatralnej; 20: Modernizacja, rozszerzenie funkcji i wyposażenie bibliotek; 37: Rewitalizacja przestrzeni miejskiej przy ulicy Moniuszki 3,5 i ul. Tuwima 10 (Program Nowe Centrum Łodzi), które wpisują się w cel strategiczny 1. przywrócić spójność społeczną, w ramach których będą realizowane zadania kluczowe takie jak: zmniejszenie skali narażenia na ubóstwo i zahamowanie procesu dziedziczenia ubóstwa dzięki angażowaniu do aktywnego uczestnictwa w kulturze oraz podtrzymywaniu pamięci o dziejach miasta Łodzi i jego mieszkańcach.

- **Opis oddziaływania przedsięwzięcia na zdiagnozowany kryzys**
  Przewiduje się istotne oddziaływanie tego przedsięwzięcia na następujące zdiagnozowane problemy:
  - niski poziom edukacji oraz kapitału społecznego – 2. Część diagnostyczna: konkluzja *13, 15-16*;
  - niski poziom uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym – 2. Część diagnostyczna: konkluzja *18, 27*;

- **Prognozowane rezultaty przedsięwzięcia i sposób ich oceny**
  Rezultatem będzie wzmacnianie tożsamości lokalnej i budowanie związków łodzian z historią miasta, oraz budowanie poczucia wspólnoty wokół dobra wspólnego.

  Wskaźnikiem rezultatu będzie:

  (1) powstanie strategii i planu rozwoju widowni dla Muzeum, oraz

  (2) liczba godzin edukacji muzealnej realizowana corocznie.

  Wskaźnik (1) ma charakter binarny (TAK/NIE) i musi być osiągnięty przed oddaniem do użytkowania części inwestycyjnej przedsięwzięcia. Wartość bazowa wskaźnika (2) będzie ustalona na podstawie sprawozdania muzeum za rok 2016. Zakłada się że wskaźnik ten będzie corocznie rosnący.

Przedsięwzięcie nr 20.: Modernizacja, rozszerzenie funkcji i wyposażenie bibliotek

- **Cel rewitalizacji realizowany przez to przedsięwzięcie**

  Cel operacyjny 1.3. Zwiększyć szanse edukacyjne młodych mieszkańców obszaru rewitalizacji.

  Pomocniczo:

  Cel operacyjny 1.2. Zmniejszyć skalę narażenia na ubóstwo, zahamować proces dziedziczenia ubóstwa, w tym - poprzez animację społeczną.

  Cel operacyjny 1.3. Zwiększyć szanse edukacyjne młodych mieszkańców obszaru rewitalizacji.

  Cel operacyjny 1.4. Budować wspólnotę łodzian wokół dobra wspólnego.

  Cel operacyjny 2.1. Budować wizerunek centrum Łodzi jako przestrzeni atrakcyjnej, żywej, kreatywnej, ciekawej i przyjaznej.

  Cel operacyjny 2.2. Tworzyć przesłanki do odczuwania dumy z centrum Łodzi przez wprowadzanie do centrum projektów budujących prestiż obszaru.

  Cel operacyjny 2.3. Stopniowo uspójniać i wzbogacać krajobraz kulturowy obszaru jako fundament tożsamości lokalnej.

- **Opis realizowanych zadań i lokalizacja przedsięwzięcia**

  Przedsięwzięcie będzie realizowane w całości na obszarze rewitalizacji, w wielu lokalizacjach. Działalność filii będzie ściśle powiązana ze sobą. Z placówek korzystać będą mogli wszyscy mieszkańcy miasta, w szczególności.

  - Zadanie 1.: Filia biblioteczna Łódź, ul. Powstańców Wielkopolskich 3 ; MBP filia biblioteczna, ul. Boya-Żeleńskiego 15;
  - Zadanie 2.: lokale, w których prowadzona jest działalność biblioteczna;
  - Zadanie dot. filii bibliotecznych przy ul. Powstańców Wielkopolskich 3 w Łodzi oraz przy ul. Boya-Żeleńskiego 15 w Łodzi – prace remontowo-budowlane oraz zakup wyposażenia;
  - Zadanie: Łódzka Karta Biblioteczna - Ujednolicenie informatycznego systemu bibliotecznego łódzkich bibliotek miejskich, przeniesienie informacji o zasobach bibliotecznych do jednego systemu, wdrożenie wspólnej karty bibliotecznej do wszystkich łódzkich bibliotek, wdrożenie zawansowanego systemu informacji o zasobach bibliotecznych łódzkich bibliotek, zintegrowanego systemu obsługi klienta, dostawa sprzętu komputerowego, szkolenie pracowników merytorycznych łódzkich bibliotek, promocja łódzkiej karty bibliotecznej.

- **Podmiot realizujący przedsięwzięcie**

  Miasto Łódź.

- **Szacowana wartość przedsięwzięcia i źródło finansowania**

  8 000 000 zł - środki z EFRR i budżetu miasta.

  Ponadto przewiduje się możliwość zaangażowania środków budżetu państwa i innych środków zewnętrznych.

- **Opis powiązań i synergii z innymi przedsięwzięciami**
  - Przedsięwzięcie 5 – 12 (8 projektów rewitalizacji obszarowej) – synergia poprzez tworzenie przestrzennych koncentracji zabudowy mieszkaniowej o wysokim standardzie zamieszkania;
  - Przedsięwzięcie 13: Rewitalizacja EC-1 Południowy – Wschód. 14: Rozwój funkcji wystawienniczo - edukacyjnych Centrum Nauki i Techniki w Łodzi wraz z zapleczem warsztatowym. 15: Poszerzenie oferty kulturalno - edukacyjnej Narodowego

Centrum Kultury Filmowej. 16: Budowanie przewag konkurencyjnych poprzez poszerzenie oferty kulturalno - edukacyjnej Muzeum Kinematografii. 17: Rewitalizacja Teatru Powszechnego w Łodzi - Polskie Centrum Komedii - Regionalne Centrum Edukacji Teatralnej. 18: Nowe funkcje łódzkich domów kultury. 19: Budowanie nowoczesnego muzeum dzięki innowacyjnym rozwiązaniom. Muzeum Tradycji Niepodległościowych w Łodzi placówką kreatywną. 37: Rewitalizacja przestrzeni miejskiej przy ul. Moniuszki 3,5 i ul. Tuwima 10 (Program Nowe Centrum Łodzi). 47: Remont przebudowa i rozbudowa Muzeum Przyrodniczego Uniwersytetu Łódzkiego wraz z infrastrukturą techniczną. Komplementarność przedsięwzięć w zakresie wzrostu poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym mieszkańców;

- Przedsięwzięcie 21: Program kształcenia zawodowego i ustawicznego; 22: Program edukacji ogólne; 24: Program podnoszenia jakości nauczania w zakresie kształcenia ogólnego – komplementarność przedsięwzięć w zakresie wzrostu poziomu edukacji i wykształcenia wśród mieszkańców poprzez nabywanie kompetencji opartych na indywidualnych predyspozycjach oraz poprzez rozwijanie umiejętności ułatwiających dostosowanie się do zmieniających warunków i potrzeb rynku pracy;
- Przedsięwzięcie 48: Renowacja elewacji budynków Biblioteki Uniwersytetu Łódzkiego w Łodzi przy ul. Matejki 32/38;
- Przedsięwzięcie 97: Powołanie Miejskiego Centrum Aktywnego Seniora;
- Przedsięwzięcie 99: Wzbogacenie oferty Centralnego Muzeum Włókiennictwa w Łodzi poprzez modernizację infrastruktury, prace konserwatorskie i zakup wyposażenia;
- Przedsięwzięcie 100: Rewitalizacja, modernizacja i poprawa infrastruktury zabytkowego obiektu Muzeum Miasta Łodzi.

Komplementarność przedsięwzięć w zakresie wzrostu poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym mieszkańców.

- **Opis oddziaływania przedsięwzięcia na zdiagnozowany kryzys**

Przewiduje się istotne oddziaływanie tego przedsięwzięcia na następujące problemy:

- ubóstwo – 2. Część diagnostyczna: konkluzja 7, 8;
- niski poziom edukacji oraz kapitału społecznego – 2. Część diagnostyczna: konkluzja *13, 15, 16, 17*;
- niski poziom uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym – 2. Część diagnostyczna: konkluzja 19, 20, *27*;

- **Prognozowane rezultaty przedsięwzięcia i sposób ich oceny**

Rezultatem przedsięwzięcia będzie zwiększone uczestnictwo w kulturze poprzez usprawnienie korzystania z księgozbioru bibliotek w wyniku ujednolicenia systemu informatycznego oraz poprawy warunków technicznych i wyposażenia w lokalach bibliotecznych. Wskaźnikiem rezultatu będzie liczba wypożyczeni rocznie. Wartość bazowa wskaźnika będzie ustalona na podstawie danych za rok 2016. Zakłada się że wskaźnik ten będzie corocznie niemalejący.

Przedsięwzięcie nr 21.: Program kształcenia zawodowego i ustawicznego

- **Cel rewitalizacji realizowany przez to przedsięwzięcie**

Cel operacyjny 1.1. Tworzyć bodźce dla lepszego zatrudnienia.

Cel operacyjny 1.2. Zmniejszyć skalę narażenia na ubóstwo, zahamować proces dziedziczenia ubóstwa, w tym - poprzez animację społeczną.

Cel operacyjny 1.3. Zwiększyć szanse edukacyjne młodych mieszkańców obszaru rewitalizacji.

Cel operacyjny 3.4. Rozwijać postawę przedsiębiorczą, szczególnie wśród dzieci i młodzieży.

- **Opis realizowanych zadań i lokalizacja przedsięwzięcia**

  W ramach Programu realizowane będą następujące zadania:

  - Adaptacja, rozbudowa, przebudowa, remont, modernizacja istniejącej infrastruktury w celu dostosowania obiektów szkolnictwa zawodowego do warunków zbliżonych do rzeczywistego środowiska pracy zawodowej;
  - Ze względu na zdiagnozowane potrzeby edukacyjne oraz scharakteryzowane obszary kryzysowe, które oddziałują poza obszar rewitalizacji niezbędne jest objęcie wsparciem w ramach niniejszego Programu placówek oświatowych kształcenia zawodowego i ustawicznego znajdujących się na obszarze Miasta Łodzi, w szczególności na obszarze rewitalizacji. Młodzież zamieszkująca obszar rewitalizowany uczęszcza i będzie uczęszczać do placówek kształcenia zawodowego zlokalizowanych na terenie całego Miasta;
  - Doposażenie, wyposażenie szkół i placówek w odpowiedni do nauki sprzęt, narzędzia, materiały techno-dydaktyczne. Przedsięwzięcia realizowane w ramach programu pozwolą na zwiększenie dostępu do wysokiej jakości edukacji. Powyższe przyczyni się do wzrostu poziomu wykształcenia społeczeństwa poprzez nabywanie kompetencji, opartych na indywidualnych predyspozycjach i umiejętności, ułatwiających dostosowanie do zmieniających się warunków i potrzeb rynku pracy. Interwencja uwzględni konieczność dostosowania infrastruktury edukacyjnej i wyposażenia do potrzeb osób z niepełnosprawnościami, które powinny w jak najpełniejszym stopniu mieć możliwość uczestniczenia we wszelkich formach edukacji. Celem szczegółowym programu jest wzrost jakości kształcenia zawodowego i ustawicznego. Konieczne jest efektywne wykorzystanie już istniejących obiektów i jak najlepsze przystosowanie ich do oferowanych profili kształcenia. Placówki kształcenia zawodowego i ustawicznego powinny być wyposażone w pomoce naukowe, które zapewnią dostarczenie kompetencji zapewniających szybką adaptację absolwenta u pracodawcy na stanowisku pracy, a także w odpowiednie zaplecze materiałowe.

- **Podmiot realizujący przedsięwzięcie**

  Miasto Łódź.

- **Szacowana wartość przedsięwzięcia i źródło finansowania**

  16 809 035 zł, środki z EFRR i budżetu miasta.

  Ponadto przewiduje się możliwość zaangażowania środków budżetu państwa i innych środków zewnętrznych.

- **Opis powiązań i synergii z innymi przedsięwzięciami**

  Występują powiązania i synergia z następującymi przedsięwzięciami:

  - Przedsięwzięcie 22: Program edukacji ogólnej – synergia poprzez zwiększenie dostępu do wysokiej jakości infrastruktury edukacyjnej odgrywającej istotną rolę w procesie edukacji na wszystkich poziomach kształcenia;
  - Przedsięwzięcie 23: Program podnoszenia jakości edukacji przedszkolnej – synergia poprzez tworzenie solidnych podstaw wychowania przedszkolnego przygotowujących dzieci do dalszego procesu kształcenia, w tym zawodowego;
  - Przedsięwzięcie 24: Program podnoszenia jakości nauczania w zakresie kształcenia ogólnego – synergia poprzez tworzenie solidnych podstaw wychowania ogólnego

przygotowujących dzieci i młodzież do dalszego procesu kształcenia, w tym zawodowego;

- Przedsięwzięcie 26: Program poprawy zdolności do zatrudnienia absolwentów kształcenia i szkolenia zawodowego oraz dostosowanie kierunków kształcenia i szkolenia zawodowego do regionalnego rynku pracy we współpracy z otoczeniem społeczno-gospodarczym – synergia poprzez efektywne zastosowanie infrastruktury kształcenia zawodowego w nowych/wzbogaconych programach kształcenia zawodowego skierowanych do młodzieży. Staże zawodowe przewidziane do realizacji w przedsięwzięciu 26 są komplementarne w stosunku do działań inwestycyjnych w zakresie infrastruktury edukacji zawodowej mającej na celu odwzorowanie realnych warunków pracy w przedsiębiorstwach;
- Przedsięwzięcia 5 – 12 (8 projektów rewitalizacji obszarowej) – synergia poprzez tworzenie przestrzennych koncentracji zabudowy mieszkaniowej o wysokim standardzie zamieszkania;
- Przedsięwzięcie 33: Racjonalizacja zużycia energii - termomodernizacja obiektów edukacyjnych Łodzi;
- Przedsięwzięcie 89: Remont i przebudowa kamienicy zlokalizowanej przy ul. Więckowskiego 33 z przeznaczeniem na nową siedzibę Kuratorium Oświaty w Łodzi.

■ **Opis oddziaływania przedsięwzięcia na zdiagnozowany kryzys**

Konieczność realizacji Programu jest efektem niedostosowania wyposażenia placówek kształcenia zawodowego i ustawicznego, dla których organem prowadzącym jest Miasto Łódź do wymogów współczesnego rynku edukacyjnego i pracy, potrzeb lokalnych i regionalnych przedsiębiorstw. Pogorszenie jakości kształcenia spowodowane postępującą deprecjacją majątku Miasta Łodzi w zakresie wyposażenia pracowni zawodowych i kształcenia ustawicznego placówek. Spadek uczniów w placówkach kształcenia zawodowego, pogorszenie wizerunku kształcenia zawodowego i ustawicznego jako przestarzałego, nieatrakcyjnego i niedostosowanego do realiów XXI w. (2. Część diagnostyczna: konkluzja 4, 13, 15, 17).

■ **Prognozowane rezultaty przedsięwzięcia i sposób ich oceny**

Potencjał objętej wsparciem infrastruktury w zakresie opieki nad dziećmi lub infrastruktury edukacyjnej – wartość docelowa (2023) 451 osób.

Przedsięwzięcie nr 22.: Program edukacji ogólnej

■ **Cel rewitalizacji realizowany przez to przedsięwzięcie**

Cel operacyjny 1.3. Zwiększyć szanse edukacyjne młodych mieszkańców obszaru rewitalizacji.

Pomocniczo:

Cel operacyjny 1.1. Tworzyć bodźce dla lepszego zatrudnienia.

Cel operacyjny 1.2. Zmniejszyć skalę narażenia na ubóstwo, zahamować proces dziedziczenia ubóstwa, w tym - poprzez animację społeczną.

Cel operacyjny 3.4. Rozwijać postawę przedsiębiorczą, szczególnie wśród dzieci i młodzieży.

■ **Opis realizowanych zadań i lokalizacja przedsięwzięcia**

W ramach Programu realizowane będą następujące zadania:

1. Budowa, przebudowa, adaptacja, modernizacja obiektów na potrzeby działalności edukacyjnej;

2. Zakup wyposażenia, sprzętu i oprogramowania dla szkół lub placówek systemu oświaty prowadzących kształcenie ogólne, które pozwoli na wsparcie kompetencji kluczowych na rynku pracy i będzie stanowić fundament do nauczania eksperymentalnego.

Przedsięwzięcia realizowane w ramach programu pozwolą na zwiększenie dostępu do wysokiej jakości edukacji. Powyższe przyczyni się do wzrostu poziomu wykształcenia społeczeństwa poprzez nabywanie kompetencji, opartych na indywidualnych predyspozycjach, i umiejętności, ułatwiających dostosowanie do zmieniających się warunków i potrzeb rynku pracy. Interwencja uwzględni konieczność dostosowania infrastruktury edukacyjnej i wyposażenia do potrzeb osób z niepełnosprawnościami, które powinny w jak najpełniejszym stopniu mieć możliwość uczestniczenia we wszelkich formach edukacji. Celem szczegółowym programu jest poprawa jakości kształcenia ogólnego w zakresie wsparcia kompetencji kluczowych na rynku pracy oraz nauczania eksperymentalnego.

Ze względu na zdiagnozowane potrzeby edukacyjne oraz scharakteryzowane obszary kryzysowe, które oddziałują poza obszar rewitalizacji niezbędne jest objęcie wsparciem w ramach niniejszego Programu, placówek oświatowych znajdujących się na obszarze Miasta Łodzi, w szczególności na obszarze rewitalizacji. Dzieci i młodzież zamieszkująca obszar rewitalizowany uczęszcza i będzie uczęszczać do placówek kształcenia ogólnego zlokalizowanych na terenie całego Miasta.

- **Podmiot realizujący przedsięwzięcie**
  Miasto Łódź.

- **Szacowana wartość przedsięwzięcia i źródło finansowania**
  9 168 565 zł - środki z EFRR i budżetu miasta.

  Ponadto przewiduje się możliwość zaangażowania środków budżetu państwa i innych środków zewnętrznych.

- **Opis powiązań i synergii z innymi przedsięwzięciami**
  Występują powiązania i synergia z następującymi przedsięwzięciami:

  - Przedsięwzięcie 21: Program kształcenia zawodowego i ustawicznego – synergia poprzez zwiększenie dostępu do wysokiej jakości infrastruktury edukacyjnej odgrywającej istotną rolę w procesie edukacji na wszystkich poziomach kształcenia;
  - Przedsięwzięcie 23: Program podnoszenia jakości edukacji przedszkolnej – synergia poprzez tworzenie solidnych podstaw wychowania przedszkolnego przygotowujących dzieci do dalszego procesu kształcenia, w tym ogólnego;
  - Przedsięwzięcie 24: Program podnoszenia jakości nauczania w zakresie kształcenia ogólnego – synergia poprzez tworzenie solidnych podstaw wychowania ogólnego przygotowujących dzieci i młodzież do dalszego procesu kształcenia, w tym ogólnego;
  - Przedsięwzięcia 5 – 12 (8 projektów rewitalizacji obszarowej) – synergia poprzez tworzenie przestrzennych koncentracji zabudowy mieszkaniowej o wysokim standardzie zamieszkania;
  - Przedsięwzięcie 33: Racjonalizacja zużycia energii - termomodernizacja obiektów edukacyjnych Łodzi;
  - Przedsięwzięcie 89: Remont i przebudowa kamienicy zlokalizowanej przy ul. Więckowskiego 33 z przeznaczeniem na nową siedzibę Kuratorium Oświaty w Łodzi

- **Opis oddziaływania przedsięwzięcia na zdiagnozowany kryzys**
  Konieczność realizacji Programu jest efektem niedostosowania placówek kształcenia ogólnego do podejmowania działań ułatwiających wybór dalszej ścieżki edukacyjnej czy zawodowej, późniejszego funkcjonowanie na rynku pracy oraz włączenia osób objętych wsparciem w pro-

ces uczenia się przez całe życie (2. Część diagnostyczna: konkluzja 13, 15, 17).

- **Prognozowane rezultaty przedsięwzięcia i sposób ich oceny**

  Potencjał objętej wsparciem infrastruktury w zakresie opieki nad dziećmi lub infrastruktury edukacyjnej – wartość docelowa (2023) 232 osoby.

Przedsięwzięcie nr 23.: Program podnoszenia jakości edukacji przedszkolnej

- **Cel rewitalizacji realizowany przez to przedsięwzięcie**

  Cel operacyjny 1.3. Zwiększyć szanse edukacyjne młodych mieszkańców obszaru rewitalizacji.

  Pomocniczo:

  Cel operacyjny 1.1. Tworzyć bodźce dla lepszego zatrudnienia.

  Cel operacyjny 1.2. Zmniejszyć skalę narażenia na ubóstwo, zahamować proces dziedziczenia ubóstwa, w tym - poprzez animację społeczną.

  Cel operacyjny 1.4. Budowa wspólnoty łodzian wokół dobra wspólnego.

  Cel operacyjny 1.6. Budować pomostowy kapitał społeczny.

  Cel operacyjny 2.2. Tworzyć przesłanki do odczuwania dumy z centrum Łodzi przez wprowadzanie do centrum projektów budujących prestiż obszaru.

  Cel operacyjny 3.4. Rozwijać postawę przedsiębiorczą, szczególnie wśród dzieci i młodzieży.

- **Opis realizowanych zadań i lokalizacja przedsięwzięcia**

  Działania mające na celu upowszechnianie wysokiej jakości edukacji przedszkolnej świadczonej w ośrodkach wychowania przedszkolnego, w szczególności w przedszkolach specjalnych i integracyjnych, obejmujące:

  - wsparcie istniejących placówek wychowania przedszkolnego w zakresie generowania i funkcjonowania nowych miejsc przedszkolnych oraz poprawy jakości i oferty zajęć edukacyjnych,
  - tworzenie placówek wychowania przedszkolnego na bazie istniejącej infrastruktury lub adaptacja infrastruktury przedszkolnej w celu dostosowania do potrzeb i możliwości dzieci w wieku przedszkolnym,
  - rozszerzanie oferty ośrodków wychowania przedszkolnego o organizację i prowadzenie dodatkowych zajęć wspierających na rzecz wyrównywania szans edukacyjnych dzieci, w szczególności o specjalnych potrzebach edukacyjnych,
  - doskonalenie zawodowe nauczycieli zatrudnionych w ośrodkach wychowania przedszkolnego, w zakresie umiejętności i kompetencji niezbędnych do pracy z dziećmi w wieku przedszkolnym, w tym z dziećmi ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi.

  Przedsięwzięcie będzie realizowane na obszarze rewitalizacji, w wielu lokalizacjach oraz w promieniu 3 km od granic obszaru rewitalizacji (na podstawie art. 14 ust.1 ustawy z dnia 29 grudnia 2015 r. o zmianie ustawy o systemie oświaty oraz niektórych innych ustaw, DZ.U. 2016 poz. 35).

  Inwestycje w przedszkola powinny objąć również placówki znajdujące się w sąsiedztwie miejsc, gdzie na czas realizacji remontów zostaną ulokowani mieszkańcy modernizowanych w ramach rewitalizacji obszarowej kwartałów. Oferta przedszkoli uzupełniałaby wachlarz działań i usług kierowanych do tych osób. Art. 14 ust. 1 ustawy z dnia 29 grudnia 2015 r. o zmianie ustawy o systemie oświaty oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. 2016 poz. 35) stanowi przesłankę dla możliwości inwestowania w placówki znajdujące w odległości do 3 km od miejsca

zamieszkania rodziny. Podstawą jest zapis, że droga dzieci spełniających obowiązek przedszkolny, o którym mowa w art. 14 ust. 3 ustawy, obliguje organ prowadzący do zapewnienia dzieciom warunków spełniania tego obowiązku oraz realizacji prawa do korzystania z wychowania przedszkolnego, nie powinna przekraczać 3 km. W związku z tym dzieci mieszkające na obszarze rewitalizacji, ale blisko jego granicy mogą uczęszczać do przedszkoli zlokalizowanych w odległości do 3 km poza granicą obszaru rewitalizowanego. Wyznaczenie 3-kilometrowego pasa byłoby również korzystne dla dzieci mieszkających na najbardziej oddalonych od centrum osiedlach Łodzi. Mogłyby one znaleźć miejsca w oddziałach znajdujących się w tych właśnie placówkach. Dzięki temu podejściu opieką mogłyby być również objęte dzieci pochodzące z terenów wszystkich zdiagnozowanych w Łodzi enklaw biedy.

- **Podmiot realizujący przedsięwzięcie**

  Miasto Łódź oraz wszystkie podmioty – z wyłączeniem osób fizycznych (nie dotyczy osób prowadzących działalność gospodarczą lub oświatową na podstawie przepisów odrębnych) - wyłącznie pod warunkiem realizacji projektu w partnerstwie z Miastem Łódź.

- **Szacowana wartość przedsięwzięcia i źródło finansowania**

  20 357 647 zł, środki z EFS i budżetu miasta.

  Ponadto przewiduje się możliwość zaangażowania środków budżetu państwa i innych środków zewnętrznych.

- **Opis powiązań i synergii z innymi przedsięwzięciami**

  Występują powiązania i synergia z następującymi przedsięwzięciami:

  - Przedsięwzięcia 5 – 12 (8 projektów rewitalizacji obszarowej) – synergia poprzez tworzenie przestrzennych koncentracji zabudowy mieszkaniowej o wysokim standardzie zamieszkania;
  - Przedsięwzięcie 21: Program kształcenia zawodowego i ustawicznego – synergia poprzez zwiększenie dostępu do wysokiej jakości infrastruktury edukacyjnej ogrywającej istotną rolę w procesie edukacji na wszystkich poziomach kształcenia;
  - Przedsięwzięcie 22: Program edukacji ogólnej – synergia poprzez zwiększenie dostępu do wysokiej jakości infrastruktury edukacyjnej ogrywającej istotną rolę w procesie edukacji na wszystkich poziomach kształcenia;
  - Przedsięwzięcie 24: Program podnoszenia jakości nauczania w zakresie kształcenia ogólnego – synergia poprzez tworzenie solidnych podstaw wychowania ogólnego przygotowujących dzieci i młodzież do dalszego procesu kształcenia, w tym ogólnego;
  - Przedsięwzięcie 33: Racjonalizacja zużycia energii - termomodernizacja obiektów edukacyjnych Łodzi;
  - Przedsięwzięcie 89: Remont i przebudowa kamienicy zlokalizowanej przy ul. Więckowskiego 33 z przeznaczeniem na nową siedzibę Kuratorium Oświaty w Łodzi.

- **Opis oddziaływania przedsięwzięcia na zdiagnozowany kryzys**

  Przedszkole jest pierwszą instytucją edukacyjną w życiu dziecka, łączy pełnienie zadań wychowawczych i opiekuńczych, umacnia w środowisku dziecka działanie czynników sprzyjających rozwojowi i eliminuje czynniki szkodliwe. Sprzyja wyrównywaniu szans. Łódzkie przedszkola muszą być tak zorganizowane i wyposażone, by zaspokajały potrzeby dzieci w jak największym stopniu. Upowszechnianie opieki przedszkolnej leży zarówno w interesie dzieci, społeczności lokalnej, rynku pracy, jak i samych rodziców. Zapewnienie instytucjonalnej opieki przedszkolnej dzieciom, pozwala rodzicom efektywnie działać na lokalnym rynku pracy. Umożliwia również czynną pracę zarobkową obojgu rodzicom. Dla rodzin ze środowisk defaworyzowanych może to oznaczać zerwanie z zależnością od pomocy społecznej. W związku z faktem prowadzenia w przedszkolach edukacji i socjalizacji, uzupełniającej tę

prowadzoną w rodzinach, powszechność korzystania z tej formy opieki przez dzieci pochodzące ze środowisk dotkniętych wykluczeniem nabiera szczególnego znaczenia. Pozyskane w ramach opieki przedszkolnej kompetencje społeczne, postawy względem otoczenia, wzorce zachowań, umiejętności budowania relacji, owocują na kolejnych szczeblach edukacji, ale również na wszystkich kolejnych etapach życia. Przejęcie przez przedszkola części opieki nad dziećmi pochodzącymi ze środowisk defaworyzowanych, uwolni czas i możliwość ich rodziców na podjęcie działań, skoncentrowanych na przezwyciężeniu dotykającego ich wykluczenia i trudnych sytuacji życiowych (np. wzięcie udziału w szkoleniach zawodowych, aktywne poszukiwanie pracy lub podjęcie pracy zarobkowej) (2. Część diagnostyczna: konkluzja 14).

- **Prognozowane rezultaty przedsięwzięcia i sposób ich oceny**

Wskaźniki produktu:

- Liczba miejsc organizacyjnych wychowania przedszkolnego dofinansowana w programie: 803 miejsca (2023);
- Liczba dzieci objętych w ramach programu dodatkowymi zajęciami zwiększającymi ich szanse edukacyjne w edukacji przedszkolnej: 803 osoby (2023);
- Liczba nauczycieli objętych wsparciem w programie: 18 osób (2023).

Wskaźniki rezultatu:

- Liczba nauczycieli, którzy uzyskali kwalifikacje lub nabyli kompetencje po opuszczeniu programu (osoby) – 100%.

Sposób oceny: systematyczny monitoring dokumentacji projektowej, tj. między innymi list obecności, rejestr wydanych certyfikatów/dyplomów/świadectw, rejestr faktur.

Przedsięwzięcie nr 24.: Program podnoszenia jakości nauczania w zakresie kształcenia ogólnego

- **Cel rewitalizacji realizowany przez to przedsięwzięcie**

Cel operacyjny 1.1. Tworzyć bodźce dla lepszego zatrudnienia.

Cel operacyjny 1.2. Zmniejszyć skalę narażenia na ubóstwo, zahamować proces dziedziczenia ubóstwa, w tym - poprzez animację społeczną.

Cel operacyjny 1.3. Zwiększyć szanse edukacyjne młodych mieszkańców obszaru rewitalizacji.

Cel operacyjny 1.4. Budowa wspólnoty łodzian wokół dobra wspólnego.

Cel operacyjny 1.6. Budować pomostowy kapitał społeczny.

Cel operacyjny 2.2. Tworzyć przesłanki do odczuwania dumy z centrum Łodzi przez wprowadzanie do centrum projektów budujących prestiż obszaru.

Cel operacyjny 3.4. Rozwijać postawę przedsiębiorczą, szczególnie wśród dzieci i młodzieży.

- **Opis realizowanych zadań i lokalizacja przedsięwzięcia**

W ramach Programu realizowane będą następujące zadania:

1. Wsparcie szkół i placówek realizujących podstawę programową kształcenia ogólnego w zakresie przygotowania uczniów do zatrudnienia lub kontynuacji nauki obejmujące:

a) doskonalenie umiejętności i kompetencji zawodowych nauczycieli w zakresie stosowania metod oraz form organizacyjnych sprzyjających kształtowaniu i rozwijaniu u uczniów kompetencji kluczowych niezbędnych na rynku pracy oraz właściwych postaw/umiejętności,

b) kształtowanie i rozwijanie u uczniów kompetencji kluczowych niezbędnych na rynku pracy oraz właściwych postaw/umiejętności.

2. Tworzenie w szkołach i placówkach realizujących podstawę programową kształcenia ogólnego warunków dla nauczania opartego na metodzie eksperymentu obejmujące:

a) wyposażenie pracowni szkolnych w narzędzia do nauczania przedmiotów przyrodniczych,

b) doskonalenie umiejętności i kompetencji zawodowych nauczycieli, w tym nauczycieli przedmiotów przyrodniczych, niezbędnych do prowadzenia procesu nauczania opartego na metodzie eksperymentu,

c) kształtowanie i rozwijanie kompetencji uczniów w zakresie przedmiotów przyrodniczych, z wykorzystaniem zakupionego wyposażenia lub wiedzy przeszkolonych nauczycieli.

3. Wsparcie szkół i placówek realizujących podstawę programową kształcenia ogólnego w zakresie korzystania z technologii informacyjno-komunikacyjnych obejmujące:

a) wyposażenie szkół lub placówek systemu oświaty w nowoczesne pomoce dydaktyczne oraz narzędzia TIK niezbędne do realizacji programów nauczania, w tym zapewnienie odpowiedniej infrastruktury sieciowo-usługowej,

b) podnoszenie kompetencji i kwalifikacji zawodowych nauczycieli wszystkich przedmiotów w zakresie korzystania z narzędzi TIK, w tym włączenie narzędzi TIK do nauczania przedmiotowego,

c) kształtowanie i rozwijanie kompetencji cyfrowych uczniów,

d) programy rozwijania kompetencji cyfrowych uczniów poprzez naukę programowania.

4. wsparcie szkół i placówek realizujących podstawę programową kształcenia ogólnego w zakresie indywidualizacji pracy z uczniem ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi oraz wsparcie ucznia młodszego obejmujące:

a) doposażenie szkół lub placówek systemu oświaty w pomoce dydaktyczne oraz specjalistyczny sprzęt do rozpoznawania potrzeb rozwojowych, edukacyjnych i możliwości psychofizycznych oraz wspomagania rozwoju i prowadzenia terapii uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi,

b) przygotowanie nauczycieli do prowadzenia procesu indywidualizacji pracy z uczniem ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, w tym wsparcia ucznia młodszego, rozpoznawania potrzeb rozwojowych, edukacyjnych i możliwości psychofizycznych uczniów i efektywnego stosowania pomocy dydaktycznych w pracy,

c) wsparcie uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, w tym uczniów młodszych w ramach zajęć uzupełniających ofertę szkoły lub placówki systemu oświaty.

Ze względu na zdiagnozowane potrzeby edukacyjne oraz scharakteryzowane obszary kryzysowe, które oddziałują poza obszar rewitalizacji niezbędne jest objęcie wsparciem w ramach Programu podnoszenia jakości nauczania w zakresie kształcenia ogólnego, placówek oświatowych znajdujących się na obszarze Miasta Łodzi, w szczególności na obszarze rewitalizacji. Młodzież zamieszkująca obszar rewitalizowany uczęszcza i będzie uczęszczać do placówek kształcenia ogólnego zlokalizowanych na terenie całego Miasta.

Doświadczenia życiowe dzieci pochodzących ze środowisk dysfunkcyjnych - oprócz rodziny - ograniczają się do szkoły, w której przegrywają konkurencję z rówieśnikami. Dla uczniów pochodzących z rodzin o niskim statusie społeczno-ekonomicznym lub dysfunkcyjnych, szkoła jest instytucją opresyjną, co utrudnia im funkcjonowanie w środowisku szkolnym oraz negatywnie wpływa na osiągnięcia edukacyjne i rozwój dzieci.

Przeciwdziałanie wykluczeniu w środowisku szkolnym, wymaga od placówek edukacyjnych dostosowania funkcji, programów i prowadzonych działań do potrzeb jednostek, doświadczających deprywacji społecznej.

Odpowiednio przygotowana przestrzeń ułatwia naukę i procesy socjalizacyjne. Przyjazne i uporządkowane sale, korytarze i boiska wspomagają pozytywne oddziaływanie na dzieci.

Odpowiednie warunki do nauki stymulują rozwój, sprzyjają integracji, wskazują obowiązujące norm i są wyznaczeniem tego, jak otoczenie powinno wyglądać.

Inwestycje będą się koncentrować na stworzeniu, utrzymywaniu i rozwijaniu tzw. pozytywnego klimatu, na który składają się wygląd szkoły, jej wyposażenie, atmosfera panująca pomiędzy uczniami oraz nauczycielami, prowadzone działania, jak i wyniki uczniów.

Pozytywny klimat szkoły korzystnie wpływa na:

- osiągnięcia szkolne,

- bezpieczeństwo i ograniczenie zjawiska agresji,

- przenoszenie schematów zachowań obwiązujących w szkole na środowisko pozaszkolne,

- zaangażowanie nauczycieli i stabilność grona pedagogicznego, wpływające na poprawę wyników nauczania,

- skuteczność interwencji szkolnych,

- zmniejszenie negatywnego wpływu różnic społeczno-ekonomicznych między uczniami,

- zdrowie psychiczne uczniów i ich dalsze funkcjonowanie na kolejnych etapach edukacji oraz w społeczeństwie,

- ograniczenie zachowań ryzykownych młodzieży, innych niż przemoc i agresja, m.in. używanie substancji psychoaktywnych, wagary.

Korzyści ze stworzenia pozytywnego klimatu szkoły szczególne znaczenie mają w procesie edukacji i opieki nad dziećmi ze środowisk defaworyzowanych. Jego oddziaływanie umożliwi im uzyskanie większego kapitału społecznego, co ułatwi im funkcjonowanie w rolach ucznia, pracownika, rodzica i innych. Wsparcie i rozszerzenie oddziaływań w zakresie edukacyjnym i pedagogicznym, wpłynie na rozwinięcie zdolności dzieci i rozszerzenie ich perspektyw edukacyjnych i zawodowych, co ułatwi im dokonywanie trafnych wyborów w zakresie dalszej ścieżki nauki lub drogi zawodowej.

Przedsięwzięcie będzie realizowane w całości na obszarze rewitalizacji, w wielu lokalizacjach.

- **Podmiot realizujący przedsięwzięcie**

  Miasto Łódź oraz wszystkie podmioty – z wyłączeniem osób fizycznych (nie dotyczy osób prowadzących działalność gospodarczą lub oświatową na podstawie przepisów odrębnych) - wyłącznie pod warunkiem realizacji projektu w partnerstwie z Miastem Łódź.

- **Szacowana wartość przedsięwzięcia i źródło finansowania**

  25 583 871 zł - środki z EFS i budżetu miasta.

  Ponadto przewiduje się możliwość zaangażowania środków budżetu państwa i innych środków zewnętrznych.

- **Opis powiązań i synergii z innymi przedsięwzięciami**

  Występują powiązania i synergia z następującymi przedsięwzięciami:

  - Przedsięwzięcia 5 – 12 (8 projektów rewitalizacji obszarowej) – synergia poprzez tworzenie przestrzennych koncentracji zabudowy mieszkaniowej o wysokim standardzie zamieszkania;
  - Przedsięwzięcie 21: Program kształcenia zawodowego i ustawicznego – synergia poprzez zwiększenie dostępu do wysokiej jakości infrastruktury edukacyjnej odgrywającej istotną rolę w procesie edukacji na wszystkich poziomach kształcenia;
  - Przedsięwzięcie 22: Program edukacji ogólnej – synergia poprzez zwiększenie dostępu do wysokiej jakości infrastruktury edukacyjnej odgrywającej istotną rolę w procesie edukacji na wszystkich poziomach kształcenia;

- Przedsięwzięcie 23: Program podnoszenia jakości edukacji przedszkolnej – synergia poprzez tworzenie solidnych podstaw wychowania przedszkolnego przygotowujących dzieci do dalszego procesu kształcenia, w tym ogólnego;
- Przedsięwzięcie 25: Program podniesienia kompetencji kluczowych osób dorosłych znajdujących się w szczególnie niekorzystnej sytuacji na rynku pracy, w obszarze TIK i języków obcych;
- Przedsięwzięcie 26: Program poprawy zdolności do zatrudnienia absolwentów kształcenia i szkolenia zawodowego oraz dostosowanie kierunków kształcenia i szkolenia zawodowego do regionalnego rynku pracy we współpracy z otoczeniem społeczno-gospodarczym – synergia poprzez efektywne zastosowanie wzbogaconej oferty kształcenia ogólnego mających wpływ na poprawę zdolności do zatrudnienia uczniów szkół zawodowych skierowanych do młodzieży;
- Przedsięwzięcie 27: Program aktywizacji społeczno-zawodowej osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem;
- Przedsięwzięcie 28: Program aktywizacji społeczno-zawodowej osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem finansowany w ramach ZIT;
- Przedsięwzięcie 33: Racjonalizacja zużycia energii - termomodernizacja obiektów edukacyjnych Łodzi;
- Przedsięwzięcie 89: Remont i przebudowa kamienicy zlokalizowanej przy ul. Więckowskiego 33 z przeznaczeniem na nową siedzibę Kuratorium Oświaty w Łodzi.

Opis oddziaływania przedsięwzięcia na zdiagnozowany kryzys

Edukacja to najlepsze narzędzie przeciwdziałania wykluczeniu oraz wyrównywania szans wśród dzieci i młodzieży. Rola szkół jest szczególnie ważna z uwagi na obowiązek kształcenia do 18 roku życia, dzięki czemu są one w stanie oddziaływać na młodych ludzi, poprzez wpływ na kształtowanie się ich osobowości, postaw, przekonań, dążeń, aspiracji. Efektywna realizacja tych zadań wymusza inwestycje w infrastrukturę, zakup nowoczesnego wyposażenia, ale także w kadry i dopasowanie programów edukacyjnych i pedagogicznych.

Zadaniem szkół, oprócz kształcenia, jest opieka nad dzieckiem i bycie pierwszą instytucjonalną instancją interwencji w przypadku pojawiania się problemów. Ta istotna i odpowiedzialna rola, pociąga za sobą konieczność tworzenia odpowiedniego zaplecza (bazy lokalowej wraz wyposażeniem, oferty edukacyjnej i zajęć pozalekcyjnych, opieki psychologicznej i pedagogicznej, przeszkolonych kadr).

Niedofinansowanie szkół wpływa negatywnie na realizowane przez nie funkcje i kapitał ludzki miasta, co odbija się w konsekwencji na jego sytuacji społeczno-gospodarczej.

2. Część diagnostyczna: konkluzja 13, 15, 17.

Prognozowane rezultaty przedsięwzięcia i sposób ich oceny

Wskaźniki produktu (zgodnie z SzOOP):

- Liczba uczniów objętych wsparciem w zakresie rozwijania kompetencji kluczowych programie – 1935 osoby (2023);
- Liczba szkół, których pracownie przedmiotowe zostały doposażone w programie – 87 szt. (2023);
- Liczba szkół i placówek systemu oświaty wyposażonych w ramach programu w sprzęt TIK do prowadzenia zajęć edukacyjnych – 87 szt. (2023);
- Liczba nauczycieli objętych wsparciem w zakresie TIK w programie – 41 osób (2023);
- Liczba nauczycieli objętych wsparciem w programie – 41 osób (2023).

Wskaźniki rezultatu (zgodnie z SzOOP):

- Liczba nauczycieli, którzy uzyskali kwalifikacje lub nabyli kompetencje po opuszczeniu programu (osoby) – 100% (2023);
- Liczba uczniów, którzy nabyli kompetencje kluczowe po opuszczeniu programu (osoby) – 100% (2023);
- Liczba szkół, których pracownie przedmiotowe wykorzystują doposażenie do prowadzenia zajęć edukacyjnych (szt.) – 100% (2023);
- Liczba szkół i placówek systemu oświaty wykorzystujących sprzęt TIK do prowadzenia zajęć edukacyjnych (szt.) – 100% (2023).

Sposób oceny: systematyczny monitoring dokumentacji projektowej, tj. między innymi list obecności, rejestr wydanych certyfikatów/dyplomów/świadectw, rejestr faktur.

Przedsięwzięcie nr 25.: Program podniesienia kluczowych kompetencji osób dorosłych znajdujących się w szczególnie niekorzystnej sytuacji na rynku pracy, w obszarze TIK i języków obcych

Cel rewitalizacji realizowany przez to przedsięwzięcie

Cel operacyjny 1.1. Tworzyć bodźce dla lepszego zatrudnienia.

Cel operacyjny 3.3 Cel operacyjny 3.3. Wspierać inicjatywy lokalnych przedsiębiorców, w tym przedsiębiorców z branży kreatywnej oraz tradycyjnych rzemiosł.

Cel operacyjny 3.4. Rozwijać postawę przedsiębiorczą, szczególnie wśród dzieci i młodzieży.

Opis realizowanych zadań i lokalizacja przedsięwzięcia

Przedsięwzięcie będzie realizowane w całości na obszarze rewitalizacji, w wielu lokalizacjach lub poza obszarem rewitalizacji w zależności od zamieszkania osób kwalifikujących się do wsparcia. Punktem wyjścia bowiem dla określenia lokalizacji przedsięwzięcia będą grupy docelowe, do których kierowane jest wsparcie. Zakłada się, że przedsięwzięcie skierowane będzie do mieszkańców obszaru rewitalizowanego lub do osób przeniesionych w związku z wdrażaniem procesu rewitalizacji oraz z obszarów tzw. enklaw biedy.

Przedmiotem przedsięwzięcia będą szkolenia i kursy skierowane do osób dorosłych, które z własnej inicjatywy są zainteresowane nabyciem, uzupełnieniem lub podwyższeniem umiejętności oraz kompetencji cyfrowych i językowych.

Podmiot realizujący przedsięwzięcie

Miasto Łódź oraz wszystkie podmioty – z wyłączeniem osób fizycznych (nie dotyczy osób prowadzących działalność gospodarczą lub oświatową na podstawie przepisów odrębnych) - wyłącznie pod warunkiem realizacji projektu w partnerstwie z Miastem Łodzią.

Szacowana wartość przedsięwzięcia i źródło finansowania

4 860 674 zł, środki z EFS i budżetu miasta.

Ponadto przewiduje się możliwość zaangażowania środków budżetu państwa i innych środków zewnętrznych.

Opis powiązań i synergii z innymi przedsięwzięciami

Występują powiązania i synergia z następującymi przedsięwzięciami:

- Przedsięwzięcie 2: Miejski program współpracy z organizacjami pozarządowymi - rewitalizacja – w zakresie animacji mieszkańców do włączania się w projektowanie przyjaznych przestrzeni miejskich w sąsiedztwie ich miejsc zamieszkania;

- Przedsięwzięcia 5 – 12 (8 projektów rewitalizacji obszarowej) – synergia poprzez tworzenie przestrzennych koncentracji zabudowy mieszkaniowej o wysokim standardzie zamieszkania;
- Przedsięwzięcie 26: Program poprawy zdolności do zatrudnienia absolwentów kształcenia i szkolenia zawodowego oraz dostosowanie kierunków kształcenia i szkolenia zawodowego do regionalnego rynku pracy we współpracy z otoczeniem społeczno-gospodarczym;
- Przedsięwzięcie 27: Program aktywizacji społeczno-zawodowej osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem;
- Przedsięwzięcie 28: Program aktywizacji społeczno-zawodowej osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem finansowany w ramach ZIT;
- Przedsięwzięcie 30: Program wzrostu zatrudnienia osób bezrobotnych, biernych zawodowo i poszukujących pracy – synergia poprzez zwiększenie katalogu form pomocy skierowanej do tej samej grupy odbiorców;
- Przedsięwzięcie 33: Racjonalizacja zużycia energii - termomodernizacja obiektów edukacyjnych Łodzi;
- Przedsięwzięcie 89: Remont i przebudowa kamienicy zlokalizowanej przy ul. Więckowskiego 33 z przeznaczeniem na nową siedzibę Kuratorium Oświaty w Łodzi.

- **Opis oddziaływania przedsięwzięcia na zdiagnozowany kryzys**

  Konieczność realizacji Programu jest efektem braku odpowiednich kompetencji cyfrowych oraz językowych osób zamieszkujących obszar rewitalizowany, osób przeniesionych w związku z rewitalizacja oraz z tzw. enklaw biedy. Zakłada się w ramach programu wsparcie edukacyjne na różnych poziomach zaawansowania w zakresie umiejętności cyfrowych i posługiwania się w języku obcym, ze szczególnym uwzględnieniem poziomu podstawowego.

  2. Część diagnostyczna: konkluzja 4, 8, 15, 17.

- **Prognozowane rezultaty przedsięwzięcia i sposób ich oceny**

  Wskaźniki produktu:

  - Liczba osób o niskich kwalifikacjach objętych wsparciem – 883 osoby (2023);
  - Liczba osób w wieku 50 lat i więcej objętych wsparciem – 853 osoby (2023);
  - Liczba osób w wieku 25 lat i więcej objętych wsparciem – 194 osoby (2023).

  Wskaźniki rezultatu:

  - Liczba osób o niskich kwalifikacjach, które uzyskały kwalifikacje lub nabyły kompetencje po opuszczeniu programu (osoby) – 80% (2023);
  - Liczba osób w wieku 50 lat i więcej, które uzyskały kwalifikacje lub nabyły kompetencje po opuszczeniu programu (osoby) – 80% (2023);
  - Liczba osób w wieku 25 lat i więcej, które uzyskały kwalifikacje lub nabyły kompetencje po opuszczeniu programu (osoby) – 80% (2023).

  Sposób oceny: systematyczny monitoring dokumentacji projektowej, tj. między innymi list obecności, rejestr wydanych certyfikatów/dyplomów/świadectw, rejestr faktur.

Przedsięwzięcie nr 26.: Program poprawy zdolności do zatrudnienia absolwentów kształcenia i szkolenia zawodowego oraz dostosowanie kierunków kształcenia i szkolenia zawodowego do regionalnego rynku pracy we współpracy z otoczeniem społeczno-gospodarczym.[5]

- **Cel rewitalizacji realizowany przez to przedsięwzięcie**

Cel operacyjny 1.1. Tworzyć bodźce dla lepszego zatrudnienia.

Cel operacyjny 1.2. Zmniejszyć skalę narażenia na ubóstwo, zahamować proces dziedziczenia ubóstwa, w tym - poprzez animację społeczną.

Cel operacyjny 1.3. Zwiększyć szanse edukacyjne młodych mieszkańców obszaru rewitalizacji.

Cel operacyjny 1.4. Budowa wspólnoty łodzian wokół dobra wspólnego.

Cel operacyjny 1.6. Budować pomostowy kapitał społeczny.

Cel operacyjny 2.2. Tworzyć przesłanki do odczuwania dumy z centrum Łodzi przez wprowadzanie do centrum projektów budujących prestiż obszaru.

Cel operacyjny 3.4. Rozwijać postawę przedsiębiorczą, szczególnie wśród dzieci i młodzieży.

- **Opis realizowanych zadań i lokalizacja przedsięwzięcia**

W ramach Programu realizowane będą następujące zadania:

1. wsparcie szkół lub placówek systemu oświaty prowadzących kształcenie zawodowe (w tym szkół policealnych) w zakresie realizacji programów kształcenia zawodowego w powiązaniu z otoczeniem społeczno-gospodarczym, obejmujące:

a) podnoszenie kompetencji oraz uzyskiwanie kwalifikacji zawodowych przez uczniów i słuchaczy jako przyszłych absolwentów oraz wzmacnianie ich zdolności do zatrudnienia, w szczególności poprzez realizację wysokiej jakości staży i praktyk zawodowych, a także dodatkowych zajęć specjalistycznych,

b) doskonalenie umiejętności i kompetencji zawodowych nauczycieli kształcenia zawodowego i instruktorów praktycznej nauki zawodu, związanych z kierunkiem kształcenia zawodowego poprzez poszerzanie oferty staży i praktyk dla nauczycieli,

c) wyposażenie/doposażenie pracowni i warsztatów szkolnych dla zawodów szkolnictwa zawodowego w nowoczesny sprzęt, materiały dydaktyczne zapewniające wysoką jakość kształcenia i umożliwiające realizację podstawy programowej kształcenia zawodowego,

d) modernizację oferty kształcenia zawodowego i dostosowanie jej do potrzeb regionalnego rynku pracy, w szczególności poprzez współpracę z przedsiębiorcami włączającą ich w proces kształcenia zawodowego i egzaminowania,

e) rozwój doradztwa edukacyjno-zawodowego, w szczególności poprzez tworzenie Szkolnych Punktów Informacji i Kariery (SPInKa).

Ukończenie szkoły zawodowej, w związku z dużym zapotrzebowaniem na fachowców na rynku pracy, często daje niemal natychmiastowe zatrudnienie. Uzyskanie stałego dochodu przez osobę mającą wyuczony fach, potwierdzony zdaniem egzaminu zawodowego, zapewnia finansową samodzielność.

Oferta szkół zawodowych powinna być rozwiązaniem złej sytuacji społeczno-ekonomicznej mieszkańców Łodzi doświadczających wykluczenia, a także odpowiedzią na realne potrzeby młodzieży i dorosłych, mieszkających na obszarach zdegradowanych i pochodzących z rodzin, będących klien-

tami pomocy społecznej lub funkcjonujących blisko progu ubóstwa. W ich przypadku umożliwia zerwanie z zależnością od wsparcia finansowego.

Liczba kandydatów do szkół zawodowych jest wciąż zbyt mała w stosunku do potrzeb rynku. Kreowanie „mody" na szkoły zawodowe musi wspomóc odpowiednia kampania promocyjna. Powinna ona zostać szczególnie zintensyfikowana wśród młodych mieszkańców terenów rewitalizowanych i enklaw biedy, a także wśród innych grup zagrożonych wykluczeniem.

Oferta szkolnictwa zawodowego będzie atrakcyjną tylko wówczas, gdy kształcenie będzie odbywało się w zawodach, które są najbardziej poszukiwane na lokalnym rynku pracy, a więc zapewnią zatrudnienie w ciągle rozwijających się i najbardziej chłonnych branżach.

Dobrze funkcjonujące szkoły zawodowe powinny być magnesem przyciągającym uczniów z obszaru całej Łodzi, ale także z terenu Łódzkiego Obszaru Metropolitalnego, również ze względu na duże zapotrzebowanie przedsiębiorstw.

Ponadto w ramach niniejszego przedsięwzięcia realizowane będą zadania w ramach kształcenia ustawicznego:

1. Wsparcie kształcenia ustawicznego poprzez organizację pozaszkolnych form kształcenia zawodowego (kwalifikacyjne kursy zawodowe, kursy umiejętności zawodowych, inne kursy), w tym w celu przeciwdziałania brakom kadrowym w kształceniu zawodowym;

2. Tworzenie i rozwój ukierunkowanych branżowo centrów kształcenia zawodowego i ustawicznego we współpracy z pracodawcami, w zakresie:

a) przygotowania szkół i placówek systemu oświaty prowadzących kształcenie zawodowe do pełnienia funkcji CKZiU lub innego zespołu realizującego zadania zbieżne z zadaniami CKZiU dla określonej branży,

b) wsparcia realizacji zadań dla określonych branż przez CKZiU lub inne zespoły realizujące zadania zbieżne z zadaniami CKZiU,

c) rozwój doradztwa edukacyjno-zawodowego, w szczególności poprzez tworzenie Szkolnych Punktów Informacji i Kariery (SPInKa).

Ze względu na zdiagnozowane potrzeby edukacyjne oraz scharakteryzowane obszary kryzysowe, które oddziałują poza obszar rewitalizacji niezbędne jest objęcie wsparciem w ramach Programu poprawy zdolności do zatrudnienia absolwentów kształcenia i szkolenia zawodowego oraz dostosowanie kierunków kształcenia i szkolenia zawodowego do regionalnego rynku pracy we współpracy z otoczeniem społeczno-gospodarczym, placówek oświatowych kształcenia zawodowego znajdujących się na obszarze Miasta Łodzi, w szczególności na obszarze rewitalizacji. Młodzież zamieszkująca obszar rewitalizowany uczęszcza i będzie uczęszczać do placówek kształcenia zawodowego zlokalizowanych na terenie całego Miasta.

Placówki kształcenia ustawicznego Miasta Łodzi znajdują się na obszarze rewitalizowanym, dlatego wsparcie edukacyjne udzielane przez nie stanowić będzie element przedsięwzięcia.

- **Podmiot realizujący przedsięwzięcie**

Miasto Łódź oraz wszystkie podmioty – z wyłączeniem osób fizycznych (nie dotyczy osób prowadzących działalność gospodarczą lub oświatową na podstawie przepisów odrębnych) - wyłącznie pod warunkiem realizacji projektu w partnerstwie z Miastem Łodzią.

- **Szacowana wartość przedsięwzięcia i źródło finansowania**

38 453 333 zł - środki z EFS i budżetu miasta.

Ponadto przewiduje się możliwość zaangażowania środków budżetu państwa i innych środków zewnętrznych.

- **Opis powiązań i synergii z innymi przedsięwzięciami**

  Występują powiązania i synergia z następującymi przedsięwzięciami:

  - Przedsięwzięcie 2: Miejski program współpracy z organizacjami pozarządowymi - rewitalizacja – w zakresie animacji mieszkańców do włączania się w projektowanie przyjaznych przestrzeni miejskich w sąsiedztwie ich miejsc zamieszkania;
  - Przedsięwzięcia 5 – 12 (8 projektów rewitalizacji obszarowej) – synergia poprzez tworzenie przestrzennych koncentracji zabudowy mieszkaniowej o wysokim standardzie zamieszkania;
  - Przedsięwzięcie 21: Program kształcenia zawodowego i ustawicznego – synergia poprzez zwiększenie dostępu do wysokiej jakości infrastruktury edukacyjnej odgrywającej istotną rolę w procesie edukacji na wszystkich poziomach kształcenia;
  - Przedsięwzięcie 25: Program podniesienia kompetencji kluczowych osób dorosłych znajdujących się w szczególnie niekorzystnej sytuacji na rynku pracy, w obszarze TIK i języków obcych;
  - Przedsięwzięcie 27: Program aktywizacji społeczno-zawodowej osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem;
  - Przedsięwzięcie 28: Program aktywizacji społeczno-zawodowej osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem finansowany w ramach ZIT;
  - Przedsięwzięcie 30: Program wzrostu zatrudnienia osób bezrobotnych, biernych zawodowo i poszukujących pracy. Komplementarność przedsięwzięć poprzez wdrażanie programów kształcenia zawodowego służących aktywizacji społeczno – zawodowej mieszkańców, w tym osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, ubóstwem lub bezrobociem;
  - Przedsięwzięcie 31: Program zwiększania liczby trwałych, nowopowstałych przedsiębiorstw (start-upów);
  - Przedsięwzięcie 32: Program zwiększania liczby trwałych, nowopowstałych przedsiębiorstw (start-upów) finansowany w ramach ZIT;
  - Przedsięwzięcie 33: Racjonalizacja zużycia energii - termomodernizacja obiektów edukacyjnych Łodzi;
  - Przedsięwzięcie 89: Remont i przebudowa kamienicy zlokalizowanej przy ul. Więckowskiego 33 z przeznaczeniem na nową siedzibę Kuratorium Oświaty w Łodzi

- **Opis oddziaływania przedsięwzięcia na zdiagnozowany kryzys**

  Edukacja to najlepsze narzędzie przeciwdziałania wykluczeniu zarówno wśród dzieci i młodzieży, ale również wśród dorosłych. Dlatego też placówki kształcenia zawodowego i ustawicznego powinny być odpowiednio przygotowane do prowadzenia edukacji w zawodach najpotrzebniejszych lokalnej gospodarce, umożliwiając zdobycie wiedzy i umiejętności oraz pewnego zatrudnienia i przyzwoitych zarobków. Wymusza to na nich poprawę infrastruktury, zakup nowoczesnego wyposażenia, a także dopasowanie programów edukacyjnych i kierunków kształcenia.

  Celem Miasta jest stworzenie sytuacji, w której młodzi mieszkańcy Łodzi będą wchodzić w dorosłość z jak największym kapitałem społecznym, przede wszystkim za sprawą wykształcenia. Wymusza to finansowanie szkół na odpowiednim poziomie i przeprowadzenie niezbędnych inwestycji.

  Niedofinansowanie oferty edukacyjnej placówek kształcenia zawodowego i ustawicznego nie pozostaje bez wpływu na kapitał ludzki miasta, co odbija się w konsekwencji na jego sytuacji społeczno-gospodarczej.

Aby odnieść sukces szkolnictwo zawodowe musi spełniać odpowiednie wymagania. Dlatego też inwestycje i przemiany muszą dotknąć łódzkich szkół zawodowych, dając im szansę na rozwój i zbudowanie solidnej pozycji w obszarze łódzkiego sektora edukacji.

2. Część diagnostyczna: konkluzja 4, 8, 15, 17.

- **Prognozowane rezultaty przedsięwzięcia i sposób ich oceny**

Wskaźniki produktu:

- Liczba uczniów szkół i placówek kształcenia zawodowego uczestniczących w stażach i praktykach u pracodawcy – 599 osób (2023);
- Liczba osób uczestniczących w pozaszkolnych formach kształcenia w programie – 503 osób (2023);
- Liczba szkół i placówek kształcenia zawodowego doposażonych w programie w sprzęt i materiały dydaktyczne niezbędne do realizacji kształcenia zawodowego – 12 szt. (2023);
- Liczba nauczycieli kształcenia zawodowego oraz instruktorów praktycznej nauki zawodu objętych wsparciem w programie – 119 osób (2023);
- Liczba podmiotów realizujących zadania centrum kształcenia zawodowego i ustawicznego objętych wsparciem w programie – 2 szt. (2023).

Wskaźniki rezultatu:

- Liczba osób, które uzyskały kwalifikacje w ramach pozaszkolnych form kształcenia (osoby) – 86% (2023);
- Liczba szkół i placówek kształcenia zawodowego wykorzystujących doposażenie zakupione dzięki EFS (szt.) – 100% (2023);
- Liczba nauczycieli kształcenia zawodowego oraz instruktorów praktycznej nauki zawodu, którzy uzyskali kwalifikacje lub nabyli kompetencje po opuszczeniu programu (osoby) – 100% (2023).

Sposób oceny: systematyczny monitoring dokumentacji projektowej, tj. między innymi list obecności, rejestr wydanych certyfikatów/dyplomów/świadectw, rejestr faktur.

Przedsięwzięcie nr 27.: Program aktywizacji społeczno-zawodowej osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem

- **Cel rewitalizacji realizowany przez to przedsięwzięcie**

Cel operacyjny 1.2. Zmniejszyć skalę narażenia na ubóstwo, zahamować proces dziedziczenia ubóstwa, w tym - poprzez animację społeczną.

Cel operacyjny 1.3. Zwiększyć szanse edukacyjne młodych mieszkańców obszaru rewitalizacji.

Cel operacyjny 1.4. Budowa wspólnoty łodzian wokół dobra wspólnego.

Cel operacyjny 3.4. Rozwijać postawę przedsiębiorczą, szczególnie wśród dzieci i młodzieży.

- **Opis realizowanych zadań i lokalizacja przedsięwzięcia**

Przedsięwzięcie będzie realizowane w całości na obszarze rewitalizacji, w wielu lokalizacjach.

W ramach Programu realizowane będą następujące zadania:
1. Programy służące aktywizacji społeczno-zawodowej osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym za pomocą instrumentów aktywizacji społecznej, zawodowej, edukacyjnej:
a) instrumenty aktywizacji społecznej ukierunkowane na przywrócenie zdolności do prawidłowego wypełniania ról społecznych, w tym praca socjalna,
b) instrumenty aktywizacji zawodowej ukierunkowane na podniesienie kwalifikacji zawodowych, poszerzenie wiedzy i umiejętności w celu uzyskania lub utrzymania zatrudnienia,
c) instrumenty aktywizacji edukacyjnej ukierunkowane na poszerzenie wiedzy i umiejętności podnoszących kompetencje ogólne, wpływające na status społeczny.
2. Wsparcie na tworzenie lub funkcjonowanie podmiotów integracji społecznej służące realizacji usług reintegracji społeczno-zawodowej, w tym KIS, CIS, WTZ, ZAZ.

Działania skierowane do osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym z obszaru rewitalizowanego, będą realizowane między innymi w Klubach Integracji Społecznej, Wydziałach Pracy Środowiskowej i Punktach Pracy Socjalnej, działających w strukturach Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Łodzi.
Część w/w zasobów lokalowych zlokalizowanych jest poza obszarem rewitalizacji, dlatego wskazane jest rozszerzenie realizacji przedsięwzięć z obszaru aktywizacji społeczno – zawodowej osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem poza obszar rewitalizowany.
Część działań , ze względu na rodzaj wsparcia, zasięg oraz charakter realizowana będzie w formule partnerskiej z podmiotami zewnętrznymi.

- **Podmiot realizujący przedsięwzięcie**

Miasto Łódź - Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Łodzi

Podmioty specjalizujące się w aktywizowaniu osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym:

- Instytucje pomocy i integracji społecznej;
- Podmioty ekonomii społecznej;
- Jednostki samorządu terytorialnego i ich jednostki organizacyjne, związki i stowarzyszenia jst;
- Organizacje pozarządowe;
- Kościoły, związki wyznaniowe oraz osoby prawne kościołów i związków wyznaniowych;
- Przedsiębiorcy wyłącznie pod warunkiem realizacji projektu w partnerstwie z Miastem Łodzią.

Rola podmiotów określana będzie każdorazowo w umowie pomiędzy stronami.

- **Szacowana wartość przedsięwzięcia i źródło finansowania**

24 817 579 zł - środki z EFS i budżetu miasta.

Ponadto przewiduje się możliwość zaangażowania środków budżetu państwa i innych środków zewnętrznych.

- **Opis powiązań i synergii z innymi przedsięwzięciami**

Występują powiązania i synergia z następującymi przedsięwzięciami:

- Przedsięwzięcie 2: Miejski program współpracy z organizacjami pozarządowymi - rewitalizacja – w zakresie animacji mieszkańców do włączania się w projektowanie przyjaznych przestrzeni miejskich w sąsiedztwie ich miejsc zamieszkania;
- Przedsięwzięcia 5 – 12 (8 projektów rewitalizacji obszarowej) – synergia poprzez tworzenie przestrzennych koncentracji zabudowy mieszkaniowej o wysokim standardzie zamieszkania;

- Przedsięwzięcie 25: Program podniesienia kompetencji kluczowych osób dorosłych znajdujących się w szczególnie niekorzystnej sytuacji na rynku pracy, w obszarze TIK i języków obcych.
- Przedsięwzięcie 26: Program poprawy zdolności do zatrudnienia absolwentów kształcenia i szkolenia zawodowego oraz dostosowanie kierunków kształcenia i szkolenia zawodowego do regionalnego rynku pracy we współpracy z otoczeniem społeczno-gospodarczym
- Przedsięwzięcie 28: Program aktywizacji społeczno – zawodowej osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem finansowany w ramach Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych – realizacja zadań w tych samych obszarach tematycznych pozwoli na realizację projektów powiązanych i uzupełniających nawzajem ofertę wsparcia;
- Przedsięwzięcie 29: Program wsparcia usług społecznych i zdrowotnych finansowany w ramach Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych – synergia poprzez rozwijanie sieci usług skierowanych do osób zależnych, umożliwiająca tym samym osobom zagrożonym ubóstwem lub wykluczeniem zwiększenie aktywności w obszarze społeczno – zawodowym;
- Przedsięwzięcie 30: Program wzrostu zatrudnienia osób bezrobotnych, biernych zawodowo i poszukujących pracy. Komplementarność przedsięwzięć poprzez wdrażanie programów kształcenia zawodowego służących aktywizacji społeczno – zawodowej mieszkańców, w tym osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, ubóstwem lub bezrobociem;
- Przedsięwzięcie 32: Program zwiększania liczby trwałych, nowopowstałych przedsiębiorstw (start-upów) finansowany w ramach ZIT;
- Przedsięwzięcie 42: Budowa systemów teleinformatycznych wspierających realizację I Etapu Programu Inteligentna Polityka Społeczna w Łodzi – IPS (Program Technologii Informacyjno- Komunikacyjnych- Inteligentna Polityka Społeczna - nazwa z listy projektów strategicznych) – synergia w zakresie zwiększenia dostępu do informacji na temat form pomocy dostępnych w obszarze polityki społecznej dla klientów i pracowników polityki społecznej oraz dokonanie usprawnień w zakresie korzystania z poszczególnych usług;
- Przedsięwzięcie 69: Utworzenie centrum opieki koordynowanej w zabytkowym obiekcie COLLEGIUM ANATOMICUM;
- Przedsięwzięcie 83: Modernizacja zabytkowej kamienicy wielkomiejskiej wraz z pozostałymi budynkami, dziedzińcem i otoczeniem nieruchomości zlokalizowanej w Łodzi przy ul. Piotrkowskiej 4 oraz wprowadzenie funkcji społecznych.

Opis oddziaływania przedsięwzięcia na zdiagnozowany kryzys

W roku 2015 z pomocy Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Łodzi korzystały ogółem 22 874 rodziny. Porównując liczbę osób w rodzinach objętych pomocą do liczby ludności wygenerowanej z rejestru mieszkańców Miasta Łodzi (wg stanu na dzień 31.12.2015 r.) świadczenia otrzymało 6,05% łodzian. Najczęstszymi dysfunkcjami występującymi w rodzinach, którym przyznano pomoc w roku 2015 były: ubóstwo (62,73% ogółu rodzin korzystających z pomocy społecznej) i bezrobocie (59,91%).

Realizacja Programu jest zatem odpowiedzią na wyzwania w zakresie włączenia społecznego takie jak podniesienie poziomu aktywności zawodowej, w tym wzrost zatrudnienia i przeciwdziałanie ubóstwu. Objęcie klientów pomocy społecznej wsparciem w postaci instrumentów aktywizacji społecznej, zawodowej i edukacyjnej wpłynie na poprawę ich kompetencji i kwalifikacji w tych obszarach.

Szansą na włączenie społeczne i zatrudnienie osób zagrożonych wykluczeniem społecznym jest także rozwój podmiotów integracji społecznej takich jak KIS-y, CIS-y, WTZ-y i ZAZ-y. Rozwój ten stanowi istotny element polityki wzrostu zatrudnienia, przejawiający się

w umożliwieniu zatrudnienia osób w najtrudniejszej sytuacji społeczno-zawodowej. Realizacja Programu przyczyni się do wzrostu szans osób zagrożonych wykluczeniem na usamodzielnienie, trwałą aktywizację oraz integrację społeczną i zawodową.

2. Część diagnostyczna: konkluzja 4, 8, 15, 17.

- **Prognozowane rezultaty przedsięwzięcia i sposób ich oceny**

Wskaźnik produktu:

- Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie - 1695 (2023);
- Liczba osób z niepełnosprawnościami objętych wsparciem w programie – 424 (2023).

Wskaźnik rezultatu:

- Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym poszukujących pracy po opuszczeniu programu - 56% (2023);
- Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym pracujących po opuszczeniu programu (łącznie z pracującymi na własny rachunek) - 20% (2023);
- Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, które uzyskały kwalifikacje po opuszczeniu programu - 15% (2023).

Sposób oceny: systematyczny monitoring dokumentacji projektowej, tj. między innymi list obecności, rejestr wydanych certyfikatów/dyplomów/świadectw, rejestr faktur.

Przedsięwzięcie nr 28.: Program aktywizacji społeczno-zawodowej osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem finansowany w ramach ZIT

- **Cel rewitalizacji realizowany przez to przedsięwzięcie**

Cel operacyjny 1.2. Zmniejszyć skalę narażenia na ubóstwo, zahamować proces dziedziczenia ubóstwa, w tym - poprzez animację społeczną.

Cel operacyjny 1.3. Zwiększyć szanse edukacyjne młodych mieszkańców obszaru rewitalizacji.

Cel operacyjny 1.4. Budowa wspólnoty łodzian wokół dobra wspólnego.

Cel operacyjny 3.4. Rozwijać postawę przedsiębiorczą, szczególnie wśród dzieci i młodzieży.

- **Opis realizowanych zadań i lokalizacja przedsięwzięcia**

Przedsięwzięcie będzie realizowane w całości na obszarze rewitalizacji, w wielu lokalizacjach.

1. Programy służące aktywizacji społeczno-zawodowej osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym za pomocą instrumentów aktywizacji społecznej, zawodowej, edukacyjnej:
   a. instrumenty aktywizacji społecznej ukierunkowane na przywrócenie zdolności do prawidłowego wypełniania ról społecznych, w tym praca socjalna,
   b. instrumenty aktywizacji zawodowej ukierunkowane na podniesienie kwalifikacji zawodowych, poszerzenie wiedzy i umiejętności w celu uzyskania lub utrzymania zatrudnienia,
   c. instrumenty aktywizacji edukacyjnej ukierunkowane na poszerzenie wiedzy i umiejętności podnoszących kompetencje ogólne, wpływające na status społeczny.
2. Wsparcie na tworzenie lub funkcjonowanie podmiotów integracji społecznej służące realizacji usług reintegracji społeczno-zawodowej, w tym KIS, CIS, WTZ, ZAZ.

   Działania skierowane do osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym z obszaru rewitalizowanego, będą realizowane między innymi w Klubach Integracji Społecznej, Wydziałach Pracy Środowiskowej i Punktach Pracy Socjalnej, działających w strukturach Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Łodzi.

   Część w/w zasobów lokalowych zlokalizowanych jest poza obszarem rewitalizacji, dlatego wska-

zane jest rozszerzenie realizacji przedsięwzięć z obszaru aktywizacji społeczno – zawodowej osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem poza obszar rewitalizowany.
Część działań, ze względu na rodzaj wsparcia, zasięg oraz charakter realizowana będzie w formule partnerskiej z podmiotami zewnętrznymi.

- **Podmiot realizujący przedsięwzięcie**

  Miasto Łódź - Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Łodzi

  Podmioty specjalizujące się w aktywizowaniu osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym:

  - Instytucje pomocy i integracji społecznej;
  - Podmioty ekonomii społecznej;
  - Jednostki samorządu terytorialnego i ich jednostki organizacyjne, związki i stowarzyszenia jst;
  - Organizacje pozarządowe;
  - Kościoły, związki wyznaniowe oraz osoby prawne kościołów i związków wyznaniowych;
  - Przedsiębiorcy.

- **Szacowana wartość przedsięwzięcia i źródło finansowania**

  58 963 890 zł, środki z EFS i budżetu miasta.

  Ponadto przewiduje się możliwość zaangażowania środków budżetu państwa i innych środków zewnętrznych.

- **Opis powiązań i synergii z innymi przedsięwzięciami**

  Występują powiązania i synergia z następującymi przedsięwzięciami:

  - Przedsięwzięcie 2: Miejski program współpracy z organizacjami pozarządowymi - rewitalizacja – w zakresie animacji mieszkańców do włączania się w projektowanie przyjaznych przestrzeni miejskich w sąsiedztwie ich miejsc zamieszkania;
  - Przedsięwzięcia 5 – 12 (8 projektów rewitalizacji obszarowej) – synergia poprzez tworzenie przestrzennych koncentracji zabudowy mieszkaniowej o wysokim standardzie zamieszkania;
  - Przedsięwzięcie 25: Program podniesienia kompetencji kluczowych osób dorosłych znajdujących się w szczególnie niekorzystnej sytuacji na rynku pracy, w obszarze TIK i języków obcych;
  - Przedsięwzięcie 26: Program poprawy zdolności do zatrudnienia absolwentów kształcenia i szkolenia zawodowego oraz dostosowanie kierunków kształcenia i szkolenia zawodowego do regionalnego rynku pracy we współpracy z otoczeniem społeczno-gospodarczym;
  - Przedsięwzięcie 27: Program aktywizacji społeczno – zawodowej osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem – realizacja zadań w tych samych obszarach tematycznych pozwoli na realizację projektów powiązanych i uzupełniających nawzajem ofertę wsparcia;
  - Przedsięwzięcie 29: Program wsparcia usług społecznych i zdrowotnych finansowany w ramach Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych – synergia poprzez rozwijanie sieci usług skierowanych do osób zależnych, umożliwiająca tym samym osobom zagrożonym ubóstwem lub wykluczeniem zwiększenie aktywności w obszarze społeczno – zawodowym;

- Przedsięwzięcie 30: Program wzrostu zatrudnienia osób bezrobotnych, biernych zawodowo i poszukujących pracy. Komplementarność przedsięwzięć poprzez wdrażanie programów kształcenia zawodowego służących aktywizacji społeczno – zawodowej mieszkańców, w tym osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, ubóstwem lub bezrobociem;
- Przedsięwzięcie 32: Program zwiększania liczby trwałych, nowopowstałych przedsiębiorstw (start-upów) finansowany w ramach ZIT;
- Przedsięwzięcie 42: Budowa systemów teleinformatycznych wspierających realizację I Etapu Programu Inteligentna Polityka Społeczna w Łodzi – IPS (Program Technologii Informacyjno- Komunikacyjnych- Inteligentna Polityka Społeczna - nazwa z listy projektów strategicznych) – synergia w zakresie zwiększenia dostępu do informacji na temat form pomocy dostępnych w obszarze polityki społecznej dla klientów i pracowników polityki społecznej oraz dokonanie usprawnień w zakresie korzystania z poszczególnych usług;
- Przedsięwzięcie 69: Utworzenie centrum opieki koordynowanej w zabytkowym obiekcie COLLEGIUM ANATOMICUM;
- Przedsięwzięcie 83: Modernizacja zabytkowej kamienicy wielkomiejskiej wraz z pozostałymi budynkami, dziedzińcem i otoczeniem nieruchomości zlokalizowanej w Łodzi przy ul. Piotrkowskiej 4 oraz wprowadzenie funkcji społecznych.

Opis oddziaływania przedsięwzięcia na zdiagnozowany kryzys

W roku 2015 z pomocy Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Łodzi korzystały ogółem 22 874 rodziny. Porównując liczbę osób w rodzinach objętych pomocą do liczby ludności wygenerowanej z rejestru mieszkańców Miasta Łodzi (wg stanu na dzień 31.12.2015 r.) świadczenia otrzymało 6,05% łodzian. Najczęstszymi dysfunkcjami występującymi w rodzinach, którym przyznano pomoc w roku 2015 były: ubóstwo (62,73% ogółu rodzin korzystających z pomocy społecznej) i bezrobocie (59,91%).

Realizacja Programu jest zatem odpowiedzią na wyzwania w zakresie włączenia społecznego takie jak podniesienie poziomu aktywności zawodowej, w tym wzrost zatrudnienia i przeciwdziałanie ubóstwu. Objęcie klientów pomocy społecznej wsparciem w postaci instrumentów aktywizacji społecznej, zawodowej i edukacyjnej wpłynie na poprawę ich kompetencji i kwalifikacji w tych obszarach.

Szansą na włączenie społeczne i zatrudnienie osób zagrożonych wykluczeniem społecznym jest także rozwój podmiotów integracji społecznej takich jak KIS-y, CIS-y, WTZ-y i ZAZ-y. Rozwój ten stanowi istotny element polityki wzrostu zatrudnienia, przejawiający się w umożliwieniu zatrudnienia osób w najtrudniejszej sytuacji społeczno-zawodowej. Realizacja Programu przyczyni się do wzrostu szans osób zagrożonych wykluczeniem na usamodzielnienie, trwałą aktywizację oraz integrację społeczną i zawodową.

Działania realizowane w ramach Przedsięwzięcia 28 przyczynią się do realizacji następujących celów Strategii Rozwoju Łódzkiego Obszaru Metropolitalnego:

1. V.2.2: Rewitalizacja obszarów zdegradowanych w miastach,
2. V.2.5: Rozwój nowoczesnego kapitału ludzkiego oraz silnego informacyjnego społeczeństwa obywatelskiego.

Projekty będą realizowane na terenie całego Łódzkiego Obszaru Metropolitalnego, w szczególności na obszarze rewitalizowanym Miasta Łodzi.

3. Część diagnostyczna: konkluzja 4, 5, 7.

Prognozowane rezultaty przedsięwzięcia i sposób ich oceny

Wskaźnik produktu:

- Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie - 1695 (2023);

- Liczba osób z niepełnosprawnościami objętych wsparciem w programie – 424 (2023).

Wskaźnik rezultatu:

- Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym poszukujących pracy po opuszczeniu programu - 56% (2023).
- Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym pracujących po opuszczeniu programu (łącznie z pracującymi na własny rachunek) - 20% (2023).
- Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, które uzyskały kwalifikacje po opuszczeniu programu - 15% (2023).

Sposób oceny: systematyczny monitoring dokumentacji projektowej, tj. między innymi list obecności, rejestr wydanych certyfikatów/dyplomów/świadectw, rejestr faktur.

Przedsięwzięcie nr 29.: Program wsparcia usług społecznych i zdrowotnych finansowany w ramach ZIT

Cel rewitalizacji realizowany przez to przedsięwzięcie

Cel operacyjny 1.2. Zmniejszyć skalę narażenia na ubóstwo, zahamować proces dziedziczenia ubóstwa, w tym - poprzez animację społeczną.

Cel operacyjny 1.3. Zwiększyć szanse edukacyjne młodych mieszkańców obszaru rewitalizacji.

Cel operacyjny 1.4. Budowa wspólnoty łodzian wokół dobra wspólnego.

Cel operacyjny 3.4. Rozwijać postawę przedsiębiorczą, szczególnie wśród dzieci i młodzieży.

Opis realizowanych zadań i lokalizacja przedsięwzięcia

Przedsięwzięcie będzie realizowane w całości na obszarze rewitalizacji, w wielu lokalizacjach.

- rRozwój usług placówek wsparcia dziennego oraz innych alternatywnych form opieki dla dzieci powyżej 3. roku życia) i młodzieży służących integracji społecznej oraz zapobieganiu patologiom;
- Rozwój usług medyczno-opiekuńczych dla osób zależnych lub niesamodzielnych, w tym osób starszych lub niepełnosprawnych służących zaspokojeniu rosnących potrzeb wynikających z niesamodzielności; ;
- Rozwój mieszkań chronionych lub wspomaganych poprzez ich prowadzenie oraz zapewnienie usług społecznych dla osób z nich korzystających.

Podmiot realizujący przedsięwzięcie

Miasto Łódź - Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Łodzi.

Szacowana wartość przedsięwzięcia i źródło finansowania

54 456 706 zł - środki z EFS i budżetu miasta.

Przewiduje się możliwość zaangażowania środków programów operacyjnych, budżetu państwa i innych środków zewnętrznych.

Opis powiązań i synergii z innymi przedsięwzięciami

Występują powiązania i synergia z następującymi przedsięwzięciami:

- Przedsięwzięcie 2: Miejski program współpracy z organizacjami pozarządowymi - rewitalizacja – w zakresie animacji mieszkańców do włączania się w projektowanie przyjaznych przestrzeni miejskich w sąsiedztwie ich miejsc zamieszkania;

- Przedsięwzięcia 5 – 12 (8 projektów rewitalizacji obszarowej) – synergia poprzez tworzenie przestrzennych koncentracji zabudowy mieszkaniowej o wysokim standardzie zamieszkania;
- Przedsięwzięcie 27: Program aktywizacji społeczno-zawodowej osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem;
- Przedsięwzięcie 28: Program aktywizacji społeczno-zawodowej osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem finansowany w ramach ZIT;
- Przedsięwzięcie 30: Program wzrostu zatrudnienia osób bezrobotnych, biernych zawodowo i poszukujących pracy. Komplementarność przedsięwzięć poprzez wdrażanie programów kształcenia zawodowego służących aktywizacji społeczno – zawodowej mieszkańców, w tym osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, ubóstwem lub bezrobociem.
- Przedsięwzięcie 42: Budowa systemów teleinformatycznych wspierających realizację I Etapu Programu Inteligentna Polityka Społeczna w Łodzi – IPS (Program Technologii Informacyjno- Komunikacyjnych- Inteligentna Polityka Społeczna - nazwa z listy projektów strategicznych) – synergia w zakresie zwiększenia dostępu do informacji na temat form pomocy dostępnych w obszarze polityki społecznej dla klientów i pracowników polityki społecznej oraz dokonanie usprawnień w zakresie korzystania z poszczególnych usług;
- Przedsięwzięcie 69: Utworzenie centrum opieki koordynowanej w zabytkowym obiekcie COLLEGIUM ANATOMICUM;
- Przedsięwzięcie 81: Modernizacja obiektu szpitalnego USK im. WAM – CSW w Łodzi przy ul. Sterlinga 1/3, 3 i 5;
- Przedsięwzięcie 90: Renowacja i modernizacja budynku Uniwersytetu Łódzkiego przy Rewolucji 1905 r. nr 66 na potrzeby Domu Seniora Uniwersytetu Łódzkiego;
- Przedsięwzięcie 97: Powołanie Miejskiego Centrum Aktywnego Seniora.

■ **Opis oddziaływania przedsięwzięcia na zdiagnozowany kryzys**

Przedsięwzięcie bezpośrednio oddziałuje na poprawę bezpieczeństwa socjalnego i opieki zdrowotnej na obszarze rewitalizacji, w szczególności w zakresie opieki nad dziećmi do lat trzech i osobami zależnymi (niesamodzielnymi), wymagającymi opieki – w zakresach odpowiadających specyfice zadań poszczególnych placówek.

Część diagnostyczna: konkluzja 7;

■ **Prognozowane rezultaty przedsięwzięcia i sposób ich oceny**

Rezultatem będzie poprawa sytuacji rodzin, których członkami są osoby zależne wymagające całodobowej opieki, poprzez zapewnienie takiej opieki przez placówki w ciągu dnia i umożliwienie podejmowania przez członków rodziny innej aktywności w czasie, w którym opiekę nad członkiem rodziny sprawuje placówka. Wskaźnikiem rezultatu będzie liczba wymagających opieki, korzysta z pomocy i wsparcia placówek (średniorocznie). Wartość bazowa wskaźnika wyniesie 0. Wartość referencyjna winna być ustalona na podstawie diagnozy potrzeb i korygowana na tej podstawie co 3 lata.

Przedsięwzięcie nr 30.: Program wzrostu zatrudnienia osób bezrobotnych, biernych zawodowo i poszukujących pracy

■ **Cel rewitalizacji realizowany przez to przedsięwzięcie**

Cel operacyjny 1.1 Tworzyć bodźce dla lepszego zatrudnienia.

Cel operacyjny 1.2 Zmniejszyć skalę narażenia na ubóstwo, zahamować proces dziedziczenia ubóstwa, w tym – poprzez animację społeczną.

Cel operacyjny 1.6 Budować pomostowy kapitał społeczny.

- **Opis realizowanych zadań i lokalizacja przedsięwzięcia**

  Przedsięwzięcie ze względu na zdiagnozowany problem bezrobocia będzie obejmowało osoby bezrobotne, bierne zawodowo i poszukujące pracy zamieszkujące obszar Miasta Łodzi, w szczególności obszar rewitalizacji.

  Programy aktywizacji zawodowej służące przywróceniu na rynek pracy osób, którym udzielane jest wsparcie:

1) instrumenty i usługi rynku pracy mające na celu zidentyfikowanie barier uniemożliwiających wejście lub powrót na rynek pracy, określenie ścieżki zawodowej oraz indywidualizację wsparcia:
   a. pośrednictwo pracy,
   b. poradnictwo zawodowe,
   c. identyfikacja potrzeb.
2) instrumenty i usługi rynku pracy służące podnoszeniu kompetencji i nabywaniu kwalifikacji zawodowych oraz ich lepszemu dopasowaniu do potrzeb rynku pracy, np. poprzez wysokiej jakości szkolenia;
3) instrumenty i usługi rynku pracy służące zdobyciu doświadczenia zawodowego:
   a. staże,
   b. praktyki zawodowe,
   c. subsydiowane zatrudnienie,
   d. wyposażenie lub doposażenie stanowiska pracy.

- **Podmiot realizujący przedsięwzięcie**

  Miasto Łódź oraz wszystkie podmioty – z wyłączeniem osób fizycznych (nie dotyczy osób prowadzących działalność gospodarczą lub oświatową na podstawie przepisów odrębnych) - wyłącznie pod warunkiem realizacji projektu w partnerstwie z Miastem Łódź.

- **Szacowana wartość przedsięwzięcia i źródło finansowania**

  34 152 632 zł - środki z EFS i budżetu miasta.

  Ponadto przewiduje się możliwość zaangażowania środków budżetu państwa i innych środków zewnętrznych.

- **Opis powiązań i synergii z innymi przedsięwzięciami**

  Występują powiązania i synergia z następującymi przedsięwzięciami:

  - Przedsięwzięcie 2: Miejski program współpracy z organizacjami pozarządowymi - rewitalizacja – w zakresie animacji mieszkańców do włączania się w projektowanie przyjaznych przestrzeni miejskich w sąsiedztwie ich miejsc zamieszkania;
  - Przedsięwzięcia 5 – 12 (8 projektów rewitalizacji obszarowej) – synergia poprzez tworzenie przestrzennych koncentracji zabudowy mieszkaniowej o wysokim standardzie zamieszkania;
  - Przedsięwzięcie 25: Program podniesienia kompetencji kluczowych osób dorosłych znajdujących się w szczególnie niekorzystnej sytuacji na rynku pracy, w obszarze TIK i języków obcych;
  - Przedsięwzięcie 26: Program poprawy zdolności do zatrudnienia absolwentów kształcenia i szkolenia zawodowego oraz dostosowanie kierunków kształcenia i szkolenia zawodowego do regionalnego rynku pracy we współpracy z otoczeniem społeczno-gospodarczym;

- Przedsięwzięcie 27: Program aktywizacji społeczno-zawodowej osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem;
- Przedsięwzięcie 28: Program aktywizacji społeczno-zawodowej osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem finansowany w ramach ZIT;
- Przedsięwzięcie 29: Program wsparcia usług społecznych i zdrowotnych finansowany w ramach ZIT;
- Przedsięwzięcie 31: Program zwiększania liczby trwałych, nowopowstałych przedsiębiorstw (start-upów) – synergia poprzez zwiększenie dostępu do tworzenia nowych przedsiębiorstw, nowych miejsc pracy, a w konsekwencji do zwiększenia liczby osób zatrudnionych;
- Przedsięwzięcie 32: Program zwiększania liczby trwałych, nowopowstałych przedsiębiorstw (start-upów) finansowany w ramach ZIT - synergia poprzez zwiększenie dostępu do tworzenia nowych przedsiębiorstw, nowych miejsc pracy, a w konsekwencji do zwiększenia liczby osób zatrudnionych na obszarze realizacji Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych;
- Przedsięwzięcie 42: Budowa systemów teleinformatycznych wspierających realizację I Etapu Programu Inteligentna Polityka Społeczna w Łodzi – IPS (Program Technologii Informacyjno- Komunikacyjnych- Inteligentna Polityka Społeczna - nazwa z listy projektów strategicznych) – synergia w zakresie zwiększenia dostępu do informacji na temat form pomocy dostępnych w obszarze polityki społecznej dla klientów i pracowników polityki społecznej oraz dokonanie usprawnień w zakresie korzystania z poszczególnych usług.

Opis oddziaływania przedsięwzięcia na zdiagnozowany kryzys

Rozpoznanie potrzeb i zjawisk zachodzących na regionalnym rynku pracy, w tym postępujących zmian demograficznych, wskazuje na konieczność podjęcia szeregu działań, które mają na celu zwiększyć możliwości zatrudnienia osób bezrobotnych, biernych zawodowo i poszukujących pracy. Zadania przewidziane do realizowania przedsięwzięcia mają istotny wpływ na rynek pracy. Instrumenty takie jak pośrednictwo pracy, czy poradnictwo zawodowe zidentyfikują bariery uniemożliwiające osobom bezrobotnym, biernym zawodowo i poszukującym pracy wejście lub powrót na rynek pracy, a wysokiej jakości szkolenia pozwolą na podniesienie kompetencji i podnoszenie kwalifikacji zawodowych tych osób. Wdrażanie rozwiązań z zakresu aktywizacji zawodowej zaowocuje podejmowaniem zatrudnienia, zwiększaniem zdolności adaptacyjnych pracowników, czy też podniesieniem pewności siebie w funkcjonowaniu na rynku pracy. Efektem działań przyjętych w przedsięwzięciu będzie wzrost zatrudnienia, a tym samym przywrócenie na rynek pracy osób z ww. grup.

Część diagnostyczna: konkluzja 4, 5, 8.

Prognozowane rezultaty przedsięwzięcia i sposób ich oceny

Wskaźniki produktu (zgodnie z SzOOP):

- Liczba osób bezrobotnych (łącznie z długotrwale bezrobotnymi) objętych wsparciem w programie – 922 osób (2023);
- Liczba osób o niskich kwalifikacjach objętych wsparciem w programie – 1093 osób (2023);
- Liczba osób długotrwale bezrobotnych objętych wsparciem w programie – 819 osób (2023);
- Liczba osób w wieku 50 lat i więcej objętych wsparciem w programie – 819 osób (2023);
- Liczba osób z niepełnosprawnościami objętych wsparciem w programie – 137 osób (2023);

- Liczba osób biernych zawodowo objętych wsparciem w programie – 444 osób (2023).

Wskaźniki rezultatu (zgodnie z SzOOP):

- Liczba osób pracujących po opuszczeniu programu (łącznie z pracującymi na własny rachunek) / Liczba osób bezrobotnych (łącznie z długotrwale bezrobotnymi) objętych wsparciem w programie (osoby) – 45% (2023);
- Liczba osób pracujących po opuszczeniu programu (łącznie z pracującymi na własny rachunek) / Liczba osób długotrwale bezrobotnych objętych wsparciem w programie (osoby) – 45% (2023);
- Liczba osób pracujących po opuszczeniu programu (łącznie z pracującymi na własny rachunek) / Liczba osób z niepełnosprawnościami objętych wsparciem w programie (osoby) – 37% (2023);
- Liczba osób pracujących po opuszczeniu programu (łącznie z pracującymi na własny rachunek) / Liczba osób biernych zawodowo objętych wsparciem w programie (osoby) – 40% (2023);
- Liczba osób, które uzyskały kwalifikacje po opuszczeniu programu / Liczba osób bezrobotnych (łącznie z długotrwale bezrobotnymi) objętych wsparciem w programie (osoby) – 30% (2023);
- Liczba osób, które uzyskały kwalifikacje po opuszczeniu programu / Liczba osób długotrwale bezrobotnych objętych wsparciem w programie (osoby) – 30% (2023);
- Liczba osób, które uzyskały kwalifikacje po opuszczeniu programu / Liczba osób z niepełnosprawnościami objętych wsparciem w programie (osoby) – 30% (2023);
- Liczba osób, które uzyskały kwalifikacje po opuszczeniu programu / Liczba osób biernych zawodowo objętych wsparciem w programie (osoby) – 30% (2023).

Sposób oceny: systematyczny monitoring dokumentacji projektowej, tj. między innymi list obecności, rejestrów wydanych certyfikatów/dyplomów/świadectw, zaświadczeń o zatrudnieniu.

Przedsięwzięcie nr 31.: Program zwiększania liczby trwałych, nowopowstałych przedsiębiorstw (start-up'ów).

- **Cel rewitalizacji realizowany przez to przedsięwzięcie**

  Cel operacyjny 3.2 Wspierać synergię przedsiębiorczości.

  Cel operacyjny 3.3 Wspierać inicjatywy lokalnych przedsiębiorców oraz przedsiębiorców z sektorów kreatywnych i nowoczesnych gałęzi przemysłu.

- **Opis realizowanych zadań i lokalizacja przedsięwzięcia**

  Przedsięwzięcie będzie realizowane w całości na obszarze rewitalizacji, w wielu lokalizacjach.

  Bezzwrotne wsparcie dla osób znajdujących się w najtrudniejszej sytuacji na rynku pracy, zamierzających rozpocząć prowadzenie działalności gospodarczej, obejmujące:

  1. dotacje na uruchomienie działalności gospodarczej,
  2. finansowe wsparcie pomostowe służące pokryciu bieżących wydatków powstałych w początkowym okresie prowadzenia działalności.

- **Podmiot realizujący przedsięwzięcie**

  Miasto Łódź oraz wszystkie podmioty – z wyłączeniem osób fizycznych (nie dotyczy osób prowadzących działalność gospodarczą lub oświatową na podstawie przepisów odrębnych) - wyłącznie pod warunkiem realizacji projektu w partnerstwie z Miastem Łódź.

- **Szacowana wartość przedsięwzięcia i źródło finansowania**
  34 152 631,58 zł środki z EFS i budżetu miasta.

  Ponadto przewiduje się możliwość zaangażowania środków budżetu państwa i innych środków zewnętrznych.

- **Opis powiązań i synergii z innymi przedsięwzięciami**
  Występują powiązania i synergia z następującymi przedsięwzięciami:

  - Przedsięwzięcie 2: Miejski program współpracy z organizacjami pozarządowymi - rewitalizacja – w zakresie animacji mieszkańców do włączania się w projektowanie przyjaznych przestrzeni miejskich w sąsiedztwie ich miejsc zamieszkania;
  - Przedsięwzięcia 5 – 12 (8 projektów rewitalizacji obszarowej) – synergia poprzez tworzenie przestrzennych koncentracji zabudowy mieszkaniowej o wysokim standardzie zamieszkania;
  - Przedsięwzięcie 25: Program podniesienia kompetencji kluczowych osób dorosłych znajdujących się w szczególnie niekorzystnej sytuacji na rynku pracy, w obszarze TIK i języków obcych;
  - Przedsięwzięcie 26: Program poprawy zdolności do zatrudnienia absolwentów kształcenia i szkolenia zawodowego oraz dostosowanie kierunków kształcenia i szkolenia zawodowego do regionalnego rynku pracy we współpracy z otoczeniem społeczno-gospodarczym;
  - Przedsięwzięcie 27: Program aktywizacji społeczno-zawodowej osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem;
  - Przedsięwzięcie 28: Program aktywizacji społeczno-zawodowej osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem finansowany w ramach ZIT;
  - Przedsięwzięcie 30: Program wzrostu zatrudnienia osób bezrobotnych, biernych zawodowo i poszukujących pracy – synergia poprzez zwiększenie dostępu do tworzenia nowych przedsiębiorstw, nowych miejsc pracy, a w konsekwencji do zwiększenia liczby osób zatrudnionych;
  - Przedsięwzięcie 32: Program zwiększania liczby trwałych, nowopowstałych przedsiębiorstw (start-upów) finansowany w ramach ZIT - synergia poprzez zwiększenie dostępu do tworzenia nowych przedsiębiorstw, nowych miejsc pracy, a w konsekwencji do zwiększenia liczby osób zatrudnionych na obszarze realizacji ZIT;
  - Przedsięwzięcie 45: Program promocji gospodarczej;

- **Opis oddziaływania przedsięwzięcia na zdiagnozowany kryzys**
  Wspieranie przedsiębiorczości w regionie jest ważnym elementem aktywnej polityki rynku pracy. Główną przeszkodą utrudniającą założenie i rozwój działalności gospodarczej są ograniczenia finansowe. Program zwiększania liczby trwałych, nowopowstałych przedsiębiorstw (start-upów) poprzez zidentyfikowanie u osób znajdujących się w najtrudniejszej sytuacji na rynku pracy trudności i barier, będzie wsparciem dzięki zindywidualizowanemu i kompleksowemu podejściu do rozwiązania problemów tych osób. Wsparcie szkoleniowo-doradcze przyczyni się do wzrostu wiedzy w zakresie przedsiębiorczości oraz pozwoli na kształtowanie postaw przedsiębiorczych u osób zamierzających rozpocząć prowadzenie działalności gospodarczej. Dzięki otrzymanym środkom na podjęcie działalności gospodarczej możliwe będzie generowanie nowych miejsc pracy, zarówno w formie samozatrudnienia, jak i w miarę rozwoju firmy również dla pracowników najemnych. W celu zwiększania przeżywalności nowoutworzonych firm, w ich początkowej fazie rozwoju niezbędne będzie zapewnienie dodatkowego wsparcia, jakim jest finansowe wsparcie pomostowe. Działania podjęte w przedsięwzięciu pozwolą na

przywrócenie na rynek pracy osób znajdujących się w najtrudniejszej sytuacji na rynku pracy i przyczynią się do wzrostu zatrudnienia.

Część diagnostyczna: konkluzja 8, 17, 20.

- **Prognozowane rezultaty przedsięwzięcia i sposób ich oceny**

  Wskaźniki produktu (zgodnie z SzOOP):

  - Liczba osób bezrobotnych (łącznie z długotrwale bezrobotnymi) objętych wsparciem w programie – 417 osób (2023);
  - Liczba osób pozostających bez pracy, które otrzymały bezzwrotne środki na podjęcie działalności gospodarczej w programie – 403 osób (2023).

  Wskaźniki rezultatu (zgodnie z SzOOP):

  - Liczba utworzonych miejsc pracy w ramach udzielonych z EFS środków na podjęcie działalności gospodarczej – 419 (2023).

  Sposób oceny: systematyczny monitoring dokumentacji projektowej, tj. między innymi: podpisanych umów na udzielenie wsparcia, weryfikacja wpisu do CEIDG.

Przedsięwzięcie nr 32.: Program zwiększania liczby trwałych, nowopowstałych przedsiębiorstw (start-upów) finansowany w ramach ZIT

- **Cel rewitalizacji realizowany przez to przedsięwzięcie**

  Cel operacyjny 3.2 Wspierać synergię przedsiębiorczości.

  Cel operacyjny 3.3 Wspierać inicjatywy lokalnych przedsiębiorców oraz przedsiębiorców z sektorów kreatywnych i nowoczesnych gałęzi przemysłu.

- **Opis realizowanych zadań i lokalizacja przedsięwzięcia**

  Wsparciem w ramach Programu zwiększania liczby trwałych, nowopowstałych przedsiębiorstw (start-upów) finansowany w ramach ZIT objęty będzie obszar Miasta Łodzi, w szczególności obszar rewitalizacji. Bezzwrotne wsparcie dla osób znajdujących się w najtrudniejszej sytuacji na rynku pracy, zamierzających rozpocząć prowadzenie działalności gospodarczej, obejmujące:

  - dotacje na uruchomienie działalności gospodarczej;
  - finansowe wsparcie pomostowe służące pokryciu bieżących wydatków powstałych w początkowym okresie prowadzenia działalności gospodarczej;
  - wsparcie szkoleniowo-doradcze:
    - szkolenia związane z prowadzeniem działalności gospodarczej;
    - pomoc w przygotowaniu biznesplanu;
    - doradztwo w sprawach związanych z prowadzoną działalnością;
  - preinkubację działalności gospodarczej.

- **Podmiot realizujący przedsięwzięcie**

  Miasto Łódź oraz wszystkie podmioty – z wyłączeniem osób fizycznych (nie dotyczy osób prowadzących działalność gospodarczą lub oświatową na podstawie przepisów odrębnych) - wyłącznie pod warunkiem realizacji projektu w partnerstwie z Miastem Łódź.

- **Szacowana wartość przedsięwzięcia i źródło finansowania**

  41 893 894,74 zł - środki z EFS i budżetu miasta.

Ponadto przewiduje się możliwość zaangażowania środków budżetu państwa i innych środków zewnętrznych.

- **Opis powiązań i synergii z innymi przedsięwzięciami**

Występują powiązania i synergia z następującymi przedsięwzięciami:

- Przedsięwzięcie 2: Miejski program współpracy z organizacjami pozarządowymi - rewitalizacja – w zakresie animacji mieszkańców do włączania się w projektowanie przyjaznych przestrzeni miejskich w sąsiedztwie ich miejsc zamieszkania;
- Przedsięwzięcia 5 – 12 (8 projektów rewitalizacji obszarowej) – synergia poprzez tworzenie przestrzennych koncentracji zabudowy mieszkaniowej o wysokim standardzie zamieszkania;
- Przedsięwzięcie 25: Program podniesienia kompetencji kluczowych osób dorosłych znajdujących się w szczególnie niekorzystnej sytuacji na rynku pracy, w obszarze TIK i języków obcych;
- Przedsięwzięcie 26: Program poprawy zdolności do zatrudnienia absolwentów kształcenia i szkolenia zawodowego oraz dostosowanie kierunków kształcenia i szkolenia zawodowego do regionalnego rynku pracy we współpracy z otoczeniem społeczno-gospodarczym;
- Przedsięwzięcie 27: Program aktywizacji społeczno-zawodowej osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem;
- Przedsięwzięcie 28: Program aktywizacji społeczno-zawodowej osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem finansowany w ramach ZIT;
- Przedsięwzięcie 30: Program wzrostu zatrudnienia osób bezrobotnych, biernych zawodowo i poszukujących pracy – synergia poprzez zwiększenie dostępu do tworzenia nowych przedsiębiorstw, nowych miejsc pracy, a w konsekwencji do zwiększenia liczby osób zatrudnionych;
- Przedsięwzięcie 31: Program zwiększania liczby trwałych, nowopowstałych przedsiębiorstw (start-upów) - synergia poprzez zwiększenie dostępu do tworzenia nowych przedsiębiorstw, nowych miejsc pracy, a w konsekwencji do zwiększenia liczby osób zatrudnionych;
- Przedsięwzięcie 45: Program promocji gospodarczej.

- **Opis oddziaływania przedsięwzięcia na zdiagnozowany kryzys**

Wspieranie przedsiębiorczości w regionie jest ważnym elementem aktywnej polityki rynku pracy. Główną przeszkodą utrudniającą założenie i rozwój działalności gospodarczej są ograniczenia finansowe. Program zwiększania liczby trwałych, nowopowstałych przedsiębiorstw (start-upów) finansowany w ramach ZIT poprzez zidentyfikowanie u osób znajdujących się w najtrudniejszej sytuacji na rynku pracy trudności i barier, będzie wsparciem dzięki zindywidualizowanemu i kompleksowemu podejściu do rozwiązania problemów tych osób. Wsparcie szkoleniowo-doradcze przyczyni się do wzrostu wiedzy w zakresie przedsiębiorczości oraz pozwoli na kształtowanie postaw przedsiębiorczych u osób zamierzających rozpocząć prowadzenie działalności gospodarczej. Dzięki otrzymanym środkom na podjęcie działalności gospodarczej możliwe będzie generowanie nowych miejsc pracy, zarówno w formie samozatrudnienia, jak i w miarę rozwoju firmy również dla pracowników najemnych. W celu zwiększania przeżywalności nowoutworzonych firm, w ich początkowej fazie rozwoju niezbędne będzie zapewnienie dodatkowego wsparcia, jakim jest finansowe wsparcie pomostowe. Działania podjęte w przedsięwzięciu pozwolą na przywrócenie na rynek pracy osób znajdujących się w najtrudniejszej sytuacji na rynku pracy i przyczynią się do wzrostu zatrudnienia.

Część diagnostyczna: konkluzja 8, 17, 20.

- **Prognozowane rezultaty przedsięwzięcia i sposób ich oceny**

  Wskaźniki produktu:

  - Liczba osób bezrobotnych (łącznie z długotrwale bezrobotnymi) objętych wsparciem w programie – 486 osób (2023);
  - Liczba osób pozostających bez pracy, które otrzymały bezzwrotne środki na podjęcie działalności gospodarczej w programie – 469 osób (2023);

  Wskaźniki rezultatu:

  - Liczba utworzonych miejsc pracy w ramach udzielonych z EFS środków na podjęcie działalności gospodarczej – 488 (2023).

  Sposób oceny: systematyczny monitoring dokumentacji projektowej, tj. między innymi podpisanych umów na udzielenie wsparcia, weryfikacja wpisu do CEIDG.

Przedsięwzięcie nr 33.: Racjonalizacja zużycia energii – termomodernizacja obiektów edukacyjnych Łodzi. Etap I

- **Cel rewitalizacji realizowany przez to przedsięwzięcie**

  Cel operacyjny 1.4. Budować wspólnotę łodzian wokół dobra wspólnego.

  Cel operacyjny 2.1. Budować wizerunek centrum Łodzi jako przestrzeni atrakcyjnej, żywej, kreatywnej, ciekawej i przyjaznej.

  Cel operacyjny 4.3. Poprawić wyposażenie obszarów zamieszkania w niezbędną sieciową infrastrukturę techniczną.

- **Opis realizowanych zadań i lokalizacja przedsięwzięcia**

  Przedsięwzięcie będzie realizowane na obszarze rewitalizacji, częściowo poza obszarem, w wielu lokalizacjach.

  Część obiektów edukacyjnych znajduje się poza obszarem rewitalizacji, lecz będą w nich realizowane funkcje nakierowane na mieszkańców z obszaru rewitalizacji i spójne z planowanymi działaniami społecznymi służącymi realizacji celu 1 wynikającego z programu rewitalizacji: przywrócenie spójności społecznej, w ramach, których będą realizowane zadania kluczowe takie jak, zmniejszenie skali narażenia na ubóstwo i zahamowanie procesu dziedziczenia ubóstwa dzięki zwiększaniu szans edukacyjnych młodych mieszkańców, w tym z obszaru rewitalizacji.

  Modernizacja energetyczna wskazanych placówek oświatowych na terenie miasta Łodzi zgodnie z opracowaną dokumentacją dla każdej z nich, w tym: ocieplenie obiektu, wymiana okien, drzwi zewnętrznych oraz oświetlenia na energooszczędne, przebudowa systemów grzewczych wraz z wymianą i podłączeniem do źródła ciepła.

- **Podmiot realizujący przedsięwzięcie**

  Miasto Łódź.

- **Szacowana wartość przedsięwzięcia i źródło finansowania**

  93 150 560 zł, środki z EFRR i budżetu miasta.

  Ponadto przewiduje się możliwość zaangażowania środków budżetu państwa i innych środków zewnętrznych.

- **Opis powiązań i synergii z innymi przedsięwzięciami**
  - Przedsięwzięcie 5 – 12 (8 projektów rewitalizacji obszarowej) – synergia poprzez tworzenie przestrzennych koncentracji zabudowy mieszkaniowej o wysokim standardzie zamieszkania;
  - Przedsięwzięcie 21: Program kształcenia zawodowego i ustawicznego; 22: Program edukacji ogólne; – komplementarność przedsięwzięć w zakresie wzrostu poziomu edukacji i wykształcenia wśród mieszkańców poprzez nabywanie kompetencji opartych na indywidualnych predyspozycjach oraz poprzez rozwijanie umiejętności ułatwiających dostosowanie się do zmieniających warunków i potrzeb rynku pracy;
  - Przedsięwzięcie 23: Program podnoszenia jakości edukacji przedszkolnej - komplementarność poprzez wzrost jakości edukacji przedszkolnej świadczonej w ośrodkach wychowania przedszkolnego, w szczególności w przedszkolach specjalnych i integracyjnych;
  - Przedsięwzięcie 24: Program podnoszenia jakości nauczania w zakresie kształcenia ogólnego;
  - Przedsięwzięcie 25: Program podniesienia kompetencji kluczowych osób dorosłych znajdujących się w szczególnie niekorzystnej sytuacji na rynku pracy, w obszarze TIK i języków obcych;
  - Przedsięwzięcie 26: Program poprawy zdolności do zatrudnienia absolwentów kształcenia i szkolenia zawodowego oraz dostosowanie kierunków kształcenia i szkolenia zawodowego do regionalnego rynku pracy we współpracy z otoczeniem społeczno-gospodarczym;
  - Przedsięwzięcie 34: Program niskoemisyjnego transportu miejskiego - komplementarność poprzez stworzenia sprawnego i bezpiecznego systemu publicznego transportu zbiorowego o wysokiej jakości świadczonych usług, spełniającego standardy unijne w zakresie ochrony środowiska;
  - Przedsięwzięcie 39: Program termomodernizacji budynków – program komplementarny w stosunku do Rewitalizacji Obszarowej Centrum Łodzi – komplementarność w zakresie poprawienia efektywności energetycznej w sektorze placówek oświatowych i budownictwa mieszkaniowego;
  - Przedsięwzięcie 70 - 79: Budowa sieci ciepłowniczej i przyłączy w Łodzi wraz z likwidacją niskiej emisji w Strefie Wielkomiejskiej obejmujący przyłączenie do ciepła systemowego budynków - komplementarność w zakresie szerszego oddziaływania na podniesienie standardu miejsc zamieszkania poprzez eliminację indywidualnych źródeł ciepła, co przyczyni się do obniżenia emisji gazów i pyłów do atmosfery;
  - Przedsięwzięcie 89: Remont i przebudowa kamienicy zlokalizowanej przy ul. Więckowskiego 33 z przeznaczeniem na nową siedzibę Kuratorium Oświaty w Łodzi.

- **Opis oddziaływania przedsięwzięcia na zdiagnozowany kryzys**

  Przewiduje się istotne oddziaływanie tego przedsięwzięcia na następujące zdiagnozowane problemy:
  - zły stan techniczny budynków mieszkalnych i niemieszkalnych (w tym budynków o wartości zabytkowej) położonych w obszarze rewitalizacji -2. Część diagnostyczna: konkluzja 43;
  - niskiej emisji wynikającej z niepełnego podłączenia zasobu mieszkaniowego do ciepła sieciowego: Część diagnostyczna, konkluzja 33, 44, 45.

- **Prognozowane rezultaty przedsięwzięcia i sposób ich oceny**

  Prognozowanym rezultatem jest poprawa warunków w miejscach zamieszkania poprzez likwidację niskiej emisji i zmniejszenie negatywnego oddziaływania na środowisko.

Wskaźnikiem rezultatu będzie zsumowana moc cieplna zlikwidowanych palenisk i kotłów indywidualnych na paliwo stałe (w przypadku pieców domowych – oszacowana wg powierzchni użytkowej ogrzewanego lokalu), które zastąpiono ciepłem systemowym. Wartość bazowa wskaźnika wynosi 0. Zakłada się, że wskaźnik będzie corocznie narastał a ż do 100% wartości referencyjnej, przewidzianej w projekcie termomodernizacji.

Przedsięwzięcie nr 34.: Program niskoemisyjnego transportu miejskiego

- **Cel rewitalizacji realizowany przez to przedsięwzięcie**

  Cel operacyjny 4.4. Tworzyć konsekwentną preferencję dla ruchu pieszego z uwzględnieniem dostosowania do zmian klimatycznych.

- **Opis realizowanych zadań i lokalizacja przedsięwzięcia**

  Przedsięwzięcie będzie realizowane na obszarze rewitalizacji, częściowo poza obszarem, w wielu lokalizacjach.

  Przedsięwzięcie oddziałuje na rewitalizowany obszar, służy skomunikowaniu go z innymi obszarami Miasta i integracji mieszkańców, zapobiega wykluczeniu społecznemu osób z obszaru, umożliwia im uczestnictwo w działaniach realizowanych poza obszarem.

  Celem programu jest zwiększone wykorzystanie transportu publicznego. Realizacja programu przyczyni się do stworzenia sprawnego i bezpiecznego systemu publicznego transportu zbiorowego, o wysokiej jakości świadczonych usług, spełniającego standardy unijne w zakresie

  ochrony środowiska, konkurencyjnego względem transportu indywidualnego.

  Zakres rzeczowy projektu obejmuje rozwój infrastruktury transportowej, w szczególności zakup niskoemisyjnego taboru dla publicznego transportu zbiorowego, pojazdów o alternatywnych systemach napędowych, dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami lub osób z ograniczoną możliwością poruszania się.

- **Podmiot realizujący przedsięwzięcie**

  Miasto Łódź.

- **Szacowana wartość przedsięwzięcia i źródło finansowania**

  32 089 976 zł, środki z EFRR i budżetu miasta.

  Ponadto przewiduje się możliwość zaangażowania środków budżetu państwa i innych środków zewnętrznych.

- **Opis powiązań i synergii z innymi przedsięwzięciami**
  - Przedsięwzięcie 4: Tworzenie przyjaznych przestrzeni miejskich – komplementarność poprzez stworzenia sprawnego i bezpiecznego systemu publicznego transportu zbiorowego o wysokiej jakości świadczonych usług, spełniającego standardy unijne w zakresie ochrony środowiska;
  - Przedsięwzięcie 5 - 12 (8 projektów rewitalizacji obszarowej) – synergia poprzez tworzenie przestrzennych koncentracji zabudowy mieszkaniowej o wysokim standardzie zamieszkania;
  - Przedsięwzięcie 33: Racjonalizacja zużycia energii - termomodernizacja obiektów edukacyjnych Łodzi. 39: Program termomodernizacji budynków – program komplementarny w stosunku do Rewitalizacji Obszarowej Centrum Łodzi – komplementarność w zakresie poprawienia efektywności energetyczne i w efekcie zmniejszenia wysokiej emisji.

- **Opis oddziaływania przedsięwzięcia na zdiagnozowany kryzys**

  Przewiduje się istotne oddziaływanie tego przedsięwzięcia na następujące zdiagnozowane problemy:

  - zły stan techniczny taboru transportu zbiorowego zwłaszcza tramwajowego: Część diagnostyczna, konkluzja 47.

- **Prognozowane rezultaty przedsięwzięcia i sposób ich oceny**

  Rezultatem będzie poprawa jakości życia w obszarze rewitalizacji poprzez zwiększenie korzystania z transportu publicznego. Wskaźnikiem rezultatu będzie zsumowana roczna praca przewozowa[55] lokalnego transportu publicznego na obszarze rewitalizacji. Wartość bazowa wskaźnika powinna zostać zbadana przez MPK dla roku rozpoczęcia realizacji projektu. Zakłada się coroczny wzrost wskaźnika.

Przedsięwzięcie nr 35.: Program ochrony powietrza

- **Cel rewitalizacji realizowany przez to przedsięwzięcie**

  Cel operacyjny 1.5. Zapobiegać segregacji przestrzennej, tworzyć zróżnicowaną społeczność na obszarach rewitalizowanych.

  Cel operacyjny 1.7. Zapobiegać eksportowaniu problemów społecznych poza obszar.

  Dodatkowo: Cel operacyjny 4.1. Poprawić standard techniczny budynków mieszkalnych i usługowych w obszarze zamieszkania.

- **Opis realizowanych zadań i lokalizacja przedsięwzięcia**

  Celem projektu jest lepsza jakość powietrza. W ramach programu przewiduje się realizację zadań związanych z modernizacją źródeł ciepła, oświetleniem publicznym bazującym na urządzeniach energooszczędnych oraz podwyższeniem parametrów energetycznych budynków, co powinno prowadzić do obniżenia kosztów eksploatacyjnych.

  Ponadto planowane przedsięwzięcia wpłyną na racjonalizację rozproszonych systemów gospodarowania energią i ciepłem użytkowym oraz oszczędnością w zużyciu energii pierwotnej, co w znacznym stopniu spowoduje ograniczenie emisji dwutlenku węgla oraz zwiększy efektywność energetyczną.

  Ze względu na zdiagnozowane potrzeby w zakresie ochrony powietrza oraz scharakteryzowane obszary kryzysowe, które oddziałują poza obszar rewitalizacji niezbędne jest objęcie wsparciem w ramach niniejszego Programu obszaru Miasta Łodzi, a w szczególności obszaru rewitalizacji.

- **Podmiot realizujący przedsięwzięcie**

  Miasto Łódź.

- **Szacowana wartość przedsięwzięcia i źródło finansowania**

  16 322 824 zł, środki z EFRR i budżetu miasta.

  Przewiduje się możliwość zaangażowania środków programów operacyjnych, środków budżetu państwa i innych środków zewnętrznych.

[55] Wyrażona w pasażero-kilomentrach, (dopuszcza się oszacowanie dowolną wiarygodną metodą przyjmowaną dla szacowania pracy przewozowej w pasażerskim transporcie publicznym w miastach).

- **Opis powiązań i synergii z innymi przedsięwzięciami**
  - Przedsięwzięcie 5 – 12 (8 projektów rewitalizacji obszarowej) – synergia poprzez tworzenie przestrzennych koncentracji zabudowy śródmiejskiej o wysokim standardzie użytkowym;
  - Przedsięwzięcie 1. Przedsięwzięcia właścicieli, użytkowników wieczystych nieruchomości - remonty podnoszące standard miejsca zamieszkania z elementem wytworzenia przestrzeni wspólnej. Komplementarność poprzez tworzenie przestrzennych koncentracji przedsięwzięć podnoszących jakość miejsc zamieszkania (w przedsięwzięciu nr 4 – przestrzenie publiczne, a w przedsięwzięciu nr 1 – budynki i podwórza).

- **Opis oddziaływania przedsięwzięcia na zdiagnozowany kryzys**
  Przewiduje się istotne oddziaływanie tego przedsięwzięcia na następujące zdiagnozowane problemy: niska emisja: Część diagnostyczna, konkluzja 45.

- **Prognozowane rezultaty przedsięwzięcia i sposób ich oceny**
  Szacowany roczny spadek emisji gazów cieplarnianych (CO34), **produktu**: Liczba budynków uwzględniających standardy budownictwa pasywnego (szt.)

Przedsięwzięcie nr 36.: Szlakiem Architektury Włókienniczej. Rewitalizacja Księżego Młyna[56].

- **Cel rewitalizacji realizowany przez to przedsięwzięcie**
  Cel operacyjny 1.2. zmniejszyć skalę narażenia na ubóstwo, zahamować proces dziedziczenia ubóstwa, w tym – poprzez animacje do żywego uczestnictwa w kulturze.

  Cel operacyjny 1.4. Budować wspólnotę łodzian wokół dobra wspólnego.

  Cel operacyjny 2.1. Budować wizerunek centrum Łodzi jako przestrzeni atrakcyjnej, żywej, kreatywnej, ciekawej i przyjaznej.

  Cel operacyjny 2.2. Tworzyć przesłanki do odczuwania dumy z centrum Łodzi przez wprowadzenie do centrum projektów budujących prestiż obszaru.

  Cel operacyjny 2.3. Stopniowo uspójniać i wzbogacać krajobraz kulturowy obszaru jako fundament tożsamości lokalnej.

  Cel operacyjny 4.1. Poprawić standard techniczny budynków mieszkalnych i usługowych w obszarze zamieszkania.

  Cel operacyjny 4.2. Promować powstawanie przestrzeni publicznych i półpublicznych aranżowanych z udziałem mieszkańców.

  Cel operacyjny 4.3. Poprawić wyposażenie obszarów zamieszkania w niezbędną sieciową infrastrukturę techniczną.

  Cel operacyjny 4.4. Tworzyć konsekwentną preferencję dla ruchu pieszego z uwzględnieniem dostosowania do zmian klimatycznych.

- **Opis realizowanych zadań i lokalizacja przedsięwzięcia**
  Przedsięwzięcie jest zlokalizowane w całości na obszarze rewitalizacji.

[56] W Kontrakcie Terytorialnym dla Województwa Łódzkiego rozumiany jako Rewitalizacja Księżego Młyna.

a. zagospodarowanie przestrzeni publicznej Księżego Młyna (modernizacja przestrzeni publicznej podwórek wraz renowacją infrastruktury lokalnej, modernizacja alejki Księży Młyn, budowa „zielonego" parkingu przy ul. Fabrycznej 17, ciągu pieszo-rowerowego na terenie byłej bocznicy kolejowej);

b. renowacja budynków mieszkalnych na terenie Księżego Młyna stanowiących własność miasta Łodzi; i stanowiących własność wspólnot mieszkaniowych i przedsiębiorców - projekt partnerski;

c. renowacja budynków gospodarczych przy ul. Księży Młyn (w tym przy ul. Księży Młyn nr 2 dla potrzeb Klubu Księżego Młyna); obszar zlokalizowany pomiędzy ulicami Fabryczną, Przędzalnianą, Tymienieckiego i Magazynową – z wyłączeniem budynku szkoły przy ul. Księży Młyn 13/15.

- **Podmiot realizujący przedsięwzięcie**

  Miasto Łódź.

- **Szacowana wartość przedsięwzięcia i źródło finansowania**

  64 045 000 zł, środki z EFRR i budżetu miasta.

  Ponadto przewiduje się możliwość zaangażowania środków budżetu państwa i innych środków zewnętrznych.

- **Opis powiązań i synergii z innymi przedsięwzięciami**

  - Przedsięwzięcie 4: Tworzenie przyjaznych przestrzeni miejskich –komplementarność w zakresie renowacji budynków mieszkalnych na terenie Księżego Młyna stanowiących własność Miasta oraz budynków gospodarczych, podniesienie atrakcyjności przestrzeni dla mieszkańców i turystów;
  - Przedsięwzięcie 16: Budowanie przewag konkurencyjnych poprzez poszerzenie oferty kulturalno - edukacyjnej Muzeum Kinematografii;
  - Przedsięwzięcie 43: Modernizacja oraz rozbudowa szlaków i tras turystycznych w Łodzi, w tym „Wille i pałace", „Architektura przemysłowa", „Ulica Piotrkowska" „Łódź Bajkowa". 44: Program rozwoju gospodarki turystycznej - program komplementarny w stosunku do Rewitalizacji Obszarowej Centrum Łodzi. Komplementarność w zakresie zwiększenia dostępu do informacji dla mieszkańców i turystów i wykorzystania walorów przyrodniczych i kulturowych dla rozwoju gospodarki turystycznej. Przedsięwzięcie 50: Remont i modernizacja budynku Starej Fabryki Termometrów przy ul. Targowej 57;
  - Przedsięwzięcie 68: Rewitalizacja kompleksu pałacowego przy ul. Piotrkowskiej 266 w Łodzi (Pałac Scheiblera z zabudowaniami towarzyszącymi);
  - Przedsięwzięcie 88: Modernizacja Zespołu Pofabrycznego Karola Scheiblera z lat 1855 – 1870; Framac Sp. z o.o.

- **Opis oddziaływania przedsięwzięcia na zdiagnozowany kryzys**

  Przewiduje się istotne oddziaływanie tego przedsięwzięcia na następujące zdiagnozowane problemy:

  - negatywne zjawiska przestrzenno-funkcjonalne: Część diagnostyczna, konkluzja 33, 34, 38, 41, 43, 44.

- **Prognozowane rezultaty przedsięwzięcia i sposób ich oceny**

  Prognozowane rezultaty:

  1. Wytworzenie na terenie zespołu Księżego Młyna atrakcyjnych przestrzeni publicznej (modernizacja przestrzeni podwórek, alejki Księży Młyn, budowa zielonego parkingu

i ciągu pieszo-rowerowego); wskaźnikiem będzie powierzchnia całkowita urządzonej przestrzeni publicznej[57], przy czym:

a. Wartość bazowa wskaźnika wynosi 0;

b. Wartość referencyjną określają projekty budowlane; wskaźnik osiągnięty powinien zmierzać do 100% wartości referencyjnej.

2. Poprawa warunków zamieszkania poprzez renowację budynków mieszkalnych na terenie Księżego Młyna; wskaźnikiem będzie zsumowana powierzchnia użytkowa remontowanych budynków, przy czym:

a. Wartość bazowa wskaźnika wynosi 0;

b. Wartość referencyjną określają projekty budowlane; wskaźnik osiągnięty powinien zmierzać do 100% wartości referencyjnej.

3. Stworzenie warunków do podejmowania aktywności społecznej i gospodarczej poprzez renowację budynków gospodarczych przy ul. Księży Młyn (w tym przy ul. Księży Młyn nr 2 dla potrzeb Klubu Księżego Młyna); wskaźnikiem będzie powierzchnia użytkowa wyremontowanych budynków, przy czym:

a. Wartość bazowa wskaźnika wynosi 0;

b. Wartość referencyjną określają projekty budowlane; wskaźnik osiągnięty powinien zmierzać do 100% wartości referencyjnej.

Przedsięwzięcie nr 37.: Rewitalizacja przestrzeni miejskiej przy ul. Moniuszki 3, 5 i ul. Tuwima 10 (Program Nowe Centrum Łodzi)[58]

- **Cel rewitalizacji realizowany przez to przedsięwzięcie**

Cel operacyjny 1.2. Zmniejszyć skalę narażenia na ubóstwo, zahamować proces dziedziczenia ubóstwa, w tym - poprzez animację społeczną.

Cel operacyjny 1.3. Zwiększyć szanse edukacyjne młodych mieszkańców obszaru rewitalizacji.

Cel operacyjny 1.4. Budować wspólnotę łodzian wokół dobra wspólnego.

Cel operacyjny 2.1. Budować wizerunek centrum Łodzi jako przestrzeni atrakcyjnej, żywej, kreatywnej, ciekawej i przyjaznej.

Cel operacyjny 2.2. Tworzyć przesłanki do odczuwania dumy z centrum Łodzi przez wprowadzanie do centrum projektów budujących prestiż obszaru.

Cel operacyjny 2.3. Stopniowo uspójniać i wzbogacać krajobraz kulturowy obszaru jako fundament tożsamości lokalnej.

Cel operacyjny 2.4. Budować spójność między rewitalizacją a staraniami Łodzi o EXPO 2022

Cel operacyjny 4.2. Promować powstawanie przestrzeni publicznych i półpublicznych aranżowanych z udziałem mieszkańców.

- **Opis realizowanych zadań i lokalizacja przedsięwzięcia**

W ramach Projektu pn. „Rewitalizacja przestrzeni miejskiej przy ul. Moniuszki 3, 5 i Tuwima 10 (Program Nowe Centrum Łodzi)" realizowane będą następujące działania:

[57] Do obliczania wartości wskaźnika będą brane pod uwagę wyłącznie przestrzenie spełniające standard opisany w Programie Atrakcyjne Przestrzenie Miejskie.

[58] W Kontrakcie Terytorialnym dla Województwa Łódzkiego rozumiany jako Rewitalizacja przestrzeni miejskiej przy ulicy Moniuszki w Łodzi.

1. Rewitalizacja i wyposażenie budynku przy ul. Moniuszki 5 z przeznaczeniem go na cele kulturalno – edukacyjne dla potrzeb instytucji kultury Domu Literatury wraz z filią Mediateką.

2. Remont i przebudowa budynku Moniuszki 3 z przeznaczeniem go na cele administracyjne UMŁ (Nieruchomość Moniuszki 3 przeznaczona będzie na siedzibę wydziału Urzędu Miasta Łodzi.

3. Remont oraz przebudowa budynku Tuwima 10, z przeznaczeniem go na cele administracyjne UMŁ (Obiekt przeznaczony zostanie na potrzeby funkcjonowania UMŁ.).

4. Otwarcie kwartału poprzez budowę drogi łączącej ul. Tuwima z ul. Moniuszki.

5. Remont ul. Moniuszki.

- **Podmiot realizujący przedsięwzięcie**
  Miasto Łódź.

- **Szacowana wartość przedsięwzięcia i źródło finansowania**
  51 200 000 zł, środki z EFRR i budżetu miasta.

  Ponadto przewiduje się możliwość zaangażowania środków budżetu państwa i innych środków zewnętrznych.

- **Opis powiązań i synergii z innymi przedsięwzięciami**
  - Przedsięwzięcie 4: Tworzenie przyjaznych przestrzeni miejskich – synergia poprzez tworzenie przestrzennych koncentracji przedsięwzięć podnoszących jakość miejsc publicznych;
  - Przedsięwzięcie 6 (2 projekty rewitalizacji obszarowej) – synergia poprzez tworzenie przestrzeni wspólnych przyjaznych mieszkańcom;
  - Przedsięwzięcie 18: Nowe funkcje łódzkich domów kultury;
  - Przedsięwzięcie 19: Budowanie nowoczesnego muzeum dzięki innowacyjnym rozwiązaniom. Muzeum Tradycji Niepodległościowych w Łodzi placówką kreatywną;
  - Przedsięwzięcie 44: Program rozwoju gospodarki turystycznej – program komplementarny w stosunku do Rewitalizacji Obszarowej Centrum Łodzi;
  - Przedsięwzięcie 46: Budowa rynku z układem komunikacyjnym na terenie nowego Centrum Łodzi (Rynek Kobro)- komplementarność poprzez zwiększenie dostępności do przestrzeni publicznych dzięki powstaniu parkingów;
  - Przedsięwzięcie 51: Modernizacja budynku Wydziału Postępowań Administracyjnych KWP w Łodzi;
  - Przedsięwzięcie 52: Modernizacja budynku Komendy Miejskiej Policji w Łodzi przy ul. Tuwima 12a;
  - Przedsięwzięcie 53: Rewitalizacja budynku Komendy Miejskiej Policji w Łodzi przy ul. Sienkiewicza 28/30;
  - Przedsięwzięcie 85: Rozwój funkcji i usług oferowanych przez „EC1 Łódź Miasto Kultury" w Łodzi;
  - Przedsięwzięcie 86: Promocja Łodzi i regionu łódzkiego poprzez markę EC1 Łódź – Miasto Kultury;
  - Przedsięwzięcie 91: Modernizacja nieruchomości zabudowanej przy ul. Tuwima 28 w Łodzi z przeznaczeniem na siedzibę administracji publicznej;
  - Przedsięwzięcie 93: Uruchomienie hotelu przy ul. Piotrkowskiej 40 w Łodzi.

- **Opis oddziaływania przedsięwzięcia na zdiagnozowany kryzys**

  Przewiduje się istotne oddziaływanie tego przedsięwzięcia na następujące zdiagnozowane problemy:

  - niski poziom uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym: Część diagnostyczna, konkluzja , 27;
  - negatywne zjawiska przestrzenno-funkcjonalne: Część diagnostyczna, konkluzja 33, 34, 41, 43, 44, 45, 46.

- **Prognozowane rezultaty przedsięwzięcia i sposób ich oceny**

  1. W odniesieniu do remontu budynków przy ul. Tuwima 10 i Moniuszki 3 rezultatem będzie podniesienie standardu obsługi ludności (usługi administracyjne). Wskaźnikiem rezultatu będzie zsumowana powierzchnia użytkowa remontowanych budynków, przy czym:
     a. wartość bazowa wskaźnika wynosi 0,
     b. wartość referencyjną określają projekty budowlane; wskaźnik osiągnięty powinien równać się wartości referencyjnej.
  2. W odniesieniu do remontu budynku Moniuszki 5 rezultatem będzie zwiększenie uczestnictwa w kulturze. Wskaźnikiem rezultatu będzie w tym przypadku zsumowana ilość odwiedzających Mediatekę corocznie, przy czym:
     a. wartość bazowa (oczekiwana liczba odwiedzin w pierwszym roku działania) i wartość referencyjna (planowana roczna liczba odwiedzin w roku 2026) wskaźnika powinna zostać określona w programie działania Mediateki (lub innym analogicznym dokumencie określającym długoletni plan działania tej instytucji),
     b. wskaźnik osiągnięty w pierwszym roku powinien być nie mniejszy od zaplanowanej wartości bazowej a następnie w kolejnych latach powinien narastać stopniowo aż do wartości referencyjnej 2026.
  4. W odniesieniu do przebudowy ulicy Moniuszki i budowy nowej ulicy rezultatem będzie zwiększenie dostępu mieszkańców do atrakcyjnych przestrzeni publicznych wysokiej jakości. Wskaźnikiem będzie wzrost[59] liczby ludności zamieszkującej w strefie 5-minutowego pieszego dojścia (= 350 m.) do urządzanych przestrzeni, przy czym wartością bazową jest (zbadana) liczba osób, które obecnie zamieszkują w strefie 350 m od planowanych inwestycji i nie mają w promieniu 35 m innej atrakcyjnej przestrzeni publicznej.

Przedsięwzięcie nr 38.: Zagospodarowanie obiektów pofabrycznych i kompleksu pałacowego Steinertów

- **Cel rewitalizacji realizowany przez to przedsięwzięcie**

  Cel operacyjny 1.1. Tworzyć bodźce dla lepszego zatrudnienia.

  Cele uzupełniające:

  Cel operacyjny 1.4. Budować wspólnotę łodzian wokół dobra wspólnego.

[59] Przez wzrost rozumiemy całkowitą liczbę ludności zamieszkującej w strefie 350-matrowego dojścia do przebudowywanych przestrzeni, pomniejszoną o liczbę osób które już wcześniej miały taki dostęp do innej atrakcyjnej przestrzeni miejskiej.

Cel operacyjny 2.1. Budować wizerunek centrum Łodzi jako przestrzeni atrakcyjnej, żywej, kreatywnej, ciekawej i przyjaznej.

Cel operacyjny 2.2. Tworzyć przesłanki do odczuwania dumy z centrum Łodzi przez wprowadzanie do centrum projektów budujących prestiż obszaru.

Cel operacyjny 2.3. Stopniowo uspójniać i wzbogacać krajobraz kulturowy obszaru jako fundament tożsamości lokalnej.

Cel operacyjny 3.1. Tworzyć przestrzenie dla działalności gospodarczej.

Cel operacyjny 4.3. Poprawić wyposażenie obszarów zamieszkania w niezbędną sieciową w infrastrukturę techniczną.

- **Opis realizowanych zadań i lokalizacja przedsięwzięcia**

Przedsięwzięcie będzie realizowane w całości na obszarze rewitalizacji, w lokalizacjach przy ul.: Piotrkowskiej 272 a i b, Piotrkowskiej 274.

Opis realizowanych zadań:

Kompleks obiektów pofabrycznych i kompleksu pałacowego Steinertów zostanie gruntownie wyremontowany i zaadaptowany na nowe funkcje. Przewiduje się następujące prace:

- Prace konstrukcyjne, wzmacniające istniejącą konstrukcje budynków, roboty konstrukcyjne dostosowujące istniejącą przestrzeń do obowiązujących przepisów p. poż., bhp.
- Remont konserwatorski i restauratorski obiektów, prace remontowo – konserwatorskie wnętrz pałacowych oraz renowacja ich wystroju wraz z modernizacją instalacji wewnętrznych.
- Wprowadzenie instalacji CO, elektrycznej, teletechnicznej, ppoż.
- Przystosowanie obiektów dla osób niepełnosprawnych ruchowo.
- Zagospodarowanie terenów, uporządkowanie otoczenia pałacowego.

- **Podmiot realizujący przedsięwzięcie**

Miasto Łódź.

- **Szacowana wartość przedsięwzięcia i źródło finansowania**

40 200 000 zł,, środki z EFRR i budżetu miasta.

Ponadto przewiduje się możliwość zaangażowania środków budżetu państwa i innych środków zewnętrznych.

- **Opis powiązań i synergii z innymi przedsięwzięciami**

- Przedsięwzięcie 43: Modernizacja oraz rozbudowa szlaków i tras turystycznych w Łodzi, w tym „Wille i pałace", „Architektura przemysłowa", „Ulica Piotrkowska" „Łódź Bajkowa". Komplementarność w zakresie możliwości włączenia tego obiektu w system oznakowań;
- Przedsięwzięcie 45: Program promocji gospodarczej Komplementarność w zakresie wsparcia osób znajdujących się w najtrudniejszej sytuacji na rynku pracy, które zamierzają rozpocząć prowadzenie działalności gospodarczej. Ponadto synergia przedsięwzięć w zakresie wypracowania kompleksowej oferty promocji gospodarczej zmierzającej do wzrostu eksportu i zdobywania nowych rynków zbytu, nawiązywania kontaktów z partnerami zagranicznymi i pozyskiwania informacji na temat rynków zagranicznych;
- Przedsięwzięcie 68: Rewitalizacja kompleksu pałacowego przy ul. Piotrkowskiej 266 w Łodzi (Pałac Scheiblera z zabudowaniami towarzyszącymi);

- Przedsięwzięcie 94: „Nowa Łódka”; 95: Ogrody Geyera – modernizacja budynków zabytkowych oraz zagospodarowanie terenu poprzez nową zabudowę.

■ **Opis oddziaływania przedsięwzięcia na zdiagnozowany kryzys**

Przewiduje się istotne oddziaływanie tego przedsięwzięcia na następujące zdiagnozowane problemy:

- negatywne zjawiska gospodarcze w tym niski stopień przedsiębiorczości oraz słaba kondycja przedsiębiorstw: Część diagnostyczna, konkluzja 30;
- negatywne zjawiska środowiskowe w tym problem niskiej emisji: Część diagnostyczna, konkluzja 33;
- negatywne zjawiska przestrzenno-funkcjonalne: Część diagnostyczna, konkluzja 34, 43, 44.

■ **Prognozowane rezultaty przedsięwzięcia i sposób ich oceny**

Rezultatem projektu będzie: (1) powstanie znacznego zasobu powierzchni użytkowej sprzyjającej powstawaniu zatrudnienia wysokiej jakości, oraz (2) uspójnienie krajobrazu kulturowego poprzez przywrócenie świetności znaczącemu zespołowi urbanistycznemu.

Wskaźnikiem rezultatu będzie zsumowana powierzchnia użytkowa wyremontowanego zespołu budynków, oddana do użytkowania. Wartość bazowa wskaźnika = 0. Wartość referencyjna zostanie ustalona w projekcie budowlanym. Wartość osiągnięta powinna równać się wartości referencyjnej.

Przedsięwzięcie nr 39.: Program termomodernizacji budynków – program komplementarny w stosunku do Rewitalizacji Obszarowej Centrum Łodzi

■ **Cel rewitalizacji realizowany przez to przedsięwzięcie**

Cel operacyjny 1.2. Zmniejszyć skalę narażenia na ubóstwo, zahamować proces dziedziczenia ubóstwa, w tym - poprzez animację społeczną.

Cel operacyjny 1.4. Budować wspólnotę łodzian wokół dobra wspólnego.

Cel operacyjny 1.5. Zapobiegać segregacji przestrzennej, tworzyć zróżnicowaną społeczną na obszarach rewitalizowanych.

Cel operacyjny 1.7. Zapobiegać eksportowaniu problemów społecznych poza obszar.

Cel operacyjny 2.1. Budować wizerunek centrum Łodzi jako przestrzeni atrakcyjnej, żywej, kreatywnej, ciekawej i przyjaznej.

Cel operacyjny 4.1. Poprawić standard techniczny budynków mieszkalnych i usługowych w obszarze zamieszkania.

Cel operacyjny 4.2. Promować powstawanie przestrzeni publicznych i półpublicznych aranżowanych z udziałem mieszkańców.

Cel operacyjny 4.3. Poprawić wyposażenie obszarów zamieszkania w niezbędną sieciową infrastrukturę techniczną.

Cel operacyjny 4.4. Tworzyć konsekwentną preferencję dla ruchu pieszego z uwzględnieniem dostosowania do zmian klimatycznych.

■ **Opis realizowanych zadań i lokalizacja przedsięwzięcia**

Przedsięwzięcie będzie realizowane w całości na obszarze rewitalizacji, w wielu lokalizacjach.

- **Podmiot realizujący przedsięwzięcie**
  Miasto Łódź.

- **Szacowana wartość przedsięwzięcia i źródło finansowania**
  72 970 787 zł, środki z EFRR i budżetu miasta.

  Ponadto przewiduje się możliwość zaangażowania środków budżetu państwa i innych środków zewnętrznych.

- **Opis powiązań i synergii z innymi przedsięwzięciami**
  - Przedsięwzięcie 1.: Przedsięwzięcia właścicieli i użytkowników wieczystych nieruchomości obejmujące roboty budowlane, prace konserwatorskie oraz prace restauratorskie. Komplementarność poprzez tworzenie przestrzennych koncentracji przedsięwzięć podnoszących jakość miejsc zamieszkania;
  - Przedsięwzięcie 3: Budowa lub przebudowa budynków służących rozwojowi społecznego budownictwa czynszowego; synergia poprzez poprawę stanu technicznego mieszkań, termomodernizację budynków, zmianę struktury mieszkań oraz podniesienie standardów lokali adekwatnie do potrzeb mieszkańców, w tym osób niepełnosprawnych;
  - Przedsięwzięcie 5 – 12 (8 projektów rewitalizacji obszarowej) – synergia poprzez tworzenie przestrzennych koncentracji zabudowy mieszkaniowej o wysokim standardzie zamieszkania;
  - Przedsięwzięcie 33: Racjonalizacja zużycia energii - termomodernizacja obiektów edukacyjnych Łodzi. 39: Program termomodernizacji budynków – program komplementarny w stosunku do Rewitalizacji Obszarowej Centrum Łodzi – komplementarność w zakresie poprawienia efektywności energetycznej w sektorze placówek oświatowych i budownictwa mieszkaniowego;
  - Przedsięwzięcie 34: Program niskoemisyjnego transportu miejskiego - komplementarność poprzez stworzenia sprawnego i bezpiecznego systemu publicznego transportu zbiorowego o wysokiej jakości świadczonych usług, spełniającego standardy unijne w zakresie ochrony środowiska;
  - Przedsięwzięcie 51: Modernizacja budynku Wydziału Postępowań Administracyjnych KWP w Łodzi. 52: Modernizacja budynku Komendy Miejskiej Policji w Łodzi przy ul. Tuwima 12a. 53: Rewitalizacja budynku Komendy Miejskiej Policji w Łodzi przy ul. Sienkiewicza 28/30. 54: Modernizacja budynku dawnego kina „Przedwiośnie" zlokalizowanego przy ul. Żeromskiego 74/76 w Łodzi. 55: Modernizacja budynku zabytkowego kina „Tatry" zlokalizowanego przy ul. Sienkiewicza 40 w Łodzi. 56: Modernizacja budynku zlokalizowanego przy ul. Sienkiewicza 3 w Łodzi. 57: Modernizacja budynku zlokalizowanego przy ul. Roosevelta 15 w Łodzi. 58: Modernizacja budynku zlokalizowanego przy ul. Pomorskiej 54 w Łodzi. 59: Modernizacja budynku kina „Polonia" zlokalizowanego przy ul. Piotrkowskiej 67 w Łodzi. 60: Modernizacja budynków zlokalizowanych przy ul. Narutowicza 58 w Łodzi. 61: Modernizacja budynku kina „Bałtyk" zlokalizowanego przy ul. Narutowicza 20 w Łodzi. 62: Modernizacja budynku zlokalizowanego przy ul. Mielczarskiego 35 w Łodzi. 63: Modernizacja budynku zlokalizowanego przy ul. Kamińskiego 7/9 w Łodzi. 64: Remont konserwatorski willi Reinholda Richtera, obecnie rektorat Politechniki Łódzkiej. 66: Remont konserwatorski willi Józefa Richtera, obecnie budynek administracji rektorskiej politechniki łódzkiej. 68: Rewitalizacja kompleksu pałacowego przy ul. Piotrkowskiej 266 w Łodzi (Pałac Scheiblera z zabudowaniami towarzyszącymi). synergia poprzez poprawę stanu technicznego budynków podmiotów publicznych, w tym placówek oświatowych. Ponadto podniesienie atrakcyjności obszaru rewitalizacji i zwiększenie dostępności dla mieszkańców w tym seniorów i osób niepełnosprawnych do miejsc publicznych;

- Przedsięwzięcie 70 - 79: Budowa sieci ciepłowniczej i przyłączy w Łodzi wraz z likwidacją niskiej emisji w Strefie Wielkomiejskiej obejmujący przyłączenie do ciepła systemowego budynków - komplementarność w zakresie szerszego oddziaływania na podniesienie standardu miejsc zamieszkania poprzez eliminację indywidualnych źródeł ciepła, co przyczyni się do obniżenia emisji gazów i pyłów do atmosfery;
- Przedsięwzięcie 81: Modernizacja obiektu szpitalnego USK im. WAM – CSW w Łodzi przy ul. Sterlinga 1/3, 3 i 5;
- Przedsięwzięcie 87: Dostosowanie budynku przy ul. Ogrodowej 28d na potrzeby Regionalnej Izby Obrachunkowej w Łodzi;
- Przedsięwzięcie 89: Remont i przebudowa kamienicy zlokalizowanej przy ul. Więckowskiego 33 z przeznaczeniem na nową siedzibę Kuratorium Oświaty w Łodzi.

■ **Opis oddziaływania przedsięwzięcia na zdiagnozowany kryzys**

Przewiduje się istotne oddziaływanie tego przedsięwzięcia na następujące zdiagnozowane problemy:

- zły stan techniczny budynków mieszkalnych i niemieszkalnych (w tym budynków o wartości zabytkowej) położonych w obszarze rewitalizacji -2. Część diagnostyczna: konkluzja 33, 43;
- niskiej emisji wynikającej z niepełnego podłączenia zasobu mieszkaniowego do ciepła sieciowego: Część diagnostyczna, konkluzja 45.

■ **Prognozowane rezultaty przedsięwzięcia i sposób ich oceny**

Rezultatem będzie poprawa stanu środowiska dzięki zmniejszeniu niskiej emisji i ograniczeniu zużycia energii w obiektach publicznych. Wskaźnikami ewaluacji będą wewnętrze wskaźniki projektu (wskaźniki uzyskania efektu ekologicznego i wzrostu efektywności energetycznej).

Przedsięwzięcie nr 40.: Program uzbrojenia terenów inwestycyjnych

■ **Cel rewitalizacji realizowany przez to przedsięwzięcie**

Cel operacyjny 1.1. Tworzyć bodźce dla lepszego zatrudnienia.

Cel operacyjny 1.2. Zmniejszyć skalę narażenia na ubóstwo, zahamować proces dziedziczenia ubóstwa, w tym - poprzez animację społeczną.

Cel operacyjny 3.1. Tworzyć przestrzenie dla działalności gospodarczej.

■ **Opis realizowanych zadań i lokalizacja przedsięwzięcia**

Przedsięwzięcie będzie realizowane w wybranej lokalizacji poza obszarem rewitalizacji. Celem programu jest kompleksowe przygotowanie terenów pod inwestycje gospodarcze[60].

UZASADNIENIE lokalizacji poza obszarem rewitalizacji: w złożonej sieci zadań związanych z aktywizacją gospodarczą centrum miasta trzeba brać pod uwagę także możliwość uruchamiania przedsięwzięć gospodarczych, które – ze względu na swoją specyfikę (np. względy technologiczne, logistyczne czy ekologiczne) – muszą znaleźć lokalizację dla swej części produkcyjnej poza centrum miasta, choć tworzą zatrudnienie dla mieszkańców obszaru rewitalizacji i lokują w centrum swoje pozostałe funkcje, przyczyniając się do jego ożywienia. Nie chcąc stwarzać bariery rozwojowej tego typu przedsięwzięciom, ale jednocześnie

[60] Typy przedsięwzięć: *kompleksowe przygotowanie terenu inwestycyjnego dostosowane do potrzeb potencjalnych inwestorów*.

przestrzegając zasady lokowania uciążliwych funkcji produkcyjnych poza obszarami zamieszkania, miasto Łódź zdecydowało się na uzbrojenie terenu pod działalność produkcyjną poza obszarem rewitalizacji, ze szczególnym nastawieniem na potrzeby rozwojowe tych podmiotów z Obszaru rewitalizacji, które nie mogą tu rozwijać swojej części produkcyjnej, a zatrudniają mieszkańców obszaru rewitalizacji. Odpowiednie klauzule gwarantujące zachowanie preferencji zatrudnienia dla mieszkańców obszaru rewitalizacji zostaną zawarte w dokumentach przetargowych i umowach na dzierżawę uzbrojonych terenów.

- **Podmiot realizujący przedsięwzięcie**
  Miasto Łódź.

- **Szacowana wartość przedsięwzięcia i źródło finansowania**
  22 462 984 zł, środki z EFRR i budżetu miasta.

  Ponadto przewiduje się możliwość zaangażowania środków budżetu państwa i innych środków zewnętrznych.

- **Opis powiązań i synergii z innymi przedsięwzięciami**
  - Przedsięwzięcie 31: Program zwiększania liczby trwałych, nowopowstałych przedsiębiorstw (start-upów);
  - Przedsięwzięcie 32: Program zwiększania liczby trwałych, nowopowstałych przedsiębiorstw (start-upów) finansowany w ramach ZIT;
  - Przedsięwzięcie 45: Program promocji gospodarczej.

- **Opis oddziaływania przedsięwzięcia na zdiagnozowany kryzys**
  Przewiduje się istotne oddziaływanie tego przedsięwzięcia na następujące zdiagnozowane problemy:
  - wysokie bezrobocie – 2. Część diagnostyczna: konkluzja 4.
  - negatywne zjawiska przestrzenno-funkcjonalne - 2. Część diagnostyczna: konkluzja 46.

- **Prognozowane rezultaty przedsięwzięcia i sposób ich oceny**
  Rezultatem będzie powstanie miejsc pracy, a więc zwiększonego prawdopodobieństwa znalezienia zatrudnienia. Wskaźnikiem rezultatu będzie zsumowana ilość miejsc pracy w firmach ulokowanych na uzbrojonym terenie. Wartość bazowa = 0. Wskaźnik powinien stopniowo narastać. Wartości referencyjnej nie ustala się.

Przedsięwzięcie nr 41.: Informatyczne usługi przestrzenne w rewitalizowanej strefie wielkomiejskiej miasta Łodzi

- **Cel rewitalizacji realizowany przez to przedsięwzięcie**
  Cel operacyjny 1.1. Tworzyć bodźce dla lepszego zatrudnienia.

  Cel operacyjny 1.2. Zmniejszyć skalę narażenia na ubóstwo, zahamować proces dziedziczenia ubóstwa, w tym - poprzez animację społeczną.

  Cel operacyjny 3.1. Tworzyć przestrzenie dla działalności gospodarczej.

- **Opis realizowanych zadań i lokalizacja przedsięwzięcia**
  Przedsięwzięcie będzie realizowane w całości na obszarze rewitalizacji, w wielu lokalizacjach.
  - Wykonanie, udostępnienie i prezentacja powszechnie dostępnej Geodezyjnej Ewidencji Sieci Uzbrojenia Terenu GESUT, czyli zbioru danych geograficznych

o przewodach sieci uzbrojenia terenu i podziemnych budowlach (przedmiotach GESUT), o ich właścicielach oraz administratorach (podmioty GESUT).

- Monitorowanie zmian przestrzeni/ zabudowy - dane z monitoringu zmian zabudowy wykonanej na podstawie aktualnej Ortofotomapy oraz detekcji różnicowej dotychczasowych opracowań ortoobrazowych. Prezentacja systemów wizualizacji rozwiązań architektonicznych dla strefy wielkomiejskiej, ze szczególnym uwzględnieniem obiektów modernizowanych lub nowopowstałych, mających wpływ na architekturę krajobrazu w mieście.
- Prezentacja obiektów w strefie wielkomiejskiej. Monitorowanie procesu rewitalizacji. Stworzenie portalu przedstawiającego osiągnięcia projektu.

- **Podmiot realizujący przedsięwzięcie**

  Łódzki Ośrodek Geodezji.

- **Szacowana wartość przedsięwzięcia i źródło finansowania**

  11 500 000 zł, środki z EFRR i budżetu miasta.

  Ponadto przewiduje się możliwość zaangażowania środków budżetu państwa i innych środków zewnętrznych.

- **Opis powiązań i synergii z innymi przedsięwzięciami**

  Występują powiązania i synergia z następującymi przedsięwzięciami:

  - Przedsięwzięcia 5 – 12 (8 projektów rewitalizacji obszarowej) – synergia poprzez tworzenie przestrzennych koncentracji zabudowy mieszkaniowej o wysokim standardzie zamieszkania;
  - Przedsięwzięcie 37: Rewitalizacja przestrzeni miejskiej przy ul. Moniuszki 3 i 5 oraz Tuwima 10 (Program Nowe Centrum Łodzi);
  - Przedsięwzięcie 40: Program uzbrojenia terenów inwestycyjnych – komplementarne poprzez przygotowanie terenu inwestycyjnego dla potencjalnych przedsiębiorców w celu zmniejszenia bezrobocia na obszarze rewitalizacji;
  - Przedsięwzięcie 45: Program promocji gospodarczej;
  - Przedsięwzięcie 86: Promocja Łodzi i regionu łódzkiego poprzez markę EC1 Łódź – Miasto Kultury;
  - Przedsięwzięcie 88: Modernizacja Zespołu Pofabrycznego Karola Scheiblera z lat 1855 – 1870; Framac Sp. z o.o;
  - Przedsięwzięcie 94: „Nowa Łódka”, 95: Ogrody Geyera – modernizacja budynków zabytkowych oraz zagospodarowanie terenu poprzez nową zabudowę.

- **Opis oddziaływania przedsięwzięcia na zdiagnozowany kryzys**

  Przedsięwzięcie nie oddziałuje bezpośrednio na żaden z czynników kryzysu. Jego specyfika polega na tym, że oddziałuje ono pośrednio na wszystkie przedsięwzięcia, których elementami są zadania budowlane przewidujące podłączenie do instalacji podziemnych lub wymagające przeprowadzenia robót ziemnych. Dzięki zrealizowaniu przedsięwzięcia będzie możliwe sprawniejsze projektowanie i realizowanie zadań budowlanych w obszarze rewitalizacji, a z kolei ta zwiększona sprawność będzie oddziaływać bezpośrednio na czynniki kryzysu: problematyczną jakość miejsc zamieszkania, deficyt dobrze urządzonych przestrzeni publicznych, możliwość podejmowania działalności gospodarczej itp.

  Część diagnostyczna: konkluzja 26.

- **Prognozowane rezultaty przedsięwzięcia i sposób ich oceny**
  Rezultatem jest publiczny otwarty dostęp do produktu przedsięwzięcia: odpowiedniego rozwiązania informatycznego składającego się z bazy danych o instalacjach i interfejsu służącego wprowadzaniu danych oraz ich prezentacji. Wskaźnik rezultatu to wskaźnik faktycznego uruchomienia i udostępnienia produktu. Ma on charakter binarny (TAK/NIE).

Przedsięwzięcie nr 42.: Budowa systemów teleinformatycznych wspierających realizację I Etapu Programu Inteligentna Polityka Społeczna w Łodzi – IPS

- **Cel rewitalizacji realizowany przez to przedsięwzięcie**
  Cel operacyjny 1.2 Zmniejszyć skalę narażenia na ubóstwo, zahamować proces dziedziczenia ubóstwa, w tym - poprzez animację społeczną.

  Pomocniczo:

  Cel operacyjny 1.1 Tworzyć bodźce dla lepszego zatrudnienia.

  Cel operacyjny 1.7 Zapobiegać eksportowaniu problemów społecznych poza obszar.

  Cel operacyjny 1.4 Budować wspólnotę łodzian wokół dobra wspólnego.

- **Opis realizowanych zadań i lokalizacja przedsięwzięcia**
  Projekt nie ma charakteru przestrzennego, dotyczy rozwoju e-usług oraz budowy systemów teleinformatycznych skierowanych do mieszkańców miasta, służących realizacji celów rewitalizacji. Z tego względu brak możliwości wskazania lokalizacji projektu.

  Celem bezpośrednim projektu jest umożliwienie integracji informacji na temat usług obszaru polityki społecznej i ich adresatów oraz optymalizacja procesów i usprawnienie obiegu informacji w obszarze polityki społecznej w mieście Łodzi. Realizacja Projektu przyczyni się do zwiększenia dostępu do informacji na temat form pomocy dostępnych w obszarze polityki społecznej dla klientów i pracowników polityki społecznej, jak również pozwoli na dokonanie usprawnień w zakresie korzystania z poszczególnych usług. Projekt przyczyni się również do wzrostu efektywności działania jednostek obszaru IPS oraz do poprawy jakości świadczonych przez nie usług.

  Zakres rzeczowy projektu obejmuje wdrożenie systemu teleinformatycznego wraz z zakupem niezbędnej infrastruktury IT oraz budowę platformy umożliwiającej dostęp do usług społecznych.

- **Podmiot realizujący przedsięwzięcie**
  Miasto Łódź.

- **Szacowana wartość przedsięwzięcia i źródło finansowania**
  9 168 565 zł – środki z EFRR i budżet miasta.

  Ponadto przewiduje się możliwość zaangażowania środków budżetu państwa i innych środków zewnętrznych.

- **Opis powiązań i synergii z innymi przedsięwzięciami**
  Występują powiązania i synergia z następującymi przedsięwzięciami:

  - Przedsięwzięcie 2: Miejski program współpracy z organizacjami pozarządowymi - rewitalizacja – w zakresie animacji mieszkańców do włączania się w projektowanie przyjaznych przestrzeni miejskich w sąsiedztwie ich miejsc zamieszkania;
  - Przedsięwzięcia 5 – 12 (8 projektów rewitalizacji obszarowej) – synergia w zakresie dostępu do informacji na temat form pomocy dostępnych w obszarze polityki

społecznej dla klientów i pracowników polityki społecznej oraz dokonanie usprawnień w zakresie korzystania z poszczególnych usług;

- Przedsięwzięcie 18: Nowe funkcje łódzkich domów kultury;
- Przedsięwzięcie 27 i 28 - Program aktywizacji społeczno-zawodowej osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem oraz Program aktywizacji społeczno-zawodowej osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem finansowany w ramach ZIT – synergia w zakresie wpływu na poprawę spójności społecznej, usprawnienie obiegu informacji w obszarze polityki społecznej wzmocni efekty realizacji projektów skierowanych do osób wykluczonych z obszaru rewitalizacji;
- Przedsięwzięcie 29: Program wsparcia usług społecznych i zdrowotnych finansowany w ramach ZIT - synergia w zakresie wpływu na poprawę spójności społecznej, usprawnienie obiegu informacji w obszarze polityki społecznej wzmocni efekty realizacji projektów skierowanych do osób wykluczonych z obszaru rewitalizacji;
- Przedsięwzięcie 30: Program wzrostu zatrudnienia osób bezrobotnych, biernych zawodowo i poszukujących pracy - synergia w zakresie poprawy spójności społecznej, usprawnienie obiegu informacji w obszarze polityki społecznej wzmocni efekty realizacji projektów skierowanych do osób wykluczonych z obszaru rewitalizacji;
- Przedsięwzięcie 69: Utworzenie centrum opieki koordynowanej w zabytkowym obiekcie COLLEGIUM ANATOMICUM – komplementarność w zakresie wdrożenia kompleksowego modelu opieki nad osobami starszymi;
- Przedsięwzięcie 90: Renowacja i modernizacja budynku Uniwersytetu Łódzkiego przy Rewolucji 1905 r. nr 66 na potrzeby Domu Seniora Uniwersytetu Łódzkiego.

Opis oddziaływania przedsięwzięcia na zdiagnozowany kryzys

Prognozuje się pozytywne oddziaływanie projektu na przezwyciężanie negatywnych zjawisk społecznych i przywracania utraconej spójności społecznej na obszarze rewitalizacji poprzez usprawnienie obiegu informacji w zakresie działań polityki społecznej, a także usprawnienia w zakresie korzystania z poszczególnych usług.

Część diagnostyczna: konkluzje 7, 8, 26.

Prognozowane rezultaty przedsięwzięcia i sposób ich oceny

Zakłada się, że rezultatem realizacji Przedsięwzięcia (wskaźniki z SzOOP) będzie liczba pobrań/ odtworzeń dokumentów zawierających informacje sektora publicznego. Produktami projektu będą min. : utworzone lub dostosowane systemy informatyczne oraz usługi publiczne udostępnione on-line o stopniu dojrzałości 3 - dwustronna interakcja. Rezultaty zostaną zmierzone na podstawie protokołów odbioru oraz informacji z systemu.

Uzasadnienie realizacji projektu poza obszarem rewitalizacji

Projekt nie ma charakteru przestrzennego, brak jest możliwości wskazania lokalizacji projektu.

Projekt służy realizacji celów zapisanych w Gminnym Obszarze Rewitalizacji, zwłaszcza celu operacyjnego 1.2 - *Zmniejszyć skalę narażenia na ubóstwo, zahamować proces dziedziczenia ubóstwa, w tym - poprzez animację społeczną*, w ramach kierunku działania: *Stosować preferencyjne wsparcie dla działań nastawionych na zintegrowaną pracę modelem Labiryntu Problemów – złożonej sieci współzależnych przyczyn problemów społecznych, z których ubóstwo jest jednym z problemów węzłowych*, cel operacyjny 1.1 *Tworzyć bodźce dla lepszego zatrudnienia*, a także cel operacyjny 1.7 *Zapobiegać eksportowaniu problemów społecznych poza obszar*, w ramach kierunku działania *„Prowadzić pełną ewidencję ruchów ludności związanych z przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi, w tym – przekwaterowań czasowych związanych z remontami i powrotów po zakończeniu remontów; wskaźnik odsetka powrotów powinien zmierzać do 100% i być podstawowym miernikiem rezultatu zadań remontowych w rewitalizacji.*

Grupą docelową projektu będą mieszkańcy Miasta – klienci jednostek polityki społecznej, w sposób szczególny mieszkańcy obszaru rewitalizacji, gdzie, zgodnie z diagnozą GPR, w sposób skoncentrowany występują problemy społeczne, a także pracownicy jednostek polityki społecznej, które mają swoje siedziby (poza Centrum Świadczeń Socjalnych), na terenie obszaru rewitalizacji.

Z przyczyn technologicznych i merytorycznych nie można wyodrębnić z zakresu przedsięwzięcia wdrożenia tylko ograniczającego się do klientów z obszaru rewitalizacji. W zakresie realizacji Hurtowni danych gromadzących informacje statystyczne zasadnych jest porównywanie informacji o mieszkańcach obszaru rewitalizacji z mieszkańcami pozostałych obszarów miasta.

Przedsięwzięcie nr 43.: Modernizacja oraz rozbudowa szlaków i tras turystycznych w Łodzi, w tym „Wille i pałace", „Architektura przemysłowa", „Ulica Piotrkowska" „Łódź Bajkowa"

- **Cel rewitalizacji realizowany przez to przedsięwzięcie**

  Cel operacyjny 2.1. *Budować wizerunek centrum Łodzi jako przestrzeni atrakcyjnej, żywej, kreatywnej, ciekawej i przyjaznej.*

  Cel operacyjny 2.2. *Tworzyć przesłanki do odczuwania dumy z centrum Łodzi przez wprowadzanie do centrum projektów budujących prestiż obszaru.*

- **Opis realizowanych zadań i lokalizacja przedsięwzięcia**

  Przedsięwzięcie będzie realizowane w całości na obszarze rewitalizacji, w wielu lokalizacjach.

  Realizowane zadania to:

  - Sporządzenie szczegółowego planu oznakowania szlaków i tras turystycznych, a następnie – projektów poszczególnych oznakowań.
  - Wykonanie systemu oznakowania obiektów zgodnego ze zintegrowanym systemem informacji, identyfikacji oraz orientacji przestrzennej miasta Łodzi przez wykonanie odpowiednich tablic i trwałe umieszczenie ich w terenie.

- **Podmiot realizujący przedsięwzięcie**

  Miasto Łódź.

- **Szacowana wartość przedsięwzięcia i źródło finansowania**

  5 447 525 zł, środki z EFRR i budżetu miasta.

  Ponadto przewiduje się możliwość zaangażowania środków budżetu państwa i innych środków zewnętrznych.

- **Opis powiązań i synergii z innymi przedsięwzięciami**
  - Przedsięwzięcie 4: Tworzenie przyjaznych przestrzeni miejskich – synergia w zakresie możliwości włączania zaaranżowanych, przyjaznych przestrzeni miejskich w programy tras turystyki miejskiej;
  - Przedsięwzięcie 36: Szlakiem Architektury Włókienniczej. Rewitalizacja Księżego Młyna – komplementarność w zakresie renowacji budynków mieszkalnych na terenie Księżego Młyna stanowiących własność Miasta oraz budynków gospodarczych, podniesienie atrakcyjności przestrzeni dla mieszkańców i turystów;
  - Przedsięwzięcie 38: Zagospodarowanie obiektów pofabrycznych i kompleksu pałacowego Steinertów;

- Przedsięwzięcie 41: Informatyczne usługi przestrzenne w rewitalizowanej strefie wielkomiejskiej miasta Łodzi – komplementarność w zakresie informowania interesariuszy na temat prowadzonych działań w ramach procesu rewitalizacji;
- Przedsięwzięcie 64: Remont konserwatorski willi Reinholda Richtera, obecnie rektorat Politechniki Łódzkiej. 65: Rewitalizacja zabytkowego Parku Klepacza w Łodzi – budowa ogrodzenia i rewaloryzacja zieleni;
- Przedsięwzięcie 66: Remont konserwatorski willi Józefa Richtera, obecnie budynek administracji rektorskiej politechniki łódzkiej.68: Rewitalizacja kompleksu pałacowego przy ul. Piotrkowskiej 266 w Łodzi (Pałac Scheiblera z zabudowaniami towarzyszącymi);
- Przedsięwzięcie 80: Modernizacja czołowego zabytku Łodzi – kamienicy wielkomiejskiej Pinkusa, dla uruchomienia w niej innowacyjnych aktywności;
- Przedsięwzięcie 82: Modernizacja zabytkowego budynku Rektoratu Uniwersytetu Medycznego w Łodzi;
- Przedsięwzięcie 83: Modernizacja zabytkowej kamienicy wielkomiejskiej wraz z pozostałymi budynkami, dziedzińcem i otoczeniem nieruchomości zlokalizowanej w Łodzi przy ul. Piotrkowskiej 4 oraz wprowadzenie funkcji społecznych;
- Przedsięwzięcie 84: Prace konserwatorskie, restauratorskie oraz remontowe w celu nadania nowych funkcji społecznych w obiektach należących do Parafii Ewangelicko-Augsburskiej św. Mateusza w Łodzi ;
- Przedsięwzięcie 92: MASTERPLAN ILUMINACJI dla Miasta Łodzi;
- Przedsięwzięcie 93: Uruchomienie hotelu przy ul. Piotrkowskiej 40 w Łodzi;
- Przedsięwzięcie 95: Ogrody Geyera – modernizacja budynków zabytkowych oraz zagospodarowanie terenu poprzez nową zabudowę;
- Przedsięwzięcie 99: Wzbogacenie oferty Centralnego Muzeum Włókiennictwa w Łodzi poprzez modernizację infrastruktury, prace konserwatorskie i zakup wyposażenia;
- Przedsięwzięcie 100: Rewitalizacja, modernizacja i poprawa infrastruktury zabytkowego obiektu Muzeum Miasta Łodzi.

■ **Opis oddziaływania przedsięwzięcia na zdiagnozowany kryzys**

Przewiduje się istotne oddziaływanie tego przedsięwzięcia na następujące zdiagnozowane problemy:

- niski poziom uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym: Część diagnostyczna, konkluzja 8, 16, 27, 48, 49.

■ **Prognozowane rezultaty przedsięwzięcia i sposób ich oceny**

Rezultatem przedsięwzięcia będzie uporządkowanie ładu informacyjnego w przestrzeni miasta, a przez to podniesienie estetyki przestrzeni publicznej, przy czym:

1. W zakresie zadania „sporządzenie szczegółowego planu oznakowania szlaków i tras turystycznych, oraz projektów poszczególnych oznakowań” wskaźnikiem będzie powstanie takiego planu i kompletu projektów (wskaźnik binarny TAK/NIE).
2. W zakresie zadania „wykonanie systemu oznakowania obiektów […] przez wykonanie odpowiednich tablic i trwałe umieszczenie ich w terenie” Wskaźnikiem będzie odsetek zainstalowanych tablic w stosunku do wartości referencyjnej, przy czym:
    a. Wartość bazowa wskaźnika wynosi „0”,
    b. Wartość referencyjną określa ogólnie plan, o którym mowa w p. 1., a doprecyzowują ją projekty wykonawcze.

Przedsięwzięcie nr 44.: Program rozwoju gospodarki turystycznej – program komplementarny w stosunku do Rewitalizacji Obszarowej Centrum Łodzi

- **Cel rewitalizacji realizowany przez to przedsięwzięcie**

  Cel operacyjny 1.2. *Zmniejszyć skalę narażenia na ubóstwo, zahamować proces dziedziczenia ubóstwa, w tym - poprzez animację społeczną.*

  Cel operacyjny 1.3. Zwiększyć szanse edukacyjne młodych mieszkańców obszaru rewitalizacji.

  Cel operacyjny 1.4. Budować wspólnotę łodzian wokół dobra wspólnego.

  Cel operacyjny 2.1. Budować wizerunek centrum Łodzi jako przestrzeni atrakcyjnej, żywej, kreatywnej, ciekawej i przyjaznej.

  Cel operacyjny 2.2. *Tworzyć przesłanki do odczuwania dumy z centrum Łodzi przez wprowadzanie do centrum projektów budujących prestiż obszaru.*

- **Opis realizowanych zadań i lokalizacja przedsięwzięcia**

  Przedsięwzięcie będzie realizowane w całości na obszarze rewitalizacji, w wielu lokalizacjach.

  Celem programu jest zwiększone wykorzystanie walorów przyrodniczych i kulturowych dla rozwoju gospodarki turystycznej. Program przyczyni się do stworzenia warunków do rozwoju gospodarki turystycznej w oparciu o wykorzystanie potencjałów endogenicznych regionu.

- **Podmiot realizujący przedsięwzięcie**

  Miasto Łódź.

- **Szacowana wartość przedsięwzięcia i źródło finansowania**

  54 144 324 zł, środki z EFRR i budżetu miasta.

  Ponadto przewiduje się możliwość zaangażowania środków budżetu państwa i innych środków zewnętrznych.

- **Opis powiązań i synergii z innymi przedsięwzięciami**
  - Przedsięwzięcie 5 – 12 (8 projektów rewitalizacji obszarowej) – synergia poprzez tworzenie przestrzennych koncentracji zabudowy mieszkaniowej o wysokim standardzie zamieszkania;
  - Przedsięwzięcie 13: Rewitalizacja EC-1 Południowy – Wschód. 14: Rozwój funkcji wystawienniczo - edukacyjnych Centrum Nauki i Techniki w Łodzi wraz z zapleczem warsztatowym. 15: Poszerzenie oferty kulturalno - edukacyjnej Narodowego Centrum Kultury Filmowej. 16: Budowanie przewag konkurencyjnych poprzez poszerzenie oferty kulturalno - edukacyjnej Muzeum Kinematografii. 17: Rewitalizacja Teatru Powszechnego w Łodzi - Polskie Centrum Komedii - Regionalne Centrum Edukacji Teatralnej. 19: Budowanie nowoczesnego muzeum dzięki innowacyjnym rozwiązaniom. Muzeum Tradycji Niepodległościowych w Łodzi placówką kreatywną;
  - Przedsięwzięcie 37: Rewitalizacja przestrzeni miejskiej przy ul. Moniuszki 3, 5 i ul. Tuwima 10 (Program Nowe Centrum Łodzi), 47: Remont przebudowa i rozbudowa Muzeum Przyrodniczego Uniwersytetu Łódzkiego wraz z infrastrukturą techniczną. Komplementarność przedsięwzięć w zakresie wzrostu poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym mieszkańców;
  - Przedsięwzięcie 31: Program zwiększania liczby trwałych, nowopowstałych przedsiębiorstw (start-upów);
  - Przedsięwzięcie 36: Szlakiem Architektury Włókienniczej. Rewitalizacja Księżego Młyna – komplementarność w zakresie renowacji budynków mieszkalnych na terenie

Księżego Młyna stanowiących własność Miasta oraz budynków gospodarczych, podniesienie atrakcyjności przestrzeni dla mieszkańców i turystów;

- Przedsięwzięcie 36: Szlakiem Architektury Włókienniczej. Rewitalizacja Księżego Młyna – komplementarność w zakresie renowacji budynków mieszkalnych na terenie Księżego Młyna stanowiących własność Miasta oraz budynków gospodarczych, podniesienie atrakcyjności przestrzeni dla mieszkańców i turystów;
- Przedsięwzięcie 43: Modernizacja oraz rozbudowa szlaków i tras turystycznych w Łodzi, w tym „Wille i pałace", „Architektura przemysłowa", „Ulica Piotrkowska" „Łódź Bajkowa". Komplementarność w zakresie zwiększenia dostępu do informacji dla mieszkańców i turystów i wykorzystania walorów przyrodniczych i kulturowych dla rozwoju gospodarki turystycznej. Przedsięwzięcie 46: Budowa rynku z układem komunikacyjnym na terenie nowego Centrum Łodzi (Rynek Kobro)- komplementarność poprzez zwiększenie dostępności do przestrzeni publicznych dzięki powstaniu parkingów;
- Przedsięwzięcie 50: Remont i modernizacja budynku Starej Fabryki Termometrów przy ul. Targowej 57;
- Przedsięwzięcie 59: Modernizacja budynku kina „Polonia" zlokalizowanego przy ul. Piotrkowskiej 67 w Łodzi;
- Przedsięwzięcie 61: Modernizacja budynku kina „Bałtyk" zlokalizowanego przy ul. Narutowicza 20 w Łodzi;
- Przedsięwzięcie 64: Kompleksowa odbudowa willi Reinholda Richtera;
- Przedsięwzięcie 66: Remont konserwatorski willi Józefa Richtera, obecnie budynek administracji rektorskiej Politechniki Łódzkiej;
- Przedsięwzięcie 68: Rewitalizacja kompleksu pałacowego przy ul. Piotrkowskiej 266 w Łodzi (Pałac Scheiblera z zabudowaniami towarzyszącymi);
- Przedsięwzięcie 80: Modernizacja czołowego zabytku Łodzi – kamienicy wielkomiejskiej Pinkusa, dla uruchomienia w niej innowacyjnych aktywności;
- Przedsięwzięcie 82: Modernizacja zabytkowego budynku Rektoratu Uniwersytetu Medycznego w Łodzi;
- Przedsięwzięcie 83: Modernizacja zabytkowej kamienicy wielkomiejskiej wraz z pozostałymi budynkami, dziedzińcem i otoczeniem nieruchomości zlokalizowanej w Łodzi przy ul. Piotrkowskiej 4 oraz wprowadzenie funkcji społecznych;
- Przedsięwzięcie 85: Rozwój funkcji i usług oferowanych przez „EC1 Łódź Miasto Kultury" w Łodzi;
- Przedsięwzięcie 86: Promocja Łodzi i regionu łódzkiego poprzez markę EC1 Łódź – Miasto Kultury;
- Przedsięwzięcie 88: Modernizacja Zespołu Pofabrycznego Karola Scheiblera z lat 1855 – 1870; Framac Sp. z o.o;
- Przedsięwzięcie 92: MASTERPLAN ILUMINACJI dla Miasta Łodzi;
- Przedsięwzięcie 93: Uruchomienie hotelu przy ul. Piotrkowskiej 40 w Łodzi;
- Przedsięwzięcie 95: Ogrody Geyera – modernizacja budynków zabytkowych oraz zagospodarowanie terenu poprzez nową zabudowę;
- Przedsięwzięcie 99: Wzbogacenie oferty Centralnego Muzeum Włókiennictwa w Łodzi poprzez modernizację infrastruktury, prace konserwatorskie i zakup wyposażenia;
- Przedsięwzięcie 100: Rewitalizacja, modernizacja i poprawa infrastruktury zabytkowego obiektu Muzeum Miasta Łodzi.

- **Opis oddziaływania przedsięwzięcia na zdiagnozowany kryzys**

  Przewiduje się istotne oddziaływanie tego przedsięwzięcia na następujące zdiagnozowane problemy:

  - niski poziom uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym: Część diagnostyczna, konkluzja 8, 16, 27, 48, 49.

- **Prognozowane rezultaty przedsięwzięcia i sposób ich oceny**

  Rezultatem zrealizowania programu będzie wzrost możliwości zarobkowania przez mieszkańców w sektorze obsługi ruchu turystycznego w związku ze zwiększeniem tego ruchu na skutek zrealizowania programu. Wskaźnikiem ewaluacyjnym dla tego rezultatu jest wskaźnik intensywności ruchu turystycznego Charvata[61], wyrażony liczbą noclegów udzielonych w ciągu roku, przypadającą na 100 mieszkańców stałych. W Programie rozwoju gospodarki turystycznej należy zaprognozować wzrost wskaźnika Charvata nie mniejszy niż o 1,5% rocznie. Wartością bazową wskaźnika jest wartość wyliczona dla roku 2016. Wartości referencyjne zostaną przyjęte w Programie, przy czym warnie powinna ona być niższa niż 200 (granica intensywności zauważalnej).

  UWAGA: alternatywnym wskaźnikiem, dopuszczalnym do przyjęcie Programie może być wskaźnik intensywności ruchu turystycznego Schneidera, wyrażony z kolei liczbą turystów korzystających z noclegów w ciągu roku, przypadającą na 1000 mieszkańców stałych (dane o liczbie turystów są jednak trudniej dostępnie, niż dane o liczbie udzielonych noclegów). Dla wskaźnika Schneidera wartość referencyjna nie powinna być planowana na poziomie niższym, niż 100 (granica zauważalnej intensywności ruchu turystycznego).

Przedsięwzięcie nr 45.: Program promocji gospodarczej

- **Cel rewitalizacji realizowany przez to przedsięwzięcie**

  Cel operacyjny 1.1. *Tworzyć bodźce dla lepszego zatrudnienia.*

  Cel operacyjny 3.1. *Tworzyć przestrzenie dla działalności gospodarczej.*

  Cel operacyjny 4.3. *Poprawić wyposażenie obszarów zamieszkania w niezbędną sieciową infrastrukturę techniczną.*

- **Opis realizowanych zadań i lokalizacja przedsięwzięcia**

  Przedsięwzięcie będzie realizowane w całości na obszarze rewitalizacji, w wielu lokalizacjach.

  Głównym celem projektu jest zwiększenie poziomu handlu zagranicznego sektora MŚP i zdobywanie nowych rynków zbytu poprzez organizację i udział w przedsięwzięciach, ukierunkowanych na zwiększenie międzynarodowej rangi regionu, nawiązywanie kontaktów z partnerami zagranicznymi i pozyskiwanie informacji na temat rynków zagranicznych.

  Celem programu są zadania związane z wypracowaniem kompleksowej oferty promocji gospodarczej, zmierzającej do wzrostu eksportu i zdobywania nowych rynków zbytu, nawiązywania kontaktów z partnerami zagranicznymi i pozyskiwania informacji na temat rynków zagranicznych, w szczególności w zakresie rynków obejmujących regionalne specjalizacje:

  a. przygotowanie i promocja kompleksowych ofert inwestycyjnych, handlowych lub współpracy,

[61] Wskaźnika intensywności ruchu turystycznego Charvata nie należy mylić z *indeksem nasycenia bazą turystyczną Charvata*, który wyrażony jest liczbą miejsc noclegowych przypadających na km^2 powierzchni całkowitej.

b. tworzenie nowych i rozwój istniejących systemów informacji gospodarczej,

c. organizacja i udział w przedsięwzięciach ukierunkowanych na zwiększenie międzynarodowej rangi gospodarczej regionu.

- **Podmiot realizujący przedsięwzięcie**
  Miasto Łódź.

- **Szacowana wartość przedsięwzięcia i źródło finansowania**
  15 586 560 zł, środki z EFRR i budżetu miasta.

  Ponadto przewiduje się możliwość zaangażowania środków budżetu państwa i innych środków zewnętrznych.

- **Opis powiązań i synergii z innymi przedsięwzięciami**
  - Przedsięwzięcie 5 – 12 (8 projektów rewitalizacji obszarowej) – synergia poprzez tworzenie przestrzennych koncentracji zabudowy mieszkaniowej o wysokim standardzie zamieszkania;
  - Przedsięwzięcie 32: Program zwiększania liczby trwałych, nowopowstałych przedsiębiorstw (start-upów) finansowany w ramach ZIT.Przedsięwzięcie 40: Program uzbrojenia terenów inwestycyjnych – komplementarne poprzez przygotowanie terenu inwestycyjnego dla potencjalnych przedsiębiorców w celu zmniejszenia bezrobocia na obszarze rewitalizacji;
  - Przedsięwzięcie 41: Informatyczne usługi przestrzenne w rewitalizowanej strefie wielkomiejskiej miasta Łodzi – komplementarność w zakresie informowania interesariuszy na temat prowadzonych działań w ramach procesu rewitalizacji;
  - Przedsięwzięcie 80: Modernizacja czołowego zabytku Łodzi – kamienicy wielkomiejskiej Pinkusa, dla uruchomienia w niej innowacyjnych aktywności.

- **Opis oddziaływania przedsięwzięcia na zdiagnozowany kryzys**
  Przewiduje się istotne oddziaływanie na następujące zdiagnozowane problemy:
  - wysokie bezrobocie – 2. Część diagnostyczna: konkluzja 4, 5.

- **Prognozowane rezultaty przedsięwzięcia i sposób ich oceny**
  Rezultatem będzie zwiększony potencjał zdolności eksportowej przedsiębiorców z obszaru rewitalizacji. Wskaźnikiem rezultatu będzie liczba przedsiębiorców mających siedzibę lub zakład w obszarze rewitalizacji objętych programem. Wartość bazowa wynosi 0. Wartość wskaźnika powinna corocznie rosnąć

Przedsięwzięcie nr 46.: Budowa rynku z układem komunikacyjnym na terenie Nowego Centrum Łodzi (Rynek Kobro)[62]

- **Cel rewitalizacji realizowany przez to przedsięwzięcie**
  Cel operacyjny 1.4. Budować wspólnotę łodzian wokół dobra wspólnego.

  Cel operacyjny 2.1. Budować wizerunek centrum Łodzi jako przestrzeni atrakcyjnej, żywej, kreatywnej, ciekawej i przyjaznej.

[62] Budowa rynku wraz z układem komunikacyjnym na terenie Nowego Centrum Łodzi.

Cel operacyjny 2.2. Tworzyć przesłanki do odczuwania dumy z centrum Łodzi przez wprowadzanie do centrum projektów budujących prestiż obszaru.

Cel operacyjny 2.3. Stopniowo uspójniać i wzbogacać krajobraz kulturowy obszaru jako fundament tożsamości lokalnej.

Cel operacyjny 2.4. Budować spójność między rewitalizacją a staraniami Łodzi o EXPO 2022.

Cel operacyjny 4.2. Promować powstawanie przestrzeni publicznych i półpublicznych aranżowanych z udziałem mieszkańców.

Cel operacyjny 4.4. Tworzyć konsekwentną preferencję dla ruchu pieszego z uwzględnieniem dostosowania do zmian klimatycznych.

- **Opis realizowanych zadań i lokalizacja przedsięwzięcia**

  Przedsięwzięcie jest zlokalizowane w całości na obszarze rewitalizacji.

  1. Budowa rynku Kobro (pow. całkowita 4063 m^2),
  2. Budowa parkingów podziemnych wraz z kondygnacją techniczną:
     a. kondygnacja podziemna techniczna – pow. całkowita – 4596 m^2
     b. parking podziemny poziom -6,5m – pow. całkowita – 4596 m^2
     c. parking podziemny poziom -9,5m – pow. całkowita – 4596 m^2
     d. parking podziemny poziom -12,5m - pow. całkowita – 4596 m^2
     e. parking podziemny poziom – 15,5m – pow. całkowita – 4596 m^2
     f. budowa drogi podziemnej pow. użytkowa - 4375 m^2
     g. zagospodarowanie terenu nad drogą podziemną - pow. użytkowa – 4375 m^2
     h. budowa infrastruktury podziemnej i towarzyszącej – instalacje i sieci techniczne.

- **Podmiot realizujący przedsięwzięcie**

  Miasto Łódź.

- **Szacowana wartość przedsięwzięcia i źródło finansowania**

  125 000 000 zł.

  Przewiduje się możliwość zaangażowania środków programów operacyjnych, budżetu państwa i innych środków zewnętrznych.

- **Opis powiązań i synergii z innymi przedsięwzięciami**
  - Przedsięwzięcie 4: Tworzenie przyjaznych przestrzeni miejskich – możliwość wykorzystania przestrzeni Rynku Kobro na poziomie terenu na funkcje komplementarne z niniejszym przedsięwzięciem (stworzenie przestrzeni inkluzywnej z udziałem mieszkańców);
  - Przedsięwzięcie 6 (2 projektów rewitalizacji obszarowej) – synergia poprzez tworzenie przestrzennych koncentracji zabudowy mieszkaniowej o wysokim standardzie zamieszkania;
  - Przedsięwzięcie 13: Rewitalizacja EC-1 Południowy – Wschód. 14: Rozwój funkcji wystawienniczo - edukacyjnych Centrum Nauki i Techniki w Łodzi wraz z zapleczem warsztatowym. 15: Poszerzenie oferty kulturalno - edukacyjnej Narodowego Centrum Kultury Filmowej;
  - Przedsięwzięcie 37: Rewitalizacja przestrzeni miejskiej przy ul. Moniuszki 3, 5 i ul. Tuwima 10 (Program Nowe Centrum Łodzi);

- Przedsięwzięcie 44: Program rozwoju gospodarki turystycznej - program komplementarny w stosunku do Rewitalizacji Obszarowej Centrum Łodzi. Komplementarność w zakresie zwiększenia dostępu do informacji dla mieszkańców i turystów i wykorzystania walorów przyrodniczych i kulturowych dla rozwoju gospodarki turystycznej;
- Przedsięwzięcie 85: Rozwój funkcji i usług oferowanych przez „EC1 Łódź Miasto Kultury" w Łodzi;
- Przedsięwzięcie 86: Promocja Łodzi i regionu łódzkiego poprzez markę EC1 Łódź – Miasto Kultury.

■ **Opis oddziaływania przedsięwzięcia na zdiagnozowany kryzys**

Przewiduje się istotne oddziaływanie tego przedsięwzięcia na następujące zdiagnozowane problemy:

- niski poziom uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym: Część diagnostyczna, konkluzja 8;
- negatywne zjawiska przestrzenno-funkcjonalne: Część diagnostyczna, konkluzja 18, 27, 34, 46.

■ **Prognozowane rezultaty przedsięwzięcia i sposób ich oceny**

Prognozowanym rezultatem jest powstanie unikalnej, prestiżowej przestrzeni publicznej – rynku Kobro, która ma szansę stać się symboliczna dla Łodzi. Rezultat ten musi być mierzony indeksem dostępności nowo powstałej przestrzeni[63]. Wskaźnikiem rezultatu będzie więc liczba ludności zamieszkałej w 8-minutowej strefie dojścia (500 m).

Przedsięwzięcie nr 47.: Remont przebudowa i rozbudowa Muzeum Przyrodniczego Uniwersytetu Łódzkiego wraz z infrastrukturą techniczną

■ **Cel rewitalizacji realizowany przez to przedsięwzięcie**

Cel operacyjny 1.3. Zwiększyć szanse edukacyjne młodych mieszkańców obszaru rewitalizacji.

Cel operacyjny 4.1. Poprawić standard techniczny budynków mieszkalnych i usługowych w obszarze zamieszkania.

■ **Opis realizowanych zadań i lokalizacja przedsięwzięcia**

Przedsięwzięcie jest zlokalizowane w całości na obszarze rewitalizacji (ul. Kilińskiego 101).

Projekt zakłada remont, przebudowę i rozbudowę budynków obecnego Muzeum Przyrodniczego w Łodzi i utworzenia Uniwersyteckiego Centrum Przyrodniczo-Edukacyjnego Wydziału Biologii i Ochrony Środowiska. Inwestycja obejmuje prace budowlane przy istniejących zabytkowych budynkach A i B oraz nowo projektowany łącznik – budynek C . Poza kompleksowym remontem planuje się wykonanie niezbędne prace termomodernizacyjne oraz renowację elewacji budynku A.

Projektowi będzie towarzyszyło sporządzenie wieloletniej koncepcji działania Uniwersyteckiego Centrum Przyrodniczo-Edukacyjnego, zawierające między innymi koncepcję działań edukacyjnych Centrum na rzecz mieszkańców obszaru rewitalizacji.

■ **Podmiot realizujący przedsięwzięcie**

Uniwersytet Łódzki.

[63] Samo powstanie przestrzeni to produkt a nie rezultat

- **Szacowana wartość przedsięwzięcia i źródło finansowania**

  12 198 000 zł – środki prywatne.

  Ponadto przewiduje się możliwość zaangażowania środków programów operacyjnych, budżetu państwa i innych środków zewnętrznych.

- **Opis powiązań i synergii z innymi przedsięwzięciami**
  - Przedsięwzięcie 9 (5 projektów rewitalizacji obszarowej) – synergia poprzez tworzenie przestrzennych koncentracji zabudowy mieszkaniowej o wysokim standardzie zamieszkania;
  - Przedsięwzięcie 13: Rewitalizacja EC-1 Południowy – Wschód. 14: Rozwój funkcji wystawienniczo - edukacyjnych Centrum Nauki i Techniki w Łodzi wraz z zapleczem warsztatowym. 15: Poszerzenie oferty kulturalno - edukacyjnej Narodowego Centrum Kultury Filmowej. 16: Budowanie przewag konkurencyjnych poprzez poszerzenie oferty kulturalno - edukacyjnej Muzeum Kinematografii. 17: Rewitalizacja Teatru Powszechnego w Łodzi - Polskie Centrum Komedii - Regionalne Centrum Edukacji Teatralnej. 19: Budowanie nowoczesnego muzeum dzięki innowacyjnym rozwiązaniom. Muzeum Tradycji Niepodległościowych w Łodzi placówką kreatywną. 37: Rewitalizacja przestrzeni miejskiej przy ul. Moniuszki 3, 5 i ul. Tuwima 10 (Program Nowe Centrum Łodzi), Komplementarność przedsięwzięć w zakresie wzrostu poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym mieszkańców;
  - Przedsięwzięcie 44: Program rozwoju gospodarki turystycznej - program komplementarny w stosunku do Rewitalizacji Obszarowej Centrum Łodzi. Komplementarność w zakresie zwiększenia dostępu do informacji dla mieszkańców i turystów i wykorzystania walorów przyrodniczych i kulturowych dla rozwoju gospodarki turystycznej. 85: Rozwój funkcji i usług oferowanych przez „EC1 Łódź Miasto Kultury" w Łodzi;
  - Przedsięwzięcie 99: Wzbogacenie oferty Centralnego Muzeum Włókiennictwa w Łodzi poprzez modernizację infrastruktury, prace konserwatorskie i zakup wyposażenia;
  - Przedsięwzięcie 100: Rewitalizacja, modernizacja i poprawa infrastruktury zabytkowego obiektu Muzeum Miasta Łodzi;
  - Przedsięwzięcie 74: Budowa sieci ciepłowniczej i przyłączy w Łodzi wraz z likwidacją niskiej emisji w Strefie Wielkomiejskiej obejmujący przyłączenie do ciepła systemowego budynków z obszaru ograniczonego ulicami Piotrkowska / Kilińskiego / Tuwima / Nawrot.

- **Opis oddziaływania przedsięwzięcia na zdiagnozowany kryzys**

  Przewiduje się istotne oddziaływanie tego przedsięwzięcia na następujące zdiagnozowane problemy:
  - niski poziom edukacji oraz kapitału społecznego: Część diagnostyczna, konkluzja 15, 16, niski poziom uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym: Część diagnostyczna, konkluzja 8, 18, 49;
  - negatywne zjawiska środowiskowe w tym problem niskiej emisji – 2. Część diagnostyczna: konkluzja 45;
  - negatywne zjawiska przestrzenno-funkcjonalne – 2. Część diagnostyczna: konkluzja 34.

- **Prognozowane rezultaty przedsięwzięcia i sposób ich oceny**

  Rezultatem – z punktu widzenia celów rewitalizacji – będzie stworzenie mieszkańcom obszaru rewitalizacji możliwości korzystania z edukacyjnego potencjału Uniwersyteckiego Centrum, w sposób i w skali opisanej w wypracowanej i przyjętej koncepcji. Wskaźnikiem będzie:

1. Opracowana i przyjęta koncepcja działania Centrum, zawierająca plan działań na rzecz mieszkańców obszaru rewitalizacji (wskaźnik binarny TAK/NIE);
2. Ilość godzin edukacji muzealnej zrealizowana przez Centrum na rzecz mieszkańców (np. grup szkolnych). Wartość bazową i referencyjną wskaźnika określi koncepcja, o której mowa w p. 1.

Przedsięwzięcie nr 48.: Renowacja elewacji budynków Biblioteki Uniwersytetu Łódzkiego w Łodzi przy ul. Matejki 32/38

- **Cel rewitalizacji realizowany przez to przedsięwzięcie**

  Cel operacyjny 1.3. Zwiększyć szanse edukacyjne młodych mieszkańców obszaru rewitalizacji.

  Pomocniczo:

  Cel operacyjny 4.1. Poprawić standard techniczny budynków mieszkalnych i usługowych w obszarze zamieszkania.

- **Opis realizowanych zadań i lokalizacja przedsięwzięcia**

  Przedsięwzięcie skierowane jest do wszystkich mieszkańców Łodzi w tym z obszaru rewitalizacji.

  Zakres inwestycji obejmuje modernizację elewacji i drobne prace naprawcze . Po wykonaniu audytu energetycznego , który służy jako wytyczne do ocieplenia budynków, przewiduje się ocieplenie ścian, wymianę okien i wymianę instalacji centralnego ogrzewania. Dla budynku głównego i Pawilonu przewiduje się ocieplenie wewnątrz 16 centymetrami Multipor-u , dla Magazynu ocieplenie częściowo od wewnątrz a częściowo od zewnątrz (wełna mineralna). Pozostałe do wymiany okna będą wymienione na aluminiowe w kolorze białym i w rysunku i wymiarach jak istniejące.

  Projektowi będzie towarzyszyło sporządzenie skróconej koncepcji działania Biblioteki na rzecz mieszkańców obszaru rewitalizacji, zawierającej w szczególności plan współpracy edukacyjnej Biblioteki z zainteresowanymi szkołami z obszaru rewitalizacji.

- **Podmiot realizujący przedsięwzięcie**

  Uniwersytet Łódzki.

- **Szacowana wartość przedsięwzięcia i źródło finansowania**

  3 957 000 zł - środki z NFOŚIGW.

  Ponadto przewiduje się możliwość zaangażowania środków programów operacyjnych, budżetu państwa i innych środków zewnętrznych.

- **Opis powiązań i synergii z innymi przedsięwzięciami**
  - Przedsięwzięcie 1: Przedsięwzięcia właścicieli, użytkowników wieczystych nieruchomości - remonty podnoszące standard miejsca zamieszkania z elementem wytworzenia przestrzeni wspólnej. Komplementarność poprzez tworzenie przestrzennych koncentracji przedsięwzięć podnoszących jakość miejsc zamieszkania (w przedsięwzięciu nr 4 – przestrzenie publiczne, a w przedsięwzięciu nr 1 – budynki i podwórza);
  - Przedsięwzięcie 20: Modernizacja, rozszerzenie funkcji i wyposażenie bibliotek - komplementarność w zakresie wzrostu poziomu edukacji, uczestnictwa w życiu kulturalnym oraz rozwijania wśród mieszkańców kapitału społecznego;
  - Przedsięwzięcie 96: Adaptacja dawnego budynku przędzalni M. Lubińskiego polegająca na rozbudowie, nadbudowie i przebudowie budynków produkcyjno-

usługowo-handlowych ze zmianą sposobu użytkowania na obiekty zamieszkania zbiorowego oraz budowie garażu podziemnego – CENTRUM AKADEMICKIE Łódź.

- **Opis oddziaływania przedsięwzięcia na zdiagnozowany kryzys**

  Przewiduje się istotne oddziaływanie tego przedsięwzięcia na następujące zdiagnozowane problemy:

  - niski poziom edukacji oraz kapitału społecznego: Część diagnostyczna, konkluzja 13, 15, 16;
  - niski poziom uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym: Część diagnostyczna, konkluzja 8;
  - negatywne zjawiska środowiskowe w tym problem niskiej emisji: Część diagnostyczna, konkluzja 45;
  - negatywne zjawiska przestrzenno-funkcjonalne: Część diagnostyczna, konkluzja 33, 34, 43.

- **Prognozowane rezultaty przedsięwzięcia i sposób ich oceny**

  Rezultatem – z punktu widzenia celów rewitalizacji – będzie stworzenie młodzieży z obszaru rewitalizacji możliwości korzystania z edukacyjnego potencjału Biblioteki, w sposób i w skali opisanej w wypracowanej i przyjętej koncepcji. Wskaźnikiem będzie:

  1. Opracowana i przyjęta skrótowa koncepcja działania Biblioteki na rzecz młodzieży szkolnej z obszaru rewitalizacji (wskaźnik binarny TAK/NIE);
  2. Corocznie realizowane przez Bibliotekę działania edukacyjne na rzecz grup szkolnych z obszaru rewitalizacji. Wartość bazową wskaźnika i wartości referencyjne dla kolejnych lat określi koncepcja, o której mowa w p. 1.

Przedsięwzięcie nr 49.: Dostosowanie frontonu budynku głównego do standardu zrewitalizowanego otoczenia ulicy Jaracza

- **Cel rewitalizacji realizowany przez to przedsięwzięcie**

  Cel operacyjny 2.1. *Budować wizerunek centrum Łodzi jako przestrzeni atrakcyjnej, żywej, kreatywnej, ciekawej i przyjaznej.*

- **Opis realizowanych zadań i lokalizacja przedsięwzięcia**

  Przedsięwzięcie jest zlokalizowane w całości na obszarze rewitalizacji (Łódź ul. Jaracza 27)

  Opis realizowanych zadań: gruntowna modernizacja schodów wejściowych oraz spocznika przed frontem Teatru. Odnowienie iluminacji frontonu Teatru.

- **Podmiot realizujący przedsięwzięcie**

  Teatr im. Stefana Jaracza w Łodzi.

- **Szacowana wartość przedsięwzięcia i źródło finansowania**

  110 000 zł – środki prywatne.

  Ponadto przewiduje się możliwość zaangażowania środków programów operacyjnych, budżetu państwa i innych środków zewnętrznych.

- **Opis powiązań i synergii z innymi przedsięwzięciami**

  - Przedsięwzięcie 1: Przedsięwzięcia właścicieli, użytkowników wieczystych nieruchomości - remonty podnoszące standard miejsca zamieszkania z elementem wytworzenia przestrzeni wspólnej. Komplementarność poprzez tworzenie

przestrzennych koncentracji przedsięwzięć podnoszących jakość miejsc zamieszkania (w przedsięwzięciu nr 4 – przestrzenie publiczne, a w przedsięwzięciu nr 1 – budynki i podwórza);

- Przedsięwzięcie 5 – 12 (8 projektów rewitalizacji obszarowej) – synergia poprzez tworzenie przestrzennych koncentracji zabudowy mieszkaniowej o wysokim standardzie zamieszkania;
- Przedsięwzięcie 17: Rewitalizacja Teatru Powszechnego w Łodzi - Polskie Centrum Komedii - Regionalne Centrum Edukacji Teatralnej. Muzeum Tradycji Niepodległościowych w Łodzi placówką kreatywną;
- Przedsięwzięcie 48: Renowacja elewacji budynków Biblioteki Uniwersytetu Łódzkiego w Łodzi przy ul. Matejki 32/38.

■ **Opis oddziaływania przedsięwzięcia na zdiagnozowany kryzys**

Przewiduje się istotne oddziaływanie tego przedsięwzięcia na następujące zdiagnozowane problemy:

- negatywne zjawiska przestrzenno-funkcjonalne: Część diagnostyczna, konkluzja 34.

■ **Prognozowane rezultaty przedsięwzięcia i sposób ich oceny**

Rezultatem projektu będzie możliwość korzystania przez mieszkańców z uporządkowanej przestrzeni publicznej przed Teatrem. Wskaźnikiem rezultatu będzie powstanie tej przestrzeni (jednorazowy wskaźnik binarny TAK/NIE)

Przedsięwzięcie nr 50.: Remont i modernizacja budynku Starej Fabryki Termometrów przy ul. Targowej 57

■ **Cel rewitalizacji realizowany przez to przedsięwzięcie**

Cel operacyjny 1.3. Zwiększyć szanse edukacyjne młodych mieszkańców obszaru rewitalizacji.

Cel operacyjny 1.4. Budować wspólnotę łodzian wokół dobra wspólnego.

Cel operacyjny 2.1. Budować wizerunek centrum Łodzi jako przestrzeni atrakcyjnej, żywej, kreatywnej, ciekawej i przyjaznej.

Cel operacyjny 2.2. Tworzyć przesłanki do odczuwania dumy z centrum Łodzi przez wprowadzanie do centrum projektów budujących prestiż obszaru.

Cel operacyjny 2.3. Stopniowo uspójniać i wzbogacać krajobraz kulturowy obszaru jako fundament tożsamości lokalnej.

■ **Opis realizowanych zadań i lokalizacja przedsięwzięcia**

Przedsięwzięcie jest zlokalizowane w całości na obszarze rewitalizacji.

Celem projektu modernizacji budynku pofabrycznego jest rozwój działalności PWSFTViT polegający przede wszystkim na zapewnieniu większej dostępności Uczelni dla mieszkańców Łodzi, regionu oraz zapewnienie absolwentom Uczelni kompleksowego wsparcia w karierach zawodowych. Studenci i absolwenci naszej Uczelni wykorzystaliby nabyte podczas studiów umiejętności, poprzez działania praktyczne w utworzonym rewitalizowanym obiekcie odpowiednika w Europie środkowo – wschodniej Centrum VFX 9 Komputerowych efektów specjalnych) oraz animacji 3 D. W ramach realizowanego projektu przewidujemy;

1. Opracowanie strategicznej koncepcji działania Centrum z uwzględnieniem w tej koncepcji działań na rzecz mieszkańców obszaru rewitalizacji, np. poprzez odpowiednie otwarte programy edukacyjne, media-lab'y itp.

Działania inwestycyjne:

a. rozbiórkę fragmentów budynku w przestrzeniach w których utylizacja rtęci byłaby niemożliwa,

b. utylizację skażonego materiału budowlanego,

c. wzmocnienie konstrukcyjne budynku od strony wewnętrznej,

d. zachowanie zewnętrznej elewacji z wymianą fragmentów zdegradowanych ścian,

e. adaptacja przestrzeni wewnętrznej na potrzeby dydaktyki i rozwoju kultury wraz z zagospodarowaniem terenu,

f. zagospodarowanie terenu na otwartą dla mieszkańców przyjazną przestrzeń publiczną wysokiej jakości

- **Podmiot realizujący przedsięwzięcie**

Państwowa Wyższa Szkoła Filmowa, Telewizyjna i Teatralna im. Leona Schillera w Łodzi.

- **Szacowana wartość przedsięwzięcia i źródło finansowania**

90 000 000 zł – środki prywatne.

Ponadto przewiduje się możliwość zaangażowania środków programów operacyjnych, budżetu państwa i innych środków zewnętrznych**.**

- **Opis powiązań i synergii z innymi przedsięwzięciami**
  - Przedsięwzięcie 1. Przedsięwzięcia właścicieli, użytkowników wieczystych nieruchomości - remonty podnoszące standard miejsca zamieszkania z elementem wytworzenia przestrzeni wspólnej. Komplementarność poprzez tworzenie przestrzennych koncentracji przedsięwzięć podnoszących jakość miejsc zamieszkania (w przedsięwzięciu nr 4 – przestrzenie publiczne, a w przedsięwzięciu nr 1 – budynki i podwórza);
  - Przedsięwzięcie 4: Tworzenie przyjaznych przestrzeni miejskich – synergia poprzez tworzenie przestrzennych koncentracji przedsięwzięć podnoszących jakość miejsc przestrzeni publicznych;
  - Przedsięwzięcie 15: Poszerzenie oferty kulturalno - edukacyjnej Narodowego Centrum Kultury Filmowej. 16: Budowanie przewag konkurencyjnych poprzez poszerzenie oferty kulturalno - edukacyjnej Muzeum Kinematografii. 36: Szlakiem Architektury Włókienniczej. Rewitalizacja Księżego Młyna – komplementarność w zakresie renowacji budynków mieszkalnych na terenie Księżego Młyna stanowiących własność Miasta oraz budynków gospodarczych, podniesienie atrakcyjności przestrzeni dla mieszkańców i turystów;
  - Przedsięwzięcie 44: Program rozwoju gospodarki turystycznej – program komplementarny w stosunku do Rewitalizacji Obszarowej Centrum Łodzi;
  - Przedsięwzięcie 88: Modernizacja Zespołu Pofabrycznego Karola Scheiblera z lat 1855 – 1870; Framac Sp. z o.o.

- **Opis oddziaływania przedsięwzięcia na zdiagnozowany kryzys**

Przewiduje się istotne oddziaływanie tego przedsięwzięcia na następujące zdiagnozowane problemy:

  - niski poziom uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym - 2. Część diagnostyczna: konkluzja 15, 17, 18, 48, 49;
  - negatywne zjawiska przestrzenno-funkcjonalne: Część diagnostyczna, konkluzja 33, 43,45.

- **Prognozowane rezultaty przedsięwzięcia i sposób ich oceny**

Rezultatem przedsięwzięcia – z punktu widzenia GPR – będzie ożywienie uczestnictwa w kulturze mieszkańców obszaru rewitalizacji poprzez uruchomienie w nowo powstałym Centrum Komputerowych Efektów Specjalnych i Animacji 3D programów edukacyjnych i animacyjno-kulturalnych otwartych dla mieszkańców. Wskaźnikami rezultatu będą:

1. powstanie strategicznego planu takich działań (wskaźnik ten ma charakter binarny TAK/NIE i musi być osiągnięty przed oddaniem do użytkowania części inwestycyjnej przedsięwzięcia);

2. średnioroczna liczba mieszkańców – beneficjentów takich działań (lub alternatywnie – średnioroczna liczba zrealizowanych mikro-projektów artystycznych z udziałem mieszkańców – zależnie od wskazań planu, o którym mowa w p. 1). Wartość bazowa wskaźnika wynosi 0. Wartość referencyjną (planowaną do osiągnięcia) wyznaczy PWSFTviT w planie, o którym mowa. Zakłada się że wskaźnik referencyjny zostanie osiągnięty po pierwszych trzech latach działania Centrum i następnie będzie corocznie niemalejący.

Przedsięwzięcie nr 51.: Modernizacja budynku Wydziału Postępowań Administracyjnych KWP w Łodzi

- **Cel rewitalizacji realizowany przez to przedsięwzięcie**

Cel operacyjny 2.1. Budować wizerunek centrum Łodzi jako przestrzeni atrakcyjnej, żywej, kreatywnej, ciekawej i przyjaznej.

Cel operacyjny 4.1. Poprawić standard techniczny budynków mieszkalnych i usługowych w obszarze zamieszkania.

- **Opis realizowanych zadań i lokalizacja przedsięwzięcia**

Przedsięwzięcie jest zlokalizowane w całości na obszarze rewitalizacji (90-114 Łódź ul. Sienkiewicza 26).

Opis realizowanych zadań:

1. modernizacja systemu oświetlenia w budynku (zmiana oświetlenia na energooszczędne typu LED);
2. prace ogólnobudowlane.

- **Podmiot realizujący przedsięwzięcie**

Komenda Wojewódzka Policji w Łodzi (w ramach partnerstwa z Miastem Łódź).

- **Szacowana wartość przedsięwzięcia i źródło finansowania**

5 000 000 zł (kwota zawarta w ramach szacowanej wartości przedsięwzięcia nr 6).

- **Opis powiązań i synergii z innymi przedsięwzięciami**

  - Przedsięwzięcie 1.: Przedsięwzięcia właścicieli i użytkowników wieczystych nieruchomości obejmujące roboty budowlane, prace konserwatorskie oraz prace restauratorskie. Komplementarność poprzez tworzenie przestrzennych koncentracji przedsięwzięć podnoszących jakość miejsc zamieszkania;
  - Przedsięwzięcie 6 (2 projektów rewitalizacji obszarowej) – synergia poprzez tworzenie przestrzennych koncentracji zabudowy mieszkaniowej o wysokim standardzie zamieszkania;
  - Przedsięwzięcie 37: Rewitalizacja przestrzeni miejskiej przy ul. Moniuszki 3 i 5 oraz Tuwima 10 (Program Nowe Centrum Łodzi);

- Przedsięwzięcie 39: Program termomodernizacji budynków – program komplementarny w stosunku do Rewitalizacji Obszarowej Centrum Łodzi – komplementarność w zakresie poprawienia efektywności energetycznej w sektorze placówek oświatowych i budownictwa mieszkaniowego;
- Przedsięwzięcie 52: Modernizacja budynku Komendy Miejskiej Policji w Łodzi przy ul. Tuwima 12a. 53: Rewitalizacja budynku Komendy Miejskiej Policji w Łodzi przy ul. Sienkiewicza 28/30;
- Przedsięwzięcie 71: Budowa sieci ciepłowniczej i przyłączy w Łodzi wraz z likwidacją niskiej emisji w Strefie Wielkomiejskiej obejmujący przyłączenie do ciepła systemowego budynków z obszaru ograniczonego ulicami Piotrkowska/Kilińskiego/Narutowicza/Tuwima;
- Przedsięwzięcie 91: Modernizacja nieruchomości zabudowanej przy ul. Tuwima 28 w Łodzi z przeznaczeniem na siedzibę administracji publicznej.

■ **Opis oddziaływania przedsięwzięcia na zdiagnozowany kryzys**

Przewiduje się istotne oddziaływanie tego przedsięwzięcia na następujące zdiagnozowane problemy:

- negatywne zjawiska przestrzenno-funkcjonalne – 2. Część diagnostyczna: konkluzja 33, 43, 45.

■ **Prognozowane rezultaty przedsięwzięcia i sposób ich oceny**

Rezultatem projektu będzie możliwość korzystania przez mieszkańców z przestrzeni publicznej o wyższej jakości w budynku będącym miejscem świadczenia usług publicznych. Wskaźnikiem rezultatu będzie powstanie tej przestrzeni (jednorazowy wskaźnik binarny TAK/NIE).

Przedsięwzięcie nr 52.: Modernizacja budynku Komendy Miejskiej Policji w Łodzi przy ul. Tuwima 12a

■ **Cel rewitalizacji realizowany przez to przedsięwzięcie**

Cel operacyjny 2.1. Budować wizerunek centrum Łodzi jako przestrzeni atrakcyjnej, żywej, kreatywnej, ciekawej i przyjaznej.

Cel operacyjny 4.1. Poprawić standard techniczny budynków mieszkalnych i usługowych w obszarze zamieszkania.

■ **Opis realizowanych zadań i lokalizacja przedsięwzięcia**

Przedsięwzięcie jest zlokalizowane w całości na obszarze rewitalizacji (ul. Tuwima 12a).

Opis realizowanych zadań:

1. Kompleksowy remont pomieszczeń wraz z poprawą ich funkcjonalności, podwyższeniem standardu użytkowego oraz dostosowaniem do obecnie obowiązujących przepisów ;
2. Modernizacja instalacji elektrycznej wraz ze zmianą systemu oświetlenia (zmiana oświetlenia na energooszczędne typu LED);
3. Modernizacja instalacji wodno-kanalizacyjnej;
4. Prace ogólnobudowlane.

■ **Podmiot realizujący przedsięwzięcie**

Komenda Wojewódzka Policji w Łodzi (w ramach partnerstwa z Miastem Łódź).

■ **Szacowana wartość przedsięwzięcia i źródło finansowania**

7 000 000 zł (kwota zawarta w ramach szacowanej wartości przedsięwzięcia nr 6).

- **Opis powiązań i synergii z innymi przedsięwzięciami**
  - Przedsięwzięcie 1: Przedsięwzięcia właścicieli i użytkowników wieczystych nieruchomości obejmujące roboty budowlane, prace konserwatorskie oraz prace restauratorskie. Komplementarność poprzez tworzenie przestrzennych koncentracji przedsięwzięć podnoszących jakość miejsc zamieszkania;
  - Przedsięwzięcie 6 (2 projekty rewitalizacji obszarowej) – synergia poprzez tworzenie przestrzennych koncentracji zabudowy mieszkaniowej o wysokim standardzie zamieszkania;
  - Przedsięwzięcie 37: Rewitalizacja przestrzeni miejskiej przy ul. Moniuszki 3,5 i ul. Tuwima 10 (Program Nowe Centrum Łodzi);
  - Przedsięwzięcie 39: Program termomodernizacji budynków – program komplementarny w stosunku do Rewitalizacji Obszarowej Centrum Łodzi – komplementarność w zakresie poprawienia efektywności energetycznej w sektorze placówek oświatowych i budownictwa mieszkaniowego;
  - Przedsięwzięcie 51: Modernizacja budynku Wydziału Postępowań Administracyjnych KWP w Łodzi. 53: Rewitalizacja budynku Komendy Miejskiej Policji w Łodzi przy ul. Sienkiewicza 28/30;
  - Przedsięwzięcie 71: Budowa sieci ciepłowniczej i przyłączy w Łodzi wraz z likwidacją niskiej emisji w Strefie Wielkomiejskiej obejmujący przyłączenie do ciepła systemowego budynków z obszaru ograniczonego ulicami Piotrkowska/Kilińskiego/Narutowicza/Tuwima;
  - Przedsięwzięcie 91: Modernizacja nieruchomości zabudowanej przy ul. Tuwima 28 w Łodzi z przeznaczeniem na siedzibę administracji publicznej.

- **Opis oddziaływania przedsięwzięcia na zdiagnozowany kryzys**

  Przewiduje się istotne oddziaływanie tego przedsięwzięcia na następujące zdiagnozowane problemy:
  - negatywne zjawiska przestrzenno-funkcjonalne – 2. Część diagnostyczna: konkluzja 33, 43, 45.

- **Prognozowane rezultaty przedsięwzięcia i sposób ich oceny**

  Rezultatem projektu będzie możliwość korzystania przez mieszkańców z przestrzeni publicznej o wyższej jakości w budynku będącym miejscem świadczenia usług publicznych. Wskaźnikiem rezultatu będzie powstanie tej przestrzeni (jednorazowy wskaźnik binarny TAK/NIE).

Przedsięwzięcie nr 53.: Rewitalizacja budynku Komendy Miejskiej Policji w Łodzi przy ul. Sienkiewicza 28/30

- **Cel rewitalizacji realizowany przez to przedsięwzięcie**

  Cel operacyjny 2.1. *Budować wizerunek centrum Łodzi jako przestrzeni atrakcyjnej, żywej, kreatywnej, ciekawej i przyjaznej.*

  Cel operacyjny 4.1. *Poprawić standard techniczny budynków mieszkalnych i usługowych obszarze zamieszkania.*

- **Opis realizowanych zadań i lokalizacja przedsięwzięcia**

  Przedsięwzięcie jest zlokalizowane w całości na obszarze rewitalizacji (ul. Sienkiewicza 28/30).

  1. Kompleksowy remont pomieszczeń wraz z poprawą ich funkcjonalności, podwyższeniem standardu użytkowego oraz dostosowaniem do obecnie obowiązujących przepisów;
  2. Modernizacja instalacji elektrycznej wraz ze zmianą systemu oświetlenia (zmiana

oświetlenia na energooszczędne typu LED);
3. Modernizacja instalacji wodno-kanalizacyjnej;
4. Prace ogólnobudowlane.

- **Podmiot realizujący przedsięwzięcie**
  Komenda Wojewódzka Policji w Łodzi (w ramach partnerstwa z Miastem Łódź).

- **Szacowana wartość przedsięwzięcia i źródło finansowania**
  3 500 000 zł (kwota zawarta w ramach szacowanej wartości przedsięwzięcia nr 6).

- **Opis powiązań i synergii z innymi przedsięwzięciami**
  - Przedsięwzięcie 1: Przedsięwzięcia właścicieli i użytkowników wieczystych nieruchomości obejmujące roboty budowlane, prace konserwatorskie oraz prace restauratorskie. Komplementarność poprzez tworzenie przestrzennych koncentracji przedsięwzięć podnoszących jakość miejsc zamieszkania;
  - Przedsięwzięcie 6(2 projektów rewitalizacji obszarowej) – synergia poprzez tworzenie przestrzennych koncentracji zabudowy mieszkaniowej o wysokim standardzie zamieszkania;
  - Przedsięwzięcie 37: Rewitalizacja przestrzeni miejskiej przy ul. Moniuszki 3,5 i ul. Tuwima 10 (Program Nowe Centrum Łodzi);
  - Przedsięwzięcie 39: Program termomodernizacji budynków – program komplementarny w stosunku do Rewitalizacji Obszarowej Centrum Łodzi – komplementarność w zakresie poprawienia efektywności energetycznej w sektorze placówek oświatowych i budownictwa mieszkaniowego;
  - Przedsięwzięcie 51: Modernizacja budynku Wydziału Postępowań Administracyjnych KWP w Łodzi. 52: Modernizacja budynku Komendy Miejskiej Policji w Łodzi przy ul. Tuwima 12a;
  - Przedsięwzięcie 71: Budowa sieci ciepłowniczej i przyłączy w Łodzi wraz z likwidacją niskiej emisji w Strefie Wielkomiejskiej obejmujący przyłączenie do ciepła systemowego budynków z obszaru ograniczonego ulicami Piotrkowska/Kilińskiego/Narutowicza/Tuwima;
  - Przedsięwzięcie 91: Modernizacja nieruchomości zabudowanej przy ul. Tuwima 28 w Łodzi z przeznaczeniem na siedzibę administracji publicznej.

- **Opis oddziaływania przedsięwzięcia na zdiagnozowany kryzys**
  Przewiduje się istotne oddziaływanie tego przedsięwzięcia na następujące zdiagnozowane problemy:
  - negatywne zjawiska przestrzenno-funkcjonalne – 2. Część diagnostyczna: konkluzja 33, 43, 45.

- **Prognozowane rezultaty przedsięwzięcia i sposób ich oceny**
  Rezultatem projektu będzie możliwość korzystania przez mieszkańców z przestrzeni publicznej o wyższej jakości w budynku będącym miejscem świadczenia usług publicznych. Wskaźnikiem rezultatu będzie powstanie tej przestrzeni (jednorazowy wskaźnik binarny TAK/NIE).

Przedsięwzięcie nr 54.: Modernizacja budynku dawnego kina „Przedwiośnie" zlokalizowanego przy ul. Żeromskiego 74/76 w Łodzi

- **Cel rewitalizacji realizowany przez to przedsięwzięcie**

  Cel operacyjny 1.2. Zmniejszyć skalę narażenia na ubóstwo, zahamować proces dziedziczenia ubóstwa, w tym - poprzez animację społeczną.

  Cel operacyjny 1.4. Budować wspólnotę łodzian wokół dobra wspólnego.

  Cel operacyjny 2.1. Budować wizerunek centrum Łodzi jako przestrzeni atrakcyjnej, żywej, kreatywnej, ciekawej i przyjaznej.

  Cel operacyjny 2.2. Tworzyć przesłanki do odczuwania dumy z centrum Łodzi przez wprowadzanie do centrum projektów budujących prestiż obszaru.

  Cel operacyjny 2.3. Stopniowo uspójniać i wzbogacać krajobraz kulturowy obszaru jako fundament tożsamości lokalnej.

  Cel operacyjny 4.1. Poprawić standard techniczny budynków mieszkalnych i usługowych w obszarze zamieszkania.

  Cel operacyjny 4.3. Poprawić wyposażenie obszarów zamieszkania w niezbędną sieciową infrastrukturę techniczną.

- **Opis realizowanych zadań i lokalizacja przedsięwzięcia**

  Przedsięwzięcie jest zlokalizowane w całości na obszarze rewitalizacji (ul. Żeromskiego 74/76).

  Przedmiotem projektu jest m. in.:
  - poprawa stanu technicznego budynku,
  - termomodernizacja z wymianą stolarki okiennej i drzwiowej,
  - przystosowanie instalacji wewnętrznych do obowiązujących norm i przepisów,
  - przystosowanie budynku do obowiązujących przepisów higieniczno-sanitarnych,
  - poprawa oraz usprawnienie warunków użytkowania budynku,
  - przystosowanie obiektu do obowiązujących przepisów przeciwpożarowych,
  - przystosowanie obiektu pod względem użytkowania przez osoby niepełnosprawne.

- **Podmiot realizujący przedsięwzięcie**

  Zarząd Nieruchomości Województwa Łódzkiego.

- **Szacowana wartość przedsięwzięcia i źródło finansowania**

  2 000 000 zł– środki prywatne.

  Ponadto przewiduje się możliwość zaangażowania środków programów operacyjnych, budżetu państwa i innych środków zewnętrznych.

- **Opis powiązań i synergii z innymi przedsięwzięciami**
  - Przedsięwzięcie 1: Przedsięwzięcia właścicieli i użytkowników wieczystych nieruchomości obejmujące roboty budowlane, prace konserwatorskie oraz prace restauratorskie. Komplementarność poprzez tworzenie przestrzennych koncentracji przedsięwzięć podnoszących jakość miejsc zamieszkania;
  - Przedsięwzięcie 39: Program termomodernizacji budynków – program komplementarny w stosunku do Rewitalizacji Obszarowej Centrum Łodzi – komplementarność w zakresie poprawienia efektywności energetycznej w sektorze placówek oświatowych i budownictwa mieszkaniowego;
  - Przedsięwzięcie 55: Modernizacja budynku zabytkowego kina „Tatry" zlokalizowanego przy ul. Sienkiewicza 40 w Łodzi. 59: Modernizacja budynku kina „Polonia" zlokalizowanego przy ul. Piotrkowskiej 67 w Łodzi. 61: Modernizacja budynku kina „Bałtyk" zlokalizowanego przy ul. Narutowicza 20 w Łodzi.

- **Opis oddziaływania przedsięwzięcia na zdiagnozowany kryzys**

  Przewiduje się istotne oddziaływanie tego przedsięwzięcia na następujące zdiagnozowane problemy:

  - niski poziom uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym: Część diagnostyczna, konkluzja 15, 18;
  - negatywne zjawiska przestrzenno-funkcjonalne – 2. Część diagnostyczna: konkluzja 33, 43, 45.

- **Prognozowane rezultaty przedsięwzięcia i sposób ich oceny**

  Rezultatem projektu będzie możliwość korzystania przez mieszkańców z przestrzeni publicznej o wyższej jakości w budynku będącym miejscem świadczenia usług publicznych. Wskaźnikiem rezultatu będzie powstanie tej przestrzeni (jednorazowy wskaźnik binarny TAK/NIE).

Przedsięwzięcie nr 55.: Modernizacja budynku zabytkowego kina „Tatry" zlokalizowanego przy ul. Sienkiewicza 40 w Łodzi

- **Cel rewitalizacji realizowany przez to przedsięwzięcie**

  Cel operacyjny 1.2. Zmniejszyć skalę narażenia na ubóstwo, zahamować proces dziedziczenia ubóstwa, w tym - poprzez animację społeczną.

  Cel operacyjny 1.4. Budować wspólnotę łodzian wokół dobra wspólnego.

  Cel operacyjny 2.1. Budować wizerunek centrum Łodzi jako przestrzeni atrakcyjnej, żywej, kreatywnej, ciekawej i przyjaznej.

  Cel operacyjny 2.2. Tworzyć przesłanki do odczuwania dumy z centrum Łodzi przez wprowadzanie do centrum projektów budujących prestiż obszaru.

  Cel operacyjny 2.3. Stopniowo uspójniać i wzbogacać krajobraz kulturowy obszaru jako fundament tożsamości lokalnej.

  Cel operacyjny 4.1. Poprawić standard techniczny budynków mieszkalnych i usługowych w obszarze zamieszkania.

  Cel operacyjny 4.3. Poprawić wyposażenie obszarów zamieszkania w niezbędną sieciową infrastrukturę techniczną.

- **Opis realizowanych zadań i lokalizacja przedsięwzięcia**

  Przedsięwzięcie jest zlokalizowane w całości na obszarze rewitalizacji (ul. Sienkiewicza 40).

  Przedmiotem projektu jest m. in.:
  - poprawa stanu technicznego budynku,
  - termomodernizacja z wymianą stolarki okiennej i drzwiowej, oraz demontaż z elewacji północnej azbestu,
  - przystosowanie instalacji wewnętrznych do obowiązujących norm i przepisów,
  - przystosowanie budynku do obowiązujących przepisów higieniczno-sanitarnych,
  - poprawa oraz usprawnienie warunków użytkowania budynku,
  - przystosowanie obiektu do obowiązujących przepisów przeciwpożarowych,
  - przystosowanie obiektu pod względem użytkowania przez osoby niepełnosprawne.

- **Podmiot realizujący przedsięwzięcie**

  Zarząd Nieruchomości Województwa Łódzkiego.

- **Szacowana wartość przedsięwzięcia i źródło finansowania**

  2 000 000 zł– środki prywatne.

Ponadto przewiduje się możliwość zaangażowania środków programów operacyjnych, budżetu państwa i innych środków zewnętrznych.

- **Opis powiązań i synergii z innymi przedsięwzięciami**
  - Przedsięwzięcie 9 (5 projektów rewitalizacji obszarowej) – synergia poprzez tworzenie przestrzennych koncentracji zabudowy mieszkaniowej o wysokim standardzie zamieszkania;
  - Przedsięwzięcie 37: Rewitalizacja przestrzeni miejskiej przy ul. Moniuszki 3,5 i ul. Tuwima 10 (Program Nowe Centrum Łodzi);
  - Przedsięwzięcie 47: Remont przebudowa i rozbudowa Muzeum Przyrodniczego Uniwersytetu Łódzkiego wraz z infrastrukturą techniczną. Komplementarność przedsięwzięć w zakresie wzrostu poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym mieszkańców;
  - Przedsięwzięcie 54: Modernizacja budynku dawnego kina „Przedwiośnie" zlokalizowanego przy ul. Żeromskiego 74/76 w Łodzi. 59: Modernizacja budynku kina „Polonia" zlokalizowanego przy ul. Piotrkowskiej 67 w Łodzi 61: Modernizacja budynku kina „Bałtyk" zlokalizowanego przy ul. Narutowicza 20 w Łodzi. 74: Budowa sieci ciepłowniczej i przyłączy w Łodzi wraz z likwidacją niskiej emisji w Strefie Wielkomiejskiej obejmujący przyłączenie do ciepła systemowego budynków z obszaru ograniczonego ulicami Piotrkowska / Kilińskiego / Tuwima / Nawrot.

- **Opis oddziaływania przedsięwzięcia na zdiagnozowany kryzys**

  Przewiduje się istotne oddziaływanie tego przedsięwzięcia na następujące zdiagnozowane problemy:
  - niski poziom uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym: Część diagnostyczna, konkluzja 15, 18;
  - negatywne zjawiska przestrzenno-funkcjonalne – 2. Część diagnostyczna: konkluzja 33, 43, 45.

- **Prognozowane rezultaty przedsięwzięcia i sposób ich oceny**

  Rezultatem projektu będzie możliwość korzystania przez mieszkańców z przestrzeni publicznej o wyższej jakości w budynku będącym miejscem świadczenia usług publicznych. Wskaźnikiem rezultatu będzie powstanie tej przestrzeni (jednorazowy wskaźnik binarny TAK/NIE).

Przedsięwzięcie nr 56.: Modernizacja budynku zlokalizowanego przy ul. Sienkiewicza 3 w Łodzi

- **Cel rewitalizacji realizowany przez to przedsięwzięcie**

  Cel operacyjny 4.1. Poprawić standard techniczny budynków mieszkalnych i usługowych w obszarze zamieszkania.

  Cel operacyjny 4.3. Poprawić wyposażenie obszarów zamieszkania w niezbędną sieciową infrastrukturę techniczną.

- **Opis realizowanych zadań i lokalizacja przedsięwzięcia**

  Przedsięwzięcie jest zlokalizowane w całości na obszarze rewitalizacji (ul. Sienkiewicza 3).

  Opis realizowanych zadań: przewiduje wykonanie generalnego remontu polegającego na:
  - wymianie instalacji elektrycznej,
  - wymianie integrowanego systemu ochrony i zabezpieczenia p.poż,
  - wymianie dwóch dźwigów osobowych,
  - modernizacji instalacji wentylacji mechanicznej i klimatyzacji,

- wymianie instalacji c.o. i wod-kan ,
- adaptacji wnętrz,
- termomodernizacji budynku wraz z remontem kamiennych okładzin ścian, kamiennych balustrad, dachów i tarasów oraz wymiany części okien i drzwi wejściowych do budynku.

- **Podmiot realizujący przedsięwzięcie**

  Zarząd Nieruchomości Województwa Łódzkiego.

- **Szacowana wartość przedsięwzięcia i źródło finansowania**

  50 000 000 zł.

  Przewiduje się możliwość zaangażowania środków programów operacyjnych, budżetu państwa i innych środków zewnętrznych.

- **Opis powiązań i synergii z innymi przedsięwzięciami**
  - Przedsięwzięcie 1: Przedsięwzięcia właścicieli i użytkowników wieczystych nieruchomości obejmujące roboty budowlane, prace konserwatorskie oraz prace restauratorskie. Komplementarność poprzez tworzenie przestrzennych koncentracji przedsięwzięć podnoszących jakość miejsc zamieszkania;
  - Przedsięwzięcie 3: Budowa lub przebudowa budynków służących rozwojowi społecznego budownictwa czynszowego; synergia poprzez poprawę stanu technicznego mieszkań, termomodernizację budynków, zmianę struktury mieszkań oraz podniesienie standardów lokali adekwatnie do potrzeb mieszkańców, w tym osób niepełnosprawnych;
  - Przedsięwzięcie 6 (2 projektów rewitalizacji obszarowej) – synergia poprzez tworzenie przestrzennych koncentracji zabudowy mieszkaniowej o wysokim standardzie zamieszkania;
  - Przedsięwzięcie 39: Program termomodernizacji budynków – program komplementarny w stosunku do Rewitalizacji Obszarowej Centrum Łodzi – komplementarność w zakresie poprawienia efektywności energetycznej w sektorze placówek oświatowych i budownictwa mieszkaniowego;
  - Przedsięwzięcie 58: Modernizacja budynku zlokalizowanego przy ul. Pomorskiej 54 w Łodzi. 60: Modernizacja budynków zlokalizowanych przy ul. Narutowicza 58 w Łodzi. 62: Modernizacja budynku zlokalizowanego przy ul. Mielczarskiego 35 w Łodzi;
  - Przedsięwzięcie 71: Budowa sieci ciepłowniczej i przyłączy w Łodzi wraz z likwidacją niskiej emisji w Strefie Wielkomiejskiej obejmujący przyłączenie do ciepła systemowego budynków z obszaru ograniczonego ulicami Piotrkowska/Kilińskiego/Narutowicza/Tuwima.

- **Opis oddziaływania przedsięwzięcia na zdiagnozowany kryzys**

  Przewiduje się istotne oddziaływanie tego przedsięwzięcia na następujące zdiagnozowane problemy:
  - negatywne zjawiska przestrzenno-funkcjonalne – 2. Część diagnostyczna: konkluzja 33, 43, 46.

- **Prognozowane rezultaty przedsięwzięcia i sposób ich oceny**

  Rezultatem projektu będzie możliwość korzystania przez mieszkańców z przestrzeni publicznej o wyższej jakości w budynku będącym miejscem świadczenia usług publicznych. Wskaźnikiem rezultatu będzie powstanie tej przestrzeni (jednorazowy wskaźnik binarny TAK/NIE).

Przedsięwzięcie nr 57.: Modernizacja budynku zlokalizowanego przy ul. Roosevelta 15 w Łodzi

- **Cel rewitalizacji realizowany przez to przedsięwzięcie**

  Cel operacyjny 4.1. Poprawić standard techniczny budynków mieszkalnych i usługowych w obszarze zamieszkania.

  Cel operacyjny 4.3. Poprawić wyposażenie obszarów zamieszkania w niezbędną sieciową infrastrukturę techniczną.

- **Opis realizowanych zadań i lokalizacja przedsięwzięcia**

  Przedsięwzięcie jest zlokalizowane w całości na obszarze rewitalizacji (ul. Roosevelta 15).

  W ramach modernizacji budynku z przystosowaniem do funkcji administracyjno-biurowej dla potrzeb Sejmiku Województwa Łódzkiego i Urzędu Marszałkowskiego niezbędna jest kompleksowa renowacja obiektu (elewacje, stolarka, wnętrza – sufity, witraże, posadzka, balustrady, kantory, elementy oświetlenia), oraz wykonanie robót związanych z dostosowaniem obiektu do nowej funkcji użytkowej:
  - wyburzenie ścianek, udrożnienie tylnej klatki schodowej,
  - naprawa i wymiana izolacji termicznej dachów, wymiana poszycia dachowego,
  - renowacja nadświetla nad dawna sala operacyjną,
  - dobudowa dźwigu osobowego,
  - przebudowa dziedzińca i przejazdu bramowego,
  - wymiana instalacji sanitarnych, centralnego ogrzewania, elektrycznych,
  - wykonanie instalacji wentylacji mechanicznej, klimatyzacji, sygnalizacji pożaru, przeciwwłamaniowej, telefonicznej i multimedialnej,
  - wykonanie niezbędnych elementów zewnętrznych jak: oświetlenie terenu, przyłącza do istniejącej infrastruktury.

- **Podmiot realizujący przedsięwzięcie**

  Zarząd Nieruchomości Województwa Łódzkiego.

- **Szacowana wartość przedsięwzięcia i źródło finansowania**

  11 200 000 zł.

  Przewiduje się możliwość zaangażowania środków programów operacyjnych, budżetu państwa i innych środków zewnętrznych.

- **Opis powiązań i synergii z innymi przedsięwzięciami**
  - Przedsięwzięcie 1: Przedsięwzięcia właścicieli i użytkowników wieczystych nieruchomości obejmujące roboty budowlane, prace konserwatorskie oraz prace restauratorskie. Komplementarność poprzez tworzenie przestrzennych koncentracji przedsięwzięć podnoszących jakość miejsc zamieszkania;
  - Przedsięwzięcie 10 (5 projektów rewitalizacji obszarowej) – synergia poprzez tworzenie przestrzennych koncentracji zabudowy mieszkaniowej o wysokim standardzie zamieszkania;
  - Przedsięwzięcie 39: Program termomodernizacji budynków – program komplementarny w stosunku do Rewitalizacji Obszarowej Centrum Łodzi – komplementarność w zakresie poprawienia efektywności energetycznej w sektorze placówek oświatowych i budownictwa mieszkaniowego;
  - Przedsięwzięcie 51: Modernizacja budynku Wydziału Postępowań Administracyjnych KWP w Łodzi. 52: Modernizacja budynku Komendy Miejskiej Policji w Łodzi przy ul. Tuwima 12a. 53: Modernizacja budynky Komendy Miejskiej Policji w Łodzi przy ul. Sienkiewicza 28/30. 75: Budowa sieci ciepłowniczej i przyłączy w Łodzi wraz z likwidacją niskiej emisji w Strefie Wielkomiejskiej obejmujący przyłączenie do ciepła

systemowego budynków z obszaru ograniczonego ulicami Sienkiewicza / Al. Piłsudskiego / Piotrkowska / Nawrot;

- Przedsięwzięcie 91: Modernizacja nieruchomości zabudowanej przy ul. Tuwima 28 w Łodzi z przeznaczeniem na siedzibę administracji publicznej.

■ **Opis oddziaływania przedsięwzięcia na zdiagnozowany kryzys**

Przewiduje się istotne oddziaływanie tego przedsięwzięcia na następujące zdiagnozowane problemy:

- negatywne zjawiska przestrzenno-funkcjonalne – 2. Część diagnostyczna: konkluzja 33, 43, 46.

■ **Prognozowane rezultaty przedsięwzięcia i sposób ich oceny**

Rezultatem projektu będzie możliwość korzystania przez mieszkańców z przestrzeni publicznej o wyższej jakości w budynku będącym miejscem świadczenia usług publicznych. Wskaźnikiem rezultatu będzie powstanie tej przestrzeni (jednorazowy wskaźnik binarny TAK/NIE).

Przedsięwzięcie nr 58.: Modernizacja budynku zlokalizowanego przy ul. Pomorskiej 54 w Łodzi

■ **Cel rewitalizacji realizowany przez to przedsięwzięcie**

Cel operacyjny 1.2. Zmniejszyć skalę narażenia na ubóstwo, zahamować proces dziedziczenia ubóstwa, w tym - poprzez animację społeczną.

Cel operacyjny 1.4. Budować wspólnotę łodzian wokół dobra wspólnego.

Cel operacyjny 1.5. Zapobiegać segregacji przestrzennej, tworzyć zróżnicowaną społeczność na obszarach rewitalizowanych.

Cel operacyjny 1.7. Zapobiegać eksportowaniu problemów społecznych poza obszar.

Cel operacyjny 4.1. Poprawić standard techniczny budynków mieszkalnych i usługowych w obszarze zamieszkania.

Cel operacyjny 4.3. Poprawić wyposażenie obszarów zamieszkania w niezbędną sieciową infrastrukturę techniczną.

■ **Opis realizowanych zadań i lokalizacja przedsięwzięcia**

Przedsięwzięcie jest zlokalizowane w całości na obszarze rewitalizacji (ul. Pomorska 54).

Budynek wymaga remontu w zakresie:
- modernizacji układu pomieszczeń,
- osuszeniu i termomodernizacji,
- naprawy i częściowa wymiana wewnętrznej instalacji elektrycznej wraz z uzupełnieniem osprzętu,
- wymiany oświetlenia,
- montażu wentylacji mechanicznej,
- wymiany instalacji c.o. ,
- wymiany instalacji wodno-kanalizacyjnej,
- zaprojektowania i wykonania instalacji p.poż,
- wykonania wewnętrznej sieci logicznej,
- robót zewnętrzne (ogrodzenie, wyrównanie oraz utwardzenie terenu, wykonanie pergoli na odpady.

■ **Podmiot realizujący przedsięwzięcie**

Zarząd Nieruchomości Województwa Łódzkiego.

- **Szacowana wartość przedsięwzięcia i źródło finansowania**

  2 500 000 zł.

  Przewiduje się możliwość zaangażowania środków programów operacyjnych, budżetu państwa i innych środków zewnętrznych.

- **Opis powiązań i synergii z innymi przedsięwzięciami**
  - Przedsięwzięcie 1: Przedsięwzięcia właścicieli i użytkowników wieczystych nieruchomości obejmujące roboty budowlane, prace konserwatorskie oraz prace restauratorskie. Komplementarność poprzez tworzenie przestrzennych koncentracji przedsięwzięć podnoszących jakość miejsc zamieszkania;
  - Przedsięwzięcie 3: Budowa lub przebudowa budynków służących rozwojowi społecznego budownictwa czynszowego; synergia poprzez poprawę stanu technicznego mieszkań, termomodernizację budynków, zmianę struktury mieszkań oraz podniesienie standardów lokali adekwatnie do potrzeb mieszkańców, w tym osób niepełnosprawnych;
  - Przedsięwzięcie 39: Program termomodernizacji budynków – program komplementarny w stosunku do Rewitalizacji Obszarowej Centrum Łodzi – komplementarność w zakresie poprawienia efektywności energetycznej w sektorze placówek oświatowych i budownictwa mieszkaniowego;
  - Przedsięwzięcie 56: Modernizacja budynku zlokalizowanego przy ul. Sienkiewicza 3 w Łodzi. 57: Modernizacja budynku zlokalizowanego przy ul. Roosvelta 15 w Łodzi. 60: Modernizacja budynków zlokalizowanych przy ul. Narutowicza 58 w Łodzi. 62: Modernizacja budynku zlokalizowanego przy ul. Mielczarskiego 35 w Łodzi. 63: Modernizacja budynku zlokalizowanego przy ul. Kamińskiego 7/9 w Łodzi.

- **Opis oddziaływania przedsięwzięcia na zdiagnozowany kryzys**

  Przewiduje się istotne oddziaływanie tego przedsięwzięcia na następujące zdiagnozowane problemy:
  - negatywne zjawiska przestrzenno-funkcjonalne – 2. Część diagnostyczna: konkluzja 33, 43, 46.

- **Prognozowane rezultaty przedsięwzięcia i sposób ich oceny**

  Rezultatem projektu będzie możliwość korzystania przez mieszkańców z przestrzeni publicznej o wyższej jakości w budynku będącym miejscem świadczenia usług publicznych. Wskaźnikiem rezultatu będzie powstanie tej przestrzeni (jednorazowy wskaźnik binarny TAK/NIE).

Przedsięwzięcie nr 59.: Modernizacja budynku kina „Polonia" zlokalizowanego przy ul. Piotrkowskiej 67 w Łodzi

- **Cel rewitalizacji realizowany przez to przedsięwzięcie**

  Cel operacyjny 1.2. Zmniejszyć skalę narażenia na ubóstwo, zahamować proces dziedziczenia ubóstwa, w tym - poprzez animację społeczną.

  Cel operacyjny 1.4. Budować wspólnotę łodzian wokół dobra wspólnego.

  Cel operacyjny 2.1. Budować wizerunek centrum Łodzi jako przestrzeni atrakcyjnej, żywej, kreatywnej, ciekawej i przyjaznej.

  Cel operacyjny 2.2. Tworzyć przesłanki do odczuwania dumy z centrum Łodzi przez wprowadzanie do centrum projektów budujących prestiż obszaru.

  Cel operacyjny 2.3. Stopniowo uspójniać i wzbogacać krajobraz kulturowy obszaru jako fundament tożsamości lokalnej.

Cel operacyjny 4.1. Poprawić standard techniczny budynków mieszkalnych i usługowych w obszarze zamieszkania.

Cel operacyjny 4.3. Poprawić wyposażenie obszarów zamieszkania w niezbędną sieciową infrastrukturę techniczną.

- **Opis realizowanych zadań i lokalizacja przedsięwzięcia**

  Przedsięwzięcie jest zlokalizowane w całości na obszarze rewitalizacji (ul. Piotrkowska 67).

  Celem jest zachowanie unikalnych wartości budynku, składających się na tożsamość Miasta. Racjonalne, zgodne z zasadami zrównoważonego rozwoju, wykorzystanie możliwości, zasobów dziedzictwa kulturowego dla zaspokajania potrzeb i rozkwitu współczesnego Miasta o funkcji metropolitalnej, poprzez:

  - przywrócenie funkcji kina,

  - prace polegające na remoncie dachu, modernizacja instalacji centralnego ogrzewania.

- **Podmiot realizujący przedsięwzięcie**

  Zarząd Nieruchomości Województwa Łódzkiego.

- **Szacowana wartość przedsięwzięcia i źródło finansowania**

  500 000 zł.

  Przewiduje się możliwość zaangażowania środków programów operacyjnych, budżetu państwa i innych środków zewnętrznych.

- **Opis powiązań i synergii z innymi przedsięwzięciami**

  - Przedsięwzięcie 1: Przedsięwzięcia właścicieli i użytkowników wieczystych nieruchomości obejmujące roboty budowlane, prace konserwatorskie oraz prace restauratorskie. Komplementarność poprzez tworzenie przestrzennych koncentracji przedsięwzięć podnoszących jakość miejsc zamieszkania;

  - Przedsięwzięcie 2: Miejski program współpracy z organizacjami pozarządowymi - rewitalizacja – w zakresie animacji mieszkańców do włączania się w projektowanie przyjaznych przestrzeni miejskich w sąsiedztwie ich miejsc zamieszkania;

  - Przedsięwzięcie 37: Rewitalizacja przestrzeni miejskiej przy ul. Moniuszki 3, 5 i u. Tuwima 10 (Program Nowe Centrum Łodzi)

  - Przedsięwzięcie 44: Program rozwoju gospodarki turystycznej - program komplementarny w stosunku do Rewitalizacji Obszarowej Centrum Łodzi. Komplementarność w zakresie zwiększenia dostępu do informacji dla mieszkańców i turystów i wykorzystania walorów przyrodniczych i kulturowych dla rozwoju gospodarki turystycznej. 54: Modernizacja budynku dawnego kina „Przedwiośnie" zlokalizowanego przy ul. Żeromskiego 74/76 w Łodzi. 55: Modernizacja budynku zabytkowego kina „Tatry" zlokalizowanego przy ul. Sienkiewicza 40 w Łodzi. 61: Modernizacja budynku kina „Bałtyk" zlokalizowanego przy ul. Narutowicza 20 w Łodzi. 71: Budowa sieci ciepłowniczej i przyłączy w Łodzi wraz z likwidacją niskiej emisji w Strefie Wielkomiejskiej obejmujący przyłączenie do ciepła systemowego budynków z obszaru ograniczonego ulicami Piotrkowska/Kilińskiego /Narutowicza/Tuwima.

- **Opis oddziaływania przedsięwzięcia na zdiagnozowany kryzys**

  Przewiduje się istotne oddziaływanie tego przedsięwzięcia na następujące zdiagnozowane problemy:

  - niski poziom uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym: Część diagnostyczna, konkluzja 15, 18;

- negatywne zjawiska przestrzenno-funkcjonalne – 2. Część diagnostyczna: konkluzja 33, 43, 45.

■ **Prognozowane rezultaty przedsięwzięcia i sposób ich oceny**

Rezultatem projektu będzie możliwość korzystania przez mieszkańców z przestrzeni publicznej o wyższej jakości w budynku będącym miejscem świadczenia usług publicznych. Wskaźnikiem rezultatu będzie powstanie tej przestrzeni (jednorazowy wskaźnik binarny TAK/NIE).

Przedsięwzięcie nr 60.: Modernizacja budynków zlokalizowanych przy ul. Narutowicza 58 w Łodzi

■ **Cel rewitalizacji realizowany przez to przedsięwzięcie**

Cel operacyjny 1.3. Zwiększyć szanse edukacyjne młodych mieszkańców obszaru rewitalizacji.

Cel operacyjny 1.4. Budować wspólnotę łodzian wokół dobra wspólnego.

Cel operacyjny 2.1. Budować wizerunek centrum Łodzi jako przestrzeni atrakcyjnej, żywej, kreatywnej, ciekawej i przyjaznej.

Cel operacyjny 2.2. Tworzyć przesłanki do odczuwania dumy z centrum Łodzi przez wprowadzanie do centrum projektów budujących prestiż obszaru.

Cel operacyjny 2.3. Stopniowo uspójniać i wzbogacać krajobraz kulturowy obszaru jako fundament tożsamości lokalnej.

Cel operacyjny 4.1. Poprawić standard techniczny budynków mieszkalnych i usługowych w obszarze zamieszkania.

Cel operacyjny 4.3. Poprawić wyposażenie obszarów zamieszkania w niezbędną sieciową infrastrukturę techniczną.

■ **Opis realizowanych zadań i lokalizacja przedsięwzięcia**

Przedsięwzięcie jest zlokalizowane w całości na obszarze rewitalizacji (ul. Narutowicza 58).

Oba budynki wymagają przeprowadzenia gruntownych prac budowlanych wraz z termomodernizacją. Przewiduje się:
- wymianę dachu nad budynkiem mieszkalnym,
- docieplenie ścian,
- dostosowanie budynku szkoły, wykorzystywanego przez Uniwersytet Medyczny, do obowiązujących przepisów i norm.

■ **Podmiot realizujący przedsięwzięcie**

Zarząd Nieruchomości Województwa Łódzkiego.

■ **Szacowana wartość przedsięwzięcia i źródło finansowania**

10 000 000 zł.

Przewiduje się możliwość zaangażowania środków programów operacyjnych, budżetu państwa i innych środków zewnętrznych.

■ **Opis powiązań i synergii z innymi przedsięwzięciami**

- Przedsięwzięcie 1: Przedsięwzięcia właścicieli i użytkowników wieczystych nieruchomości obejmujące roboty budowlane, prace konserwatorskie oraz prace restauratorskie. Komplementarność poprzez tworzenie przestrzennych koncentracji przedsięwzięć podnoszących jakość miejsc zamieszkania;
- Przedsięwzięcie 3: Budowa lub przebudowa budynków służących rozwojowi społecznego budownictwa czynszowego; synergia poprzez poprawę stanu

technicznego mieszkań, termomodernizację budynków, zmianę struktury mieszkań oraz podniesienie standardów lokali adekwatnie do potrzeb mieszkańców, w tym osób niepełnosprawnych;

- Przedsięwzięcie 39: Program termomodernizacji budynków – program komplementarny w stosunku do Rewitalizacji Obszarowej Centrum Łodzi – komplementarność w zakresie poprawienia efektywności energetycznej w sektorze placówek oświatowych i budownictwa mieszkaniowego;
- Przedsięwzięcie 56: Modernizacja budynku zlokalizowanego przy ul. Sienkiewicza 3 w Łodzi. 57: Modernizacja budynku zlokalizowanego przy ul. Roosvelta 15 w Łodzi. 58: Modernizacja budynku zlokalizowanego przy ulicy Pomorskiej 54 w Łodzi. 62: Modernizacja budynku zlokalizowanego przy ul. Mielczarskiego 35 w Łodzi.

Opis oddziaływania przedsięwzięcia na zdiagnozowany kryzys

Przewiduje się istotne oddziaływanie tego przedsięwzięcia na następujące zdiagnozowane problemy:

- niski poziom edukacji oraz kapitału społecznego: Część diagnostyczna, konkluzja 15, 18;
- negatywne zjawiska przestrzenno-funkcjonalne: Część diagnostyczna, konkluzja 33, 43.

Prognozowane rezultaty przedsięwzięcia i sposób ich oceny

- Rezultatem projektu będzie możliwość korzystania przez mieszkańców z przestrzeni publicznej o wyższej jakości w budynku będącym miejscem świadczenia usług publicznych. Wskaźnikiem rezultatu będzie powstanie tej przestrzeni (jednorazowy wskaźnik binarny TAK/NIE).

Przedsięwzięcie nr 61.: Modernizacja budynku kina „Bałtyk" zlokalizowanego przy ul. Narutowicza 20 w Łodzi

Cel rewitalizacji realizowany przez to przedsięwzięcie

Cel operacyjny 1.2. Zmniejszyć skalę narażenia na ubóstwo, zahamować proces dziedziczenia ubóstwa, w tym - poprzez animację społeczną.

Cel operacyjny 1.4. Budować wspólnotę łodzian wokół dobra wspólnego.

Cel operacyjny 2.1. Budować wizerunek centrum Łodzi jako przestrzeni atrakcyjnej, żywej, kreatywnej, ciekawej i przyjaznej.

Cel operacyjny 2.2. *Tworzyć przesłanki do odczuwania dumy z centrum Łodzi przez wprowadzanie do centrum projektów budujących prestiż obszaru.*

Cel operacyjny 2.3. *Stopniowo uspójniać i wzbogacać krajobraz kulturowy obszaru jako fundament tożsamości lokalnej.*

Cel operacyjny 4.1. *Poprawić standard techniczny budynków mieszkalnych i usługowych w obszarze zamieszkania.*

Cel operacyjny 4.3. *Poprawić wyposażenie obszarów zamieszkania w niezbędną sieciową infrastrukturę techniczną.*

Opis realizowanych zadań i lokalizacja przedsięwzięcia

Przedsięwzięcie jest zlokalizowane w całości na obszarze rewitalizacji (ul. Narutowicza 20).

Wynikiem przedmiotowego projektu będzie m.in.: poprawienie stanu technicznego budynku, przystosowanie instalacji wewnętrznych do obowiązujących norm i przepisów, przystosowanie budynku do obowiązujących przepisów higieniczno-sanitarnych, poprawę

oraz usprawnienie warunków użytkowania budynku, przystosowanie obiektu do obowiązujących przepisów przeciwpożarowych, przystosowanie obiektu pod względem użytkowania przez osoby niepełnosprawne. Remont pokrycia papowego dachu wraz z kominami.

- **Podmiot realizujący przedsięwzięcie**
  Zarząd Nieruchomości Województwa Łódzkiego.

- **Szacowana wartość przedsięwzięcia i źródło finansowania**
  500 000 zł.

  Przewiduje się możliwość zaangażowania środków programów operacyjnych, budżetu państwa i innych środków zewnętrznych.

- **Opis powiązań i synergii z innymi przedsięwzięciami**
  - Przedsięwzięcie 1: Przedsięwzięcia właścicieli i użytkowników wieczystych nieruchomości obejmujące roboty budowlane, prace konserwatorskie oraz prace restauratorskie. Komplementarność poprzez tworzenie przestrzennych koncentracji przedsięwzięć podnoszących jakość miejsc zamieszkania;
  - Przedsięwzięcie 44: Program rozwoju gospodarki turystycznej - program komplementarny w stosunku do Rewitalizacji Obszarowej Centrum Łodzi. Komplementarność w zakresie zwiększenia dostępu do informacji dla mieszkańców i turystów i wykorzystania walorów przyrodniczych i kulturowych dla rozwoju gospodarki turystycznej. 54: Modernizacja budynku dawnego kina „Przedwiośnie" zlokalizowanego przy ul. Żeromskiego 74/76 w Łodzi. 55: Modernizacja budynku zabytkowego kina „Tatry" zlokalizowanego przy ul. Sienkiewicza 40 w Łodzi. 59: Modernizacja budynku kina „Polonia" zlokalizowanego przy ul. Piotrkowskiej 67 w Łodzi. Ponadto podniesienie atrakcyjności obszaru rewitalizacji i zwiększenie dostępności dla mieszkańców w tym seniorów i osób niepełnosprawnych do miejsc publicznych.

- **Opis oddziaływania przedsięwzięcia na zdiagnozowany kryzys**
  Przewiduje się istotne oddziaływanie tego przedsięwzięcia na następujące zdiagnozowane problemy:
  - niski poziom uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym: Część diagnostyczna, konkluzja 15, 18;
  - negatywne zjawiska przestrzenno-funkcjonalne – 2. Część diagnostyczna: konkluzja 33, 43, 45.

- **Prognozowane rezultaty przedsięwzięcia i sposób ich oceny**
  Rezultatem projektu będzie możliwość korzystania przez mieszkańców z przestrzeni publicznej o wyższej jakości w budynku będącym miejscem świadczenia usług publicznych. Wskaźnikiem rezultatu będzie powstanie tej przestrzeni (jednorazowy wskaźnik binarny TAK/NIE).

Przedsięwzięcie nr 62.: Modernizacja budynku zlokalizowanego przy ul. Mielczarskiego 35 w Łodzi

- **Cel rewitalizacji realizowany przez to przedsięwzięcie**
  Cel operacyjny 1.2. Zmniejszyć skalę narażenia na ubóstwo, zahamować proces dziedziczenia ubóstwa, w tym - poprzez animację społeczną.

  Cel operacyjny 1.4. Budować wspólnotę łodzian wokół dobra wspólnego.

Cel operacyjny 1.5. Zapobiegać segregacji przestrzennej, tworzyć zróżnicowaną społeczność na obszarach rewitalizowanych.

Cel operacyjny 1.7. Zapobiegać eksportowaniu problemów społecznych poza obszar.

Cel operacyjny 4.1. Poprawić standard techniczny budynków mieszkalnych i usługowych w obszarze zamieszkania.

Cel operacyjny 4.3. Poprawić wyposażenie obszarów zamieszkania w niezbędną sieciową infrastrukturę techniczną.

- **Opis realizowanych zadań i lokalizacja przedsięwzięcia**

  Przedsięwzięcie jest zlokalizowane w całości na obszarze rewitalizacji (ul. Mielczarskiego 35).

  Budynek wymaga termomodernizacji, docieplenia ścian i dachu, wymiany stolarki okiennej i drzwiowej, modernizacji instalacji wewnętrznych C.O. i pionu wodno-kanalizacyjnego. Generalnego remontu wnętrz, wymiany oświetlenia, wymiany instalacji elektrycznej, dostosowanie budynku dla osób niepełnosprawnych oraz dostosowanie do obecnych norm p.pożarowych.

- **Podmiot realizujący przedsięwzięcie**

  Zarząd Nieruchomości Województwa Łódzkiego.

- **Szacowana wartość przedsięwzięcia i źródło finansowania**

  4 000 000 zł.

  Przewiduje się możliwość zaangażowania środków programów operacyjnych, budżetu państwa i innych środków zewnętrznych.

- **Opis powiązań i synergii z innymi przedsięwzięciami**

  - Przedsięwzięcie 1: Przedsięwzięcia właścicieli i użytkowników wieczystych nieruchomości obejmujące roboty budowlane, prace konserwatorskie oraz prace restauratorskie. Komplementarność poprzez tworzenie przestrzennych koncentracji przedsięwzięć podnoszących jakość miejsc zamieszkania;
  - Przedsięwzięcie 3: Budowa lub przebudowa budynków służących rozwojowi społecznego budownictwa czynszowego; synergia poprzez poprawę stanu technicznego mieszkań, termomodernizację budynków, zmianę struktury mieszkań oraz podniesienie standardów lokali adekwatnie do potrzeb mieszkańców, w tym osób niepełnosprawnych;
  - Przedsięwzięcie 39: Program termomodernizacji budynków – program komplementarny w stosunku do Rewitalizacji Obszarowej Centrum Łodzi – komplementarność w zakresie poprawienia efektywności energetycznej w sektorze placówek oświatowych i budownictwa mieszkaniowego;
  - Przedsięwzięcie 56: Modernizacja budynku zlokalizowanego przy ul. Sienkiewicza 3 w Łodzi. 57: Modernizacja budynku zlokalizowanego przy ul. Roosvelta 15 w Łodzi. 58: Modernizacja budynku zlokalizowanego przy ulicy Pomorskiej 54 w Łodzi. 60: Modernizacja budynków zlokalizowanych przy ul. Narutowicza 58 w Łodzi.

- **Opis oddziaływania przedsięwzięcia na zdiagnozowany kryzys**

  Przewiduje się istotne oddziaływanie tego przedsięwzięcia na następujące zdiagnozowane problemy:

  - negatywne zjawiska przestrzenno-funkcjonalne: Część diagnostyczna, konkluzja 33, 43.

- **Prognozowane rezultaty przedsięwzięcia i sposób ich oceny**

Rezultatem projektu będzie możliwość korzystania przez mieszkańców z przestrzeni publicznej o wyższej jakości w budynku będącym miejscem świadczenia usług publicznych. Wskaźnikiem rezultatu będzie powstanie tej przestrzeni (jednorazowy wskaźnik binarny TAK/NIE).

Przedsięwzięcie nr 63.: Modernizacja budynku zlokalizowanego przy ul. Kamińskiego 7/9 w Łodzi

- **Cel rewitalizacji realizowany przez to przedsięwzięcie**

  Cel operacyjny 4.1. Poprawić standard techniczny budynków mieszkalnych i usługowych w obszarze zamieszkania.

  Cel operacyjny 4.3. Poprawić wyposażenie obszarów zamieszkania w niezbędną sieciową infrastrukturę techniczną.

- **Opis realizowanych zadań i lokalizacja przedsięwzięcia**

  Przedsięwzięcie jest zlokalizowane w całości na obszarze rewitalizacji (ul. Kamińskiego 7/9).

  Dostosowanie budynku do potrzeb budynku biurowego, spełniającego wymogi p.poż, przystosowanie instalacji wewnętrznych do obowiązujących przepisów higieniczno-sanitarnych, wykonanie termomodernizacji z wymiana okien zespolonych na klatkach schodowych w celu zmniejszenia zużycia ciepła, wymiana oświetlenia na energooszczędne, dostosowanie budynku do użytku przez osoby niepełnosprawne.

- **Podmiot realizujący przedsięwzięcie**

  Zarząd Nieruchomości Województwa Łódzkiego.

- **Szacowana wartość przedsięwzięcia i źródło finansowania**

  3 000 000 zł.

  Przewiduje się możliwość zaangażowania środków programów operacyjnych, budżetu państwa i innych środków zewnętrznych.

- **Opis powiązań i synergii z innymi przedsięwzięciami**
  - Przedsięwzięcie 1: Przedsięwzięcia właścicieli i użytkowników wieczystych nieruchomości obejmujące roboty budowlane, prace konserwatorskie oraz prace restauratorskie. Komplementarność poprzez tworzenie przestrzennych koncentracji przedsięwzięć podnoszących jakość miejsc zamieszkania;
  - Przedsięwzięcie 39: Program termomodernizacji budynków – program komplementarny w stosunku do Rewitalizacji Obszarowej Centrum Łodzi – komplementarność w zakresie poprawienia efektywności energetycznej w sektorze placówek oświatowych i budownictwa mieszkaniowego;
  - Przedsięwzięcie 56: Modernizacja budynku zlokalizowanego przy ul. Sienkiewicza 3 w Łodzi. 58: Modernizacja budynku zlokalizowanego przy ulicy Pomorskiej 54 w Łodzi. 62: Modernizacja budynku zlokalizowanego przy ul. Mielczarskiego 35 7/9 w Łodzi.

- **Opis oddziaływania przedsięwzięcia na zdiagnozowany kryzys**

  Przewiduje się istotne oddziaływanie tego przedsięwzięcia na następujące zdiagnozowane problemy:

  - negatywne zjawiska przestrzenno-funkcjonalne: Część diagnostyczna, konkluzja 33, 43.

- **Prognozowane rezultaty przedsięwzięcia i sposób ich oceny**

  Rezultatem projektu będzie możliwość korzystania przez mieszkańców z przestrzeni publicznej o wyższej jakości w budynku będącym miejscem świadczenia usług publicznych. Wskaźnikiem rezultatu będzie powstanie tej przestrzeni (jednorazowy wskaźnik binarny TAK/NIE).

Przedsięwzięcie nr 64.: Kompleksowa odbudowa willi Reinholda Richtera

- **Cel rewitalizacji realizowany przez to przedsięwzięcie**

  Cel operacyjny 2.1. *Budować wizerunek centrum Łodzi jako przestrzeni atrakcyjnej, żywej, kreatywnej, ciekawej i przyjaznej.*

  Cel operacyjny 2.2. *Tworzyć przesłanki do odczuwania dumy z centrum Łodzi przez wprowadzanie do centrum projektów budujących prestiż obszaru.*

  Cel operacyjny 2.3. *Stopniowo uspójniać i wzbogacać krajobraz kulturowy obszaru jako fundament tożsamości lokalnej.*

  Cel operacyjny 4.1. *Poprawić standard techniczny budynków mieszkalnych i usługowych w obszarze zamieszkania.*

  Cel operacyjny 4.3. *Poprawić wyposażenie obszarów zamieszkania w niezbędną sieciową infrastrukturę techniczną.*

- **Opis realizowanych zadań i lokalizacja przedsięwzięcia**

  Przedsięwzięcie jest zlokalizowane w całości na obszarze rewitalizacji.

  Ma na celu przywrócenie świetności zabytkowych wnętrz, usunięcie skutków pożaru i akcji gaszenia pożaru – zalania oraz powstrzymanie dalszej destrukcji zabytkowej tkanki budynku mającej na celu zapewnienie bezpieczeństwa konstrukcji budynku. Zakres zadania:

  - odbudowa dachu w tym m.in. odbudowa więźby dachowej wraz z odtworzeniem historycznego pokrycia dachowego z dachówki,

  - odtworzenie wieży w narożniku północno – wschodnim,

  - odbudowę kominów,

  - kontynuacja remontu konserwatorskiego elewacji wraz z renowacją stolarki obejmującą m.in. czyszczenie ścierne lub chemiczne murów z wystrojami architektonicznymi, wzmacnianie tynków, wykonanie profili ciągnionych, wykonanie tynków zewnętrznych oraz szpachlowanie istniejących, malowanie tynków zewnętrznych wraz z ozdobami, wykonanie izolacji fundamentów, renowacja zabytkowej stolarki i snycerki.

  Wszelkie niezbędne prace mające na celu zapewnienie bezpieczeństwa konstrukcji takie jak np.: ewentualne wzmocnienia lub wymiana stropów – na podstawie ekspertyzy. Pełny remont konserwatorski wnętrz obejmujący zakres m.in. badania stratygraficzne, wymianę tynków w niezbędnym zakresie, oczyszczenie, odtworzenie, cyzelowanie elementów sztukatorskich, usunięcie zniszczonych parkietów oraz prace odtworzeniowe, pełną konserwację oryginalnych boazerii i stolarki, konserwację dzieł sztuki będących wyposażeniem budynku (m.in. sklepienie w westybulu, płaskorzeźby, obrazy), konserwację wraz z częściową rekonstrukcją mebli, zakup zakup niezbędnego wyposażenia wnętrz. Przy prowadzonych pracach wewnątrz prace towarzyszące takie jak:

  - wymiana instalacji wewnątrz budynku,

  - kontynuacja remontu konserwatorskiego elewacji obejmujący m.in. zabytkową stolarkę, naprawę i wymianę tynków, prace związane z izolacją fundamentów, prace odtworzeniowe na podstawie archiwalnych zdjęć.

  Z uwagi na zły stan techniczny konstrukcji nośnej konieczna jest rozbiórka i odtworzenie balkonu na elewacji południowej.

- **Podmiot realizujący przedsięwzięcie**
  Politechnika Łódzka.

- **Szacowana wartość przedsięwzięcia i źródło finansowania**
  22 000 000,00 zł – środki prywatne.

  Ponadto przewiduje się możliwość zaangażowania środków programów operacyjnych, budżetu państwa i innych środków zewnętrznych.

- **Opis powiązań i synergii z innymi przedsięwzięciami**
  - Przedsięwzięcie 43: Modernizacja oraz rozbudowa szlaków i tras turystycznych w Łodzi, w tym „Wille i pałace", „Architektura przemysłowa", „Ulica Piotrkowska" „Łódź Bajkowa". 44: Program rozwoju gospodarki turystycznej - program komplementarny w stosunku do Rewitalizacji Obszarowej Centrum Łodzi. Komplementarność w zakresie zwiększenia dostępu do informacji dla mieszkańców i turystów i wykorzystania walorów przyrodniczych i kulturowych dla rozwoju gospodarki turystycznej;
  - Przedsięwzięcie 65: Rewitalizacja zabytkowego Parku Klepacza w Łodzi – budowa ogrodzenia i rewaloryzacja zieleni;
  - Przedsięwzięcie 66: Remont konserwatorski willi Józefa Richtera, obecnie budynek administracji rektorskiej politechniki łódzkiej;
  - Przedsięwzięcie 67: Przebudowa parkingu na terenie kampusu „A" Politechniki Łódzkiej przy ul. Żeromskiego 116;
  - Przedsięwzięcie 82: Modernizacja zabytkowego budynku Rektoratu Uniwersytetu Medycznego w Łodzi.

- **Opis oddziaływania przedsięwzięcia na zdiagnozowany kryzys**
  Przewiduje się istotne oddziaływanie tego przedsięwzięcia na następujące zdiagnozowane problemy:
  - negatywne zjawiska przestrzenno-funkcjonalne: Część diagnostyczna, konkluzja 33, 43.

- **Prognozowane rezultaty przedsięwzięcia i sposób ich oceny**
  Rezultatem projektu – z punktu widzenia celów rewitalizacji – będzie uspójnienie krajobrazu historycznego miasta i stworzenie mieszkańcom obszaru rewitalizacji możliwości korzystania z przestrzeni publicznej o wyższej jakości. Wskaźnikiem rezultatu będzie powstanie tej przestrzeni (jednorazowy wskaźnik binarny TAK/NIE).

Przedsięwzięcie nr 65.: Rewitalizacja zabytkowego Parku Klepacza w Łodzi – zagospodarowanie terenu i rewaloryzacja zieleni

- **Cel rewitalizacji realizowany przez to przedsięwzięcie**
  Cel operacyjny 1.4. *Budować wspólnotę łodzian wokół dobra wspólnego.*

  Cel operacyjny 2.1. *Budować wizerunek centrum Łodzi jako przestrzeni atrakcyjnej, żywej, kreatywnej, ciekawej i przyjaznej.*

  Cel operacyjny 2.2. *Tworzyć przesłanki do odczuwania dumy z centrum Łodzi przez wprowadzanie do centrum projektów budujących prestiż obszaru.*

  Cel operacyjny 4.2. *Promować powstawanie przestrzeni publicznych i półpublicznych aranżowanych z udziałem mieszkańców.*

- **Opis realizowanych zadań i lokalizacja przedsięwzięcia**
  Przedsięwzięcie jest zlokalizowane w całości na obszarze rewitalizacji. Opis realizowanych zadań: zagospodarowanie terenu, wykonanie rewaloryzacji zieleni.

- **Podmiot realizujący przedsięwzięcie**
  Politechnika Łódzka.

- **Szacowana wartość przedsięwzięcia i źródło finansowania**
  1 750 000 zł – środki prywatne.

  Ponadto przewiduje się możliwość zaangażowania środków programów operacyjnych, budżetu państwa i innych środków zewnętrznych.

- **Opis powiązań i synergii z innymi przedsięwzięciami**
  - Przedsięwzięcie 4: Tworzenie przyjaznych przestrzeni miejskich –synergia poprzez podniesienie atrakcyjności obszaru rewitalizacji i zwiększenie ich dostępności dla mieszkańców, w tym seniorów i osób niepełnosprawnych do miejsc publicznych;
  - Przedsięwzięcie 44: Program rozwoju gospodarki turystycznej – program komplementarny w stosunku do Rewitalizacji Obszarowej Centrum Łodzi;
  - Przedsięwzięcie 64: Remont konserwatorski willi Reinholda Richtera, obecnie Rektorat Politechniki Łódzkiej. 65: Rewitalizacja zabytkowego Parku Klepacza w Łodzi – budowa ogrodzenia i rewaloryzacja zieleni;
  - Przedsięwzięcie 66: Remont konserwatorski willi Józefa Richtera, obecnie budynek administracji rektorskiej Politechniki Łódzkiej- komplementarność w zakresie poprawy atrakcyjności obiektów zlokalizowanych w parku;
  - Przedsięwzięcie 67: Przebudowa parkingu na terenie Kampusu „A" Politechniki Łódzkiej przy ul. Żeromskiego 116 – komplementarność w zakresie poprawy zagospodarowania przestrzeni wspólnej uczelni wyższej.

- **Opis oddziaływania przedsięwzięcia na zdiagnozowany kryzys**
  Przewiduje się istotne oddziaływanie tego przedsięwzięcia na następujące problemy:
  - negatywne zjawiska przestrzenno-funkcjonalne: Część diagnostyczna, konkluzja 34, 43.

- **Prognozowane rezultaty przedsięwzięcia i sposób ich oceny**
  Rezultatem będzie zwiększenie dostępu mieszkańców do atrakcyjnych przestrzeni publicznych wysokiej jakości. Wskaźnikiem będzie wzrost[64] liczby ludności zamieszkującej w strefie 5-minutowego pieszego dojścia (= 350 m.) do urządzanych przestrzeni, przy czym wartością bazową jest (zbadana) liczba osób, które obecnie zamieszkują w strefie 350 m od planowanych inwestycji i nie mają w promieniu 35 m innej atrakcyjnej przestrzeni publicznej.

[64] Przez wzrost rozumiemy całkowitą liczbę ludności zamieszkującej w strefie 350-matrowego dojścia do przebudowywanych przestrzeni, pomniejszoną o liczbę osób które już wcześniej miały taki dostęp do innej atrakcyjnej przestrzeni miejskiej.

Przedsięwzięcie nr 66.: Remont konserwatorski willi Józefa Richtera, obecnie budynek administracji rektorskiej Politechniki Łódzkiej

- **Cel rewitalizacji realizowany przez to przedsięwzięcie**

  Cel operacyjny 2.1. Budować wizerunek centrum Łodzi jako przestrzeni atrakcyjnej, żywej, kreatywnej, ciekawej i przyjaznej.

  Cel operacyjny 2.2. Tworzyć przesłanki do odczuwania dumy z centrum Łodzi przez wprowadzanie do centrum projektów budujących prestiż obszaru.

  Cel operacyjny 2.3. Stopniowo uspójniać i wzbogacać krajobraz kulturowy obszaru jako fundament tożsamości lokalnej.

  Cel operacyjny 4.1. Poprawić standard techniczny budynków mieszkalnych i usługowych w obszarze zamieszkania.

  Cel operacyjny 4.3. Poprawić wyposażenie obszarów zamieszkania w niezbędną sieciową infrastrukturę techniczną.

- **Opis realizowanych zadań i lokalizacja przedsięwzięcia**

  Przedsięwzięcie jest zlokalizowane w całości na obszarze rewitalizacji.

  Kontynuacja remontu konserwatorskiego elewacji wraz renowacją stolarki obejmująca m.in.:
  - czyszczenie ścierne lub chemiczne murów z wystrojami architektonicznymi, w tym z okładziny z piaskowca,
  - wzmacnianie tynków ,
  - wykonanie tynków zewnętrznych oraz szpachlowanie istniejących,
  - malowanie tynków zewnętrznych wraz z ozdobami,
  - wykonanie izolacji fundamentów ,
  - renowacja zabytkowej stolarki i snycerki,
  - wymiana pokrycia dachowego wraz remontem więźby dachowej w niezbędnym zakresie.

- **Podmiot realizujący przedsięwzięcie**

  Politechnika Łódzka.

- **Szacowana wartość przedsięwzięcia i źródło finansowania**

  2 200 000 zł – środki prywatne.

  Ponadto przewiduje się możliwość zaangażowania środków programów operacyjnych, budżetu państwa i innych środków zewnętrznych.

- **Opis powiązań i synergii z innymi przedsięwzięciami**
  - Przedsięwzięcie 1: Przedsięwzięcia właścicieli, użytkowników wieczystych nieruchomości - remonty podnoszące standard miejsca zamieszkania z elementem wytworzenia przestrzeni wspólnej. Komplementarność poprzez tworzenie przestrzennych koncentracji przedsięwzięć podnoszących jakość miejsc zamieszkania;
  - Przedsięwzięcie 3: Budowa lub przebudowa budynków służących rozwojowi społecznego budownictwa czynszowego; synergia poprzez poprawę stanu technicznego mieszkań, termomodernizację budynków, zmianę struktury mieszkań oraz podniesienie standardów lokali adekwatnie do potrzeb mieszkańców, w tym osób niepełnosprawnych;
  - Przedsięwzięcie 4: Tworzenie przyjaznych przestrzeni miejskich – synergia poprzez podniesienie atrakcyjności obszaru rewitalizacji i zwiększenie ich dostępności dla mieszkańców, w tym seniorów i osób niepełnosprawnych do miejsc publicznych;
  - Przedsięwzięcie 5 – 12 (8 projektów rewitalizacji obszarowej) – synergia poprzez tworzenie przestrzennych koncentracji zabudowy mieszkaniowej o wysokim standardzie zamieszkania;

- Przedsięwzięcie 33: Racjonalizacja zużycia energii - termomodernizacja obiektów edukacyjnych Łodzi. 38: Zagospodarowanie obiektów pofabrycznych i kompleksu pałacowego Steinertów; 39: Program termomodernizacji budynków – program komplementarny w stosunku do Rewitalizacji Obszarowej Centrum Łodzi – komplementarność w zakresie poprawienia efektywności energetycznej w sektorze placówek oświatowych i budownictwa mieszkaniowego;
- Przedsięwzięcie 41: Informatyczne usługi przestrzenne w rewitalizowanej strefie wielkomiejskiej miasta Łodzi – komplementarność w zakresie informowania interesariuszy na temat prowadzonych działań w ramach procesu rewitalizacji;
- Przedsięwzięcie 43: Modernizacja oraz rozbudowa szlaków i tras turystycznych w Łodzi, w tym „Wille i pałace", „Architektura przemysłowa", „Ulica Piotrkowska" „Łódź Bajkowa". 44: Program rozwoju gospodarki turystycznej - program komplementarny w stosunku do Rewitalizacji Obszarowej Centrum Łodzi. Komplementarność w zakresie zwiększenia dostępu do informacji dla mieszkańców i turystów i wykorzystania walorów przyrodniczych i kulturowych dla rozwoju gospodarki turystycznej. 47: Remont przebudowa i rozbudowa Muzeum Przyrodniczego Uniwersytetu Łódzkiego wraz z infrastrukturą techniczną. Komplementarność przedsięwzięć w zakresie wzrostu poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym mieszkańców;
- Przedsięwzięcie 48: Renowacja elewacji budynków Biblioteki Uniwersytetu Łódzkiego w Łodzi przy ul. Matejki 32/38. 49: Dostosowanie frontonu budynku głównego do standardu zrewitalizowanego otoczenia ulicy Jaracza. 51: Modernizacja budynku Wydziału Postępowań Administracyjnych KWP w Łodzi. 52: Modernizacja budynku Komendy Miejskiej Policji w Łodzi przy ul. Tuwima 12a. 53: Modernizacja budynky Komendy Miejskiej Policji w Łodzi przy ul. Sienkiewicza 28/30. 54: Modernizacja budynku dawnego kina „Przedwiośnie" zlokalizowanego przy ul. Żeromskiego 74/76 w Łodzi. 55: Modernizacja budynku zabytkowego kina „Tatry" zlokalizowanego przy ul. Sienkiewicza 40 w Łodzi. 56: Modernizacja budynku zlokalizowanego przy ul. Sienkiewicza 3 w Łodzi. 57: Modernizacja budynku zlokalizowanego przy ul. Roosvelta 15 w Łodzi. 58: Modernizacja budynku zlokalizowanego przy ulicy Pomorskiej 54 w Łodzi. 59: Modernizacja budynku kina „Polonia" zlokalizowanego przy ul. Piotrkowskiej 67 w Łodzi. 60: Modernizacja budynków zlokalizowanych przy ul. Narutowicza580 w Łodzi. 61: Modernizacja budynku kina „Bałtyk" zlokalizowanego przy ul. Narutowicza 20 w Łodzi. 62: Modernizacja budynku zlokalizowanego przy ul. Mielczarskiego 35 7/9 w Łodzi. 63: Modernizacja budynku zlokalizowanego przy ul. Kamińskiego 7/9/ w Łodzi. 68: Rewitalizacja kompleksu pałacowego przy ul. Piotrkowskiej 266 w Łodzi (Pałac Scheiblera z zabudowaniami towarzyszącymi). synergia poprzez poprawę stanu technicznego budynków podmiotów publicznych, w tym placówek oświatowych. Ponadto podniesienie atrakcyjności obszaru rewitalizacji i zwiększenie dostępności dla mieszkańców w tym seniorów i osób niepełnosprawnych do miejsc publicznych;.
- Przedsięwzięcie 64: Kompleksowa odbudowa willi Reinholda Richtera;
- Przedsięwzięcie 65: Rewitalizacja zabytkowego parku Klepacza w Łodzi, 66: Remont konserwatorski willi Józefa Richtera, obecnie budynek administracji rektorskiej Politechniki Łódzkiej;
- Przedsięwzięcie 67: Przebudowa parkingu na terenie kampusu „A" Politechniki Łódzkiej przy ul. Żeromskiego 116 – komplementarność w zakresie poprawy atrakcyjności przestrzeni wspólnej Politechniki Łódzkiej..

■ **Opis oddziaływania przedsięwzięcia na zdiagnozowany kryzys**

Przewiduje się istotne oddziaływanie tego przedsięwzięcia na następujące zdiagnozowane problemy:

- negatywne zjawiska przestrzenno-funkcjonalne: Część diagnostyczna, konkluzja 33, 43.

■ **Prognozowane rezultaty przedsięwzięcia i sposób ich oceny**

Rezultatem projektu – z punktu widzenia celów rewitalizacji – będzie uspójnienie krajobrazu historycznego miasta i stworzenie mieszkańcom obszaru rewitalizacji możliwości korzystania z przestrzeni publicznej o wyższej jakości. Wskaźnikiem rezultatu będzie powstanie tej przestrzeni (jednorazowy wskaźnik binarny TAK/NIE).

Przedsięwzięcie nr 67.: Przebudowa parkingu na terenie kampusu „A" Politechniki Łódzkiej przy ul. Żeromskiego 116

■ **Cel rewitalizacji realizowany przez to przedsięwzięcie**

Cel operacyjny 4.2. Promować podnoszenie jakości oraz powstawanie przestrzeni publicznych i półpublicznych (parapublicznych) aranżowanych z udziałem mieszkańców.

■ **Opis realizowanych zadań i lokalizacja przedsięwzięcia**

Przedsięwzięcie jest zlokalizowane w całości na obszarze rewitalizacji.

Przebudowa parkingu przy głównej bramie wjazdowej na teren kampusu politechniki łódzkiej obejmowała będzie:
- wykonanie niezbędnej wymiany infrastruktury podziemnej (energetycznej, teleinformatycznej, kanalizacji deszczowej i sanitarnej),
- wymianę oświetlenia,
- wykonanie nowej nawierzchni parkingu i chodników ,
- montaż elementów małej architektury,
- pielęgnacja zieleni, zwiększenie ilości nasadzeń, w tym zieleni wysokiej.

■ **Podmiot realizujący przedsięwzięcie**

Politechnika Łódzka.

■ **Szacowana wartość przedsięwzięcia i źródło finansowania**

3 000 000 zł – środki prywatne.

Ponadto przewiduje się możliwość zaangażowania środków programów operacyjnych, budżetu państwa i innych środków zewnętrznych.

■ **Opis powiązań i synergii z innymi przedsięwzięciami**

- Przedsięwzięcie 1: Przedsięwzięcia właścicieli, użytkowników wieczystych nieruchomości - remonty podnoszące standard miejsca zamieszkania z elementem wytworzenia przestrzeni wspólnej. Komplementarność poprzez tworzenie przestrzennych koncentracji przedsięwzięć podnoszących jakość miejsc zamieszkania (w przedsięwzięciu nr 4 – przestrzenie publiczne, a w przedsięwzięciu nr 1 – budynki i podwórza);
- Przedsięwzięcie 46: Budowa rynku z układem komunikacyjnym na terenie nowego Centrum Łodzi (Rynek Kobro)- komplementarność poprzez zwiększenie dostępności do przestrzeni publicznych dzięki powstaniu parkingów;
- Przedsięwzięcie 64: Remont konserwatorski willi Reinholda Richtera, obecnie rektorat Politechniki Łódzkiej. Przedsięwzięcie 65: Rewitalizacja zabytkowego parku Klepacza w Łodzi, 66: Remont konserwatorski willi Józefa Richtera, obecnie budynek administracji rektorskiej politechniki łódzkiej. Synergia poprzez poprawę stanu technicznego budynków podmiotów publicznych, w tym placówek oświatowych. Ponadto podniesienie atrakcyjności obszaru rewitalizacji i zwiększenie dostępności dla mieszkańców w tym seniorów i osób niepełnosprawnych do miejsc publicznych.

- **Opis oddziaływania przedsięwzięcia na zdiagnozowany kryzys**

  Przewiduje się oddziaływanie tego przedsięwzięcia na następujące zdiagnozowane problemy:

  - negatywne zjawiska przestrzenno-funkcjonalne: Część diagnostyczna: konkluzja 34, 43, 46.

- **Prognozowane rezultaty przedsięwzięcia i sposób ich oceny**

  Rezultatem projektu – z punktu widzenia celów rewitalizacji – będzie ograniczenie parkowania przyulicznego w centrum miasta, co z kolei umożliwi uwolnienie przestrzeni publicznej pobliskich ulic na inne funkcje. Wskaźnikiem rezultatu będzie powstanie parkingu stwarzającego możliwość rezygnacji z parkowania przyulicznego (jednorazowy wskaźnik binarny TAK/NIE).

Przedsięwzięcie nr 68.: Rewitalizacja kompleksu pałacowego przy ul. Piotrkowskiej 266 w Łodzi (Pałac Scheiblera z zabudowaniami towarzyszącymi)

- **Cel rewitalizacji realizowany przez to przedsięwzięcie**

  Cel operacyjny 1.3. Zwiększyć szanse edukacyjne młodych mieszkańców obszaru rewitalizacji.

  Cel operacyjny 2.1. Budować wizerunek centrum Łodzi jako przestrzeni atrakcyjnej, żywej, kreatywnej, ciekawej i przyjaznej.

  Cel operacyjny 2.2. Tworzyć przesłanki do odczuwania dumy z centrum Łodzi przez wprowadzanie do centrum projektów budujących prestiż obszaru.

  Cel operacyjny 2.3. Stopniowo uspójniać i wzbogacać krajobraz kulturowy obszaru jako fundament tożsamości lokalnej.

  Cel operacyjny 4.1. Poprawić standard techniczny budynków mieszkalnych i usługowych w obszarze zamieszkania.

  Cel operacyjny 4.3. Poprawić wyposażenie obszarów zamieszkania w niezbędną sieciową infrastrukturę techniczną.

- **Opis realizowanych zadań i lokalizacja przedsięwzięcia**

  Przedsięwzięcie jest zlokalizowane w całości na obszarze rewitalizacji (ul. Piotrkowska 266).

  Przedsięwzięcie polega na rewitalizacji Pałacu Scheiblera wraz z zabudowaniami towarzyszącymi w Łodzi, przy ul. Piotrkowskiej 266. W ramach przedsięwzięcia zostaną przeprowadzone działania podnoszone efektywność zabytkowego obiektu w zakresie energooszczędności i ochrony środowiska oraz poprawę warunków, funkcjonalności oraz dostępności do usług publicznych (edukacyjnych) w tym dla osób z niepełnosprawnościami.

- **Podmiot realizujący przedsięwzięcie**

  Politechnika Łódzka.

- **Szacowana wartość przedsięwzięcia i źródło finansowania**

  20 000 000 zł – środki prywatne.

  Ponadto przewiduje się możliwość zaangażowania środków programów operacyjnych, budżetu państwa i innych środków zewnętrznych.

- **Opis powiązań i synergii z innymi przedsięwzięciami**

  - Przedsięwzięcie 36: Szlakiem Architektury Włókienniczej. Rewitalizacja Księżego Młyna – komplementarność w zakresie renowacji budynków mieszkalnych na terenie

Księżego Młyna stanowiących własność Miasta oraz budynków gospodarczych, podniesienie atrakcyjności przestrzeni dla mieszkańców i turystów;

- Przedsięwzięcie 38: Zagospodarowanie obiektów pofabrycznych i kompleksu pałacowego Steinertów;
- Przedsięwzięcie 43: Modernizacja oraz rozbudowa szlaków i tras turystycznych w Łodzi, w tym „Wille i pałace", „Architektura przemysłowa", „Ulica Piotrkowska" „Łódź Bajkowa". 44: Program rozwoju gospodarki turystycznej - program komplementarny w stosunku do Rewitalizacji Obszarowej Centrum Łodzi. Komplementarność w zakresie zwiększenia dostępu do informacji dla mieszkańców i turystów i wykorzystania walorów przyrodniczych i kulturowych dla rozwoju gospodarki turystycznej.

- **Opis oddziaływania przedsięwzięcia na zdiagnozowany kryzys**

Przewiduje się istotne oddziaływanie tego przedsięwzięcia na następujące zdiagnozowane problemy:

- niski poziom uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym: Część diagnostyczna, konkluzja 15, 16;
- negatywne zjawiska przestrzenno-funkcjonalne: Część diagnostyczna, konkluzja 33, 43.

- **Prognozowane rezultaty przedsięwzięcia i sposób ich oceny**

Rezultatem projektu – z punktu widzenia celów rewitalizacji – będzie uspójnienie krajobrazu historycznego miasta i stworzenie mieszkańcom obszaru rewitalizacji możliwości korzystania z przestrzeni publicznej o wyższej jakości. Wskaźnikiem rezultatu będzie powstanie tej przestrzeni (jednorazowy wskaźnik binarny TAK/NIE).

Przedsięwzięcie nr 69.: Utworzenie centrum opieki koordynowanej w zabytkowym obiekcie COLLEGIUM ANATOMICUM

- **Cel rewitalizacji realizowany przez to przedsięwzięcie**

Cel operacyjny 1.2. Zmniejszyć skalę narażenia na ubóstwo, zahamować proces dziedziczenia ubóstwa, w tym – poprzez animację społeczną.

Cel operacyjny 1.5. Zapobiegać segregacji przestrzennej, tworzyć zróżnicowaną społeczność na obszarach rewitalizowanych.

Cel operacyjny 1.7. Zapobiegać eksportowaniu problemów społecznych poza obszar.

- **Opis realizowanych zadań i lokalizacja przedsięwzięcia**

Przedsięwzięcie jest zlokalizowane w całości na obszarze rewitalizacji (ul. Narutowicza 60).

Jednym ze strategicznych obszarów działalności Uniwersytetu Medycznego w Łodzi na najbliższe lata jest wdrożenie kompleksowego modelu opieki nad osobami starszymi – mieszkańcami Łodzi. Pierwszym etapem tworzenia systemu opieki koordynowanej będzie utworzenie Centrum Opieki Koordynowanej na terenie zabytkowego obiektu *Collegium Anatomicum*, realizującego szereg inicjatyw nakierowanych na rozwiązywanie problemów zdrowotno-społecznych mieszkańców rewitalizowanego centrum Łodzi.

Centrum Opieki Koordynowanej jako jednostka udzielająca wsparcia mieszkańcom centrum Łodzi, objętych Gminnym Programem Rewitalizacji ma rozwiązywać zdiagnozowane problemy lokalnej społeczności takie jak: choroby przewlekłe i brak efektywnego systemu organizacji opieki nad chorymi w domach (schorzenia neurologiczne, choroby psychiczne, alkoholizm, choroby układu ruchu), niska świadomość zdrowotna, brak programów profilaktycznych, brak mechanizmów wsparcia dla opiekunów nieformalnych i członków rodzin chorych.

- **Podmiot realizujący przedsięwzięcie**
  Uniwersytet Medyczny w Łodzi.

- **Szacowana wartość przedsięwzięcia i źródło finansowania**
  40 300 000 zł – środki prywatne.

  Ponadto przewiduje się możliwość zaangażowania środków programów operacyjnych, budżetu państwa i innych środków zewnętrznych.

- **Opis powiązań i synergii z innymi przedsięwzięciami**
  - Przedsięwzięcie 27: Program aktywizacji społeczno-zawodowej osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem. 28. Program aktywizacji społeczno-zawodowej osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem finansowany w ramach ZIT;
  - Przedsięwzięcie 29: Program wsparcia usług społecznych i zdrowotnych finansowany w ramach ZIT – komplementarność w zakresie pomocy dzieciom i młodzieży (od 3 r.ż. do 18 r.ż.) poprzez rozwój usług placówek wsparcia dziennego oraz innych alternatywnych form opieki w celu przeciwdziałaniu patologiom. Synergia poprzez rozwój usług medyczno – opiekuńczych skierowanych do osób starszych lub niepełnosprawnych;
  - Przedsięwzięcie 42: Budowa systemów teleinformatycznych wspierających realizację I Etapu Programu Inteligentna Polityka Społeczna w Łodzi – IPS (Program Technologii Informacyjno- Komunikacyjnych- Inteligentna Polityka Społeczna - nazwa z listy projektów strategicznych) – synergia w zakresie zwiększenia dostępu do informacji na temat form pomocy dostępnych w obszarze polityki społecznej dla klientów i pracowników polityki społecznej oraz dokonanie usprawnień w zakresie korzystania z poszczególnych usług;
  - Przedsięwzięcie 81: Modernizacja obiektu szpitalnego USK im. WAM – CSW w Łodzi przy ul. Sterlinga 1/3, 3 i 5;
  - Przedsięwzięcie 90: Renowacja i modernizacja budynku Uniwersytetu Łódzkiego przy Rewolucji 1905 r. nr 66 na potrzeby Domu Seniora Uniwersytetu Łódzkiego;
  - Przedsięwzięcie 97: Powołanie Miejskiego Centrum Aktywnego Seniora.

- **Opis oddziaływania przedsięwzięcia na zdiagnozowany kryzys**
  Przewiduje się oddziaływanie tego przedsięwzięcia na następujące zdiagnozowane problemy:
  - ubóstwo: Część diagnostyczna: konkluzja 7;
  - negatywne zjawiska przestrzenno-funkcjonalne: Część diagnostyczna: konkluzja 33, 43.

- **Prognozowane rezultaty przedsięwzięcia i sposób ich oceny**

  Rezultatem – z punktu widzenia celów rewitalizacji – będzie stworzenie mieszkańcom obszaru rewitalizacji (w szczególności osobom starszym) bezpośredniego dostępu do usług medyczno-społecznych najwyższej jakości. Wskaźnikiem rezultatu będzie powstanie Centrum Opieki Koordynowanej (jednorazowy wskaźnik binarny TAK/NIE).

Przedsięwzięcie nr 70.: Budowa sieci ciepłowniczej i przyłączy w Łodzi wraz z likwidacją niskiej emisji w Strefie Wielkomiejskiej obejmujący przyłączenie do ciepła systemowego budynków z obszaru ograniczonego ulicami Wschodnią, Rewolucji 1905 r., Jaracza i Kilińskiego

- **Cel rewitalizacji realizowany przez to przedsięwzięcie**

  Cel operacyjny 4.1. Poprawić standard techniczny budynków mieszkalnych i usługowych w obszarze zamieszkania.

  Cel operacyjny 4.3. Poprawić wyposażenie obszarów zamieszkania w niezbędną sieciową infrastrukturę techniczną.

- **Opis realizowanych zadań i lokalizacja przedsięwzięcia**

  Przedsięwzięcie jest zlokalizowane w całości na obszarze rewitalizacji (kwartał ulic: Wschodnia/ Rewolucji 1905r / Jaracza / Kilińskiego).

  Realizowane zadania: budowa sieci ciepła systemowego (szacowana moc – 8,8 MW)

- **Podmiot realizujący przedsięwzięcie**

  VEOLIA ENERGIA ŁÓDŹ S.A.

- **Szacowana wartość przedsięwzięcia i źródło finansowania**

  1 722 000 zł – środki prywatne.

  Ponadto przewiduje się możliwość zaangażowania środków programów operacyjnych, budżetu państwa i innych środków zewnętrznych.

- **Opis powiązań i synergii z innymi przedsięwzięciami**
  - Przedsięwzięcie 5: Rewitalizacja Obszarowa Centrum Łodzi – Projekt 1 – synergia poprzez tworzenie przestrzennych koncentracji zabudowy mieszkaniowej o wysokim standardzie zamieszkania;
  - Przedsięwzięcie 33: Racjonalizacja zużycia energii - termomodernizacja obiektów edukacyjnych Łodzi;
  - Przedsięwzięcie 39: Program termomodernizacji budynków – program komplementarny w stosunku do Rewitalizacji Obszarowej Centrum Łodzi – komplementarność w zakresie poprawienia efektywności energetycznej w sektorze placówek oświatowych i budownictwa mieszkaniowego;
  - Przedsięwzięcie 71 - 79: Budowa sieci ciepłowniczej i przyłączy w Łodzi wraz z likwidacją niskiej emisji w Strefie Wielkomiejskiej obejmujący przyłączenie do ciepła systemowego budynków - komplementarność w zakresie szerszego oddziaływania na podniesienie standardu miejsc zamieszkania poprzez eliminację indywidualnych źródeł ciepła, co przyczyni się do obniżenia emisji gazów i pyłów do atmosfery;

- **Opis oddziaływania przedsięwzięcia na zdiagnozowany kryzys**

  Przewiduje się istotne oddziaływanie tego przedsięwzięcia na następujące zdiagnozowane problemy:
  - negatywne zjawiska przestrzenno-funkcjonalne: Część diagnostyczna: konkluzja 45.

- **Prognozowane rezultaty przedsięwzięcia i sposób ich oceny**

  Rezultatem będzie podniesienie technicznego standardu miejsc zamieszkania. Wskaźnikiem rezultatu będzie liczba mieszkańców w budynkach, które w ramach tego przedsięwzięcia uzyskały podłączenie do sieci ciepła systemowego. Wartość bazowa = 0. Wartość referencyjną należy wyliczyć na podstawie planów wykonawczych, sumując liczbę mieszkańców wszystkich

budynków, które uzyskają techniczną możliwość podłączenia do ciepła systemowego w wyniku zrealizowania przedsięwzięcia.

Przedsięwzięcie nr 71.: Budowa sieci ciepłowniczej i przyłączy w Łodzi wraz z likwidacją niskiej emisji w Strefie Wielkomiejskiej obejmujący przyłączenie do ciepła systemowego budynków z obszaru ograniczonego ulicami Piotrkowska/Kilińskiego/Narutowicza/Tuwima

- **Cel rewitalizacji realizowany przez to przedsięwzięcie**

  Cel operacyjny 4.1. *Poprawić standard techniczny budynków mieszkalnych i usługowych w obszarze zamieszkania.*

  Cel operacyjny 4.3. *Poprawić wyposażenie obszarów zamieszkania w niezbędną sieciową infrastrukturę techniczną.*

- **Opis realizowanych zadań i lokalizacja przedsięwzięcia**

  Przedsięwzięcie jest zlokalizowane w całości na obszarze rewitalizacji (kwartały ulic: Piotrkowska / Narutowicza / Sienkiewicza / Traugutta, Narutowicza / Kilińskiego / Traugutta / Sienkiewicza, Piotrkowska / Traugutta / Sienkiewicza / Tuwima oraz Sienkiewicza / Traugutta / Kilińskiego / Tuwima).

  Opis realizowanych zadań: budowa sieci ciepła systemowego.

- **Podmiot realizujący przedsięwzięcie**

  VEOLIA ENERGIA ŁÓDŹ S.A.

- **Szacowana wartość przedsięwzięcia i źródło finansowania**

  1 722 000 zł – środki prywatne.

  Ponadto przewiduje się możliwość zaangażowania środków programów operacyjnych, budżetu państwa i innych środków zewnętrznych.

- **Opis powiązań i synergii z innymi przedsięwzięciami**
  - Przedsięwzięcie 6: Rewitalizacja Obszarowa Centrum Łodzi – Projekt 2 – synergia poprzez tworzenie przestrzennych koncentracji zabudowy mieszkaniowej o wysokim standardzie zamieszkania;
  - Przedsięwzięcie 33: Racjonalizacja zużycia energii - termomodernizacja obiektów edukacyjnych Łodzi;
  - Przedsięwzięcie 39: Program termomodernizacji budynków – program komplementarny w stosunku do Rewitalizacji Obszarowej Centrum Łodzi – komplementarność w zakresie poprawienia efektywności energetycznej w sektorze placówek oświatowych i budownictwa mieszkaniowego;
  - Przedsięwzięcie 51: Modernizacja budynku Wydziału Postępowań Administracyjnych KWP w Łodzi;
  - Przedsięwzięcie 52: Modernizacja budynku Komendy Miejskiej Policji w Łodzi przy ul. Tuwima 12a;
  - Przedsięwzięcie 53: Rewitalizacja budynku Komendy Miejskiej Policji w Łodzi przy ul. Sienkiewicza 28/30;
  - Przedsięwzięcie 56: Modernizacja budynku zlokalizowanego przy ul. Sienkiewicza 3 w Łodzi;

- Przedsięwzięcie 70, 72 - 79: Budowa sieci ciepłowniczej i przyłączy w Łodzi wraz z likwidacją niskiej emisji w Strefie Wielkomiejskiej obejmujący przyłączenie do ciepła systemowego budynków - komplementarność w zakresie szerszego oddziaływania na podniesienie standardu miejsc zamieszkania poprzez eliminację indywidualnych źródeł ciepła, co przyczyni się do obniżenia emisji gazów i pyłów do atmosfery;
- Przedsięwzięcie 59: Modernizacja budynku kina „Polonia" zlokalizowanego przy ul. Piotrkowskiej 67 w Łodzi;
- Przedsięwzięcie 91: Modernizacja nieruchomości zabudowanej przy ul. Tuwima 28 w Łodzi z przeznaczeniem na siedzibę administracji publicznej.

■ **Opis oddziaływania przedsięwzięcia na zdiagnozowany kryzys**

Przewiduje się istotne oddziaływanie tego przedsięwzięcia na następujące zdiagnozowane problemy:

- negatywne zjawiska przestrzenno-funkcjonalne: Część diagnostyczna: konkluzja 45.

■ **Prognozowane rezultaty przedsięwzięcia i sposób ich oceny**

Rezultatem będzie podniesienie technicznego standardu miejsc zamieszkania. Wskaźnikiem rezultatu będzie liczba mieszkańców w budynkach, które w ramach tego przedsięwzięcia uzyskały podłączenie do sieci ciepła systemowego. Wartość bazowa = 0. Wartość referencyjną należy wyliczyć na podstawie planów wykonawczych, sumując liczbę mieszkańców wszystkich budynków, które uzyskają techniczną możliwość podłączenia do ciepła systemowego w wyniku zrealizowania przedsięwzięcia.

Przedsięwzięcie nr 72.: Budowa sieci ciepłowniczej i przyłączy w Łodzi wraz z likwidacją niskiej emisji w Strefie Wielkomiejskiej obejmujący przyłączenie do ciepła systemowego budynków z obszaru ograniczonego ulicami Kilińskiego / Jaracza/Narutowicza/Składowa/Tuwima / POW/Targowa

■ **Cel rewitalizacji realizowany przez to przedsięwzięcie**

Cel operacyjny 4.1. *Poprawić standard techniczny budynków mieszkalnych i usługowych w obszarze zamieszkania.*

Cel operacyjny 4.3. *Poprawić wyposażenie obszarów zamieszkania w niezbędną sieciową infrastrukturę techniczną.*

■ **Opis realizowanych zadań i lokalizacja przedsięwzięcia**

Przedsięwzięcie jest zlokalizowane w całości na obszarze rewitalizacji (kwartał ulic:

Kilińskiego / Jaracza / Narutowicza / Składowa / Tuwima / POW/Targowa).

Opis realizowanych zadań: budowa sieci Ciepła Systemowego (szacowana moc – 33,09 MW)

■ **Podmiot realizujący przedsięwzięcie**

VEOLIA ENERGIA ŁÓDŹ S.A.

■ **Szacowana wartość przedsięwzięcia i źródło finansowania**

3 800 000 zł – środki prywatne.

Ponadto przewiduje się możliwość zaangażowania środków programów operacyjnych, budżetu państwa i innych środków zewnętrznych.

- **Opis powiązań i synergii z innymi przedsięwzięciami**
  - Przedsięwzięcie 7: Rewitalizacja Obszarowa Centrum Łodzi – Projekt 3 – synergia poprzez tworzenie przestrzennych koncentracji zabudowy mieszkaniowej o wysokim standardzie zamieszkania;
  - Przedsięwzięcie 33: Racjonalizacja zużycia energii - termomodernizacja obiektów edukacyjnych Łodzi;
  - Przedsięwzięcie 39: Program termomodernizacji budynków – program komplementarny w stosunku do Rewitalizacji Obszarowej Centrum Łodzi – komplementarność w zakresie poprawienia efektywności energetycznej w sektorze placówek oświatowych i budownictwa mieszkanioweg;
  - Przedsięwzięcie 70 – 71, 73 - 79: Budowa sieci ciepłowniczej i przyłączy w Łodzi wraz z likwidacją niskiej emisji w Strefie Wielkomiejskiej obejmujący przyłączenie do ciepła systemowego budynków - komplementarność w zakresie szerszego oddziaływania na podniesienie standardu miejsc zamieszkania poprzez eliminację indywidualnych źródeł ciepła, co przyczyni się do obniżenia emisji gazów i pyłów do atmosfery.

- **Opis oddziaływania przedsięwzięcia na zdiagnozowany kryzys**

  Przewiduje się istotne oddziaływanie tego przedsięwzięcia na następujące zdiagnozowane problemy:
  - negatywne zjawiska przestrzenno-funkcjonalne: Część diagnostyczna: konkluzja 43.

- **Prognozowane rezultaty przedsięwzięcia i sposób ich oceny**

  Rezultatem będzie podniesienie technicznego standardu miejsc zamieszkania. Wskaźnikiem rezultatu będzie liczba mieszkańców w budynkach, które w ramach tego przedsięwzięcia uzyskały podłączenie do sieci ciepła systemowego. Wartość bazowa = 0. Wartość referencyjną należy wyliczyć na podstawie planów wykonawczych, sumując liczbę mieszkańców wszystkich budynków, które uzyskają techniczną możliwość podłączenia do ciepła systemowego w wyniku zrealizowania przedsięwzięcia.

Przedsięwzięcie nr 73.: Budowa sieci ciepłowniczej i przyłączy w Łodzi wraz z likwidacją niskiej emisji w Strefie Wielkomiejskiej obejmujący przyłączenie do ciepła systemowego budynków z obszaru ograniczonego ulicami Zachodnia / Ogrodowa-Pólnocna / Wschodnia / Prochnika-Rewolucji

- **Cel rewitalizacji realizowany przez to przedsięwzięcie**

  Cel operacyjny 4.1. Poprawić standard techniczny budynków mieszkalnych i usługowych w obszarze zamieszkania.

  Cel operacyjny 4.3. Poprawić wyposażenie obszarów zamieszkania w niezbędną sieciową infrastrukturę techniczną.

- **Opis realizowanych zadań i lokalizacja przedsięwzięcia**

  Przedsięwzięcie jest zlokalizowane w całości na obszarze rewitalizacji (kwartały ulic: Zachodnia / Ogrodowa / Nowomiejska / Pl. Wolności, Nowomiejska / Północna / Wschodnia / Pomorska / Pl. Wolności, Zachodnia / Legionów / Pl. Wolności / Piotrkowska / Próchnika oraz Piotrkowska / Pl. Wolności / Pomorska / Wschodnia).

  Budowa sieci Ciepła Systemowego (szacowana moc – 14,7 MW).

- **Podmiot realizujący przedsięwzięcie**

  VEOLIA ENERGIA ŁÓDŹ S.A.

- **Szacowana wartość przedsięwzięcia i źródło finansowania**

  2 540 000 zł – środki prywatne.

  Ponadto przewiduje się możliwość zaangażowania środków programów operacyjnych, budżetu państwa i innych środków zewnętrznych.

- **Opis powiązań i synergii z innymi przedsięwzięciami**
  - Przedsięwzięcie 8: Rewitalizacja Obszarowa Centrum Łodzi – Projekt 4 – synergia poprzez tworzenie przestrzennych koncentracji zabudowy mieszkaniowej o wysokim standardzie zamieszkania;
  - Przedsięwzięcie 33: Racjonalizacja zużycia energii - termomodernizacja obiektów edukacyjnych Łodzi;
  - Przedsięwzięcie 39: Program termomodernizacji budynków – program komplementarny w stosunku do Rewitalizacji Obszarowej Centrum Łodzi – komplementarność w zakresie poprawienia efektywności energetycznej w sektorze placówek oświatowych i budownictwa mieszkaniowego;
  - Przedsięwzięcie 70-72, 74 - 79: Budowa sieci ciepłowniczej i przyłączy w Łodzi wraz z likwidacją niskiej emisji w Strefie Wielkomiejskiej obejmujący przyłączenie do ciepła systemowego budynków - komplementarność w zakresie szerszego oddziaływania na podniesienie standardu miejsc zamieszkania poprzez eliminację indywidualnych źródeł ciepła, co przyczyni się do obniżenia emisji gazów i pyłów do atmosfery;
  - Przedsięwzięcie 83: Modernizacja zabytkowej kamienicy wielkomiejskiej wraz z pozostałymi budynkami, dziedzińcem i otoczeniem nieruchomości zlokalizowanej w Łodzi przy ul. Piotrkowskiej 4 oraz wprowadzenie funkcji społecznych;
  - Przedsięwzięcie 84: Prace konserwatorskie, restauratorskie oraz remontowe w celu nadania nowych funkcji społecznych w obiektach należących do Parafii Ewangelicko-Augsburskiej św. Mateusza w Łodzi.

- **Opis oddziaływania przedsięwzięcia na zdiagnozowany kryzys**

  Przewiduje się oddziaływanie tego przedsięwzięcia na następujące zdiagnozowane problemy:
  - negatywne zjawiska przestrzenno-funkcjonalne: Część diagnostyczna, konkluzja 45.

- **Prognozowane rezultaty przedsięwzięcia i sposób ich oceny**

  Rezultatem będzie podniesienie technicznego standardu miejsc zamieszkania. Wskaźnikiem rezultatu będzie liczba mieszkańców w budynkach, które w ramach tego przedsięwzięcia uzyskały podłączenie do sieci ciepła systemowego. Wartość bazowa = 0. Wartość referencyjną należy wyliczyć na podstawie planów wykonawczych, sumując liczbę mieszkańców wszystkich budynków, które uzyskają techniczną możliwość podłączenia do ciepła systemowego w wyniku zrealizowania przedsięwzięcia.

Przedsięwzięcie nr 74.: Budowa sieci ciepłowniczej i przyłączy w Łodzi wraz z likwidacją niskiej emisji w Strefie Wielkomiejskiej obejmujący przyłączenie do ciepła systemowego budynków z obszaru ograniczonego ulicami Piotrkowska / Kilińskiego / Tuwima / Nawrot

- **Cel rewitalizacji realizowany przez to przedsięwzięcie**

  Cel operacyjny 4.1. Poprawić standard techniczny budynków mieszkalnych i usługowych w obszarze zamieszkania.

Cel operacyjny 4.3. Poprawić wyposażenie obszarów zamieszkania w niezbędną sieciową infrastrukturę techniczną.

- **Opis realizowanych zadań i lokalizacja przedsięwzięcia**

  Przedsięwzięcie jest zlokalizowane w całości na obszarze rewitalizacji (kwartały ulic: Sienkiewicza / Nawrot / Piotrkowska / Tuwima, Sienkiewicza / Tuwima / Kilińskiego / Nawrot).

  Budowa sieci Ciepła Systemowego. Szacowana moc – 6,9 MW.

- **Podmiot realizujący przedsięwzięcie**

  VEOLIA ENERGIA ŁÓDŹ S.A.

- **Szacowana wartość przedsięwzięcia i źródło finansowania**

  1 370 000 zł – środki prywatne.

  Ponadto przewiduje się możliwość zaangażowania środków programów operacyjnych, budżetu państwa i innych środków zewnętrznych.

- **Opis powiązań i synergii z innymi przedsięwzięciami**
  - Przedsięwzięcie 9: Rewitalizacja Obszarowa Centrum Łodzi – Projekt 5 – synergia poprzez tworzenie przestrzennych koncentracji zabudowy mieszkaniowej o wysokim standardzie zamieszkania;
  - Przedsięwzięcie 70-73, 75 - 79: Budowa sieci ciepłowniczej i przyłączy w Łodzi wraz z likwidacją niskiej emisji w Strefie Wielkomiejskiej obejmujący przyłączenie do ciepła systemowego budynków - komplementarność w zakresie szerszego oddziaływania na podniesienie standardu miejsc zamieszkania poprzez eliminację indywidualnych źródeł ciepła, co przyczyni się do obniżenia emisji gazów i pyłów do atmosfery;
  - Przedsięwzięcie 55: Modernizacja budynku zabytkowego kina „Tatry" zlokalizowanego przy ul. Sienkiewicza 40 w Łodzi;
  - Przedsięwzięcie 33: Racjonalizacja zużycia energii - termomodernizacja obiektów edukacyjnych Łodzi;
  - Przedsięwzięcie 39: Program termomodernizacji budynków – program komplementarny w stosunku do Rewitalizacji Obszarowej Centrum Łodzi – komplementarność w zakresie poprawienia efektywności energetycznej w sektorze placówek oświatowych i budownictwa mieszkaniowego;
  - Przedsięwzięcie 47: Remont przebudowa i rozbudowa Muzeum Przyrodniczego Uniwersytetu Łódzkiego wraz z infrastrukturą techniczną.

- **Opis oddziaływania przedsięwzięcia na zdiagnozowany kryzys**

  Przewiduje się istotne oddziaływanie tego przedsięwzięcia na następujące zdiagnozowane problemy:

  - negatywne zjawiska przestrzenno-funkcjonalne: Część diagnostyczna, konkluzja 45.

- **Prognozowane rezultaty przedsięwzięcia i sposób ich oceny**

  Rezultatem będzie podniesienie technicznego standardu miejsc zamieszkania. Wskaźnikiem rezultatu będzie liczba mieszkańców w budynkach, które w ramach tego przedsięwzięcia uzyskały podłączenie do sieci ciepła systemowego. Wartość bazowa = 0. Wartość referencyjną należy wyliczyć na podstawie planów wykonawczych, sumując liczbę mieszkańców wszystkich budynków, które uzyskają techniczną możliwość podłączenia do ciepła systemowego w wyniku zrealizowania przedsięwzięcia.

Przedsięwzięcie nr 75.: Budowa sieci ciepłowniczej i przyłączy w Łodzi wraz z likwidacją niskiej emisji w Strefie Wielkomiejskiej obejmujący przyłączenie do ciepła systemowego budynków z obszaru ograniczonego ulicami Sienkiewicza / Al. Piłsudskiego / Piotrkowska / Nawrot

- **Cel rewitalizacji realizowany przez to przedsięwzięcie**

  Cel operacyjny 4.1. *Poprawić standard techniczny budynków mieszkalnych i usługowych w obszarze zamieszkania.*

  Cel operacyjny 4.3. *Poprawić wyposażenie obszarów zamieszkania w niezbędną sieciową infrastrukturę techniczną.*

- **Opis realizowanych zadań i lokalizacja przedsięwzięcia**

  Przedsięwzięcie jest zlokalizowane w całości na obszarze rewitalizacji (kwartał ulic: Sienkiewicza / Al. Piłsudskiego / Piotrkowska / Nawrot).

  Opis realizowanych zadań: budowa sieci Ciepła Systemowego. Szacowana moc – 5,45 MW.

- **Podmiot realizujący przedsięwzięcie**

  VEOLIA ENERGIA ŁÓDŹ S.A.

- **Szacowana wartość przedsięwzięcia i źródło finansowania**

  900 000 zł – środki prywatne.

  Ponadto przewiduje się możliwość zaangażowania środków programów operacyjnych, budżetu państwa i innych środków zewnętrznych.

- **Opis powiązań i synergii z innymi przedsięwzięciami**
  - Przedsięwzięcie 10: Rewitalizacja Obszarowa Centrum Łodzi – Projekt 6 – synergia poprzez tworzenie przestrzennych koncentracji zabudowy mieszkaniowej o wysokim standardzie zamieszkania;
  - Przedsięwzięcie 33: Racjonalizacja zużycia energii - termomodernizacja obiektów edukacyjnych Łodzi;
  - Przedsięwzięcie 39: Program termomodernizacji budynków – program komplementarny w stosunku do Rewitalizacji Obszarowej Centrum Łodzi – komplementarność w zakresie poprawienia efektywności energetycznej w sektorze placówek oświatowych i budownictwa mieszkaniowego;
  - Przedsięwzięcie 57: Modernizacja budynku zlokalizowanego przy ul. Roosevelta 15 w Łodzi;
  - Przedsięwzięcie 70-74, 76 - 79: Budowa sieci ciepłowniczej i przyłączy w Łodzi wraz z likwidacją niskiej emisji w Strefie Wielkomiejskiej obejmujący przyłączenie do ciepła systemowego budynków - komplementarność w zakresie szerszego oddziaływania na podniesienie standardu miejsc zamieszkania poprzez eliminację indywidualnych źródeł ciepła, co przyczyni się do obniżenia emisji gazów i pyłów do atmosfery.

- **Opis oddziaływania przedsięwzięcia na zdiagnozowany kryzys**

  Przewiduje się oddziaływanie tego przedsięwzięcia na następujące zdiagnozowane problemy:
  - negatywne zjawiska przestrzenno-funkcjonalne: Część diagnostyczna, konkluzja 43.

- **Prognozowane rezultaty przedsięwzięcia i sposób ich oceny**

  Rezultatem będzie podniesienie technicznego standardu miejsc zamieszkania. Wskaźnikiem rezultatu będzie liczba mieszkańców w budynkach, które w ramach tego przedsięwzięcia

uzyskały podłączenie do sieci ciepła systemowego. Wartość bazowa = 0. Wartość referencyjną należy wyliczyć na podstawie planów wykonawczych, sumując liczbę mieszkańców wszystkich budynków, które uzyskają techniczną możliwość podłączenia do ciepła systemowego w wyniku zrealizowania przedsięwzięcia.

Przedsięwzięcie nr 76.: Budowa sieci ciepłowniczej i przyłączy w Łodzi wraz z likwidacją niskiej emisji w Strefie Wielkomiejskiej obejmujący przyłączenie do ciepła systemowego budynków z obszaru ograniczonego ulicami Ogrodowa / Gdańska / Legionów / Cmentarna

- **Cel rewitalizacji realizowany przez to przedsięwzięcie**

  Cel operacyjny 4.1. *Poprawić standard techniczny budynków mieszkalnych i usługowych w obszarze zamieszkania.*

  Cel operacyjny 4.3. *Poprawić wyposażenie obszarów zamieszkania w niezbędną sieciową infrastrukturę techniczną.*

- **Opis realizowanych zadań i lokalizacja przedsięwzięcia**

  Przedsięwzięcie jest zlokalizowane w całości na obszarze rewitalizacji (kwartał ulic: Ogrodowa / Gdańska / Legionów / Zachodnia).

  Opis realizowanych zadań: budowa sieci Ciepła Systemowego. Szacowana moc – 8,3 MW.

- **Podmiot realizujący przedsięwzięcie**

  VEOLIA ENERGIA ŁÓDŹ S.A.

- **Szacowana wartość przedsięwzięcia i źródło finansowania**

  850 000 zł – środki prywatne.

  Ponadto przewiduje się możliwość zaangażowania środków programów operacyjnych, budżetu państwa i innych środków zewnętrznych.

- **Opis powiązań i synergii z innymi przedsięwzięciami**
  - Przedsięwzięcie 11: Rewitalizacja Obszarowa Centrum Łodzi – Projekt 7 – synergia poprzez tworzenie przestrzennych koncentracji zabudowy mieszkaniowej o wysokim standardzie zamieszkania;
  - Przedsięwzięcie 70-75, 77 - 79: Budowa sieci ciepłowniczej i przyłączy w Łodzi wraz z likwidacją niskiej emisji w Strefie Wielkomiejskiej obejmujący przyłączenie do ciepła systemowego budynków - komplementarność w zakresie szerszego oddziaływania na podniesienie standardu miejsc zamieszkania poprzez eliminację indywidualnych źródeł ciepła, co przyczyni się do obniżenia emisji gazów i pyłów do atmosfery;
  - Przedsięwzięcie 33: Racjonalizacja zużycia energii - termomodernizacja obiektów edukacyjnych Łodzi;
  - Przedsięwzięcie 39: Program termomodernizacji budynków – program komplementarny w stosunku do Rewitalizacji Obszarowej Centrum Łodzi – komplementarność w zakresie poprawienia efektywności energetycznej w sektorze placówek oświatowych i budownictwa mieszkaniowego;
  - Przedsięwzięcie 87: Dostosowanie budynku przy ul. Ogrodowej 28d na potrzeby Regionalnej Izby Obrachunkowej w Łodzi.

- **Opis oddziaływania przedsięwzięcia na zdiagnozowany kryzys**

  Przewiduje się istotne oddziaływanie tego przedsięwzięcia na następujące zdiagnozowane problemy:

  - negatywne zjawiska przestrzenno-funkcjonalne: Część diagnostyczna, konkluzja 45.

- **Prognozowane rezultaty przedsięwzięcia i sposób ich oceny**

  Rezultatem będzie podniesienie technicznego standardu miejsc zamieszkania. Wskaźnikiem rezultatu będzie liczba mieszkańców w budynkach, które w ramach tego przedsięwzięcia uzyskały podłączenie do sieci ciepła systemowego. Wartość bazowa = 0. Wartość referencyjną należy wyliczyć na podstawie planów wykonawczych, sumując liczbę mieszkańców wszystkich budynków, które uzyskają techniczną możliwość podłączenia do ciepła systemowego w wyniku zrealizowania przedsięwzięcia.

Przedsięwzięcie nr 77.: Budowa sieci ciepłowniczej i przyłączy w Łodzi wraz z likwidacją niskiej emisji w Strefie Wielkomiejskiej obejmujący przyłączenie do ciepła systemowego budynków z obszaru ograniczonego ulicami Ogrodowa / Gdańska / Legionów / Zachodnia

- **Cel rewitalizacji realizowany przez to przedsięwzięcie**

  Cel operacyjny 4.1. Poprawić standard techniczny budynków mieszkalnych i usługowych w obszarze zamieszkania.

  Cel operacyjny 4.3. Poprawić wyposażenie obszarów zamieszkania w niezbędną sieciową infrastrukturę techniczną.

- **Opis realizowanych zadań i lokalizacja przedsięwzięcia**

  Przedsięwzięcie jest zlokalizowane w całości na obszarze rewitalizacji (kwartał ulic: Ogrodowa / Gdańska / Legionów / Zachodnia).

  Budowa sieci Ciepła Systemowego. Szacowana moc – 3,5 MW.

- **Podmiot realizujący przedsięwzięcie**

  VEOLIA ENERGIA ŁÓDŹ S.A.

- **Szacowana wartość przedsięwzięcia i źródło finansowania**

  850 000 zł – środki prywatne.

  Ponadto przewiduje się możliwość zaangażowania środków programów operacyjnych, budżetu państwa i innych środków zewnętrznych.

- **Opis powiązań i synergii z innymi przedsięwzięciami**

  - Przedsięwzięcie 12: Rewitalizacja Obszarowa Centrum Łodzi – Projekt 8 – synergia poprzez tworzenie przestrzennych koncentracji zabudowy mieszkaniowej o wysokim standardzie zamieszkania;
  - Przedsięwzięcie 33: Racjonalizacja zużycia energii - termomodernizacja obiektów edukacyjnych Łodzi;
  - Przedsięwzięcie 39: Program termomodernizacji budynków – program komplementarny w stosunku do Rewitalizacji Obszarowej Centrum Łodzi – komplementarność w zakresie poprawienia efektywności energetycznej w sektorze placówek oświatowych i budownictwa mieszkaniowego;

- Przedsięwzięcie 70 -76, 78 - 79: Budowa sieci ciepłowniczej i przyłączy w Łodzi wraz z likwidacją niskiej emisji w Strefie Wielkomiejskiej obejmujący przyłączenie do ciepła systemowego budynków - komplementarność w zakresie szerszego oddziaływania na podniesienie standardu miejsc zamieszkania poprzez eliminację indywidualnych źródeł ciepła, co przyczyni się do obniżenia emisji gazów i pyłów do atmosfery.

- **Opis oddziaływania przedsięwzięcia na zdiagnozowany kryzys**
  Przewiduje się oddziaływanie tego przedsięwzięcia na następujące zdiagnozowane problemy:
  - negatywne zjawiska przestrzenno-funkcjonalne: Część diagnostyczna, konkluzja 45.

- **Prognozowane rezultaty przedsięwzięcia i sposób ich oceny**
  Rezultatem będzie podniesienie technicznego standardu miejsc zamieszkania. Wskaźnikiem rezultatu będzie liczba mieszkańców w budynkach, które w ramach tego przedsięwzięcia uzyskały podłączenie do sieci ciepła systemowego. Wartość bazowa = 0. Wartość referencyjną należy wyliczyć na podstawie planów wykonawczych, sumując liczbę mieszkańców wszystkich budynków, które uzyskają techniczną możliwość podłączenia do ciepła systemowego w wyniku zrealizowania przedsięwzięcia.

Przedsięwzięcie nr 78.: Budowa sieci ciepłowniczej i przyłączy w Łodzi wraz z likwidacją niskiej emisji w Strefie Wielkomiejskiej obejmujący przyłączenie do ciepła systemowego budynków ul. Abramowskiego pomiędzy ul. Sienkiewicza a ul. Kilińskiego

- **Cel rewitalizacji realizowany przez to przedsięwzięcie**
  Cel operacyjny 4.1. Poprawić standard techniczny budynków mieszkalnych i usługowych w obszarze zamieszkania.

  Cel operacyjny 4.3. Poprawić wyposażenie obszarów zamieszkania w niezbędną sieciową infrastrukturę techniczną.

- **Opis realizowanych zadań i lokalizacja przedsięwzięcia**
  Przedsięwzięcie jest zlokalizowane w całości na obszarze rewitalizacji (kwartał ulic: Ogrodowa / Gdańska / Legionów / Zachodnia).

  Opis realizowanych zadań: budowa sieci Ciepła Systemowego. Szacowana moc – 4,2 MW.

- **Podmiot realizujący przedsięwzięcie**
  VEOLIA ENERGIA ŁÓDŹ S.A.

- **Szacowana wartość przedsięwzięcia i źródło finansowania**
  1 090 000 zł – środki prywatne.

  Ponadto przewiduje się możliwość zaangażowania środków programów operacyjnych, budżetu państwa i innych środków zewnętrznych.

- **Opis powiązań i synergii z innymi przedsięwzięciami**
  - Przedsięwzięcie 33: Racjonalizacja zużycia energii - termomodernizacja obiektów edukacyjnych Łodzi;
  - Przedsięwzięcie 39: Program termomodernizacji budynków – program komplementarny w stosunku do Rewitalizacji Obszarowej Centrum Łodzi – komplementarność w zakresie poprawienia efektywności energetycznej w sektorze placówek oświatowych i budownictwa mieszkaniowego;

- Przedsięwzięcie 70-77, 79: Budowa sieci ciepłowniczej i przyłączy w Łodzi wraz z likwidacją niskiej emisji w Strefie Wielkomiejskiej obejmujący przyłączenie do ciepła systemowego budynków - komplementarność w zakresie szerszego oddziaływania na podniesienie standardu miejsc zamieszkania poprzez eliminację indywidualnych źródeł ciepła, co przyczyni się do obniżenia emisji gazów i pyłów do atmosfery.

- **Opis oddziaływania przedsięwzięcia na zdiagnozowany kryzys**
  Przewiduje się oddziaływanie tego przedsięwzięcia na następujące zdiagnozowane problemy:
  - negatywne zjawiska przestrzenno-funkcjonalne: Część diagnostyczna, konkluzja 45.

- **Prognozowane rezultaty przedsięwzięcia i sposób ich oceny**
  Rezultatem będzie podniesienie technicznego standardu miejsc zamieszkania. Wskaźnikiem rezultatu będzie liczba mieszkańców w budynkach, które w ramach tego przedsięwzięcia uzyskały podłączenie do sieci ciepła systemowego. Wartość bazowa = 0. Wartość referencyjną należy wyliczyć na podstawie planów wykonawczych, sumując liczbę mieszkańców wszystkich budynków, które uzyskają techniczną możliwość podłączenia do ciepła systemowego w wyniku zrealizowania przedsięwzięcia.

Przedsięwzięcie nr 79.: Budowa sieci ciepłowniczej i przyłączy w Łodzi wraz z likwidacją niskiej emisji w Strefie Wielkomiejskiej obejmujący przyłączenie do ciepła systemowego budynków kwartał ulic Szczucińska / Sosnowa / Przybyszewskiego / Stocka

- **Cel rewitalizacji realizowany przez to przedsięwzięcie**
  Cel operacyjny 4.1. Poprawić standard techniczny budynków mieszkalnych i usługowych w obszarze zamieszkania.

  Cel operacyjny 4.3. Poprawić wyposażenie obszarów zamieszkania w niezbędną sieciową infrastrukturę techniczną.

- **Opis realizowanych zadań i lokalizacja przedsięwzięcia**
  Przedsięwzięcie jest zlokalizowane w całości na obszarze rewitalizacji (kwartał ulic: Szczucińska / Sosnowa / Przybyszewskiego / Stocka).

  Opis realizowanych zadań: budowa sieci Ciepła Systemowego; szacowana moc – 1,7 MW.

- **Podmiot realizujący przedsięwzięcie**
  VEOLIA ENERGIA ŁÓDŹ S.A.

- **Szacowana wartość przedsięwzięcia i źródło finansowania**
  800 000 zł – środki prywatne.

  Ponadto przewiduje się możliwość zaangażowania środków programów operacyjnych, budżetu państwa i innych środków zewnętrznych.

- **Opis powiązań i synergii z innymi przedsięwzięciami**
  - Przedsięwzięcie 33: Racjonalizacja zużycia energii - termomodernizacja obiektów edukacyjnych Łodzi;
  - Przedsięwzięcie 39: Program termomodernizacji budynków – program komplementarny w stosunku do Rewitalizacji Obszarowej Centrum Łodzi – komplementarność w zakresie poprawienia efektywności energetycznej w sektorze placówek oświatowych i budownictwa mieszkaniowego;

- Przedsięwzięcie 70-78: Budowa sieci ciepłowniczej i przyłączy w Łodzi wraz z likwidacją niskiej emisji w Strefie Wielkomiejskiej obejmujący przyłączenie do ciepła systemowego budynków - komplementarność w zakresie szerszego oddziaływania na podniesienie standardu miejsc zamieszkania poprzez eliminację indywidualnych źródeł ciepła, co przyczyni się do obniżenia emisji gazów i pyłów do atmosfery.

■ **Opis oddziaływania przedsięwzięcia na zdiagnozowany kryzys**

Przewiduje się oddziaływanie tego przedsięwzięcia na następujące zdiagnozowane problemy:

- negatywne zjawiska przestrzenno-funkcjonalne: Część diagnostyczna, konkluzja 45.

■ **Prognozowane rezultaty przedsięwzięcia i sposób ich oceny**

Rezultatem będzie podniesienie technicznego standardu miejsc zamieszkania. Wskaźnikiem rezultatu będzie liczba mieszkańców w budynkach, które w ramach tego przedsięwzięcia uzyskały podłączenie do sieci ciepła systemowego. Wartość bazowa = 0. Wartość referencyjną należy wyliczyć na podstawie planów wykonawczych, sumując liczbę mieszkańców wszystkich budynków, które uzyskają techniczną możliwość podłączenia do ciepła systemowego w wyniku zrealizowania przedsięwzięcia.

Przedsięwzięcie nr 80.: Modernizacja czołowego zabytku Łodzi – kamienicy wielkomiejskiej Pinkusa, dla uruchomienia w niej innowacyjnych aktywności.

■ **Cel rewitalizacji realizowany przez to przedsięwzięcie**

Cel operacyjny 1.1. Tworzyć bodźce dla lepszego zatrudnienia.

Cel operacyjny 2.1. Budować wizerunek centrum Łodzi jako przestrzeni atrakcyjnej, żywej, kreatywnej, ciekawej i przyjaznej.

Cel operacyjny 2.2. Tworzyć przesłanki do odczuwania dumy z centrum Łodzi przez wprowadzanie do centrum projektów budujących prestiż obszaru.

Cel operacyjny 2.3. Stopniowo uspójniać i wzbogacać krajobraz kulturowy obszaru jako fundament tożsamości lokalnej.

Cel operacyjny 3.1. Tworzyć przestrzenie dla działalności gospodarczej.

Cel operacyjny 3.2. Wspierać synergię przedsiębiorczości.

■ **Opis realizowanych zadań i lokalizacja przedsięwzięcia**

Przedsięwzięcie jest zlokalizowane w całości na obszarze rewitalizacji (al. Kościuszki 1).

Po blisko 60 latach bezprawnej wyniszczającej eksploatacji przywrócić wysoką jakość wnętrz (9000 m2), reprezentacyjnej elewacji oraz przekształcenie dziedzińca w patio. Adaptować je do potrzeb nowych innowacyjnych firm i organizacji współpracujących z zagranicą.

■ **Podmiot realizujący przedsięwzięcie**

Firma Kościuszki 1 Sp. z o.o.

■ **Szacowana wartość przedsięwzięcia i źródło finansowania**

16 000 000 zł – środki prywatne.

Ponadto przewiduje się możliwość zaangażowania środków programów operacyjnych, budżetu państwa i innych środków zewnętrznych.

- **Opis powiązań i synergii z innymi przedsięwzięciami**

  Występują powiązania i synergia z następującymi przedsięwzięciami:

  - Przedsięwzięcie 4: Tworzenie przyjaznych przestrzeni miejskich – synergia poprzez tworzenie przestrzennych koncentracji przedsięwzięć podnoszących jakość miejsc przestrzeni publicznych;
  - Przedsięwzięcie 43: Modernizacja oraz rozbudowa szlaków i tras turystycznych w Łodzi, w tym „Wille i pałace", „Architektura przemysłowa", „Ulica Piotrkowska" „Łódź Bajkowa". Komplementarność w zakresie możliwości włączenia tego obiektu w system oznakowań;
  - Przedsięwzięcie 44: Program rozwoju gospodarki turystycznej – program komplementarny w stosunku do Rewitalizacji Obszarowej Centrum Łodzi;
  - Przedsięwzięcie 45: Program promocji gospodarczej;
  - Przedsięwzięcie 82: Modernizacja zabytkowego budynku Rektoratu Uniwersytetu Medycznego w Łodzi.

- **Opis oddziaływania przedsięwzięcia na zdiagnozowany kryzys**

  Przedsięwzięcie poprawi zdegradowany krajobraz kulturowy w centrum łodzi a jednocześnie stworzy powierzchnie użytkowe wysokiej jakości dla innowacyjnej działalności gospodarczej i społecznej w wyremontowanym zabytkowym obiekcie.

  Część diagnostyczna: konkluzja 18, 27, 29, 33, 34, 43.

- **Prognozowane rezultaty przedsięwzięcia i sposób ich oceny**

  Rezultatem będzie powstała dzięki przedsięwzięciu możliwość zlokalizowania innowacyjnych funkcji gospodarczych i społecznych w wyremontowanym zabytkowym budynku. Wskaźnikiem rezultatu będzie powierzchnia użytkowa efektywnie wykorzystywana (wynajęta) na powyższe funkcje. Wartość bazowa = 0. Wartość referencyjna = 9 tys. m^2. Wskaźnik faktycznie osiągnięty powinien zmierzać do wartości referencyjnej. Za pomyślną realizację projektu przyjmuje się wartość wskaźnika nie mniejsza, niż 7,5 tys. m^2.

Przedsięwzięcie nr 81.: Modernizacja obiektu szpitalnego USK im. WAM – CSW w Łodzi przy ul. Sterlinga 1/3, 3 i 5

- **Cel rewitalizacji realizowany przez to przedsięwzięcie**

  Cel operacyjny 2.1 Budować wizerunek centrum Łodzi jako przestrzeni atrakcyjnej, żywej, kreatywnej, ciekawej i przyjaznej.

  Cel operacyjny 2.2 Tworzyć przesłanki do odczuwania dumy z centrum Łodzi przez wprowadzanie do centrum projektów budujących prestiż obszaru.

  Cel operacyjny 2.3 Stopniowo uspójniać i wzbogacać krajobraz kulturowy obszaru jako fundament tożsamości lokalnej.

  Cel operacyjny 4.1 Poprawić standard techniczny budynków mieszkalnych i usługowych w obszarze zamieszkania.

- **Opis realizowanych zadań i lokalizacja przedsięwzięcia**

  Projekt jest w całości zlokalizowany w obszarze rewitalizacji (ul. Sterlinga 1/3, 3 i 5).

  Za główny cel projektu należy uznać poprawę estetyki i podniesienie atrakcyjności obszaru śródmiejskiego poprzez poprawę stanu technicznego i uwydatnienie walorów zabytkowych obiektów dawnego Szpitala Żydowskiego im. Małżeństwa Poznańskich.

  W ramach zaplanowanego zadania przewiduje się:

- prace konserwatorskie i inne roboty budowlane dopuszczalne w przypadku zabytku nieruchomego w celu utrzymania dotychczasowych funkcji obiektu oraz poprawienia stanu technicznego obiektu,
- wymianę i modernizację infrastruktury technicznej.

Uwzględniając większą ilość szczegółów, projekt zakłada:

- kompleksowy remont i odtworzenie elewacji wraz z detalem architektonicznym,
- wymianę stolarki zewnętrznej okiennej i drzwiowej na stolarkę drewnianą, z zachowaniem rysunku i podziału istniejącej stolarki,
- częściową termomodernizację budynku (docieplenie dachu i stropodachu, docieplenie ścian fundamentowych i piwnic),
- remont nawietrzni terenu wokół budynków oraz odświeżenie i renowację terenu zielonego,
- dostosowanie budynku do potrzeb osób niepełnosprawnych,
- dobudowę zewnętrznego szybu windowego i montaż windy,
- dostosowanie budynków do obowiązujących wymogów przeciwpożarowych,
- wymianę lub modernizację wszystkich instalacji.

Podmiot realizujący przedsięwzięcie

Samodzielny Publiczny ZOZ Uniwersytecki Szpital Kliniczny im. Wojskowej Akademii Medycznej Uniwersytetu Medycznego w Łodzi.

Szacowana wartość przedsięwzięcia i źródło finansowania

41 000 000 zł - środki z EFRR i środki własne.

Ponadto przewiduje się możliwość zaangażowania budżetu państwa i innych środków zewnętrznych.

Opis powiązań i synergii z innymi przedsięwzięciami

Występują powiązania i synergia z następującymi przedsięwzięciami:

- Przedsięwzięcie 29: Program wsparcia usług społecznych i zdrowotnych finansowany w ramach ZIT – komplementarność w zakresie pomocy dzieciom i młodzieży (od 3 r.ż. do 18 r.ż.) poprzez rozwój usług placówek wsparcia dziennego oraz innych alternatywnych form opieki w celu przeciwdziałaniu patologiom. Synergia poprzez rozwój usług medyczno – opiekuńczych skierowanych do osób starszych lub niepełnosprawnych;
- Przedsięwzięcie 39: Program termomodernizacji budynków – program komplementarny w stosunku do Rewitalizacji Obszarowej Centrum Łodzi – komplementarność w zakresie poprawienia efektywności energetycznej w sektorze placówek oświatowych i budownictwa mieszkaniowego;
- Przedsięwzięcie 69: Utworzenie centrum opieki koordynowanej w zabytkowym obiekcie COLLEGIUM ANATOMICUM – komplementarność w zakresie wdrożenia kompleksowego modelu opieki nad osobami starszymi;
- Przedsięwzięcie 90: Renowacja i modernizacja budynku Uniwersytetu Łódzkiego przy Rewolucji 1905 r. nr 66 na potrzeby Domu Seniora Uniwersytetu Łódzkiego.

Opis oddziaływania przedsięwzięcia na zdiagnozowany kryzys

Przewiduje się oddziaływanie tego przedsięwzięcia na następujące zdiagnozowane problemy:

- negatywne zjawiska przestrzenno-funkcjonalne: Część diagnostyczna, konkluzja 33, 43.

- **Prognozowane rezultaty przedsięwzięcia i sposób ich oceny**
  Rezultatem projektu będzie możliwość korzystania przez mieszkańców z przestrzeni publicznej o wyższej jakości w budynku będącym miejscem świadczenia usług publicznych. Wskaźnikiem rezultatu będzie powstanie tej przestrzeni (jednorazowy wskaźnik binarny TAK/NIE).

Przedsięwzięcie nr 82.: Modernizacja zabytkowego budynku Rektoratu Uniwersytetu Medycznego w Łodzi

- **Cel rewitalizacji realizowany przez to przedsięwzięcie**
  Cel operacyjny 2.1 Budować wizerunek centrum Łodzi jako przestrzeni atrakcyjnej, żywej, kreatywnej, ciekawej i przyjaznej.

  Cel operacyjny 2.2 Tworzyć przesłanki do odczuwania dumy z centrum Łodzi przez wprowadzanie do centrum projektów budujących prestiż obszaru.

  Cel operacyjny 2.3 Stopniowo uspójniać i wzbogacać krajobraz kulturowy obszaru jako fundament tożsamości lokalnej.

  Cel operacyjny 4.1 Poprawić standard techniczny budynków mieszkalnych i usługowych w obszarze zamieszkania.

- **Opis realizowanych zadań i lokalizacja przedsięwzięcia**
  Przedsięwzięcie jest zlokalizowane w całości na obszarze rewitalizacji (ul. Kościuszki 4).

  Celem projektu jest wykonanie prac konserwatorskich w budynku dawnego Pałacu Hertza, obecnej siedzibie Rektoratu Uniwersytetu Medycznego w Łodzi. W ramach realizacji projektu rewitalizacji budynek nie zmieni swojej funkcji budynku administracyjno-biurowego, ale zostanie ona zdominowana przez funkcje reprezentacyjne związane z działalnością władz uczelni. Ze względu na oddalenie od Centrum Kliniczno-Dydaktycznego przy ul. Pomorskiej, obiekt w przyszłości nie będzie stanowić części kampusu Uniwersytetu Medycznego, ale będzie luksusowym obiektem reprezentującym Uczelnię w mieście, kraju i na świecie do czego predystynuje go jego dostojna architektura, historia oraz szczególnie korzystne umiejscowienie w kontekście siatki komunikacji publicznej miasta. W ramach projektu przewiduje się udostępnienie parteru budynku dla zwiedzających oraz przygotowanie ekspozycji poświęconej oryginalnemu wyglądowi pomieszczeń Pałacu Hertza, procesowi rewitalizacji oraz wyglądu obecnie zachowanych pozostałości z dawnego wystroju wnętrz.

- **Podmiot realizujący przedsięwzięcie**
  Uniwersytet Medyczny w Łodzi.

- **Szacowana wartość przedsięwzięcia i źródło finansowania**
  18 000 000 zł – środki prywatne.

  Ponadto przewiduje się możliwość zaangażowania środków programów operacyjnych, budżetu państwa i innych środków zewnętrznych.

- **Opis powiązań i synergii z innymi przedsięwzięciami**
  Występują powiązania i synergia z następującymi przedsięwzięciami:

  - Przedsięwzięcie 43: Modernizacja oraz rozbudowa szlaków i tras turystycznych w Łodzi, w tym „Wille i pałace", „Architektura przemysłowa", „Ulica Piotrkowska" „Łódź Bajkowa". Komplementarność w zakresie możliwości włączenia tego obiektu w system oznakowań;
  - Przedsięwzięcie 44: Program rozwoju gospodarki turystycznej – program komplementarny w stosunku do Rewitalizacji Obszarowej Centrum Łodzi;
  - Przedsięwzięcie 64: Kompleksowa odbudowa willi Reinholda Richtera;

- Przedsięwzięcie 80: Modernizacja czołowego zabytku Łodzi – kamienicy wielkomiejskiej Pinkusa, dla uruchomienia w niej innowacyjnych aktywności.

■ **Opis oddziaływania przedsięwzięcia na zdiagnozowany kryzys**

Przewiduje się oddziaływanie tego przedsięwzięcia na następujące zdiagnozowane problemy:

- negatywne zjawiska przestrzenno-funkcjonalne: Część diagnostyczna, konkluzja 33, 43.

■ **Prognozowane rezultaty przedsięwzięcia i sposób ich oceny**

Rezultatem projektu będzie możliwość korzystania przez mieszkańców z przestrzeni publicznej o wyższej jakości w budynku (parter) i jego otoczeniu. Wskaźnikiem rezultatu będzie powstanie tej przestrzeni (jednorazowy wskaźnik binarny TAK/NIE).

Przedsięwzięcie nr 83.: Modernizacja zabytkowej kamienicy wielkomiejskiej wraz z pozostałymi budynkami, dziedzińcem i otoczeniem nieruchomości zlokalizowanej w Łodzi przy ul. Piotrkowskiej 4 oraz wprowadzenie funkcji społecznych

■ **Cel rewitalizacji realizowany przez to przedsięwzięcie**

Cel operacyjny 1.1 Tworzyć bodźce dla lepszego zatrudnienia.

Cel operacyjny 1.2 Zmniejszyć skalę narażenia na ubóstwo, zahamować proces dziedziczenia ubóstwa, w tym - poprzez animację społeczną.

Cel operacyjny 1.4 Zapobiegać segregacji przestrzennej, tworzyć zróżnicowaną społeczność na obszarach rewitalizowanych.

Cel operacyjny 1.5 Budować pomostowy kapitał społeczny.

Cel operacyjny 1.6 Zapobiegać eksportowaniu problemów społecznych poza obszar.

Cel operacyjny 2.1 Budować wizerunek centrum Łodzi jako przestrzeni atrakcyjnej, żywej, kreatywnej, ciekawej i przyjaznej.

Cel operacyjny 2.2 Tworzyć przesłanki do odczuwania dumy z centrum Łodzi przez wprowadzanie do centrum projektów budujących prestiż obszaru.

Cel operacyjny 2.3 Stopniowo uspójniać i wzbogacać krajobraz kulturowy obszaru jako fundament tożsamości lokalnej.

Cel operacyjny 4.1 Poprawić standard techniczny budynków mieszkalnych i usługowych w obszarze zamieszkania.

Cel operacyjny 4.2 Promować powstawanie przestrzeni publicznych i półpublicznych aranżowanych z udziałem mieszkańców.

■ **Opis realizowanych zadań i lokalizacja przedsięwzięcia**

Lokalizacja w obszarze rewitalizacji: 90-270 Łódź, ul. Piotrkowska 4.

Prace remontowe w zabytkowym obiekcie przy ul. Piotrkowskiej 4 oraz kompleksowy remont budynku po byłym przedszkolu w celu nadania nowych funkcji społecznych przyczyniających się włączenia społecznego grup wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz stworzenie nowych miejsc pracy. Przewidywane są również prace renowacyjne przy zdegradowanym terenie zielonym będącym częścią nieruchomości.

■ **Podmiot realizujący przedsięwzięcie**

Parafia Ewangelicko–Augsburska św. Mateusza w Łodzi.

- **Szacowana wartość przedsięwzięcia i źródło finansowania**

  5 900 000 zł – środki prywatne.

  Ponadto przewiduje się możliwość zaangażowania środków programów operacyjnych, budżetu państwa i innych środków zewnętrznych.

- **Opis powiązań i synergii z innymi przedsięwzięciami**

  Występują powiązania i synergia z następującymi przedsięwzięciami:

  - Przedsięwzięcie 8 (4 projekt rewitalizacji obszarowej) – synergia poprzez tworzenie przestrzennych koncentracji zabudowy mieszkaniowej o wysokim standardzie zamieszkania;
  - Przedsięwzięcie 27: Program aktywizacji społeczno-zawodowej osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem. 28. Program aktywizacji społeczno-zawodowej osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem finansowany w ramach ZIT;
  - Przedsięwzięcie 43: Modernizacja oraz rozbudowa szlaków i tras turystycznych w Łodzi, w tym „Wille i pałace", „Architektura przemysłowa", „Ulica Piotrkowska" „Łódź Bajkowa". Komplementarność w zakresie możliwości włączenia tego obiektu w system oznakowań.;
  - Przedsięwzięcie 44: Program rozwoju gospodarki turystycznej – program komplementarny w stosunku do Rewitalizacji Obszarowej Centrum Łodzi;
  - Przedsięwzięcie 73: Budowa sieci ciepłowniczej i przyłączy w Łodzi wraz z likwidacją niskiej emisji w Strefie Wielkomiejskiej obejmujący przyłączenie do ciepła systemowego budynków z obszaru ograniczonego ulicami Zachodnia / Ogrodowa-Pólnocna / Wschodnia / Prochnika/Rewolucji;
  - Przedsięwzięcie 84: Prace konserwatorskie, restauratorskie oraz remontowe w celu nadania nowych funkcji społecznych w obiektach należących do Parafii Ewangelicko-Augsburskiej św. Mateusza w Łodzi .

- **Opis oddziaływania przedsięwzięcia na zdiagnozowany kryzys**

  Przewiduje się istotne oddziaływanie tego przedsięwzięcia, przede wszystkim na następujące zdiagnozowane czynniki kryzysu:

  - wysokie bezrobocie – 2. Część diagnostyczna: konkluzja 4, 5;
  - ubóstwo: Część diagnostyczna, konkluzja 7, 8;
  - negatywne zjawiska przestrzenno-funkcjonalne: Część diagnostyczna, konkluzja 33, 34, 43.

- **Prognozowane rezultaty przedsięwzięcia i sposób ich oceny**

  Rezultatem – z punktu widzenia celów rewitalizacji – będzie zlokalizowanie w centrum miasta nowych funkcji społecznych przyczyniających się włączenia społecznego grup wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz stworzenie nowych miejsc pracy. Wskaźnikiem rezultatu będzie wielkość powierzchni użytkowej faktycznie użytkowana na wymienione funkcje (wraz z obsługującymi je funkcjami dodatkowymi). Wartość bazowa = 0. Wartość referencyjną stanowi całość powierzchni użytkowej budynku. Wskaźnik osiągnięty powinien dążyć do wartości referencyjnej a za pomyślne zrealizowanie projektu uważa się osiągnięcie co najmniej 75% wartości referencyjnej.

Przedsięwzięcie nr 84.: Prace konserwatorskie, restauratorskie oraz remontowe w celu nadania nowych funkcji społecznych w obiektach należących do Parafii Ewangelicko-Augsburskiej św. Mateusza w Łodzi

- **Cel rewitalizacji realizowany przez to przedsięwzięcie**

  Cel operacyjny 1.1 Tworzyć bodźce dla lepszego zatrudnienia.

  Cel operacyjny 1.2 Zmniejszyć skalę narażenia na ubóstwo, zahamować proces dziedziczenia ubóstwa, w tym - poprzez animację społeczną.

  Cel operacyjny 1.4 Zapobiegać segregacji przestrzennej, tworzyć zróżnicowaną społeczność na obszarach rewitalizowanych.

  Cel operacyjny 1.5 Budować pomostowy kapitał społeczny.

  Cel operacyjny 1.6 Zapobiegać eksportowaniu problemów społecznych poza obszar.

  Cel operacyjny 2.1 Budować wizerunek centrum Łodzi jako przestrzeni atrakcyjnej, żywej, kreatywnej, ciekawej i przyjaznej.

  Cel operacyjny 2.2 Tworzyć przesłanki do odczuwania dumy z centrum Łodzi przez wprowadzanie do centrum projektów budujących prestiż obszaru.

  Cel operacyjny 2.3 Stopniowo uspójniać i wzbogacać krajobraz kulturowy obszaru jako fundament tożsamości lokalnej.

  Cel operacyjny 4.1 Poprawić standard techniczny budynków mieszkalnych i usługowych w obszarze zamieszkania.

  Cel operacyjny 4.2 Promować powstawanie przestrzeni publicznych i półpublicznych aranżowanych z udziałem mieszkańców.

- **Opis realizowanych zadań i lokalizacja przedsięwzięcia**

  Prace konserwatorskie, restauratorskie oraz remontowe zabytkowego kościoła wraz z jego wyposażeniem oraz zagospodarowanie przestrzeni wokół remontowanego obiektu.

  Lokalizacja w obszarze rewitalizacji: ul. Piotrkowska 279/283, ul. Wólczańska 232.

- **Podmiot realizujący przedsięwzięcie**

  Parafia Ewangelicko–Augsburska św. Mateusza w Łodzi.

- **Szacowana wartość przedsięwzięcia i źródło finansowania**

  9 100 000 zł – środki prywatne.

  Ponadto przewiduje się możliwość zaangażowania środków programów operacyjnych, budżetu państwa i innych środków zewnętrznych.

- **Opis powiązań i synergii z innymi przedsięwzięciami**

  Występują powiązania i synergia z następującymi przedsięwzięciami:

  - Przedsięwzięcie 8 (4 projekt rewitalizacji obszarowej) – synergia poprzez tworzenie przestrzennych koncentracji zabudowy mieszkaniowej o wysokim standardzie zamieszkania;
  - Przedsięwzięcie 43: Modernizacja oraz rozbudowa szlaków i tras turystycznych w Łodzi, w tym „Wille i pałace", „Architektura przemysłowa", „Ulica Piotrkowska" „Łódź Bajkowa**".** Komplementarność w zakresie możliwości włączenia tego obiektu w system oznakowań;
  - Przedsięwzięcie 44: Program rozwoju gospodarki turystycznej – program komplementarny w stosunku do Rewitalizacji Obszarowej Centrum Łodzi;

- Przedsięwzięcie 73: Budowa sieci ciepłowniczej i przyłączy w Łodzi wraz z likwidacją niskiej emisji w Strefie Wielkomiejskiej obejmujący przyłączenie do ciepła systemowego budynków z obszaru ograniczonego ulicami Zachodnia / Ogrodowa-Północna / Wschodnia / Prochnika/Rewolucji;
- Przedsięwzięcie 83: Modernizacja zabytkowej kamienicy wielkomiejskiej wraz z pozostałymi budynkami, dziedzińcem i otoczeniem nieruchomości zlokalizowanej w Łodzi przy ul. Piotrkowskiej 4 oraz wprowadzenie funkcji społecznych.

■ **Opis oddziaływania przedsięwzięcia na zdiagnozowany kryzys**

Przewiduje się bardzo szerokie i kluczowo istotne oddziaływanie tego przedsięwzięcia, przede wszystkim na następujące zdiagnozowane czynniki kryzysu:

- wysokie bezrobocie – 2. Część diagnostyczna: konkluzja 4, 5;
- ubóstwo: Część diagnostyczna, konkluzja 7, 8;
- negatywne zjawiska przestrzenno-funkcjonalne: Część diagnostyczna, konkluzja 33, 34, 43.

■ **Prognozowane rezultaty przedsięwzięcia i sposób ich oceny**

Rezultatem będzie możliwość zlokalizowani nowych funkcji społecznych w wyremontowanych obiektach. Wskaźnikiem będzie powierzchnia użytkowa przeznaczona na te funkcje. Wartość bazowa = 0. Wartość referencyjna zostanie wyznaczona w projekcie budowlanym. Wartość osiągnięta powinna być w 100% zgodna z wartością referencyjną.

Przedsięwzięcie nr 85.: Rozwój funkcji i usług oferowanych przez „EC1 Łódź Miasto Kultury" w Łodzi

■ **Cel rewitalizacji realizowany przez to przedsięwzięcie**

Cel operacyjny 1.2. Zmniejszyć skalę narażenia na ubóstwo, zahamować proces dziedziczenia ubóstwa, w tym - poprzez animację społeczną.

Cel operacyjny 1.3. Zwiększyć szanse edukacyjne młodych mieszkańców obszaru rewitalizacji.

Cel operacyjny 1.4. Budować wspólnotę łodzian wokół dobra wspólnego.

Cel operacyjny 2.1. Budować wizerunek centrum Łodzi jako przestrzeni atrakcyjnej, żywej, kreatywnej, ciekawej i przyjaznej.

Cel operacyjny 2.2. Tworzyć przesłanki do odczuwania dumy z centrum Łodzi przez wprowadzanie do centrum projektów budujących prestiż obszaru.

Cel operacyjny 2.3. Stopniowo uspójniać i wzbogacać krajobraz kulturowy obszaru jako fundament tożsamości lokalnej.

■ **Opis realizowanych zadań i lokalizacja przedsięwzięcia**

Lokalizacja w obszarze rewitalizacji: 90-022 Łódź, ul. Targowa 1/3.

Projekt przyczyni się do poprawy dostępu mieszkańców do kultury.

1. W ramach projektu uruchomione zostaną m.in:

- nowoczesne kino,
- wystawy stałe i czasowe,
- system identyfikacji ułatwiający poruszanie się po obiekcie oraz
- zespół sal konferencyjnych i miejsc organizacji wydarzeń.

2. Równolegle z udziałem społecznym zostanie opracowana strategia (a w jej ramach – plan rozwoju widowni) dla nowych funkcji z uwzględnieniem funkcji edukacyjnej i animacyjno-kulturalnej (w tym – pracy animatorskiej poza siedzibą stacjonarną) oraz specyficznych potrzeb osób niepełnosprawnych. Strategia winna obejmować między innymi:

- działania na rzecz zwiększenia uczestnictwa w kulturze mieszkańców obszaru rewitalizacji,
- uczestnictwo mieszkańców obszaru rewitalizacji w planowaniu rozwoju instytucji,
- zatrudnianie i inne formy ich aktywizacji społeczno-zawodowej mieszkańców obszaru, w szczególności wychodzących z bezrobocia,
- stworzenie systemu zlecania zadań dla podmiotów ekonomii społecznej z obszaru rewitalizacji,
- organizowanie wydarzeń we współpracy z lokalnymi organizacjami pozarządowymi i mieszkańcami.

- **Podmiot realizujący przedsięwzięcie**

  EC1 Łódź Miasto Kultury.

- **Szacowana wartość przedsięwzięcia i źródło finansowania**

  68 759 972 zł.

  Przewiduje się zaangażowanie środków programów operacyjnych, budżetu państwa i innych środków zewnętrznych.

- **Opis powiązań i synergii z innymi przedsięwzięciami**
  - Przedsięwzięcie 5 – 12 (8 projektów rewitalizacji obszarowej) – synergia poprzez tworzenie przestrzennych koncentracji zabudowy mieszkaniowej o wysokim standardzie zamieszkania;
  - Przedsięwzięcie 13: Rewitalizacja EC-1 Południowy – Wschód. 14: Rozwój funkcji wystawienniczo - edukacyjnych Centrum Nauki i Techniki w Łodzi wraz z zapleczem warsztatowym. 15: Poszerzenie oferty kulturalno - edukacyjnej Narodowego Centrum Kultury Filmowej. 16: Budowanie przewag konkurencyjnych poprzez poszerzenie oferty kulturalno - edukacyjnej Muzeum Kinematografii. 37: Rewitalizacja przestrzeni miejskiej przy ul. Moniuszki 3, 5 i ul. Tuwima 10 (Program Nowe Centrum Łodzi). 47: Remont przebudowa i rozbudowa Muzeum Przyrodniczego Uniwersytetu Łódzkiego wraz z infrastrukturą techniczną. Komplementarność przedsięwzięć w zakresie wzrostu poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym mieszkańców;
  - Przedsięwzięcie 44: Program rozwoju gospodarki turystycznej – program komplementarny w stosunku do Rewitalizacji Obszarowej Centrum Łodzi;
  - Przedsięwzięcie 46: Budowa rynku z układem komunikacyjnym na terenie nowego Centrum Łodzi (Rynek Kobro)- komplementarność poprzez zwiększenie dostępności do przestrzeni publicznych dzięki powstaniu parkingów;
  - Przedsięwzięcie 86: Promocja Łodzi i regionu łódzkiego poprzez markę EC1 Łódź – Miasto Kultury;
  - Przedsięwzięcie 99: Wzbogacenie oferty Centralnego Muzeum Włókiennictwa w Łodzi poprzez modernizację infrastruktury, prace konserwatorskie i zakup wyposażenia;

- Przedsięwzięcie 100: Rewitalizacja, modernizacja i poprawa infrastruktury zabytkowego obiektu Muzeum Miasta Łodzi.

■ **Opis oddziaływania przedsięwzięcia na zdiagnozowany kryzys**

Przewiduje się istotne oddziaływanie tego przedsięwzięcia na następujące zdiagnozowane problemy:

- niski poziom uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym: Część diagnostyczna, konkluzja 8, 18, 15, 27, 30.

■ **Prognozowane rezultaty przedsięwzięcia i sposób ich oceny**

Rezultatem poszerzenia oferty kulturalno-edukacyjnej EC1 będzie zwiększenie poziomu żywego uczestnictwa w kulturze mieszkańców obszaru rewitalizacji. Wskaźnikiem rezultatu będzie:

(1) powstanie planu rozwoju widowni dla nowych funkcji (wskaźnik binarny TAK/NIE)

(2) stopniowy wzrost corocznej liczby odwiedzających nowe funkcje objęte tym przedsięwzięciem. Wartość bazowa wskaźnika (2) wynosi 0. Wartość referencyjna winna zostać zadeklarowana w planie rozwoju widowni (zakłada się że wskaźnik ten będzie corocznie rosnący).

Przedsięwzięcie nr 86.: Promocja Łodzi i regionu łódzkiego poprzez markę instytucji kultury działających w obszarze rewitalizacji

■ **Cel rewitalizacji realizowany przez to przedsięwzięcie**

Cel operacyjny 2.2. Tworzyć przesłanki do odczuwania dumy z centrum Łodzi przez wprowadzanie do centrum projektów budujących prestiż obszaru.

■ **Opis realizowanych zadań i lokalizacja przedsięwzięcia**

Projekt zdelokalizowany (kampania marketingowa). Projekt zwiększy świadomość marki Łódź wśród grupy inwestorów i klientów zagranicznych. Dodatkowo miasto Łódź zostanie zaprezentowane jako ośrodek łączący działania promocyjne, stymulujące przedsiębiorczość z aktywnością rewitalizacyjną. W ramach projektu zorganizowany zostanie cykl działań promocyjnych i komunikacyjnych. Dodatkowym efektem będzie zwiększenie poziomu umiędzynarodowienia MŚP oferujących produkty i usługi komplementarne do EC1. Elementem projektu będą marketingowe badania skuteczności kampanii prowadzone przed i po niej.

■ **Podmiot realizujący przedsięwzięcie**

Instytucje kultury działające w obszarze rewitalizacji.

■ **Szacowana wartość przedsięwzięcia i źródło finansowania**

3 000 000 zł.

Przewiduje się zaangażowanie środków programów operacyjnych, budżetu państwa i innych środków zewnętrznych.

■ **Opis powiązań i synergii z innymi przedsięwzięciami**

- Przedsięwzięcie 5 – 12 (8 projektów rewitalizacji obszarowej) – synergia poprzez tworzenie przestrzennych koncentracji zabudowy mieszkaniowej o wysokim standardzie zamieszkania;
- Przedsięwzięcie 13: Rewitalizacja EC-1 Południowy – Wschód. 14: Rozwój funkcji wystawienniczo - edukacyjnych Centrum Nauki i Techniki w Łodzi wraz z zapleczem

warsztatowym. 15: Poszerzenie oferty kulturalno - edukacyjnej Narodowego Centrum Kultury Filmowej;

- Przedsięwzięcie 37: Rewitalizacja przestrzeni miejskiej przy ul. Moniuszki 3, 5 i ul. Tuwima 10 (Program Nowe Centrum Łodzi);
- Przedsięwzięcie 41: Informatyczne usługi przestrzenne w rewitalizowanej strefie wielkomiejskiej miasta Łodzi – komplementarność w zakresie informowania interesariuszy na temat prowadzonych działań w ramach procesu rewitalizacji;
- Przedsięwzięcie 44: Program rozwoju gospodarki turystycznej – program komplementarny w stosunku do Rewitalizacji Obszarowej Centrum Łodzi;
- Przedsięwzięcie 45: Program promocji gospodarczej;
- Przedsięwzięcie 46: Budowa rynku z układem komunikacyjnym na terenie nowego Centrum Łodzi (Rynek Kobro)- komplementarność poprzez zwiększenie dostępności do przestrzeni publicznych dzięki powstaniu parkingów;
- Przedsięwzięcie 85: Rozwój funkcji i usług oferowanych przez „EC1 Łódź Miasto Kultury" w Łodzi;
- Przedsięwzięcie 92: MASTERPLAN ILUMINACJI dla Miasta Łodzi.

■ **Opis oddziaływania przedsięwzięcia na zdiagnozowany kryzys**

Przewiduje się oddziaływanie tego przedsięwzięcia na następujące zdiagnozowane problemy:

Brak poczucia do dumy z zamieszkiwania w centrum Łodzi: Część diagnostyczna, konkluzja 31.

- niski poziom uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym: Część diagnostyczna, konkluzja 8, 15, 18, 27, 30.

Prognozowane rezultaty przedsięwzięcia i sposób ich oceny

Rezultatem – z punktu widzenia celów rewitalizacji – będzie wzrost poczucia dumy mieszkańców obszaru rewitalizacji z faktu zamieszkiwania w tym obszarze. W celu zbadania poziomu dumy mieszkańców - w kosztach kampanii zostanie przewidziane ilościowe badanie społeczne (przed i po realizacji kampanii) w ogólnie przyjętym standardzie marketingowych badań skuteczności promocji. Wskaźnikiem rezultatu będzie wynik tego badania, który musi wykazać zauważalny wzrost poczucia dumy z faktu zamieszkiwania w obszarze rewitalizacji.

UWAGA: odrębnym celem kampanii może być wzrost rozpoznawalności instytucji kultury, jednak nie jest to cel rewitalizacji i będzie on monitorowany w ramach monitoringu skuteczności działań rewitalizacyjnych.

Przedsięwzięcie nr 87.: Dostosowanie budynku przy ul. Ogrodowej 28d na potrzeby Regionalnej Izby Obrachunkowej w Łodzi

■ **Cel rewitalizacji realizowany przez to przedsięwzięcie**

Cel operacyjny 2.1 Budować wizerunek centrum Łodzi jako przestrzeni atrakcyjnej, żywej, kreatywnej, ciekawej i przyjaznej.

Cel operacyjny 2.2 Tworzyć przesłanki do odczuwania dumy z centrum Łodzi przez wprowadzanie do centrum projektów budujących prestiż obszaru.

Cel operacyjny 2.3. Stopniowo uspójniać i wzbogacać krajobraz kulturowy obszaru jako fundament tożsamości lokalnej.

Cel operacyjny 4.1 Poprawić standard techniczny budynków mieszkalnych i usługowych w obszarze zamieszkania.

- **Opis realizowanych zadań i lokalizacja przedsięwzięcia**

  Przedsięwzięcie jest zlokalizowane w obszarze rewitalizacji (ul. Ogrodowa 28d).

  Regionalna Izba Obrachunkowa w Łodzi dostosowuje budynek przy ul. Ogrodowej 28d w Łodzi na potrzeby nowej siedziby Izby. Dotychczas Izba mieści się w wynajmowanym budynku na małej powierzchni, która w znacznym stopniu utrudnia wykonywanie ustawowych zadań Izby, chociażby działalność szkoleniową.

  W ramach dostosowania budynku do potrzeb Izby prowadzone są prace budowlane w zakresie termomodernizacji, w tym wymiana stolarki okiennej, ocieplenie budynku, modernizacja co, węzła cieplnego. Kolejny etap prac to wymiana instalacji cw, elektrycznej, wykonanie elewacji oraz wymiana infrastruktury teleinformatycznej, założenie instalacji monitoringu obiektu, prace wykończeniowe. Ponadto przeprowadzimy prace mające na celu zagospodarowanie terenu w koło budynku. Budynek wpisany jest do miejskiej ewidencji zabytków, dlatego też prace prowadzone są zgodnie z wytycznymi Miejskiego Konserwatora Zabytków. Budynek będzie dostosowany do potrzeb osób niepełnosprawnych.

  Lokalizacja instytucji publicznej przy ul. Ogrodowej 28d będzie nowym przedsięwzięciem przestrzenno-funkcjonalnym, które przyczynie się do zwiększenia dostępu do usług publicznych na rewitalizowanym obszarze, poprawi infrastrukturę techniczną i społeczną, a przede wszystkim przyczyni się do znacznej poprawy stanu technicznego budynku, zachowując jego walory zabytkowe. Powstanie instytucji publicznej we wskazanym obszarze, pośrednio może przyczynić się do przeciwdziałania negatywnym zjawiskom społecznym, rozwijaniu się zachowań patologicznych, które są widoczne chociażby na zajmowanym przez nas terenie (np. widoczna dewastacja budynku od strony boiska).

  Zagospodarowanie przez nas obiektu na cele publiczne na pewno przyniesie długotrwałe i wymierne korzyści społeczno-gospodarcze rozumiane jako wzrost aktywności społecznej, wprowadzi pewien ład przestrzenny oraz podniesie poziom bezpieczeństwa rewitalizowanego terenu.

- **Podmiot realizujący przedsięwzięcie**

  Regionalna Izba Obrachunkowa w Łodzi.

- **Szacowana wartość przedsięwzięcia i źródło finansowania**

  18 997 000 zł.

  Przewiduje się możliwość zaangażowania środków programów operacyjnych, budżetu państwa i innych środków zewnętrznych.

- **Opis powiązań i synergii z innymi przedsięwzięciami**

  Występują powiązania i synergia z następującymi przedsięwzięciami:

  - Przedsięwzięcie 4: Tworzenie przyjaznych przestrzeni miejskich – synergia poprzez tworzenie przestrzennych koncentracji przedsięwzięć podnoszących jakość miejsc zamieszkania (w przedsięwzięciu nr 1 – budynki i podwórza, w przedsięwzięciu nr 4 – przestrzenie publiczne);
  - Przedsięwzięcie 11 (7 projekt rewitalizacji obszarowej) – synergia poprzez tworzenie przestrzennych koncentracji zabudowy mieszkaniowej o wysokim standardzie zamieszkania;
  - Przedsięwzięcie 39: Program termomodernizacji budynków – program komplementarny w stosunku do Rewitalizacji Obszarowej Centrum Łodzi – komplementarność w zakresie poprawienia efektywności energetycznej w sektorze placówek oświatowych i budownictwa mieszkaniowego;
  - Przedsięwzięcie 76: Budowa sieci ciepłowniczej i przyłączy w Łodzi wraz z likwidacją niskiej emisji w Strefie Wielkomiejskiej obejmujący przyłączenie do ciepła systemowego budynków z obszaru ograniczonego ulicami Ogrodowa / Gdańska / Legionów / Cmentarna;

- Przedsięwzięcie 100: Rewitalizacja, modernizacja i poprawa infrastruktury zabytkowego obiektu Muzeum Miasta Łodzi.

■ **Opis oddziaływania przedsięwzięcia na zdiagnozowany kryzys**

Przewiduje się istotne oddziaływanie tego przedsięwzięcia na następujące zdiagnozowane problemy:

- negatywne zjawiska przestrzenno-funkcjonalne: Część diagnostyczna, konkluzja 33, 34, 43.

■ **Prognozowane rezultaty przedsięwzięcia i sposób ich oceny**

Rezultatem projektu – z punktu widzenia celów rewitalizacji – będzie uspójnienie krajobrazu kulturowego miasta i stworzenie mieszkańcom obszaru rewitalizacji możliwości korzystania z przestrzeni publicznej o wyższej jakości. Wskaźnikiem rezultatu będzie powstanie tej przestrzeni (jednorazowy wskaźnik binarny TAK/NIE).

Przedsięwzięcie nr 88.: Modernizacja Zespołu Pofabrycznego Karola Scheiblera z lat 1855 – 1870; Framac Sp. z o.o.

■ **Cel rewitalizacji realizowany przez to przedsięwzięcie**

Budować wizerunek centrum Łodzi jako przestrzeni atrakcyjnej, żywej, kreatywnej, ciekawej i przyjaznej.

Tworzyć przesłanki do odczuwania dumy z centrum Łodzi przez wprowadzanie do centrum projektów budujących prestiż obszaru.

Cel operacyjny 2.3. Stopniowo uspójniać i wzbogacać krajobraz kulturowy obszaru jako fundament tożsamości lokalnej.

Cel operacyjny 4.1 Poprawić standard techniczny budynków mieszkalnych i usługowych w obszarze zamieszkania.

■ **Opis realizowanych zadań i lokalizacja przedsięwzięcia**

Przedsięwzięcie jest zlokalizowane w całości na obszarze rewitalizacji.

Zespół fabryczny Karola W. Scheiblera przy Wodnym Rynu w Łodzi (ob. pl. Zwycięstwa 2) ukształtował się zasadniczo w latach 1855-1870 na parceli nr hip. 1253. w 1855 r. W latach 1857-58 zbudowano tkalnię o stu krosnach mechanicznych. W następnych latach powstał budynek kantoru i tkalnia II, wykończalnia oraz magazyn ze ślusarnią i stolarnią. Fabryka początkowo nosiła nazwę „Fabryka Wyrobów Bawełnianych, Wełnianych i Lnianych-Przędzania Bawełny Karola Scheiblera". Po zakupie przez K. Scheiblera posiadłości na Księżym Młynie, nad rzeką Jasień i zniesieniu tam nowej przędzalni, opisywana fabryka uzyskała nazwę „Centrali". Fabryka w 1881r. została przekształcona w spółkę akcyjną. W 1921 połączyła się ze spółką akcyjną L. Grohmana i przyjęła nazwę „K. Scheibler i L. Grohman Spółka akcyjna w Łodzi Zjednoczone Zakłady Przemysłowe". W 1945 r. zakłady upaństwowiono. W latach 90-tych XX w. tereny pofabryczne zostały sprywatyzowane. W 1998 r. budynki drugiej tkalni i magazynu nabyła firma FRAMAC Sp. z o.o. Zabudowę fabryczną otacza ze wszystkich stron bujna roślinność parku Źródliska.

Przestrzeń publiczna centrum Łodzi generalnie charakteryzuje się katastrofalnym stanem spójności i jakości. Remontując wskazane budynki wpływamy bezpośrednio na jakość przestrzeni publicznej centrum i obszaru przyległego decydującego o tożsamości Łodzi. Rewitalizacja ma wartości kulturowe dla miasta, które można upatrywać w zachowanej strukturze śródmiejskiej oraz strukturach przemysłowych odznaczających się najwyższymi walorami architektury przemysłowej występującej w osobnych kompleksach poza zwartym centrum. Zespół pofabryczny K. Scheiblera jest wpisany do rejestru zabytków. Są to najbardziej wartościowe obszary dziedzictwa architektonicznego, jednak część z nich odznacza

się daleko posuniętym procesem destrukcji materialnej. Księży Młyn – obejmuje ośrodek poprzemysłowej struktury łączącej niegdyś funkcję przemysłową, rezydencjonalną i mieszkalną osiedla robotniczego. W chwili obecnej budynki są przeznaczone i zaadaptowane na biura, powierzchnie magazynowe i magazynowo-biurowe z przeznaczeniem na wynajem.

Łódź jest miastem kreatywnych działań, dlatego też naszym obecnym i przyszłym najemcom chcemy stworzyć miejsce gdzie jego siła będzie wspierać potencjały ludzi, mających zapał i chęci do podejmowania aktywności na wielu płaszczyznach. Nasze tereny skupiają się wokół muzyków, artystów, designerów, animatorów kultury, projektantów mody i innych twórców szeroko pojętej kultury i sztuki. Stare fabryczne mury są miejscem, w którego atmosferze rozwija się kreatywny biznes. Siedziby mają tu firmy architektoniczne, projektowe, produkcji filmowej itp.

Rewitalizacja ma służyć miastu, jego społeczeństwu i kreatywnemu biznesowi.

Nasze prace rewitalizacyjne będą obejmować wyłącznie rewitalizację obiektów na zewnątrz tj. elewację budynków, drogę i bramę wjazdową z kantorem.

Działanie to ma polegać na wzbogaceniu struktury funkcjonalnej terenu i zabudowań w celu aktywizacji turystyki, które jest szczególnie uzasadnione znaczeniem zespołu dla dziedzictwa kulturowego, przemysłu i Miasta. Działanie to będzie sprzyjało przeciwdziałaniu niskiemu poziomowi uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym, występowaniu negatywnych zjawisk społecznych, poprawę lokalnej gospodarki a na pewno wpłynie i poprawi dostęp do usług publicznych i przestrzeni publicznej. Technicznie zaś poprawi się stan kolejnych budynków, drogi, wpływając na jej efektywniejsze korzystanie. Po rewitalizacji obiektu zespół stanie się terenem otwartym i jeszcze bardziej atrakcyjnym dla szlaku wycieczkowego „Księżego Młyna".

90-312 Łódź, Plac Zwycięstwa 2.

- **Podmiot realizujący przedsięwzięcie**
  Framac Spółka z Ograniczoną Odpowiedzialnością.

- **Szacowana wartość przedsięwzięcia i źródło finansowania**
  6 000 000 zł – środki prywatne.

  Ponadto przewiduje się możliwość zaangażowania środków programów operacyjnych, budżetu państwa i innych środków zewnętrznych.

- **Opis powiązań i synergii z innymi przedsięwzięciami**
  Występują powiązania i synergia z następującymi przedsięwzięciami:

  - Przedsięwzięcie 50: Remont i modernizacja budynku Starej Fabryki Termometrów przy ul. Targowej 57; 16: Budowanie przewag konkurencyjnych poprzez poszerzenie oferty kulturalno - edukacyjnej Muzeum Kinematografii;
  - Przedsięwzięcie 36: Szlakiem Architektury Włókienniczej. Rewitalizacja Księżego Młyna – komplementarność w zakresie renowacji budynków mieszkalnych na terenie Księżego Młyna stanowiących własność Miasta oraz budynków gospodarczych, podniesienie atrakcyjności przestrzeni dla mieszkańców i turystów;
  - Przedsięwzięcie 41: Informatyczne usługi przestrzenne w rewitalizowanej strefie wielkomiejskiej miasta Łodzi – komplementarność w zakresie informowania interesariuszy na temat prowadzonych działań w ramach procesu rewitalizacji;
  - Przedsięwzięcie 44: Program rozwoju gospodarki turystycznej – program komplementarny w stosunku do Rewitalizacji Obszarowej Centrum Łodzi;

- **Opis oddziaływania przedsięwzięcia na zdiagnozowany kryzys**
  Przewiduje się oddziaływanie tego przedsięwzięcia na następujące zdiagnozowane problemy:

- negatywne zjawiska przestrzenno-funkcjonalne: Część diagnostyczna, konkluzja 18, 30, 34, 38, 43.

■ **Prognozowane rezultaty przedsięwzięcia i sposób ich oceny**

Rezultatem projektu – z punktu widzenia celów rewitalizacji – będzie uspójnienie krajobrazu historycznego miasta i stworzenie mieszkańcom obszaru rewitalizacji możliwości korzystania z przestrzeni para-publicznej o najwyższej jakości[65] dzięki odnowie elementów krajobrazu kulturowego miasta. Wskaźnikiem rezultatu będzie powstanie tej przestrzeni (jednorazowy wskaźnik binarny TAK/NIE).

Przedsięwzięcie nr 89.: Remont i przebudowa kamienicy zlokalizowanej przy ul. Więckowskiego 33 z przeznaczeniem na nową siedzibę Kuratorium Oświaty w Łodzi

■ **Cel rewitalizacji realizowany przez to przedsięwzięcie**

Budować wizerunek centrum Łodzi jako przestrzeni atrakcyjnej, żywej, kreatywnej, ciekawej i przyjaznej.

Tworzyć przesłanki do odczuwania dumy z centrum Łodzi przez wprowadzanie do centrum projektów budujących prestiż obszaru.

Cel operacyjny 2.3. Stopniowo uspójniać i wzbogacać krajobraz kulturowy obszaru jako fundament tożsamości lokalnej.

Cel operacyjny 4.1 Poprawić standard techniczny budynków mieszkalnych i usługowych w obszarze zamieszkania.

■ **Opis realizowanych zadań i lokalizacja przedsięwzięcia**

Obiekt przy ul. Więckowskiego 33 figuruje w gminnej ewidencji zabytków Miasta Łodzi, położony jest na obszarze historycznej dzielnicy miasta – osady „Wiązowa", wytyczonej w roku 1865, również figurującej w gminnej ewidencji zabytków.

Kuratorium Oświaty w Łodzi posiada prawo do dysponowania powyższą nieruchomością na podstawie decyzji Prezydenta Miasta Łodzi nr DGM-SP-II.6844.19.2014.

Przebudowa i remont budynku biurowego obejmująca roboty inwestycyjne i remontowe, których efektem rzeczowym będzie niezbędne przystosowanie budynku do potrzeb funkcjonowania urzędu. Prace inwestycyjne będą obejmowały prace budowlane: budowa ścian i ścianek działowych, wykonanie nowych otworów drzwiowych wraz z montażem drzwi, wykonanie parkingu oraz instalacyjne: elementy wentylacji i klimatyzacji, co, wykonanie instalacji strukturalnych i wodno-kanalizacyjnych.

Lokalizacja: Łódź, Więckowskiego 33 (w obszarze rewitalizacji).

■ **Podmiot realizujący przedsięwzięcie**

Kuratorium Oświaty w Łodzi.

■ **Szacowana wartość przedsięwzięcia i źródło finansowania**

5 653 581 zł.

[65] Dalszym celem jest przygotowanie powierzchni użytkowej budynków pod działalność gospodarczą, jednakże nie jest to planowane w ramach tego przedsięwzięcia, w ramach którego powstaje tylko przestrzeń para-publiczna i poprawia się krajobraz kulturowy miasta.

Przewiduje się możliwość zaangażowania środków programów operacyjnych, budżetu państwa i innych środków zewnętrznych.

- **Opis powiązań i synergii z innymi przedsięwzięciami**

Występują powiązania i synergia z następującymi przedsięwzięciami:

- Przedsięwzięcie 21: Program kształcenia zawodowego i ustawicznego; 22: Program edukacji ogólne; 24: Program podnoszenia jakości nauczania w zakresie kształcenia ogólnego – komplementarność przedsięwzięć w zakresie wzrostu poziomu edukacji i wykształcenia wśród mieszkańców poprzez nabywanie kompetencji opartych na indywidualnych predyspozycjach oraz poprzez rozwijanie umiejętności ułatwiających dostosowanie się do zmieniających warunków i potrzeb rynku pracy;
- Przedsięwzięcie 23: Program podnoszenia jakości edukacji przedszkolnej - komplementarność poprzez wzrost jakości edukacji przedszkolnej świadczonej w ośrodkach wychowania przedszkolnego, w szczególności w przedszkolach specjalnych i integracyjnych;
- Przedsięwzięcie 25: Program podniesienia kompetencji kluczowych osób dorosłych znajdujących się w szczególnie niekorzystnej sytuacji na rynku pracy, w obszarze TIK i języków obcych. 26: Program poprawy zdolności do zatrudnienia absolwentów kształcenia i szkolenia zawodowego oraz dostosowanie kierunków kształcenia i szkolenia zawodowego do regionalnego rynku pracy we współpracy z otoczeniem społeczno-gospodarczym;
- Przedsięwzięcie 33: Racjonalizacja zużycia energii - termomodernizacja obiektów edukacyjnych Łodzi. 39: Program termomodernizacji budynków – program komplementarny w stosunku do Rewitalizacji Obszarowej Centrum Łodzi – komplementarność w zakresie poprawienia efektywności energetycznej w sektorze placówek oświatowych i budownictwa mieszkaniowego.

- **Opis oddziaływania przedsięwzięcia na zdiagnozowany kryzys**

Przewiduje się oddziaływanie tego przedsięwzięcia na następujące zdiagnozowane problemy:

- negatywne zjawiska przestrzenno-funkcjonalne: Część diagnostyczna, konkluzja 33, 43.

- **Prognozowane rezultaty przedsięwzięcia i sposób ich oceny**

Rezultatem projektu – z punktu widzenia celów rewitalizacji – będzie uspójnienie krajobrazu historycznego miasta i stworzenie mieszkańcom możliwości korzystania z przestrzeni publicznej o wysokiej jakości, także we wnętrzach budynku, w których świadczone są publiczne usługi administracyjne. Wskaźnikiem rezultatu będzie powstanie tej przestrzeni: wyremontowanego budynku i otoczenia (jednorazowy wskaźnik binarny TAK/NIE).

Przedsięwzięcie nr 90.: Renowacja i modernizacja budynku Uniwersytetu Łódzkiego przy Rewolucji 1905 r. nr 66 na potrzeby Domu Seniora Uniwersytetu Łódzkiego

- **Cel rewitalizacji realizowany przez to przedsięwzięcie**

Cel operacyjny 1.2. Zmniejszyć skalę narażenia na ubóstwo, zahamować proces dziedziczenia ubóstwa, w tym - poprzez animację społeczną.

Cel operacyjny 1.5. Zapobiegać segregacji przestrzennej, tworzyć zróżnicowaną społeczność na obszarach rewitalizowanych.

Cel operacyjny 1.7. Zapobiegać eksportowaniu problemów społecznych poza obszar.

- **Opis realizowanych zadań i lokalizacja przedsięwzięcia**

  Przedmiotem inwestycji jest modernizacja nieruchomości przy ul. Rewolucji 1905r. nr 66 na potrzeby Domu Seniora Uniwersytetu Łódzkiego. Celem jest stworzenie i zapewnienie odpowiedniej jakości warunków mieszkaniowych oraz funkcji dodatkowych (wspólne pomieszczenie , zaplecze gastronomiczne sklepik wielobranżowy, zaplecze rehabilitacyjno-medyczne, teren zielony etc.). Udostępnienie emerytowanym pracownikom UŁ zakwaterowania w Domu o odpowiednim standardzie stanowiącym konkurencję pod względem relacji cena – jakość opieki nad osobami w starszymi w stosunku do tożsamej oferty rynkowej.

  Lokalizacja w obszarze rewitalizacji: ul. Rewolucji 1905r. nr 66.

- **Podmiot realizujący przedsięwzięcie**

  Uniwersytet Łódzki.

- **Szacowana wartość przedsięwzięcia i źródło finansowania**

  7 000 000 zł – środki prywatne.

  Ponadto przewiduje się możliwość zaangażowania środków programów operacyjnych, budżetu państwa i innych środków zewnętrznych.

- **Opis powiązań i synergii z innymi przedsięwzięciami**

  - Przedsięwzięcie 29: Program wsparcia usług społecznych i zdrowotnych finansowany w ramach ZIT – komplementarność w zakresie pomocy dzieciom i młodzieży (od 3 r.ż. do 18 r.ż.) poprzez rozwój usług placówek wsparcia dziennego oraz innych alternatywnych form opieki w celu przeciwdziałaniu patologiom. Synergia poprzez rozwój usług medyczno – opiekuńczych skierowanych do osób starszych lub niepełnosprawnych;
  - Przedsięwzięcie 42: Budowa systemów teleinformatycznych wspierających realizację I Etapu Programu Inteligentna Polityka Społeczna w Łodzi – IPS (Program Technologii Informacyjno- Komunikacyjnych- Inteligentna Polityka Społeczna - nazwa z listy projektów strategicznych) – synergia w zakresie zwiększenia dostępu do informacji na temat form pomocy dostępnych w obszarze polityki społecznej dla klientów i pracowników polityki społecznej oraz dokonanie usprawnień w zakresie korzystania z poszczególnych usług;
  - Przedsięwzięcie 69: Utworzenie centrum opieki koordynowanej w zabytkowym obiekcie COLLEGIUM ANATOMICUM;
  - Przedsięwzięcie 81: Modernizacja obiektu szpitalnego USK im. WAM – CSW w Łodzi przy ul. Sterlinga 1/3, 3 i 5;
  - Przedsięwzięcie 97: Powołanie Miejskiego Centrum Aktywnego Seniora.

- **Opis oddziaływania przedsięwzięcia na zdiagnozowany kryzys**

  Przewiduje się oddziaływanie tego przedsięwzięcia na następujące zdiagnozowane problemy:

  - ubóstwo: Część diagnostyczna, konkluzja 7.
  - negatywne zjawiska przestrzenno-funkcjonalne: Część diagnostyczna, konkluzja 33, 34, 43.

- **Prognozowane rezultaty przedsięwzięcia i sposób ich oceny**

  Rezultatem projektu – z punktu widzenia celów rewitalizacji – jest zorganizowanie opieki całodobowej dla osób w wieku senioralnym (beneficjentów bezpośrednich), co oddziałuje także na sytuacje ich rodzin (beneficjentów pośrednich). Wskaźnikiem rezultatu będzie średnioroczna ilość osób korzystających faktycznie z opieki placówki. Wartość bazowa wskaźnika wynosi 0. Wartość referencyjna jest równa ilości tzw. *miejsc organizacyjnych* w placówce (na podstawie jej statutu). Należy dążyć do tego, aby wskaźnik osiągnięty

(faktyczna ilość pensjonariuszy), był co najmniej na poziomie 85% wartości referencyjnej (ilości miejsc).

Przedsięwzięcie nr 91.: Modernizacja nieruchomości zabudowanej przy ul. Tuwima 28 w Łodzi z przeznaczeniem na siedzibę administracji publicznej

- **Cel rewitalizacji realizowany przez to przedsięwzięcie**

  Cel operacyjny 2.1 Budować wizerunek centrum Łodzi jako przestrzeni atrakcyjnej, żywej, kreatywnej, ciekawej i przyjaznej.

  Cel operacyjny 2.2 Tworzyć przesłanki do odczuwania dumy z centrum Łodzi przez wprowadzanie do centrum projektów budujących prestiż obszaru.

  Cel operacyjny 2.3 Stopniowo uspójniać i wzbogacać krajobraz kulturowy obszaru jako fundament tożsamości lokalnej.

  Cel operacyjny 4.1 Poprawić standard techniczny budynków mieszkalnych i usługowych w obszarze zamieszkania.

- **Opis realizowanych zadań i lokalizacja przedsięwzięcia**

  Kompleksowa modernizacja obiektu w celu uzyskania nowoczesnej, zgodnej ze standardami przestrzeni biurowej dla potrzeb administracji publicznej oraz stworzenie miejsc parkingowych. Modernizacja obejmuje:

  - Prace budowlane: przebudowa elewacji i dachu, dźwigów, węzła cieplnego oraz instalacji wewnętrznych, a także przebudowa pomieszczeń wraz z poprawą ich funkcjonalności oraz podwyższeniem standardu użytkowego;
  - Dostosowanie budynku do obowiązujących przepisów;
  - Przebudowa dziedzińca i zagospodarowanie terenu do potrzeb administracji publicznej oraz klienta, w tym miejsc parkingowych dla samochodów i rowerów;

  Lokalizacja w obszarze rewitalizacji (ul. Tuwima 28).

- **Podmiot realizujący przedsięwzięcie**

  Łódzki Urząd Wojewódzki w Łodzi.

- **Szacowana wartość przedsięwzięcia i źródło finansowania**

  60 000000 zł.

  Przewiduje się możliwość zaangażowania środków programów operacyjnych, budżetu państwa i innych środków zewnętrznych.

- **Opis powiązań i synergii z innymi przedsięwzięciami**
  - Przedsięwzięcie 6 (projekt rewitalizacji obszarowej) – synergia poprzez tworzenie przestrzennych koncentracji zabudowy mieszkaniowej o wysokim standardzie zamieszkania;
  - Przedsięwzięcie 37: Rewitalizacja przestrzeni miejskiej przy ul. Moniuszki 3,5 i ul. Tuwima 10 (Program Nowe Centrum Łodzi);
  - Przedsięwzięcie 51: Modernizacja budynku Wydziału Postępowań Administracyjnych KWP w Łodzi;
  - Przedsięwzięcie 52: Modernizacja budynku Komendy Miejskiej Policji w Łodzi przy ul. Tuwima 12a;

- Przedsięwzięcie 53: Rewitalizacja budynku Komendy Miejskiej Policji w Łodzi przy ul. Sienkiewicza 28/30;
- Przedsięwzięcie 57: Modernizacja budynku zlokalizowanego przy ul. Roosevelta 15 w Łodzi;
- Przedsięwzięcie 71: Budowa sieci ciepłowniczej i przyłączy w Łodzi wraz z likwidacją niskiej emisji w Strefie Wielkomiejskiej obejmujący przyłączenie do ciepła systemowego budynków z obszaru ograniczonego ulicami Piotrkowska/Kilińskiego/Narutowicza/Tuwima.

■ **Opis oddziaływania przedsięwzięcia na zdiagnozowany kryzys**

Przewiduje się oddziaływanie tego przedsięwzięcia na następujące zdiagnozowane problemy:

- negatywne zjawiska przestrzenno-funkcjonalne: Część diagnostyczna, konkluzja 33, 34, 43.

■ **Prognozowane rezultaty przedsięwzięcia i sposób ich oceny**

Rezultatem projektu – z punktu widzenia celów rewitalizacji – będzie uspójnienie krajobrazu historycznego miasta i stworzenie mieszkańcom obszaru rewitalizacji możliwości korzystania z przestrzeni publicznej o wyższej jakości. Wskaźnikiem rezultatu będzie powstanie tej przestrzeni (jednorazowy wskaźnik binarny TAK/NIE).

Przedsięwzięcie nr 92.: MASTERPLAN ILUMINACJI dla Miasta Łodzi

■ **Cel rewitalizacji realizowany przez to przedsięwzięcie**

Wpisz opis

Cel operacyjny 2.1 Budować wizerunek centrum Łodzi jako przestrzeni atrakcyjnej, żywej, kreatywnej, ciekawej i przyjaznej.

Cel operacyjny 2.2 Tworzyć przesłanki do odczuwania dumy z centrum Łodzi przez wprowadzanie do centrum projektów budujących prestiż obszaru.

Cel operacyjny 2.3 Stopniowo uspójniać i wzbogacać krajobraz kulturowy obszaru jako fundament tożsamości lokalnej.

■ **Opis realizowanych zadań i lokalizacja przedsięwzięcia**

Masterplan iluminacji miasta stanowi spójną koncepcję iluminacji zawierającą szczegółowe wytyczne dla przestrzeni rewitalizowanych wykorzystaniem innowacyjnych i energooszczędnych technik oświetleniowych. Całościowe długookresowe podejście projektowe do kształtowania nocnej panoramy miasta podkreśli walory architektoniczne i kulturowe, wypracuje trójwymiarowość Łodzi, wskaże barwy światła oraz jego dynamikę oraz spoi różnorodną tkankę miejską. Dzięki partycypacji społecznej stanowić będzie narzędzie kompletnej rewitalizacji miejsca i społeczeństwa. Łódź stanie się atrakcyjniejsza dla turystów, inwestorów i kolejnych partnerów do lokowania swoich firm w przyjaznym, bezpiecznym i innowacyjnym mieście.

Lokalizacja: obszar Miasta w obszarze gminnego programu rewitalizacji miasta Łodzi.

■ **Podmiot realizujący przedsięwzięcie**

Fundacja Lux Pro Monumentis.

■ **Szacowana wartość przedsięwzięcia i źródło finansowania**

12 500 000 zł – środki prywatne.

Ponadto przewiduje się możliwość zaangażowania środków programów operacyjnych, budżetu państwa i innych środków zewnętrznych.

- **Opis powiązań i synergii z innymi przedsięwzięciami**

  Występują powiązania i synergia z następującymi przedsięwzięciami:

  - Przedsięwzięcie 4: Tworzenie przyjaznych przestrzeni miejskich – synergia poprzez tworzenie przestrzennych koncentracji przedsięwzięć podnoszących jakość miejsc przestrzeni publicznych;
  - Przedsięwzięcie 5 – 12 (8 projektów *rewitalizacji obszarowej*) – synergia poprzez tworzenie przestrzennych koncentracji zabudowy mieszkaniowej o wysokim standardzie zamieszkania;
  - Przedsięwzięcie 43: Modernizacja oraz rozbudowa szlaków i tras turystycznych w Łodzi, w tym „Wille i pałace", „Architektura przemysłowa", „Ulica Piotrkowska" „Łódź Bajkowa". 44: Program rozwoju gospodarki turystycznej – program komplementarny w stosunku do Rewitalizacji Obszarowej Centrum Łodzi;
  - Przedsięwzięcie 86: Promocja Łodzi i regionu łódzkiego poprzez markę EC1 Łódź – Miasto Kultury.

- **Opis oddziaływania przedsięwzięcia na zdiagnozowany kryzys**

  Przewiduje się oddziaływanie tego przedsięwzięcia na następujące zdiagnozowane problemy:

  - brak poczucia dumy z faktu zamieszkiwania w centrum Łodzi: Część diagnostyczna, konkluzja 18;
  - negatywne zjawiska przestrzenno-funkcjonalne: Część diagnostyczna, konkluzja 33, 34.

- **Prognozowane rezultaty przedsięwzięcia i sposób ich oceny**

  Przedsięwzięcie nie oddziałuje bezpośrednio na rozwiązywanie problemów obszaru zdegradowanego, lecz stwarza warunki do podejmowania innych przedsięwzięć, które już takie odziaływania będą wywierać. Rezultatem będzie powstanie Masterplanu Iluminacji (dokumentu). Wskaźnik binarny (TAK/NIE)

Przedsięwzięcie nr 93.: Uruchomienie hotelu przy ul. Piotrkowskiej 40 w Łodzi

- **Cel rewitalizacji realizowany przez to przedsięwzięcie**

  Cel operacyjny 1.1 Tworzyć bodźce dla lepszego zatrudnienia.

  Dodatkowo:

  Cel operacyjny 2.1 Budować wizerunek centrum Łodzi jako przestrzeni atrakcyjnej, żywej, kreatywnej, ciekawej i przyjaznej.

  Cel operacyjny 2.2 Tworzyć przesłanki do odczuwania dumy z centrum Łodzi przez wprowadzanie do centrum projektów budujących prestiż obszaru.

  Cel operacyjny 2.3 Stopniowo uspójniać i wzbogacać krajobraz kulturowy obszaru jako fundament tożsamości lokalnej.

- **Opis realizowanych zadań i lokalizacja przedsięwzięcia**

  Przedmiotem inwestycji jest przebudowa wraz z rozbudową i nadbudową oraz wyposażaniem i zmianą sposobu użytkowania kamienicy mieszkalnej wraz z oficynami na hotel zlokalizowany przy ul. Piotrkowskiej 40 w Łodzi (na obszarze rewitalizacji). Obiekt będzie posiadał standard trzygwiazdkowy i będzie można wyróżnić w nim cztery podstawowe funkcje:

  - Hotelu, w skład, którego wchodzi 45 pokoi, w tym 37 pokoi standardowych oraz 8 apartamentów;
  - Zaplecza gastronomicznego, w tym restauracji otwartej też dla gości spoza hotelu;

- Zaplecza konferencyjnego;
- Zaplecza parkingowego.

Uruchomienie w zabytkowej, zniszczonej i zaniedbanej kamienicy mieszkalnej przy ulicy Piotrkowskiej 40 w Łodzi hotelu stanowić będzie ważny czynnik wspomagający proces rewitalizacji tej części łódzkiego deptaka i stanie się kolejnym elementem służącym podniesieniu atrakcyjności turystycznej zabytkowego, historycznego układu urbanistycznego ulicy Piotrkowskiej. Dzięki realizacji projektu nastąpi wzrost atrakcyjności Łodzi dla turystów, inwestorów zewnętrznych i mieszkańców. Uruchomienie hotelu będzie oznaczać również powstanie nowych miejsc pracy w sektorze turystyki.

UWAGA: projekt wymaga szczególnie starannego monitorowania w zakresie planu i faktycznego przebiegu przekwaterowań z lokali mieszkalnych (nieprzenoszenie problemów społecznych poza obszar rewitalizacji.

Lokalizacja: 90-265 Łódź, ul. Piotrkowska 40.

- **Podmiot realizujący przedsięwzięcie**

JWH JOANNA WIDYŃSKA-HAMAD

- **Szacowana wartość przedsięwzięcia i źródło finansowania**

18 790 534 zł – środki prywatne.

Ponadto przewiduje się możliwość zaangażowania środków programów operacyjnych, budżetu państwa i innych środków zewnętrznych.

- **Opis powiązań i synergii z innymi przedsięwzięciami**

  - Przedsięwzięcie 37: Rewitalizacja przestrzeni miejskiej przy ul. Moniuszki 3 i 5 oraz Tuwima 10 (Program Nowe Centrum Łodzi);
  - Przedsięwzięcie 43: Modernizacja oraz rozbudowa szlaków i tras turystycznych w Łodzi, w tym „Wille i pałace", „Architektura przemysłowa", „Ulica Piotrkowska" „Łódź Bajkowa"- komplementarność w zakresie możliwości włączenia tego obiektu w system oznakowań;
  - Przedsięwzięcie 44: Program rozwoju gospodarki turystycznej - program komplementarny w stosunku do Rewitalizacji Obszarowej Centrum Łodzi. Komplementarność w zakresie zwiększenia puli miejsc noclegowych;
  - Przedsięwzięcie 59: Modernizacja budynku kina „Polonia" zlokalizowanego przy ul. Piotrkowskiej 67 w Łodzi;

- **Opis oddziaływania przedsięwzięcia na zdiagnozowany kryzys**

Przewiduje się oddziaływanie tego przedsięwzięcia na następujące zdiagnozowane problemy:

  - bezrobocie: konkluzja 4, 5;
  - brak poczucia dumy z faktu zamieszkiwania w centrum Łodzi: Część diagnostyczna, konkluzja 18;
  - negatywne zjawiska przestrzenno-funkcjonalne: Część diagnostyczna, konkluzja 33, 34, 43.

- **Prognozowane rezultaty przedsięwzięcia i sposób ich oceny**

Rezultatem – z punktu widzenia celów rewitalizacji – będzie stworzenie miejsc pracy w obszarze rewitalizacji. Wskaźnikiem rezultatu będzie ilość miejsc pracy w przeliczeniu na pełne etaty. Wartość bazowa wskaźnika 0. Wartość referencyjną określi organizator w ramach własnych planów biznesowych. Zakłada się, że wskaźnik powinien osiągnąć wartość docelową w pierwszym roku działalności i utrzymać się w okresie trwałości projektu.

Przedsięwzięcie nr 94.: „Nowa Łódka”

- **Cel rewitalizacji realizowany przez to przedsięwzięcie**

  Cel operacyjny 1.1 Tworzyć bodźce dla lepszego zatrudnienia.

  Cel operacyjny 1.4 Budować wspólnotę łodzian wokół dobra wspólnego.

  Cel operacyjny 2.1 Budować wizerunek centrum Łodzi jako przestrzeni atrakcyjnej, żywej, kreatywnej, ciekawej i przyjaznej.

  Cel operacyjny 2.2 Tworzyć przesłanki do odczuwania dumy z centrum Łodzi przez wprowadzanie do centrum projektów budujących prestiż obszaru.

  Cel operacyjny 2.3 Stopniowo uspójniać i wzbogacać krajobraz kulturowy obszaru jako fundament tożsamości lokalnej.

  Cel operacyjny 3.1 Tworzyć przestrzenie dla działalności gospodarczej.

  Cel operacyjny 3.2 Wspierać synergię przedsiębiorczości.

- **Opis realizowanych zadań i lokalizacja przedsięwzięcia**

  Przedsięwzięcie jest zlokalizowane w obszarze rewitalizacji (ul. Dąbrowskiego 4).

  Plan zakłada powstanie budynku z funkcjami biurową, mieszkaniową, garażową, usługowo-handlową o powierzchni netto 5,6 tys. m^2. Inwestycja pod nazwą Nowa Łódka obejmuje budowę nowego budynku z funkcją biurową, mieszkaniową, garażową, usługowo-handlową nawiązującą charakterem do istniejącej historycznej zabudowy wraz z nową infrastrukturą techniczną. Inwestycja obejmuje również budowę nowych wewnętrznych dróg dojazdowych oraz modernizację istniejących zjazdów publicznych z ulicy Dąbrowskiego.

  UWAGA: projekt powinien być starannie monitorowany w zakresie zachowania zasady nieogradzania i niezamykania przestrzeni publicznej ani półpublicznej. Rozwiązania projektu nie mogą zawierać ograniczeń dostępu do terenu obiektu, a zamknięcia (zamki z domofonem) mogą się pojawiać dopiero na wejściach do klatek schodowych.

- **Podmiot realizujący przedsięwzięcie**

  MONNARI TRADE S.A.

- **Szacowana wartość przedsięwzięcia i źródło finansowania**

  22 000 000 zł – środki prywatne.

  Ponadto przewiduje się możliwość zaangażowania środków programów operacyjnych, budżetu państwa i innych środków zewnętrznych.

- **Opis powiązań i synergii z innymi przedsięwzięciami**

  Występują powiązania i synergia z następującymi przedsięwzięciami:

  - Przedsięwzięcie 1. Przedsięwzięcia właścicieli, użytkowników wieczystych nieruchomości - remonty podnoszące standard miejsca zamieszkania z elementem wytworzenia przestrzeni wspólnej. Komplementarność poprzez tworzenie przestrzennych koncentracji przedsięwzięć podnoszących jakość miejsc zamieszkania (w przedsięwzięciu nr 4 – przestrzenie publiczne, a w przedsięwzięciu nr 1 – budynki i podwórza);
  - Przedsięwzięcie 4: Tworzenie przyjaznych przestrzeni miejskich – synergia poprzez tworzenie przestrzennych koncentracji przedsięwzięć podnoszących jakość miejsc zamieszkania (w przedsięwzięciu nr 1 – budynki i podwórza, w przedsięwzięciu nr 4 – przestrzenie publiczne);
  - Przedsięwzięcie 38: Zagospodarowanie obiektów pofabrycznych i kompleksu pałacowego Steinertów;

- Przedsięwzięcie 95: Ogrody Geyera – modernizacja budynków zabytkowych oraz zagospodarowanie terenu poprzez nową zabudowę;
- Przedsięwzięcie 41: Informatyczne usługi przestrzenne w rewitalizowanej strefie wielkomiejskiej miasta Łodzi – komplementarność w zakresie informowania interesariuszy na temat prowadzonych działań w ramach procesu rewitalizacji.

■ **Opis oddziaływania przedsięwzięcia na zdiagnozowany kryzys**

Przewiduje się oddziaływanie tego przedsięwzięcia na następujące zdiagnozowane problemy:

- wysokie bezrobocie – 2. Część diagnostyczna: konkluzja 4;
- negatywne zjawiska przestrzenno-funkcjonalne: Część diagnostyczna, konkluzja 33, 34, 43.

■ **Prognozowane rezultaty przedsięwzięcia i sposób ich oceny**

Rezultatem zwiększenie atrakcyjności obszaru zamieszkania poprzez wprowadzenie na obszar obiektu wielofunkcyjnego, w tym funkcji. Wskaźnikiem rezultatu będzie całkowita powierzchnia użytkowa obiektu. Wartość bazowa = 0 a wartość referencyjną określi projekt budowlany.

Przedsięwzięcie nr 95.: Ogrody Geyera – modernizacja budynków zabytkowych oraz zagospodarowanie terenu poprzez nową zabudowę

■ **Cel rewitalizacji realizowany przez to przedsięwzięcie**

Cel operacyjny 1.1 Tworzyć bodźce dla lepszego zatrudnienia.

Cel operacyjny 1.4 Budować wspólnotę łodzian wokół dobra wspólnego.

Cel operacyjny 2.1 Budować wizerunek centrum Łodzi jako przestrzeni atrakcyjnej, żywej, kreatywnej, ciekawej i przyjaznej.

Cel operacyjny 2.2 Tworzyć przesłanki do odczuwania dumy z centrum Łodzi przez wprowadzanie do centrum projektów budujących prestiż obszaru.

Cel operacyjny 2.3 Stopniowo uspójniać i wzbogacać krajobraz kulturowy obszaru jako fundament tożsamości lokalnej.

Cel operacyjny 3.1 Tworzyć przestrzenie dla działalności gospodarczej.

Cel operacyjny 3.2 Wspierać synergię przedsiębiorczości.

■ **Opis realizowanych zadań i lokalizacja przedsięwzięcia**

Przedsięwzięcie jest zlokalizowane w obszarze rewitalizacji (ul. Piotrkowska 293/305).

Ogrody Geyera to:

- 19 zabytkowych budynków, które wymagają remontu. Celem Inwestora jest przywrócenie tym obiektom historycznego piękna, jak również nadanie nowych funkcji, które pozwolą zaistnieć im w aktualnej rzeczywistości.
- Pozostała powierzchnia wg koncepcji architektonicznej przewiduje zespół zabudowy o funkcji usługowo-handlowej, wystawowej biznesowej oraz mieszkaniowej z garażami oraz z zieloną infrastrukturą miejską.
- Stworzenie kolejnej wielofunkcyjnej przestrzeni w centrum miasta.

■ **Podmiot realizujący przedsięwzięcie**

MONNARI TRADE S.A.

- **Szacowana wartość przedsięwzięcia i źródło finansowania**
  230 000 000 zł – środki prywatne.

  Ponadto przewiduje się możliwość zaangażowania środków programów operacyjnych, budżetu państwa i innych środków zewnętrznych.

- **Opis powiązań i synergii z innymi przedsięwzięciami**
  Występują powiązania i synergia z następującymi przedsięwzięciami:

  - Przedsięwzięcie 4: Tworzenie przyjaznych przestrzeni miejskich – synergia poprzez tworzenie przestrzennych koncentracji przedsięwzięć podnoszących jakość przestrzenie publiczne);
  - Przedsięwzięcie 38: Zagospodarowanie obiektów pofabrycznych i kompleksu pałacowego Steinertów; 94: „Nowa Łódka";
  - Przedsięwzięcie 41: Informatyczne usługi przestrzenne w rewitalizowanej strefie wielkomiejskiej miasta Łodzi – komplementarność w zakresie informowania interesariuszy na temat prowadzonych działań w ramach procesu rewitalizacji;
  - Przedsięwzięcie 43: Modernizacja oraz rozbudowa szlaków i tras turystycznych w Łodzi, w tym „Wille i pałace", „Architektura przemysłowa", „Ulica Piotrkowska" „Łódź Bajkowa". 44: Program rozwoju gospodarki turystycznej – program komplementarny w stosunku do Rewitalizacji Obszarowej Centrum Łodzi;
  - Przedsięwzięcie 99: Wzbogacenie oferty Centralnego Muzeum Włókiennictwa w Łodzi poprzez modernizację infrastruktury, prace konserwatorskie i zakup wyposażenia.

- **Opis oddziaływania przedsięwzięcia na zdiagnozowany kryzys**
  Przewiduje się oddziaływanie tego przedsięwzięcia na następujące zdiagnozowane problemy:

  - wysokie bezrobocie – 2. Część diagnostyczna: konkluzja 4;
  - negatywne zjawiska przestrzenno-funkcjonalne: Część diagnostyczna, konkluzja 33, 34, 43.

- **Prognozowane rezultaty przedsięwzięcia i sposób ich oceny**
  Rezultatem zwiększenie atrakcyjności obszaru zamieszkania poprzez wprowadzenie na obszar obiektu wielofunkcyjnego, w tym funkcji. Wskaźnikiem rezultatu będzie całkowita powierzchnia użytkowa obiektu. Wartość bazowa = 0 a wartość referencyjną określi projekt budowlany.

Przedsięwzięcie nr 96.: Adaptacja dawnego budynku przędzalni M. Lubińskiego polegająca na rozbudowie, nadbudowie i przebudowie budynków produkcyjno-usługowo-handlowych ze zmianą sposobu użytkowania na obiekty zamieszkania zbiorowego oraz budowie garażu podziemnego – CENTRUM AKADEMICKIE Łódź

- **Cel rewitalizacji realizowany przez to przedsięwzięcie**
  Cel operacyjny 1.1 Tworzyć bodźce dla lepszego zatrudnienia.

  Cel operacyjny 1.3 Zwiększyć szanse edukacyjne młodych mieszkańców obszaru rewitalizacji.

  Cel operacyjny 1.4 Budować wspólnotę łodzian wokół dobra wspólnego.

  Cel operacyjny 1.7 Zapobiegać eksportowaniu problemów społecznych poza obszar.

Cel operacyjny 1.5 Zapobiegać segregacji przestrzennej, tworzyć zróżnicowaną społeczność na obszarach rewitalizowanych.

Cel operacyjny 2.1 Budować wizerunek centrum Łodzi jako przestrzeni atrakcyjnej, żywej, kreatywnej, ciekawej i przyjaznej.

Cel operacyjny 2.2 Tworzyć przesłanki do odczuwania dumy z centrum Łodzi przez wprowadzanie do centrum projektów budujących prestiż obszaru.

Cel operacyjny 2.3 Stopniowo uspójniać i wzbogacać krajobraz kulturowy obszaru jako fundament tożsamości lokalnej.

Cel operacyjny 3.1 Tworzyć przestrzenie dla działalności gospodarczej.

Cel operacyjny 3.4 Rozwijać postawę przedsiębiorczą, szczególnie wśród dzieci i młodzieży.

Cel operacyjny 4.1 Poprawić standard techniczny budynków mieszkalnych i usługowych w obszarze zamieszkania.

- **Opis realizowanych zadań i lokalizacja przedsięwzięcia**

  Inwestycja będzie realizowana w dzielnicy Łódź-Śródmieście przy ul. Wierzbowej 18 (na obszarze rewitalizacji) Projekt obejmuje budynki dawnej Przędzalni M. Lubińskiego, który jest wpisany do Gminnej Ewidencji Zabytków. Z uwagi na przeprowadzone analizy funkcjonalności obiektu, jego położenie i zbieżne plany rozwoju aglomeracji miejskiej Łodzi – Miasta Akademickiego Inwestor zaplanował dostosowanie i rozbudowę historycznego obiektu do funkcji centrum akademickiego dla studentów. Obiekt po przeprowadzonej modernizacji będzie centrum akademickim oferującym nowoczesne i wygodne pokoje dla studentów, sklepy, punkty usługowo-handlowe, bezprzewodowy Internet, pralnię, infrastrukturę sportową. Zmodernizowany budynek ze względu na swą otwartość wpłynie na atrakcyjność okolicy i miasta. Realizacja projektu wiąże się z prowadzeniem usług towarzyszących, ukierunkowanych na zwiększenie zatrudnienia i aktywizację społeczną.

- **Podmiot realizujący przedsięwzięcie**

  LAVINIA I Sp. z o.o. Sp. K.

- **Szacowana wartość przedsięwzięcia i źródło finansowania**

  49 965 012 zł – środki prywatne.

  Ponadto przewiduje się możliwość zaangażowania środków programów operacyjnych, budżetu państwa i innych środków zewnętrznych.

- **Opis powiązań i synergii z innymi przedsięwzięciami**
  - Przedsięwzięcie 4: Tworzenie przyjaznych przestrzeni miejskich – synergia poprzez tworzenie przestrzennych koncentracji przedsięwzięć podnoszących jakość przestrzeni publicznych);
  - Przedsięwzięcie 48: Renowacja elewacji budynków Biblioteki Uniwersytetu Łódzkiego w Łodzi przy ul. Matejki 32/38;
  - Przedsięwzięcie 5-12 (8 projektów rewitalizacji obszarowej) – synergia poprzez tworzenie przestrzennych koncentracji zabudowy mieszkaniowej o wysokim standardzie zamieszkania;
  - Przedsięwzięcie 48: Renowacja elewacji budynków Biblioteki Uniwersytetu Łódzkiego w Łodzi przy ul. Matejki 32/38.

- **Opis oddziaływania przedsięwzięcia na zdiagnozowany kryzys**
  - negatywne zjawiska przestrzenno-funkcjonalne: Część diagnostyczna, konkluzja 33, 34, 43.

- **Prognozowane rezultaty przedsięwzięcia i sposób ich oceny**
  Rezultatem zwiększenie atrakcyjności obszaru zamieszkania poprzez wprowadzenie na obszar obiektu wielofunkcyjnego, w tym funkcji. Wskaźnikiem rezultatu będzie całkowita powierzchnia użytkowa obiektu. Wartość bazowa = 0 a wartość referencyjną określi projekt budowlany.

Przedsięwzięcie nr 97.: Powołanie Miejskiego Centrum Aktywnego Seniora

- **Cel rewitalizacji realizowany przez to przedsięwzięcie**
  Cel operacyjny 1.3 Zwiększyć szanse edukacyjne młodych mieszkańców obszaru rewitalizacji.

  Cel operacyjny 1.4 Budować wspólnotę łodzian wokół dobra wspólnego.

  Cel operacyjny 1.6 Budować pomostowy kapitał społeczny.

  Cel operacyjny 1.7 Zapobiegać eksportowaniu problemów społecznych poza obszar.

- **Opis realizowanych zadań i lokalizacja przedsięwzięcia**
  MCAS będzie miało za zadanie kontynuację oraz poszerzanie dotychczasowego zakresu działań na rzecz seniorów, służących zwiększeniu ich uczestnictwa w życiu społecznym, szczególnie w obszarze edukacji, zdrowia, kultury i sportu, realizowanych przez Zespół ds. Seniorów. Zakres zadań:

  1. Tworzenie miejsca spotkań i dialogu między Urzędzie m Miasta Łodzi, sektorem pozarządowym i mieszkańcami miasta;
  2. Organizacja wspólnych projektów we współpracy z Miejskimi Bibliotekami Publicznymi, uczelniami wyższymi i instytucjami kultury;
  3. Wspieranie twórczości seniorskiej;
  4. Prowadzenie punktu informacyjnego dla Seniorów;
  5. Punkty wydawania Miejskiej Karty Seniora, „Pudełek życia”;
  6. Organizacja kursów i warsztatów komputerowych;
  7. Organizacja spotkań w ramach projektu „60+ Wolontariat”, szkolenia dla Seniorów – wolontariusze;
  8. Prowadzenie „telefonu życzliwości” dla osób starszych;
  9. Siedziba Miejskiej Rady Seniorów;
  10. Wspieranie klubów seniora, organizacji pozarządowych, grup nieformalnych pod względem merytorycznym, technicznym oraz lokalowym. Wspieranie i promowanie inicjatyw seniorskich i pro seniorskich, w tym udostępnianie infrastruktury na ich realizację;
  11. Szkolenia z pierwszej pomocy medycznej dla Seniorów;
  12. Prowadzenie punktu spotkań dla osób starszych i samotnych o charakterze świetlicy;
  13. Prowadzenie działań międzypokoleniowych, w tym:
      a. Działania wokół nowych technologii;
      b. Wolontariat seniorów na rzecz dzieci;
      c. Wolontariat młodych osób na rzecz starszych, samotnych;
      d. Wymiana doświadczeń podczas warsztatów prowadzonych przez seniorów i młodzież.

- **Podmiot realizujący przedsięwzięcie**
  Miasto Łódź.

- **Szacowana wartość przedsięwzięcia i źródło finansowania**
  1 000 000 zł - środki z EFRR i budżet miasta.

  Ponadto przewiduje się możliwość zaangażowania środków budżetu państwa i innych środków zewnętrznych.

- **Opis powiązań i synergii z innymi przedsięwzięciami**
  - Przedsięwzięcie 2: Miejski program współpracy z organizacjami pozarządowymi - rewitalizacja – w zakresie animacji mieszkańców do włączania się w projektowanie przyjaznych przestrzeni miejskich w sąsiedztwie ich miejsc zamieszkania;
  - Przedsięwzięcie 20: Modernizacja, rozszerzenie funkcji i wyposażenie bibliotek - komplementarność w zakresie wzrostu poziomu edukacji, uczestnictwa w życiu kulturalnym oraz rozwijania wśród mieszkańców kapitału społecznego;
  - Przedsięwzięcie 29: Program wsparcia usług społecznych i zdrowotnych finansowany w ramach ZIT – komplementarność w zakresie pomocy dzieciom i młodzieży (od 3 r.ż. do 18 r.ż.) poprzez rozwój usług placówek wsparcia dziennego oraz innych alternatywnych form opieki w celu przeciwdziałaniu patologiom. Synergia poprzez rozwój usług medyczno – opiekuńczych skierowanych do osób starszych lub niepełnosprawnych;
  - Przedsięwzięcie 42: Budowa systemów teleinformatycznych wspierających realizację I Etapu Programu Inteligentna Polityka Społeczna w Łodzi – IPS (Program Technologii Informacyjno- Komunikacyjnych- Inteligentna Polityka Społeczna - nazwa z listy projektów strategicznych) – synergia w zakresie zwiększenia dostępu do informacji na temat form pomocy dostępnych w obszarze polityki społecznej dla klientów i pracowników polityki społecznej oraz dokonanie usprawnień w zakresie korzystania z poszczególnych usług;
  - Przedsięwzięcie 69: Utworzenie centrum opieki koordynowanej w zabytkowym obiekcie COLLEGIUM ANATOMICUM – komplementarność w zakresie wdrożenia kompleksowego modelu opieki nad osobami starszymi;
  - Przedsięwzięcie 90: Renowacja i modernizacja budynku Uniwersytetu Łódzkiego przy Rewolucji 1905 r. nr 66 na potrzeby Domu Seniora Uniwersytetu Łódzkiego.

- **Opis oddziaływania przedsięwzięcia na zdiagnozowany kryzys**
  - ubóstwo – 2. Część diagnostyczna: konkluzja 7, 8;
  - niski poziom edukacji oraz kapitału społecznego – 2. Część diagnostyczna: konkluzja 15, 16.

- **Prognozowane rezultaty przedsięwzięcia i sposób ich oceny**
  Rezultatem projektu – z punktu widzenia celów rewitalizacji włączanie społeczne i – będzie aktywizacja mieszkańców obszaru rewitalizacji w wieku senioralnym. Wskaźnikiem będzie średnioroczna liczba korzystających ze wszystkich form działań Centrum. Wartość bazowa = 0. Coroczne wartości w pierwszych 2 latach działalności powinny wzrastać, a począwszy od 3 roku działalności – nie powinny maleć.

Przedsięwzięcie nr 98.: Utworzenie nowego podziału na osi wschód-zachód kwartału ul. Gdańska, Mickiewicza, Kościuszki, Żwirki poprzez budowę pasywnego biurowca przy ul. Wólczańskiej 143

- **Cel rewitalizacji realizowany przez to przedsięwzięcie**

  Cel operacyjny 1.1 Tworzyć bodźce dla lepszego zatrudnienia.

  Cel operacyjny 2.1 Budować wizerunek centrum Łodzi jako przestrzeni atrakcyjnej, żywej, kreatywnej, ciekawej i przyjaznej.

- **Opis realizowanych zadań i lokalizacja przedsięwzięcia**

  Przedsięwzięcie inwestora prywatnego. Powstanie pasywnego budynku biurowego z wykorzystaniem innowacyjnych technologii chroniących środowisko stworzy nowe miejsca pracy w ilości ok. 450. Powstanie nowa zorganizowana przestrzeń publiczna dostępna dla każdego. Dodatkowo planuje się stworzenie lokalu dla przedsięwzięć społecznych (działalność non-profit) w wyremontowanym budynku miejskim przy ul. Wólczańskiej 143 (na obszarze rewitalizacji).

- **Podmiot realizujący przedsięwzięcie**

  Stanisław Marzec prowadzący działalność gospodarczą pod firmą „Inter-Mar" Stanisław Marzec.

- **Szacowana wartość przedsięwzięcia i źródło finansowania**

  16 000 000 zł – środki prywatne.

  Ponadto przewiduje się możliwość zaangażowania środków programów operacyjnych, budżetu państwa i innych środków zewnętrznych.

- **Opis powiązań i synergii z innymi przedsięwzięciami**
  - Przedsięwzięcie 2: Miejski program współpracy z organizacjami pozarządowymi - rewitalizacja – w zakresie animacji mieszkańców do włączania się w projektowanie przyjaznych przestrzeni miejskich w sąsiedztwie ich miejsc zamieszkania;
  - Przedsięwzięcie 4: Tworzenie przyjaznych przestrzeni miejskich – synergia poprzez tworzenie przestrzennych koncentracji przedsięwzięć podnoszących jakość miejsc przestrzeni publicznych.

- **Opis oddziaływania przedsięwzięcia na zdiagnozowany kryzys**

  Przewiduje się bardzo szerokie i kluczowo istotne oddziaływanie tego przedsięwzięcia, przede wszystkim na następujące zdiagnozowane czynniki kryzysu:
  - wysokie bezrobocie – 2. Część diagnostyczna: konkluzja 4, 5;
  - negatywne zjawiska przestrzenno-funkcjonalne: Część diagnostyczna, konkluzja 33, 34, 43;
  - brak poczucia dumy z faktu zamieszkiwania w centrum Łodzi: Część diagnostyczna, konkluzja 18.

- **Prognozowane rezultaty przedsięwzięcia i sposób ich oceny**

  Rezultatem zwiększenie potencjału zatrudnienia w obszarze rewitalizacji poprzez udostępnieni powierzchni biurowej na działalność komercyjną. Wskaźnikiem rezultatu będzie całkowita powierzchnia użytkowa obiektu. Wartość bazowa = 0 a wartość referencyjną określi projekt budowlany.

Przedsięwzięcie nr 99.: Wzbogacenie oferty Centralnego Muzeum Włókiennictwa w Łodzi poprzez modernizację infrastruktury, prace konserwatorskie i zakup wyposażenia.

- **Cel rewitalizacji realizowany przez to przedsięwzięcie**

  Cel operacyjny 1.2 Zmniejszyć skalę narażenia na ubóstwo, zahamować proces dziedziczenia ubóstwa, w tym - poprzez animację społeczną.

  Cel operacyjny 1.3 Zwiększyć szanse edukacyjne młodych mieszkańców obszaru rewitalizacji.

  Cel operacyjny 1.4 Budować wspólnotę łodzian wokół dobra wspólnego.

  Cel operacyjny 1.5 Zapobiegać segregacji przestrzennej, tworzyć zróżnicowaną społeczność na obszarach rewitalizowanych.

  Cel operacyjny 1.6 Budować pomostowy kapitał społeczny.

  Cel operacyjny 1.7 Zapobiegać eksportowaniu problemów społecznych poza obszar.

  Cel operacyjny 2.1 Budować wizerunek centrum Łodzi jako przestrzeni atrakcyjnej, żywej, kreatywnej, ciekawej i przyjaznej.

  Cel operacyjny 2.2 Tworzyć przesłanki do odczuwania dumy z centrum Łodzi przez wprowadzanie do centrum projektów budujących prestiż obszaru.

  Cel operacyjny 2.3 Stopniowo uspójniać i wzbogacać krajobraz kulturowy obszaru jako fundament tożsamości lokalnej.

- **Opis realizowanych zadań i lokalizacja przedsięwzięcia**

  Przedmiotem projektu jest:

  1. Opracowanie z udziałem społecznym strategii Muzeum zawierającej także plan rozwoju widowni z uwzględnieniem specyficznych potrzeb osób niepełnosprawnych;
  2. modernizacja kompleksu, w którym działalność prowadzi Centralne Muzeum Włókiennictwa w Łodzi składające się z Białej Fabryki Ludwika Geyera, budynków wchodzących w skład skansenu architektury drewnianej;

  Przedsięwzięcie realizowane na obszarze rewitalizacji – ul. Piotrkowska 293/305.

- **Podmiot realizujący przedsięwzięcie**

  Centralne Muzeum Włókiennictwa w Łodzi.

- **Szacowana wartość przedsięwzięcia i źródło finansowania**

  13 900 000 zł.

  Przewiduje się możliwość zaangażowania środków programów operacyjnych, budżetu państwa i innych środków zewnętrznych.

- **Opis powiązań i synergii z innymi przedsięwzięciami**

  - Przedsięwzięcie 13: Rewitalizacja EC-1 Południowy – Wschód. 14: Rozwój funkcji wystawienniczo - edukacyjnych Centrum Nauki i Techniki w Łodzi wraz z zapleczem warsztatowym. 15: Poszerzenie oferty kulturalno - edukacyjnej Narodowego Centrum Kultury Filmowej. 16: Budowanie przewag konkurencyjnych poprzez poszerzenie oferty kulturalno - edukacyjnej Muzeum Kinematografii. 17: Rewitalizacja Teatru Powszechnego w Łodzi - Polskie Centrum Komedii - Regionalne Centrum Edukacji Teatralnej. 18: Nowe funkcje łódzkich domów kultury. 19: Budowanie nowoczesnego muzeum dzięki innowacyjnym rozwiązaniom. Muzeum Tradycji Niepodległościowych w Łodzi placówką kreatywną. 47: Remont przebudowa i rozbudowa Muzeum Przyrodniczego Uniwersytetu Łódzkiego wraz z infrastrukturą techniczną. 85: Rozwój funkcji i usług oferowanych przez „EC1 Łódź Miasto Kultury”

w Łodzi, 100: Rewitalizacja, modernizacja i poprawa infrastruktury zabytkowego obiektu Muzeum Miasta Łodzi. Komplementarność przedsięwzięć w zakresie wzrostu poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym mieszkańców;

- Przedsięwzięcie 20: Modernizacja, rozszerzenie funkcji i wyposażenie bibliotek - komplementarność w zakresie wzrostu poziomu edukacji, uczestnictwa w życiu kulturalnym oraz rozwijania wśród mieszkańców kapitału społecznego;
- Przedsięwzięcie 38: Zagospodarowanie obiektów pofabrycznych i kompleksu pałacowego Steinertów;
- Przedsięwzięcie 43: Modernizacja oraz rozbudowa szlaków i tras turystycznych w Łodzi, w tym „Wille i pałace", „Architektura przemysłowa", „Ulica Piotrkowska" „Łódź Bajkowa". 44: Program rozwoju gospodarki turystycznej – program komplementarny w stosunku do Rewitalizacji Obszarowej Centrum Łodzi;
- Przedsięwzięcie 95: Ogrody Geyera – modernizacja budynków zabytkowych oraz zagospodarowanie terenu poprzez nową zabudowę.

■ **Opis oddziaływania przedsięwzięcia na zdiagnozowany kryzys**

Przewiduje się istotne oddziaływanie tego przedsięwzięcia na następujące zdiagnozowane problemy:

- niski poziom edukacji oraz kapitału społecznego: Część diagnostyczna, konkluzja 15, 16;
- niski poziom uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym: Część diagnostyczna, konkluzja 48, 49;
- negatywne zjawiska przestrzenno-funkcjonalne: Część diagnostyczna, konkluzja 33, 34, 43.

■ **Prognozowane rezultaty przedsięwzięcia i sposób ich oceny**

Prognozowany rezultat to wzmocnienie uczestnictwa w kulturze mieszkańców obszaru rewitalizacji. Wskaźnikiem rezultatu będzie:

(1) powstanie strategii i planu rozwoju widowni dla Muzeum, oraz

(2) liczba godzin edukacji muzealnej prowadzonej dla zorganizowanych grup odwiedzających Muzeum w ciągu roku.

Wskaźnik (1) ma charakter binarny (TAK/NIE) i musi być osiągnięty przed zamknięciem części inwestycyjnej przedsięwzięcia. Wartość bazowa wskaźnika (2) będzie podana przez Muzeum Włókiennictwa na podstawie ilości zrealizowanych godzin edukacji muzealnej w roku 2015. Zakłada się, że wskaźnik (2) będzie narastał corocznie.

Przedsięwzięcie nr 100.: Rewitalizacja, modernizacja i poprawa infrastruktury zabytkowego obiektu Muzeum Miasta Łodzi.

■ **Cel rewitalizacji realizowany przez to przedsięwzięcie**

Cel operacyjny 1.4 Budować wspólnotę łodzian wokół dobra wspólnego.

Cel operacyjny 2.1 Budować wizerunek centrum Łodzi jako przestrzeni atrakcyjnej, żywej, kreatywnej, ciekawej i przyjaznej.

Cel operacyjny 2.2 Tworzyć przesłanki do odczuwania dumy z centrum Łodzi przez wprowadzanie do centrum projektów budujących prestiż obszaru.

Cel operacyjny 2.3 Stopniowo uspójniać i wzbogacać krajobraz kulturowy obszaru jako fundament tożsamości lokalnej.

- **Opis realizowanych zadań i lokalizacja przedsięwzięcia**

Przedsięwzięcie w całości realizowane na obszarze rewitalizacji.

Kompleksowe prace restauracyjne, modernizacyjne i remontowe części zespołu fabryczno-rezydencjonalnego Izraela Kalmanowicza Poznańskiego. W wyniku realizacji projektu nastąpi rozwój instytucji kultury, jaką jest Muzeum Miasta Łodzi, zaś reprezentacyjny budynek w mieście zyska dawną świetność i blask.

Zakres rzeczowy obejmować będzie: adaptację pomieszczeń na cele wystawiennicze i ich udostępnienie odwiedzającym, zakup wyposażenia dla nowopowstałej wystawy multimedialnej, dostosowanie budynku dla osób niepełnosprawnych, a także prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane.

- **Podmiot realizujący przedsięwzięcie**

Miasto Łódź.

- **Szacowana wartość przedsięwzięcia i źródło finansowania**

20 830 067 zł - środki z EFRR i budżetu miasta.

Ponadto przewiduje się możliwość zaangażowania środków budżetu państwa i innych środków zewnętrznych.

- **Opis powiązań i synergii z innymi przedsięwzięciami**

  - Przedsięwzięcie 8 i 12 (2 projekty rewitalizacji obszarowej) – synergia poprzez tworzenie przestrzennych koncentracji zabudowy mieszkaniowej o wysokim standardzie zamieszkania;
  - Przedsięwzięcie 13: Rewitalizacja EC-1 Południowy – Wschód. 14: Rozwój funkcji wystawienniczo - edukacyjnych Centrum Nauki i Techniki w Łodzi wraz z zapleczem warsztatowym. 15: Poszerzenie oferty kulturalno - edukacyjnej Narodowego Centrum Kultury Filmowej. 16: Budowanie przewag konkurencyjnych poprzez poszerzenie oferty kulturalno - edukacyjnej Muzeum Kinematografii. 17: Rewitalizacja Teatru Powszechnego w Łodzi - Polskie Centrum Komedii - Regionalne Centrum Edukacji Teatralnej. 18: Nowe funkcje łódzkich domów kultury. 19: Budowanie nowoczesnego muzeum dzięki innowacyjnym rozwiązaniom. Muzeum Tradycji Niepodległościowych w Łodzi placówką kreatywną. 20: Modernizacja, rozszerzenie funkcji i wyposażenie bibliotek, 47: Remont przebudowa i rozbudowa Muzeum Przyrodniczego Uniwersytetu Łódzkiego wraz z infrastrukturą techniczną. 85: Rozwój funkcji i usług oferowanych przez „EC1 Łódź Miasto Kultury" w Łodzi, 99: Wzbogacenie oferty Centralnego Muzeum Włókiennictwa w Łodzi poprzez modernizację infrastruktury, prace konserwatorskie i zakup wyposażenia. 100: Rewitalizacja, modernizacja i poprawa infrastruktury zabytkowego obiektu Muzeum Miasta Łodzi;

    Komplementarność przedsięwzięć w zakresie wzrostu poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym mieszkańców.
  - Przedsięwzięcie 43: Modernizacja oraz rozbudowa szlaków i tras turystycznych w Łodzi, w tym „Wille i pałace", „Architektura przemysłowa", „Ulica Piotrkowska" „Łódź Bajkowa". 44: Program rozwoju gospodarki turystycznej - program komplementarny w stosunku do Rewitalizacji Obszarowej Centrum Łodzi. Komplementarność w zakresie zwiększenia dostępu do informacji dla mieszkańców i turystów i wykorzystania walorów przyrodniczych i kulturowych dla rozwoju

gospodarki turystycznej. 85: Rozwój funkcji i usług oferowanych przez „EC1 Łódź Miasto Kultury" w Łodzi;

- Przedsięwzięcie 87: Dostosowanie budynku przy ul. Ogrodowej 28d na potrzeby Regionalnej Izby Obrachunkowej w Łodzi. Komplementarność poprzez tworzenie przestrzennych koncentracji przedsięwzięć podnoszących jakość miejsc przestrzeni publicznych.

■ **Opis oddziaływania przedsięwzięcia na zdiagnozowany kryzys**

Przewiduje się bardzo szerokie i kluczowo istotne oddziaływanie tego przedsięwzięcia, przede wszystkim na następujące zdiagnozowane czynniki kryzysu:

- niski poziom edukacji oraz kapitału społecznego: Część diagnostyczna, konkluzja 15, 16.
- niski poziom uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym: Część diagnostyczna, konkluzja 48, 49.
- negatywne zjawiska przestrzenno-funkcjonalne: Część diagnostyczna, konkluzja 33, 34, 43.
- brak poczucia dumy z faktu zamieszkiwania w centrum Łodzi: Część diagnostyczna, konkluzja 18.

■ **Prognozowane rezultaty przedsięwzięcia i sposób ich oceny**

Prognozowany rezultat to wzmocnienie uczestnictwa w kulturze mieszkańców obszaru rewitalizacji. Wskaźnikiem rezultatu będzie:

(1) powstanie strategii i planu rozwoju widowni dla Muzeum, oraz

(2) liczba godzin edukacji muzealnej prowadzonej dla zorganizowanych grup odwiedzających Muzeum w ciągu roku.

Wskaźnik (1) ma charakter binarny (TAK/NIE) i musi być osiągnięty przed zamknięciem części inwestycyjnej przedsięwzięcia. Wartość bazowa wskaźnika (2) będzie podana przez Muzeum Miasta Łodzi na podstawie ilości zrealizowanych godzin edukacji muzealnej w roku 2015. Zakłada się, że wskaźnik (2) będzie narastał corocznie.

Przedsięwzięcie nr 101.: Przekształcenie pustostanu ul. Zachodnia 84 w obiekt funkcjonujący Centrum Animacji Środowiskowej

■ **Cel rewitalizacji realizowany przez to przedsięwzięcie**

Cel operacyjny 1.5. Zapobiegać segregacji przestrzennej, tworzyć zróżnicowaną społeczność na obszarach rewitalizowanych.

Cel operacyjny 1.4. Budować wspólnotę łodzian wokół dobra wspólnego.

Pomocniczo:

Cel operacyjny 1.2. Zmniejszyć skalę narażenia na ubóstwo, zahamować proces dziedziczenia ubóstwa, w tym - poprzez animację społeczną.

Cel operacyjny 1.7. Zapobiegać eksportowaniu problemów społecznych poza obszar.

Cel operacyjny 2.1. Budować wizerunek centrum Łodzi jako przestrzeni atrakcyjnej, żywej, kreatywnej, ciekawej i przyjaznej.

Cel operacyjny 2.3. Stopniowo uspójniać i wzbogacać krajobraz kulturowy obszaru jako fundament tożsamości lokalnej.

- **Opis realizowanych zadań i lokalizacja przedsięwzięcia**

  Przedsięwzięcie jest zlokalizowane w całości na obszarze rewitalizacji.

  Przedsięwzięcie zawiera zintegrowanie działań inwestycyjnych, przestrzennych, społecznych, kulturowych oraz gospodarczych poprzez przekształcenie pustostanu w Centrum Animacji Środowiskowej – miejsca spotkań i działań społeczności lokalnej.

  Zakres planowanych robót budowlanych obejmie w szczególności rozbiórkę części budynków, rozbudowę, przebudowę oraz nadbudowę dwóch kondygnacji na jednym z budynków w standardach budownictwa pasywnego.

  Przedsięwzięcie ma na celu:

  - zaangażowanie młodych mieszkańców Łodzi do budowania wspólnoty łodzian wokół dobra wspólnego i kapitału społecznego,

  - zapobieganie segregacji przestrzennej oraz tworzeniu zatomizowanych społeczności sąsiedzkich na obszarach rewitalizowanych,

  - aktywizację społeczno- zawodową studentów i absolwentów łódzkich uczelni,

  - motywowanie społeczności sąsiedzkich do podjęcia działań animacyjnych o charakterze edukacyjnym, artystycznym i gospodarczym.

- **Podmiot realizujący przedsięwzięcie**

  Stowarzyszenie Synergia rewitalizacji.

- **Szacowana wartość przedsięwzięcia i źródło finansowania**

  18 000 000 zł.

Przewiduje się możliwość zaangażowania środków programów operacyjnych, budżetu miasta i innych środków zewnętrznych.

- **Opis powiązań i synergii z innymi przedsięwzięciami**

  Występują powiązania i synergia z następującymi przedsięwzięciami:

  - *Przedsięwzięcie 1. Przedsięwzięcia właścicieli, użytkowników wieczystych nieruchomości - remonty podnoszące standard miejsca zamieszkania z elementem wytworzenia przestrzeni wspólnej. Komplementarność poprzez tworzenie przestrzennych koncentracji przedsięwzięć podnoszących jakość miejsc zamieszkania (w przedsięwzięciu nr 4 – przestrzenie publiczne, a w przedsięwzięciu nr 1 – budynki i podwórza);*
  - Przedsięwzięcie 2: *Miejski program współpracy z organizacjami pozarządowymi - rewitalizacja* – w zakresie animacji mieszkańców do włączania się w budowanie wspólnot lokalnych;
  - Przedsięwzięcia 5 – 12 (8 projektów rewitalizacji obszarowej) – synergia poprzez tworzenie przestrzennych koncentracji zabudowy mieszkaniowej o wysokim standardzie zamieszkania;
  - Przedsięwzięcie 42: *Budowa systemów teleinformatycznych wspierających realizację I Etapu Programu Inteligentna Polityka Społeczna w Łodzi – IPS (Program Technologii Informacyjno- Komunikacyjnych- Inteligentna Polityka Społeczna - nazwa z listy projektów strategicznych)* – synergia w zakresie zwiększenia dostępu do informacji na temat form pomocy dostępnych w obszarze polityki społecznej dla klientów i pracowników polityki społecznej oraz dokonanie usprawnień w zakresie korzystania z poszczególnych usług;
  - Przedsięwzięcie 97: Powołanie Miejskiego Centrum Aktywnego Seniora – komplementarność w zakresie programów aktywizujących i usług opiekuńczych skierowanych do społeczności lokalnej, w tym seniorów;

- Przedsięwzięcie 96: Adaptacja dawnego budynku przędzalni M. Lubińskiego polegająca na rozbudowie, nadbudowie i przebudowie budynków produkcyjno-usługowo-handlowych ze zmianą sposobu użytkowania na obiekty zamieszkania zbiorowego oraz budowie garażu podziemnego – CENTRUM AKADEMICKIE Łódź – komplementarność w zakresie programów aktywizujących skierowanych do studentów.

- **Opis oddziaływania przedsięwzięcia na zdiagnozowany kryzys**
  Prognozuje się pozytywne oddziaływanie projektu na przezwyciężanie negatywnych zjawisk społecznych i przywracania utraconej spójności społecznej na obszarze rewitalizacji poprzez działania sprzyjające budowaniu wspólnoty oraz aktywizujące lokalna społeczność.

  Część diagnostyczna: konkluzje 7, 8, 26.

- **Prognozowane rezultaty przedsięwzięcia i sposób ich oceny**
  Wskaźniki produktu:

  1. Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją;
  2. Liczba wspartych obiektów infrastruktury zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach;
  3. Wyremontowane budynki mieszkalne na obszarach miejskich (CO40).

3.2.3 Charakterystyka pozostałych dopuszczalnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Dla realizacji kierunków działań służących eliminacji lub ograniczeniu zdiagnozowanych wcześniej negatywnych zjawisk, **ściśle odpowiadających przyjętym celom rewitalizacji**, o których mowa w rozdziale 3.1.4., niniejszy Program charakteryzuje poniższe **typy pozostałych dopuszczalnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych**. Celem realizacji przedsięwzięć wyszczególnionych w ramach poniższych typów jest niwelowanie i rozwiązywanie problemów społecznych, gospodarczych, środowiskowych i przestrzennych realizowanych przez różnych interesariuszy. Skala oraz zakres działań mogą być bardzo różne w zależności od specyfiki danego przedsięwzięcia. Zakłada się, że znacząca liczba przedsięwzięć będzie dotyczyć lokalnych inicjatyw oddziałujących na sytuacje kryzysowe m.in. niską aktywność społeczną, ubóstwo, niski poziom edukacji, niski stan techniczny obiektów etc. Na obecnym etapie nie jest możliwe określenie precyzyjnej listy konkretnych przedsięwzięć, które będą mogły być realizowane przez różnych interesariuszy. Dla tych przedsięwzięć ustala się indykatywne ramy finansowe (z podziałem na środki publiczne i prywatne), z wyjątkiem środków europejskich, które zostaną określone w przypadku pojawienia się oszczędności w środkach przeznaczonych na finansowanie przedsięwzięć z listy przedsięwzięć podstawowych lub z innych źródeł zewnętrznych. Typy pozostałych dopuszczalnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych zostały przedstawione w układzie celów rewitalizacji.

Tab. 9. Indykatywne ramy finansowe pozostałych dopuszczalnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Wkład UE	Środki publiczne	Środki prywatne
x	435 712 360 zł	80 606 790 zł

Opracowanie własne

Indykatywne ramy finansowe w odniesieniu do środków publicznych to suma kwot wynikających z projektów rocznych budżetów (przeliczona w 10 - letniej perspektywie) przeznaczonych na zadania własne komórek i jednostek organizacyjnych Urzędu Miasta Łodzi, których realizacja dotyczy pozosta-

łych dopuszczalnych typów przedsięwzięć rewitalizacyjnych. Wskazana wyżej suma zwiększa całkowitą wartość przedsięwzięć rewitalizacyjnych, co przy zastosowaniu metodologii opisanej w rozdziale 4.3. generuje zaangażowanie środków prywatnych (stanowiących 18,5 % całkowitej wartości przedsięwzięć rewitalizacyjnych) na poziomie podanym w ww. tabeli.

W ramach celu strategicznego 1. UZYSKAĆ SPÓJNOŚĆ SPOŁECZNĄ:

- Dla Celu operacyjnego 1.1. *Tworzyć bodźce dla lepszego zatrudnienia* – **typy przedsięwzięć przeciwdziałających bezrobociu**:

Typ 1: Programy wspierające kompetencje poszukiwane przez gałęzie przemysłu, usługi kluczowe lub perspektywiczne dla rozwoju Łodzi, w tym w sektorze IT (w szczególności programistyczne), z preferencją programów skierowanych do kobiet.

Typ 2: Programy wspierające bezrobotnych, w szczególności bezrobotnych zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Łodzi, obejmujące m.in. uzyskiwanie kwalifikacji z zakresu tradycyjnych rzemiosł oraz zawodów pożądanych przy prowadzonych inwestycjach w ramach rewitalizacji.

Typ 3: Programy promowania godziwego zatrudnienia instrumentami CSR, promocja pracodawców przez przyznawanie certyfikatu „Dobre zatrudnienie w Łodzi".

Typ 4: Zlecanie podmiotom ekonomii społecznej z obszaru rewitalizacji usług utrzymania czystości, konserwacji zieleni, prowadzenia jadłodajni itp.

- Dla celu operacyjnego 1.2. *Zmniejszyć skalę narażenia na ubóstwo, zahamować proces dziedziczenia ubóstwa, w tym - poprzez animację społeczną* – **typy przedsięwzięć zmniejszających skalę narażenia na ubóstwo i hamujących proces dziedziczenia ubóstwa**:

Typ 5: Programy wspierające, aktywizacyjne i budujące kompetencje osób doświadczających ubóstwa, szczególnie programy oparte o model Labiryntu Problemów.

Typ 6: Mikro-inicjatywy samopomocowe, współdziałanie sąsiedzkie, projekty wymiany usług i współużytkowania dóbr. Budowanie trwałej sieci wzajemnego wsparcia.

Typ 7: Formy pracy z młodzieżą nakierowane na przerwanie cyklu dziedziczenia ubóstwa.

Typ 8: Formy animacji kultury, działania na rzecz żywego uczestnictwa w kulturze.

Typ 9: Inicjatywy tworzenia i rozwijania podmiotów ekonomii społecznej.

Typ 10: Tworzenie oferty lokali mieszkalnych o niskim czynszu całkowitym i niskich kosztach eksploatacyjnych, oraz program ułatwiania zamian lokali zadłużonych na takie lokale.

Typ 11: Powszechne programy na rzecz ułatwiania zamian mieszkań.

Typ 12: Programy na rzecz odpracowywania zadłużenia czynszowego.

Typ 13: Całościowe indywidualne programy naprawcze wychodzenia z zadłużeń nawarstwionych, w tym – zadłużeń odziedziczonych, przewidujące częściowe umarzanie zadłużeń w zamian za realizację kontraktu naprawczego.

- Dla celu operacyjnego 1.3. *Zwiększyć szanse edukacyjne młodych mieszkańców obszaru rewitalizacji* – **typy przedsięwzięć przeciwdziałających ograniczeniom szans edukacyjnych dzieci i młodzieży z obszaru rewitalizacji***:*

Typ 14: Projekty przedszkoli, szkół podstawowych i gimnazjów, zwiększające szanse edukacyjne uczniów.

Typ 15: Inicjatywy edukacji pozaformalnej i nieformalnej.

Typ 16: Przedsięwzięcia z zakresu edukacji ustawicznej.

Typ 17: Przedsięwzięcia edukacyjne na rzecz odbudowy poczucia tożsamości lokalnej.

- Dla celu operacyjnego 1.4. *Budować wspólnotę łodzian wokół dobra wspólnego* – **typy przedsięwzięć przeciwdziałających niskiemu uczestnictwu w życiu publicznym**:

Typ 18: Inicjatywy lokalne na rzecz bezpośredniego otoczenia.

Typ 19: Inicjatywy związane z projektami finansowanymi z budżetu obywatelskiego.

Typ 20: Inicjatywy grup realizujących projekty dla szerszej wspólnoty.

Typ 21: Inicjatywy na rzecz szerszego włączenia mieszkańców w lokalne decyzje.

- Dla celu operacyjnego 1.5. *Zapobiegać segregacji przestrzennej, tworzyć zróżnicowaną społeczność na obszarach rewitalizowanych* – **typy przedsięwzięć zapobiegających ewentualnej segregacji przestrzennej**:

Typ 22: Programy niwelujące i zapobiegające tworzeniu w obszarze rewitalizacji enklaw „gorszego" i „lepszego" profilu społecznego mieszkańców, programy nakierowane na budowanie korzystnego miksu społecznego, „wspólnot stylu życia" (zamiast *wspólnot poziomu zamożności*).

Typ 23: Programy włączające osoby narażone na utrwalone wykluczenie społeczne, w szczególności programy resocjalizacyjne i terapeutyczno-resocjalizacyjne.

- Dla celu operacyjnego 1.6. *Budować pomostowy kapitał społeczny* – **typy przedsięwzięć zapobiegających niskiemu poziomowi kapitału społecznego**:

Typ 24: Inicjatywy budowania sieci relacji zaufania, lojalności i solidarności ponad barierami środowisk społecznych, pokoleń, klas i grup zawodowych, czy dzielnic zamieszkania.

Typ 25: Programy skierowane do młodzieży, których celem jest budowanie właściwych relacji z rówieśnikami ponad barierami własnego środowiska.

Typ 26: Mikrodziałania na obrzeżach obszaru rewitalizacji „rozmywające granicę" obszaru.

- Dla celu operacyjnego 1.7. *Zapobiegać eksportowaniu problemów społecznych poza obszar* – **typy przedsięwzięć umożliwiające rozwiązywanie problemów społecznych oraz przeciwdziałające ich przenoszeniu poza obszar rewitalizacji**:

Typ 27: Programy ułatwiające powrót na obszar rewitalizacji wszystkich jego mieszkańców, którzy z różnych przyczyn opuścili go czasowo i wyrażają wolę powrotu.

W ramach celu strategicznego 2. ZMIENIĆ DZIĘKI REWITALIZACJI WIZERUNEK MIASTA I JEGO CENTRUM.

- Dla celu operacyjnego 2.1. *Budować wizerunek centrum Łodzi jako przestrzeni atrakcyjnej, żywej, kreatywnej, ciekawej i przyjaznej* – **typy przedsięwzięć przeciwdziałających niskiej atrakcyjności obszaru rewitalizacji**:

Typ 28: Przedsięwzięcia zlokalizowane w centrum Łodzi, tworzące jego wizerunek jako przestrzeni atrakcyjnej, żywej, kreatywnej, ciekawej i przyjaznej.

Typ 29: Projekty promujące wizerunek centrum Łodzi jako obszaru bezpiecznego, wolnego od zagrożeń przestępczością.

- Dla celu operacyjnego 2.2. *Tworzyć przesłanki do odczuwania dumy z centrum Łodzi przez wprowadzanie do centrum projektów budujących prestiż obszaru* – **typy przedsięwzięć przeciwdziałających niskiej identyfikacji mieszkańców z obszarem rewitalizacji**:

Typ 30: Projekty lokujące w centrum Łodzi coroczne wydarzenia prestiżotwórcze: kulturalne, naukowe, obywatelskie, biznesowe, polityczne.

Typ 31: Projekty lokujące w centrum Łodzi funkcje i obiekty, które będą budować prestiż tego obszaru. W szczególności dotyczy to obszaru objętego programem Nowe Centrum Łodzi, który powinien stać się obszarem koncentracji funkcji budujących prestiż.

Typ 32: Projekty uczelni wyższych w centrum miasta (w tym – rozbudowa bazy akademickiej) jako istotnego czynnika prestiżotwórczego.

- Dla celu operacyjnego 2.3. *Stopniowo uspójniać i wzbogacać krajobraz kulturowy obszaru jako fundament tożsamości lokalnej* – **typy przedsięwzięć poprawiających stan techniczny obiektów i jakość przestrzeni publicznej**:

Typ 33: Zachowanie i ochrona historycznej struktury miasta oraz obiektów zabytkowych istotnych dla krajobrazu kulturowego Łodzi.

Typ 34: Preferencje dla dogęszczania zabudowy śródmiejskiej, w tym uzupełniania ubytków w zabudowie pierzejowej współczesnymi budynkami plombowymi.

Typ 35: Budowanie atrakcyjności obszaru rewitalizacji w oparciu o historię miasta i działania podejmujące z nią dialog.

- Dla celu operacyjnego 2.4. *Budować spójność między rewitalizacją a staraniami Łodzi o EXPO 2022* *nie przewiduje się przedsięwzięć dodatkowych*

W ramach celu strategicznego 3. OŻYWIĆ LOKALNĄ PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ

- Dla celu operacyjnego 3.1. *Tworzyć przestrzenie dla działalności gospodarczej* – **typy przedsięwzięć przeciwdziałających niskiemu poziomowi przedsiębiorczości**.

Typ 36: Tworzenie lokali użytkowych w obszarach zamieszkania, szczególnie w dolnych kondygnacjach kamienic (aktywne partery), oraz innych powierzchni odpowiednio do planowanej funkcji, zarówno w częściach przyulicznych, jak i w oficynach.

Typ 37: Przystosowywanie na cele działalności gospodarczej obiektów pofabrycznych.

- Dla celu operacyjnego 3.2. *Wspierać synergię przedsiębiorczości* – **typy przedsięwzięć zwiększających poziom innowacyjności lokalnej gospodarki**:

Typ 38: Projekty tematyzacji przestrzeni miejskiej.

Typ 39: Działalność inkubatorów przedsiębiorczości, inicjatyw klastrowych, sieci współpracy, w szczególności o profilu tematycznym lub branżowym zgodnym ze zdiagnozowanymi potrzebami rozwoju centrum miasta.

Typ 40: Działania wspólne uczelni i przedsiębiorców: centra badań i rozwoju, projekty badawcze skutkujące wdrożeniami biznesowymi, projekty stymulujące rozwój start-upów.

Typ 41: Wydarzenia naukowo-biznesowe: konferencje, wystawy, sympozja.

Typ 42: Projekty wspierające na obszarze rewitalizacji rozwój gałęzi przemysłu lub usług kluczowych lub perspektywicznych dla rozwoju Łodzi - jedynie w zakresie, w jakim rozwój ten realizuje cele rewitalizacji, np. – stwarza na obszarze rewitalizacji zatrudnienie wysokiej jakości.

- Dla celu operacyjnego 3.3. *Wspierać inicjatywy lokalnych przedsiębiorców, w tym przedsiębiorców z branży kreatywnej oraz tradycyjnych rzemiosł* – **typy przedsięwzięć przeciwdziałających zanikaniu tradycyjnych rzemiosł i wspierających sektor kreatywny**:

Typ 43: Inicjatywy lokalnych przedsiębiorców, w tym z sektorów kreatywnych oraz tradycyjnych rzemiosł na rzecz poprawy efektywności ich działalności w obszarze rewitalizacji.

Typ 44: Projekty szkoleniowe dla młodych adeptów rzemiosł oraz osób przekwalifikowujących się do wykonywania tradycyjnych rzemiosł.

- Dla celu operacyjnego 3.4. *Rozwijać postawę przedsiębiorczą, szczególnie wśród dzieci i młodzieży* – **typy przedsięwzięć przeciwdziałających niskiemu poziomowi postawy przedsiębiorczej wśród dzieci i młodzieży**:

Typ 45: Projekty kształtujące postawę przedsiębiorczą, innowacyjną i kreatywną wśród dzieci: programy aktywizacji i edukacji, nastawione na wzbudzanie i utrwalanie takiej postawy.

Typ 46: Projekty kształtujące postawę przedsiębiorczą, innowacyjną i kreatywną wśród młodzieży: programy aktywizacji i edukacji, nastawione na wzbudzanie i utrwalanie takiej postawy.

- Dla celu operacyjnego 3.5. *Budować spójne systemy identyfikacji wizualnej i reklamy* – **typy przedsięwzięć uspójniających krajobraz kulturowy i jednocześnie poprawiających warunki prowadzenia działalności gospodarczej**:

Typ 47: Wzbogacanie przestrzeni miejskiej o dobrze zaprojektowany system szyldów i reklam, trafnie wkomponowany w krajobraz kulturowy Łodzi.

Typ 48: Katalogi dobrej praktyki, budowanie wśród przedsiębiorców poczucie wspólnej odpowiedzialności za standard.

W ramach celu strategicznego 4. OŻYWIĆ OBSZAR ZAMIESZKANIA

- Dla celu operacyjnego 4.1. *Poprawić standard techniczny budynków mieszkalnych i usługowych w obszarze zamieszkania* – **typy przedsięwzięć przeciwdziałających niskiemu standardowi miejsc zamieszkania**:

Typ 49: Programy wspierające przyłączanie nieruchomości do sieci ciepłowniczej lub/oraz gazowej, likwidujące niską emisję z palenisk domowych na paliwa stałe.

Typ 50: Programy poprawy termoizolacyjności nieruchomości: wymiany okien, poprawy izolacyjności ścian (z zachowaniem zasady, że izolowanie elewacji nie może odbywać się kosztem ich wartości architektonicznej, szczególnie w przypadku obiektów zabytkowych) stropów i dachów.

Typ 51: Programy wspierające instalowanie źródeł energii odnawialnej, w szczególności źródeł solarnych (cieplnych i fotowoltaicznych).

Typ 52: Programy wspierające rewaloryzację i rozwój zieleni miejskiej w bezpośrednim sąsiedztwie nieruchomości, w tym podwórka oraz projektowania i urządzania zielonych elewacji i dachów czynnych biologicznie.

- Dla celu operacyjnego 4.2. *Promować powstawanie przestrzeni publicznych i półpublicznych aranżowanych z udziałem mieszkańców* – **typy przedsięwzięć przeciwdziałających niskiej jakości przestrzeni publicznych**:

Typ 53: Kształtowanie z udziałem mieszkańców przestrzeni publicznych, takich jak: place, skwery, woonerfy, trakty piesze, parki, zielone enklawy, kameralne miejsca wypoczynku i spotkań.

Typ 54: Aranżowanie przestrzeni publicznych wewnątrz kwartałów, również przez wspólnoty i właścicieli nieruchomości.

Typ 55: Tworzenie przyjaznych przestrzeni publicznych wokół instytucji publicznych i jednostek organizacyjnych świadczących usługi publiczne: przedszkoli, szkół, bibliotek itd.

- Dla celu operacyjnego 4.3. *Poprawić wyposażenie obszarów zamieszkania w niezbędną sieciową infrastrukturę techniczną* – **typy przedsięwzięć zapewniające właściwe wyposażenie obszarów zamieszkania w infrastrukturę techniczną**:

Typ 56: Poprawa wyposażenia obszaru w niezbędną infrastrukturę sieciową, w tym: ciepłowniczą, gazową i teletechniczną.

Typ 57: Infrastruktura bezpieczeństwa: programy rozwoju systemu monitoringu bezpieczeństwa z preferencją dla podsystemów wpiętych w ogólny system monitoringu miejskiego, tworzenie lokalnych systemów bezpieczeństwa (alarmy, domofony, monitoring obiektowy) – przy rygorystycznym przestrzeganiu zasady, że bezpieczeństwo lokalne nie może być budowane kosztem dostępu do przestrzeni publicznych.

- Dla celu operacyjnego 4.4. *Tworzyć konsekwentną preferencję dla ruchu pieszego z uwzględnieniem dostosowania do zmian klimatycznych* – **typy przedsięwzięć poprawiających pieszą dostępność komunikacyjną obszaru**:

Typ 58: Infrastruktura transportu publicznego, zaawansowana infrastruktura rowerowa i trakty piesze z miejscami wytchnienia oraz rozwiązania intermodalne (z uwzględnieniem poprawy

bezpieczeństwa uczestników ruchu, preferencji dla ruchu pieszego, rowerowego, transportu publicznego oraz z uwzględnieniem traktowania ulicy jako przestrzeni kulturowej).

Typ 59: Usuwanie kolizji innych funkcji z ruchem pieszym, rowerowym i transportem publicznym.

Typ 60: Projekty polegające na urządzaniu miejsc zacienionych i przewietrzanych z dostępem do wody, wyposażonych w inne elementy dostosowania do zmian klimatycznych.

- Dla celu operacyjnego 4.5. *Rozwijać w Łodzi społeczne budownictwo czynszowe* – typy przedsięwzięć dostosowujące zasób mieszkań czynszowych do potrzeb mieszkańców:

Typ 61: Przygotowanie i realizacja inwestycji służących rozwojowi i podnoszeniu jakości zasobu mieszkań czynszowych.

3.3 Niezbędne zmiany w dokumentach strategicznych Łodzi

Ustawa przewiduje możliwość wprowadzenia gminnym programem rewitalizacji zmian w gminnych dokumentach strategicznych i wynikających z nich aktach prawa miejscowego.

3.3.1 Niezbędne zmiany w polityce mieszkaniowej Łodzi

Przewiduje się konieczność zmian w uchwałach (XXIV/571/16 i XXIV/572/16 Rady Miejskiej w Łodzi z dnia 3 lutego 2016 r. oraz XXX/780/16 Rady Miejskiej w Łodzi z dnia 25 maja 2016 r.) definiujących politykę mieszkaniową gminy i konieczność dostosowania tej polityki oraz *Wieloletniego programu gospodarowania mieszkaniowym zasobem Miasta Łodzi na lata 2016-2020* do wymogów ustawowych i celów rewitalizacji. Niezbędne są zmiany dotyczące zaspokojenia mieszkaniowych potrzeb najuboższych łodzian poprzez umożliwienie tworzenia na obszarze rewitalizacji ograniczonego zasobu lokali socjalnych dla mieszkańców szanujących wspólne dobro jakim jest przestrzeń publiczna i aspirujących do poprawy swojej sytuacji życiowej z wykorzystaniem programów uruchamianych w oparciu o Gminny Program Rewitalizacji. Niezbędne jest zgodnie z ustawą zapewnienie ciągłości umowy najmu z najemcą na czas jego tymczasowego przekwaterowania do lokalu zamiennego oraz prowadzenie polityki czynszowej z uwzględnieniem art.3.2.2. ustawy o rewitalizacji tj. „w sposób zapobiegający wykluczeniu mieszkańców obszaru rewitalizacji z możliwości korzystania z pozytywnych efektów procesu rewitalizacji, w szczególności w zakresie warunków korzystania z gminnego zasobu mieszkaniowego”. Do opracowania zmian należy również wykorzystać opracowanie przygotowane w ramach projektu pilotażowego[66]. Korekty wymagają też poszczególne Zarządzenia Prezydenta Miasta.

[66] Opracowanie to znajduje się w prowadzonym przez miasto Łódź Centrum Wiedzy: http://centrumwiedzy.org/wp-content/uploads/2016/03/PILOTAŻ-ŁÓDŹ-J-RAPORT-KOŃCOWY-ZAGROŻENIA-REWITALIZACJI.pdf, s. 95, Rozdział 5.1.4 *Integracja polityk gminnych z planowaną rewitalizacją*.

3.3.2 Niezbędne zmiany w zakresie planowania i zagospodarowania przestrzennego

Od 2013 roku trwają prace nad zmianą, przyjętego uchwałą Nr XCIX/1826/10 Rady Miejskiej w Łodzi z dnia 27 października 2010 r., *Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Łodzi.* Do opracowania nowego studium przystąpiono uchwałą Nr LXVI/1416/13 Rady Miejskiej w Łodzi w sprawie przystąpienia do sporządzenia „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Łodzi" z dnia 3 lipca 2013 r. Prace nad nowym studium poprzedziło opracowanie „Oceny aktualności Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego oraz miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego Łodzi", która stanowi załącznik do uchwały Nr LXVI/1415/13 Rady Miejskiej w Łodzi z dnia 3 lipca 2013 r.

Ponieważ oba dokumenty były opracowywane równolegle i w procesie skoordynowanym, nie zachodzi konieczność wprowadzania zmian w studium instrumentami ustawy o rewitalizacji.

Obowiązujące miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego są zgodne z niniejszym Gminnym Programem Rewitalizacji. Zgodne z GPR są także plany miejscowe opracowywane na obszarze rewitalizacji w chwili uchwalania Programu. Poniżej przedstawiono wykaz planów obowiązujących oraz obecnie opracowywanych na obszarze rewitalizacji:

1. Obowiązujące miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego:

    - Uchwała Rady Miejskiej nr XL/776/2000 o miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego dla części obszaru miasta Łodzi położonej w Łódzkiej Specjalnej Strefie Ekonomicznej – kompleksie CENTRUM;
    - Uchwała Rady Miejskiej nr LI/1098/2000 o zmianie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miasta Łodzi, obejmującego obszar w granicach pomiędzy: al. Politechniki, ul. Radwańską, ul. Wólczańską, północną granicą działki nr 87 w obrębie P-30 i północną granicą terenów Łódzkiego Ośrodka Sportu;
    - Uchwała Rady Miejskiej nr LXXII/1620/01 zmieniająca miejscowy plan ogólny zagospodarowania przestrzennego miasta Łodzi dla części obszaru miasta położonej w rejonie ulic Drewnowskiej, Zachodniej, Ogrodowej i projektowanego przebicia ulicy Gen. L. Żeligowskiego;
    - Uchwała Rady Miejskiej nr LXXXIII/1858/02 zmieniająca miejscowy plan ogólny zagospodarowania przestrzennego miasta Łodzi dla części obszaru miasta położonej w rejonie ulic: Ogrodowej, Cmentarnej i projektowanego przebicia ulicy Gen. L. Żeligowskiego;
    - Uchwała Rady Miejskiej nr LXV/1219/06 w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla części obszaru miasta Łodzi położonej w rejonie ulic Sienkiewicza, Tylnej, Kilińskiego i ks. bp. W. Tymienieckiego;
    - Uchwała Rady Miejskiej nr XL/0804/08 w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla części terenu miasta Łodzi położonej w rejonie ulic: Piotrkowskiej, Czerwonej, Wólczańskiej, Wróblewskiego, Skrzywana i Sieradzkiej;
    - Uchwała Rady Miejskiej nr XVIII/333/11 w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla obszaru dawnej fabryki położonego w Łodzi przy ulicy Senatorskiej 70;
    - Uchwała Rady Miejskiej nr XVIII/334/11 w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla obszaru zespołu fabrycznego położonego w Łodzi przy ulicy Senatorskiej 14/16;

- Uchwała Rady Miejskiej nr XIX/347/11 w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla obszaru dawnej fabryki Teodora Steigerta z willą, położonego w Łodzi przy ulicy Milionowej 53/55;
- Uchwała Rady Miejskiej nr XXVIII/483/11 w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla części obszaru miasta Łodzi położonej w rejonie ulic: Targowej, Fabrycznej, Magazynowej i ks. bp. Tymienieckiego, zmieniającego obowiązujące miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego przyjęte uchwałami Nr XL/776/2000 Rady Miejskiej w Łodzi z dnia 24 maja 2000 r. i Nr LII/950/05 Rady Miejskiej w Łodzi z dnia 14 lipca 2005 r;
- Uchwała Rady Miejskiej nr XXXV/648/12 w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla obszaru dawnej fabryki Zygmunta Richtera położonego w Łodzi przy ulicach Radwańskiej 30 i prof. Bohdana Stefanowskiego 17;
- Uchwała Rady Miejskiej nr XXXV/649/12 w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla części obszaru miasta Łodzi położonej w rejonie ulic: Stefana Jaracza, Polskiej Organizacji Wojskowej, Prezydenta Gabriela Narutowicza i Grzegorza Piramowicza;
- Uchwała Rady Miejskiej nr LXXVI/1569/13 w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla części obszaru miasta Łodzi położonej w rejonie ulic: Marii Skłodowskiej – Curie, Wólczańskiej, Mikołaja Kopernika i Gdańskiej;
- Uchwała Rady Miejskiej nr LXXX/1684/14 w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla części obszaru miasta Łodzi położonej w rejonie ulic: płk. dr. Stanisława Więckowskiego, Zachodniej, Zielonej i Wólczańskiej;
- Uchwała Rady Miejskiej nr LXXX/1685/14 w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla części obszaru miasta Łodzi położonej w rejonie ulic: dr. Adama Próchnika, Zachodniej, płk. dr. Stanisława Więckowskiego i Wólczańskiej;
- Uchwała Rady Miejskiej nr LXXXVIII/1823/14 w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla części obszaru miasta Łodzi położonej w rejonie ulic: Stanisława Przybyszewskiego, Kruczej, Zarzewskiej, Łomżyńskiej, gen. Jarosława Dąbrowskiego, Rzgowskiej, Bednarskiej, Wólczańskiej, Sieradzkiej i Piotrkowskiej oraz placu Reymonta;
- Uchwała Rady Miejskiej nr XCIV/1990/14 w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla obszaru dawnego browaru Gustawa Keilicha z budynkiem mieszkalnym, położonego w Łodzi przy ulicy Orlej 25;
- Uchwała Rady Miejskiej nr III/40/14 w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla części obszaru miasta Łodzi położonej w rejonie ulic: Prezydenta Gabriela Narutowicza, dr. Stefana Kopcińskiego i Juliana Tuwima na wschód od planowanego przedłużenia ulicy Uniwersyteckiej;
- Uchwała Rady Miejskiej nr III/41/14 w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla części obszaru miasta Łodzi położonej w rejonie ulic: Prezydenta Gabriela Narutowicza, Williama Lindleya, Wodnej, Juliana Tuwima i Henryka Sienkiewicza;
- Uchwała Rady Miejskiej nr XXIII/566/16 w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla części obszaru miasta Łodzi położonej w rejonie Alei Marszałka Józefa Piłsudskiego i ulic: Sobolowej do terenów kolejowych, Stanisława Przybyszewskiego oraz projektowanej Konstytucyjnej;
- Uchwała Rady Miejskiej nr XXIX/756/16 w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla części obszaru miasta Łodzi położonej w rejonie alei Tadeusza

Kościuszki i ulic: Zachodniej, Ogrodowej, Północnej, Wschodniej, Prezydenta Gabriela Narutowicza, Henryka Sienkiewicza, Juliana Tuwima i Andrzeja Struga.

2. Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego na etapie opracowywania:

- Uchwała Rady Miejskiej nr LXVIII/1312/09 (Andrzeja Struga i Łąkowa);
- Uchwała Rady Miejskiej nr XCIII/1698/10 (Zachodnia, Krótka, Berka Joselewicza, Franciszkańska, Ogrodowa, Północna);
- Uchwała Rady Miejskiej nr XCIII/1700/10 (6 sierpnia, Generała Lucjana Żeligowskiego, św. Jerzego, Cmentarna, Legionów, Zachodnia, Wólczańska);
- Uchwała Rady Miejskiej nr XCIII/1701/10 (Kościuszki, Struga, Żeromskiego, Skłodowskiej-Curie, Łąkowa, Żeligowskiego i 6 Sierpnia);
- Uchwała Rady Miejskiej nr XCIII/1702/10 (Mickiewicza, Kościuszki, Łąkowa, Skłodowskiej-Curie, Żeromskiego, Struga, Gdańska, Kopernika i Wólczańska);
- Uchwała Rady Miejskiej nr XVII/305/11 (Rzgowska, Karpia, płk. Jana Kilińskiego, Śląska, Kwartalna, Kominowa i Króla Wł. Warneńczyka);
- Uchwała Rady Miejskiej nr XXXI/558/12 (Konstytucyjna, al. Piłsudskiego, Kopcińskiego i tereny PKP);
- Uchwała Rady Miejskiej nr XLI/805/12 (Ogrodowa, Zachodnia, Legionów i Cmentarna);
- Uchwała Rady Miejskiej nr XLVII/901/12 (Politechniki , Walerego Wróblewskiego, Wólczańska i inż. Stefana Skrzywana);
- Uchwała Rady Miejskiej nr XLVIII/981/12 (Piotrkowska, Czerwona, Wólczańska, Radwańska, Brzeźna, Edwarda Abramowskiego, Jana Kilińskiego, Tylna, Henryka Sienkiewicza i ks. bp. Wincentego Tymienieckiego);
- Uchwała Rady Miejskiej nr XLVIII/982/12 (Piotrkowska, ks. bp. Wincentego Tymienieckiego, Jana Kilińskiego i Milionowa);
- Uchwała Rady Miejskiej nr XLVIII/983/12 (Piotrkowska, Sieradzka, Wólczańska, Czerwona, Milionowa i Stanisława Przybyszewskiego);
- Uchwała Rady Miejskiej nr LVIII/1224/13 (Piłsudskiego, Śmigłego-Rydza, Milionowa, Kilińskiego, Fabryczna i Przędzalniana);
- Uchwała Rady Miejskiej nr LXXXVII/1799/14 (Andrzeja Struga i Łąkowa oraz Al. Włókniarzy);
- Uchwała Rady Miejskiej nr XC/1852/14 (ul. Łagiewnicka, Spacerowa, Pasterska, Franciszkańska i płk. B. Joselewicza);
- Uchwała Rady Miejskiej nr VIII/147/15 (Wschodnia, Rewolucji 1905 r., Kilińskiego, Włókiennicza, Jaracza, Piramowicza i Narutowicza);
- Uchwała Rady Miejskiej nr IX/171/15 (Piłsudskiego, Kilińskiego, Tuwima i Targowa);
- Uchwała Rady Miejskiej nr IX/172/15 (Piłsudskiego, Targowa, Tuwima i Wodna);
- Uchwała Rady Miejskiej nr IX/173/15 (Piłsudskiego, Wodna, Tuwima i Przędzalniana);
- Uchwała Rady Miejskiej nr IX/174/15 (Piłsudskiego, Przędzalniana, Tuwima i Kopcińskiego);
- Uchwała Rady Miejskiej nr IX/175/15 (Tuwima, Kilińskiego, Nawrot i Piotrkowska);
- Uchwała Rady Miejskiej nr IX/176/15 (Piłsudskiego, Piotrkowska, Nawrot i Sienkiewicza);

- Uchwała Rady Miejskiej nr IX/177/15 (Kościuszki, Mickiewicza, Struga i Piotrkowska);
- Uchwała Rady Miejskiej nr IX/178/15 (Piłsudskiego, Sienkiewicza, Nawrot i Kilińskiego);
- Uchwała Rady Miejskiej nr IX/179/15 (Piłsudskiego, Sienkiewicza i Orla);
- Uchwała Rady Miejskiej nr IX/180/15 (Piłsudskiego, Targowa, Fabryczna, Kilińskiego, Abramowskiego, Sienkiewicza i Orla);
- Uchwała Rady Miejskiej nr IX/181/15 (Kościuszki, Mickiewicza, Piłsudskiego, Sienkiewicza, Brzeźna i Radwańska);
- Uchwała Rady Miejskiej nr IX/182/15 (Lutomierska, Zachodnia i Drewnowska);
- Uchwała Rady Miejskiej nr IX/183/15 (Limanowskiego, Zachodnia, Lutomierska i Modra).

W związku z uchwaleniem niniejszego Programu **nie wskazuje się miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego koniecznych do uchwalenia albo zmiany**. Nie przewiduje się także konieczności uchwalenia miejscowego planu rewitalizacji, o którym mowa w art. 37f ust. 1 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym.

Jako priorytet uznaje się opracowanie MPZP dla całego obszaru rewitalizacji.

3.4 Specjalna Strefa Rewitalizacji

Na całym obszarze rewitalizacji, w celu zapewnienia sprawnej realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych, przewiduje się ustanowienie na okres 10 lat Specjalnej Strefy Rewitalizacji, o której mowa w art. 25, Ustawy.

Ustanowienie Strefy oraz dokładny zakres jej regulacji – zgodnie z dyspozycją Ustawy – będzie przedmiotem odrębnej uchwały Rady Miejskiej w Łodzi.

4 CZĘŚĆ ZARZĄDCZA

Z uwagi na usytuowanie niniejszego Programu w fundamencie struktury zarządzania strategicznego oraz operacyjnego miasta Łodzi, jako definicję przyjęto wykorzystanie wiedzy, doświadczeń oraz dobrych praktyk z zakresu zarządzania programami, rozumianymi jako zespoły projektów powiązanych ze sobą i realizowanych dla osiągnięcia celu strategicznego określonego w ramach programu. Niezbędne przy tym staje się zapewnienie i utrzymanie wszystkich wymaganych komplementarności dotyczących rewitalizacji: problemowej, przestrzennej, źródeł finansowania, proceduralno-instytucjonalnej, a także zasady partycypacji oraz kompleksowości.

Rozwiązania zarządcze opisane w tej części programu mają charakter wstępny i mogą ulec zmianom w wyniku prac prowadzonych w ramach Pilotażu II, w którym ma zostać opracowana m.in. koncepcja i szczegółowy schemat zarządzania rewitalizacją Łodzi.

Po zakończeniu Pilotażu II przewidywana jest aktualizacja GPR, szczególnie w zakresie części IV opisującej rozwiązania zarządcze.

4.1 Struktura zarządzania realizacją Programu

Koordynacja Programu oraz jego realizacja zgodnie z właściwością gminy prowadzona będzie w strukturach organizacyjnych Miasta. Zadania każdej komórki/jednostki organizacyjnej wykonywane w ramach Programu zostaną określone i ściśle zdefiniowane przez Koordynatora Rewitalizacji wykonującego swoje zadania za pośrednictwem Biura ds. Rewitalizacji (mający do współpracy odpowiedni Zespół ds. Rewitalizacji stanowiący płaszczyznę współpracy w ramach struktury organizacyjnej Urzędu Miasta Łodzi), pełniącego rolę zarządzającego Programem. W ramach swoich kompetencji, każda z komórek/jednostek organizacyjnych będzie realizowała te zadania dostosowując swoje zasoby do potrzeb w sposób elastyczny w ramach istniejących struktur hierarchicznych (formalnych). W ramach budżetów poszczególnych komórek/jednostek wyodrębnione zostaną zadania służące realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych, nad którymi nadzór merytoryczny sprawować będzie Koordynator Rewitalizacji.

Decyzje strategiczne podejmować będzie Komitet Sterujący ds. Rewitalizacji, w skład którego wejdą przedstawiciele Prezydenta Miasta Łodzi, Rady Miejskiej oraz kierownicy kluczowych komórek/jednostek organizacyjnych.

Komitet Sterujący ds. Rewitalizacji w sprawach dotyczących interpretacji zgodności realizowanych działań z założeniami GPR będzie zasięgał opinii Komitetu Rewitalizacji.

Dla projektów służących realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych o wysokim stopniu złożoności przewiduje się możliwość powoływania odrębnych Komitetów Sterujących. Decyzje Komitetów dotyczące istotnych zmian w projektach mogących obniżyć lub wpłynąć na osiąganie celów GPR muszą zostać zatwierdzone przez Koordynatora Rewitalizacji.

Zgodnie z ustawą o rewitalizacji powołany zostanie Komitet Rewitalizacji, stanowiący forum współpracy i dialogu interesariuszy z organami gminy. Komitet będzie pełnił funkcję opiniodawczo-doradczą a za jego obsługę odpowiadać będzie Koordynator Rewitalizacji.

Przy Biurze ds. Rewitalizacji działa Komisja Dialogu Obywatelskiego (KDO), która będzie wspierać proces partycypacji społecznej i pełnić funkcję opiniodawczo-doradczą dla Koordynatora Rewitalizacji. Koordynator Rewitalizacji w ramach procesu partycypacji społecznej współpracować będzie również z innymi KDO w zakresie ich udziału merytorycznego w procesie rewitalizacji.

Ryc. 35. Schemat zarządzania procesem rewitalizacji z uwzględnieniem przykładowego poziomu operacyjnego.

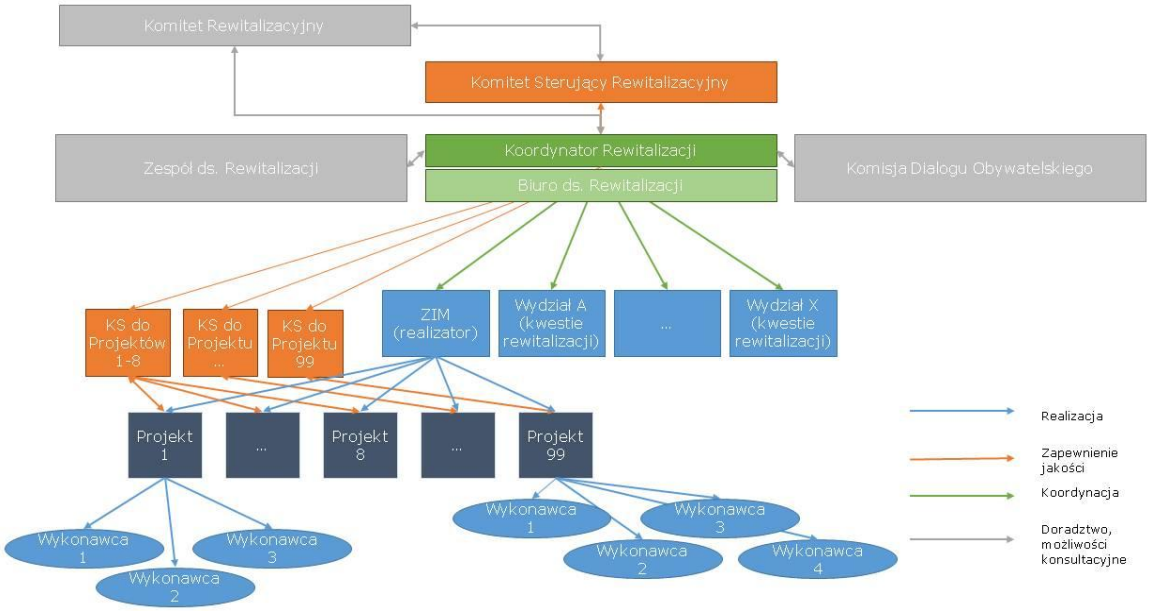

Przewiduje się możliwość realizacji kolejnych projektów pilotażowych mających na celu wypracowanie nowych rozwiązań w zakresie prowadzenia skutecznych działań rewitalizacyjnych, w tym z uwzględnieniem systemu zarządzania wielopłaszczyznowym procesem przemian jakim jest rewitalizacja obszarów miejskich.

4.1.1 Koordynator Rewitalizacji

Za zarządzanie Gminnym Programem Rewitalizacji, jako ramą operacyjną dla przedsięwzięć z zakresu rewitalizacji oraz wszystkich innych działań miasta Łodzi, które merytorycznie wchodzą w zakres rewitalizacji, odpowiada Koordynator Rewitalizacji pełniący funkcję Dyrektora **Biura ds. Rewitalizacji**.

Zakłada się wyodrębnienie zadań związanych z zarządzaniem projektami/programami rewitalizacyjnymi z całego systemu zarządzania projektami w mieście i podporządkowania ich Koordynatorowi. Nie zmienia to faktu, iż projekty te będą zarządzane według wspólnego schematu (wdrożenie metodyki zarządzania projektem rewitalizacyjnym wg wspólnego schematu Zarządzania Projektami). Metodyka ta, wypracowana przez Miasto wykorzystuje i opiera się na szczegółowym i indywidualnym podejściu do poszczególnych projektów na każdym z etapów ich realizacji, począwszy od etapu pla-

nowania i przygotowania projektu po etap realizacji i monitorowania. Metodyka ta może znaleźć zastosowanie także w zarządzaniu programami i działaniami rewitalizacyjnymi w poszczególnych obszarach. Z uwagi na konieczność włączenia w proces większości komórek/jednostek organizacyjnych Urzędu, Koordynator Rewitalizacji w ramach swoich kompetencji będzie miał możliwość wydawania wiążących dyspozycji i rekomendacji dyrektorom innych komórek/jednostek organizacyjnych w zakresie ich udziału w procesie rewitalizacji.

Koordynator Rewitalizacji pełni również nadzór merytoryczny nad instytucjami i spółkami miejskimi w zakresie odpowiadającym powierzonym im do realizacji przedsięwzięciom rewitalizacyjnym.

Struktura Biura ds. Rewitalizacji musi zapewniać możliwość skutecznego koordynowania i monitorowania GPR w celu zapewnienia uzyskania właściwego poziomu poszczególnych wskaźników oraz zachowania wysokiego stopnia partycypacji społecznej w procesie rewitalizacji. Struktura Biura może ulegać zmianom wynikającym ze stopnia zaawansowania realizacji Programu.

4.1.2 Zespół ds. Rewitalizacji

Prezydent Miasta powołał zarządzeniem[67] Zespół ds. Rewitalizacji, który po uchwaleniu niniejszego Programu będzie stanowił płaszczyznę współpracy na poziomie Urzędu Miasta Łodzi. Skład Zespołu zostanie dostosowany do specyfiki przyjętych przedsięwzięć rewitalizacyjnych oraz zadań z zakresu rewitalizacji realizowanych na mocy innych polityk miejskich. Szczegółowy skład zespołu ustali Prezydent Miasta na podstawie rekomendacji Koordynatora Rewitalizacji pełniącego równocześnie funkcję przewodniczącego Zespołu. Skład ten może się zmieniać adekwatnie do zakresu przedsięwzięć realizowanych na poszczególnych etapach. Członkowie zespołu wykonują swoje zadania w ramach zadań służbowych z możliwością otrzymywania dodatkowego wynagrodzenia. Za obsługę techniczną i administracyjną Zespołu odpowiada Koordynator Rewitalizacji wykonujący swoje zadania za pośrednictwem Biura ds. Rewitalizacji.

Dyrektorzy poszczególnych komórek/jednostek organizacyjnych, których przedstawiciele zostali powołani do Zespołu, mają obowiązek umożliwienia wyznaczonym pracownikom pełnego zaangażowania w realizację zadań związanych z uczestnictwem w Zespole.

4.1.3 Komitet Sterujący do spraw Rewitalizacji

Prezydent Miasta powoła niezwłocznie po uchwaleniu GPR Komitet Sterujący ds. Rewitalizacji, w skład którego wejdą przedstawiciele Prezydenta Miasta Łodzi, Rady Miejskiej oraz kierownicy kluczowych komórek/jednostek organizacyjnych.

Komitet Sterujący ds. Rewitalizacji będzie odpowiedzialny za podejmowanie decyzji o charakterze strategicznym wpływających na realizację założeń GPR. Koordynator Rewitalizacji będzie kierował sprawy do rozstrzygnięcia pod obrady Komitetu lub zgłoszone na wniosek jego członków.

---

[67] Zarządzenie nr 2692/VII/16 Prezydenta Miasta Łodzi dnia 20 stycznia 2016 r. w sprawie powołania Zespołu do spraw Rewitalizacji.

Komitet Sterujący ds. Rewitalizacji w sprawach dotyczących interpretacji zgodności realizowanych działań z założeniami GPR będzie zasięgał opinii Komitetu Rewitalizacji.

4.1.4 Komitet Rewitalizacji

Komitet Rewitalizacji, przewidziany w ustawie jako obligatoryjne ciało doradcze Prezydenta Miasta w zakresie Rewitalizacji, będzie powołany w ciągu trzech miesięcy od chwili przyjęcia przez Radę niniejszego programu, w trybie przewidzianym przez Ustawę.

Zasady wyznaczania składu Komitetu oraz zasady jego działania określi Rada Miejska w stosownej uchwale podjętej po wcześniejszym przeprowadzeniu konsultacji społecznych projektu uchwały.

4.2 Harmonogram realizacji procesu rewitalizacji

Okres realizacji procesu rewitalizacji objętego niniejszym GPR wynosi 10 lat (lata 2017 – 2026). Przewiduje się podział tego okresu na trzy podokresy trzyletnie pełnej funkcjonalności GPR poprzedzone rocznym okresem uruchamiania Programu.

Tab. 10. Ramowy harmonogram realizacji procesu rewitalizacji w Łodzi 2016 – 2026

2016	2017	2018 – 2020	2021 – 2023	2024 – 2026
Programowanie GPR: • Diagnoza i wyznaczenie obszaru rewitalizacji • Opracowanie i przyjęcie GPR • Powołanie struktury zarządzania GPR • Opracowanie szczegółowego harmonogramu na rok 2017	Okres uruchamiania GPR: • Realizacja harmonogramu działań na rok 2017 • Uruchomienie systemu monitorowania i oceny realizacji. • Opracowanie harmonogramu 2018 – 2020	Pierwszy okres pełnej funkcjonalności GPR: • Ewaluacja realizacji GPR w roku 2017, wnioski i poprawki • Realizacja przedsięwzięć rewitalizac. przewidzianych na lata 2018 - 2020 W 2020 – opracowanie harmonogramu na lata 2021 – 2023.	Drugi okres pełnej funkcjonalności GPR: • Ewaluacja realizacji GPR 2018 - 2020, wnioski i poprawki • Realizacja przedsięwzięć rewitalizac. przewidzianych na lata 2021 - 2023 W 2023 – opracowanie harmonogramu na lata 2024 – 2026.	Pierwszy okres pełnej funkcjonalności GPR: • Ewaluacja realizacji GPR 2021 - 2023, wnioski i poprawki • Realizacja przedsięwzięć rewitalizac. przewidzianych na lata 2024 - 2026 W 2026 – opracowanie GPR na kolejny okres (rekomendacja: 10 lat).

Opracowanie własne

4.2.1 Zadania do końca roku 2016

Zadania przewidziane do końca 2016 roku po uchwaleniu niniejszego GPR przez Radę, to przede wszystkim:

1. powołanie pełnej struktury zarządzania GPR przewidzianej w Programie, w tym – powołanie Komitetu Rewitalizacji[68];

[68] Ponieważ dla powołania Komitetu Rewitalizacji w składzie odpowiednio reprezentatywnym dla poszczególnych środowisk interesariuszy będzie potrzebne przeprowadzenie procedur wyłaniania przedstawicieli tych środowisk (w tym prawdopodobnie – wyborów), należy zakładać, że ostateczne powołanie pełnego składu Komitetu przez Prezydenta Miasta nastąpi pod sam koniec 2016 roku.

2. Opracowanie szczegółowego rocznego harmonogramu realizacji Programu w roku 2017, w tym – uruchomienie pierwszych przedsięwzięć rewitalizacyjnych; z uwagi na niepodjęcie dotychczas decyzji o finansowaniu, ostateczna decyzja o liście przedsięwzięć uruchamianych kolejno w roku 2017 będzie podejmowana w trybie zarządzania operacyjnego, w miarę uzyskiwania wiedzy o zapewnionym finansowaniu;

3. Rozpoczęcie pracy nad przygotowaniem projektu uchwały o ustanowieniu Specjalnej Strefy Rewitalizacji (z uwagi na złożoność i wymaganą szczegółowość tego aktu prawa miejscowego, należy przyjąć, że prace nad nim zakończą się w I kwartale 2017 r.).

4.2.2 Okres uruchamiania GPR (rok 2017)

Z uwagi na wyjątkową skalę i złożoność GPR dla miasta Łodzi 2026+ rok 2017 jest przewidziany jako rok rozruchu (stopniowego uruchamiania) pełnej funkcjonalności Programu. Przewiduje się w ciągu tego roku w szczególności:

1. Uruchomienie systemu monitorowania i oceny wdrażania GPR;

2. Realizację poprzednio opracowanego harmonogramu działań wdrożeniowych na rok 2017, w tym - uruchamianie zgodnie z planem kolejnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych i testowanie systemu zarządzania i monitorowania;

3. W trzecim kwartale 2017 r. opracowanie harmonogramu realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych na lata 2018 – 2020, w uzgodnieniu z operatorami.

4.2.3 Okres pełnej funkcjonalności GPR (2018 – 2026)

Pod dokonaniu w roku 2017 stopniowego rozruchu wszystkich elementów Programu, począwszy od 2018 roku GPR osiągnie pełną funkcjonalność. Dziewięcioletni okres 2018 – 2026 został podzielony na trzy podokresy trzyletnie: 2018 – 2020, 2021 – 2023 i 2024 – 2026, w których rytm działań będzie w pewnym stopniu powtarzalny. W każdym z trzyletnich podokresów przewiduje się w szczególności:

1. W pierwszym kwartale każdego okresu – ocenę (ewaluację) realizacji GPR w okresie poprzednim, w tym sprawdzenie stopnia osiągnięcia celów rewitalizacji; wyciągnięcie wniosków z ewaluacji i wprowadzenie ewentualnych poprawek korygujących realizację GPR w kolejnych latach;

2. Realizację przedsięwzięć rewitalizacyjnych (lub ich etapów) przewidzianych na dany trzyletni okres ze szczególnym uwzględnieniem bieżącego dbania o synergię pomiędzy przedsięwzięciami (korygowanie harmonogramów w taki sposób, aby przedsięwzięcia potencjalnie synergiczne były uruchamiane w sposób skoordynowany);

3. W ostatnim półroczu każdego trzyletniego okresu – opracowanie harmonogramu wdrażania rewitalizacji na kolejny okres, a w ostatnim roku ostatniego okresu (2026) – opracowanie nowego GPR.W ostatnim półroczu 2026 – opracowanie raportu ewaluacyjnego z 10-letniego okresu realizacji GPR.

4.3 Mechanizmy integrowania przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Integrowanie przedsięwzięć rewitalizacyjnych objętych niniejszym programem zostanie zrealizowane poprzez wpisanie w system realizacyjny Programu stałej dbałości o:

- Komplementarność problemową,
- Komplementarność przestrzenną,
- Kompleksowość,
- Komplementarność źródeł finansowania,
- Komplementarność proceduralno-instytucjonalną,
- Realizację zasady partnerstwa i partycypacji.

4.3.1 Założenia dotyczące integracji działań rewitalizacyjnych (źródło: projekt pilotażowy):

1. Wykorzystanie szansy na rozwój poprzez rewitalizację (wykreowanie w obszarze rewitalizacji nowych ofert i warunków rozwoju dla sektora prywatnego, a także dla obecnych mieszkańców i właścicieli nieruchomości).
2. Zwiększanie nacisku na organizację finansowania dla działań rewitalizacyjnych z uwzględnieniem celów bieżących i perspektywicznych poprzez ujęcie potrzeb rewitalizacyjnych w Wieloletniej Prognozie Finansowej, zapewnienie odpowiednich wkładów własnych z budżetu miasta dla projektów z zewnętrznym finansowaniem, wykorzystanie środków ze sprzedaży nieruchomości na realizację działań rewitalizacyjnych.
3. Planowanie działań rewitalizacyjnych przez pryzmat celów długookresowych. Zakłada się planowanie działań rewitalizacyjnych nie ograniczone wyłącznie do programów pomocowych, w tym nowej perspektywy unijnej 2014 – 2020.
4. Podporządkowanie celów sektorowych celom procesu rewitalizacji. Proces rewitalizacji w takiej skali, w jakiej występuje z Mieście Łodzi powinien stanowić cel nadrzędny względem pozostałych celów sektorowych, w szczególności w zakresie polityki społecznej, komunikacyjnej i mieszkaniowej, zarówno na etapie planowania jak i wdrażania.
5. Umacnianie aktywnego sąsiedztwa poprzez kreowanie sąsiedztwa w rozumieniu fizycznym i funkcjonalnym oraz odbudowywanie relacji społecznych.
6. Rewitalizacja w sferze mieszkaniowej powinna być adresowana do mieszkańców zarówno ubogich jak i zamożnych, lokatorów i najemców lokali socjalnych. Akcja remontowa nie powinna prowadzić do segregacji przestrzennej mieszkańców. Z tego punktu widzenia, interesujący jest przykład niemiecki np. Berlin (Kreuzberg, Prenzlauerberg), gdzie określono katalog dofinansowywanych standardów remontowych, aby ich wynik nie powodował nadmiernego wzrostu czynszów. Wprowadzono, zatem regulowany czynsz określający maksymalną stawkę rocznego wzrostu czynszu w obszarach rewitalizowanych otrzymujących wsparcie publiczne. Dzięki temu działaniu ograniczono spekulację i ekonomiczną segregację mieszkańców oraz ochroniono strukturę sąsiedztwa. Uznano, że wzrost standardów powinien być stopniowy lub umiarkowany. Konieczne jest zaprogramowanie tzw. instrumentów przeciwdziałających gentryfikacji. W obecnych uwarunkowaniach prawnych możliwość ustanowienia tego rodzaju instrumentów przez Miasto jest istotnie ograniczona, gdyż brakuje dedykowanych instrumentów prawnych. Wobec powyższego rozważać należy wprowadzanie stosownych mechanizmów umownych, polegających na wprowadzaniu dotkliwych kar umownych w przypadku naruszenia narzuconych przez Miasto warunków udzielania wsparcia na rewitalizację (np. utrata

udzielonej dotacji remontowej w przypadku naruszenia ustalonych zasad regulowania czynszu w danej nieruchomości).

7. Zapewnienie właściwego rozumienia procesu rewitalizacji i jego potrzeb przez wszystkie jednostki i podmioty zaangażowane w ten proces. Przy tak rozległym zakresie potrzeb w obszarze rewitalizacji, jaki występuje w Łodzi, świadomość i wiedza wszystkich zaangażowanych podmiotów zarówno dotycząca wagi całego procesu, jak i sposobów prowadzenia działań rewitalizacyjnych oraz koniecznych obszarów współdziałania poszczególnych jednostek i podmiotów w tym procesie jest bardzo istotnym czynnikiem powodzenia procesu rewitalizacji (polityka edukacyjna dotycząca rewitalizacji, jako szansy rozwojowej).
8. Zaangażowanie/współpraca z potencjalnymi inwestorami na etapie przygotowania terenu poprzez: (1) konsultacje programów rozwojowych z potencjalnymi inwestorami, promocja wśród inwestorów, dopasowanie rozmiarów działań do potencjalnego popytu, (2) uwzględnienie kwestii społecznego władania przestrzenią oraz (3) uwzględnienie potrzeb społeczności lokalnych oraz zespołów sąsiadujących z obszarem rewitalizacji.
9. Wzmacnianie oraz integracja działań rewitalizacyjnych w obszarach: społecznym, ekonomicznym, przestrzennym, kulturowym.
10. Systemowe przygotowywanie terenów inwestycyjnych, jako element aktywnej gospodarki zasobami, celem wzmocnienia aspektu ekonomicznego i społecznego rewitalizacji, w tym analiza popytu, tworzenie katalogu nieruchomości, kreowanie oferty atrakcyjnej dla inwestowania, np. z pustymi kwartałami w centrum miasta pod zabudowę. Działania te powinny być prowadzone równolegle do konsultacji z potencjalnymi inwestorami. Umożliwia to wprowadzenie nowych funkcji na obszarze rewitalizowanym lub stworzenie oferty dla prywatnych inwestorów (zarówno osób fizycznych na cele mieszkaniowe, jak i przedsiębiorców na cele usługowe). Działanie to ma na celu zwiększenie i przyspieszenie efektu ożywienia rewitalizowanego obszaru poprzez wprowadzenie działań towarzyszących. Stworzenie katalogu terenów inwestycyjnych oraz ramowych planów dla ich zagospodarowania, które następnie mogą być poddane konsultacjom z potencjalnymi inwestorami lub procedurze konkursowej w zakresie pomysłów na zagospodarowanie. Lepsza organizacja promocji i rozpowszechniania informacji wśród potencjalnie zainteresowanych. Scalenie struktury właścicielskiej i porządkowanie podziałów własnościowych powinno być prowadzone, jako działanie równoległe. Jest to możliwe pod warunkiem zbudowania planu ramowego, który wskaże obszary Miasta problemowe pod względem własnościowym i pozwoli dopasować plan działań w tym zakresie.
11. Zmiana podejścia do rewitalizacji wnętrz kwartałów, polegająca na umożliwieniu realizacji zupełnie nowych obiektów mieszkalnych i mieszkalno-usługowych w miejscu braków w zabudowie wynikających z „niedokończenia miasta" (w tym miejskich form zabudowy jednorodzinnej, tzw. *townhouses*) lub przestrzeni otwartych dla mieszkańców (niekoniecznie publicznych). Ideą takiego podejścia jest utrzymanie historycznej struktury miasta, przy jednoczesnym wprowadzeniu nowoczesnych standardów techniczno-funkcjonalnych. Oferta mieszkaniowa powinna być adresowana do szerszego grona użytkowników, dziś zmuszonych do wyboru lokalizacji poza centrum, tj. mieszkańców takich jak duże rodziny, młode małżeństwa z dziećmi. Taki kierunek wskazują zarówno doświadczenia zagraniczne (np. Lipsk, Liverpool), jak i interpretacja wyników ankiet badania preferencji mieszkańców Łodzi dotyczących zamieszkania w śródmieściu. Wymaga to podjęcia prac studialnych nad nowymi rozwiązaniami architektoniczno-urbanistycznymi (energooszczędność, nowe modele zabudowy śródmiejskich kwartałów, tj. co-housing, kooperatywy, modele rewaloryzacji zabudowy z użyciem pracy własnej mieszkańców) we współpracy z wiodącymi uczelniami i ich wydziałami architektury w kraju i zagranicą.
12. Zaangażowanie prywatnych właścicieli nieruchomości w procesy rewitalizacyjne poprzez wdrożenie konkretnych modeli współpracy oraz stworzenie instrumentów wspierających ich indywidualne działania.
13. Inicjowanie przez Miasto działań rewitalizacyjnych skutkujących wytworzeniem silnego punktowego impulsu rozwojowego wywołującego efekt reakcji łańcuchowej, aktywizującej podmioty prywatne. W długim okresie skutkuje to pozytywnym oddziaływaniem na rozległy obszar oraz działa zachęcająco dla pozostałych właścicieli nieruchomości. Jednym z istotnych narzędzi, jakie Miasto posiada jest możliwość inwestycji infrastrukturalnych i włączanie w ten proces właścicieli nieruchomości oraz udostępnianie na cele inwestycyjne poszczególnych terenów oraz polepszanie wizerunku istniejących obiektów.

14. Wykorzystanie różnorodnych form współfinansowania– zarówno bezzwrotnych (EFRR, EFS) jak i zwrotnych i PPP. Należy jednak zadbać, aby całość działań rewitalizacyjnych nie była podporządkowana jedynie celom programów pomocowych. Wykorzystanie środków zewnętrznych rozumiane, jako wykorzystanie szansy, a nie cel sam w sobie. W tym kontekście zakłada się także podział dużych programów na zadania inwestycyjne dla celów aplikacji o środki z UE. Pozwoli to uniknąć ryzyka odrzucenia wniosku dla całego programu.
15. Stworzenie oferty i wsparcia dla działań z zakresu ekonomii społecznej i umacniania roli III sektora w budowaniu społeczeństwa obywatelskiego i skutecznego systemu wspierania mieszkańców.

4.3.2 Komplementarność problemowa

Niniejszy Program spełnia wszystkie wymogi komplementarności problemowej i jest dokumentem merytorycznie spójnym, harmonijnie włączonym w system zarządzania strategicznego Łodzi:

- opis powiązań niniejszego Programu z dokumentami strategicznymi gminy zawiera w zwartej formie rozdział 1.3.;
- wizja stanu obszaru po zrealizowaniu programu rewitalizacji została przedstawiona w rozdziale 3.1.1.;
- cele rewitalizacji w układzie hierarchicznym przedstawiono w rozdziałach:
  - 3.1.2 misja (cel generalny) ;
  - 3.1.3. cele strategiczne i operacyjne;
- kierunki działań mających na celu eliminację lub ograniczenie zdiagnozowanych negatywnych zjawisk przedstawiono w rozdziale 3.1.4.;
- listę planowanych podstawowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych, wraz z ich opisami zawierającymi w odniesieniu do każdego przedsięwzięcia: nazwę i wskazanie podmiotów je realizujących, zakres realizowanych zadań, lokalizację, szacowaną wartość, prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny, przedstawiono w rozdziale 3.2.2.;
- charakterystykę sześćdziesięciu typów pozostałych dopuszczalnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych, realizujących kierunki działań przedstawiono w rozdziale 3.2.3.;
- mechanizmy zapewnienia komplementarności – zarówno pomiędzy rodzajami przedsięwzięć rewitalizacyjnych, różnymi rodzajami podmiotów je realizujących jak i pomiędzy różnymi źródłami ich finansowania – są opisane w tym rozdziale 4.2. i jego kolejnych podrozdziałach:
  - 4.2.2. – komplementarność problemowa,
  - 4.2.3. – komplementarność przestrzenna,
  - 4.2.5. – komplementarność źródeł finansowania,
  - 4.2.6. – komplementarność proceduralno-instytucjonalna i
  - 4.2.8. – komplementarność międzyokresowa;
- Przedsięwzięcia rewitalizacyjne w niniejszym Programie są komplementarne na poziomie ogólnym (dopełniania się rodzajami). Wzajemne dopełnianie się poszczególnych przedsięwzięć z listy szczegółowej zostanie zapewnione na poziomie regulaminów konkursów na dofinansowanie, gdzie **kryterium dopełniania się z innymi przedsięwzięciami lub tworzenia z nimi pozytywnej synergii będzie kryterium dostępu**, a sfinansowanie przedsięwzięcia niepowiązanego komplementarnie z innymi będzie niemożliwe. Należy zaznaczyć że:

  - Przyjęto zasadę, że komplementarność problemowa występuje jeżeli jest wykazane dopełnianie się przedsięwzięć w zakresie przeciwdziałania co najmniej jednemu problemowi społecznemu i co najmniej jednemu innemu, niż społeczny;

- Pożądany stan, do którego ma być doprowadzony obszar rewitalizacji, na poziomie ogólnego opisu jest wskazany w wizji (3.1.1.), natomiast kwantyfikowalne rezultaty rewitalizacji są opisane i opatrzne wskaźnikami oceny postępów wdrażania, w rozdziale 4.6.

4.3.3 Komplementarność przestrzenna

Niniejszy Program spełnia wymogi komplementarności przestrzennej, był budowany ze szczególną dbałością o nieprzenoszenie negatywnych zjawisk poza obszar rewitalizacji:

- Przedsięwzięciom w obszarze rewitalizacji zapewnia się komplementarność przestrzenną na dwa sposoby odrębne dla dwóch sytuacji występujących na obszarze rewitalizacji:
  - Dla przedsięwzięć zlokalizowanych w jednym z ośmiu projektów Rewitalizacji Obszarowej Centrum Łodzi, dla których po opracowywania GPR sporządzane będą Programy Funkcjonalno-Użytkowe (PFU), komplementarność przestrzenna zostanie zagwarantowana na poziomie wstępnej koncepcji PFU, której powstawanie jest koordynowane z Programem rewitalizacji. Kolejne przedsięwzięcia powstające na tych obszarach muszą co do zasady być zgodne z taką koncepcją;
  - Dla przedsięwzięć zlokalizowanych lub realizowanych poza tymi ośmioma projektami, komplementarność przestrzenna zostanie zagwarantowana na poziomie ogólnym – w nowo powstającym Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego, a na poziomie szczegółowym – w regulaminach konkursów lub analogicznych dokumentach warunkujących przyznanie dofinansowania. Wymóg komplementarności przestrzennej będzie w nich kryterium dostępu;
- Program zawiera również przedsięwzięcia rewitalizacyjne, które będą realizowane poza obszarem rewitalizacji zgodnie z art. 15 ust. 3 ustawy o rewitalizacji.

4.3.4 Kompleksowość

Niniejszy Program spełnia wymogi kompleksowości:

- Wzajemne powiązania i synergia zostały opisane na poziomie rodzajów przedsięwzięć. Szczegółowe powiązania i synergia w odniesieniu do każdego pojedynczego przedsięwzięcia będzie badana i opisywana na dwóch poziomach:
  - Na poziomie wymogów konkursów na finansowanie (kryterium dostępu);
  - Na poziomie warunków umowy na finansowanie z danym realizatorem przedsięwzięcia.
- Synchronizacja efektów oddziaływania przedsięwzięć rewitalizacyjnych na sytuację kryzysową została wstępnie opisana w rozdziale 4.4. Dokładne zaplanowanie synchronizacji efektów będzie możliwe w uszczegółowionych harmonogramach etapowych (rocznych), w których będzie uwzględnione ostateczne zestawienie przedsięwzięć, jakie zwyciężą w konkursach (obecnie z oczywistych względów nieznane);
- Uzasadnienia dla realizacji niektórych przedsięwzięć rewitalizacyjnych poza obszarem rewitalizacji wynikają z fizycznej lokalizacji niektórych elementów infrastruktury oddziałującej na obszar rewitalizacji – poza tym obszarem (np. cześć placówek edukacyjnych obsługujących obszar; granice rejonów szkół przecinają granice obszaru rewitalizacji). Szczegółowe uzasadnienia będą każdorazowo konkretyzowane na poziome opisu szczegółowego dla danego przedsięwzięcia bądź projektu.

4.3.5 Komplementarność źródeł finansowania

Program spełnia wymogi komplementarności źródeł finansowania:

- Na liście przedsięwzięć rewitalizacyjnych ujęto przedsięwzięcia finansowane lub współfinansowane z różnych źródeł publicznych i prywatnych, w tym w szczególności z:
  - Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego,
  - Europejskiego Funduszu Społecznego,
  - Budżetu Miasta Łodzi,
  - Środków beneficjentów niepublicznych: wspólnot mieszkaniowych, przedsiębiorców, osób fizycznych, organizacji pozarządowych itd.
- Program zawiera indykatywne ramy finansowe dla wszystkich przedsięwzięć z listy przedsięwzięć podstawowych, w tym kwoty finansowania dla każdego z nich;
  - W przypadku pozyskania dodatkowych środków finansowych przewiduje się zwiększenie kwot dla następujących przedsięwzięć podstawowych:
    - Przedsięwzięcia właścicieli i użytkowników wieczystych nieruchomości obejmujące roboty budowlane, prace konserwatorskie oraz prace restauratorskie: remonty podnoszące standard miejsca zamieszkania z elementem wytworzenia przestrzeni wspólnej – planowane źródło finansowania: środki w ramach limitów zadania budżetowego *Rewitalizacja obszarowa centrum Łodzi - udział Gminy we wspólnotach mieszkaniowych Cel: Przestrzeń i środowisko – rewitalizacja;*
    - Miejski program współpracy z organizacjami pozarządowymi – rewitalizacja –środki zostaną określone corocznie na podstawie rocznego programu współpracy Miasta Łodzi z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami, o których mowa w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie;
    - Budowa lub przebudowa budynków służących rozwojowi społecznego budownictwa czynszowego - wywłaszczenia, budownictwo społeczne – planowane źródło finansowania- środki z budżetu Miasta i środki zapewnione w ramach pozyskanych środków zewnętrznych, m.in. z Banku Gospodarstwa Krajowego. Możliwość realizacji zadania przez spółki zależne Miasta.
- Dla przedsięwzięć dodatkowych, których charakterystykę zawiera rozdział 3.2.3., ustala się szacunkowe kwoty finansowania.
- Przy każdym przedsięwzięciu na liście, dla którego dane takie są znane w chwili opracowywania tego Programu, wskazano komplementarne źródła finansowania.

4.3.6 Komplementarność proceduralno-instytucjonalna

- System wdrażania GPR został opisany w Części IV Programu, a jego podsystem opisujący strukturę zarządzania wdrażaniem GPR – w szczególności w rozdziale 4.1.
- System monitorowania został opisany w rozdziale 4.4. a system oceny skuteczności działań rewitalizacyjnych (oceny postępów realizacji celów Programu) – w rozdziale 4.5.
- Mechanizm wprowadzania modyfikacji w reakcji na zmienność otoczenia programu (w tym na zmiany wywołane przez sam program) przedstawiono w rozdziale 4.6.
- Obecnie system zarządzania rewitalizacją jest wpięty jako podsystem w ogólny system zarządzania Łodzią w następujący sposób:
  - poprzez uwzględnienie Gminnego Programu Rewitalizacji w „fundamencie" schematu struktury zarządzania miastem, jako ramy operacyjnej integrującej działania z wszystkich trzech filarów strategicznych,
  - poprzez wyspecjalizowaną jednostkę organizacyjną – Biuro ds. Rewitalizacji, koordynujące całość działań rewitalizacyjnych,
  - poprzez specjalnie powołane ciało: Komitet Sterujący do spraw projektów Rewitalizacji Obszarowej Centrum Łodzi i Zespół do spraw Rewitalizacji. Komitet Sterujący jest odpowiedzialny za

wypracowywanie kluczowych decyzji, a Zespół ds. Rewitalizacji wspiera Dyrektora Biura ds. Rewitalizacji w zarządzaniu bieżącym.

Pełne wpięcie systemu zarządzania rewitalizacją w strukturę zarządzania miastem nastąpi z chwilą uchwalenia GPR i powołania na jego podstawie Koordynatora Rewitalizacji.

4.3.7 Realizacja zasady partnerstwa i partycypacji

- Niniejszy Program realizuje zasadę partnerstwa i partycypacji poprzez angażowanie interesariuszy na każdym etapie jego realizacji. Poniżej omówiono szczegółowo sposób realizacji tej zasady.

4.3.7.1 Partnerstwo

- Przewiduje się zawieranie szerokich partnerstw z podmiotami spoza sektora finansów publicznych. Miasto Łódź planując tego typu partnerstwa będzie w szczególności opierać się na zasadach określonych w ustawie. Partnerstwa będą zawierane w oparciu o cztery typy projektów wymienione w ustawie:
  - projekt **zintegrowany** (taki typ projektu będzie stosowany bardzo szeroko),
  - projekt **partnerski** (ten typ projektu będzie stosowany w odniesieniu do partnerstw z organizacjami pozarządowymi, w ramach wyznaczonych przez instytucję zarządzającą regionalnym programem operacyjnym),
  - projekt **hybrydowy** (będzie używany do realizacji w partnerstwie niektórych przedsięwzięć budowlanych, których elementem będzie też wyposażenie a następnie zarządzanie wytworzonym majątkiem),
  - projekt **grantowy** (będzie stosowany prawdopodobnie bardzo szeroko w realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych w zakresu celu strategicznego 1 i 3 a także niektórych celów operacyjnych celu strategicznego 4).

4.3.7.2 Partycypacja

- Ważnym narzędziem partycypacji interesariuszy we wdrażaniu rewitalizacji będzie Komitet Rewitalizacji, który zostanie powołany niezwłocznie po zatwierdzeniu przez Radę tego programu. Komitet będzie ciałem doradczym Prezydenta Miasta w sprawach dotyczących rewitalizacji, reprezentującym wobec Prezydenta interesariuszy rewitalizacji.
- Realizacja projektów w ramach przedsięwzięć rewitalizacyjnych będzie mogła odbywać się również w partnerstwie Miasta z organizacjami pozarządowymi.
  - Zasady tworzenia partnerstw reguluje Program Współpracy Miasta Łodzi z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami, o których mowa w art. 3 ust. 3 Ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie. Program uchwalany jest corocznie a zawarte w nim zadania są konsultowane z organizacjami pozarządowymi. Program współpracy zawiera wyszczególnione zadania publiczne, które realizowane są w dwóch formach współpracy: finansowej i pozafinansowej. Program reguluje też zasady realizacji projektów partnerskich (rozdział 10).
  - Powstanie partnerstwa może nastąpić przy realizacji projektów stanowiących przedsięwzięcia rewitalizacyjne i/lub w odpowiedzi na wyznaczone w GPR cele.
  - Partnerstwo może być zawiązane z inicjatywy Miasta bądź organizacji pozarządowej. W przypadku, gdy z inicjatywą występuje Miasto, ogłasza nabór na partnerów w drodze otwartego konkursu ofert. Ogłoszenie zamieszcza na stronie internetowej i w BIP w celu umożliwienia potencjalnym partnerom zapoznania się z inicjatywą i zgłoszenia zamiaru wspólnego działania. W przypadku, gdy z inicjatywą występuje organizacja pozarządowa, przedstawia ona Miastu koncepcję zawierającą cel zadania, założenia merytoryczne, planowane działania i proponowany udział Miasta w projekcie, a także ewentualnych innych partnerów z sektora organizacji pozarządowych.

- Decyzję o realizacji projektu w partnerstwie z organizacją Miasto podejmuje w oparciu o spójność działań z celami strategicznymi i listą przedsięwzięć rewitalizacji, a także potencjał zasobów ludzkich, organizacyjnych, technicznych i finansowych organizacji biorących udział w partnerstwie. Miasto może również zorganizować nabór na liderów projektów w wybranych obszarach tematycznych, oraz zastosować preferencje lokalne (wybrać ofertę partnera ze środowiska, w którym ma być realizowane działanie, zamiast oferty wykonawcy zewnętrznego).

Realizacja przedsięwzięć rewitalizacyjnych przez poszczególnych interesariuszy będzie zapewniać na każdym etapie partnerskie relacje i zasady współpracy.

4.3.8 Komplementarność międzyokresowa

Ponadto niniejszy Program budowano z myślą o spełnieniu wymogów komplementarności międzyokresowej i spójności jego przedsięwzięć rewitalizacyjnych z działaniami finansowanymi w poprzednim okresie programowania:

- Dokonując wyboru przedsięwzięć do realizacji miasto Łódź bierze pod uwagę ich spójność i synergiczność z przedsięwzięciami sfinansowanymi w poprzednim okresie programowania, w szczególności z następującymi projektami:
  - Pilotaż rewitalizacji (finansowany z Pomocy Technicznej 2014-2020);
  - EC1 i jego otoczenie: Nowe Centrum Łodzi (Strefa I);
  - Program remontowy MIA100 KAMIENIC;
  - Zrewitalizowany zespół Księżego Młyna.
- Przy obecnie realizowanych przedsięwzięciach są wzięte pod uwagę doświadczenia (w tym – wyniki ewaluacji) programów zrealizowanych w poprzednim okresie. W szczególności:
  - Projekty typów: 22 – 26 (budowanie spójności społecznej) będą korzystać z doświadczeń i dorobku Pilotażu Rewitalizacji.
  - Przedsięwzięcia typu 37 (remonty obiektów pofabrycznych na powierzchnie biurowe lub usługowe) będą korzystały z doświadczeń projektu EC1 oraz programu rewitalizacji obiektów fabrycznych Księżego Młyna.
  - Przedsięwzięcia typu 49-52 (remonty kamienic i famuł wspólnot mieszkaniowych) będą korzystały z doświadczeń programu remontowego MIA100 KAMIENIC (kamienice) oraz programu rewitalizacji Księżego Młyna (remonty łódzkich domów familijnych, tzw. famuł).
  - Przedsięwzięcia typu 53-55 (partycypacyjnie projektowane przestrzenie publiczne) będą korzystały z doświadczeń realizacji tego typu w poprzednim okresie programowania, w szczególności – woonerfu na ul. 6 sierpnia.

4.4 Szacunkowe ramy finansowe Programu

Szacunkowe[69] ramy finansowe Gminnego Programu Rewitalizacji zostały zaplanowane na cały dziesięcioletni okres 2017 – 2026. Przedstawiają się one następująco:

[69] Szacunkowe ramy finansowe przedstawiono z dokładnością możliwą do oszacowania na koniec maja 2016. Dokładność ta jest bardzo zróżnicowana dla poszczególnych przedsięwzięć: w odniesieniu do niektórych z nich kwoty są znane na poziomie kosztorysu wykonawczego, ale dla innych znane jest tylko szacowanie

1. Całkowita wartość przedsięwzięć rewitalizacyjnych Programu wyniesie **3 697 081 714,00 zł.**
2. W tej kwocie wkład budżetu Miasta Łodzi wyniesie **1 738 565 041 zł.**
3. Pozostały bezpośredni wkład (publiczny i prywatny razem) w przedsięwzięcia rewitalizacyjne wyniesie w tym czasie **1 958 516 673,00 zł.**
4. W ramach wkładu *pozostałego*, o którym mowa w p. 3, szacuje się, że wkład środków prywatnych wyniesie około[70].
5. Wobec tego całkowity strumień wydatków na GPR ze środków publicznych szacuje się na kwotę **3 013 121 596,00 zł**.
6. Wydatki programu rewitalizacji powinny wpłynąć pośrednio na uruchomienie równoległego strumienia wydatków prywatnych (prywatnych inwestycji remontowo-budowlanych i gospodarczych realizowanych pod wpływem ogólnego ożywienia obszaru i wzrostu koniunktury). Strumień wydatków prywatnych uruchomionych pośrednio przez Program szacuje się na co najmniej **3 700 000 000 zł (trzy miliardy siedemset milionów)** w okresie 10-letnim.
7. Całkowity (zsumowany bezpośredni i pośredni) strumień środków prywatnych uruchomiony dzięki Programowi wyniesie według oszacowania[71] **4 400 000 000 zł**., co daje dźwignię finansową równą **1,41** (każda zaangażowana złotówka publiczna generuje 1,41 zł. komplementarnego wydatku prywatnego).
8. Nie ma obecnie podstaw do precyzyjnego oszacowania kosztów zarządzania programem. Według wstępnego oszacowania powinny one mieścić się w granicach 2,5 – 6,0% całkowitych kosztów programu, a więc od 71,4 do 171,3 mln zł w całym okresie (czyli od 7,1 do 17,1 mln zł średnio rocznie).

4.5 Monitorowanie realizacji Programu

Monitoring to obserwowanie jakiegoś procesu i odnotowywanie jego zmieniającego się stanu w celu uzyskania wiedzy o jego przebiegu. System monitorowania Gminnego Programu Rewitalizacji musi umożliwiać dokonywanie obiektywnych pomiarów poszczególnych wskaźników w przyjętych odstępach czasu, dzięki czemu możliwa będzie ocena efektywności realizowanych przedsięwzięć.

Celem monitorowania procesów rewitalizacyjnych w mieście jest dostarczenie informacji, na podstawie których następuje ocena postępu prowadzonych działań oraz weryfikacja tempa i kierunku zmian, do których proces ten zmierza. Monitoring pozwala na identyfikację trudności lub nieprawidłowości we wdrażaniu Programu. Gwarantuje również zgodność realizacji przedsięwzięcia z przyjętymi założeniami i wcześniej zatwierdzonymi celami, a także spełnia funkcję wewnętrznej kontroli, obejmującej ocenę skuteczności i terminowości realizacji poszczególnych działań względem harmonogramu, a także kontrolę końcową – sprawdzenie czy ustalone cele zostały osiągnięte.

---

parametryczne (przez porównawcze odniesienie się do projektów podobnych), które należy uznać za przybliżone z dokładnością +/-30%.

[70] Bezpośredni wkład prywatny oszacowano na 18,5% całkowitej wartości przedsięwzięć rewitalizacyjnych (a więc 683 960 118,00 zł). Stopa udziału prywatnego 18,5% została przyjęta na podstawie porównywalnych danych dla możliwie podobnych projektów rewitalizacji w miastach niemieckich: Lipsku (2007) i Monachium (2005), przy czym przyjęto najostrożniejszy wariant oszacowania.

[71] Oszacowana kwota została zaokrąglona do stu milionów złotych.

Związana z monitoringiem sprawozdawczość obejmuje zbieranie informacji dotyczących wdrażania przedsięwzięć z uwzględnieniem celów i działań, w postaci danych liczbowych, finansowych, wskaźników i innego rodzaju informacji oraz przekazanie ich odpowiednim jednostkom w określonej formie i terminach dla potrzeb monitorowania realizacji Programu.

Monitorowanie Programu będzie prowadzone w zakresie rzeczowym i finansowym, w zależności od charakteru dostarczanych danych:

- rzeczowym – dostarczenie danych i informacji na temat aktualnego stanu wdrażania GPR oraz przeprowadzenie oceny poziomu jego realizacji,
- finansowym – analiza danych finansowych realizacji przedsięwzięć, celem oceny postępu finansowego we wdrażaniu Programu,

Monitoring procesu rewitalizacji będzie prowadzony na dwóch głównych poziomach:

- strategicznym – całego Programu,
- operacyjnym - poszczególnych przedsięwzięć.

Monitorowanie będzie się odbywać zarówno na podstawie danych przekazanych przez komórki, jednostki i podmioty realizujące poszczególne zadania, ale również uwzględniając inne dane kontekstowe odnoszące się do wskaźników, przy czym wskaźnikowane będą produkty i rezultaty, a dla całego Programu również oddziaływania. Wszystkie wskaźniki mierzone będą cyklicznie. Częstotliwość pomiaru wskaźników jest uzależniona od kategorii wskaźnika. Monitorowanie finansowe obejmować będzie dane finansowe z realizacji przedsięwzięć, będących podstawą do oceny efektywności wydatkowania przeznaczonych na nie środków, w oparciu o raporty okresowe uwzględniające wysokość wkładu finansowego pochodzącego ze środków publicznych i prywatnych. Kluczowymi podmiotami zaangażowanymi w system monitoringu Programu będą:

- Biuro ds. Rewitalizacji, do którego zadań będzie należało między innymi:
  - przygotowanie projektu założeń dla systemu monitoringu, w tym odpowiednich wzorów raportów;
  - sporządzanie na podstawie zebranych sprawozdań cząstkowych sprawozdania z realizacji Programu nie rzadziej niż raz na 3 lata wraz z jego oceną, w terminach ustalonych zgodnie z wewnętrznymi regulacjami Urzędu Miastach Łodzi dotyczącymi monitoringu dokumentów strategicznych;
- Komitet Sterujący do spraw Rewitalizacji , do zadań którego będzie należało między innymi:
  - przyjęcie ramowych założeń systemu monitoringu, w tym systemu raportowania;
  - przyjmowanie raportów rocznych z realizacji Programu.

Podstawą systemu monitoringu i oceny realizacji programu będzie ciągły dialog pomiędzy interesariuszami procesu rewitalizacji.

Celem umożliwienia aktywnego udziału różnych interesariuszy w przygotowaniu, prowadzeniu oraz ocenie rewitalizacji, raporty monitoringowe powinny być udostępnione lokalnej społeczności, m.in. poprzez ich publikację na odpowiedniej stronie internetowej Urzędu Miasta. Aby ułatwić proces i obniżyć koszty gromadzenia danych, system zostanie w istotnej części oparty na wskaźnikach gromadzonych przez różne instytucje (np. GUS, Policja, Szkoły, MOPS, PUP) i w ramach współpracy uzgodniony zostanie system wymiany informacji:

- przekazywanie już gotowych danych (wykorzystując agregację lub desegregację danych z innych pomiarów),
- wypracowany mechanizm zbierania dodatkowych danych dla obszaru rewitalizacji i konkretnych przedsięwzięć, w tym w ramach badań zleconych.

Uzyskiwane wyniki pomiarów będą przedmiotem analizy w kontekście oceny skuteczności prowadzonych działań i będą stanowić podstawę do wprowadzania ewentualnych zmian w celu optymalizowania procesu rewitalizacji. W celu wdrożenia skutecznego systemu monitorowania i informowania o postępach interesariuszy opracowany zostanie przez Łódzki Ośrodek Geodezji we współpracy z Biurem ds. Rewitalizacji, system pozyskiwania i agregowania danych przy wykorzystaniu programu informatycznego dedykowanego procesowi rewitalizacji (projekt komplementarny) uwzględniający podział ról pomiędzy właściwymi jednostkami i instytucjami oraz możliwość prezentacji przestrzennych zachodzących zmian.

Monitorowanie na poziomie strategicznym będzie obejmowało przede wszystkim pomiar wskaźników wykorzystanych na etapie wyznaczania obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji w sposób umożliwiający obserwowanie tendencji i skali zachodzących zmian w kontekście obszaru całego miasta w szczególności: gęstość zaludnienia, rozkład demograficzny mieszkańców, natężenie i rozmieszczenie osób bezrobotnych i długotrwale bezrobotnych, rozkład i liczba zasiłków stałych i okresowych, liczba i rozkład zasiłków celowych, rozkład i liczba zasiłków na dożywianie, suma zadłużeń lokali komunalnych mieszkalnych i użytkowych, liczba wykroczeń, liczba wydanych niebieskich kart, liczba wypożyczonych książek, średnie wyniki egzaminów w szkołach podstawowych, frekwencja wyborcza, poziom ucieplowienia, poziom emisji hałasu, poziom niskiej emisji zanieczyszczeń, liczba wyremontowanych budynków, liczba nowych inwestycji, liczba nowych miejsc pracy, liczba zdarzeń i interwencji na terenie podległym Komendzie Miejskiej Policji w Łodzi, liczba i rozmieszczenie osób składających wnioski do budżetu obywatelskiego, liczba i rozmieszczenie organizacji pozarządowych na terenie miasta, rozmieszczenie i liczba firm.

Wskaźnik powrotów mieszkańców czasowo przekwaterowanych w związku z remontami do pierwotnych miejsc zamieszkania powinien zmierzać do 100 % liczby osób, które wyrażą zainteresowanie powrotem (wartość referencyjna wskaźnika wyniesie 100 %).

4.6 Ocena postępów osiągania celów Programu

Ocena (ewaluacja) osiągania celów Gminnego Programu Rewitalizacji dla Miasta Łodzi 2026+ będzie dokonywana etapami rocznymi (ocena roczna), etapami trzyletnimi (ocena etapowa) oraz na koniec 2026 roku (ocena końcowa). Rok 2017 będzie rokiem pilotażu systemu ewaluacji, trzyletnie okresy oceny nastąpią w latach 2018-20, 2021-23 i 2024-26.

Ocena stopnia realizacji poszczególnych celów rewitalizacji będzie dokonywana w oparciu o zsumowaną[72] ocenę wszystkich przedsięwzięć rewitalizacyjnych, które realizują dany cel. Szczegółowy system sumowania ocen realizacji poszczególnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych dla celów ewaluacji zostanie zaproponowany przez Koordynatora Rewitalizacji we współpracy z Komitetem Rewitalizacji po jego powołaniu. **Z uwagi na zasadę uczestnictwa mieszkańców w procesie ewaluacji system ten nie może być narzucony arbitralnie.**

Ocena poziomu realizacji Programu nastąpi w oparciu o analizę stopnia osiągnięcia poszczególnych celów. Zbadany zostanie rozkład przestrzenny poszczególnych zjawisk kryzysowych w kontekście poziomu ich występowania na obszarze rewitalizacji w stosunku do wartości wskaźników zdiagnozowanych na etapie wyznaczania obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji (wymienionych w rozdziale 4.5).

4.7 System wprowadzania zmian w reakcji na zmienność otoczenia

Coroczna ewaluacja będzie przesłanką do reakcji na zmienność otoczenia i korekt na poziomie pojedynczych przedsięwzięć rewitalizacyjnych. Korekty takie będą w miarę potrzeby wprowadzane raz do roku, a w przypadkach uzasadnionych – także śródrocznie (doraźnie).

W razie nagromadzenia w ramach któregoś z celów operacyjnych przedsięwzięć wymagających korekty w liczbie ponad 20% całkowitej liczby przedsięwzięć danego celu operacyjnego – zostanie rozważona korekta sformułowania tego celu i ewentualnie – skorygowania przypisanych mu wskaźników.

Na początek 2021 roku zaplanowano **ewaluację etapową,** w ramach której zostanie przeprowadzony przegląd uzasadnień dla korekt celów operacyjnych w reakcji na zmienność otoczenia Programu, a w przypadku uznania konieczności korekty co najmniej dwóch celów operacyjnych w ramach tego samego celu strategicznego – zostanie przeanalizowana także ewentualność korekty takiego celu strategicznego.

Zmiany misji nie przewiduje się w całym horyzoncie Programu.

[72] Będzie zastosowana suma ważona, tzn. różnym przedsięwzięciom można przypisać niejednakową ważność dla obliczenia stopnia realizacji danego celu.

5 Spis załączników:

Załącznik nr 1.: załącznik graficzny przedstawiający podstawowe kierunki zmian funkcjonalno-przestrzennych obszaru rewitalizacji sporządzony na mapie w skali 1:5000 opracowanej z wykorzystaniem treści mapy zasadniczej;

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską z Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2014 – 2020.